

KU LEUVEN

FACULTEIT PSYCHOLOGIE EN
PEDAGOGISCHE WETENSCHAPPEN

Stereo-tiep?

Een historisch-pedagogisch onderzoek naar de representatie
van de vrouw in de katholieke televisieomroep
1962-1989

Masterproef aangeboden tot het
verkrijgen van de graad van
Master of Science in de
pedagogische wetenschappen

Door

Angela Jonckheere

promotor: Prof. Dr. Sarah Van Ruyskensvelde

2019

KU LEUVEN

FACULTEIT PSYCHOLOGIE EN
PEDAGOGISCHE WETENSCHAPPEN

Stereo-tiep?

Een historisch-pedagogisch onderzoek naar de representatie
van de vrouw in de katholieke televisieomroep
1962-1989

Masterproef aangeboden tot het
verkrijgen van de graad van
Master of Science in de
pedagogische wetenschappen

Door

Angela Jonckheere

promotor: Prof. Dr. Sarah Van Ruyskensvelde

2019

Samenvatting masterproef

De ongelijkheid tussen man en vrouw wordt tegenwoordig niet langer zonder meer aanvaard. Historisch gezien heeft de Rooms-Katholieke Kerk een betekenisvolle rol gespeeld in de verspreiding van stereotiepe genderbeelden en - verschillen, onder meer via verschillende (audiovisuele) media. Het vrouwbeeld werd in de katholieke audiovisuele media tot op heden niet diepgaand bestudeerd. Toch blijkt dit een interessant onderzoeksthema aangezien dergelijke genderstereotype idealen tijdens de zogenoemde feministische golven sterk in vraag werden gesteld. De vraag rijst hoe de Katholieke Kerk met die ontwikkelingen omging. Zette ze haar traditionele ideaalbeeld net nog meer in de verf, of beantwoordde ze de feministische roep om verandering met de verspreiding van een aangepast vrouwbeeld?

Deze masterproef onderzoekt de representatie van de vrouw in de katholieke televisieomroep tijdens de tweede feministische golf. Hiervoor wordt het archief van de Katholieke Televisie – en Radio Centrum/Oproep (KTRC-KTRO) geraadpleegd. De masterproef valt uiteen in vier grote delen.

In de inleiding wordt een de stand van zaken in het onderzoeksveld over dit onderwerp bekeken. Op basis daarvan wordt de onderzoeksvraag verfijnd: “Welk vrouwbeeld propageert de KTRC-KTRO in haar televisie-uitzendingen tussen 1962-1989?”. Aangezien de studie van dergelijk bronnenmateriaal in pedagogisch-onderzoek schaars is, wordt vervolgens langer stilgestaan bij de bijzondere kenmerken van audiovisuele bronnen. Ook wordt toegelicht waarom en hoe de iconologie als methode dient om de uitzendingen te bestuderen. In hoofdstuk één verdiep ik de historische context waarin de televisie-uitzendingen werden geproduceerd, om ze ook van daaruit te kunnen interpreteren en analyseren. Enerzijds wordt dieper stilgestaan bij de productiecontext, anderzijds wordt de positie van de vrouw in de maatschappij tijdens de tweede feministische golf in meer detail besproken. In Hoofdstuk twee worden de uitzendingen geanalyseerd en vanuit hun historische context geïnterpreteerd op basis van de literatuur. Het laatste hoofdstuk biedt ten slotte de conclusies, een kritische reflectie en suggesties voor toekomstig onderzoek.

Dit onderzoek toont aan dat de uitzendingen een tendens kenden naar een meer progressief discours in relatie tot vrouwen thema's, vooral vanaf de jaren '70 en '80. Daarbij vertolkte de katholieke uitzendvereniging zowel opvattingen die gelijkaardig als divergerend waren aan die van de Rooms-Katholieke Kerk. De KTRC-KTRO liet zich daarvoor wellicht inspireren door progressieve maatschappelijke ontwikkelingen, zoals het opkomende feminisme, om een zo groot mogelijk publiek te kunnen blijven aanspreken.

Woord van dank

Na twee lange intensieve jaren van inspanning voor deze masterproef, kan ik dit resultaat eindelijk met trots afleveren. Het was een uitdagend leerproces met ups en downs, dat ik kon realiseren door de ondersteuning van iedereen rond mij.

Allereerst wil ik mijn promotor, prof Dr. Sarah Van Ruyskensvelde, bedanken voor de aangename samenwerking. Zij stond me steeds bij vanuit haar expertise in het historisch-pedagogisch onderzoeksveld. Haar kritische feedback en de interessante bronnen die ze mij aanreikte, daagden mij steeds uit om mijn masterproef naar een hoger niveau te tillen.

Vervolgens wil ik ook de medewerkers van KADOC bedanken. Een speciale bedanking gaat uit naar Greet De Neef. Zij zorgde ervoor dat ik de uitzendingen volgens mijn eigen planning kon raadplegen en was steeds bereid om mijn vragen over de KTRC-KTRO te beantwoorden. Ook bedankt aan Patricia en Lut die mij in de leeszaal vooruithielpen bij het bekijken van de digitale uitzendingen en andere bronnen.

Ten slotte kon deze masterproef niet gerealiseerd worden zonder de steun van mijn vrienden en familie. Bedankt om steeds voor mij klaar te staan! Bedankt voor al het naleeswerk, vooral jij, Gaël!

Toelichting aanpak en eigen inbreng

Twee jaar geleden werd het onderwerp “Educatie on air: een historische studie van educatie en voorlichting” aan mij toegewezen via het masterproefportaal. Daarbij werd het interessante bronnenmateriaal van de KTRC-KTRO vernoemd. Snel werd duidelijk dat de verdere invulling van het onderzoekstopic door mij te bepalen was. Na het inlezen van interessante literatuur over de KTRC-KTRO en de maatschappelijke ontwikkelingen in de maatschappij in de tweede helft van de 20ste eeuw, koos ik ‘de beeldvorming van de vrouw’ als onderwerp. Dr. Sarah Van Ruyskensvelde zette mij meteen op weg met een werk van Tine van Osselaer en Vints (2013), waarmee ik me in de thematiek van ‘de katholieke vrouw’ kon inlezen.

Ik nam vervolgens spoedig contact op met KADOC om mij te verdiepen in de mogelijkheden die het archief van KTRC-KTRO te bieden hadden. Daar werd het grote aanbod televisie-uitzendingen snel duidelijk. Het gebrek aan een erkende methode om audiovisueel bronnenmateriaal in het licht van pedagogisch-historisch onderzoek te bestuderen, noodzaakte mij een eigen methode samen te stellen om het bronnenmateriaal te bestuderen. Na een intense zoektocht in de methodologische literatuur en de tips van Dr. Sarah Van Ruyskensvelde besloot ik, rekening houdend met de specifieke kenmerken van het audiovisuele bronnenmateriaal, de iconologische methode toe te passen.

Vervolgens verdiepte ik mij een maand lang in de geselecteerde uitzendingen. De uitzendingen werden in KADOC bekeken en ter plaatse getranscribeerd. In een volgende stap selecteerde ik de fragmenten uit de uitzendingen die een specifiek vrouwbeeld toonden. Die fragmenten werden vervolgens in verschillende inhoudelijke categorieën geplaatst wat me toeliet patronen per categorie vast te stellen. Per categorie werden de patronen vervolgens vanuit de historische context geïnterpreteerd op basis van de literatuur. Dat liet me uiteindelijk toe een antwoord te formuleren op de onderzoeksvraag.

Inhoudsopgave

Samenvatting masterproef	I
Woord van dank.....	III
Toelichting aanpak en eigen inbreng	V
Inhoudsopgave.....	VII
Lijst van bijlagen.....	IX
Inleiding.....	1
1. Stand van zaken in het onderzoeksveld	3
2. Onderzoeksvragen en relevantie van het onderzoek	6
3. Methodologie	7
3.1 Audiovisuele media: een specifieke aanpak vereist.....	8
3.2 Het KTRC-KTRO archief.....	10
3.3 Selectie van de uitzendingen.....	11
3.4 Transcriptie, verwerking en analyse.....	12
Hoofdstuk 1: Vrouwenzaken: de vrouw in de samenleving, in relatie tot de katholieke omroep ...	14
1.1 Het katholieke televisielandschap	14
1.1.1 KTRC.....	14
1.1.2 KTRO	16
1.2 De vrouw in de samenleving.....	17
1.2.1 Katholieke opvattingen over de rol van de vrouw	17
1.2.2 Feministische golven: vrouwenemancipatie in de 20 ^{ste} eeuw	20
Hoofdstuk 2: Vrouw in beeld. De representatie van de vrouw via de KTRC-KTRO	25
2.1 Vrouwen in een beroepscontext.....	25
2.2 Vrouwen in het gezin	28
2.3 Vrouwen en huishoudelijke taken	30
2.4 Vrouwen in het huwelijk	30
2.5 Vrouwen in het geloof.....	33
2.6 Vrouwen in het onderwijs	35
2.7 Vrouwen in de politiek	36
2.8 De vrijetijdsbesteding van vrouwen.....	37
Hoofdstuk 3: Tot besluit: onderzoeksresultaten en suggesties voor toekomstig onderzoek	41

Referentielijst	45
Bijlage 1: Geselecteerde uitzendingen.....	60
Bijlage 2: Toelichting codes.....	63
Bijlage 3: Overzicht categorieën met geselecteerde fragmenten	64
Bijlage 4: Transcripties.....	84

Lijst van bijlagen

Bijlage 1: Geselecteerde uitzendingen

Bijlage 2: Toelichting codes

Bijlage 3: Overzicht categorieën met geselecteerde fragmenten

Bijlage 4: Transcripties

Inleiding

“Vrouwen, wees onderdanig aan uw man als de man aan de Heer. Want de man is het hoofd van de vrouw zoals Christus het hoofd is van de Kerk. Hij gaf zijn leven om haar te redden. Zo moet de vrouw haar man in alles onderdanig zijn zoals ook de Kerk onderdanig is aan Christus.” (De Standaard, 2018)

Deze letterlijke passage uit de bijbel veroorzaakte heel wat commotie toen het op zondag 26 augustus 2018 tijdens de Rooms-Katholieke Eredienst live op Één werd uitgezonden. Velen namen aanstoot aan het stereotype vrouwbeeld, dat de Rooms-Katholieke Kerk bijvoorbeeld gedurende de 20ste eeuw propageerde.

Dit is slechts één situatie waarbij duidelijk wordt dat de ongelijkheid tussen man en vrouw niet langer zonder meer wordt aanvaard. Er is natuurlijk doorheen de geschiedenis heel wat veranderd in de genderrelaties. Daar meisjes vroeger op school bijvoorbeeld een ander, veelal op huishoudkunde gericht, studieaanbod kregen dan jongens, staan alle studierichtingen tegenwoordig open voor iedereen en doorlopen leerlingen binnen één studierichting, ongeacht hun gender, hetzelfde curriculum (Rogers, 1994; Albisetti, Goodman, Joyce, & Rogers, 2010; O’Dowd, 2018). Ook ‘de vrouw aan de haard’ heeft tegenwoordig veelal plaats gemaakt voor het tweeverdienersmodel (Federale Overheidsdienst Economie, 2013). Maar ondanks die evoluties, is de positie van de vrouw en het vrouwbeeld in de samenleving nog steeds voer voor maatschappelijke discussie. Uit cijfers voor 2015, bijvoorbeeld, blijkt dat vrouwen nog steeds gemiddeld 28% minder verdienen dan mannen, een onevenwicht dat ook vandaag de gemoederen blijft beroeren (Knack, 2015).

Deze masterproef onderzoekt de representatie van de vrouw in de katholieke televisieomroep in de tweede helft van de 20ste eeuw. Vooral de eventuele invloed van de zogenaamde tweede feministische golf staat centraal in deze studie. De vraag rijst immers hoe de Rooms-Katholieke Kerk hiermee is omgegaan. Zette ze haar traditionele ideaalbeeld net nog meer in de verf, of beantwoordde ze de feministische roep om verandering met de verspreiding van een aangepast vrouwbeeld?

Historisch gezien heeft de Rooms-Katholieke Kerk een betekenisvolle rol gespeeld in de verspreiding van stereotiepe genderbeelden en - verschillen, onder meer via verschillende (audiovisuele) media. Tot ver in de 20ste eeuw werden mannen en vrouwen als aparte categorieën gezien, met elk hun genderspecifieke kwaliteiten en rollen. Vrouwen werden bepaalde fysieke en intellectuele beperkingen toegedicht en als dusdanig beschouwd als het ‘zwakke geslacht’ (Flour et al., 2009; Van Osselaer & Vints, 2013). De sterke positie van de Rooms-Katholieke Kerk is de laatste jaren

echter sterk afgenomen, onder invloed van de secularisering¹, waardoor ook de genderverschillen minder werden benadrukt. Vooral de feministische beweging ging tijdens de tweede feministische golf² publiekelijk de strijd aan tegen het katholieke ideaalbeeld van de vrouw.

Deze studie naar de verspreiding van het vrouwbeeld tijdens de tweede feministische golf valt uiteen in vier grote delen. In de inleiding bekijk ik de stand van zaken in het onderzoeksveld over het vrouwbeeld in de audiovisuele media. Op basis daarvan wordt de onderzoeksvraag verfijnd. Vervolgens wordt er dieper ingegaan op de methodologie. Het gebruik van audiovisueel materiaal in historisch(-pedagogisch) onderzoek is immers een relatief recent gegeven (Van Gorp, 2011; Warmington, Van Gorp, & Grosvenor, 2011; Grosvenor et al., 2016; Dussel, 2017; Van Gorp, 2017).

In hoofdstuk één verdiep ik me in de historische context waarin de televisie-uitzendingen werden geproduceerd, om ze ook van daaruit te kunnen interpreteren en analyseren. Enerzijds wordt dieper stilgestaan bij de productiecontext, anderzijds wordt de positie van de vrouw in de maatschappij tijdens de tweede feministische golf meer in detail besproken.

Hoofdstuk twee betreft de analyse van de katholieke televisie-uitzendingen van de zogenaamde Katholieke Televisie- en Radio Centrum/Omroep (KTRC-KTRO), die worden bewaard in het Documentatie- en Onderzoekscentrum voor Religie, Cultuur en Samenleving (KADOC). Het archief van de KTRC-KTRO werd nog maar amper onderzocht, maar biedt waardevol materiaal voor een onderzoek naar de proliferatie van katholieke idealen in de brede samenleving. Deze uitzendingen vormen bijgevolg een belangrijke bron voor het bestuderen van katholieke standpunten inzake verschillende maatschappelijke kwesties. Ze zijn een 'graadmeter' van maatschappelijk hete hangijzers, waarvan de positie van de vrouw in de samenleving er zeker één is geweest (en nog steeds is).

Het laatste hoofdstuk biedt de conclusies, een kritische reflectie en suggesties voor toekomstig onderzoek.

De waarde van dit onderzoek mag duidelijk zijn. Dit onderzoek draagt in de eerste plaats bij tot een beter begrip van hoe het medium van de televisie, een relatief recent fenomeen in de jaren 1960, werd ingezet door een instituut als de Rooms-Katholieke Kerk voor 'pedagogische doeleinden' (i.e. de verspreiding van bepaalde opvattingen, normen en waarden omtrent de positie van de vrouw in de samenleving). Tegelijkertijd onderstreept deze studie dan ook het belang van audiovisuele media voor onderzoek.

¹ Door onder andere de ontwikkeling van de technologie, de verstedelijking, de groei van de welvaartstaat (Gorski & Altimordu, 2008; De Vriese, 2010) en verschillende machtsverschuivingen, zoals de opkomst en de vergrootte invloed van het liberalisme in de samenleving (Van Rooden, 1996).

² Deze periode wordt gekenmerkt door radicaal feministisch activisme. Deze golf situeert zich eind de jaren '60-'70.

1. Stand van zaken in het onderzoeksveld

Aangezien historisch-pedagogisch onderzoek naar visueel en audiovisueel materiaal een eerder recent fenomeen is, was het geen verrassing toen ik geen enkel studie terugvond die het vrouwbeeld bestudeerde in de KTRC-KTRO uitzendingen. Ik stelde zelfs vast dat er slechts drie studies zijn die uitzendingen van de KTRC-KTRO bestuderen: Janssens (1994), Meyer (1994) en Degroote (1997).

Janssens (1994) beschreef de geschiedenis en de werking van het KTRC vanaf de jaren '50 tot het einde van de jaren '70. Ze deed een algemene inhoudsanalyse van de uitzendingen van het *Religieus televisie-halfuurtje* en bekeek zo welke thema's aan bod kwamen in de periode tussen januari 1963 en december 1979. Daarnaast werd ook gekeken naar de mate waarin die gevonden thema's overeenkwamen met het maatschappelijke en levensbeschouwelijke klimaat. Janssens concludeerde dat de programma's van het KTRC de religieuze gebeurtenissen in Vlaanderen en zelfs in de rest van de wereld vrij goed volgden, en wees ook op het progressieve karakter van de uitzendingen in de jaren 1960 en 1970. Het KTRC moest zijn aanpak immers afstemmen aan de noden en opvattingen van de seculariserende maatschappij om de bevolking te blijven aanspreken. De moraliserende-bevoogdende aanpak die lange tijd voorop stond, werd dus gaandeweg verlaten. Hoewel de positie van de vrouw of het ideaalbeeld van de vrouw niet centraal stonden tijdens dit onderzoek, stootte Janssens (1994) op één uitzending waarin de positie van de vrouw in de Kerk werd behandeld: *Ze bestaan echt* (7 februari 1975).

De andere twee aangehaalde studies behandelden KTRO vanuit een eerder hedendaags perspectief. Degroote (1997) bekeek de katholieke televisie-uitzendingen. Alle uitzendingen van 1995 en 1996 van de twee grootste levensbeschouwelijke uitzendverenigingen werden vergeleken: de katholieke uitzendvereniging, KTRC, en de liberale uitzendvereniging, Het Vrije Woord (HVW). Hiermee wilde ze de functie en de werking van de levensbeschouwelijke uitzendingen door derden³ op TV uitdiepen. Algemeen concludeerde Degroote dat beide omroepverenigingen verschillende strategieën hadden om hun boodschap naar het grote publiek over te brengen. Ten eerste koos de KTRO om meer, maar korte uitzendingen te verspreiden. Daardoor was er veel afwisseling in de uitzendingen, in tegenstelling tot HVW dat opteerde voor meer regelmaat. Ten tweede stond de KTRO minder open voor aankopen in het buitenland, in tegenstelling tot de liberale uitzendvereniging. Ten derde bood de KTRO qua programmaopbouw meer series en gemiddeld meer items per programma dan HVW aan. Tenslotte waren de thema's van de KTRO uitdrukkelijk levensbeschouwelijk gericht, terwijl HVW eerder op een impliciete manier verwees naar de levensbeschouwelijke context. KTRO nodigde

³Uitzendingen door derden werden sinds 1979 uitgezonden op de BRT. 15 levensbeschouwelijke, politieke en sociaaleconomische omroepverenigingen (derden) kregen zendtijd toegewezen, waarmee ze het BRT-monopolie moesten corrigeren. De BRT-journalisten waren immers onderworpen aan regels van de strenge objectiviteit, terwijl de uitzendverenigingen de actualiteit moesten duiden en opiniëren volgens hun eigen visie of standpunt (Cuyppers, 1987)

bijvoorbeeld steeds gelovige personen uit als gast, terwijl HVW eerder koos voor 'neutrale' gasten en experts.

In tegenstelling tot de vorige twee studies bestudeerde Meyer (1994) de televisieuitzendingen niet rechtstreeks, maar zocht ze aan de hand van een telefonenquête en programmaboekjes van de KTRO naar verklaringen voor de beperkte kijkdichtheid van de katholieke uitzendingen in het Vlaamse seculiere televisielandschap door derden. De studie toonde aan dat de slechte tijdstippen waarop de katholieke uitzendingen werden uitgezonden, de niet-evenwichtige verspreiding van de uitzendingen in het uitzendschema en het afzwakkend katholicisme in de maatschappij de beperkte kijkdichtheid van de katholieke uitzendingen konden verklaren. Het communicatiebeleid van de Kerk was immers onaangepast aan de moderne maatschappij, zo concludeerde Meyer.

Enkele uitzendingen van de KTRC-KTRO werden daarnaast ook vernoemd in het kijkonderzoek van Michielsen (1991). Zij keek aan de hand van de indrukken die kijkers hadden na het bekijken van uitzendingen op TV1 en TV2, de twee zenders van de BRT, hoe vrouwen in beeld werden gebracht. Ze toonde de voortdurend stereotype beeldvorming over de vrouw én de man aan in onder andere de KTRC-KTRO uitzendingen.

Naast de onderzoeken over de KTRC-KTRO, bestaan er verschillende studies die het vrouwbeeld in audiovisuele media wel expliciet bestuderen. Voor Vlaanderen is dit voor pedagogisch-historisch onderzoek van bewegende beelden beperkt tot één studie. Hoewel er geen katholieke uitzendingen bestudeerd worden, biedt deze studie informatie over hoe de katholieken dachten over het vrouwbeeld op de televisie. Flamez en Vanobbergen (2013) keken naar de betekenis van vrouwenemancipatie in het Belgische televisieprogramma *Vrouwenspiegel/Penelope* tussen 1954 en 1966. Het programma richtte zich specifiek op vrouwen vanuit het idee dat zij, in tegenstelling tot mannen, richting en ondersteuning nodig hadden om hun rol als burger op te nemen. Het programma stelde de emancipatorische vrouw voor als iemand die het werk binnen en buiten het gezin succesvol wist te combineren, en die zelf de mogelijkheden en vaardigheden had om haar situatie voor zichzelf te kiezen. Deze opvatting over vrouwenemancipatie werd echter niet door iedereen gedeeld, wat heel wat boze kijkersbrieven tot gevolg had. Dit onderzoek benadrukte dat het bijgevolg belangrijk is om rekening te houden met de historische context van de uitzendingen. Deze context werd enerzijds gekenmerkt door verhoogde welvaart en de continue verbetering van materiële en technologische condities, waardoor het bewustzijn van vrouwen vergrootte en het meer acceptabel werd om als vrouw buitenshuis te werken en als meisje middelbaar onderwijs te volgen. Anderzijds werd het concept 'vrouwenemancipatie' in de jaren '60 op diverse manieren geïnterpreteerd, afhankelijk van de ideologische achtergrond (socialistisch, liberaal of katholiek). Vooral de katholieke Vlaamse vrouwenorganisaties waren niet mals voor de beeldvorming van de vrouw(emancipatie) in

Vrouwenspiegel/Penelope omdat het wrong met de opvatting van de vrouw aan de haard. De katholieken behielden dus lange tijd een eerder conservatieve visie over de vrouw.

Andere studies die zich richtten op het vrouwbeeld in de Vlaamse katholieke schriftelijke media bevestigden deze conservatieve houding, overigens niet enkel voor de periode 1954-1966. Zelfs wanneer ruimte werd gelaten voor ideeën omtrent vrouwenarbeid, bleven de katholieken de rol van de vrouw in het gezin toch benadrukken. Uit de studies van Vanreusel (1980) en Byl (1981), bijvoorbeeld, blijkt dat deze katholieke standpunten werden verdedigd in het ledenblad van KAV (Kristelijke Arbeiders vrouwenbeweging), *Vrouwenbeweging*⁴, respectievelijk in de periodes 1910-1940 en 1940-1970. Via een inhoudsanalyse van het ledenblad toonden ze aan hoe elk meisje van kinds af werd verondersteld de traditionele weg te volgen die voor haar was uitgestippeld: huishoudelijk onderricht, huwen en moeder worden van een zo groot mogelijke kroost. De belangrijke rol in de opvoeding van de kinderen bleef benadrukt, ook na de Tweede Wereldoorlog, toen vrouwen geleidelijk aan meer beslissingsvrijheid en meer kansen op studie- en beroepsvlak kregen. Ook in *De Boerin*, het ledenblad van de Boerinnenbond, werden dergelijke conservatieve ideeën verspreid in de eerste helft van de 20ste eeuw. De vrouw werd benadrukt als moeder, als huishoudster en als boerin (Verachtert, 1981; Ongena, 1986). In de jaren '50 was er een gelijkaardig discours voor de Vlaamse kranten (Luyckx, 2000). Aan de hand van een inhoudsanalyse van de vrouwenpagina in dagbladen, toonde Luyckx (2000) aan dat *De Standaard*, toen nog een katholiek Belgisch dagblad, de emancipatie van de vrouw deels ondersteunde, maar tegelijk de rol van de vrouw als moeder en huishoudster bleef benadrukken. In vakbondsschriften verschenen na de staking in Herstal⁵ in 1966, soms progressieve of feministische thema's zoals buitenhuisarbeid of de rollenpatronen. Rombauts (1997) toonde aan dat het vakbondstijdschrift van de ACV (Algemeen Christelijk Vakverbond) buitenhuisarbeid enkel accepteerde op voorwaarde dat het niet in de weg stond van het gezin.

Met de bespreking hierboven wil ik echter zeker niet de indruk geven dat het onderzoek naar de verspreiding van het vrouwbeeld via allerhande media zich zou beperken tot de Belgische context. Ook internationaal zijn er heel wat studies uit verschillende disciplines: de geschiedenis van film, radio en televisie, de visuele antropologie, genderstudies, etc. Dergelijk onderzoek over de tweede feministische golf vind ik echter niet terug.

⁴ Sinds 1968 kreeg het ledenblad de naam 'Vrouw en Wereld'.

⁵ De staking van de arbeidsters van de Fabrique Nationale in Herstal in 1966 kan worden beschouwd als het beginpunt van de feministische rebellie van de tweede feministische golf. Hoewel België het verdrag van Rome had ondertekend in verband met gelijk loon voor gelijk werk, leefde België de internationale overeenkomst niet na. Uit protest legden arbeidsters uit de fabriek in Herstal hun werk drie maanden neer en eisten ze gelijk loon voor gelijk werk in de praktijk. Daarna volgden er snel verschillende stakingen in andere bedrijven over heel België. Uiteindelijk wonnen de vrouwen de strijd. Hoewel de staking positieve gevolgen had voor de reële werksituatie van de betrokken arbeidsters, was er voornamelijk een symbolische betekenis aan verbonden: het besef dat vrouwen konden vechten voor hun rechten. Sinds deze staking kwamen bijgevolg steeds meer publicaties op over vrouwenarbeid en feminisme (RoSa vzw, s.d.; Van Mechelen, 1979; Van Mol, 2004).

Vanuit verschillende nationale contexten werd de audiovisuele media in de periode tijdens of na de Tweede Wereldoorlog besproken (1940-1960) (zie, onder meer, Short, 1991; Harper, 1992; Cigognetti en Servetti, 1996; Bell-Williams, 2007; Reynolds, 2008; Fink, 2011; Ostrowska, 2017). Deze periodisering hoeft niet te verwonderen, aangezien de Tweede Wereldoorlog internationaal grote betekenisvolle veranderingen heeft teweeggebracht voor de vrouw. Vrouwen kregen immers meer kansen tijdens de oorlog, bijvoorbeeld om buitenshuis te werken, omdat mannen aan het front zaten. Na de oorlog werden de kansen voor vrouwen om zich uit de thuiscontext los te rukken echter vaak terug ontnomen: de conservatieve familie-idealen stonden weer centraal.

Hoewel de meeste beschikbare studies focussen op de naoorlogse periode, zijn ze toch zeer divers vanwege de specifieke afbakening van hun onderzoektopic. Voorbeelden van dergelijke topics zijn Amerikaanse vrouwelijke academici (Reynolds, 2008), ongetrouwde Britse moeders (Fink, 2011), en vrouwelijke Poolse textielwerkers (Ostrowska, 2017). Andere studies focusten op audiovisuele media uit de oorlogcontext, maar niet specifiek op de periode tijdens/na de Tweede Wereldoorlog, bijvoorbeeld Furia en Bielby (2009) die vrouwen in 42 Amerikaanse legerfilms uit 1918-2005 analyseerde Huggins (2007) die het vrouwbeeld tijdens het interbellum in sportonderdelen van bioscoopjournalen bekeek.

Het vrouwbeeld werd niet enkel vanuit de context van de wereldoorlogen bestudeerd. Enkele studies benaderen het vrouwbeeld in audiovisuele media vanuit een niet-westerse context. Gershenson en Hudson (2007) bestudeerden Russische vrouwelijke immigrante personages in twee Israëlische films en interpreteerden hen vanuit de Israëlich-zionistische ideologie. Yanru (2016) bestudeerde de evolutie van het vrouwbeeld in 130 Chinese films tussen 1949 en 2000.

Vanuit een meer contemporair perspectief is er daarnaast een groot internationaal aanbod van studies over het vrouwbeeld in diverse televisieprogramma's, films en reclame (zie onder meer: Davis, 2005; Nassif & Gunter, 2008; Hammer, 2010; Oró-Piqueras, 2014; Alparslan, 2016; Sutherland en Feltey, 2017; Mariana & Mudra, 2019). De hoeveelheid aan dergelijke studies toont aan dat het vrouwbeeld in de media nog steeds actief wordt bestudeerd, ook in recentere bronnen. Door de historische focus van huidig onderzoek is het echter niet relevant om daar verder over uit te weiden.

2. Onderzoeksvragen en relevantie van het onderzoek

Uit het voorgaande blijkt dat er, zowel nationaal als internationaal, wel wat onderzoek is gebeurd naar de representatie van de vrouw in de audiovisuele media. Toch werd het vrouwbeeld in de katholieke audiovisuele media eigenlijk nog niet diepgaand bestudeerd. Janssens (1994) toonde wel al aan dat de uitzendingen van de katholieke uitzendvereniging KTRC-KTRO algemeen progressiever werden in de jaren '60 en '70, maar daarbij lag de focus niet op het vrouwbeeld, en eerder onderzoek naar het

vrouwbeeld spitste zich enkel toe op de katholieke *schriftelijke* media. Daaruit volgt de centrale onderzoeksvraag van deze studie: “Welk vrouwbeeld propageert de KTRC-KTRO in haar televisie-uitzendingen tussen 1962-1989?”

Uit de bovenstaande bespreking van de stand van zaken van het onderzoek blijkt overigens dat de invloed van de tweede feministische golf op het katholieke vrouwbeeld nog niet uitdrukkelijk werd onderzocht. Met andere woorden onderzoekt deze studie ook in welke mate de standpunten van de KTRO werden beïnvloed door de feministische maatschappelijke opvattingen over de vrouw. Het archief van de KTRO leent zich hier uitermate goed voor, aangezien de uitzendingen zich overwegend situeerden tijdens de tweede feministische golf, een periode waarin vrouwen en vrouwenorganisaties het katholieke vrouwbeeld in groeiende mate in twijfel trokken. Het is dan ook interessant te kijken of en hoe dat een invloed heeft gehad op hoe de KTRO de vrouw in de uitzendingen voorstelde. Hield de KTRO vast, of versterkte het haar conservatieve vrouwbeeld, of nam ze toch een meer progressieve houding aan (zoals bijvoorbeeld het eerder genoemde onderzoek van Janssens suggereert)?

Deze studie heeft dus een duidelijk historisch-pedagogische insteek, aangezien het raakt aan de ‘opvoedende cultuurpolitiek’ van de Rooms-Katholieke Kerk. Wat misschien vaak over het hoofd wordt gezien in historische studies, is de expliciet ‘pedagogische rol’ die televisie-uitzendingen hadden. Ze zijn tegelijkertijd een representatie van bepaalde maatschappelijke denkbeelden, als een middel om die denkbeelden ingang te doen vinden in brede lagen van de samenleving.

3. Methodologie

Het groeiende belang van visuele media in historisch-pedagogisch onderzoek, ook wel ‘the pictorial turn’ genoemd, werd reeds door meerdere auteurs aangestipt (Catteeuw, Dams, Depaepe, & Simon, 2005; Mietzner & Pilarczyk, 2005; Warmington, Van Gorp, & Grosvenor, 2011; Wall, Hall, & Woolner, 2012; Dussel, 2017). Beelden wonnen de laatste jaren aan belang, zeker tegenover meer ‘traditionele’ geschreven bronnen (May, 2006). Visuele bronnen werden op verschillende manieren systematisch ingezet in onderzoek (McCulloch & Richardson, 2000; Mietzner & Pilarczyk, 2005; Warmington et al., 2011; Dekker, 2015; Dussel, 2017).

Vanuit een methodologisch oogpunt, echter, is het gebruik van visuele bronnen voor historisch-pedagogisch onderzoek behoorlijk complex aangezien het een geheel andere aanpak vereist (Mietzner & Pilarczyk, 2005; May, 2006; Dussel & Priem, 2017). Of, om het in de woorden van May (2006) te zeggen: “Filmic history has its own conventions, styles and ‘language’” (p. 2).

3.1 Audiovisuele media: een specifieke aanpak vereist

In het kader van het historisch-pedagogisch onderzoek is er nog geen specifieke methode voor de interpretatie van beeldmateriaal ontwikkeld. Beelden kunnen met andere woorden op verschillende manieren gebruikt en geïnterpreteerd worden, en dat vereist toch wel enige voorzichtigheid (Mietzner en Pilarczyk, 2005). Daarom is het van belang om de analyse steeds te complementeren met een grondige literatuurstudie. Onder meer die aanpak wordt door de *iconologie*⁶ ondersteund. Panofsky (1982) onderscheidt drie stappen in de iconologie: de pre-iconografische beschrijving, de iconografische analyse en de iconologische interpretatie. De eerste stap betreft een diepgaande, objectieve beschrijving van elk beeld waarbij rekening wordt gehouden met details en verschillen in vorm en stijl (Müller, 2012). In de tweede stap worden betekenissen gegeven aan de beelden. Op basis van die betekenissen worden verschillende categorieën gecreëerd waarin de beelden kunnen worden ondergebracht, wat de vergelijking van beelden en het identificeren van patronen faciliteert. In de laatste stap wordt de intrinsieke betekenis van de patronen ontrafeld door ze vanuit de bredere socio-politieke en culturele context te interpreteren. Hiervoor zijn andere (schriftelijke) bronnen noodzakelijk (Catteeuw et al., 2005; Chapman, 2011; Müller, 2012).

Deze methode is een nuttige leidraad voor de voorliggende studie, precies omdat ze uitdrukkelijk streeft naar een interpretatie vanuit de toenmalige context. Toch moet meteen opgemerkt dat deze iconologische methode werd ontwikkeld in de kunstgeschiedenis (Müller, 2012), wat impliceert dat de voornoemde stappen (Panofsky, 1982) niet noodzakelijk rekening houden met de uitdagingen en specifieke kenmerken van audiovisuele media in historisch-pedagogisch onderzoek. In wat volgt worden verschillende uitdagingen onder de loep genomen en bespreek ik wat die uitdagingen betekenen in het licht van deze studie.

Een representatie van de realiteit?

Media zijn een uitdrukking van cultuur. Visuele bronnen worden geproduceerd in specifieke contexten en met specifieke doelen (Savin-Baden & Major, 2013; Tavares, 2016; Dussel & Priem, 2017). Beelden kunnen bijvoorbeeld een representatie zijn van een ideologie, waarbij een belangengroep haar standpunten actief wil overbrengen naar anderen (Mietzner & Pilarczyk, 2005; Savin-Baden & Major, 2013). Hoewel dat misschien zo kan lijken, representeren beelden nooit eenduidig de realiteit; ze zijn slechts een selectieve weerspiegeling van wat er in de realiteit gaande is (Van Gorp, 2011; Warmington et al., 2011; Dekker, 2015; Grosvenor et al., 2016). Mietzner en Pilarczyk (2005) formuleerden het als volgt: “... they [pictures] serve both information and manipulation” (p. 125). Die manipulatie gebeurt

⁶ Hoewel de termen iconografie en iconologie doorgaans door elkaar worden gebruikt, kies ik voor de term ‘iconologie’. Volgens Panofsky (1982) is de iconografie immers een beschrijvende methode, terwijl de iconologie daarentegen ook focust op de interpretatie van visuele bronnen.

op verschillende manieren. Cameratechnieken, bijvoorbeeld, kunnen aangewend worden om beelden te manipuleren en een bepaalde boodschap over te brengen. Voor de onderzoeker is het dan ook cruciaal om zowel de productiecontext van de beelden kritisch te bevragen, en de beelden met de nodige afstand te bekijken (Savin-Baden & Major, 2013).

Ook Van Gorp (2011) legt sterk de nadruk op het belang van het onderkennen van de specificiteit van visuele bronnen, en spreekt van een contextualisering van 'binnenuit': "a filmic reading as a part of a historical reading" (p. 507). Enerzijds is het cruciaal om informatie te verzamelen over de productie van de beelden (de regisseur, uitzendvereniging, hun ideologieën, enz.) en indien beschikbaar, over de receptie ervan (de verspreiding, de doelgroep, enz.). Die contextuele informatie draagt immers bij tot een groter inzicht in de doelstellingen van de filmmaker op het moment van de productie (Warmington et al., 2011). Anderzijds benadrukt Van Gorp (2011) ook het belang om te kijken naar de manier waarop beelden zijn geconstrueerd, wat hij 'de grammatica van een film' noemt: de voice-over, het geluid, de beelden, het camerawerk en de bewerking achteraf. Voor de analyse daarvan verwijst Van Gorp specifiek naar twee categorieën waar rekening mee moet worden gehouden: de paradigmatische en de syntagmatische categorie. Het paradigmatische betreft het ruimtelijk aspect: wat wordt (niet) in beeld gebracht? Het syntagmatische betreft het tijdsaspect: de volgorde van de beelden, de tijd en de montage. Daarnaast stelt Rosenstone (1996) dat het ook cruciaal is om het visuele altijd te relateren aan het auditieve, aangezien beide in een interne relatie tot elkaar staan.

Relevantie van zowel inhoud als vorm

Bij het gebruik van visuele bronnen moet dus zowel rekening worden gehouden met de inhoud als met de vormgeving van beelden. Mietzner en Pilarczyk (2005) stellen dat "The aesthetic quality of a picture is inseparably linked with the contents and must be handled equally when it comes to determining the significance of a photograph" (p. 117). Ook Catteeuw et al. (2005) benadrukken dit: "Interpreting an image, based on content rather than on form, betrays a positivist attitude to visual sources that, according to modern thinking, is hopelessly outdated" (p. 204).

In mijn zoektocht naar een geschikte methode om het beeldmateriaal van de KTRO te analyseren, was Ken Jones' analyse van de slotscène van een film een inspirerend voorbeeld (Mietzner, Meyer, & Peim, 2005, pp. 177-178). Hij besloot om de scène helemaal uit te typen. Alles wat in beeld kwam, werd cursief getypt. Daarbij hield hij ook rekening met 'de grammatica van de film' (cf. supra). Toch blijft de vertaalslag van het visuele naar een geschreven tekst een heikele onderneming. Warmington et al. (2011) benadrukken bijvoorbeeld de veelzijdigheid van het beeld (montage, collage, interactie van feiten en fictie, etc.) die niet eenvoudig op papier is over te brengen. De beschrijving van de beelden vergt steeds een vertaling (en dus transformatie) waardoor er onvermijdelijk

informatie verloren gaat (Dussel & Priem, 2017). Ondanks deze kanttekeningen houd ik de aanpak van Ken Jones (2005) aan. Enerzijds zijn de uitzendingen enkel raadpleegbaar in het KADOC. Dat wil zeggen dat ik aan hun openingsuren en de beschikbaarheid van de apparatuur om de uitzendingen te bekijken gebonden ben. Daardoor beschik ik niet altijd over de mogelijkheid om een uitzending te herbekijken. Anderzijds zorgt het uittypen ervoor dat ik het audiovisuele materiaal beter leer kennen (Mortelmans, 2009), me verdiep in de uitzendingen en stilsta bij de inhoud en de vormgeving, wat de analyse vergemakkelijkt. Bovendien past Jones' aanpak volledig binnen de eerste stap van de iconologische methode van Panofsky (1982).

Rol van de kijker

Beelden zijn complexe materiële en affectieve objecten. Ze hebben nooit een vaststaande betekenis omdat ze altijd in relatie staan tot de kijker die het beeld bekijkt en interpreteert. Daarom is het belangrijk dat de analyse van het beeld op een strikte manier gebeurt om de 'objectiviteit' zoveel als mogelijk te kunnen garanderen (Dussel & Priem, 2017). De literatuur biedt verschillende manieren om de objectiviteit in een dergelijk onderzoek na te streven. Ten eerste stelt Van Gorp in Grosvenor et al. (2016) dat het belangrijk is om - wat hij noemt - 'The knowing gaze' te erkennen. Deze term verwijst naar de bias van de onderzoeker in zijn analyse, door bijvoorbeeld de voorkennis over het behandelde thema. Doordat ik mij als onderzoeker in het beginstadium van dit onderzoek reeds verdiepte in de literatuur, nam ik heel wat inhoudelijke kennis mee in mijn interpretatie en analyse van de uitzendingen. Van Gorp (2011) stelt echter dat 'the knowing gaze' geen nadeel hoeft te zijn aangezien dit, omgekeerd, het bekijken van het audiovisueel materiaal net kan faciliteren. Warmington et al. (2011) stellen bovendien dat het belangrijker is om eigen vormen van kennis te erkennen, eerder dan ze te verbergen en op die manier misschien 'minder te zien'. Ook triangulatie (de combinatie van uitzendingen met de literatuur) verhoogt de objectiviteit (Savin-Baden & Major, 2013). Ten derde bevorderen rijke, gedetailleerde beschrijvingen van de geraadpleegde methode en de bevindingen de objectiviteit omdat de lezer het gedachtenproces van de onderzoeker duidelijker kan volgen. Deze objectiviteit kan bovendien toenemen indien de bevindingen ondersteund worden door quotes en - waar nuttig en mogelijk - screenshots (Mortelmans, 2009).

3.2 Het KTRC-KTRO archief

Het volledige archief van de KTRC-KTRO wordt bewaard in KADOC. Het KADOC bewaart audiovisuele bronnen van de KTRC-KTRO van 1962 tot 2015 en is erg omvangrijk. Het bestaat uit geluids-, film- en video-opnames wat samen goed is voor 120 strekkende meter archief. Het beeldarchief bestaat uit 1350 uitzendingen (op filmrol, videoband of digitaal) en een groot aanbod begeleidende opnamefoto's, vooral van uitzendingen vanaf de jaren '90. Het geluidsarchief bestaat uit 2231

geluidsopnames (op audiocassette, CD of digitaal). Voor slechts vier van de radio-uitzendingen zijn begeleidende foto's beschikbaar. Vervolgens werden ook 1926 televisie-missen bewaard op geluids- of videobanden.

Naast het audiovisuele materiaal, bewaart KADOC ook het geschreven archief van de KTRC-KTRO, wat ook een bijdrage kan leveren aan het onderzoek. Dat archief bestaat uit contracten, rekeningen, draaiboeken, scripts, briefwisselingen en programma - en opnamegegevens van verschillende perioden en programma's. Hiermee biedt het archief informatie over de promotie, productie en receptie van katholieke radio- en televisieprogramma's in Vlaanderen. Daarnaast bewaart KADOC ook persoonsarchieven van personen die nauw betrokken waren bij de KTRC-KTRO, zoals Alfons Margot (bestuurslid 1952-2004, ondervoorzitter 1964 – 1966 en voorzitter 1978 – 1980) en René Bodson (secretaris-generaal 1960-1992). Ook briefwisseling met de Belgische Radio- en Televisieomroep (BRT) en informatie over de gastprogramma's en zendschema's zijn beschikbaar. Het schriftelijk archief zou een toegevoegde waarde kunnen betekenen omdat het meer inzicht biedt in de doelstelling en de effecten van de uitzendingen, wat de interpretatie van de beelden bijkomend ondersteunt. Binnen het beperkte tijdsbestek van dit onderzoek, was het niet mogelijk om hier verder mee aan de slag te gaan. Dit is een mogelijke piste voor vervolgonderzoek.

3.3 Selectie van de uitzendingen

Het mag voor zich spreken dat het onhaalbaar was om alle uitzendingen in het kader van deze masterproef te bestuderen. Ik heb bijgevolg een selectie van het beschikbare materiaal moeten maken. Dat selectieproces werd gefaciliteerd door de programmalijs die alle uitzendingen van de KTRC-KTRO opsomt. Per uitzending wordt doorgaans het volgende vermeld: de titel van de uitzending, de datum van de uitzending, het medium waarop de uitzending bewaard is (bijvoorbeeld filmrol of klankband), de lengte van de uitzending en een beknopte inhoudelijke beschrijving.

Op basis van eerder onderzoek (Janssens, 1994) werd reeds duidelijk dat één televisie-uitzending zeker de mogelijkheid biedt om de beeldvorming over de vrouw (in de Kerk) te bestuderen: uitzending 226, getiteld *Ze bestaan echt* (7 februari 1975) (cf. Stand van zaken in het onderzoeksveld). Deze uitzending werd bijgevolg opgenomen in de selectie. Om deze selectie uit te breiden en aan te vullen, heb ik de programmalijs doorzocht naar relevante uitzendingen. Daarbij gebruikte ik enkele criteria.

Een eerste criterium betrof het type uitzending: ik koos ervoor enkel televisie-uitzendingen te bestuderen vanwege de ruime verspreiding en dus potentieel grote impact die ze hadden. Daarnaast zijn de inhoudelijke programmabeschrijvingen van de radio-uitzendingen veel beknopter dan die van de televisie, wat het selectieproces zou bemoeilijken.

Een tweede selectiecriteria betrof de datum van uitzending: ik selecteerde de televisie-uitzendingen die uitgezonden werden tussen 1962 en 1989. Deze keuze werd geïnspireerd door de keuze om de potentiële invloed van de tweede feministische golf, die zich aan het einde van de jaren '60 en de jaren '70 situeert, te onderzoeken (Van Mechelen, 1979). Omdat feministische golven echter geen 'schokgolven' zijn (Van Molle, 2004), besloot ik een ruimer tijdbestek aan te houden. De startdatum van mijn selectie, 1962, valt samen met het jaar waarin de eerste KTRC-uitzending beschikbaar is. Ik besloot om ook de jaren 1980 nog in mijn analyse op te nemen, zodoende de invloed van de tweede feministische golf te kunnen onderzoeken.

Een derde selectiecriteria betreft de inhoud van de uitzending en het verband met de thematiek van deze verhandeling. Meer bepaald maakte ik een selectie op basis van de programmabeschrijvingen die uitdrukkelijk de verhouding man/vrouw, de rol van de vrouw in de samenleving/het gezin of een vrouwenbeweging vermelden.

De bovenstaande selectie resulteerde in een totaal van 42 uitzendingen (zie bijlage 1): achttien digitale uitzendingen en 24 uitzendingen die enkel beschikbaar waren op filmrol. Uiteindelijk werden vier uitzendingen niet bekeken: [61, 1967], [67, 1967], [460, 1986] en [698, 1989]. [460, 1986] en [698, 1989] waren door verslijting onherroepelijk verloren gegaan. [67, 1967] was niet beschikbaar aangezien het net gedigitaliseerd werd en [61, 1967] was inhoudelijk verschillend van de beschrijving op de programmalijs en bijgevolg niet meer relevant voor het huidige onderzoek. Daarnaast is het ook belangrijk om te melden dat van uitzending [85, 1968] enkel de geluidsband beschikbaar was. Voor een toelichting van deze codes, verwijs ik naar bijlage 2.

3.4 Transcriptie, verwerking en analyse

Algemeen boden de digitale uitzendingen ten opzichte van de filmrollen verschillende voordelen die mijn analyse vergemakkelijkten: het eenvoudiger gebruik van de audiovisuele technologie (zoals pauzeren of terugspoelen), de mogelijkheid tot het maken van screenshots en betere audio- en beeldkwaliteit. Bovendien werd de transcriptie van de filmrollen expliciet bemoeilijkt doordat de audio en het beeld op twee verschillende banden werden afgespeeld en vaak niet synchroon liepen. Daarnaast vertraagde de fragiliteit van de filmrollen het transcriptieproces omdat de banden makkelijk scheurden en regelmatig hersteld moesten worden.

Het stappenplan van de iconologie diende als houvast bij de analyse van de beelden. Binnen elke stap werd zoveel mogelijk rekening gehouden met de specifieke kenmerken van audiovisuele media, zoals hierboven beschreven. Tijdens stap één, de pre-iconografische beschrijving, bestudeerde ik elke uitzending diepgaand. Dit proces werd ondersteund door de audiovisuele technologie, waarmee de uitzendingen konden gepauzeerd, teruggespeeld, vertraagd of versneld worden (Rosenstone, 1996). Ik transcribeerde de uitzendingen integraal, maar selecteerde daarna de

fragmenten die relevant waren voor mijn analyse over de beeldvorming van de vrouw. De meeste uitzendingen behandelden de positie van de vrouw immers slechts gedeeltelijk. Tijdens stap twee, de iconografische analyse, werden de geselecteerde fragmenten in inhoudelijke categorieën opgedeeld en vervolgens per categorie vergeleken. De geïdentificeerde patronen werden in de laatste stap geconfronteerd met de literatuur zodat ze vanuit de historische tijdscontext geïnterpreteerd konden worden.

Hoofdstuk 1

Vrouwenzaken: de vrouw in de samenleving, in relatie tot de katholieke omroep

Om de beelden te interpreteren was het noodzakelijk om ze vanuit de productiecontext en de grotere socio-politieke en culturele context te bekijken. Door zicht te hebben op de context konden de doelstellingen van de filmmakers immers beter begrepen worden. Hiervoor raadpleegde ik de literatuur.

Ten eerste verdiepte ik me in de achtergrond van de KTRC-KTRO om zo beter te begrijpen wat, hoe en waarom de katholieke uitzendvereniging juist uitzendde. Dit deel zal een antwoord bieden op verschillende vragen: Wat is de KTRC-KTRO? Waarvoor staat het? Welke doelen had het voor ogen? In welk televisie- en radiolandschap kan de KTRC-KTRO gesitueerd worden? Een beschrijving van de geschiedenis en de werking van de KTRC-KTRO werd grotendeels gebaseerd op het eindwerk van Janssens (1994) waarin zij de recentste synthese bood over de historiek van het KTRC.

Ten tweede bekeek ik de maatschappelijke ontwikkelingen omtrent het vrouwbeeld. De focus op het katholieke vrouwbeeld is relevant om een vat te krijgen op de visie achter de katholieke uitzendingen. Daarnaast bekijk ik ook andere ontwikkelingen omtrent het vrouwbeeld, aangezien de standpunten van de katholieken tijdens de feministische golf niet door iedereen gedeeld, en zelfs sterk tegengesproken, werden.

1.1 Het katholieke televisielandschap

1.1.1 KTRC

Nog voor de start van reguliere televisiediensten in 1953 vond de Kerk het haar taak om haar gelovigen tegen het nieuwe medium 'de televisie' te beschermen. De Kerk waarschuwde voor het gevaar⁷ dat achter moderne media, zoals de televisie, school. Televisie bood de mogelijkheid om de werkelijkheid te vervormen, en die ook te verspreiden onder een breed publiek. Bovendien vreesde ze dat de bevolking op een ongecensureerde en vaak brutale manier in de huiskamer blootgesteld zou worden aan de wereld. Gaandeweg, echter, begon ook de Rooms-Katholieke Kerk er de voordelen van in te zien.

⁷ Het citaat van Paus Pius XI uit 1929 uit het onderzoek van Biltreyst (2007) toont aan dat een dergelijke visie reeds tijdens het interbellum bestond: "...These most powerful means of publicity [books and cinema], which can be of great utility for instruction and education when directed by sound principles, are only too often used as an incentive to evil passions and greed for gain" (p.1).

De Rooms-Katholieke Kerk richtte zich met haar programma's met christelijk karakter op een doelbewuste, actieve en opvoedende cultuurpolitiek. Daarmee konden niet enkel gelovigen, maar ook randkerkelijken en niet-christenen onder levensbeschouwelijke invloed komen te staan.

Deze evolutie mondde uit in de oprichting van het KTRC in 1956. Het KTRC nam taken van de Vlaamse Katholieke Radiobeweging (KVRO)⁸ inzake omroepbegeleiding - en voorlichting - en vorming over. Dit deed het centrum aanvankelijk onder andere via studiedagen, programmavoorlichtingen, de organisatie van 'De dag van de media' en allerhande publicaties, zoals het tijdschrift 'Film en Televisie' dat werd uitgegeven door de Katholieke Filmliga. Op deze manier kon de katholieke bevolking op een verantwoordelijke manier leren omgaan met het medium. In 1959 werd het KTRC een autonome organisatie en werd de KVRO opgedoekt. De toenmalige opdracht van het centrum was om de christelijke levensbeschouwing via radio en televisie te verspreiden en zich in te zetten voor de belangen van de katholieke gemeenschap.

In 1960 werd het omroepstatuut wettelijk geregeld. De Belgische Radio en Televisie Nederlandse uitzendingen (BRTN) en Radiodiffusion-Télévision Belge – Emissions Françaises (RTBF) werden als twee autonome openbare instellingen opgericht, een omvorming van het Nationaal Instituut voor Radio en Omroep (NIR)⁹ (Meyer, 1994; Biltereyst, 1997). Als onafhankelijke openbare instellingen hoorden ze streng objectief te zijn waardoor hun uitzendingen bijgevolg heel verscheiden waren en de verschillende levensbeschouwingen aan bod kwamen in het televisieaanbod. Dit televisieaanbod bestond uit nieuwsuitzendingen, culturele uitzendingen en ontspanningsprogramma's (D'Arian, 1970).

Vanaf 1967 was het KTRC, als erkende vereniging, verantwoordelijk voor de productie van godsdienstige televisieprogramma's die de BRTN tot dan toe zelf had voorzien. Hierdoor schoof de primaire taak van het KTRC, katholieken behoeden voor de gevaren van media, steeds meer naar de achtergrond. Onder invloed van een groeiende eis naar en klemtoon op vrijheid en emancipatie, de toenemende secularisering, kwam haar positie, alsook de idealen en waarden die ze verdedigde, steeds meer onder druk te staan. De bevolking reageerde steeds minder geïnteresseerd op de moraliserende toon en thema's die de Kerk behandelde. Het KTRC was dus genoopt de uitzendingen anders aan te pakken, om voldoende aan de 'noden van de moderne samenleving' te kunnen voldoen. In toenemende mate stapte ze af van de moraliserend-bevoogdende houding, en kozen ze – althans vanaf de jaren 1960 en 1970 – voor een meer progressieve aanpak (Janssens, 1994).

⁸De Vlaamse Katholieke Radiobeweging (KVRO) werd opgericht tijdens het interbellum na de onrustige oorlogsjaren. De beweging streefde ernaar via de radio bij te dragen tot het cultureel leven in Vlaanderen (Janssens, 1994).

⁹ NIR werd als nationale publieke uitzendvereniging in 1930 opgericht door de omroepwet (Biltereyst, 1997). Het deed verplicht beroep op zendgemachtigde verenigingen die het publiek konden boeien en kijkers konden aantrekken. KVRO was één van die zendgemachtigde verenigingen (Meyer, 1994).

1.1.2 KTRO

In 1980 werd de KTRO opgericht als zusterorganisatie van het KTRC. Het KTRC voldeed immers niet aan alle voorwaarden uit het nieuwe omroepdecreet van 1979 en kon bijgevolg geen zendtijd verkrijgen op de openbare oproep. De KTRO voldeed wel aan die voorwaarden en nam de godsdienstige televisie-uitzendingen (die sinds het nieuwe decreet onder de categorie 'Uitzendingen door derden'¹⁰ vielen) over. Het KTRC bleef, als ondersteunend orgaan van de KTRO, bestaan en legde zich meer toe op haar oorspronkelijke doelstelling: de morele begeleiding van het katholieke radio- en televisiepubliek. Hoewel het KTRC en de KTRO in de jaren '80-'90 beschouwd konden worden als organisaties met elk hun eigen taken, hadden ze één doel voor ogen waaraan ze in de praktijk nauw samenwerkten: de katholieke aanwezigheid in het medialandschap en het verzorgen van een 'levensbeschouwelijke vertegenwoordiging' op de televisie en de radio (Janssens, 1994).

Het onderzoek van Cuypers (1987) biedt een overzicht van de kijkdichtheid en waardering van programma's in 1986. Hij stelde vast dat omroepverenigingen met meer vooravonduitzendingen gemiddeld een hoger kijkcijfer hadden dan een uitzendvereniging met meer laatavonduitzendingen. De 'uitzendingen door derden' kregen een middelmatige waardering. De levensbeschouwelijke uitzendingen hadden gemiddeld het minst aantal kijkers, hoewel ze nochtans vaak in de vooravond werden uitgezonden. De KTRO had gemiddeld de meeste kijkers (170 000) van de levensbeschouwelijke uitzendverenigingen. Cuypers (1987) bekeek daarnaast ook de evolutie tussen 1983 en 1986: hij concludeert dat de kijkdichtheid van de levensbeschouwelijke uitzendingen sterk afnam, terwijl dat voor de sociaaleconomische en grote politieke uitzendverenigingen juist toenam. De waarderingen bleven van alle uitzendingen gemiddeld.

In die context hoeft het wellicht dan ook niet te verwonderen dat vanaf 1987 de eerste stemmen opgingen om de gastprogramma's te schrappen. Het medialandschap was op dat moment meer bezig met de oprichting van een commerciële zender, eerder dan met het behoud van de levensbeschouwelijke uitzendingen. Toch waren er ook andere stemmen die het behoud van de gastprogramma's net bepleitten. Uiteindelijk mondde de discussie uit in een verminderde zendtijd voor de zendgemachtigde verenigingen vanaf 1991, een gevolg van de gedaalde kijkcijfers van de gastprogramma's. Voor wat de katholieke uitzendingen betreft, speelde het afzwakkende katholicisme in de samenleving zeker een rol, al is wellicht ook het ongunstige programmaschema een deel van de verklaring (Meyer, 1994; Degroote, 1997). Het overleg tussen de BRTN en de zendgemachtigde verenigingen over het verloop van de gastprogramma's, en discussie die zich vooral toespitste op een

¹⁰Cf. voetnoot 3.

betere programmatietijd en een verhoogde aantrekkelijkheid voor het kijkerspubliek, kon niet verhinderen dat de geldkraan voor uitzendingen door derden in 2015 na vele jaren van discussie dan toch definitief werd dichtgedraaid.

1.2 De vrouw in de samenleving

1.2.1 Katholieke opvattingen over de rol van de vrouw

De vrouw is voor de Rooms-Katholieke Kerk steeds een belangrijke doelgroep geweest. Reeds vanaf de 18de eeuw werden vrouwen afgebeeld als het 'vrome geslacht', omdat ze vaak prominenter aanwezig waren binnen de geloofsgemeenschap: ze gingen bijvoorbeeld frequenter te biecht en naar de mis dan mannen (Rotsaert, 1992). Tegelijkertijd werden vrouwen beschouwd als 'het zwakke geslacht'. Tijdens de 19de eeuw wensten mannen bijgevolg niet meer met het vrouwelijke, zwakke geloof geassocieerd te worden (Osselaer & Vints, 2013). De Rooms-Katholieke Kerk kon het zich niet veroorloven om de waardevolle groep mannen te verliezen omdat haar positie in de maatschappij er grotendeels van afhing. Mannen speelden, bijvoorbeeld als hoofd van de familie, een belangrijke rol in de schoolkeuze van hun kinderen. Dat maakte dat de Kerk zich wel moest buigen over de vraag van de loyaliteit van mannen aan de Kerk (Van Osselaer & Vints, 2013). En precies daarin kon de vrouw de Kerk tot nut zijn: de vroomheid van de vrouw werd ingezet om haar man terug naar het rechte pad te brengen (Verheyden & Rosier, 2004). Want hoewel ze werden afgeschilderd als het zwakke geslacht, waren vrouwen invloedrijk in die zin dat de religiositeit van mannen en kinderen vaak afhing van de moeder of vrouw. Haar invloed werd op een discrete manier uitgeoefend. Ze was een toonbeeld van liefdevolle vroomheid, voor zowel haar man, als voor haar kinderen (Van Osselaer & Vints, 2013). De katholieke familie werd bijgevolg het fundament van de christelijke, hiërarchisch geordende en deugdzaam maatschappij. De kwaliteit van het familieleven beïnvloedde immers ook de kwaliteit van het sociale leven (Servais, 2001; Verheyden & Rosier, 2004; Magraw, 2005). De nadruk op het belang van het katholieke gezin werd nog versterkt door de daling van het geboortecijfer sinds 1870. De gezinnen werden door de overheid op verschillende manieren gestimuleerd om te streven naar een grote kroost, door bijvoorbeeld het verbod op de verkoop van en de reclame voor anticonceptiva (Flour et al., 2009).

Ook begin de 20ste eeuw, toen de positie van de Rooms-Katholieke Kerk door de opkomst van de moderne maatschappij in West-Europa in vraag werd gesteld, bleef de Kerk inzetten op het christelijke gezin. Dat uitte zich in het zogenaamde kostwinners- of het bourgeois-model (De Maeyer, 2000; Verheyden & Rosier, 2004). De Heilige Familie (Jozef, Maria en Jezus) stond model voor een vromer en devoter bestaan. De Kerk ging ervan uit dat de hiërarchie tussen de man en de vrouw door God gewild was. Die hiërarchie bereikte een hoogtepunt in het begin van de 20ste eeuw, wat zich

vervolgens ook vertaalde in een hiërarchische gezinsstructuur. De vrouw, nog steeds het zwakke geslacht, was onderdanig aan de man. Toch moet gezegd dat mannen en vrouwen complementair werden geacht: ze droegen elk op hun eigen manier bij aan het gezin en de samenleving. Hoewel de vrouw aan de haard gekluisterd bleef, waren haar taken niet minder belangrijk. Ze was de hoedster van de moraal van het gezin en speelde zo een belangrijke rol in het behoud van de christelijke samenleving. (Verheyden & Rosier, 2004).

De man, of vader was vooral actief in de publieke sfeer: hij vertegenwoordigde het gezin in het openbaar, beschermde het land in geval van oorlog en respecteerde de publieke orde (Flour et al., 2009). Bovendien nam hij ook deel aan het politieke burgerschap (Van Osselaere & Vints, 2013), dat duidelijk 'een mannenzaak' was (tot 1920 hadden vrouwen geen enkel recht om te stemmen). Binnen het gezin was hij de Pater Familias, wat betekende dat hij de vaderlijke autonomie had over zijn gezin. Hij was verantwoordelijk voor de bescherming en de voorziening van zijn gezin, werd verondersteld te werken en was dé kostwinner van het gezin. Mannen die dat niet deden, schoten tekort in hun grootste rol, wat leidde tot financiële problemen in het gezin, maar ook tot de aantasting van hun eigen identiteit en waardigheid (Flour et al., 2009).

De rol van de vrouw was exclusief gebonden aan de privésfeer: ze verzorgde het huishouden, beheerde het huishoudbudget en was verantwoordelijk voor de morele en religieuze opvoeding van de kinderen. Ook stond ze model voor haar dochter(s) om hen op te voeden tot vrome vrouwen. De rol van de moeder werd vooral benadrukt in een levensbeschouwelijke context (Servais, 2001). Ze werd geacht haar rol met een grenzeloze toewijding en totale zelfopoffering te volbrengen, net zoals Maria dat had gedaan (Verheyden & Rosier, 2004; Grootaers, in De Maeyer, & Wynants, 2016). Haar belangrijkste kenmerken waren onder andere zorgzaamheid, een sterk en zuiver geloof en bescheidenheid (Verheyden & Rosier, 2004).

Hoewel het kostwinnersmodel ook gedurende de 20ste eeuw overeind bleef, was er toch een toenemende arbeidsparticipatie van gehuwde vrouwen vanaf de Eerste Wereldoorlog. Door het tekort aan arbeidskrachten tijdens de Eerste Wereldoorlog, werden vrouwen ingezet om buitenshuis te werken. Ook tijdens de economische crisis¹¹ van de jaren 1930 gingen meer vrouwen aan het werk om een bijdrage te kunnen leveren aan het gezinsinkomen. De werkloosheid steeg immers, waardoor het gezinsinkomen onder druk kwam te staan. Het idee van de buitenshuis werkende vrouw werd nochtans sterk bekritiseerd door de Katholieke Kerk, aangezien het tegenstrijdig was met het beoogde kostwinnermodel (Verheyden & Rosier, 2004; Flour et al., 2009). Een vrouw die werkende was, had minder tijd voor haar huishouden en zou bijgevolg minder kinderen baren, wat het kroostrijke gezin

¹¹ Voor meer informatie: Buyst, E., & Soete, A. (1998). The impact of the Great Depression and the Second World War on two small open economies: The Netherlands and Belgium, 1937-1960. In T. Myllyntaus (Ed.), *Economic crises and restructuring in history. Experiences of small countries* (pp. 169-180). St. Katharinen: Scripta Mercaturae Verlag.

bedreigde. De zonen, en bijgevolg de toekomstige maatschappij, waren het slachtoffer van die moederlijke afwezigheid: het schaadde hun fysieke en geestelijke gezondheid. Dat was problematisch want een goede gezondheid was onontbeerlijke voor de toekomstige arbeider (Vandebroek, 2000). Verscheidene initiatieven zagen dan ook het licht die het moederschap en het gezin promootten, en de vrouw aan de haard bepleitten. De Katholieke Arbeidersvrouwen (KAV), bijvoorbeeld, wierp zich op als campagnevoerder *tegen* de loonarbeid van de vrouw. Sinds 1870 richtte ze actief cursussen huishoudkunde op, om vrouwen van de geneugten van de thuisarbeid te overtuigen. Nog in de eerste helft van de 20ste eeuw zagen nog heel wat initiatieven het licht met een vergelijkbaar doel: het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn, het huidige Kind & Gezin, verspreidde culpabiliserende boodschappen, gericht aan vrouwen die het model van de moeder aan de haard niet volgden (Flour et al., 2009).

Het traditionele rollenpatroon bleef tot in de 20ste eeuw de norm (Rombauts, 1997). Na de 20ste eeuw krimpte het kostwinnersmodel in. Daarbij evolueerde de man-vrouwverdeling steeds meer naar een symmetrische ouderrelatie in de plaats van een complementaire (Duindam, 1995).

Kinderen waren (en zijn dat nog steeds) zich van jongs af aan bewust van die genderpatronen. Daardoor zagen jonge kinderen vrouwen als de zwakkere groep wat betreft prestatie en competentie (Van Den Brande & Wielemans, 1984) en schikten meisjes zich al snel naar wat van hen verwacht werd, ook wat betreft hun eigen toekomstige beroepen. Meisjes kozen, en dat werd ook lange tijd gestimuleerd, voor beroepsuitwegen in het onderwijs en de zorg (bijvoorbeeld lerares en verpleegster), niet in het minst omdat die appelleerden aan de natuurlijke, moederlijke en zorgende eigenschappen. Die stereotyperingen werden behartigd door, en verspreid via het gezin en de school (Bray & Guttentag, 1976).

De opvoeding van jongens en meisjes volgde dus in belangrijke mate genderstereotype toekomstperspectieven. Via subtiele mechanismen in het gezin als in de bredere sociale omgeving werden kinderen immers van kleins af geconfronteerd met hun geslachtsrol (Murphy, 1962; Oakley, 1975; Bray & Guttentag, 1976): meisjes werden lief en vrouwelijk aangekleed omdat zij ook altijd lief en mooi moesten zijn, meisjes werden in de adolescentie expliciet gewezen op hun toekomstige functies als echtgenote en moeder, de aandacht van kinderen werd op specifiek speelgoed gericht waarmee ze traditionele rollen konden imiteren, meisjes werden reeds vroeg aangemoedigd om te helpen in het huishouden terwijl jongens hielpen bij meer 'mannelijke taken', enz. Bovendien fungeerden de vader en moeder in het gezin ook als rolmodel. Jongens imiteerden gewoonlijk hun vaders, terwijl dochters hun moeders imiteerden. Het gebrek aan rolmodellen die de stereotype gedragspatronen doorbraken, zorgde ervoor dat jongens en meisjes nog meer verankerd werden in

hun stereotype genderrol (Byrne, 1978). Vanaf de tweede helft van de 20ste eeuw beïnvloedde ook de televisie het gezin en daarbij ook de (genderstereotype) opvoeding van de kinderen (Khargi, 1995).

Ook de school had een belangrijke rol in de (genderstereotype) opvoeding van het kind. Katholieke ouders stuurden hun kinderen naar een katholieke school (Van Osselaer & Vints, 2013), waar de stereotypering werd gewaarborgd. Ten eerste waren er geruime tijd verschillende curricula voor jongens en meisjes. Meisjes hadden bijvoorbeeld ook minder uitwegen naar een academische opleiding. Ook inhoudelijk waren er grote verschillen. Het traject van de meisjes bestond vooral uit godsdienstige opvoeding en huishoudkundig onderricht (Byrne, 1978; Grootaers, in De Maeyer & Wynants, 2006), terwijl het aanbod voor jongens veel ruimer was, daar het hen moest opleiden tot intelligente arbeiders of bedienden. En hoewel alle onderwijsrichtingen sinds 1987 zijn opengesteld voor meisjes en jongens, bleven (en blijft) de studiekeuze beïnvloed door stereotypen (Flour et al., 2009). Ten tweede bevestigden ook de leerboeken op school de stereotypes. Verschillende studies tonen bijvoorbeeld aan dat het vrouwelijke personage steeds een secundaire rol speelt ten opzichte van een mannelijk personage (Stasse, 1975; Himpens & Van Poucke, 1981). Ten derde nam de onderwijzer vaak een verschillende houding aan tegenover meisjes. Dit had een grote invloed op de houding en opvattingen van het kind aangezien de onderwijzer, naast de ouders, als rolmodel fungeerde voor het kind. Bovendien werden de vakken vaak stereotiep ingevuld door een man of een vrouw, waarbij de exacte wetenschappen meestal onderwezen werden door mannelijke leerkrachten. Mannen namen ook meer leidinggevende posities in ten opzichte van vrouwen. De rol van de directeur werd bijvoorbeeld zelden door een vrouw ingenomen. Het is een patroon dat zich steeds bleef herhalen en uiteindelijk bij de kinderen werd genormaliseerd (Byrne, 1978).

Het katholiek onderwijs heeft zich lange tijd verzet tegen de gemengde school. De angst voor vroege 'verleiding' of de verschillende invulling van de vakken lagen daar onder meer aan de basis van. De invoering van het gemengd onderwijs heeft in België dan ook aanleiding gegeven tot discussies (Van Den Brande & Wielemans, 1984). Terwijl het officieel onderwijs het gemengde karakter wettelijk vastlegde in 1970, besliste het katholiek onderwijs zelf over een mogelijke invoering (Van Mechelen, 1979). Het duurde dan ook veel langer vooraleer het gemengd onderwijs ook in katholieke scholen werd doorgevoerd. Dat gebeurde meestal echter niet vanuit een pedagogisch motief, maar omwille van politieke en financiële redenen (Van Mechelen & Zwaenepoel, 1984).

1.2.2 Feministische golven: vrouwenemancipatie in de 20ste eeuw

In de loop van de 20ste eeuw was er een brede waaier aan vrouwenbewegingen die de gangbare opvattingen over genderrelaties en de positie van de vrouw in de samenleving in vraag stelden. Die bewegingen kenden een piek tijdens de zogeheten *feministische golven*. Dit waren perioden

gekenmerkt door feministisch activisme. Doordat de golven geen schokgolven waren en geleidelijk aan startten en eindigen (Van Molle, 2004) vertonen ze onderlinge verbanden. Een volledige uiteenzetting van de geschiedenis van de feministische golven zou in het kader van deze masterproef te uitgebreid zijn en de focus van deze studie overstijgen. Daarom zal ik voornamelijk de tweede feministische golf bespreken. Hoewel ook deze tweede feministische golf een internationaal karakter had, beperk ik mij overigens tot een bespreking van de Belgische/Vlaamse context. Daarnaast focus ik vooral op vrouwenorganisaties en gebeurtenissen die in de literatuur de meeste aandacht kregen.

De tweede feministische golf werd gekenmerkt door het radicaal feminisme, een duidelijk verschil met de eerste feministische golf. Tijdens de eerste feministische golf werden verschillende vrouwenorganisaties opgericht die veel vrouwen bereikten. De ideologische achtergrond (liberaal, socialistisch, katholiek) van de organisatie bepaalde welke doelen ze vooropstelden. De vrouw bleef door verschillende, katholieke, vrouwenorganisaties bevestigd in haar klassieke rol als huisvrouw en moeder, terwijl socialistische vrouwenorganisaties net de bevrijding van de vrouw uit die stereotype rol bepleitten. Hoewel de activiteiten van deze vrouwenorganisaties de man-vrouw relaties zeker beïnvloedden, lukte het hen niet hun progressieve ideeën ingang te doen vinden in brede lagen van de bevolking. De wereldoorlogen hadden tegelijkertijd een emanciperende, alsook een beperkende rol voor de positie van de vrouw in de samenleving: tijdens de wereldoorlogen speelden vrouwen bijvoorbeeld een belangrijkere rol op de arbeidsmarkt (bijvoorbeeld als werksters in fabrieken, of verpleegsters aan het front), maar na de oorlogen keerden zij vaak terug naar hun plaats in de huiskamer.

De vrouwenbewegingen van de tweede feministische golf slaagden er daarentegen wel in om alle lagen van de bevolking aan te spreken (Rombauts, 1997). Ten eerste stond de bevolking meer open voor progressieve ideeën omwille van de gewijzigde maatschappelijke context. Zo eiste het huishouden steeds minder tijd op als gevolg van nieuwe technologische uitvindingen zoals de afwasmachine en de opkomst van de auto. Hierdoor was de vrouw steeds minder afhankelijk van en gebonden aan het huishouden. Ook de kans op kindersterfte verminderde waardoor koppels niet langer streefden naar een grote kroost (Rombauts, 1997). In de tweede plaats speelde ook het meer radicale karakter van de vrouwenbewegingen een rol in de receptie van ideeën. Net als sommige vrouwenactivistes vandaag, zetten de voorvechtsters van de vrouwenemancipatie vaak het land op stelten met hun acties, waardoor ze weliswaar veel protest uitlokten, maar ook de nodige aandacht vestigden op hun eisen. Na dergelijke succesvolle acties beseftte de vrouwelijke bevolking dat zij konden vechten voor hun rechten (RoSa vzw, s.d.; van Mechelen, 1979; Van Mol, 2004).

In die periode keerden heel wat feministen de Kerk uitdrukkelijk de rug toe (Van Mechelen, 1979). Het traditionele gezin, dat de Kerk vooropstelde, werd sterk bekritiseerd, terwijl vrouwenarbeid

een vanzelfsprekendheid moest worden. Hoewel er reeds meer en meer vrouwen buitenshuis gingen werken, waren de arbeidswetgeving en arbeidsvoorwaarden vaak onaangepast aan die nieuwe situatie (Rombauts, 1997). Vooral de socialistische vrouwenorganisaties waren op deze manier actief (Aeyels, 1998). Toch moet gezegd dat ook katholieke vrouwenorganisaties, zoals de KAV, hun werking moderniseerden en zich daarbij lieten inspireren door de nieuwe vrouwenbewegingen die progressievere vrouwenidealen promootten. De belangstelling voor de buitenshuis werkende vrouw groeide reeds vanaf eind de jaren '50 binnen de KAV (Van Mechelen, 1996). In het 'revolutionaire jaar', 1968, bracht de KAV het verdrag 'De vrouw nu: een nieuw statuut' uit waarmee ze in tegenstelling tot de periode ervoor niet meer hamerde op traditionele rollen, maar streefde naar een herverdeling van de taken tussen mannen en vrouwen (RoSa vzw, s.d.). De KAV was bovendien één van de organisaties die voorstander was van het gemengd middelbaar onderwijs omdat gelijke kansen nodig waren voor jongens en meisjes, zo werd gedacht (Rimanque, 1974; Van Den Brande & Wielemans, 1984). De vereniging streefde naar een zo breed mogelijke studiekeuze voor zowel jongens als meisjes, gemengd onderwijs in het hoger onderwijs en gelijke toegang tot studierichtingen en beroepsopleidingen, en dergelijke meer (Van Den Brande & Wielemans, 1984).

Twee noemenswaardige vrouwenwerkgroepen in Vlaanderen waren de Pluralistische Actiegroepen voor Gelijke rechten voor man en vrouw (PAG) (°1969) en Dolle Mina (°1970), die beiden op verschillende locaties in Vlaanderen actief waren. Ze hadden gemeenschappelijke actiepunten, zoals gelijke werkloosheidsvergoeding, dezelfde promotiekansen en gemengd onderwijs (RoSa vzw, s.d.), maar streden de strijd met geheel andere middelen. Waar Dolle Mina gekend was voor de ludieke acties, kende PAG een serieuzer, maar ook duidelijker karakter. Dolle Mina was duidelijk socialistisch georiënteerd, terwijl PAG eerder pluralistisch was en over de partijgrenzen heen keek met doel een ruim publiek aan te spreken (Van Mechelen & Zwaenepoel, 1984).

Samenwerking tussen de vrouwenorganisaties werd gestimuleerd door het Vrouwen Overleg Komitee (VOK)¹², dat vooral bekend stond voor de organisatie van de Vrouwendagen. Het was het officiële koepelnetwerk van de progressieve vrouwengroepen in Vlaanderen, maar ook individuele leden waren aangesloten. Kenmerkend voor deze organisatie was het algemeen-progressieve karakter, waarbij alle progressieve feministen van gelijk welke zuil welkom waren, hoewel het VOK links was. Het werd destijds opgericht door een aantal vrouwen toen het bij vrouwenorganisaties zoals Dolle Mina en PAG na hun aanvankelijke succes terug heel stil werd. Met de oprichting van het VOK wilden zij de val van de vrouwelijke emancipatiebewegingen omkeren. VOK organiseerde in 1973 de eerste Vrouwendag, wat meteen een groot succes was. Sindsdien werd de Vrouwendag een jaarlijkse aangelegenheid op verschillende plaatsen in Vlaanderen waarbij telkens aandacht werd geschonken

¹² In 2016 kreeg VOK de nieuwe naam 'Furia' (Furia, 2016).

aan verschillende actuele thema's die vrouwen belangrijk achtten, zoals werkgelegenheid, armoede, geweld, enzovoort. (RoSa vzw, s.d.; Van Mechelen, 1996; Van Molle, 2004).

Omdat feministen zich ook bezighielden met politiek geladen onderwerpen, werden binnen de bestaande politieke partijen vrouwengroepen opgericht. Ook autonome partijen die zich richten op de vrouw in de politiek werden opgericht, zoals de Parti Féministe Unifié/Verenigde Feministische Partij (PFU/VFP) (°1972). Het doel van de partij was om vrouwen politiek gevoelig te maken en grote partijformaties vrouwvriendelijker te maken. Het streefde onder andere naar een gelijk loon en gelijke onderwijskansen voor man en vrouw. (RoSa vzw, s.d.). De partij voerde veel 'Stem Vrouw' acties, waardoor er in 1974 voor het eerst vrouwen in het parlement zetelden (Slingerland, 1975). De partij behaalde weinig stemmen, wat vooral een gevolg was van haar slechte verhouding met de vrouwenbewegingen. Traditionele vrouwenorganisaties verleenden immers liever hun steun aan de partij van de eigen 'ideologische zuil'. Kort na 1985 werd de VPF dan ook stopgezet (RoSa vzw, s.d.).

1975 was een belangrijk jaar voor de vrouw. Het werd namelijk internationaal het Verenigde Naties jaar van de vrouw genoemd, een jaar waar veel aandacht ging naar thema's van de vrouwenbewegingen, ook binnen de traditionele partijen (RoSa vzw, s.d.). Internationaal werd een congres georganiseerd waaruit een wereldactieplan ontstond. In België werden zes commissies opgericht. Twee ervan bleven na het congres overeind: de commissie 'vrouwenarbeid', dat een blijvend adviesorgaan bleef betreffende vrouwenarbeid binnen het ministerie van Arbeid en Tewerkstelling en de commissie 'status van de vrouw', dat onder andere naging of Vlaanderen zich aan de internationale afspraken hield wat betraf de gelijke kansen voor vrouwen en mannen (Van Mechelen, & Zwaenepoel, 1984).

Dat autonome organisaties aan het begin van de tweede feministische golf veel hebben betekend voor het feminisme is duidelijk. Na 1980 kan worden vastgesteld dat autonome vrouwenbewegingen werden opgenomen in grotere groeperingen. Toch bleven ze heel invloedrijk (RoSa, vzw: s.d.). De jaren '80-'90 worden beschouwd als de derde feministische golf, die gekenmerkt was door veel diversiteit (Maerten, 2002). Een synoniem voor deze feministische golf is het 'choice feminisme', omdat individuen zelf invulling gaven aan hun feminisme (Hirshman, 2006). Bijgevolg bestaan er voor deze periode verschillende definities van feminisme (Snyder-Hall, 2010). De derde feministische golf is dus een containerconcept voor verschillende (nieuwe) vormen van feministische actie en opvattingen.

Concluderend kan gesteld worden dat veranderingen in de maatschappij en radicale acties van de feministische organisaties tijdens de tweede feministische golf een duidelijke invloed hadden, ook op de katholieke zuil. Ten eerste waren steeds meer vrouwen voor de progressieve ideeën te vinden en lieten zij het katholieke ideaal van de vrouw aan de haard steeds meer achter. Ten tweede lieten zelfs

de katholieke vrouwenorganisaties zoals KAV en KVLV (Katholiek Vormingswerk Voor Landelijke Vrouwen), zich uiteindelijk inspireren door de progressievere ideeën. Ten slotte veranderde ook het katholieke televisielandschap ten gevolge van afzwakkende kijkcijfers en interesse. Ook in het medialandschap streefde de Katholieke Kerk een duidelijkere progressieve aanpak na.

Hoofdstuk 2

Vrouw in beeld. De representatie van de vrouw via de KTRC-KTRO

Zoals in de methodologie werd uiteengezet, werden 38 uitzendingen geselecteerd, die op relevante fragmenten werden bekeken. Een fragment werd als relevant beschouwd, als in dat fragment over vrouwen werd gesproken, of indien zij in beeld werden gebracht. Een fragment werd afgebakend wanneer een nieuwe thematiek werd aangesneden, of wanneer een nieuw personage in beeld kwam. Het is belangrijk om te noteren dat een beperkt aantal fragmenten niet noodzakelijk hoeft te betekenen dat de gehele uitzending irrelevant was. In uitzending [544, 1985], bijvoorbeeld, werden slechts zeven relevante fragmenten geselecteerd, hoewel het centrale onderwerp van de uitzending 'vrouwen in een mannenkerk' was. Omwille van het *talkshow*-format van deze uitzending was er slechts een beperkt aantal relevante fragmenten, maar deze fragmenten waren wel langer dan gemiddeld.

Van alle uitzendingen die in de selectie werden opgenomen (cf. methodologie) werden 497 fragmenten geselecteerd als 'relevant'. Uit de analyse van deze fragmenten blijkt dat vrouwen in relatie tot verschillende domeinen werden afgebeeld of besproken. In totaal maakte ik een onderscheid tussen acht categorieën (de beroepscontext, het gezin, huishoudelijke taken, het huwelijk, kerk en geloof, het onderwijs, de politiek en de vrije tijd). In wat volgt, beschrijf ik elke categorie aan de hand van een aantal fragmenten die illustratief zijn. De bespreking van elke categorie is erop gericht enkele patronen te identificeren, en deze te verklaren aan de hand van de literatuur. Voor een meer gedetailleerd overzicht van de categorieën, verwijs ik naar de tabellen en de transcripties van de uitzendingen, respectievelijk in bijlagen 3 en 4. In bijlage 5 worden ook screenshots opgenomen van de fragmenten die ik digitaal raadpleegde en in de analyse benoem.

2.1 Vrouwen in een beroepscontext

80 fragmenten uit de uitzendingen behandelden vrouwen in een beroepscontext. Ik heb er expliciet voor gekozen om bij de definitie van deze categorie geen gebruik te maken van de term 'beroepsactieve vrouwen'. Die keuze is ingegeven door de bronnen zelf: in fragment [580, 1986, F1], bijvoorbeeld, benadrukte de organisatie Thuiswerkende Ouder, Gezin, Samenleving (TOGS) dat 'beroepsactieve vrouwen' een zeer ambigue term was, en pleitte de organisatie dat niet enkel buitenshuiswerkende, maar ook thuiswerkende vrouwen deel waren van de beroepsactieve bevolking.

Dat de KTRC-KTRO zoveel aandacht had voor vrouwen in een beroepscontext hoeft wellicht niet te verwonderen. De overigens zeer uitgebreide literatuur over dit onderwerp benadrukt uitdrukkelijk dat, ondanks de stille norm van de huisvrouw, steeds meer vrouwen buitenshuis aan de slag gingen (Van

Clé-stichting, 1977; Vanhaute, 1998; Michielsen, 2005). Dat onderstreept nogmaals dat dit beeldmateriaal een zeer interessante bron is voor historisch onderzoek: de uitzendingen zijn duidelijk een reflectie van de toenmalige samenleving waarin vrouwen een steeds actievare rol gingen spelen op de arbeidsmarkt. Daaruit volgt natuurlijk wel de vraag: in relatie tot welke beroepen worden vrouwen afgebeeld?

Op een totaal van 80 fragmenten zijn er 55 waarin vrouwen in relatie tot verschillende beroepen werden afgebeeld. Uit de analyse daarvan blijkt dat de KTRC-KTRO de vrouw in een groot deel van de fragmenten in haar verzorgende en opvoedende functie bevestigde. 23 fragmenten brachten de vrouw in beeld die tewerkgesteld was als leerkrachte, opvoedster, monitrice, christelijk vormingsmedewerker, pastoraal vormer, opleidster van vormelingen, gezinshelper, huishoudelijke hulp, dienstmeisje en verpleegster. Het is bijvoorbeeld ook erg frappant dat mannelijke verplegers nooit in beeld werden gebracht. Dit suggereert dat ook voor de KTRC-KTRO een beroep als verpleegster als een typisch vrouwelijk beroep werd beschouwd. Dat vrouwen in genderstereotype beroepen, zoals verpleegster of leerkrachte, werden afgebeeld was voor de bestudeerde periode de algemene regel (Van Haegendoren, 1970; Van Clé-Stichting, 1977, Michielsen, 2005).

Tegelijkertijd moet gezegd dat vrouwen in de uitzendingen ook in andere beroepscontexten worden getoond. Zo is er bijvoorbeeld heel wat aandacht voor de vrouw in de mediawereld: een totaal van negentien fragmenten beeldden vrouwen af, voornamelijk als presentatrice, en enkele keren als interviewster en redactielid. Toch was de media op dat moment nog een mannenbastion. Vrouwelijke presentatrices verschenen doorgaans steeds aan de zijde van een mannelijke collega en ook de meeste interviews werden afgenomen door mannen. De ongelijkheid in de mediawereld werd ook duidelijk in fragment [663, 1988, F10] waar als het één van de zwaartepunten van de 'Dag van de Media' (25 september, 1988) werd benoemd. In het fragment werd expliciet gezegd dat er meer vrouwen moesten meewerken aan de uitbouw van de kerkelijke media. Verdere informatie werd niet gegeven.

Daarnaast worden vrouwen ook in andere beroepen, zoals kassamedewerkster, archivaresse en dactylografe afgebeeld. Het is opvallend dat vrouwen slechts twee keer (in twee afzonderlijke fragmenten) in een leidinggevende of hooggeschoolde functie werden afgebeeld. In fragment [584, 1985, F1] werd een vrouwelijke rector afgebeeld, en in fragment [604, 1987, F1] werd een vrouwelijke huisarts getoond die weliswaar deeltijds werkte. Vooral de specifieke datering is hier van belang. Uit mijn analyse blijkt immers dat in de periode tussen ruwweg, 1960 en 1980, vrouwen in erg traditioneel stereotiep-vrouwelijke functies werden afgebeeld. Pas vanaf de jaren 1980 kwam daar verandering in en werden vrouwen meer als universitair geschoolde, leidinggevende arbeidskrachten in beeld gebracht. Dit heeft ongetwijfeld veel te maken met de verschuivingen in het landschap van het middelbaar en hoger onderwijs. De democratiseringstendens in het secundair onderwijs accelereerde

in de jaren 1960 (Groenez, 2008), wat wellicht leidde tot een verhoging van het aantal vrouwen dat via het hoger secundair onderwijs de weg naar de universiteit vond.

Daarnaast is het ook interessant dat de KTRC-KTRO de aandacht vestigde op de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen in relatie tot het buitenshuis werken. In totaal kon ik negentien fragmenten identificeren die deze ongelijkheid benadrukten. In elf van de negentien fragmenten stond de verbetering van de arbeidsmogelijkheden van vrouwen én mannen centraal: er werd gesproken over een gelijk loon, een menswaardig werk met een haalbaar werkritme ('werkbaar werk' *avant la lettre*), gelijke arbeidskansen, een vrije beroepskeuze en een inkorting van de arbeidsduur zodat een betere taak-werkverdeling tussen mannen en vrouwen zou kunnen gerealiseerd worden. De aandacht van de KTRC-KTRO voor deze ongelijkheden op de arbeidsmarkt is wellicht een uitloper van de toenmalige context. Uit mijn literatuurstudie blijkt dat dit, zeker vanaf de jaren 1960, een steeds drukker besproken maatschappelijk thema werd, waarvan getuige bijvoorbeeld de wereldberoemd geworden FN-staking van 1966 (Michielsen, 2005). Tijdens de staking, die beschouwd werd als één van de meest impactvolle en grootste in geheel Europa (Triest, 1980), werd uitdrukkelijk voor een 'gelijk loon voor gelijk werk' geijverd. De staking werd ook eenmaal vermeld in de uitzendingen van de katholieke omroepvereniging, wat een uitdrukking is van het feit dat de staking als een cruciale hefboom in de strijd naar gelijkheid werd beschouwd.

Sommige fragmenten alludeerden slechts impliciet op deze ongelijkheden, terwijl anderen er expliciet naar verwezen. In uitzending [600, 1986], bijvoorbeeld, werd aangehaald hoe vrouwen, ondanks het onderwijs dat ze hadden genoten, nog steeds werden gediscrimineerd op de arbeidsmarkt. In andere fragmenten was de vermelding van de bestaande arbeidsongelijkheden veeleer impliciet. Eén uitzending [63, 1967, F5] bracht de gevolgen in beeld van de buitenshuis arbeid van vrouwen-moeders, en alludeerde daarmee op de dubbele taken van de vrouw binnen én buiten het huishouden. Toch is het opmerkelijk dat de combinatie van het buitenshuis werken en het huishouden een erg beperkte aandacht kreeg in de hier bestudeerde periode: slechts drie fragmenten benadrukten hoe vermoeiend het was voor vrouwen om buitenshuis te werken en tegelijkertijd het huishouden te bestieren. Dat geeft alvast de indruk dat de KTRC-KTRO deze combinatie niet al te erg promoveerde, wat overeenstemt met de toenmalige maatschappelijke norm. Onderzoek (Van Clé-Stichting, 1977) bevestigt dat de combinatie van gezins- en buitenshuis arbeid aanvankelijk als erg problematisch werd aanvoeld. Die visie is na verloop van tijd weliswaar veranderd, wat ook zichtbaar is in de uitzendingen: pas vanaf de tweede helft van de jaren 1980 is er een beperkte aandacht voor de combinatie en de gevolgen ervan voor de 'werkende vrouw'.

Zeker in vergelijking met de andere categorieën, zijn er heel wat relevante fragmenten die deze thematiek aansnijden, wat suggereert dat de vrouw in relatie tot de arbeidscontext één van de

belangrijke assen was waarop het genderdebat zich in de bestudeerde periode ontwikkelde. Hoewel dat zeer interessant en relevant zou geweest zijn, werd in de bovenstaande analyse geen aandacht besteed aan de verhouding tussen de beeldvorming over mannen en vrouwen in de arbeidscontext. Het kan dus zijn dat – ondanks het hoog aantal relevante fragmenten – vrouwen gemiddeld zeer weinig worden afgebeeld in verhouding tot mannen, wat ons informatie zou kunnen opgeleverd hebben over het belang dat de KTRC-KTRO hechtte aan de vrouw als buitenshuis werkende arbeidskracht. Binnen het tijdsbestek van dit onderzoek was het echter niet mogelijk om hier verder op in te gaan. Dit is een mogelijke piste voor vervolgonderzoek.

2.2 Vrouwen in het gezin

In mijn analyse heb ik 56 fragmenten kunnen identificeren die vrouwen in de gezinscontext, of in hun opvoedende en verzorgende rol in relatie tot hun kinderen, afbeeldden. De aandacht voor vrouwen in het gezin in de katholieke media hoeft niet te verwonderen: uit de contextuele discussie (cf. hoofdstuk 1) blijkt immers dat de moederrol centraal stond in de katholieke opvattingen over de vrouw.

Op basis van de analyse kon ik vaststellen dat die moederrol expliciet en impliciet in beeld werd gebracht. Dertien fragmenten bevestigden expliciet de conservatieve taakverdeling en de moederrol. Voorbeelden daarvan zijn fragment [85, 1968, F7] waarin expliciet vermeld werd dat de moeder de centrale hoeksteen van het gezin was; en fragment [226, 1975, F12] dat de plaats van vrouwen bij haar kinderen benadrukte.

25 fragmenten deden dat op een meer impliciete manier. Achttien van de 25 fragmenten toonden de vrouw bijvoorbeeld in een liefdevolle relatie met haar kind. Opmerkelijk is hoe slechts twee fragmenten kinderen in de nabijheid van hun vader toonden [294, 1977, F8; 611, 1987, F13]. In zeven van de 25 fragmenten namen vrouwen het woord in de interviews, en praatten ze over hun kinderen, wat illustratief is voor hun prominente rol in de opvoeding. Omgekeerd, is de afwezigheid van de vader een uitdrukking van het feit dat mannen minder met de opvoeding van hun kinderen werden geassocieerd, een opvatting die schijnbaar ook door de KTRC-KTRO werd uitgedragen.

Toch moet gezegd dat dat ideaalbeeld van de vrouw als moeder ook expliciet werd tegengesproken in acht fragmenten vanuit het idee dat de opvoeding een taak van vrouw én man was. Voorbeelden hiervan zijn fragment [226, 1975, F8] waarin de vrouwenorganisatie Dolle Mina vrouwen opriep bewust te worden van de discriminatie binnen het gezin. In fragment [258, 1976, F3] eiste de KAV een verkorte arbeidsweek zodat vrouw én man zich meer met de opvoeding van de kinderen konden bezighouden. Deze vergrootte klemtoon op de complementariteit van mannen en vrouwen in het gezin kwam zeker rond de jaren 1970 meer op de voorgrond. Reeds in 1968 onderstreepte de KAV dat, net zoals vrouwen, ook mannen naar een evenwicht tussen hun taken in de gezins- en

arbeidscontext moesten streven (KAV, 1968). Illustratief voor deze maatschappelijke verandering was, bijvoorbeeld, dat steeds meer voor neutrale termen als 'ouderschap' (in plaats van 'moederschap') werd gekozen (De Weerdt, 1980). Toch bleef de vrouw, ondanks de mogelijke hulp van haar man, verantwoordelijk voor de verzorging van haar kinderen (Dumon, 1977), wat de traditionele taakverdeling in de katholieke uitzendingen bevestigt.

Hoewel de contextuele bespreking (cf. hoofdstuk 1) reeds aantoonde dat de Rooms-Katholieke Kerk een kroostrijk gezin promootte, is het opvallend hoe de KTRC-KTRO weinig grote gezinnen in beeld bracht. Slechts twee van de acht fragmenten waarin de omvang van het gezin aan bod kwamen, toonden meer dan drie kinderen in het gezin. Vanuit de maatschappelijke context bekeken is dat beperkte aantal niet vreemd. De literatuur toont immers aan dat het kroostrijke gezin niet langer populair was in de maatschappij, onder meer als gevolg van de dalende kindersterfte (Rombauts, 1997), de medische ontwikkelingen die een beperkte periode van moederschap toelieten (KAV, 1968) en de tewerkstelling en veranderende levensbeschouwing van de vrouw (De Weerdt, 1980). Bovendien werd gepland ouderschap in de jaren '60 de opkomende norm, waardoor gezinnen met meer dan drie kinderen eerder de uitzondering dan de regel werden (Dumon, 1977; De Weerdt, 1980; Lodewijckx, 1988).

Interessant was ook hoe abortus expliciet ter sprake kwam in twee fragmenten. In fragment [623, 1987, F4] werd benadrukt dat keuzes met betrekking tot abortus niet evident waren. Fragment [623, 1987, F5] toonde aan dat de vrouw zelf het best wist hoe ze dergelijke keuzes moest maken gezien zij het dichtst bij de situatie stond en dat de Kerk, vanwege haar 'mannelijke karakter', daarin geen keuze kon opleggen. Dat de KTRC-KTRO, als katholieke organisatie, een dergelijk standpunt innam zal misschien op het eerste gezicht enigszins verwonderen. Toch is het belangrijk in de analyse van deze fragmenten de maatschappelijke context in overweging te nemen. In de jaren 1970 en 1980 was abortus een fel bediscussieerd maatschappelijk thema, waarin ook vrouwenbewegingen hun stem lieten horen. Hun eisen en acties zouden uiteindelijk leiden tot de legalisering van abortus in 1990 (Van Mechelen, 1996; Van Mechelen, 1979; Michielsen, 2005). Zoals De Keyzer (2009) heeft aangehaald, was het christelijke verbod 'Gij zult niet doden' ook van toepassing op het ongeboren kind, wat ertoe heeft geleid dat de Kerk abortus lange tijd (en eigenlijk nog steeds) afkeurt. Het discours van de KTRC-KTRO is echter veeleer genuanceerd, en een duidelijke uiting van hoe de KTRC-KTRO zeker naar het einde van de jaren 1980 toe een meer progressief discours aanhield (Janssens, 1994).

2.3 Vrouwen en huishoudelijke taken

30 fragmenten beeldden de vrouw af in relatie tot huishoudelijke taken, zoals poetsen of koken. Ik heb bewust niet voor de term 'Huishouden' gekozen als definitie voor deze categorie omdat de fragmenten ook huishoudelijke taken buiten de thuiscontext toonden.

Mijn analyse van de fragmenten toonden aan dat de KTRC-KTRO voornamelijk het traditioneel-conservatief beeld verspreidde: huishoudelijke taken waren een vrouwenzaak. Huishoudelijke taken werden in 25 van de 30 fragmenten door vrouwen ingevuld. Dat is op zich natuurlijk niet vreemd, aangezien in de contextuele discussie al werd besproken dat het huishouden tot het takenpakket van de vrouw werd gerekend. De stereotype rolverdeling werd expliciet vermeld in vier van de 25 fragmenten. In fragment [101, 1969, F5], bijvoorbeeld, was een man aan het woord tijdens de KAV-gespreksavond over het huwelijk: "Ik denk bijvoorbeeld ik ga 8 uur werken, dat is helemaal voor mijn vrouw, dat is helemaal voor haar. Zij is dus gedurende die 8 uur bezig met het huishouden, met ons kindje...". Daarnaast werd de stereotype rolverdeling ook op een meer impliciete manier in beeld gebracht in 21 fragmenten, zoals fragment [85, 1968, F4; F6] waarin er een kook- en naaicursus voor vrouwen werd georganiseerd, fragment [169, 1972, F3] waarin vrouwen mannen bedienden met koffie, en fragment [514, 1984, F2] waarin vrouwen het hebben over poetsen in de kerk.

Deze uitingen van een stereotiep rollenpatroon, zelfs tot in de jaren 1980, liggen geheel in de lijn van de toenmalige opvatting dat de vrouw oorspronkelijk de enige was die het huishouden voor haar rekening nam. Daar kwam in de loop van de 20ste eeuw natuurlijk wel verandering in als gevolg van verschillende maatschappelijke ontwikkelingen. Zo steeg arbeidsparticipatie bijvoorbeeld vanaf 1960, waardoor steeds minder vrouwen ervoor kozen om voltijds huisvrouw te blijven (Van Dooren, 2008). Vier fragmenten toonden dan ook een meer progressieve taakverdeling, zoals fragment [258, 1976, F3] waarin de KAV expliciet benadrukte dat het huishouden een taak van mannen en vrouwen was, en fragment [605, 1987, F24] waarin een koppel samen de afwas deed. Of vrouwen ook effectief op de hulp van hun echtgenoot in het huishouden konden rekenen, is moeilijk te zeggen. Onderzoek (Van Clé-stichting, 1977) toont aan dat meer dan de helft van de vrouwelijke respondenten begin de jaren '70 zei hulp te krijgen van haar man in het huishouden. Daarentegen tonen andere bronnen dat mannen in 1980 het werk toch aan hun vrouw overlieten (Van Mechelen, 1979). Dumon (1977) toonde dan weer aan dat mannen mogelijks hulp boden in het huishouden, maar dat vrouwen uiteindelijk de verantwoordelijkheid droegen.

2.4 Vrouwen in het huwelijk

In 32 fragmenten werd de vrouw afgebeeld in relatie tot haar man, of kwamen bepaalde opvattingen over het huwelijk aan bod.

Dat de KTRC-KTRO de nodige aandacht besteedde aan deze thematiek, is vanuit de literatuur bekeken niet verrassend: het huwelijk was in de 20ste eeuw de maatschappelijke norm. Dit suggereert dat de uitzendvereniging het huwelijk als ideaal bevestigde. In fragmenten [101, 1969, F11; F12], bijvoorbeeld, benadrukken echtgenoten hoe fantastisch het is om te trouwen.

Niettegenstaande hanteerde de KTRC-KTRO duidelijk een eerder progressieve benadering wat betreft het huwelijk, zo blijkt uit de analyse van de fragmenten. 24 van de 32 fragmenten toonden een eerder progressieve opvatting van het huwelijk.

In veertien van de 24 fragmenten werd een minder hiërarchische verhouding tussen man en vrouw binnen het huwelijk bepleit, wat enigszins tegenstrijdig lijkt te zijn geweest aan het katholieke ideaal van de hiërarchische relatie tussen man en vrouw, waarbij de man een zekere 'superioriteit' genoot (cf. Hoofdstuk 1). De meer progressieve opvattingen die de KTRC-KTRO aanhield, moet wellicht begrepen worden in de context van de vernieuwde huwelijkswet, die overigens ook letterlijk werd vermeld. In fragment [273, 1976, F3] haalt de presentator de wet expliciet aan: "... Door de nieuwe wet betreffende de wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten en de huwelijksvermogenstelsels, worden vrouw en man gelijk voor de wet, ook in de praktijk ...". Ook in andere uitzendingen werd de aandacht expliciet gericht op die nieuwe wet. Dat de KTRC-KTRO hieraan de nodige aandacht besteedde, suggereert dat de uitzendvereniging inspeelde op de actualiteit, en duidelijk een positie wenste in te nemen in het maatschappelijke debat. In de hier bestudeerde periode was het huwelijk eveneens onderwerp van discussie, ook in katholieke middens. De KAV (1968), bijvoorbeeld, streefde jarenlang naar een vernieuwde man-vrouwrelatie waar meer plaats was voor samenspraak, wederzijdse beïnvloeding, persoonlijke gave en inzet. De vrouwenorganisatie doelde onder andere naar een huwelijk met gemeenschap van goederen, waardoor mannen en vrouwen binnen het huwelijk gelijke rechten hadden om over de (persoonlijke) goederen te beschikken. Die eisen werden in de vernieuwde huwelijkswet van 1976 realiteit.

Zes andere fragmenten (van de hierboven genoemde 24) brachten vrouwen met een onconventionele levensloop in beeld. Fragment [611, 1987, F9], bijvoorbeeld, toonde een vrouw die niet zeker was of ze ooit zou trouwen, een idee dat niet paste binnen de visie van de Rooms-Katholieke Kerk die jonggehuwden met een kroostrijk gezin propageerde. Dat de KTRC-KTRO dergelijke ideeën toch in beeld bracht, kan verklaard worden vanuit de toenmalige context waarbij steeds meer mensen keuzes die lange tijd vanzelfsprekend waren (zoals het huwelijk) alsmaar meer in vraag stelden. Dumon (1977) en Pott-Buter (1993) wijzen bijvoorbeeld op het dalende huwelijkscijfer en meer ongehuwde samenwonende koppels in België vanaf de jaren '70. Toch is er één fragment dat het katholieke ideaal juist bevestigde. In [624, 1987, F2] gaf een vrouw tijdens een interview aan dat ze snel trouwde en kinderen kreeg. Hierbij is het belangrijk om te vermelden dat het over een oudere vrouw ging die over

het verleden sprak. De periode waarover ze sprak situeert zich wellicht nog voor de progressieve ontwikkelingen.

Ook vragen over seksualiteit kwamen in de context van het huwelijk aan bod. In vier van de 24 fragmenten wordt de (seksuele) relatie als meer dan een reproductiemiddel beschouwd. Dat was, in het licht van de toenmalige opvattingen van de Rooms-Katholieke Kerk, zeker een progressief standpunt. De Kerk beschouwde de voortplanting immers als het primaire doel van het huwelijk (Kok, 2015). De KTRC-KTRO bracht, zeker vanaf het einde van de jaren 1960, een geheel ander discours. In één fragment [101, 1969, F10] kwam bijvoorbeeld een man in beeld, die over de seksuele relatie met zijn vrouw het volgende zei:

“... wij kunnen toch de wijze waarop wij met elkaar omgaan niet herleiden tot het zuiver hebben van een geslachtsdaad of het hebben van bedscènes zoals dat wij in veel filmen zien en in de literatuur zien, maar dat wij werkelijk als man en vrouw voor elkaar attentiefol zijn, dat wij elkaar trachten te benaderen ...”.

Ook hieruit blijkt dat de KTRC-KTRO duidelijk betrokken was op het maatschappelijk debat, waarin – zeker vanaf de jaren 1960 – de seksuele relaties binnen en buiten het huwelijk werden bediscussieerd. Zoals reeds vermeld werd gepland ouderschap vanaf de jaren '60 populairder, waardoor de seksuele relatie niet meer louter als reproductiemiddel werd beschouwd (Dumon, 1977). Anticonceptie werd overigens door verschillende vrouwenorganisaties in de kijker geplaatst, en werd zo steeds meer bespreekbaar (Kok, 2015; RoSa, vzw, s.d.). In 1973 werd de wet over het verbod op de verspreiding en de reclame voor voorbehoedsmiddelen ontbonden. De Rooms-Katholieke Kerk bleef haar conservatieve standpunten echter hardnekkig aanhouden, maar kon daarmee een steeds beperkter publiek aanspreken. Zelfs de katholieke vrouwenorganisatie KAV volgde de progressievere bewegingen en legde de keuze voor anticonceptie bij het echtpaar (RoSa vzw, s.d.).

De grote meerderheid van de fragmenten toont dus een progressief huwelijksbeeld wat nogmaals een illustratie is van de meer progressieve koers die de KTRC-KTRO ging varen. Toch moet gezegd dat veertien van deze 24 fragmenten uit dezelfde uitzending [273, 1967] geselecteerd werden. Deze uitzending focuste expliciet en integraal op de vernieuwde huwelijkswet en de verschillende positieve gevolgen die het had voor de positie van de vrouw binnen het huwelijk. De overige progressieve fragmenten komen uit slechts zes andere uitzendingen. Dit suggereert dat de KTRC-KTRO de progressieve visie (over het huwelijk) voornamelijk in beeld bracht bij grotere maatschappelijke veranderingen.

2.5 Vrouwen in het geloof

Letten op het feit dat ik de uitzendingen van een katholieke zendorganisatie heb bekeken, is het niet vreemd dat er heel wat aandacht werd besteed aan de vrouw in relatie tot de Kerk of tot levensbeschouwing. Meer bepaald heb ik 93 fragmenten kunnen identificeren die deze thematiek aansneden.

Uit de analyse bleek dat de plaats van de vrouw in de Kerk in 64 fragmenten werd behandeld. Daarbij werd het mannelijke karakter van de Kerk steeds erkend. Uitzending [226, 1975] bleek zeer relevant gezien het integraal het thema 'de vrouw in de mannenkerk' behandelde. 26 van de 64 fragmenten komen dan ook uit deze uitzending.

In vijf van de 64 fragmenten werd de 'inferieure' positie van de vrouw in de Kerk niet in vraag gesteld. Voor de katholieken was het juist vanzelfsprekend dat vrouwen, ook in de Kerk, een onderdanige positie innamen ten opzichte van de man zoals bijvoorbeeld ook in het huwelijk het geval was (cf. Hoofdstuk 1). Dergelijke opvattingen werden in de fragmenten die ik heb bestudeerd voornamelijk vertolkt door mannen, en werden gevoed door het idee dat vrouwen een bedreiging waren voor de kerkelijke hiërarchie die in essentie gewild was door God (bv. Fragment [226, 1975, F25]). Dat dergelijke opvattingen soms ook door vrouwen werden gedeeld, blijkt onder meer uit fragment [514, 1984, F3] waarin een vrouw deze ondergeschikte positie niet in vraag stelde.

Toch zijn dergelijke opvattingen eerder de uitzondering dan de regel in de uitzendingen. Het overgrote deel van de uitzendingen (i.e. 59/64) waren expliciet betrokken op het aantonen van de ongelijke situatie van mannen en vrouwen in de Kerk. Dat de KTRC-KTRO erkende dat de vrouw in de Kerk sterk gediscrimineerd werd, lijkt in eerste instantie misschien vreemd (zeker in het licht van het hiërarchische ideaal dat de Rooms-Katholieke Kerk vooropstelde) maar kan vanuit de literatuur verklaard worden. Daaruit blijkt immers dat de positie van vrouwen in de Kerk geen prioritair of belangrijk thema was in het feministisch activisme, dat zich voornamelijk richtte op de traditionele idealen en rolpatronen die de Kerk vooropstelde. (Van Mechelen, 1979; Dobbelaere en Voyé, 1990; Christens, 1997; Latré, 2006). Toch waren enkele vrouwenbewegingen betrokken in de strijd om de vervrouwelijking van het christendom, een eis die voornamelijk werd gevoed door het idee dat de Kerk een patriarchaal instituut was en door haar traditioneel-conservatieve ingesteldheid weinig te bieden had aan de moderne vrouw (Latré, 2006).

Deze christelijk feministische eisen werden ook in de uitzendingen van de KTRC-KTRO vertolkt. Maar liefst in zeventien van de 59 fragmenten werd de eis voor de betere positie van de vrouw in de Kerk expliciet uitgesproken. Zo kwam in fragment [514, 1984, F21] een vrouw aan het woord: "Ik vind dat wij in de Kerk te weinig aan bod komen en te weinig onszelf mogen zijn en allez, te weinig mogen inbrengen, wij worden niet au sérieux genomen". Vergelijkbare opvattingen en eisen kwamen ook in

22 andere fragmenten eerder impliciet aan bod. Bijvoorbeeld, in fragment [226, 1975, F6] verklaarde een vrouw:

"Voor ons is het inzicht wel een beetje gek van te horen dat anderen beslissen over wat wij mogen en tot waar wij mogen en kunnen. En het is niet gemakkelijk voor een vrouw om altijd uit te komen voor haar gedachte, om altijd op haar rechten te staan..."

Die eis tot verandering zorgde er ook voor dat er luidop gespeculeerd werd over de toekomst van een kerk die een groot deel van haar volgelingen discrimineerde (bv. fragment [382, 1980, F36]). Men was ook erg kritisch over het mogelijk inherente patriarchale karakter van de Kerk. In fragment [226, 1975, F14], bijvoorbeeld, werd aangehaald dat het scheppingsverhaal de bron van de vrouwelijke inferioriteit in de Kerk was. Per slot van rekening schiep God eerst de man, en daarna pas de vrouw uit de rib van de man. Nochtans, zo werd in een ander fragment onderlijnd, beschouwde Christus mannen en vrouwen nochtans als evenwaardig [226, 1975, F18].

Interessant is echter dat de uitzendingen van de KTRC-KTRO duidelijke alternatieven vooropstelden. Zo verwees men in fragment [226, 1975, F40] naar de veel uitgebreidere mogelijkheden van vrouwen in de protestantse kerk.

Ondanks haar minderwaardige positie in de Kerk waren vrouwelijke christenen nog steeds actief in de levensbeschouwelijke context. Zestien fragmenten hadden dan ook aandacht voor de activiteiten waaraan vrouwen deelnamen. Zo zien we bijvoorbeeld in fragment [9, 1963, F1] een vrouw die met haar gezin naar de kerk ging, in fragment [506, 1984, F3] vrouwen die aanwezig waren op Bedevaart in Lourdes. In fragment [606, 1987, F15] werd de Wereldgebedsdag¹³ in beeld gebracht, en werd de betrokkenheid van vrouwen getoond. Ook de missies en de activiteiten van vrouwelijke congregatiezusters werden belicht [154, 1971, F3].

Daarnaast liet de katholieke vrouw zich in dertien fragmenten door vrouwelijke mystieke figuren inspireren. Dat is niet eigenaardig aangezien het geloof lange tijd een grote rol speelde in de vrouwelijke identiteitsvorming (Christens, 1997; Latré, 2006). Vrouwelijke Heiligen, voornamelijk Maria, waren daarvoor de ultieme inspiratiebronnen (Latré, 2006). Dat kon ik ook terugleiden op de uitzendingen van de KTRC-KTRO waar negen van de veertien fragmenten verwezen naar Maria als inspiratiebron. De figuur van Maria werd gezien als de ideale vrouw, en werd zo de toetssteen van het geloof [226, 1975, F29]. Maria vertolkte ook het beeld van de ideale moeder [90, 1968, F8]. Daarnaast

¹³ Wereldgebedsdag is een gebedsbeweging die over heel de wereld verspreid is en die vooral tot uitdrukking komt in plaatselijke gemeenschappen. Het initiatief werd gestart in 1987 en werd sindsdien ook jaarlijks georganiseerd door vrouwen [606, 1987].

genoten ook andere vrouwelijke heiligen een vergelijkbare status, zoals Theresia van Ávila [624, 1987, F7].

2.6 Vrouwen in het onderwijs

De KTRC-KTRO behandelde in zeventien fragmenten de vrouw in een onderwijscontext. In die fragmenten kwamen vrijwel alle onderwijsniveaus (lager, middelbaar en hoger onderwijs) aan bod. Vormende cursussen van verenigingen, bijvoorbeeld, werden in het kader van dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

Op een totaal van zeventien fragmenten benadrukten vier fragmenten het belang van onderwijs, specifiek voor de vrouw. Die klemtoon correleert aan het belang dat men hechtte aan het diploma als sleutel tot de individuele lotsverbetering voor jongens (bijvoorbeeld uit de volksklassen) en meisjes (zie bijvoorbeeld Huyse, 1982). Van onderwijs werd geloofd dat het jongeren, en meisjes in het bijzonder, de kans tot sociale mobiliteit bood. Het zou hen stimuleren om buitenshuis te werken en in staat stellen deel te nemen aan het beroepsactieve leven (KAV, 1968; Van Clé-Stichting, 1977). Een voorbeeld van een dergelijk fragment is [382, 1980, F27] waarin het diploma expliciet werd benoemd als een vereiste om een interessante job te bekommen.

Daarnaast werd in negen fragmenten ook gefocust op de onderwijskansen voor jongens én meisjes. In zeven van de negen fragmenten werd bevestigd dat er op dat vlak al heel wat was gerealiseerd. In fragment [606, 1987, F3], bijvoorbeeld, waren enkele meisjes op een studeerbeurs in gesprek met de vertegenwoordigers van studierichtingen in het hoger onderwijs. Dat de KTRC-KTRO aandacht besteedde aan de opkomende gelijke onderwijskansen kan ongetwijfeld verklaard worden door de democratiseringstendens in het secundair onderwijs van na de Tweede Wereldoorlog, en de daarbij horende expansie. Het onderwijs groeide onder meer als een gevolg van het stijgend geboortecijfer in de jaren '50 en '60 en de toenemende vraag naar geschoolde arbeidskrachten, waardoor de jeugd langer studeerde (D'hoker, 1998; Groenez, 2008). Vrouwen kregen vanaf de jaren '60 steeds meer onderwijskansen, waardoor ze vanaf de jaren '80 de mannen reeds inhaalden (Michielsens, 2005). Ze liepen minder schoolachterstand op, behaalden betere resultaten en kozen in het secundaire onderwijs richtingen die hen beter voorbereidden op het hoger onderwijs. Toch kwamen vrouwen vaak in andere beroepen dan mannen terecht. Dat bleek reeds uit mijn analyse van de vrouw in de beroepscontext, maar ook in de literatuur is het duidelijk dat vrouwen nog steeds vooral de traditioneel sociale richtingen bleven kiezen en dat hun goede cijfers zich niet noodzakelijk vertaalden in een hogere positie op de arbeidsmarkt (De Gos, Himpens, & Verbeke, 1985; D'hoker, 1998). Zo zei een vrouw in fragment [600, 1986, F16]: "... ik studeer op het ogenblik en hoop ooit een goede

journaliste te worden. Ik hoop een goede vrouw te zijn, maar ik weet dat ik het veel moeilijker zal hebben dan mijn mannelijke collega's, juist omdat ik vrouw ben".

Maar dat de strijd nog niet helemaal gestreden was, blijkt uit twee andere fragmenten waarin net aandacht werd besteed aan de ongelijkheid in onderwijskansen, en waarin men verandering bepleitte. Fragment [226, 1975, F8] toont een straatprotest van Dolle Mina die haar ongenoegen uitlegt over de toenmalige gang van zaken. Ook in fragment [382, 1980, F15] wordt verwezen naar de leuze van de KAV in de jaren 1960: 'Vrouwen moeten studeren'. Hoewel er geen verdere informatie bij werd vermeld, suggereert dit dat er in de jaren '60 nog een grote minderheid was aan vrouwelijke studentes en dat verscheidene vrouwenorganisaties, zoals de KAV, zich inzetten om precies dat te veranderen.

Tot slot werd ook de situatie in het onderwijs uitdrukkelijk in beeld gebracht. In vier van de zeventien fragmenten werd de gendersamenstelling in de klas getoond. In het grootste deel van die fragmenten werden gescheiden klassen in beeld gebracht. Slechts in één fragment [544, 1985, F4] was er sprake van gemengd onderwijs. Voor de verklaring en analyse is vooral de datering van belang. De uitzendingen tonen een duidelijke evolutie die zich op dat vlak heeft voorgedaan. Vanaf 1970 had het gemeentelijke/provinciale en het vrije onderwijs, in tegenstelling tot het rijksonderwijs, nog steeds de keuze om al dan niet gemengd onderwijs in te voeren waardoor Vlaanderen in het onderwijs een mix kende van gemengde en gescheiden scholen (De Gos, Himpens, & Verbeke, 1985). Gemengd onderwijs werd echter toch meer en meer doorgevoerd, ook in katholieke scholen, weliswaar vanuit een niet-emancipatorisch idee: scholen werden bijvoorbeeld in groeiende mate gemengd uit angst voor de toekomst van hun scholen door het dalende geboortecijfer (Van Mechelen, 1979; Van Mechelen & Zwaenepoel, 1984; De Gos, Himpens, & Verbeke, 1985).

2.7 Vrouwen in de politiek

De analyse toonde aan dat de KTRC-KTRO nauwelijks aandacht besteedde aan de vrouw in de politiek. Het onderwerp werd slechts in zes fragmenten uit drie uitzendingen belicht. In fragmenten [258, 1976, F6; F7; F8] kwamen vrouwen aan bod die reeds actief waren in de politiek en mochten spreken op een KAV-event. In fragmenten [258, 1976, F8] en [382, 1980, F12] presenteerde de KAV op haar 60-jarige viering haar politieke eisen: meer vrouwen in de politiek, sociale rechtvaardigheid en maatregelen voor het gezin. In fragment [605, 1987, F10], ten slotte, kwam de rol van de vrouw in de politiek kort ter sprake in de geschiedenis van de Boerinnenbond.

Het beperkt aantal fragmenten bood me niet de kans om verdere patronen vast te stellen. Toch is een dergelijk beperkt aantal fragmenten over dit thema frappant in het licht van de toenmalige maatschappelijke ontwikkelingen. De uitzendingen van de KTRC-KTRO geven de indruk dat het thema 'vrouwen in de politiek' niet leefde in de maatschappij. De literatuur spreekt dat nochtans tegen. Vanaf

de jaren 1970 ontspint zich rond 'de vrouw in de politiek' een belangrijk maatschappelijk debat. Verschillende syntheses over de deelname van Belgische vrouwen aan het politieke leven tussen de 18de en 20ste eeuw toonden aan dat vrouwen ondervertegenwoordigd waren in de politiek, ook nadat zij na een lange moeizame strijd het algemeen enkelvoudig stemrecht verworven in 1948 (Flour, Gubin en Jacques, 1998; Van Molle en Gubin, 1998; Michielsens, 2005). Vrouwen werden zich echter pas bewust van deze problematiek in de jaren '70, met verschillende gerichte acties van vrouwenorganisaties (onder andere de KAV, de Nationale Vrouwenraad en het VOK) tijdens de tweede feministische golf tot gevolg. De ondervertegenwoordiging van de vrouw in de politiek kreeg steeds meer aandacht, ook in de pers, wat uiteindelijk resulteerde in een stijgend aantal vrouwelijke verkozenen. Dat verklaart alvast waarom deze thematiek pas vanaf de jaren '70 in de katholieke uitzendingen werd behandeld. Waarom de KTRC-KTRO zo weinig uitzond over dit thema wordt hierdoor echter niet duidelijk. De ongelijke situatie en de strijd naar meer gelijkheid bleef immers aanhouden, ook na de jaren '70. Na een terugval van het aantal vrouwen in de politiek in de jaren '80, immers, werd het staatssecretariaat voor maatschappelijke emancipatie opgericht in de tweede helft van de jaren '80. De 'Stem-Vrouw' campagnes, die oorspronkelijk door de vrouwenorganisaties werden georganiseerd, konden vanaf dan op de steun van de overheid rekenen. Samen met de wet-Smet-Tobback¹⁴ zorgde dit voor een toenemend aantal vrouwen in de politiek in de jaren '90 (Flour, Gubin, & Jacques, 1998; Van Molle & Gubin, 1998).

De literatuur biedt dus geen verklaring voor de beperkte aandacht van de KTRC-KTRO aan dit -duidelijk maatschappelijk relevant - thema. Ik veronderstel dat de KTRC-KTRO ervoor koos om dergelijke politieke kwesties over te laten aan politieke uitzendingen en zo haar focus op het levensbeschouwelijke domein - wat haar primaire doel was - te handhaven.

2.8 De vrijetijdsbesteding van vrouwen

De KTRC-KTRO had heel wat aandacht voor de vrijetijdsbesteding van de vrouw. Uit de analyse blijkt dat de uitzendvereniging de vrouw in 176 fragmenten in beeld bracht in een vrijetijdscontext. Hoewel de hoeveelheid vrije tijd waarover de vrouw effectief beschikte situatieafhankelijk was, deed er zich een gevoelige uitbreiding voor van de vrije tijd waarover vrouwen beschikten in de bestudeerde periode. Het één en het ander werd gestimuleerd door een efficiëntieverhoging in relatie tot huishoudelijke taken, en de introductie van moderne huishoudapparatuur, zoals de vaatwasmachine of stofzuiger (KAV, 1968; van Delden, 1986; Michielsens, 2005). Maar toch is het bijzonder opmerkelijk

¹⁴ De wet Smet-Tobback dateert van 1994. Volgens deze wet mogen de kandidatenlijsten van de politieke partijen maximum twee derde kandidaten van hetzelfde geslacht kennen. Daarbij werd ook rekening gehouden met de exacte plaats van de kandidaten op de lijsten. De wet kadert binnen de uitvoering van het UNO-Verdrag uit 1979 over het wegwerken van de discriminatie van de vrouw (Triest, 2018).

dat de analyse van de uitzendingen en de literatuur eigenlijk aantonen dat vrouwen in de bestudeerde periode nog steeds het overgrote deel van hun tijd in het huishouden, aan de zorg van hun kinderen, of in een beroepscontext spendeerden (Beckers & van der Poel, 1990).

Ik koos bewust voor een meer algemene categorie, in tegenstelling tot de vorige meer specifieke categorieën om meerdere versnipperende categorieën te vermijden. Dat impliceert dat deze categorie inhoudelijk veel meer (verschillende) fragmenten bevat. Het is echter belangrijk om zich steeds te realiseren dat het aantal fragmenten niet samenhangt met de relevantie van de categorie, zoals ik reeds in de inleiding van dit hoofdstuk uiteenzette.

Uit de analyse blijkt dat vrouwen in 105 fragmenten hun vrije tijd doorbrachten in (het aanbod van) verschillende vrouwenorganisaties, waarvan voornamelijk de KAV in de uitzendingen belicht werd. Verschillende aspecten van de vrouwenorganisaties kwamen aan bod.

Van de 105 fragmenten toonden 43 fragmenten het diverse activiteitsaanbod dat vrouwenorganisaties voor de vrouw organiseerden. Voorbeelden van het activiteitsaanbod van de KAV zijn de infoavond over de vernieuwde huwelijkswet in fragment [273, 1976, F9], de werkmap Vrouwen in de Bijbel in fragment [606, 1987; F7] of verschillende rolbevestigende cursussen zoals bloemschikken, koken en naaien in fragment [85; 1968; F4]. De KAV werkte ook dikwijls een aanbod uit met de Kristelijke Werknemersbeweging (KWB), zoals de gezinswerking over kindvriendelijke televisie in [663, 1988, F2]. Ook het activiteitsaanbod van de KVLV werd, weliswaar minder frequent, in beeld gebracht zoals de vormingen op huishoudelijk-, religieus-, opvoedkundig- en beroepsvlak vanaf de 20ste eeuw in fragment [605, 1987, F4].

Daarnaast werden ook de grootschalige evenementen van de vrouwenorganisaties belicht in 24 van de 105 fragmenten, zoals de 60 jaar KAV-vingering in zestien fragmenten uit fragment [382, 1980] of de 75 jaar KVLV-vingering in fragment [605, 1987, F1]. Een ander voorbeeld zijn fragmenten [226, 1975, F7; F8] waarin vrouwen strijdlustig afgebeeld werden in groots opgezette protestacties van Dolle Mina. Vrouwen waren er telkens talrijk aanwezig. Opvallend was steevast het beperkt aantal mannelijke bezoekers, wat suggereert dat mannen niet aangesproken werden om deel te nemen.

In 31 van de 105 fragmenten werd de algemene werking van diverse vrouwenorganisaties toegelicht. Voorbeelden hiervan waren fragment [605, 1987, F23] waarin de doelen van de KVLV werden belicht en fragment [258, 1976, F2] waarin de centrale thema's van de KAV aan bod kwamen. Wederom werd de KAV het meest in beeld gebracht.

Het grote aantal fragmenten suggereert dat de KTRC-KTRO het verenigingsleven als zinvolle vrijetijdsbesteding propageerde, althans voor wat betreft de jaren 1960 en 1970. Een groot aandeel vrouwen bleek inderdaad lid te zijn van een socio-culturele organisatie, maar in het algemeen bleken vrouwen sedentaire vrijetijdsactiviteiten (bijvoorbeeld televisie, lectuur, familiaal contact of rust) te

verkiezen boven de deelname aan het verenigingsleven (Van Clé-Stichting, 1977). De KAV (1968) pleitte echter voor meer aandacht aan de participatiemogelijkheden van de gehuwde vrouw, ook in het sociaal-culturele verenigingsleven, vanuit het idee dat de vrouw aan de verschillende niveaus van gemeenschapsleven moest deelnemen om haar volledige persoonlijkheid te kunnen ontplooien. Een dergelijke mening werd ook één keer expliciet verkondigd in fragment [226, 1975, F34] waarin een vrouw de opvatting was toegedaan dat vrijetijdsbesteding voor vrouwen kon bijdragen tot hun ontplooiing en dat dit ook maatschappelijk waardevol was. Uit onderzoek (Van Clé Stichting, 1977) blijkt het gebrek aan informatie, naast tijdsgebrek, één van de redenen waarom vrouwen niet participeerden in het verenigingsleven. Ze waren gewoonweg niet op de hoogte van de activiteiten die door verenigingen werden georganiseerd. De uitzendingen van de KTRC-KTRO wilden wellicht net daaraan tegemoetkomen, en zo bijdragen aan de eisen van de KAV. Enerzijds deed de KTRC-KTRO dat impliciet door in haar uitzendingen achteraf uitgebreid verslag uit te brengen van de evenementen/activiteiten zelf. Anderzijds promoveerde de uitzendvereniging verschillende evenementen ook expliciet door informatie over toekomstige evenementen mee te delen tijdens de uitzendingen en het publiek aan te moedigen om informatie over deze activiteiten op te vragen. Dat voornamelijk activiteiten van katholieke vrouwenorganisaties in beeld kwamen, suggereert dat de uitzendvereniging vrouwen op deze manier in een bepaalde richting qua vrijetijdsaanbod wilde sturen. Bij voorkeur namen vrouwen deel aan de activiteiten van katholieke organisaties, eerder dan enkel aan activiteiten in de privésfeer, zoals de televisie. Het is immers frappant dat in de uitzendingen van de KTRC-KTRO soms erg negatief over het medium televisie werd gesproken. Zo werd het expliciet in beeld brengen van seks, of de verspreiding van een ideaalbeeld van de vrouw op de televisie bekritiseerd [600, 1986, F6]. Zelfs het potentiële gevaar van vrouwenbladen vanwege hun overdreven focus op seksualiteit en gebrek aan aandacht voor zinvragen werd in één fragment [663, 1988, F11] impliciet vermeld.

Toch werden vrouwen, naast de vrouwenorganisaties, ook nog in andere vrijetijdscontexten afgebeeld. Vrouwen waren in 43 fragmenten aanwezig op activiteiten die éénmalig of jaarlijks door organisaties, anders dan de vrouwenorganisaties, werden georganiseerd en zowel mannen als vrouwen aanspraken. Voorbeelden hiervan zijn het sportkamp Sporta¹⁵ [70, 1967, F1], de kerkelijke Vrouwendag [514, 1984, F14], de Overstapdag voor jongeren over 'Jongeren en Missie' [294, 1977, F1] en het 'Festival van Weekendtoerisme' [169, 1972, F2]. Hierbij moet gezegd dat de weergave van deze activiteiten zich meestal beperkte tot één uitzending, wat nog eens bevestigt dat vrouwenorganisaties meer aan bod kwamen in de uitzendingen.

¹⁵ Sporta is de afkorting van Sporta Postulaat. Het doel was om mee te helpen aan opvoeding tot sportiviteit, door onder andere het opzetten van sportkampen.

Zeventien fragmenten toonden diverse activiteiten waarop de vrouw op regelmatige basis werd verwacht, zoals de participatie aan misvieringen [56, 1966, F10], het leiderschap in een jeugdbeweging [506, 1984, F5] of de deelname aan een kerkkoor [103, 1969, F3].

In zes fragmenten, ten slotte, werden vrijetijdsactiviteiten in beeld gebracht waarover de vrouw zelf de volledige controle had. Deze activiteiten werden niet van buitenaf georganiseerd en de vrouw werd er niet op regelmatige basis verwacht. Voorbeelden daarvan zijn vrouwen die boeken uitleenden in [90, 1968, F3] of een vrouw die in een platenwinkel rondkeek in fragment [122, 1960, F6].

Uit de analyse blijkt dus dat vrouwen in hun vrije tijd voornamelijk aanwezig waren op activiteiten die door (vrouwen)organisaties georganiseerd werden. Daarentegen toonde onderzoek aan dat de meeste vrouwen vrijetijdsactiviteiten in de privésfeer verkozen (Van Clé Stichting, 1977; Beckers & van der Poel, 1990; van der Poel, 1993). Een mogelijke verklaring is de versnipperde vrije tijd waarover zij beschikten, voornamelijk de huisvrouwen. Zij bleven immers verantwoordelijk voor de zorgbehoeften van de andere leden van het gezin, waardoor ze hun vrije tijd daarnaar moesten indelen en vaak geen langere vrije tijdsperioden ter beschikking hadden (van Delden, 1986; Beckers & van der Poel, 1990). Dat de KTRC toch zoveel focuste op openbare evenementen van vrouwenorganisaties suggereert dat de uitzendvereniging wellicht een duidelijke band had met katholieke vrouwenorganisaties en hen hierdoor zoveel in beeld brachten. Daarnaast was het als uitzendvereniging wellicht ook makkelijker om publieke, eerder dan private, aangelegenheden te filmen en uit te zenden.

Hoofdstuk 3

Tot besluit: onderzoeksresultaten en suggesties voor toekomstig onderzoek

Het doel van deze masterproef was het vrouwbeeld te onderzoeken dat met behulp van de televisie-uitzendingen van de KTRC-KTRO in de periode tussen 1962 en 1989 werd verspreid. Om dit te doen, bestudeerde deze studie audiovisueel bronnenmateriaal vanuit een methodologisch kader dat geïnspireerd was op de iconologische methode. Die laatste methode werd in de eerste plaats gehanteerd omdat het toeliet de historische context in de analyse mee op te nemen.

De relevantie van deze masterproef is duidelijk. Het is het eerste onderzoek over de beeldvorming van de vrouw in de katholieke audiovisuele media. In het licht van de progressieve maatschappelijke ontwikkelingen was het bovendien des te meer interessant om na te gaan hoe de katholieke omroepvereniging haar uitzendingen verzorgde. Deed ze toegevingen aan het progressieve discours of bleef ze stevast conservatieve standpunten verdedigen?

Uit de analyse van de beelden en de literatuur is gebleken dat de KTRC-KTRO uitzendingen een mix van traditionele opvattingen en progressieve idealen vertolkten. Ik kon acht categorieën identificeren waarin de vrouw in de uitzendingen van de KTRC-KTRO in beeld werd gebracht: de beroepscontext, het gezin, huishoudelijke taken, het huwelijk, kerk en geloof, het onderwijs, de politiek en de vrije tijd. Afhankelijk van de categorie waarin de vrouw werd afgebeeld, propageerde de KTRC-KTRO meer progressieve of traditionele opvattingen.

Er werd veel aandacht besteed aan de vrouw in de beroepscontext. De uitzendingen waren enerzijds conservatief omdat vrouwen vooral in traditionele beroepen werden afgebeeld. Anderzijds waren ze ook progressief omdat de aandacht specifiek werd gericht op de ongelijkheden die vrouwen ten opzichte van mannen ervoeren in een beroepscontext. Dergelijke beelden werden geïnspireerd door de maatschappelijke ontwikkelingen waarbij steeds meer vrouwen opkwamen voor hun rechten, ook in de arbeidscontext.

Vervolgens werden huishoudelijke taken en het gezin ook regelmatig in beeld gebracht. De vrouw werd er voornamelijk bevestigd in haar klassieke rol, wat overeenstemde met de literatuur. Daarentegen werden het ideaalbeeld van de moeder en dat van het kroostrijke gezin, twee conservatieve gezinsidealen, in de uitzendingen tegengesproken. De KTRC-KTRO stelde zich bovendien expliciet progressief op door over abortus uit te zenden, een topic dat de Rooms-Katholieke Kerk juist sterk bekritiseerde. Daarin liet de KTRC-KTRO zich inspireren door de strijd voor het beslissingsrecht van de vrouw wat betreft abortus, die in de bestudeerde periode hevig oplaaide.

Het huwelijk kwam in de uitzendingen ook geregeld aan bod en werd als ideaal beschouwd, zoals ingegeven door de Katholieke Kerk. Haar conservatieve idealen over het huwelijk werden

daarentegen getemperd. De uitzendvereniging volgde hierbij ongetwijfeld de progressieve maatschappelijke ontwikkelingen omtrent de hiërarchie in het huwelijk, de traditionele levenskeuzes en de betekenis van de seksuele relatie.

Op levensbeschouwelijk vlak was er voornamelijk veel aandacht voor de discriminatie van de vrouwen in de mannenkerk, waarmee het katholieke ideaal van de onderdanige vrouw in vraag werd gesteld. Deze fragmenten kwamen voort uit de eisen van de christelijke feministen die in de bestudeerde periode stredden voor een betere positie van de vrouw in de Kerk.

De KTRC-KTRO besteedde bijzonder weinig aandacht aan de vrouw in de politiek, wat frappant is gezien het een belangrijk maatschappelijk debat was, vooral in de bestudeerde periode.

In de vrije tijd, ten slotte, werden vrouwen voornamelijk in het aanbod van vrouwenbewegingen afgebeeld terwijl zij in werkelijkheid juist vooral vrijetijdsactiviteiten in de privésfeer verkozen. Dat suggereert dat de KTRC-KTRO haar uitzendingen als medium gebruikte om dergelijke activiteiten populair te maken bij het vrouwelijke doelpubliek.

Uit de analyse van de televisie-uitzendingen van de KTRC-KTRO zijn een aantal belangrijke conclusies te trekken.

In de eerste plaats wordt duidelijk dat de katholieke televisieomroep zeer uitdrukkelijk betrokken was op de actualiteit en maatschappelijke hangijzers niet uit de weg ging. Daarin druiste ze soms ook in tegen de beleidslijnen van de Rooms-Katholieke Kerk. Met deze conclusie bevestigt dit onderzoek de eerdere vaststelling uit de literatuur dat de KTRC-KTRO gaandeweg een meer progressieve koers zou gaan varen, ook in relatie tot vrouwenthema's. Dat geldt overigens ook voor katholieke vrouwenorganisaties, zoals de KAV, zo blijkt uit dit onderzoek. Dat onder andere de KTRC-KTRO opvattingen vertolkte die zowel gelijkaardig als divergerend waren aan die van de Rooms-Katholieke Kerk maakt duidelijk dat we de katholieke zuil niet over één kam kunnen scheren zoals wel vaker het geval is. De katholieke zuil blijkt met andere woorden een heterogeen collectief van organisaties en verenigen die geheel een eigen koers kunnen varen.

Het progressieve discours suggereert dat de ontwikkelingen tijdens de feministische golf een invloed hebben gehad op middenveldorganisaties als de KTRC-KTRO. Uit eerder onderzoek bleek al dat de uitzendingen door derden geregeld onder vuur lagen, door bijvoorbeeld het lage kijkcijfer van de levensbeschouwelijke uitzendingen. De uitzendingen waren onaangepast aan de moderne maatschappij en konden de bevolking niet meer voldoende aanspreken. Daarin kenden het opkomende feminisme en andere uitlopers van het seculariseringsproces een grote invloed. Dat suggereert dat de KTRC-KTRO niet anders kon dan een meer progressieve koers varen om te blijven gelden in het televisielandschap. Om zichzelf niet volledig irrelevant te maken, moest ze wellicht appelleren aan een meer progressieve wind die door de toenmalige samenleving blies. Die meer

progressieve houding valt in de analyse dan ook veeleer op te merken in de jaren 1970 en vooral 1980. De invloed van de tweede feministische golf lijkt daarmee dus duidelijk. Toch moet gezegd dat er ook in de jaren '60 – weliswaar in beperkte mate – al progressieve ideeën over de vrouw aan bod kwamen, wat bevestigt dat de feministische golven niet als schokgolven kunnen worden bestempeld, zoals de literatuur reeds aangaf.

Daarnaast levert deze masterproef een methodologische bijdrage aan het historisch-pedagogisch onderzoeksveld, in die zin dat het een bijdrage levert tot de studie van audiovisueel bronnenmateriaal als basis voor historisch-pedagogisch onderzoek. Het belang en de mogelijkheden van dergelijke bronnen voor historisch onderzoek worden in deze masterproef dan ook onderstreept. Bovendien werd gekozen om de iconologie toe te passen op audiovisuele bronnen, wat een veelbelovende manier is om dergelijke bronnen te analyseren in historisch(-pedagogische) studies. De confrontatie van het beeldmateriaal en de literatuur laten toe om de beelden te interpreteren vanuit de historische context. De waarde daarvan is op twee vlakken duidelijk. Enerzijds biedt het een reflectie van de opvattingen en maatschappelijke discussies over de vrouw in de bestudeerde periode. Anderzijds biedt deze methode ook de mogelijkheid te bekijken hoe de uitzendingen het debat over de vrouwentema's deels mee hebben vormgegeven. Het onderzoek laat immers toe te begrijpen hoe het medium van de televisie werd ingezet voor pedagogische doeleinden (i.e. de verspreiding van bepaalde opvattingen, normen en waarden omtrent de positie van de vrouw in de samenleving). Onderzoek van Cuypers (1987) toonde reeds aan dat de KTRO van de levensbeschouwelijke uitzendverenigingen eind de jaren '80 de grootste kijkdichtheid had en dus alsnog een relatief grote groep mensen bereikte via haar uitzendingen. Dat suggereert dat de KTRC-KTRO haar opvattingen over de vrouw via haar uitzendingen alsnog bij een aanzienlijk deel van de bevolking kon propageren en zo de maatschappelijke opinie over vrouwen kon beïnvloeden. KTRC-KTRO had wellicht een zekere impact op dit debat.

De belangrijkste resultaten en de relevantie van deze masterproef zijn inmiddels duidelijk. Toch is dit onderzoek slechts *the tip of the iceberg*.

In deze masterproef werden enkel de uitzendingen en fragmenten bestudeerd waarin vrouwen aan bod kwamen. Hierbij besteedde ik geen verdere aandacht aan het aantal uitzendingen en fragmenten waarin *geen* vrouwen in beeld werden gebracht. De verhouding tussen beeldfragmenten met en zonder vrouwen kan echter interessante informatie opleveren over hoe belangrijk de KTRC-KTRO de vrouw werkelijk vond. In de analyse werd bijvoorbeeld expliciet vermeld dat het niet duidelijk was welk belang de uitzendvereniging hechtte aan vrouwen als buitenshuis werkende arbeidskracht in vergelijking met mannen. Toekomstig onderzoek kan aan deze beperking

tegemoetkomen en op die manier een meer volledig beeld representeren van de standpunten die de uitzendvereniging verspreidde in relatie tot vrouwen thema's.

Vervolgens spitste dit onderzoek zich toe op de audiovisuele bronnen van de KTRC-KTRO. Zoals reeds vermeld wordt er ook een rijk archief aan geschreven bronnen bewaard in KADOC. In het tijdsbestek van deze masterproef was het niet mogelijk om ook dat archief te raadplegen. Toch kunnen dergelijke bronnen betekenisvol zijn in de interpretatie van de beelden omdat ze wellicht meer inzicht bieden in de keuzes die KTRC-KTRO maakte wat betreft de beeldvorming van de vrouw. Zo toonden de transcripties bijvoorbeeld dat sommige beelden in de uitzendingen abrupt werden geknipt. Daar werd in deze masterproef echter niet verder op ingegaan omdat de betekenis van zo'n montagekeuze(s), door het gebrek aan interne schriftelijke bronnen, niet kon worden nagegaan. Een dergelijke combinatie van audiovisuele en meer 'traditioneel' archiefonderzoek van geschreven bronnen zal in de toekomst wellicht een nog diepgaandere interpretatie van de uitzendingen toelaten.

Ook de apparatuur waarop de uitzendingen werden geraadpleegd bracht een beperking met zich mee. In tegenstelling tot de reeds gedigitaliseerde bronnen bevatten de filmrollen veel minder kwalitatief beeld en geluid. De kwaliteit werd ook erg beïnvloed door de verouderde apparatuur waarop deze filmrollen werden geraadpleegd. Hierdoor waren de transcripties van deze uitzendingen meerdere keren onvolledig. KADOC is ondertussen bezig met de digitalisering van de resterende filmrollen. In toekomstig onderzoek kunnen dergelijke uitzendingen opnieuw geraadpleegd worden wanneer ze gedigitaliseerd zijn. Dat zal wellicht een vollediger transcriptie toelaten waardoor mogelijk nieuwe informatie aan het licht wordt gebracht.

Ten slotte beperkte deze studie zich tot de periode 1962 – 1989. Vervolgonderzoek kan deze focus uitbreiden en ook de daaropvolgende decennia van de katholieke televisieomroep bestuderen. Dit onderzoek verwees reeds kort naar de derde feministische golf en de verminderde zendtijd voor derden in die periode. De vraag kan gesteld worden welke invloed onder andere die ontwikkelingen hadden op de representatie van de vrouw in de katholieke uitzendingen.

Referentielijst

Geraadpleegd archief

Archieven Katholiek Televisie- en Radiocentrum (KTRC-KTRO). 1949-2012. (Leuven).

Geraadpleegde literatuur

Aeyels, E. (1998). *De Tweede Feministische Golf in De Vlaamse Pers (Eindwerk)*. Leuven: KU Leuven.

Albisetti, J., Goodman, J., & Rogers, R. (2010). *Girls' secondary education in the Western world: From the 18th to the 20th century (Secondary educating in a changing world)*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Alparslan, N. (2016). Familialization of Women: Gender Ideology in Turkey's Public Service Advertisements/Kadinin Ailevileştirilmesi: Türkiye'de Kamu Spotlarında Toplumsal Cinsiyet Ideolojisi. *Fe Dergi*, vol. 8, no. 1, pp. 168–182.

Bell-Williams, M. (2007). Gender and Modernity in Post-War British Cinema; a Case Study of Young Wives' Tale (1951). *Women's History Review*, vol. 16, no. 2, pp. 227–243.

Beckers, T., & van der Poel, H. (1990). *Vrijetijd tussen vorming en vermaak: een inleiding tot de studie van de vrijetijd*. Antwerpen: Stenfert Kroese.

Bilteyst, D. (1997). Television in Belgium. In J. Colement & B. Rollet. *Television in Europe*. Intellect Books, Exeter.

Bilteyst, D. (2007). The Roman Catholic Church and Film Exhibition in Belgium, 1929-1940. *Historical Journal of Film, Radio and Television*, vol. 25, no. 2, pp. 193-214.
DOI:10.1080/01439680701363242

Bray, H., & Guttentag, M. (1976). *Undoing sex stereotypes : Research and resources for educators*. New York (N.Y.): McGraw-Hill.

Byl, B. (1981). *Het beeld van de moeder in het ledenblad van KAV (1940-1970)*. Leuven: s.n.

Byrne, E. (1978). *Gelijkheid van onderwijs en opleiding voor meisjes (leeftijdsgroep 10-18 jaar)* (Commissie van de Europese Gemeenschappen. Verzameling studies. Onderwijsserie 9). Brussel: Commissie van de Europese gemeenschappen.

Catteeuw, K., Dams, K., Depaepe, M., & Simon, F. (2005). Filming the Black Box: Primary Schools on Film in Belgium, 1880-1960: A First Assessment of Unused Sources. In U. Mietzner, K. Myers, & N. Peim (Eds), *Visual history: Images of education*. (pp. 203-232). Oxford: Lang.

- Chapman, J. (2011). Researching Film and History: Sources, Methods, Approaches. In E. Margolis, & L. Pauwels (Eds.), *The SAGE Handbook of Visual Research Methods*. (pp. 359-372). London: SAGE Publications Ltd.
- Christens, R. (1997). Verkend verleden: Een kritisch overzicht van de vrouwengeschiedenis 19de-20ste eeuw in België. *Belgisch Tijdschrift Voor Nieuwste Geschiedenis/ Revue Belge De Histoire Contemporaine*, 27(1-2), 5-37.
- Cigognetti, L., & Servetti, L. (1996). On Her Side: Female Images in Italian Cinema and the Popular Press, 1945–1955. *Historical Journal of Film, Radio and Television*, vol. 16, no. 4, pp. 555–563.
- Cuypers, R. (1987). *Uitzendingen Door Derden : Dekreet versus Werkelijkheid (Eindwerk)*. Brussel: s.n.
- D'Arian, A. (1970). *De Belgische radio en televisie*. Brussel: Belgisch instituut voor voorlichting en documentatie.
- D'hoker, M. (1998). *Geschiedenis Van Het Onderwijs En Van Het Onderwijsbeleid in België: Het Secundair En Hoger Onderwijs : Het Onderwijsbeleid Na W.O. II*. Leuven: K.U. Leuven.
- Davis, A. M. (2005). The 'Dark Prince' and Dream Women: Walt Disney and Mid-Twentieth Century American Feminism. *Historical Journal of Film, Radio and Television*, vol. 25, no. 2, pp. 213–230.
- De Gos, M., Himpens, A., & Verbeke, M. (1985). *Coëducatie : Wat Is Dat?: Onderwijssociologisch Onderzoek Naar Voor- En Nadelen Voor Jongens En Meisjes in Gemengd En Niet Gemengd Onderwijs*. Gent: RUG. Centrum Voor De Studie Van De Historische Pedagogiek.
- De Keyzer, D. (2009). *De engeltjesmaaksters. Abortus toen het niet mocht*. Leuven : Uitgeverij Van Halewyck.
- De Maeyer, J. (2000). Relatie en huwelijk in de moderne tijd (ca. 1800-ca. 1950): kerkelijke standpunten en strategieën. In R. Burggraeve et al. (Red.), *Het huwelijk* (pp. 31-51). Leuven, België: Universitaire pers.
- De Standaard. (2018, 26 augustus). Discussie over eredienssten op tv laait op na vrouwonvriendelijk bijbelcitaat. *De Standaard*. Geraadpleegd van http://www.standaard.be/cnt/dmf20180826_03683302
- De Vriese, H. (2010). The Charm of Disenchantment: a Quest for the Intellectual Attraction of Secularization Theory. *Sophia*, 49(3), 407-428.
- De Weerd, D. (1980). *En De Vrouwen?: Vrouw, Vrouwenbeweging En Feminisme in België 1830 - 1960*. Brussel: Masereelfonds.

- Degroote, E. (1997). *De Functie En Werking Van Levensbeschouwelijke Derden Op Televisie : Een Vergelijkend Onderzoek Van De Programma's Van De KTRO En Van Het Vrije Woord (Eindwerk)*. Leuven: Katholieke universiteit Leuven. Faculteit sociale wetenschappen. Departement communicatiewetenschap.
- Dekker, J. (2015). Images as Representations: Visual Sources on Education and Childhood in the Past. *Paedagogica Historica: International Journal of the History of Education*, vol. 51, no. 6, pp. 702–715.
- Dobbelaere, K., & Voyé, L. (1990). From Pillar to Post-Modernity: The changing Situation of Religion in Belgium. *Sociological Analysis*, 51(S), pp. 1-13.
- Duindam, V. (1995). Gezin en rolpatronen. In T. Jongma-roelants, & P. Cuyvers (Reds.), *Gezinnen van deze tijd* (pp. 47-62). Kampen, Nederland: Uitgeverij Kok.
- Dumon, W. (1977). *Het gezin in Vlaanderen (Davidsfonds. Horizonreeks 36)*. Leuven: Davidsfonds.
- Dussel, I. (2017). Iconoclastic Images in the History of Education: Another Look at Children in Revolt in Two Children's Films from the 1930s. *Paedagogica Historica: International Journal of the History of Education*, vol. 53, no. 6, pp. 668-682.
- Dussel, I., & Priem, K. (2017). The visual in histories of education: A reappraisal. *Paedagogica Historica International Journal of the History of Education*, vol. 53, no. 6, pp. 641-649.
- Een hoge functie? Als vrouw maak je minder kans (2015, 2 oktober). Geraadpleegd van <http://weekend.knack.be/lifestyle/radar/een-hoge-functie-als-vrouw-maak-je-minder-kans/article-normal-614065.html>
- Federale Overheidsdienst Economie, Algemene Directie Statistiek-Statistics Belgium. (2013). Trends op de Belgische arbeidsmarkt (1983-2013). Geraadpleegd van http://statbel.fgov.be/nl/modules/publications/statistiques/arbeidsmarkt_levensomstandigheden/analyse_-_tendances_sur_le_marche_du_travail_belge_1983-2013_.jsp
- Fink, J. (2011). For Better or for Worse? The Dilemmas of Unmarried Motherhood in Mid-Twentieth-Century Popular British Film and Fiction. *Women's History Review*, vol. 20, no. 1, pp. 145–160.
- Flamez, E., & Vanobbergen, B. (2013). "Since When Are We, Mothers Who Raise Their Kids Themselves, Dopes?" Debates on Women's Emancipation in Belgian Educational Television Programmes for Women (1954-1975). *Paedagogica Historica: International Journal of the History of Education*, vol. 49, no. 1, 2013, pp. 111–125.

- Flour, E., Gubin, E., & Jacques, C. (1998). *Een Vrouw, Een Stem: De Deelname Van Belgische Vrouwen Aan Het Politieke Leven Sinds 1789*. Brussel: Archiefcentrum Voor Vrouwengeschiedenis.
- Flour, E., Gubin, E., Marissal, C., Clockx, R., Van Molle, L., & Wallemacq, C. (2009). *Jongens en meisjes... bestemming bekend? België 1830-2000*. Brussel: AVG-Carhif.
- Furia (2016). Vrouwen Overleg Komitee vervelde tot Furia. Geraadpleegd op 30 maart 2019, van <https://www.furiavzw.be/nieuws/item/81-het-vrouwen-overleg-komitee-werd-furia>
- Furia, S. R., & Bielby, B.B. (2009). Bombshells on Film: Women, Military Films, and Hegemonic Gender Ideologies. *Popular Communication*, vol. 7, no. 4, pp. 208–224.
- Gershenson, O., & Hudson, D. (2007). Absorbed by love. Russian immigrant woman in Israeli film. *Journal of Modern Jewish Studies*, vol. 6, no. 3, 2007, pp. 301–315.
- Gorski, P.S., & Altimordu, A. (2008). After secularization? *Annual Review Of Sociology*, 34. 55-85.
- Groenez, S. (2008). Onderwijsexpansie en - democratisering in Vlaanderen [PDF-bestand]. Geraadpleegd van https://www.academia.edu/333822/Onderwijsexpansie_En_democratisering_In_Vlaanderen
- Grootaers, D. (2016). Het werk van het katholiek onderwijs. Eenheid en diversiteit (1830-1960). In J. De Maeyer & P. Wynants (Reds.), *Katholiek onderwijs in België. Identiteiten in evolutie 19de-21ste eeuw*. Halewijn N.V.: Antwerpen.
- Grosvenor, I., Dussel, I., Kestere, I., Priem, K., Rasmussen L. R., & Van Gorp, A. (2016). 'We seek revelation with our eyes': Engaging with school cultures through montage. *Encounters on Education*, 17, 2-26.
- Hammer, T. R. (2010). A Content Analysis of Women's Career Choices in Film. *Journal of Creativity in Mental Health*, vol. 5, no. 3, pp. 260–274.
- Harper, S. (1992). "The Representation of Women in British Feature Film, 1945–1950." *Historical Journal of Film, Radio and Television*, 12(3), pp. 217–230.
- Himpens, A., & Van Poucke, J. (1981). *Meisjes en onderwijs: Een overzicht van Belgisch onderzoek naar de ongelijkheid van meisjes in het onderwijs*. Gent: RUG. Centrum voor de studie van de historische pedagogiek.
- Hirshman, L. (2006). *Get To Work: A Manifesto for Women of the World*. New York: Viking.

- Huggins, M. (2007). And Now, Something for the Ladies: Representations of Women's Sport in Cinema Newsreels 1918–1939. *Women's History Review*, vol. 16, no. 5, pp. 681–700.
- Huyse, L. (1982). Vijftwintig jaar democratisering van het onderwijs : een historische schets en een beoordeling [PDF-bestand]. Geraadpleegd van https://soc.kuleuven.be/centre-for-political-research/publicaties-luc-huyse/bestanden/pdf-artikel-andere-tijdschriften/1982_vijftwintig%20jaar%20democratisering%20van%20het%20onderwijs_Onze%20Alma%20mater.pdf
- Janssens, E. (1994). *Een gelovige spreek- en beeldruimte in de ether en op de buis: de geschiedenis van het Katholiek Televisie en Radio Centrum (1956-1979) (Eindwerk)*. Leuven: s.n.
- Jones, K. (2005). Rethorics of Educational Reform: Britain 1945-1947. In U. Mietzner, K. Myers, & N. Peim (Eds), *Visual history: Images of education*. (pp. 203-232). Oxford: Lang.
- Khargi, R. (1995). Gezin en media. In T. Jongma-roelants, & P. Cuyvers (Red.), *Gezinnen van deze tijd* (pp. 47-62). Kampen, Nederland: Uitgeverij Kok.
- Kok, J. (2015). Liefde met hindernissen - Love with hurdles. On undesirable relationships in the past. *Justitiele Verkenningen*, 41(4), 9-21.
- Kristelijke Arbeiders Vrouwengilden (KAV). (1968). *De Vrouw Nu: Een Nieuw Statuut*. s.l . : KAV.
- Latré, B. (2006). "Feminist Christians in Flanders 1979-1990: A New Feminisation?" *Revue D'Histoire Ecclésiastique*, vol. 101, 2, pp. 656–681.
- Lodewijckx, E. (1988). *Gezinsplanning in Vlaanderen*. Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.
- Luyckx, B. (2000). *De eeuwige huisvrouw? Vrouwenrubrieken in drie Vlaamse kranten tussen 1947 en 1959*. Leuven: s.n.
- Maerten, M. (2002, juli). Feminisme en feministische stromingen. Geraadpleegd op 30 maart 2018, van <https://rosavzw.be/site/index.php/het-geheugen/thematische-geschiedenis-van-de-vrouwenbeweging/feminisme-en-vrouwenbeweging/398-feminisme-en-feministische-stromingen>
- Magraw, R. (2005). *France, 1800-1914. A social history*. Longman, Pearson Education: Londen.
- Mariana, K., & Mudra, I. (2019). Gender Stereotypes of Women in Television Advertising in Ukraine." *Feminist Media Studies*, pp. 1–17.

- May, J. (2006). Imagining the Secondary School: The 'Pictorial Turn' and Representations of Secondary Schools in Two Australian Feature Films of the 1970s. *History of Education Review*, vol. 35, no. 1, pp. 13–22.
- McCulloch, G., & Richardson, W. (2000). *Historical research in educational settings (Doing qualitative research in educational settings)*. Buckingham: Open university press.
- Meyer, S. (1994). *De KTRO in Het Vlaamse Areligieuze Televisielandschap (Eindwerk)*. Leuven: s.n.
- Michielsens, M. (1991). *Vrouwen in de kijker: Hoe brengen TV1 en TV2 de vrouw in beeld ? Een kijkonderzoek*. Brussel: BRTN.
- Michielsens, M. (2005). *Gelijkheid En Ongelijkheid in België 1830 - 2005: 175 Jaar Vrouwen*. Brussel: Raad Van De Gelijke Kansen Voor Mannen En Vrouwen.
- Mietzner, U., & Pilarczyk, U. (2005). Methods of Image analysis in Research in Educational and Social Sciences. In U. Mietzner, K. Myers, & N. Peim (Eds), *Visual history: Images of education*. (pp. 109-128). Oxford: Lang.
- Mietzner, U., Myers, K., & Peim, N. (2005) *Visual history: Images of education*. Oxford: Lang.
- Mortelmans, D. (2009). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden (Vierde herziene druk ed.)*. Leuven: Acco.
- Müller, M. G. (2012). Iconography and Iconology as a Visual Method and approach. In E. Margolis, & L. Pauwels. (Reds.) *The Sage handbook of visual research methods* (Repr. ed.). Los Angeles: Sage.
- Murphy, L. (1962). *The widening world of childhood : Paths toward mastery* (2nd print.; 4th print. ed.). New York (N.Y.): Basic Books.
- Nassif, A. & Gunter, B. (2008). Gender Representation in Television Advertisements in Britain and Saudi Arabia. *Sex Roles*. 58. 752-760. DOI: 10.1007/s11199-008-9394-6.
- O'Dowd, M. (2018). *A history of the girl: Formation, education and identity*. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Oakley, A. (1975). *Op gelijke voet: Vermeende verschillen tussen man en vrouw*. Bloemendaal: Nelissen.
- Ongena, D. (1986). *Het beeld van vrouw en moeder in het ledenblad van de Boerinnenbond (1930-1942)*. S. n. Leuven: S.n.
- Oró-Piqueras, M (2013). Challenging Stereotypes? The Older Woman in the TV Series Brothers & Sisters. *Journal of Aging Studies*, vol. 31, pp. 20–25.

- Ostrowska, E. (2017). Vanishing Women. Łódź Women Textile Workers in Polish Documentary Cinema. *Studies in Documentary Film*, vol. 11, no. 2, pp. 121–140.
- Panofsky, E. (1982). Iconography and iconology: an introduction to the study of Renaissance art. In E. Panofsky (ed.), *Meaning in the Visual Arts*. Chicago, IL: University of Chicago Press. pp. 26-54.
- Pott-Buter, H. (1993). *Facts and fairy tales about female labor, family and fertility : A seven-country comparison, 1850-1990*. Amsterdam: Amsterdam university press.
- Reynolds, P. J. (2008). "The Celluloid Ceiling: Women Academics, Social Expectations, and Narrative in 1940s American Film." *Gender and Education*, vol. 21, no. 2, 2009, pp. 209–224.
- Rimanque, K. (1974). *Preadvies over juridische vormgeving aan sociale aktie*. Zwolle: Tjeenk Willink.
- Rogers, R. (1994). Competing visions of girls secondary-education in postrevolutionary France. *History Of Education Quarterly*, 34(2), 147-170.
- Rombauts, E. (1997). *Het beeld van de vrouw in vakbondstijdschriften: Een vergelijking tussen de christelijke en socialistische vakbond (1960-1975)*. Leuven: S.n.
- RoSa vzw. (s.d.). 1973 : Anticonceptie vrij. Geraadpleegd op 23 april 2019, van <https://rosavzw.be/site/het-geheugen/thematische-geschiedenis-van-de-vrouwenbeweging/politiek-en-beleid/413-1973-anticonceptie-vrij>
- RoSa vzw. (s.d.). Feminisme en vrouwenbeweging. Geraadpleegd op 1 april 2018, van <https://rosavzw.be/site/index.php/het-geheugen/thematische-geschiedenis-van-de-vrouwenbeweging/feminisme-en-vrouwenbeweging>
- Rosenstone, R. (1996). *Visions of the past: The challenge of film to our idea of history* (2nd print ed.). Cambridge: Harvard university press.
- Rotsaert, K. (1992). *Tussen Eva en Maria: de vrouw volgens predikanten van de 17de en 18de eeuw*. Aartrijke: Decock.
- Savin-Baden, M., & Major, C. H. (2013). *Qualitative research: The essential guide to theory and practice*. London: Routledge.
- Servais, P. (2001). The church and the family in Belgium, 1850-1914. *Belgisch tijdschrift voor nieuwste geschiedenis*, 31(3-4), 621-647.
- Short, K.R.M. (1991). That Hamilton Woman' (1941): Propaganda, Feminism and the Production Code. *Historical Journal of Film, Radio and Television*, vol. 11, no. 1, pp. 3–19.

- Slingerland, M. (1975). De relevantie van het feminisme voor de gezinssocioloog. In W.A. Dumon, M. Lembrechts, & T. Jacobs. (Reds.), *Vrouw en gezin: Relevantie van enkele gezinssociologische onderzoeken voor de vrouwenproblematiek*. Leuven: KUL. Sociologisch onderzoeksinstituut.
- Snyder-Hall, R. (2010). Third-Wave Feminism and the Defense of "Choice". *Perspectives on Politics*, 8(1), 255-261.
- Stasse, I. (1975). *Hoe het kwam ... Vrouwelijke en mannelijke rollen in de schoolboeken*. Brussel: CERSE.
- Sutherland, J-A., & Feltey, K.M. (2017). Here's Looking at Her: an Intersectional Analysis of Women, Power and Feminism in Film. *Journal of Gender Studies*, vol. 26, no. 6, pp. 618–631.
- Tavares. (2016). *Pedagogies of the image: Photo-archives, cultural histories, and postfoundational inquiry (SpringerBriefs in Education)*. Dordrecht, Netherlands: Springer.
- Triest, M. (2018). *Wat Zoudt Gij Zonder 't Vrouwvolk Zijn?: Een Geschiedenis Van Het Feminisme in België*. Antwerpen: Vrijdag.
- Van Clé-Stichting (1977). *Vrouw, Permanente Vorming, Vrije Tijd*. Antwerpen: Van Clé-Stichting.
- Van Delden, P. (1986). *De toekomst van de vrije tijd*. Deventer: Van Loghum Slaterus.
- Van den Brande, M., & Wielemans, W. (1984). *Op één bank : Gemengde opvoeding in het Vlaams katholiek onderwijs*. Leuven: Acco.
- Van Dooren, G. (2008). *Van huisvrouw tot carrièrevrouw: De evolutie van de arbeidsmarktparticipatie van vrouwen in België sinds 1960*. Leuven: K.U.Leuven. Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen.
- Van Gorp, A. (2011). The decroly school in documentaries (1930s-1950s) contextualizing propaganda from within. *Paedagogica Historica*. 47(4).
- Van Gorp, A. (2017). "Springing from a Sense of Wonder": Classroom Film and Cultural Learning in the 1930s. *Paedagogica Historica: International Journal of the History of Education*, vol. 53, no. 3, pp. 285-299.
- Van Haegendoren, M. (1970). Spreekende cijfers over vrouwen: Analyse van de volkstelling 1970. *De Nieuwe Maand*, p.67.
- Van Mechelen, R. (1979). *Uit eigen beweging: Balans van de vrouwenbeweging in Vlaanderen, 1970 – 1978*. Leuven: Kritak.

- Van Mechelen, R. (1996). *De meerderheid. Een minderheid: de vrouwenbeweging in Vlaanderen: feiten, herinneringen en bedenkingen omtrent de tweede golf*. Leuven: Van Halewyck.
- Van Mechelen, R., & Zwaenepoel, C. (1984). *Zakboekje voor de vrouw 1984-1985*. S.l.: RoSa.
- Van Molle, L. (2004). De nieuwe vrouwenbeweging in Vlaanderen, een andere lezing. *Belgisch Tijdschrift Voor Nieuwste Geschiedenis/ Revue Belge De Histoire Contemporaine*, 34(3), 359-397.
- Van Molle, L., & Gubin, E. (1998). *Vrouw En Politiek in België*. Tiel: Lannoo.
- Van Osselaer, T., & Vints, L. (2013). *The pious sex: catholic constructions of masculinity and femininity in Belgium, c. 1800-1940. (Doctoraat)*. Leuven: Universitaire pers Leuven.
- Van Rooden, P. (1996). *Religieuze regimes, Over godsdienst en maatschappij in Nederland 1570-1990*. Amsterdam: Bakker.
- Vandebroek, H. (2000). *Het geslacht van de arbeid: opvattingen over vrouwenarbeid in de Belgische katholieke intellectuele kringen (1945-1960)*. Leuven: Universitaire pers Leuven.
- Vanhaute, E. (1998). Het kostwinnersmodel als historische fictie. Arbeid en inkomen van gezinnen in langetermijnperspectief. In W. Van Dongen, E. Vanhaute, & K. Pauwels (Reds.), *Het Kostwinnersmodel voorbij?* Leuven: Garant Uitgevers N.V.
- Vanreusel, H. (1980). *Het beeld van de moeder in het ledenblad van K.A.V. (1910-1940)*. Leuven: s.n.
- Verachtert, C. (1981). *Het beeld van de moeder in het ledenblad van de boerinnenbond (1909-1930)*. S. n. Leuven: s.n.
- Verheyden, C., & Rosier, K. (2004). *Op zoek naar de goede katholiek (M/V): Een studie over de relatie kerk-gezin aan de hand van de voorstellingen van de Heilige Familie in de periode 1815 - 1935*. Leuven: s.n.
- Vrouw verdient 28% minder dan man. (2015, 23 juni). Geraadpleegd van <http://www.knack.be/nieuws/belgie/vrouw-verdient-28-minder-dan-man/article-normal-581027.html>
- Wall, K., Hall, E., & Woolner, P. (2012). Visual methodology: Previously, now and in the future. *International Journal of Research & Method in Education*, 35(3), 223-226.
- Warmington, P., Van Gorp, A., & Grosvenor, I. (2011). Education in motion: Uses of documentary film in educational research. *Paedagogica Historica*, 47(5), 457-472.

Yanru, C. (2008). From Ideal Women to Women's Ideal: Evolution of the Female Image in Chinese Feature Films, 1949–2000. *Asian Journal of Women's Studies*, vol. 14, no. 3, pp. 97–129.

Audiovisuele bronnen

(13 juli 1963). Lucreat. Lutgart, patrones van Vlaanderen [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(27 oktober 1964). Herdenking minister Van Hemelrijck [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(26 november 1966). Luceat [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(7 januari 1967). Missionarissen [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(3 april 1967). ACW Comités van Veiligheid [tv-uitzending]. In KTRC (Producent). De Mens Eerst. Brussel, België: BRT.

(24 juni 1967). Luceat. Kroningsfeesten in Tongeren [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(22 juli 1967). Sporta [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(6 mei 1968). Meer kans [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(17 augustus 1968). Blankenberge; doop; De Derde [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). Luceat. Brussel, België: BRT.

(8 november 1968). Jeugd, kerk, Wereld [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(17 maart 1969). Zoeklichten op het huwelijk [tv-uitzending]. In Audicon-Film (Producent). Zoeklichten op het huwelijk. Brussel, België: BRT.

(15 april 1969). Mensen voor morgen [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). Luceat. Brussel, België: BRT.

(19 januari 1970). De katholieke gedachte 'En de bediende' [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(22 oktober 1971). Bevrijding door evangelisatie [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(11 mei 1972). Vakantiegenoegens: weekendtoerisme voor allen [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(8 november 1973). Actualiteiten [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(7 februari 1975). Ze bestaan echt [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(14 mei 1976). Vrouw en gemeente: KAV-CMBV-KVLV [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(26 november 1976). Man en vrouw gelijk voor de wet [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(15 april 1977). Mozaiek [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(30 april 1977). Mozaiek [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(21 november 1980). 60 jaar KAV [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). Mensbeeld. Brussel, België: BRT.

(14 maart 1984). Kruispunt [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). Kerkwerf. Brussel, België: BRT.

(18 april 1984). Kerkwerf [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). Kerkwerf. Brussel, België: BRT.

(16 mei 1984). Kerkwerf [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). Kerkwerf. Brussel, België: BRT.

(24 oktober 1984). Kerkwerf [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). Kerkwerf. Brussel, België: BRT.

(12 maart 1985). Tussen Staf en Mijter [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). Tussen Staf en Mijter. Brussel, België: BRT.

(30 april 1986). Kruispunt [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). Tussen Staf en Mijter. Brussel, België: BRT.

(4 juni 1986). Kruispunt [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). Tussen Staf en Mijter. Brussel, België: BRT.

(3 december 1986). Welzijnszorg [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). Kerkwerf. Brussel, België: BRT.

(21 januari 1987). Gesprekken met christenen: Familie De bonte-De Smet [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). Gesprekken met christenen. Brussel, België: BRT.

(28 januari 1987). KVLV 75 [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). KVLV 75. Brussel, België: BRT.

(4 februari 1987). Kruispunt [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). Kerkwerf. Brussel, België: BRT.

(18 maart 1987). Gesprekken met christenen: Lieve Robijns [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). Gesprekken met christenen. Brussel, België: BRT.

(5 augustus 1987). De katholieken in de V.S. [tv-uitzending]. Brussel, België: BRT.

(2 september 1987). Gesprekken met christenen: Lieve Veltmans – De Cleene [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). Gesprekken met christenen. Brussel, België: BRT.

(30 maart 1988). Kruispunt [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). Kerkwerf. Brussel, België: BRT.

(7 september 1988). Kruispunt [tv-uitzending]. In R. Bodson (Producent). Kerkwerf. Brussel, België:
BRT.

Lijst van bijlagen

Bijlage 1: Geselecteerde uitzendingen

Bijlage 2: Toelichting codes

Bijlage 3: Overzicht categorieën met geselecteerde fragmenten

Bijlage 4: Transcripties

Bijlage 1: Geselecteerde uitzendingen

Code	Titel	Uitzenddatum	Digitaal/filmrol
[9, 1963]	Luceat. Lutgart, patrones van Vlaanderen.	13 juli 1963	1 filmrol
[25, 1964]	Herdenking minister Van Hemelrijck.	27 oktober 1964	1 filmrol
[56, 1966]	Luceat	26 november 1966	Digitaal
[59, 1967]	Missionarissen	7 januari 1967	1 filmrol
[61, 1967]	Liturgie paasnacht	3 maart 1967	1 filmrol
[63, 1967]	ACW Comités van veiligheid	3 april 1967	1 filmrol
[67, 1967]	De boer en de maatschappij	5 juni 1967	1 filmrol
[68, 1967]	Luceat. Kroningsfeesten in Tongeren	24 juni 1967	1 filmrol
[70, 1967]	Sporta	22 juli 1967	1 filmrol
[85, 1968]	Meer kans	6 mei 1968	1 filmrol
[90, 1968]	Blankenberge; doop; De derde	17 augustus 1968	2 filmrollen
[95, 1968]	Jeugd, kerk, wereld	8 november 1968	1 filmrol
[101, 1969]	Zoeklichten op het huwelijk	17 maart 1969	1 filmrol
[103, 1969]	Mensen voor morgen	15 april 1969	1 filmrol
[122, 1970]	Gastprogramma: De katholieke gedachte_ 'En de bediende'.	19 januari 1970	1 filmrol

[154, 1971]	Bevrijding door evangelisatie	22 oktober 1971	1 filmrol
[169, 1972]	Vakantiegevoelens: weekendtoerisme voor allen	11 mei 1972	1 filmrol
[197, 1973]	Actualiteiten	8 november 1973	1 filmrol
[258, 1976]	Vrouw en gemeente: KAV-CMBV- KVLV	14 mei 1976	1 filmrol
[226, 1975]	Ze bestaan echt	7 februari 1975	1 filmrol
[273, 1976]	Man en vrouw gelijk voor de wet	26 november 1976	1 filmrol
[285, 1977]	Mozaiek	15 april 1977	1 filmrol
[294, 1977]	Mozaiek	30 april 1977	1 filmrol
[382, 1980]	60 jaar KAV	21 november 1980	Digitaal
[460, 1983]	Vrouw en gezin	2 februari 1983	1 filmrol
[506, 1984]	Kruispunt	14 maart 1984	Digitaal
[510, 1983]	Kerkwerf	18 april 1984	Digitaal
[514, 1984]	Kerkwerf	16 mei 1984	Digitaal
[527, 1984]	Kerkwerf	24 oktober 1984	Digitaal
[544, 1985]	Tussen staf en mijter	12 maart 1985	Digitaal
[580, 1986]	Kruispunt	30 april 1986	Digitaal
[584, 1986]	Kruispunt	4 juni 1986	Digitaal
[600, 1986]	Welzijnszorg	3 december 1986	Digitaal
[604, 1987]	Gesprekken met christenen – 1 – Familie De Bone-De Smet	21 januari 1987	Digitaal

[605, 1987]	KVLV 75	28 januari 1987	Digitaal
[606, 1987]	Kruispunt	4 februari 1987	Digitaal
[611, 1987]	Gesprekken met christenen – 2 – Lieve Robijns	18 maart 1987	Digitaal
[623, 1987]	De katholieken in de V.S.	5 augustus 1987	Digitaal
[624, 1987]	Gesprekken met christenen – 4 – Lieve Veltmans-De Cleene	2 september 1987	digitaal
[647, 1988]	Kruispunt	30 maart 1988	Digitaal
[663, 1988]	Kruispunt	7 september 1988	Digitaal
[698, 1989]	Vakantiemagazine	7 augustus 1989	1 filmrol

Bijlage 2: Toelichting codes

Om het overzicht te bewaren, maakte ik gebruik van codes om te refereren naar uitzendingen en fragmenten. Deze bijlage biedt een legende om deze codes te begrijpen.

Verwijzing naar uitzendingen

[Nummer uitzending op programmalijst, uitzendjaar]

Bijvoorbeeld: [226, 1975]

Verwijzing naar fragmenten

- Één fragment

[Nummer uitzending op programmalijst, uitzendjaar, nummer geselecteerd fragment]

Bijvoorbeeld: [226, 1975, F5]

- Meerdere fragmenten binnen één uitzending

[Nummer uitzending op programmalijst, uitzendjaar, nummer geselecteerd fragment; nummer geselecteerd fragment]

Bijvoorbeeld: [226, 1975, F5; F8; F18]

- Meerdere fragmenten uit meerdere uitzendingen

[Nummer uitzending op programmalijst, uitzendjaar, nummer geselecteerd fragment; Nummer uitzending op programmalijst, uitzendjaar, nummer geselecteerd fragment; ...]

Bijvoorbeeld: [226, 1975, F5; 624, 1987, F6]

Bijlage 3: Overzicht categorieën met geselecteerde fragmenten

Per categorie werden de resultaten in tabellen geordend. Daarbij is het allereerst belangrijk te vermelden dat sommige fragmenten in meerdere categorieën werden ingedeeld omdat ze verschillende onderwerpen tegelijk behandelden. Om de tabellen vlot te begrijpen, volgt een korte toelichting.

De eerste kolom is louter indicatief en faciliteert het overzicht van het aantal fragmenten per (deel)categorie. Deze getallen verwijzen dus niet naar fragmentnummers. In de volgende kolommen worden deelcategorieën benoemd. Afhankelijk van het aantal fragmenten in de hoofdcategorie (bijvoorbeeld 'Vrouwen in een arbeidscontext') en de vastgestelde patronen zijn er al dan niet een aantal deelcategorieën te onderscheiden. Een deelcategorie is telkens een deel van de overkoepelende categorie. In deelcategorie 1 wordt naar een deel van de hoofdcategorie, in deelcategorie 2 naar een deel van deelcategorie 1, enzovoort. Voor de tabel 'vrouwen in een arbeidscontext', bijvoorbeeld, betekent dat concreet dat 55 van de 80 fragmenten vrouwen in jobs aanbieden. Van die 55 fragmenten tonen 32 fragmenten niet-traditioneel vrouwelijke beroepen, enzovoort. De laatste kolom toont de fragmentcodes.

Vrouwen in een arbeidscontext

	Deelcategorie 1	Deelcategorie 2	Deelcategorie 3	Fragment
1	Job	Niet traditioneel	Archivaresse	[506, 1984, F7]
2	Job	Niet traditioneel	Bediende	[122, 1970, F4]
3	Job	Niet traditioneel	Bibliothecalesse	[90, 1968, F4]
4	Job	Niet traditioneel	Boerin	[605, 1987, F12]
5	Job	Niet traditioneel	Kassière	[122, 1970, F3]
6	Job	Niet traditioneel	Dactylografe	[122, 1970, F1]
7	Job	Niet traditioneel	Huisarts (deeltijds)	[604, 1987, F1]
8	Job	Niet traditioneel	Huisverantwoordelijke opvangtehuis	[600, 1986, F21]
9	Job	Niet traditioneel	Medewerkster Broederlijk Delen	[647, 1988, F2]
10	Job	Niet traditioneel	Media: interviewster	[59, 1967, F3]
11	Job	Niet traditioneel	Media: interviewster	[70, 1967, F2]
12	Job	Niet traditioneel	Media: interviewster	[101, 1969, F13]
13	Job	Niet traditioneel	Media: presentatrice	[90, 1968, F6]
14	Job	Niet traditioneel	Media: presentatrice	[226, 1975, F16]
15	Job	Niet traditioneel	Media: presentatrice	[382, 1980, F2]
16	Job	Niet traditioneel	Media: presentatrice	[506, 1984, F1]
17	Job	Niet traditioneel	Media: presentatrice	[510, 1984, F1]
18	Job	Niet traditioneel	Media: presentatrice	[514, 1984, F1]
19	Job	Niet traditioneel	Media: presentatrice	[527, 1984, F1]
20	Job	Niet traditioneel	Media: presentatrice	[600, 1986, F22]
21	Job	Niet traditioneel	Media: presentatrice	[604, 1987, F0]
22	Job	Niet traditioneel	Media: presentatrice	[606, 1987, F1]
23	Job	Niet traditioneel	Media: presentatrice	[611, 1987, F1]
24	Job	Niet traditioneel	Media: presentatrice	[624, 1987, F1]
25	Job	Niet traditioneel	Media: presentatrice	[647, 1988, F6]
26	Job	Niet traditioneel	Media: presentatrice	[633, 1988, F1]
27	Job	Niet traditioneel	Media: presentatrice	[633, 1988, F10]
28	Job	Niet traditioneel	Media: redactielid	[154, 1971, F4]
29	Job	Niet traditioneel	Naaister	[154, 1971, F2]
30	Job	Niet traditioneel	Rector	[584, 1986, F1]
31	Job	Niet traditioneel	Schrijfster	[514, 1984, F20]
32	Job	Niet traditioneel	Verkoopster, fabrieksarbeidster	[382, 1980, F27]
33	Job	Traditioneel	Christelijk vormingswerk	[647, 1988, F5]
34	Job	Traditioneel	Dienstmeisje	[382, 1980, F21]
35	Job	Traditioneel	Gezinhulpster	[85, 1968, F7]
36	Job	Traditioneel	Huishoudelijke hulp	[611, 1987, F7]
37	Job	Traditioneel	Kleuterjuf, verpleegster	[611, 1987, F3]
38	Job	Traditioneel	Leerkrachte	[647, 1988, F3]

39	Job	Traditioneel	Leerkrachte en pastoraal werkster	[544, 1985, F4]
40	Job	Traditioneel	Leerkrachte	[25, 1964, F2]
41	Job	Traditioneel	Leerkrachte	[59, 1967, F2]
42	Job	Traditioneel	Leerkrachte	[103, 1969, F1]
43	Job	Traditioneel	Leerkrachte	[25, 1964, F5]
44	Job	Traditioneel	Monitrice	[70, 1967, F4]
45	Job	Traditioneel	Monitrice	[85, 1968, F8]
46	Job	Traditioneel	Opleidster vormelingen	[527, 1984, F4]
47	Job	Traditioneel	Opvoedster	[611, 1987, F2]
48	Job	Traditioneel	Pastoraal vormer	[506, 1984, F9]
49	Job	Traditioneel	Pastoraal werkster	[226, 1975, F31]
50	Job	Traditioneel	Pastoraal werkster	[226, 1975, F32]
51	Job	Traditioneel	Verpleegster	[122, 1970, F5]
52	Job	Traditioneel	Verpleegster	[506, 1984, F3]
53	Job	Traditioneel	Verpleegster	[623, 1987, F7]
54	Job	Traditioneel	Verpleegster	[294, 1977, F6]
55	Job	Traditioneel	Vormingswerker	[527, 1984, F5]
56	Ongelijkheid	Verbetering arbeidsomstandigheden		[63, 1967, F4]
57	Ongelijkheid	Verbetering arbeidsomstandigheden		[63, 1967, F6]
58	Ongelijkheid	Verbetering arbeidsomstandigheden		[226, 1975, F8]
59	Ongelijkheid	Verbetering arbeidsomstandigheden		[258, 1976, F5]
60	Ongelijkheid	Verbetering arbeidsomstandigheden		[273, 1976, F16]
61	Ongelijkheid	Verbetering arbeidsomstandigheden		[382, 1980, F34]
62	Ongelijkheid	Verbetering arbeidsomstandigheden		[382, 1980, F12]
63	Ongelijkheid	Verbetering arbeidsomstandigheden		[382, 1980, F32]
64	Ongelijkheid	Verbetering arbeidsomstandigheden		[544, 1985, F3]
65	Ongelijkheid	Verbetering arbeidsomstandigheden		[605, 1987, F14]
66	Ongelijkheid	Verbetering arbeidsomstandigheden		[605, 1987, F15]
67	Ongelijkheid	Trend		[600, 1986, F13]
68	Ongelijkheid	Ongelijkheid		[600, 1986, F12]
69	Ongelijkheid	Ongelijkheid		[600, 1986, F15]
70	Ongelijkheid	Ongelijkheid		[600, 1986, F16]
71	Ongelijkheid	Mogelijkheden ter verbetering		[226, 1975, F22]

72	Ongelijkheid	Mogelijkheden ter verbetering		[122, 1970, F8]
73	Ongelijkheid	Gevolgen		[63, 1967, F5]
74	Ongelijkheid	Voorbeeld uit de geschiedenis		[169, 1972, F1]
75	Combinatie huishouden			[101, 1969, F4]
76	Combinatie huishouden			[600, 1986, F11]
77	Combinatie huishouden			[600, 1986, F10]
78	Term 'beroepsactief'			[580, 1986, F1]
79	Keuzevrijheid			[611, 1987, F5]
80	Opgeven			[600, 1986, F4]

Vrouwen in het gezin

	Deelcategorie 1	Deelcategorie 2	Deelcategorie 3	Fragment
1	Conservatieve taakverdeling	Expliciet		[56, 1966, F3]
2	Conservatieve taakverdeling	Expliciet		[63, 1967, F5]
3	Conservatieve taakverdeling	Expliciet		[85, 1968, F7]
4	Conservatieve taakverdeling	Expliciet		[101, 1969, F1]
5	Conservatieve taakverdeling	Expliciet		[226, 1975, F12]
6	Conservatieve taakverdeling	Expliciet		[226, 1975, F21]
7	Conservatieve taakverdeling	Expliciet		[273, 1976, F5]
8	Conservatieve taakverdeling	Expliciet		[80, 1986, F2]
9	Conservatieve taakverdeling	Expliciet		[605, 1987, F6]
10	Conservatieve taakverdeling	Expliciet		[605, 1987, F2]
11	Conservatieve taakverdeling	Expliciet		[606, 1987, F10]
12	Conservatieve taakverdeling	Expliciet		[624, 1987, F5]
13	Conservatieve taakverdeling	Expliciet		[624, 1987, F9]
14	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Moeder met kind	[9, 1963, F1]
15	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Moeder met kind	[63, 1967, F3]
16	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Moeder met kind	[90, 1968, F2]
17	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Moeder met kind	[90, 1968, F7]
18	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Moeder met kind	[226, 1975, F11]
19	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Moeder met kind	[294, 1977, F6]
20	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Moeder met kind	[294, 1977, F10]
21	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Moeder met kind	[294, 1977, F13]
22	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Moeder met kind	[382, 1980, F4]
23	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Moeder met kind	[514, 1984, F17]
24	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Moeder met kind	[527, 1984, F3]

25	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Moeder met kind	[544, 1985, F4]
26	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Moeder met kind	[600, 1986, F5]
27	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Moeder met kind	[600, 1986, F14]
28	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Moeder met kind	[605, 1987, F21]
29	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Moeder met kind	[605, 1987, F33]
30	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Vader met kind	[611, 1987, F13]
31	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Vader met kind	[294, 1977, F8]
32	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Interview over de opvoeding van de kinderen	[56, 1966, F6]
33	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Interview over de opvoeding van de kinderen	[85, 1968, F1]
34	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Interview over de opvoeding van de kinderen	[85, 1968, F2]
35	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Interview over de opvoeding van de kinderen	[604, 1987, F3]
36	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Interview over de opvoeding van de kinderen	[624, 1987, F4]
37	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Interview over de opvoeding van de kinderen	[663, 1988, F4]
38	Conservatieve taakverdeling	Impliciet	Interview over de opvoeding van de kinderen	[663, 1988, F6]
39	Conservatieve taakverdeling weerlegd	Expliciet		[101, 1969, F3]
40	Conservatieve taakverdeling weerlegd	Expliciet		[226, 1975, F8]
41	Conservatieve taakverdeling weerlegd	Expliciet		[258, 1976, F3]
42	Conservatieve taakverdeling weerlegd	Expliciet		[258, 1976, F5]
43	Conservatieve taakverdeling weerlegd	Expliciet		[382, 1980, F37]

44	Conservatieve taakverdeling weerlegd	Expliciet		[544, 1985, F2]
45	Conservatieve taakverdeling weerlegd	Expliciet		[580, 1986, F1]
46	Conservatieve taakverdeling weerlegd	Expliciet		[600, 1986, F11]
47	Gezinsgrootte	Klein gezin		[382, 1980, F21]
48	Gezinsgrootte	Klein gezin		[382, 1980, F23]
49	Gezinsgrootte	Klein gezin		[382, 1980, F29]
50	Gezinsgrootte	Klein gezin		[663, 1988, F5]
51	Gezinsgrootte	Klein gezin		[663, 1988, F8]
52	Gezinsgrootte	Klein gezin		[63, 1967, F1]
53	Gezinsgrootte	Groot gezin		[663, 1988, F3]
54	Gezinsgrootte	Groot gezin		[663, 1988, F7]
55	Abortus			[623, 1987, F4]
56	Abortus			[623, 1987, F5]

Vrouwen en huishoudelijke taken

	Deelcategorie 1	Deelcategorie 2	Fragment
1	Conservatief	Expliciet	[101, 1969, 5]
2	Conservatief	Expliciet	[103, 1969, 2]
3	Conservatief	Expliciet	[226, 1975, 12]
4	Conservatief	Expliciet	[273, 1976, 5]
5	Conservatief	Impliciet	[25, 1964, 1]
6	Conservatief	Impliciet	[25, 1964, 6]
7	Conservatief	Impliciet	[59, 1967, 1]
8	Conservatief	Impliciet	[85, 1968, 4]
9	Conservatief	Impliciet	[85, 1968, 6]
10	Conservatief	Impliciet	[101, 1969, 1]
11	Conservatief	Impliciet	[101, 1969, 2]
12	Conservatief	Impliciet	[122, 1970, 2]
13	Conservatief	Impliciet	[169, 1972, 3]
14	Conservatief	Impliciet	[169, 1972, 6]
15	Conservatief	Impliciet	[226, 1975, 9]
16	Conservatief	Impliciet	[382, 1980, 19]
17	Conservatief	Impliciet	[382, 1980, 23]
18	Conservatief	Impliciet	[382, 1980, 29]
19	Conservatief	Impliciet	[510, 1984, 4]
20	Conservatief	Impliciet	[514, 1984, 2]
21	Conservatief	Impliciet	[580, 1986, 2]
22	Conservatief	Impliciet	[605, 1987, 5]
23	Conservatief	Impliciet	[611, 1987, 6]
24	Conservatief	Impliciet	[624, 1987, 3]
25	Conservatief	Impliciet	[624, 1987, 8]
26	progressief		[258, 1976, F3]
27	progressief		[580, 1986, F1]
28	progressief		[605, 1987, F24]
29	progressief		[624, 1987, F6]
30	Conservatief- progressief		[382, 1980, F17]

Vrouwen in het huwelijk

	Deelcategorie 1	Deelcategorie 2	Fragment
1	Progressief	Niet-traditionele levensloop	[294, 1977, F11]
2	Progressief	Niet-traditionele levensloop	[382, 1980, F16]
3	Progressief	Niet-traditionele levensloop	[600, 1986, F3]
4	Progressief	Niet-traditionele levensloop	[154, 1971, F1]
5	Progressief	Niet-traditionele levensloop	[604, 1987, F2]
6	Progressief	Niet-traditionele levensloop	[611, 1987, F9]
7	Progressief	Seksuele relatie	[101, 1969, F6]
8	Progressief	Seksuele relatie	[101, 1969, F10]
9	Progressief	Seksuele relatie	[101, 1969, F15]
10	Progressief	Seksuele relatie	[101, 1969, F14]
11	Progressief	Vernieuwde huwelijkswet	[273, 1976, F2]
12	Progressief	Vernieuwde huwelijkswet	[273, 1976, F3]
13	Progressief	Vernieuwde huwelijkswet	[273, 1976, F4]
14	Progressief	Vernieuwde huwelijkswet	[273, 1976, F5]
15	Progressief	Vernieuwde huwelijkswet	[273, 1976, F6]
16	Progressief	Vernieuwde huwelijkswet	[273, 1976, F7]
17	Progressief	Vernieuwde huwelijkswet	[273, 1976, F8]
18	Progressief	Vernieuwde huwelijkswet	[273, 1976, F9]
19	Progressief	Vernieuwde huwelijkswet	[273, 1976, F13]
20	Progressief	Vernieuwde huwelijkswet	[273, 1976, F16]
21	Progressief	Vernieuwde huwelijkswet	[273, 1976, F18]
22	Progressief	Vernieuwde huwelijkswet	[273, 1976, F23]
23	Progressief	Vernieuwde huwelijkswet	[273, 1976, F24]
24	Progressief	Vernieuwde huwelijkswet	[273, 1976, F11]
25	Huwelijk benadrukt	Gezinssituatie: fantastisch	[101, 1969, F11]
26	Huwelijk benadrukt	Gezinssituatie: fantastisch	[101, 1969, F12]
27	Huwelijk benadrukt	Huwelijksceremonie	[273, 1976, F1]
28	Huwelijk benadrukt	Gezinssituatie: objectief	[382, 1980, F21]
29	Huwelijk benadrukt	Gezinssituatie: objectief	[382, 1980, F23]
30	Huwelijk benadrukt	Gezinssituatie: objectief	[382, 1980, F27]
31	Huwelijk benadrukt	Gezinssituatie: objectief	[382, 1980, F29]
32	Huwelijk benadrukt	Gezinssituatie: objectief	[624, 1987, F2]

Vrouwen in het geloof

	Deelcategorie 1	Deelcategorie 2	Deelcategorie 3	Fragment
1	Discriminatie vrouw in de kerk	Mogelijkheden		[226, 1975, F42]
2	Discriminatie vrouw in de kerk	Mogelijkheden		[226, 1975, F40]
3	Discriminatie vrouw in de kerk	Mogelijkheden		[226, 1975, F31]
4	Discriminatie vrouw in de kerk	Mogelijkheden		[226, 1975, F32]
5	Discriminatie vrouw in de kerk	Mogelijkheden		[59, 1967, F4]
6	Discriminatie vrouw in de kerk	Oorsprong		[226, 1975, F24]
7	Discriminatie vrouw in de kerk	Oorsprong		[226, 1975, F4]
8	Discriminatie vrouw in de kerk	Oorsprong		[226, 1975, F12]
9	Discriminatie vrouw in de kerk	Oorsprong		[226, 1975, F14]
10	Discriminatie vrouw in de kerk	Oorsprong		[226, 1975, F26]
11	Discriminatie vrouw in de kerk	Oorsprong		[226, 1975, F15]
12	Discriminatie vrouw in de kerk	Oorsprong		[226, 1975, F17]
13	Discriminatie vrouw in de kerk	Oorsprong		[226, 1975, F18]
14	Discriminatie vrouw in de kerk	Oorsprong		[226, 1975, F23]
15	Discriminatie vrouw in de kerk	Oorsprong		[544, 1985, F5]
16	Discriminatie vrouw in de kerk	Oorsprong		[604, 1987, F4]

17	Discriminatie vrouw in de kerk	Oorsprong		[226, 1975, F27]
18	Discriminatie vrouw in de kerk	Toekomst		[605, 1987, F26]
19	Discriminatie vrouw in de kerk	Toekomst		[623, 1987, F3]
20	Discriminatie vrouw in de kerk	Toekomst		[56, 1966, F7]
21	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Expliciet	[56, 1966, F2]
22	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Expliciet	[56, 1966, F4]
23	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Expliciet	[56, 1966, F5]
24	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Expliciet	[56, 1966, F6]
25	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Expliciet	[95, 1968, F1]
26	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Expliciet	[95, 1968, F6]
27	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Expliciet	[226, 1975, F2]
28	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Expliciet	[226, 1975, F3]
29	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Expliciet	[226, 1975, F5]
30	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Expliciet	[226, 1975, F13]
31	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Expliciet	[382, 1980, F36]
32	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Expliciet	[514, 1984, F18]
33	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Expliciet	[605, 1987, F3]

34	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Expliciet	[623, 1987, F2]
35	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Expliciet	[623, 1987, F6]
36	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Expliciet	[226, 1975, F37]
37	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Expliciet	[514, 1984, F21]
38	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[56, 1966, F8]
39	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[226, 1975, F21]
40	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[226, 1975, F35]
41	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[226, 1975, F36]
42	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[226, 1975, F39]
43	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[226, 1975, F41]
44	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[226, 1975, F1]
45	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[226, 1975, F6]
46	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[226, 1975, F10]
47	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[514, 1984, F11]
48	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[514, 1984, F12]
49	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[514, 1984, F16]
50	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[514, 1984, F19]

51	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[544, 1985, F3]
52	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[544, 1985, F4]
53	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[544, 1985, F7]
54	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[605, 1987, F25]
55	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[606, 1987, F12]
56	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[606, 1987, F19]
57	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[611, 1987, F12]
58	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[56, 1966, F9]
59	Discriminatie vrouw in de kerk	Eis verbetering	Impliciet	[56, 1966, F3]
60	Discriminatie vrouw in de kerk	Niet in vraag gesteld		[226, 1975, F19]
61	Discriminatie vrouw in de kerk	Niet in vraag gesteld		[226, 1975, F25]
62	Discriminatie vrouw in de kerk	Niet in vraag gesteld		[226, 1975, F38]
63	Discriminatie vrouw in de kerk	Niet in vraag gesteld		[623, 1987, F8]
64	Discriminatie vrouw in de kerk	Niet in vraag gesteld		[514, 1984, F3]
65	Actieve christene			[9, 1963, F1]
66	Actieve christene			[90, 1968, F7]
67	Actieve christene			[95, 1968, F2]
68	Actieve christene			[169, 1972, F4]

69	Actieve christene			[506, 1984, F3]
70	Actieve christene			[514, 1984, F6]
71	Actieve christene			[514, 1984, F5]
72	Actieve christene			[606, 1987, F14]
73	Actieve christene			[606, 1987, F15]
74	Actieve christene			[611, 1987, F11]
75	Actieve christene			[56, 1966, F11]
76	Actieve christene			[154, 1971, F3]
77	Actieve christene			[226, 1975, F33]
78	Actieve christene			[584, 1986, F2]
79	Actieve christene			[623, 1987, F1]
80	Actieve christene			[382, 1980, F31]
81	Mystieke figuren	Lutgard		[9, 1963, F2]
82	Mystieke figuren	Maria		[67, 1967, F2]
83	Mystieke figuren	Maria		[90, 1968, F8]
84	Mystieke figuren	Maria		[226, 1975, F29]
85	Mystieke figuren	Maria		[226, 1975, F30]
86	Mystieke figuren	Maria		[510, 1984, F2]
87	Mystieke figuren	Maria		[605, 1987, F7]
88	Mystieke figuren	Maria		[605, 1987, F9]
89	Mystieke figuren	Maria		[605, 1987, F16]
90	Mystieke figuren	Maria		[606, 1987, F16]
91	Mystieke figuren	Theresia van Avilla		[624, 1987, F7]
92	Mystieke figuren	Vrouwen in de bijbel		[606, 1987, F7]
93	Mystieke figuren	Vrouwen in de bijbel		[606, 1987, F8]

Vrouwen in het onderwijs

	Deelcategorie 1	Deelcategorie 2	Fragment
1	Belang		[122, 1970, F4]
2	Belang		[226, 1975, F20]
3	Belang		[382, 1980, F27]
4	Belang		[580, 1986, F3]
5	Onderwijssituatie	Gemengd	[544, 1985, F4]
6	Onderwijssituatie	Niet-gemengd	[25, 1964, F2]
7	Onderwijssituatie	Niet-gemengd	[67, 1967, F3]
8	Onderwijssituatie	Niet-gemengd	[25, 1964, F5]
9	Kansen onderwijs	Reeds verbeterd	[580, 1986, F1]
10	Kansen onderwijs	Reeds verbeterd	[606, 1987, F2]
11	Kansen onderwijs	Reeds verbeterd	[606, 1987, F3]
12	Kansen onderwijs	Reeds verbeterd	[606, 1987, F4]
13	Kansen onderwijs	Reeds verbeterd	[606, 1987, F5]
14	Kansen onderwijs	Reeds verbeterd	[600, 1986, F16]
15	Kansen onderwijs	Reeds verbeterd	[606, 1987, F6]
16	kansen onderwijs	Ongelijk	[226, 1975, F8]
17	kansen onderwijs	Ongelijk	[382, 1980, F15]

Vrouwen in de politiek

	Deelcategorie 1	Fragment
1	Reeds politiek actieve vrouwen	[258, 1976, F6]
2	Reeds politiek actieve vrouwen	[258, 1976, F7]
3	KAV Politieke eisen	[258, 1976, F8]
4	KAV Politieke eisen	[382, 1980, F12]
5	KAV Politieke eisen	[382, 1980, F37]
6	Geschiedenis stemrecht	[605, 1987, F10]

De vrijetijdsbesteding van vrouwen

	Deelcategorie 1	Deelcategorie 2	Fragment
1	Vrouwenbeweging	Aanbod	[85, 1968, F4]
2	Vrouwenbeweging	Aanbod	[85, 1968, F5]
3	Vrouwenbeweging	Aanbod	[85, 1968, F6]
4	Vrouwenbeweging	Aanbod	[101, 1969, F9]
5	Vrouwenbeweging	Aanbod	[101, 1969, F7]
6	Vrouwenbeweging	Aanbod	[101, 1969, F8]
7	Vrouwenbeweging	Aanbod	[273, 1976, F22]
8	Vrouwenbeweging	Aanbod	[382, 1980, F14]
9	Vrouwenbeweging	Aanbod	[580, 1986, F3]
10	vrouwenbeweging	Aanbod	[600, 1986, F1]
11	Vrouwenbeweging	Aanbod	[600, 1986, F7]
12	Vrouwenbeweging	Aanbod	[605, 1987, F2]
13	Vrouwenbeweging	Aanbod	[605, 1987, F4]
14	Vrouwenbeweging	Aanbod	[605, 1987, F11]
15	Vrouwenbeweging	Aanbod	[605, 1987, F17]
16	Vrouwenbeweging	Aanbod	[605, 1987, F22]
17	vrouwenbeweging	Aanbod	[605, 1987, F30]
18	Vrouwenbeweging	Aanbod	[605, 1987, F32]
19	Vrouwenbeweging	Aanbod	[647, 1988, F1]
20	Vrouwenbeweging	Aanbod	[605, 1987, F20]
21	Vrouwenbeweging	Aanbod	[273, 1976, F9]
22	Vrouwenbeweging	Aanbod	[273, 1976, F12]
23	Vrouwenbeweging	Aanbod	[273, 1976, F14]
24	Vrouwenbeweging	Aanbod	[273, 1976, F17]
25	Vrouwenbeweging	Aanbod	[273, 1976, F20]
26	Vrouwenbeweging	Aanbod	[273, 1976, F15]
27	vrouwenbeweging	Aanbod	[258, 1976, F4]
28	Vrouwenbeweging	Aanbod	[273, 1976, F19]
29	Vrouwenbeweging	Aanbod	[285, 1977, F1]
30	vrouwenbeweging	Aanbod	[285, 1977, F2]
31	Vrouwenbeweging	Aanbod	[285, 1977, F3]
32	Vrouwenbeweging	Aanbod	[285, 1977, F4]
33	vrouwenbeweging	Aanbod	[294, 1977, F7]
34	Vrouwenbeweging	Aanbod	[294, 1977, F9]
35	Vrouwenbeweging	Aanbod	[294,1977, F11]
36	vrouwenbeweging	Aanbod	[294,1977, F12]
37	Vrouwenbeweging	Aanbod	[663,1988, F7]
38	Vrouwenbeweging	Aanbod	[663, 1988, F2]
39	Vrouwenbeweging	Aanbod	[663, 1988, F9]
40	Vrouwenbeweging	Aanbod	[606, 1987, F7]
41	vrouwenbeweging	Aanbod	[606, 1987, F9]
42	Vrouwenbeweging	Aanbod	[606, 1987, F11]

43	Vrouwenbeweging	Aanbod	[606, 1987, F13]
44	vrouwenbeweging	Algemene werking	[605, 1987, F13]
45	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[605, 1987, F18]
46	vrouwenbeweging	Algemene werking	[605, 1987, F19]
47	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[580, 1986, F1]
48	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[85, 1968, F9]
49	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[85, 1968, F3]
50	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[258, 1976, F2]
51	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[258, 1976, F3]
52	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[273, 1976, F5]
53	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[273, 1976, F8]
54	vrouwenbeweging	Algemene werking	[273, 1976, F10]
55	vrouwenbeweging	Algemene werking	[273, 1976, F21]
56	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[382, 1980, F16]
57	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[382, 1980, F30]
58	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[382, 1980, F33]
59	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[382, 1980, F34]
60	vrouwenbeweging	Algemene werking	[382, 1980, F35]
61	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[382, 1980, F37]
62	vrouwenbeweging	Algemene werking	[544, 1985, F3]
63	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[600, 1986, F9]
64	vrouwenbeweging	Algemene werking	[600, 1986, F11]
65	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[600, 1986, F17]
66	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[600, 1986, F18]
67	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[600, 1986, F20]
68	vrouwenbeweging	Algemene werking	[605, 1987, F3]
69	vrouwenbeweging	Algemene werking	[605, 1987, F23]
70	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[605, 1987, F27]
71	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[605, 1987, F28]
72	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[605, 1987, F8]
73	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[382, 1980, F36]
74	Vrouwenbeweging	Algemene werking	[382, 1980, F6]
75	Vrouwenbeweging	Evenement	[258, 1976, F1]
76	Vrouwenbeweging	Evenement	[382, 1980, F7]
77	Vrouwenbeweging	Evenement	[382, 1980, F9]
78	Vrouwenbeweging	Evenement	[382, 1980, F15]
79	vrouwenbeweging	Evenement	[382, 1980, F24]
80	Vrouwenbeweging	Evenement	[382, 1980, F27]
81	Vrouwenbeweging	Evenement	[600, 1986, F2]
82	Vrouwenbeweging	Evenement	[605, 1987, F29]
83	Vrouwenbeweging	Evenement	[605, 1987, F31]
84	Vrouwenbeweging	Evenement	[605, 1987, F1]
85	Vrouwenbeweging	Evenement	[382, 1980, F1]
86	Vrouwenbeweging	Evenement	[382, 1980, F3]
87	Vrouwenbeweging	Evenement	[382, 1980, F5]

88	Vrouwenbeweging	Evenement	[382, 1980, F11]
89	Vrouwenbeweging	Evenement	[382, 1980, F18]
90	Vrouwenbeweging	Evenement	[382, 1980, F20]
91	Vrouwenbeweging	Evenement	[382, 1980, F21]
92	Vrouwenbeweging	Evenement	[382, 1980, F23]
93	Vrouwenbeweging	Evenement	[382, 1980, F25]
94	Vrouwenbeweging	Evenement	[382, 1980, F26]
95	Vrouwenbeweging	Evenement	[382, 1980, F28]
96	vrouwenbeweging	Evenement	[510, 1984, F3]
97	Vrouwenbeweging	Evenement	[226, 1975, F7]
98	Vrouwenbeweging	Evenement	[226, 1975, F8]
99	vrouwenbeweging	Opinie	[382, 1980, F8]
100	Vrouwenbeweging	Opinie	[382, 1980, F10]
101	vrouwenbeweging	Opinie	[382, 1980, F13]
102	Vrouwenbeweging	Opinie	[382, 1980, F17]
103	Vrouwenbeweging	Opinie	[382, 1980, F22]
104	vrouwenbeweging	Opinie	[382, 1980, F32]
105	vrouwenbeweging	Opinie	[600, 1986, F19]
106	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[70, 1967, F1]
107	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[70, 1967, F2]
108	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[70, 1967, F3]
109	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[70, 1967, F5]
110	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[169, 1972, F2]
111	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[169, 1972, F5]
112	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[169, 1972, F7]
113	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[169, 1972, F8]
114	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[294, 1977, F2]
115	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[294, 1977, F3]
116	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[606, 1987, F17]
117	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[25, 1964, F4]
118	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[25, 1964, F3]
119	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[67, 1967, F1]
120	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[95, 1968, F2]
121	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[95, 1968, F3]
122	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[95, 1968, F4]
123	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[95, 1968, F5]
124	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[197, 1973, F1]
125	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[294, 1977, F1]
126	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[294, 1977, F4]
127	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[294, 1977, F5]
128	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[510, 1984, F5]
129	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[514, 1984, F4]
130	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[514, 1984, F7]
131	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[514, 1984, F8]
132	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[514, 1984, F10]

133	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[514, 1984, F14]
134	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[514, 1984, F15]
135	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[514, 1984, F16]
136	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[514, 1984, F17]
137	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[514, 1984, F20]
138	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[514, 1984, F22]
139	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[514, 1984, F23]
140	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[514, 1984, F24]
141	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[527, 1984, F2]
142	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[527, 1984, F6]
143	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[527, 1984, F7]
144	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[527, 1984, F8]
145	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[527, 1984, F9]
146	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[527, 1984, F10]
147	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[544, 1985, F6]
148	Andere	Eenmalige vrijetijdsbesteding	[544, 1985, F7]
149	Andere	Regelmatige vrijetijdsbesteding	[56, 1966, F1]
150	Andere	Regelmatige vrijetijdsbesteding	[56, 1966, F10]
151	Andere	Regelmatige vrijetijdsbesteding	[59, 1967, F5]
152	Andere	Regelmatige vrijetijdsbesteding	[63, 1967, F2]
153	Andere	Regelmatige vrijetijdsbesteding	[103, 1969, F3]
154	Andere	Regelmatige vrijetijdsbesteding	[122, 1970, F7]
155	Andere	Regelmatige vrijetijdsbesteding	[506, 1984, F2]
156	Andere	Regelmatige vrijetijdsbesteding	[506, 1984, F4]
157	Andere	Regelmatige vrijetijdsbesteding	[506, 1984, F5]
158	Andere	Regelmatige vrijetijdsbesteding	[506, 1984, F6]
159	Andere	Regelmatige vrijetijdsbesteding	[514, 1984, F9]
160	Andere	Regelmatige vrijetijdsbesteding	[580, 1986, F2]
161	Andere	Regelmatige vrijetijdsbesteding	[606, 1987, F18]
162	Andere	Regelmatige vrijetijdsbesteding	[611, 1987, F4]
163	Andere	Regelmatige vrijetijdsbesteding	[611, 1987, F8]
164	Andere	Regelmatige vrijetijdsbesteding	[611, 1987, F10]
165	Andere	Regelmatige vrijetijdsbesteding	[647, 1988, F4]
166	Andere	Vrije invulling	[90, 1968, F1]
167	Andere	Vrije invulling	[90, 1968, F3]
168	Andere	Vrije invulling	[90, 1968, F5]
169	Andere	Vrije invulling	[122, 1970, F6]
170	Andere	Vrije invulling	[506, 1984, F8]
171	Andere	Vrije invulling	[506, 1984, F10]
172	Andere	Opinie vrije tijd	[226, 1975, F34]
173	Andere	Media	[600, 1986, F6]
174	Andere	Media	[600, 1986, F8]
175	Andere	Media	[663, 1988, F10]
176	Andere	Media	[663, 1988, F11]

Bijlage 4: Transcripties

In deze bijlage worden alle transcripts van de bekeken uitzendingen verzameld. Per transcript wordt eerst de letterlijke beschrijving van de desbetreffende uitzending overgenomen van de programmalijs. Vervolgens wordt extra informatie over het transcriptieproces van de specifieke uitzending voorzien. Ten slotte volgt de feitelijke transcriptie. Daarvoor werden bepaalde regels in acht genomen om de consistentie van de transcripties te waarborgen.

- Auditieve spoor:
 - Zwarte cursieve tekst: gesproken tekst
 - Witte tekst, zwart gemarkeerd: muziek
- Visuele spoor:
 - Zwarte tekst, grijs gemarkeerd: wat in beeld komt, montagetechnieken

De fragmenten werden vervolgens aangeduid aan de linkerkant met witte vlakken. De nummers in de vlakken verwijzen naar de fragmentnummers.

Overzicht

[9, 1963] Luceat. Lutgart, patrones van Vlaanderen.	86
[25, 1964] Herdenking minister Van Hemelrijck.	91
[56, 1966] Luceat	98
[59, 1967] Missionarissen.	104
[63, 1967] ACW Comités van veiligheid.	110
[68, 1967] Luceat. Kroningsfeesten in Tongeren.	119
[70, 1967] Sporta.	124
[85, 1968] Meer kans.	132
[90, 1968] Blankenberge; doop; De derde.	139
[95, 1968] Jeugd, Kerk, Wereld.	149
[101, 1969] Zoeklichten op het huwelijk.	154
[103, 1969] Mensen voor morgen.....	161
[122, 1970] Gastprogramma: De katholieke gedachte _ 'En de bediende'.	169
[154, 1971] Bevrijding door evangelisatie.	177
[169, 1972] Vakantiegeoeogens: weekendtoerisme voor allen.	185
[197, 1973] Actualiteiten	194
[226, 1975] Ze bestaan echt.	199
[258, 1976] Vrouw en gemeente: KAV-CMBV-KVLV.	209
[273, 1976] Man en vrouw gelijk voor de wet.	214
[285, 1977] Mozaiek.	223
[294, 1977] Mozaiek.	225
[382, 1980] 60 jaar KAV.	231
[506, 1984] Kruispunt.	242
[510, 1984] Kerkwerf.	255
[514, 1984] Kerkwerf.	263
[527, 1984] Kerkwerf	278
[544, 1985] Tussen staf en mijter	289
[580, 1986] Kruispunt.	302

[584, 1986] Kruispunt	314
[600, 1986] Welzijnszorg	326
[604, 1987] Gesprekken met christenen - 1 - Familie De Bonte-De Smet.	338
[605, 1987] KVLV 75.	347
[606, 1987] Kruispunt.	360
[611, 1987] Gesprekken met christenen - 2 - Lieve Robijns.	377
[623, 1987] De katholieken in de V.S.	389
[624, 1987] Gesprekken met christenen - 4 - Lieve Veltmans-De Cleene.	406
[647, 1988] Kruispunt	416
[663, 1988] Kruispunt.	431

[9, 1963] Luceat. Lutgart, patrones van Vlaanderen.

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Beeld loopt vijf seconden voor op geluid
- Slechte geluidskwaliteit, waardoor ik niet alles begreep

Transcriptie

Zwart scherm

Aftellen van 6 → 1

1 Beeld op kerkgebouw
Beeld op mensen die richting kerk lopen. Mannen en vrouwen. Alle vrouwen en meisjes in rokken. Ze lopen voorbij de camera.
Man doet deur open van kerk, de rest gaat ook naar binnen.
Binnenkant kerk, de kinderen, de vrouwen en de mannen stappen naar voor en gaan aan de stoelen staan. Camera gaat verder naar voor naar heilig beeld.
Beeld op heilig beeld, van boven naar onder gefilmd. Onder het beeld 'Schutsvrouw van Vlaanderen'
Beeld op biddende handen van een oudere man, beeld gaat verder naar jongere man die ook bidt, naar jonge vrouw die ook voor zich uit staart.
Beeld op jonge vrouw die kijkt.

Zwart beeld

Aftellen 10→1

Beeld op tentoonstelling, waar enkele mensen aanwezig zijn.
Beeld op heilig boek.
Beeld op vrouw die in heilig boek kijkt, een prentje van S. Lutgardis.
Nog meer beelden van Lutgardis in boeken
Beeld van schrijn
Beelden van afbeeldingen van St. Lutgardis.
Beeld op man die naar schilderij van Lutgardis kijkt.
Nog een schilderij van Lutgart, een vrouw kijkt er intens naar (vrouw van rug gefilmd)

Zwart beeld

6→1

1 Beelden, foto's 'haar patroonschappen'
Foto's van kinderen, een baby wordt op het voorhoofd gekust door een jonge vrouw.
Foto van man met zonnebril en hoed die naar beneden kijkt
Beeld 'patrones van Vlaanderen', met kerktop
Nog meer beelden van Lutgart, verschillende kunstwerken (overgegaan met camera van links naar rechts) – veel lijdende vrouwengezichten, Lutgard bij Jezus aan het kruis (ze heeft haar arm om hem heen)

Beeld op gezin (oma, moeder, zoon) die binnenstappen en nieuwsgierig kijken
Beeld van schilderij van vrouw (wss Lutgart) die vogel kust. (lang stilgestaan op dit beeld, daarna traag ingezoomd)

Zwart beeld

Afgeteld 6→1

2 Interviewbeeld, links oudere man, rechts oudere man, midden jongere man (interviewer), ze zitten aan een bureau, achter hen staat een overvol boekenrek, ze zijn tot de ellebogen in beeld. (Ze spreken heel erg algemeen Nederlands, het lijkt bijna ingestudeerd, De interviewer kijkt in de camera)

interviewer (gericht naar kijker): *In 1967 herdacht Vlaanderen tijdens het 7de eeuwfeest het overlijden van Sinte Lutgart. in ons geestelijk ambt (??), in het tijdschrift van het genootschap waar we ons nu bevinden, publiceerden een aantal Vlaamse geleerden studies over haar leven, mystieke opgang en haar betekenis. Twee van deze geleerden voelden zich bereid om daar een woordje over haar te zeggen. Mag ik u aan hen voorstellen. Aan mijn linkerkant zit pater Reynens, een jezuïet die jarenlang alle Vlaamse mystiekers, waaronder Lutgart bestudeerd heeft. Aan de andere kant zit pater Stracke die ondanks en z'n (onverstaanbaar) en 87 jaren toch nog even Vlaams als ooit blijft voelen.*

Beeld frontaal interviewer, hij spreekt de camera aan

Interviewer: *twee vertegenwoordigers van de Lutgardstudie in de 20ste eeuw, deze studie werd meer dan een eeuw geleden gevestigd, toen de menshoogleraar professor Hoogmans in 1857 het leven van Lutgart geschreven door (onverstaanbaar) uitgaf. Voor deze gelegenheid deed hij een voorstel om Lutgart tot patrones van fysica en letterkunde te verkiezen, een voorstel dat in goede aarde viel. Dichter Guido Gezelle stichtte enkele jaren later de gilde van Sinte Lutgarde. Alle vooraanstaande Vlamingen waren lid ervan: Peter Van Kwalie, Alfred Rodenbach, Hugo Brief, Peter De Bo. En enkele jaren later ontspringt de dichter Jan Ham.*

Sedert dien is de invloed van Lutgart, na te wijzen in het leven van alle vooraanstaande katholiek Vlamingen, want Lutgart en Vlaanderen zijn niet meer van elkaar te scheiden.

Beeld op Reynens, kijkt naar links, fel op z'n gezicht ingezoomd, rechts in beeld. Weinig articulatie waardoor hij niet altijd even begrijpbaar is.

Reynens: *Lutgart en Vlaanderen niet meer te scheiden, want het Vlaamse volk is ... een grote kritiek was, veel te lang geleden, levend in een klein klooster, maar een grote verbinding met god.*

2 Interviewer: *Dat is allemaal heel goed dat Lutgart één van de grootste mystieke vrouwen is geweest. Maar ik heb de indruk dat de mens van 1963 zich toch wel eens afhaakt op al dat mystieke, nog wel van en voor onze tijd is, en als Lutgart als mystieke non van 1700 jaar geleden nog wel geschikt is om patrones van Vlaanderen te zijn.*

Reynens: *de mystiek die is nog praktisch en modern (onverstaanbaar) En misschien is de mystiek nooit zoveel gebruikt geweest in de moderne taal. Noem een keer alles waar mystiek in voorkomt. (onverstaanbaar) al wat uw eigen ziel een beetje aantrekkelijk is, wordt mystiek genoemd. De mystiek van de sport! Ruimtemystiek! De mystiek van politieke wel en groepering! Het wordt allemaal mystiek genoemd omdat in dat alles is er iets dat uh niet helemaal verdreven wordt, dat groot is, dat (onverstaanbaar), en dat de mens aantrekt. Iets geheimzinnigs*

beeld uitgezoomd naar interviewer en Reynens in beeld, in gesprek

Interviewer: *ja, iets geheimzinnigs, er zijn mysteries van allerlei aard, er zijn geheimzinnigheden, mysteries dus waarvan ik toch denk dat het zou kunnen opgelost worden wanneer men beschikt over grote kennis of kunnen opgelost worden door de wetenschap. Ja maar heeft zij, als middeleeuwse non van 1700 jaar geleden, nog begrip voor onze noden en onze tijden?*

Reynens: *ja dat is een vraag die je je kan stellen, maar je moet wel bedenken dat een grote persoonlijkheid, altijd langs twee dingen kant uitgaat. en dat zij daardoor meer ziet en meer ervaart dan die tijd over het algemeen ervaart en dus dat tijd een beetje vooruit is en de nieuwe dingen openstaat voor nieuwe dingen die worden uit een (onverstaanbaar). En zo is ons Lutgart in haar ervaringen, in haar levenservaringen een mystiek voor andere mensen om te gebruiken.*

Interviewer: Dus als ik het goed begrijp pater, als Lutgart toen in haar tijd al iets van die oecumenische instelling waar we nu allemaal stilaan naartoe groeien...

Reynens: ja dat zeker, in zekere zin mag je dat stellen. Omdat haar blik niet bepaald bleef bij de (onverstaanbaar) maar vanbuitenuit in de kerk van (onverstaanbaar) en dat ze meedingde aan de grote noodtoestanden van de kerk: (onverstaanbaar). Daar heet zij ook verder in de bewoordenissen van de kerk, in de kruisvaarders speciaal meegeleefd. Zij heeft de vrede van de kerk bezielde. Dus ook de noodtoestand in de kerk door Barbarossa, een machtige keizer, die zeer heidens gezind was, heeft ze (onverstaanbaar) een verlichte raadsgeefster

Interviewer in beeld tot onder schouders, kijkt naar rechts, naar hem

Interviewer: ja dat weet ik niet. dat Lutgart door zowat haar tijdsgenoten. De Pia Lutgardis werd genoemd, de goede godsvrouw van alle. Lutgart is dan ook de zoekkreet (?) van grote en van kleine. Bijvoorbeeld van de abten van Affligem van Spanje, (onverstaanbaar) en van zovele en ook van de moeder, de moeder die met het kind tot haar kwamen voor genezing. (onverstaanbaar) Dat was dus Lutgard, godsvrouwe in haar tijd, maar mag men dan eigenlijk zeggen pater, dat Lutgart van god zelf de opdracht heeft gekregen of aangewezen werd om ook oorlog en dood te (onverstaanbaar) voor ons godsvrouwe te zijn

Beeld op beiden, tot ellebogen

Reynens: (beeld heel close enkel op hem) ze zal inderdaad door god aangesteld zijn. En dat is op deze meer dat onder haar hij wel zou doen aan al degene die vertrouwen op haar sterven, tenminste in feite aangesteld als patroon. Ten eerste vooral voor haar eigen volk. Lutgart is de bezieling opgegaan en dat het hart van de kerk heeft gemaakt. In het diepst heeft zij met God gesproken. En zo is zij langs alle kanten werkelijk de diepste die met haar volk verbonden is.

Interviewer: (onverstaanbaar) losgelaten en tot in een uiterste doorgedreven techniek enerzijds en de geestelijke psychische en soms fysieke onmogelijkheid van de mens om die techniek te blijven beheersen en dus altijd mens te blijven. En er is een ander aspect van de moderne noodtoestand nu: het loslaten van het Gods idee en de godsaanhankelijkheid.

Reynens: zijn de mensen veel groter dan velen denken. De mens is de mens sparen, bij al die materiele vooruitgang is het geestelijke in de mens bedreigd en wanneer hij niet tot inzicht komt, is daar iets te vrezes. Da's een echte nood. Een functionele nood is bijvoorbeeld ook het loslaten van de godsstudie. Als men een ketting van het hechten loslaat, dan valt ze zowat. Dat zijn de grote noden,

2 Interviewer: Maar dat zijn dan noden die elke mens gemeen heeft, elke moderne mens zit daar mee. Maar heeft de mens dan, als Vlaming, dan niet nog enkele speciale noden.

In het tijdsbesef, ik bedoel, is in een zo sterk en zo snel wijzigende internationale politieke en sociale toestanden, het bestaan zelf van Vlaanderen niet bedreigd en het voortleven van de beste en de diepste volksaard van de Vlamingen.

Reynens: ja dat is zeker een nood die mysterisch genoeg gevierd wordt door velen. (onverstaanbaar) Dat is niet gemakkelijk, dat is een noodlot voor het Vlaamse volk, het is daarom dat er speciaal minder tijd, als Vlaming speciaal een nood is, een patrones, een behoefte die ontluikt in (onverstaanbaar)

Interviewbeeld interviewer & Reynens

Interviewer (leest veel af van z'n blad): en dat is Lutgart dan (ja). En om Lutgart te bevrijden door het ganse Vlaamse volk, de schutsvrouw van Vlaanderen, werd de gilde van Sinte Lutgart opgericht. (beeld ertussen van prentje met tekst, onleesbaar) van bij de aanvang mocht de gilde zich verheugen in de bescherming van de kerkelijke overheid. Kardinaal Van Goeibloten was daar beschermheer en alle bisschoppen ... in het erelied van. Alle Vlaamse mensen en op de eerste plaats alle Lutgarden kunnen er lid van worden. (beeld op boek dat opengeslagen wordt: Lutgartboek)

Interviewer (audio): één van de prestaties van de Lutgardgilde is de uitgave van het grote Lutgardboek, (interviewbeeld gericht op Stracke (links) en interviewer (rechts)) maar de grootste prestatie is welbepaald van het nationale Lutgardij, in Tongeren, waar een prachtige kerk. Sinds 1957 beschikt de gilde ook een eigen tijdschrift: het Lutgarttijdschrift (beeld op interviewer die het tijdschrift vastneemt) (beeld op tijdschrift dat open ligt). En in een van de eerste edities ervan heeft pater Stracke een artikel gepubliceerd met een ietwat bevreemdende titel (interviewbeeld gericht op beide), namelijk: 'Wie heeft nu schuld: Sinte Lutgart of wij?' (de interviewer richt zich naar pater Stracke) pater Stracke, dan zal u inlichting moeten geven dat u Lutgarde verwijten maakt, maakt u Lutgarde echt verwijten?

Pater Stracke: (beeld op enkel hem, heel close) ja, dat is wel een spreekwoord, maar ik denk dat het ik het verantwoorden kan. Kijk eens om te beginnen, laat ons kort zijn, u weet dat dat eerste boek van het koperhande handschrift zoek is geraakt. Heeft Lutgart dat niet kunnen verhinderen, of zal ze ons helpen om het weer terug te vinden? Laat ons hopen (onverstaanbaar) Goed... dan ten tweede, je weet ook dat dat leven van Sinte Lutgart door de raad op lijn gesteld in een zeer zeer ongelukkige toestand ze is overgeleverd. Ik zal daar niet langer bij stilstaan, want ik mag niet te vinnig worden tegenover de mensen die het verknipt hebben en tot lijm willen hebben...

Interviewer: (onverstaanbaar)

Stracke: ja maar Lutgart is zoveel meer vergevingsgezind als ik, ze heeft nog geen straf over deze zuster (onverstaanbaar)

Nummer drie, dat handschrift dat in Brussel berust, ook een paar bladzijden, waar zijn ze toch gebleven? Heeft Lutgart dan nooit niet kunnen influisteren dat men daar toch zorg voor moesten dragen? Derde verwijt, vierde verwijt ja... er zijn nog zoveel andere dingen die ik graag zou hebben. Waarom heeft Lutgart de jonge geleerde niet geholpen om vele problemen en geheimen eindelijk eens op te lossen? Dat is intens, moeder Geraardis, dat intens, moeder Daenen heeft daarmee... (onverstaanbaar) Alhoewel dat er hier in Antwerpen een meneer werd gevonden die dezelfde naam draagt. Dat zijn toch allemaal dingen die... ze is toch de schutsvrouwe van Vlaanderen of van de Vlaamse geleerden? Wel nu ik vind als ik haar mag verwijten, in haar leven (onverstaanbaar) maar na haar dood, ze had al (onverstaanbaar) in de gilde niet alleen voor al het moois dat ik haar in verwijten stel, maar voor datgene dat (onverstaanbaar) de Vlaamse studies, maar ik denk dan ook weer (onverstaanbaar) en nog andere verwijten, (onverstaanbaar)

Interview: Als u dan toch geen andere verwijten meer wil maken, dan wil ik er misschien nog eentje maken.

(beeld op beiden)

Stracke: Doe dat maar

Interviewer: (onverstaanbaar) goed ik zou u niet de pap in de mond willen leggen

Stracke: Ja waarom Lutgart nu zelf niet heeft geschreven, dat is het wat tenslotte het grootste verwijt is. Had Lutgart nu Beatrijs van Nazareth (onverstaanbaar) dan hadden wij van haar een echt mooi geschrift gehad waarin dat zij haar het meest mystieke bevindingen had kunnen verwoorden. Dat heeft ze niet gedaan. Waarom? Helaas ik weet het niet? Zou dat niet gebeurd zijn indien ze vertrokken was niet naar Aries (onverstaanbaar) maar naar hebbenbroze (?), dat is ook misschien nog een verwijt waar die strenge pater op toeziet. Ik zou niet geluisterd hebben naar Jan van Mierlo in diene tijd, neen, en ik vraag nog een beetje opstandig, ik weet het wel, denkt ge dat Lutgart werkelijk een visioen van onze lieve vrouw ontvang om haar aan te raden naar dat klooster te gaan? Zou je dat denken? Ik weet het niet. Is dat niet absurd? Was zij (onverstaanbaar)? En dat is een groot groot gemis dat wij van Lutgarde geen enkele notitie hebben die ze zelf heeft overgeleverd.

Interviewbeeld gaat van interviewer naar Stracke (tot onder schouders)

Interviewer: Dat Lutgart zelf niet geschreven heeft, dat valt zeker te betreuren. Maar misschien vind iemand (onverstaanbaar) hiervoor wel een verklaring of een feit dat zij de laatste 11 jaren van haar leven toch blind is geweest

Beeld op stracke alleen tot onder schouders

Stracke: ja blind... maar daarmee hebt ge gedeeltelijk tenminste een beter jenever (onverstaanbaar) ontwapend, dat moet ik toegeven.

Interviewer: wel uit die ontwapendheid blijkt dat u toch niet erg (onverstaanbaar) lijkt te zijn tegenover Lutgart

Maar we mogen niet vergeten dat er veel redenen zijn om erg dankbaar te zijn tegenover Lutgart (Stracke: klopt), bijvoorbeeld de Lutgart die kon stellen (onverstaanbaar)

Stracke: hmmm hmmm (bevestigend)

Interviewer: en misschien het meest voornaamste dat wij vandaag in de Vlaamse televisie een Lutgardprogramma kunnen verspreiden, dat is toch zeker een grote grote reden om dankbaar te kunnen zijn.

Stracke: ja dat moet ik toegeven, nou u hebt me bijna helemaal overtuigd, maar ik stel toch nog twee voorwaarden aan Sinte Lutgart om helemaal (onverstaanbaar) te zijn. Ik weet niet of dat maar dat zijn.. over het algemeen

Dus op voorwaarde dat ze (onverstaanbare naam) een jonge geleerde die ik ken goed zal helpen in het opzoeken en het ontwarren van vele problemen, waarvan wij er maar enkele hebben. En dan ten tweede dat Lutgart zou zorgen dat vele Vlaamse meisjes in hun huwelijk, dochttertjes aan haar zouden wijden als patrones van doopsel, vormsel en religie. Kijk, dat laatste, dat gaat mij ter harte, misschien wel een beetje een gedreven jezuitische hebzucht, want zie je wat er gebeurt als iemand een dochter heeft en hij noemt ze dan tenslotte naar de heilige Lutgart, dan krijgt het van tijd tot tijd een heel mooi doopsuikerboom, waar ik zelf verstaan ben. En als simpele traktaat (?), ja dan zijn we weer akkoord, en zullen wij in vrede van elkander kunnen scheiden.

Beeld wordt uitgezoomd naar interviewer en Stracke

Interviewer: wel pater, dat is helemaal in orde. U krijgt de doopsuiker en alle dopelingen die Lutgart gekenmerkt worden die krijgen van de gilde, ten minste als de ouders het aangeven en het adres meedelen, deze Lutgardplaat van een goed productie van het glas. Da's een traditie (beeld op glaswerk met jesus op en Lutgart die hem omhelst aan het kruis)

(beeld op interviewer en Stracke)

*Stracke: oo mooi mooi mooi, Dan hoop ik dat ik nog enkele jaren kan leven, want ik ben de, maar het belooft al op voorhand dat geen enkele van die (onverstaanbaar) dat is allemaal (onverstaanbaar) Zeker met doopsuikerbonen, ja ja ja ja *lacht*.*

Interviewer: ja veel dank.

Zwart beeld

[25, 1964] Herdenking minister Van Hemelrijck.

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Heel primitief gefilmd:
 - zwart wit beeld
 - weinig belichting
 - geen verschillende camerastandpunten
 - Soms heel veel ruis

Transcriptie

Startscherm 3 2 1

Beeld op begrafeniskist, parade met bloemenkransen.

Mannen die bloemen in de begraafplaats leggen.

Presentator (audio): *Hij had de niet gemakkelijke weg gekozen. Hij was iemand die een doel voor ogen had, met al z'n kunnen en al z'n werkkraft wist in te zetten. Van de anderen verwachtte hij ook de inspanning die nodig is om grote dingen te doen. Voor hem was een ja, ja. Neen bleef nee. Hij streed met open vizier. Hij had een hekel aan doelloos gescheld. Hij zag z'n leven en z'n opdracht groot. Zichzelf heeft hij nooit gespaard. Veel had hij reeds verwezenlijk. Maar toch stond hij nog aan het begin van een levensperk. Toen brak zijn hart.*

Startscherm KTRO

Getekend en geschreven met kaligrafie.

Logo met kruis in het midden. Erin de tekst: Het katholiek televisie – en radiocentrum

Tekst ernaast: Stelt voor.

Nieuw beeld: Foto (wellicht van minister van Hemrijck.)

Hevige muziek: "in memoriam van senator M. Van Hemelrijck"

In beeld: "Een programma van de Boerinnenbond"

Muziek.

Beeld op de boerderij, beeld op tractor die langs akker rijdt.

Presentator: *Aan de boeren en tuinders van dit land had senator van Hemelrijck de beste jaren van z'n leven gegeven. Hun lot ging hem ter harte. Als boerensensor voor het arrondissement Brussel, als ondervoorzitter eerst... heeft hij steeds aangestuurd op een gezonde en realistische politiek ten bate van de landbouwersstam. Zijn bekommernis ging vooral uit naar de menselijke waardigheid van de landbouwer en zijn gezin. Van Hemelrijck heeft het gezag van de boerenbond vergroot, maar hij wilde ook dat de boer zelf van zicht van z'n verantwoordelijkheid, meer bewust zou worden.*

Vrouw en die melkkannen wassen, vrouwen die dieren eten gaven. Mannen die met paarden door de binnenplaats stapten.

Beeld van allemaal jongens (7 jaar die in een rij staan), ze lopen met armen gekruist netjes in een/twee rijen.

Presentator: *Niet alleen de boerenstand moet hen echter dankbaar zijn. Niet ten onrechte wordt Van Hemelrijck de vader van het schoolpact genoemd.*

Beeld op straat waar veel paarden op straat lopen

Beeld van heel wat mensen die op straat kwamen (in een mars achtig)

Presentator: *4 jaar lang laaiden de passies hoog op in dit land. De schoolstrijd was op z'n hoogtepunt gekomen. Ze stonden vrijwel onverzoenlijk tegenover elkaar. Na de verkiezingen van juli 1958 werd Van Hemelrijck minister van openbaar onderwijs. Onder zijn impuls geraakten de drie nationale*

partijen het eens over een schoolpact dat elke dag weer bewijst dat de ontzalige schooloorlog voorgoed uit ons openbare leven werd verbannen.

Beelden van twee jongens die druk bezig zijn aan de schoolbank (ingezoomd op hun gezicht)

“Getuigenis van De heer Valvekens van het christelijk onderwijsverbond” (in beeld)

Interviewbeeld: de heer Valvekens

De heer Valvekens: 8 augustus: start schoolpactcommissie, 18 vergaderingen, 6 november: toenmalige voorzitter van CVP eerst handtekening onder geschreven akkoord. Heer Van Hemelrijck heeft vergaderingen voorgezeten en zorgvuldig voorbereid. Dank aan zijn doorzicht, strijdlust, zin voor realiteit en rechtvaardigheid en verdraagzaamheid is dit pact tot stand gekomen. De sterke tegenstellingen wist hij te overbruggen.

Dank van minister Van Hemelrijck was het lager en bewaarschoolonderwijs opgenomen in het schoolpact. Zo werd het universitair onderwijs erbuiten gelaten waar het er oorspronkelijk in was voorzien. Het pact is een weldaad voor het onderwijs, de jeugd, de leerkrachten. Door het schoolpact kwamen gelijke ontdebbelingsnormen tot stand. De werkingskosten, de uitrusting en schoolbehoefte, maken de doelmatige werking van het vrij en het gemeentelijk onderwijs mogelijk. De pedagogische vrijheid werd gewaarborgd. De jeugd kreeg kansen, gratis onderwijs tot 18 jaar, zodat het schoolpact mag worden beschouwd als de voornaamste stap van de democratisering van het onderwijs. Immers meer dan ooit begrijpen de ouders (idee minister Van Hemelrijck) dat onderwijs, het behalen van diploma's een stijging betekent in de maatschappelijke ladder. Het pact heeft het studeren bevorderd en met één een weg naar welvaart geopend. De gelijkheid van de ouders werd volledig ingevoerd door de vrijheid van de schoolkeuze. Van Hemelrijck wilde gedaan maken met uiterst links die door financiële drukking de schoolkeuze wilde verhinderen, toch ook met uiterst rechts die in de praktijk moeilijk de vrije schoolkeuze wilden aanvaarden. Van Hemelrijck wilde de ouders werkelijk vrije schoolkeuze geven. Dit is zonder financiële druk tevens door het verzekeren van gelijkwaardige diploma's. Van Hemelrijck heeft vier maanden het ministerie van onderwijs beheert. Nooit is een periode zo vruchtbaar geweest voor de katholieke bevolking en tevens zo waardevol voor het onderwijs zelf. Dit is te danken aan zijn wilskracht, zijn eigen karaktertrek, het nemen van vlugge beslissingen, steeds met wijsheid, toch zonder aarzelen, hij dacht en hij handelde. Wij weten dat hij met tegenzin het ministerie van onderwijs heeft verlaten, hij wilde verder het pact in de praktijk omzetten. Zijn schoonste periode op politiek vlak is ongetwijfeld zijn periode als minister van onderwijs. Hij heeft voor de toekomst van de jeugd groot gezien en veel verwezenlijkt op korte tijd.

Beelden van een jongensklas met een mannelijke leerkracht voor hen. De man geeft les uit z'n boek in z'n handen. De jongens kijken aandachtig.

2

Turnles: meisjes lopen op een balk en doen oefening rond de balk. Een vrouwelijke leerkracht helpt de meisjes aan de balk/rekstok.

Beeld: kinderen in de klas (meisjes) die schilderen

Presentator: De betekenis van het schoolpact dat dankzij de breeddenkendheid en de doortastendheid van Van Hemelrijck tot stand kwam, kan moeilijk in enkele woorden samengevat worden. Het betekende en keerpunt in de geschiedenis van dit land en dit is geen gemeenplaats.

kinderlijke muziek

Jongens die schilderen aan schildersezel

Minister van Eislande (Hij is centrale in beeld en kijkt naar de interviewer rechts van camera, continu zelfde shot)

Het schoolpact heeft een einde gesteld aan een schooloorlog die gedurende drie kwart eeuw het Belgische politieke leven heeft vergiftigd. Maar ik geloof dat daarbij moet worden onderlijnd dat dit schoolpact iets groters was dan een negatieve wapenstilstand. Het was wel een wapenstilstand aangezien de verschillende partijen die erbij betrokken waren hun principiële ideologische standpunten terzijde hebben gelaten om een praktische politiek uit te werken. De positieve betekenis van schoolpact: een grootscheepse onderwijspolitiek willen voeren. Daarmee werd de gewetensvrijheid in België geëerbiedigd. Men discussieert niet langer of de staat scholen mag oprichten, bij het schoolpact wordt voorzien dat hij moet oprichten daar waar noodzakelijk. Geen discussie meer over hoe vrij onderwijs mag gesubsidieerd worden. In het pact staat dat elke school die aan bepaalde (pedagogische) voorwaarden voldoet van rijkswege wordt gesubsidieerd. Ik geloof dat men er ook goed aan doet even in vedette te zetten dat het niet alleen over zuiver materiële zaken gaat omdat het een polis omvattende schoolpolitiek wil bevorderen. Er zijn dus andere punten die erbij komen kijken en in het schoolpact werden vastgelegd: de verlening van de leerplicht, de organisatie van de psychomediosociale centra, inrichten van een buitengewoon onderwijs, organiseren van behoorlijk medisch sociaal, toezicht, enz. allemaal punten die in de laatste jaren een verwezenlijking hebben gevonden of hetzij wetsontwerp bij de kamer werden neergelegd. Een derde zaak in reliëf: dit pact is een contract tussen de drie traditionele partijen. Dat betekent zeer positief dat men gedaan heeft willen maken met mogelijke veranderingen van onderwijspolitiek al naargelang de vorming van de regering uit en dat men ook gedaan heeft willen maken met mogelijke wisselingen van opvattingen, veranderingen in de politieke meerderheden, bij de kamers. De schoolpolitiek, de onderwijspolitiek moest een continuïteit in hetzelfde perspectief. Dat is het meest essentiële in dit schoolpact. Die drie partijen zijn gebonden (welke ook de politieke meerderheid is) De politiek die werd vastgelegd in 1950 zou worden doorgevoerd

Interviewer: is het een duurzame verwezenlijking? Wat gaat er gebeuren na het verstrijken van de termijn van 12 jaar die voorzien is in dit schoolpact?

Interviewbeeld (Hij is centrale in beeld en kijkt naar de interviewer rechts van camera, continu zelfde shot)

Eislande: een kleine misvatting: een schoolpact voor twaalf jaar, maar dat is niet de intentie geweest van de drie partijen. Zij wilden inderdaad een permanente schoolvrede en dus een schoolpact dat toch in elk geval van zeer lange duur zou zijn. Wanneer er over die twaalf jaar sprake is, is alleen dit gezegd: indien de toestand waarin dit pact grondig zou gewijzigd zijn na een periode van twaalf jaar, zou dezelfde procedure worden gevolgd om de nieuwe problemen te onderzoeken. De partijen hebben niet enkel het inzicht van een pact te sluiten voor 12 jaar. Als de omstandigheden, de feitelijk gegevens na een periode van 12 jaar gewijzigd zijn, dat men dan eventueel dat schoolpact zou kunnen herzien. Maar uit de tekst blijkt reeds dat ze dezelfde procedure zouden gebruiken... om indien nodig het schoolpact aan te passen aan de gewijzigde omstandigheden

Interviewer: een laatste vraag, minister: heeft een schoolpact een klimaat van verstandhouding geschapen tussen de twee onderwijsnetten, het officieel en het vrij onderwijs?

Eislande: Zijn er nu geen moeilijkheden tussen de twee onderwijsnetten? Of in een bepaalde stad? Die moeilijkheden zijn niet allemaal opgedoekt en we staan niet in een hemelse toestand. Maar ik geloof toch wel dat men over het algemeen gezien dat er inderdaad een zeer ontspannen verhouding is ontstaan tussen de twee grote netten en dat is vast te stellen in de algemene atmosfeer. Dat blijkt ook in bepaalde omstandigheden, wanneer wij bijvoorbeeld onlangs de twee ministers van nationale gemengde commissies hebben ingesteld om de herziening van de programma's en de structuur van

het middelbaar onderwijs te organiseren. Daar zitten de mensen van de verschillende schoolnetten bij elkaar en ze discussiëren niet meer over kleine moeilijkheden. Ze focussen zich op het pedagogische vlak en daar is een vruchtbaar gesprek mogelijk, wat vroeger minder mogelijk is. Het schoolpact heeft dit klimaat van verstandhouding geschapen, (onverstaanbaar)

Beeld: jongens (+-11 jaar) staan op een veld bij elkaar. Ze lopen vrolijk rond op het veld. Er is geen enkel vrouw te zien. (vrolijke muziek)

Presentator: het schoolpact, met de kosteloosheid voor onderwijs tot 18 jaar en de uitbreiding der studiekeuzes voor het hoger onderwijs betekende voor Van Hemelrijck een verworvenheid die hij zelf in z'n jeugd niet gekend had en die nu aan duizenden jongeren een gemakkelijkere toegang tot ruimere ontwikkeling mogelijk maken.

Foto van man die zwarte vrouw iets aangeeft. Zij lacht.

Presentator (stem): Op de moeilijkste ogenblikken in de groei van Congo na de onafhankelijkheid, werd een beroep gedaan op zijn doorzettingsvermogen en z'n brede toekomstvisie. Hij aanvaarde de opdracht en de zware verantwoordelijkheid.

De man (Van Hemelrijck) stapte uit het vliegtuig, hij begroet verschillende mensen, geeft enkele vrouwen enkele kussen op de wangen als begroeting.

Het beeld is gericht op de mensen die hij begroet.

Interviewbeeld Van Hemelrijck, Hij wordt geïnterviewd door journalist. Samen hebben ze de micro vast. Rondom hem staan allemaal toeschouwers die kijken naar het interview

(onduidelijk, veel ruis) Van Hemelrijck: wel na een vermoeiende reis is men steeds blij van opnieuw thuis te komen. Ik heb over een paar dagen bij Leo een redevaart (?) gesproken die overal in Congo en hier gunstig blijkt geweest te zijn. Ik heb nochtans niets anders gezegd dat ik sedert maanden (onverstaanbaar). Het verwondert mij des te meer dat een zodanige nervositeit in de geesten was ontstaan hier in België en hier in Congo. Er waren werkelijk geen redenen, terwijl wij hier eenvoudigweg de politiek, die door het Belgisch parlement werd goedgekeurd, uitvoerden en uitvoerden zoals het hoort.

Beelden: foto's van Van Hemelrijck met Congolezen

Presentator: Van zijn Congopolitiek die aanvankelijk op zoveel onbegrip heeft gestuit, wordt nu reeds meer en meer gezegd dat zij de enige juiste was. Van Hemelrijck was een politicus van groot formaat. De heer Tindemans, nationaal secretaris van de TVP getuigt.

Beeld van het parlement dat in volle actie was.

Interviewbeeld Tindemans (beeld gericht op enkel z'n gezicht tot aan z'n kin, linkscentraal in beeld, hij kijkt interviewer rechts aan): Voor ons was Van Hemelrijck de incarnatie van de christelijke volkspartij. Hij was de oudste van 12 kinderen, op het college een schitterend student, maar kon helaas geen universitaire studie beginnen, dat heeft hem niet belet als zoon van een kleine staatsbediende op 25-jarige leeftijd advocaat te worden aan de balie van Brussel en na enkele jaren één der beste advocaten van de hoofdstad te zijn. Van bij het begin was hij bij de christelijke volkspartij. Hij was bij de eerste leden van bij de oprichting en het heeft weinig gescheeld of in 1950 was hij voorzitter geworden van de CVP. Zijn activiteit als minister of als voorzitter van arrondissement Brussel, maar ik zou toch gerne de aandacht vestigen op wat hij gepresteerd heeft als voorzitter in de CVP in de senaat. Het is geen publiek geheim dat de senatoren moeilijke mensen zijn. In de senaat zitten de knapste juristen, de grootste specialisten van de fiscaliteit en de grootste individualisten. Dat alles heeft niet belet dat Van Hemelrijck de onbetwiste leider van onze fractie in de senaat is geworden die daar bij vriend en tegenstrever over groot gezag beschikte. Men heeft van

hem gezegd dat hij nooit passie in een debat heeft gebracht. Maar wel spanning, maar dat hij in een gespannen debat gemakkelijk ontspanning kon brengen. Het drama in de Belgische politiek is eigenlijk dat men zelden het ware gelaat van de vooraanstaande politici kent. Om Van Hemelrijck in de politiek te kunnen beoordelen, moet men hem gekend hebben als lid van het bestuur van de CVP, lid van nationaal comité, waar hij met zijn gezag bijna altijd op overtuigende wijze de leden van de juistheid van zijn stellingen kon overtuigen, maar vooral in de commissie die wij noemen 'de sociale agendacommissie', die een beetje in de hand van de partij werkt. Deze commissie omvat de leiders van de christelijke-sociale organisaties en van de partijen. Wie ooit daar mensen zoals Van Hemelrijck, de heer Cool, de heer Bekaert, ... aan het werk gezien heeft, die kan pas beseffen wat het betekent in een christelijke-sociale geest over de vraagstukken van het land te beraadslagen. Maurice Van Hemelrijck was een groot en een sterk man en zegt veel kwaad van de politieke en de politici maar Van Hemelrijck was ongetwijfeld een onkreukbaar man, een zeer verstandig man bovendien, begaafd met een sterke wilskracht, met open oog op de vooruitgang in de maatschappij en kon de problemen van iedere groepering zeer goed begrijpen en hij vocht met overtuiging voor datgene wat hem dierbaar was. Die man die zo begaan was met zeer concrete dingen, met wetteksten en met landbouweconomie is nog verslaggever geweest over de doctrine van de christelijke volkspartij (CVP). Het congres in Oostende in 1961, ook dat aspect, de theoretische verantwoording van onze strijd was hem lief en hij heeft geprobeerd het zijne bij te dragen om die doctrine uit te diepen in deze tijd. Maurice Van Hemelrijck was voor ons een grote figuur en zijn afsterven is dan ook een zwaar vermis voor de CVP en voor het hele land.

vioolmuziek

3

Beelden van mannen, mannen met een pijp, mannen in een zaal met publiek, hier en daar een vrouw, een man met een kind, een vrouw en een man

Presentator: Wat senator Van Hemelrijck als voorzitter van de Boerenbond betekende, wordt onderstreept door de heer Hinnekens, algemeen secretaris.

Interviewbeeld Hinnekens (centraal in beeld tot kin, hij leest af van een blad onder hem)

Hinneken: Bij het aanvaarden van het voorzitterschap van de Belgische Boerenbond, zei de heer Van Hemelrijck dat men een persoonlijkheid als senator (onverstaanbare naam) wel kon opvolgen, doch niet navolgen. Beter dan wie ook besepte hij de verdiensten en de onvervangbaarheid van deze grote wijze man, die van de wederopbouw van de Boerenbond z'n levenswerk had gemaakt en toch gelukte hij erin, tijdens een al te kort voorzitterschap een eigen stempel te slaan op de werking. Niet alleen zou hij de voortzetter worden van de beste tradities. Hij was tevens de man van de nieuwe dynamische stijl en de doordrijver van moderne opvattingen. Waar de werking vroeger verreed dat te veel de aandacht te trekken van de buitenwereld, daar wordt Van Hemelrijck de man van de oprichting van een dienst voor publieke relatie en zorgt hij ervoor dat de Boerenbond iedere dag in het nieuws komt. Waar de economische activiteit noodgedwongen de nadruk had gelegd op een zeer behoedzaam beheer, daar stuwt hij naar een inmiddels noodzakelijk geworden expansie en stuurt hij aan op het nemen van nieuwe initiatieven. In dienst van land en tuinbouw. Waar het sociaal beleidsprogramma van de organisatie in sterke mate rekening hield met de onpopulariteit van bijkomende lasten, daar stelt Van Hemelrijck de eis van een volledig sociaal statuut en doet hij de Boerenbond vooropgaan in de strijd voor de verplichte ziekteverzekering en de verbetering van de gezinsvergoedingen. Waar het Ijsen-programma op het economisch gebied vroeger wellicht te sterk gemotiveerd was door de verhouding van vraag en aanbod op de wereldmarkt, zien wij onder zijn voorzitterschap de Boerenbond als eerste, de eis van verhoging stellen van de suikerbietenprijzen en alle andere verenigingen ver achter zich laten bij het stellen van een goed gefundeerde eis: een verhoging van de melkprijs tot 4 franc 50. Ten slotte de rechtstreekse tussenkomsten van de boerenbond op

politiek vlak, vroeger bijna uitsluitend op overreding steunden en dus minder van aard waren de regering onmiddellijk in gevaar te brengen. Daar interpelleert Van Hemelrijck onmiddellijk in volle vergadering en drukt hij aan het hoofd van de ganse rechterzijde te Veltem tegen onduldbare indexmaatregelen die hij doet intrekken. Het wekt dan ook geen verwondering dat de ganse boerenstand van ons land zich achter hem had geschaapt (?) als achter haar onbetwiste leider. Zijn verdienste zal er blijven opeen zeer moeilijk keerpunt voor de Belgische landsbouw. Vele twijfelende harten te hebben doen beseffen en aanvoelen dat de landbouwbelangen geteld worden in onze moderne maatschappij en hen opnieuw moed en vertrouwen te hebben gegeven in een betere toekomst.

Achtergrondmuziek

4

Beeld: Mensen die in een mars lopen. Ze hebben pamfletten (wat er op staat is niet duidelijk). We zien enkel mannen. Hier en daar enkele vrouwen aan de zijde van hun man.

Presentator: Van Hemelrijck plaatste de actie van de Boerenbond in het ritme van deze tijd. Nieuwe initiatieven en realisaties werden door hem aangemoedigd en geleid. Hij zorgde ervoor dat met een boerenstand in een geordende maatschappij rekening wordt gehouden.

Beeld van tribunes gericht op open veld waar Van Hemelrijck zal spreken gevolgd door een beeld van Van Hemelrijck die spreekt.

Presentator: Hij ging mede op in de menselijke bekommernis van de Boerinnenbond, die op het platteland zulke diepgaande invloed heeft op het boerengezin en in de plattelandsgemeenschap. Hij hield van de boerenjeugd, hij stond open voor haar enthousiasme, haar durf en haar dynamisme, hij zag in deze jongeren de generatie die met realisme en geestdrift zich zou geven voor de uitbouw van een gezonde en krachtige boerenstand.

Beeld op applaudiserende vrouwen na beeld van speech

5

Beeld op turnzaal waar jonge vrouwen op een lange mat koprollen aan het doen zijn. (in T-shirt en korte broekjes) Ze springen over de bok. Ze worden aangemoedigd door een vrouwelijke leerkracht.

Beeld van vrouwen buiten op een veld die met een bal in de hand traag recht voor hen uit naar voren stappen. Ze dragen rokken. Ze staan verspreid. Ze voeren een dans uit met de ballen.

Beeld van lopende mannen

Beeld van juichend publiek

Beeld van man die door finishlint loopt.

Beeld van applaudiserend publiek

Beeld van top 3 winnaars van het hardlopen

Interviewbeeld oudere man *heel veel geruis*

6

Beeld van gezin, moeder zit aan tafel, vader ernaast, twee tienerzonen en kleine zoon ook.

Tienerdochter schenkt koffie uit rechtstaand bij vader of tienerbroer.

Aparte beelden van gezichten van mensen: vrouwen, jongen, oudere vrouw, oudere man.

... laat zij zich leiden door de leer van de kerk, zoals ook voorkomt in de encycliek 'mater et magister': In het volgende Europa van morgen zult gij boeren en tuinders van vandaag uw man staan wanneer ge de richtlijnen en adviezen van uw organisatie nauwgezet volgt. Maar om samengebundeld (onverstaanbaar), zal niet met volledig succes bekroond, alsook niet de overheid haar plicht bekijkt, over talrijke zaken die verwezenlijkt of aangevat worden, vernoemen we vooral al wat nog dient gedaan voor de verbetering van de landelijke wegen, ruimteverkaveling, elektrificatie, rationalisatie

van bewoning en de bedrijfsgebouw, de omschakeling van bedrijven tot bedrijven, de bevordering van de (onverstaanbaar) producten en de bevolking/bevordering van hun kwaliteit.

Beelden van mannen die met elkaar praten

Beeld van podium 'Mee met onze tijd'

Beeld: foto van gezicht Van Hemelrijck

Presentator: Voorzitter Van Hemelrijck, jongeren en ouderen uit uw boerenorganisatie staan klaar om uw krachtige actie en uw werk verder te zetten. *trionfantelijke muziek

Eindbeeld (witte letters op zwarte achtergrond):

Dit was een programma van

K.T.R.C.

[56, 1966] Luceat

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Zwart-wit beeld
- Reeds gedigitaliseerd
- Alle personages doen hun best om AN te spreken

Transcriptie

1

Beeld op podium: vrouwen die op middeleeuwse (nar)muziek dansen, elkaar vastnemen in een kring. Ze dragen allemaal lange zwarte jurken.

Applaus Beeld van vrouwen in het publiek die applaudiseren.

Beeld van een man aan de micro die het publiek aanspreekt op het podium. Hij is in beeld in profiel tot z'n heupen.

Beeld op vrouw aan de micro die het publiek aanspreekt op het podium. Ze is tot onder de schouders in profiel in beeld.

Beeld op publiek die naar het podium kijkt, 4 mensen op een rij: vrouw, man (met solideo op), vrouw, priester. Ze kijken aandachtig.

Beeld op een vrouw die naar een vrouw in het publiek loopt en haar de hand schudt en op de wangen kust. Beeld van 2 andere vrouwen die een vrouw op wangen kussen en bloemen geven.

Beeld op publiek: allemaal vrouwen in beeld die kijken naar podium(goed belicht), ze lachen allemaal.

Beeld op priester die aan micro staat. Hij kijkt naar rechts en komt in profiel in beeld.

Beeld van altaar op het podium. Errond staan allemaal priesters die bezig zijn met een viering. Achter hen staan een 8-tal vrouwelijke in een bepaalde pose in witte lange kleden. Zij voeren vervolgens een trage choreografie uit. Beeld van altaar op het podium wordt uitgezoomd naar wanneer ook de eerste rijen van het publiek in beeld zijn.

2

Interviewbeeld vrouw +-30 jaar, microfoon rechts, ze kijkt naar rechts, ze is tot onder nek in beeld, er is fel ingezoomd op gezicht, ze goed belicht, er is een donkere vage achtergrond, ze kijkt interviewer aan.

Vrouw 1: Waarom zouden wij in een kerk ook niets te vertellen hebben? Zowel daarbuiten, waarom niet erin?

Interviewbeeld vrouw +-40 jaar, microfoon rechts, ze kijkt naar rechts, ze is tot onder nek in beeld, er is fel ingezoomd op gezicht, ze goed belicht, er is een donkere vage achtergrond, ze kijkt interviewer aan, ze praat wat bozer dan de vorige persoon.

2

Vrouw 3: Het is geen kwestie 'alleen de vrouw in de kerk', ik denk alleen al dat de leek in de kerk van belang is, daar werd vroeger geen attentie op gemaakt. Nu hebben we.. vragen ze van ons om mee te spreken en mee te denken. Ik denk dat het belangrijk is dat we niet alleen luisteren, maar ook ons gedacht erover hebben, ons gedacht erover zeggen.

Interviewbeeld vrouw +-40 jaar, microfoon links, ze kijkt links naar interviewer, er is fel ingezoomd op haar gezicht (voorhoofd tot kin), ze is goed belicht, er is een donkere vage achtergrond, ze lijkt opgewekt.

3

Vrouw: Ook omdat de vrouw tegenwoordig nu meer en meer gelijkgesteld wordt met de man en ook haar eigen gedachten kan uitbrengen tegenover de kerk, dus ook meer haar eigen ideeën en zo langzaam meer op de kerk toepasselijk kan maken en zo, ook mede in verband met het gezin en de kinderen waarmee zij toch meer ondervindingen als de man.

Interviewbeeld vrouw +-30 jaar, ze is links in beeld, De camera is nauw ingezoomd op haar gezicht (boven wenkbrauw tot kin), ze kijkt naar rechts, ze is goed belicht, de achtergrond is vaag en donker, ze praat redelijk kortdaat.

4

Vrouw 2: Nu verwachten ze opeens een antwoord van de vrouw en in feite hebben wij jarenlang niets mogen weten, dus ze kunnen niet willen dat ineens er een antwoord wordt gegeven op veel vragen, omdat we niet niet voldoende ingelicht zijn, op het ogenblik.

Vrouw 1 (niet boos, neutraal, eerder opgewekt gezicht): meneer pastoor die staat daar te vertellen en wij moten altijd zwijgen, we mogen zelf niet antwoorden in de kerk. Waarom zou het misschien niet op een andere manier kunnen gaan?

Vrouw 2: vroeger werd de kerk vanuit Rome geregeerd, dus voor de andere landen ook. Ik denk dat in elk land een noodzakelijke aanpassing is. Dus als ze nu van beneden uit naar boven konden gaan... Ik denk dat dat veel betere resultaten zou geven.

Nieuw interviewbeeld: vrouw met parelketting +-40 jaar, ze is links in beeld, ze is goed belicht, ze kijkt naar rechts, de achtergrond is vaag en donker, ze is van voorhoofd tot onderaan kin in beeld, ze spreekt zelfzeker.

5

Vrouw 4: We zijn wel goed om bijvoorbeeld een kerk te kuisen of versiering aan te brengen. Maar er is ons nog nooit gevraagd om bijvoorbeeld eens als lector te dienen. Waarschijnlijk is niet iedereen daarvoor bestemd, maar niet iedereen kan daar voor dienen, maar ik denk toch wel dat er dames zijn die dat zeker zo goed zouden doen dan de mannen bijvoorbeeld. Ook de collectes, niet dat dat zo'n plezierig werk is, maar dat zou toch ook door dames kunnen gedaan worden denk ik.

Nieuw interviewbeeld: vrouw, grote wenkbrauwen, ze links in beeld, ze kijkt naar rechts, ze is goed belicht, de achtergrond is zwart, ze heeft een zachte stem, ze wordt van boven de wenkbrauwen tot de kin in beeld gebracht. Ze spreekt voorzichtiger

6

Vrouw: Ik vind dat er een verandering mag komen in de kerk. Wij hebben altijd gedwee meegegaan, nu wordt er toch al samengewerkt met de priesters, gelijk voor de plechtige communicanten. Da's toch ook voor de opvoeding van de kinderen, dus de cate... uhm... catechismelessen geven en zo en ik vind dat dat toch ook mee een steun heeft voor de priesters daze toch alles alleen niet moeten doen.

Interviewbeeld Vrouw 3

Vrouw 3: van het onderricht in de kerk, de preken in de kerk, zijn nie (of die?) altijd aangepast aan hetgeen de mensen verlangen te weten. Ze verlangen wel concrete dingen en er wordt in de kerk wel heel dikwijls vanalles gepreikt dat ons niet zo heel erg... misschien wel interesseert... maar ons niet zo heel erg aanbelangt om ons leiding te geven in ons geestelijk leven.

Interviewbeeld nieuwe vrouw, +-45 jaar, kijkt rechts, links in beeld, achtergrond zwart, goed belicht, van kin tot boven wenkbrauwen in beeld, spreekt voorzichtiger

Vrouw: Bijvoorbeeld voor de huwelijks..hewelijksmis uh... het is toch interessant als dat verandert wordt... da's toch niet meer aangepast.

Interviewbeeld vrouw 4

7

Vrouw 4: ik heb zelf een keer het epistel mogen lezen in de feestzaal op de Meir maar ik dacht dat dat toen nog niet toegelaten was, maar ik denk dat dat toch meer en meer zal gebeuren nu... Niet alleen mannen niemeer die lector zullen zijn.

Nieuw Interviewbeeld vrouw, ze is rechts in beeld, ze heeft kort haar, ze is goed belicht, er is een donkere vage achtergrond, ze kijkt naar links, de microfoonkop is links in beeld, ze heeft een zelfzekere stem, ze wordt van haar voorhoofd tot onderaan haar nek in beeld

8

Vrouw: Hetgeen ik wel mee akkoord ga, is het volgende: hetgeen kanunnik Dehaes voorstelde dat dus de zusters meer zouden meewerken wat betreft dus het werk in de kerk.

Nieuw interviewbeeld vrouw, ze is rechts in beeld, +-50, de micro is links in beeld, ze is goed belicht, de achtergrond is donker en vaag, ze wordt van voorhoofd tot kin in beeld, ze heeft een zachte stem maar spreekt wel zeker van haar stuk.

9

Vrouw: Want wij zijn als vrouw eigenlijk altijd maar als tweede persoon gezien in de kerk. Maar ik denk ook dat de geestelijke ons daar ook een klein beetje onze plaats in moeten gunnen

Beeld op vrouwen die kijken naar podium (één rij waarop de camera staat gericht is felbelicht, verschillende vrouwen kijken beurtelings recht in de camera en snel weer weg, iedereen applaudisseert hevig. Één vrouw zegt iets over de camera en fluistert iets in het oor van haar buurvrouw.)

Zwart beeld

Aftellen 6 → 1

Presentator is in beeld, hijzit neer, er is een neutrale achtergrond, de presentator kijkt frontaal in de camera, Hij is centraal, tot de schouders in beeld, hij spreekt AN.

Presentator: Beste kijkers, wij hebben het voorrecht om gedurende enkele dagen in ons midden te hebben: de beroemde Oostenrijkse liturgist Pater Jungman. Wiens boek 'Mesarum Solanja', één van de grote liturgische geschriften van deze eeuw thans in het nederlands vertaald is na een werk van vele jaren.

Beeld op hoofdstuk in boek: 'Verschillende manieren van deelname voor het volk', vervolgens boek dichtgedaan, waar we de cover van het boek zien: missarum sollemnia (05:30)

En van de gelegenheid van het verblijf van professor Jungman hier, maken wij gebruiken om hem enkele vragen te stellen.

De presentator kijkt naar links (voor ons, rechts voor hem), richting de pater. Hij begint Duits te praten. Er zijn Nederlandstalige ondertitels!

Beeld wordt uitgezoomd, de presentator zit aan een tafel met naast de pater, een oude man. ZE zijn beiden tot de tafelrand in beeld. Er is extra belichting want er zijn felle schaduwen op de achtergrond (houten wand).

Presentator: Beste pater Jungman, ik wou u vragen of U na uw studie van H. Mis waar U zich sinds zoveel jaren mee bezig houdt, of u daar, in de toekomst een grondige wijziging verwacht?

Pater: Het zou verwonderlijk zijn, als we de ontwikkeling nagaan sinds 1500 jaar, bijna 2000 jaren die wel een vaste vorm kreeg met het Concilie van Trente, indien deze vaste vorm gebleven zou zijn. Het is een wet van het leven der Kerk dat ze zich telkens aanpast aan de noodwendigheid. Zo moet het ook met de liturgie. Ze zal veranderen, ze moet zich volgens het huidige wezen van de Kerk zoals we het nu opvatten haar plaats krijgen. En nu kan ik de vraag duidelijk beantwoorden. Er moet gewerkt worden aan een goed doordachte hervorming en daarmee zijn we bezig die zal leiden tot het ontstaan van een liturgie. (beeld ingezoomd enkel op pater, tot schouders) die aangepast is aan de omstandigheden van onze tijd.

Presentator: Ziet U, precies volgens de omstandigheden concrete aanduidingen voor de wijzigingen in de H. Mis.

Pater: Het hele leven van de kerk is nu in zulke banen geleid dat het wezen van de Kerk duidelijker naar voren treedt. De kerk is niet alleen een heilinstelling, die voordelen biedt, maar ze is een heilsgemeenschap van alle gelovigen. Die gemeenschap der gelovigen moet haar stempel drukken op de liturgie. Dit zal een grondige wijziging van de liturgie meebrengen wat trouwens al gebeurt. Dit moet doorgevoerd worden. Ook wat de inhoud betreft moet ze duidelijker worden en consequenter. Ze moet beter aangepast zijn aan het denken, de mogelijkheden van de tijd en tevens nauwer aansluiten bij hetgeen de Overlevering omvat. Dat behoort bij een authentiek wezenlijk christendom.

Presentator: En in de toekomstige vorm van de mis, ziet u daarin een groter aandeel van de leek (dus van ons het kerkvolk)?

Pater: Dat lijkt mij wel het voornaamste! Dat het aandeel van de gelovigen nu werkelijkheid wordt! En dat is het lange tijd niet geweest. Dat is wellicht zoals men gezegd heeft van het Concilie: zijn hoofddoel was de kerk een nieuwe gedaante te geven. Zo wordt het ook een hoofddoel ene liturgiehervorming tot stand te brengen. De rol van de Kerk in de liturgie uit te stippelen, bewust te worden. De gelovigen moeten het duidelijk weten: wij zijn de Kerk, wij zijn geroepen om God, in verbinding met Christus in de H. Eucharistie te verheerlijken!

Presentator: En hebt U enkele mag ik zeggen 'ideeën', hoe wij, leken een levendiger deelname verwezenlijken kunnen?

Pater: Ja, het gaat heur niet om de kern, om het wezen van de liturgische plechtigheid. Dat heeft het Concilie zeer duidelijk als punt bepaald dat precies in de liturgie van de mis, de hervorming dient ingevoerd. Er werd een artikel voorzien, bepaald door het Concilie. De gelovigen zullen door gebeden en gesprekken het H. Geheim beter begrijpen en aldus tot een levendige deelname geleid worden en in hun christelijk streven gestaafd worden.

Presentator: Vooropgezet wordt dat de taal waarin de kerk door de liturgie tot ons preekt door allen begrepen wordt?

Pater: Dat is vanzelfsprekend, maar toch wordt daar ietwat gearzeld al gaat het Concilie ermee akkoord. De consequenties moeten dus geleidelijk daaruit getrokken worden. Niet alleen inzake vertaling, maar ook wat een verdoorgedreven aanpassing betreft.

Presentator: En hoe luidt uw antwoord op de vraag op het protest van mensen met verouderde gedachten voor wie het Latijn niet te scheiden is van de liturgie?

2 sec stilte

Pater: Ja... (onderbroken door presentator)

Presentator: Zij zijn daarmee vergroeid, hechten eraan. Voor hen wordt een totaal nieuwe tekst, een nieuwe versie bestudeerd. Zij zijn het Latijn gewoon en wennen moeilijk aan een eigen taal.

Pater: Wat in het Latijn gezegd wordt, blijft. De grondtoon van de gebeden blijft. Maar het Latijn zal in bepaalde kringen behouden worden. Zij die de klassieke overlevering behouden. Maar voor de parochiale liturgie zal het niet mogelijk zijn het Latijn te behouden als gebruikelijke taal.

Presentator: Denkt u dat de vertaling in eigen taal een gestandaardiseerde vorm moet krijgen of mag een pastoor soms improviseren?

Pater: Improviseren zal niet mogelijk zijn. Parochiale liturgie dient voorgeschreven. We mogen niet vergeten, we moeten ermee rekening houden dat niet elke zieleherder ertoe in staat is iets goed iets wat kan behouden blijven, zo uit de mouw te schudden, dat als gebed kon dienen.

Presentator: We danken U van harte.

*Pater: *grijnst naar presentator**

Zwart beeld

Beeld op top van gebouw (burcht-achtig), palmbomen ervoor.

Beeld binnen gebouw (kerk?). paters wandelend met handen gevouwen door het gangpad naar voor (gefilmd van kant altaar naar achterkant). In het publiek op de eerste rij zitten zusters, erachter mannen en vrouwen.

Beeld van achterkant van boven (aan orgel) gefilmd in kerk: overvolle kerk, alle priesters (witte gewaden) stappend naar voor.

Beeld op Jezusbeeld vooraan in kerk, naar onder naar altaar waar alle priesters rond staan. (ook bisschoppen (mijters).

Beeld van man die geknield zit (priester)

Beeld van man die handen over het hoofd houdt van andere man. Alle andere mannen staan errond.

Beeld van parade met paarden en jongens en meisjes in traditionele (Zuid-Amerikaanse) outfits: jongens dragen een huipil en een stro-hoed, meisjes dragen een kleedjes en hoge sokken), in de achtergrond een berglandschap.

Beeld op kinderen die traditioneel gekleed zijn en klappen in de handen. Beeld gaat naar rechts waar vijf mannen op een rij zitten en kijken naar de kinderen.

Beeld van meisjes in traditionele kleding die één voor één bij een priester gaan, hem iets geven(cadeau?) en een knuffel geven.

Beeld van man die publiek aanspreekt. Hij staat recht, op de eerste rij staan alle kinderen in hun traditionele klederdracht.

Zwart beeld

Aftellen 6→1

triangelmuziekje en hoog (piepend) vrouwen/kindergezang

zang: Er was eens, luister eens, heb je ooit gehoord?

Animatiefilmpje: Lijnen die één voor één in beeld komen, vogels komen op de lijnen te zitten, één voor één.

Beeld: tekening/schilderij: zon

Vertelstem: Parabel van de schilder die de zon geschilderd kreeg. Er was eens een schilder en die schilderde zo hevig dat hij op zeker ogenblik de zon geschilderd kreeg. En in zijn doeken kwam er daardoor zoveel hitte en in zijn kleuren zoveel gloed dat de mensen (beeld van geschilderd deel, maar zwart wit) zeiden: niet hij heeft dat geschilderd, maar de zon. En zo werd de schilder beroemd, zo beroemd dat iedereen zijn naam uitsprak en dat zijn doeken werden verkocht voor duizenden en duizenden francs. Jammer genoeg gebeurde dit alles nadat de schilder gestorven was, want zolang hij leefde sprak niemand z'n naam uit want niemand kende hem en werden zijn doeken helemaal niet voor duizenden en duizenden verkocht, want niemand vond ze mooi. Mooi vonden de mensen toen alleen doeken waar geen zon in zat en de kleuren niet gloeiden.

Beeld uitgezoomd: doek in beeld met geschilderd werk, op de achtergrond een zon.

Vertelstem: nu had die schilder een broer; het gebeurt nu wel meer dat iemand een broer heeft, maar deze schilder had een heel speciale broer. Een broer die naam hem luisterde, één die hem nieuwe moed gaf om verder te doen en die hem ook hielp met geld. Zo kwam het dat de schilder hem brief na

brief schreef, brieven vol geestdrift om de zon die brandde. Brieven van wanhoop, om de zon die verdween. En antwoord volgde op antwoord, want de broer werd nooit moe de brieven van zijn broer te beantwoorden, of ze nu branden van zon of kil waren van schaduw. (beeld nog meer uitgezoomd) Maar toch kon de broer niet beletten dat bij zijn broer op den duur de schaduw het haalde op de zon. De schilder benam zich het leven, net op de plaats die hij het laatst had geschilderd. Kronkelende bomen onder een laaiende zon.

triangelmuziek en hoog (piepend vrouwengezang

Animatiefilmpje: vogeltjes die wegvliegen van de strepen/draden.

[59, 1967] Missionarissen.

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Beeld en geluid zijn niet synchroon

Transcriptie

Zwart scherm (zwart/wit)

Startbeeld 6→1 aftellen

Interviewbeeld: man, centraal, frontaal in beeld. Telkens vanboven belicht, zwarte achtergrond. Ze spreken allemaal Algemeen Nederlands of een tussentaaltje

interviewster: *Van welke missie zijt u?*

Missionaris1 (kalende man) : van de missie (onverstaanbaar) in het bisdom van Carcai in Rwanda

Missionaris 2 (donkere, grote baard): van de missie van (onverstaanbaar), gelegen in het bisdom van butsjala.

Missionaris 3 (man met bril en ringbaard): van de missie van Kiewiet, van het bisdom Minongo

Missionaris 4 (man met lange witte baard): van de missie (onverstaanbaar), bisdom Minongo, Congo

Missionaris 5 (man zonder baard, met bril): dus ik was van het klein seminarie van Rwanda wat nu tegenwoordig (onverstaanbaar) noemt, dus van het bisdom Muziaa, Congo, Kinshasha

Missionaris 6 (grijzende man met ringbaard (lang) en bril): ik ben van de missie Shishiro, in het bisdom Cap Gay, in het land Rwanda

Missionaris 7 (ringbaard, rond briljetje, ouder) : ik ben vijf jaar in de broes geweest in het bisdom Carbeie, in het land Rwanda

Missionaris 8 (man met donkere brilglazen, kort haar, veertiger): ik kom van de missie in Batamba, in het bisdom Burundi

Missionaris 9: Ik kom uit uhm de parochie Dakira, Congo

rustige fluitmuziek

Beeld op groot gebouw: overzicht gegeven van links naar rechts

Beeld van mannen die de trap afkomen binnen met boek in handen. Ze lopen door een deur.

Niemand kijkt naar de camera

Beeld van allemaal mannen in zaal aan tafeltjes, in het midden staat 1 man die aan het spreken is.

Beeld op 2 mannen die geïnteresseerd kijken

Beeld close op spreker

Beeld op spreker van verder

Beeld op de mannen die opschrijven aan hun tafeltjes

Beeld op andere spreker die vooraan staat

Beeld van man die aandachtig kijkt en luistert

Beeld van refter, waar alle mannen samen zitten. Beeld van mannen die op voorhand het kruisteken doen (rechtstaand).

Beeld van man die de gebruikte kommen neerzet op een karretje

Beeld op zuster en mannen die de borden weghaalt van het karretje. Mannen zetten het in de vaatwasser. Vier mannen zijn aan het af te drogen.

Interviewbeeld op missionaris 5, tot net onder z'n schouders, kijkt rechts van camera, licht van linksboven

Interviewster: Hoe wordt u in uw levensonderhoud voorzien?

Missionaris: Ja tis een vraag die ik me niet zoveel heb gesteld omdat ik zelf leraar was en dus geen economicus die zich daar zelf mee moest bezig houden, maar de econoom was dus een Congoleze priester, die deed dat zeer goed, die had niets te kort. Alleen wist ik natuurlijk dat hij wel veel geld nodig had, en dat hij blij was om soms wel wat geld te krijgen.

Interviewbeeld op missionaris 2, tot net onder z'n schouders (licht van rechtsboven, zwarte achtergrond, kijkt rechts van camera)

Missionaris: één maal per jaar laten ons oversten ons toe van onze jaarlijkse bestelling op te maken van conserven, een zak bloem en suiker en voor het ogenblik zijn we aangewezen op het eten van de streek.

Interviewbeeld op missionaris 1, tot net onder z'n schouders (licht van rechtsboven, zwarte achtergrond, kijkt rechts van camera)

Missionaris: ja we hebben wel een budget. Maar voor het ogenblik trekken we onze plan, en 't hangt dikwijls af van degene die verantwoordelijkheid is voor de bevoorrading. Als gelijk hier zo'n beetje als een vrouw goed kan koken, dan is 't eten goed, en als zij het niet goed kan, is 't slecht. Bij ons is 't ook zo'n beetje. En zeker als je je plan trekt, dan kun je toch wel genoeg vinden (onverstaanbaar)

Interviewbeeld op missionaris 4, tot net onder z'n schouders (licht van rechtsboven, zwarte achtergrond, kijkt rechts van camera)

Missionaris: Dat budget, da's 100 000 franc per maand voor een jaar.

Interviewster: Wat kunnen jullie met 300 franc doen?

Interviewbeeld op missionaris 3, tot net onder z'n schouders (licht van rechtsboven, zwarte achtergrond, kijkt rechts van camera)

Missionaris 3: Ja ik niet veel, dat is 30 Belgische franc. Als ik daarna een zak bloem koopt (600 tot 700 Congoleze franc), het vlees kost 150-200 franc naargelang de kwaliteit, eieren een extra 10 franc, als je dan met die 300 franc moet gaan tellen...

Interviewbeeld op missionaris 4, tot net onder z'n schouders (licht van rechtsboven, zwarte achtergrond, kijkt rechts van camera)

Missionaris: Dan hebben wij een goede broer en die zorgt voor kiekens, en zo'n dingen... en ook voor (Onverstaanbaar) en voor de rest koeken we een beetje bij, zoete patatten, manjok, ... zo'n beetje.

Interviewbeeld op missionaris 6, tot net onder z'n schouders (licht van linksboven, zwarte achtergrond, kijkt rechts van camera): *In sommige missies maken ze kaas, andere missies hebben ze een koffiplantage aangelegd, andere missies maken ze pannen en bakstenen en zo kunnen ze natuurlijk wat geld bijeen krijgen om dus de leemte die er nog zou ontstaan aan te vullen.*

Interviewbeeld op missionaris 8, tot net onder z'n schouders (licht van linksboven, zwarte achtergrond, kijkt rechts van camera): *Priesterlijke delen van het bisdom Brugge heeft ons verschillende maand gehouden, natuurlijk alleen de priesters van het bisdom Brugge kregen dat geld, maar het was dus een goede steun ook voor alle priesters die daar ter plaatse zijn.*

Interviewbeeld op missionaris 2, tot net onder z'n schouders (licht van rechtsboven, zwarte achtergrond, kijkt rechts van camera), minder frontaal.

Missionaris: Misschien is het hier gepast om een kleine suggestie te doen in dit verband. Het is zo wij zijn nu uitgezonderd door de mensen van onze parochie. Wij gaan in naam van de kerk van België, van Vlaanderen, naar Congo en als we nu thuis komen dan zouden we graag bij die mensen een belangstelling ontmoeten bij ons werk. Natuurlijk de mensen hebben hun werk elke dag en het is moeilijk om zich onze problemen in te denken, maar misschien zouden we toch in het kader van bestaande werk in de parochies eerst kunnen uitzetten wat ons krachtig houdt. Daarom zouden wij toch graag zien in de reorganisatie het statuut van de missionaris, die niet alleen gaat in de naam van de christen, maar ook van de christelijke gemeenschap. En misschien zou u een suggestie mogen doen, dus, dat wij door de gemeenschap zouden erkend worden, want soms de nood is overweldigend bij ons in de diocese zijn er misschien een 30 a 40000 refuges van Nabola, en hebt zo'n bescheiden middelen, ge kunt er, allez, het dwarst u boven het hoofd he de moeilijkheden. En we zien dat er in vele grote instellingen wel grote bedragen toekomen, maar die niet de mensen als zodanig bereiken. Die blijven dan hangen in grote gebouwen of in instellingen.

muziek: dwarsfluit en trompet, rustig, kerkachtig, koninklijk

2

Beeld op binnentuin

Beeld op vrouw die aan tafel zit met papieren voor zich

Beeld van mannen aan kleine bureautjes met papier waarop ze schrijven

De vrouw spreekt hen aan en zit voor hen. De mannen luisteren aandachtig. We horen niet wat ze zegt, enkel muziek. Alle mannen kijken wel aandachtig naar haar.

mannen (de missionarissen) gaan allemaal gaan zitten rond een tafel. Ze praten met elkaar met een tas koffie.

3

Interviewster: zijn er nu aanwijzingen dat de kerk daar bij u zich zouden verwezenlijken?

Interviewbeeld op missionaris 1, tot net onder z'n schouders (licht van rechtsboven, zwarte achtergrond, kijkt rechts van camera)

Missionaris: ja zeker, we mogen zelf enthousiast zijn, ik denk dat wij zelf in de missiegebieden en omstreken ten minste vooruitgaan op concilie, de leken spelen daar een veel grotere rol dan hier.

Interviewster: Dus de lekenwerking vielen mee?

Missionaris: ja zelfs, wij werken met hen mee op veel gebieden.

Interviewster: ja bijvoorbeeld?

Missionaris: wel uhm, vermits de grote uitgestrekte van de Dionesis, hebben wij daar verantwoordelijke leken die daar in de streek zijn waar ze zijn de rol speelt die de pater speelt, behalve natuurlijk de sacramenten. Maar voor het ogenblik doen ze alles wat wij doen. Natuurlijk met hun middelen.

Interviewbeeld op missionaris 2, tot net onder z'n schouders in beeld (licht van rechtsboven, zwarte achtergrond, kijkt rechts van camera)

Missionaris: de missie waar ik in de vorige term heb doorgebracht die is helemaal in handen van een Engelse clerus, van drie zwarte priesters en dat marcheert heel goed. En ook bij ons, verleden jaar

hadden wij de hulp van een eerste priesterwijding van een priester van ons missiegebied die nog maar 25 jaar bestaat, van een priesterwijding te vieren op ons missiegebied.

Interviewbeeld op missionaris 4, tot net onder z'n schouders in beeld (licht van rechtsboven, zwarte achtergrond, kijkt rechts van camera)

Missionaris: wij hebben onze inlandse clerus, ik geloof dat het tegenwoordig 14 Inlandse priesters zijn, ze bedienen twee missies plus het seminarie ongeveer alleen. En dan zijn er nog een paar op een andere missie.

Interviewbeeld op missionaris 5, tot net onder z'n schouders in beeld (licht van linksboven, zwarte achtergrond, kijkt rechts van camera)

Missionaris: er zijn ook veel inlandse zusters, we hebben reeds drie inlandse congregaties. De zusters van liefde van Gent, een congregatie van monsieur congo zelf, en een congregatie gesticht geweest door monsieur kerk.

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 6)

Missionaris 6: Er zijn reeds in een tamelijk groot aantal, een twintig inlandse priesters, die dus die missies, bepaalde missies besturen.

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 8)

Missionaris 8: De christenen zijn heel vurig en als we naar een vergadering ofzo iets niet kunnen komen, dat we belet zijn, dan komen ze naar een vergadering van een 'Marialegioen', dan komen ze vragen hé pater, waar zijt ge geweest?

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 3)

Missionaris 3: De inlandse priesters zijn nog niet zo talrijk, maar ze hebben onlangs toch een hulpbisschop gekregen, dus een inlandse.

Interviewbeeld

Missionaris (andere): Er zijn al verschillende priesters die de missie overgenomen hebben, andere die de volledige leiding van het seminarie in handen hebben. De VKS-generaal, een gedoctoreerde van de universiteit is VKS-generaal, een inlandse priester, dus in de opgroei naar de leiding zijn ze zeker op de goede weg.

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 3)

Missionaris 3: Ook de leken worden stilaan volwassenen, er zijn pogingen maar het is nog allemaal in het begin. Het is nog maar een zeer jong bisdom. De grond is nog maar officieel goedgekeurd sinds 1 juli van vorig jaar.

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 2)

Missionaris 2: De leken komen vooruit. Op alle gebieden, in parochieraad, in de katholieke actie, maar ook in de stoffelijke kant door hun bijdrage in bouwen en meubel maken.

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 4)

Missionaris 4: Alle scholen zijn in handen van de zwarten.

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 6)

Missionaris 6: De meeste scholen, ik geloof niet dat er geen enkele school is, misschien (onverstaanbaar), maar voor de rest zijn alle scholen in handen van de zwarte leken.

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 5)

Missionaris 5: Op het hoge plan, op het diocesaan plan zoeken ze nu een commissie op te richten ook waar de leken dus aandeel zouden hebben, maar het is nog een jong bisdom dus alles is nog in kinderschoenen.

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 8)

Missionaris 8: We geven ook veel werk aan de leken want alleen kunnen we het niet klaren.

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 7)

missionaris 7: Ik ben werkzaam geweest in die missie gedurende 6 jaar nu, ik ben daar overste geweest in heel die tijd en het voornaamste werk wel, was het catechumenaat (?), de catechisten.

interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 3)

missionaris 3: op kerkelijk gebied hebben we bijvoorbeeld de streek in het noorden, wij kunnen natuurlijk wel werken voor, maar we kunnen dan niet de hele streek bereiken, maar die wordt dan geleid door onze catechisten die regelmatig op grote feestdagen in onze plaats die verschillende postingen (?) kunnen bewerken.

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 4)

Missionaris 4: en doordat het niet te laat is (onverstaanbaar), daar hebben wij een catechist die geeft gebed morgen en 's avonds, die geeft catechismus aan de kinderen en 's avonds ook aan (onverstaanbaar).

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 5)

Missionaris 5: En dan moeten zij ook zorgen de mensen te helpen als er zijn die een doodstreep trekken, die moeten ze bijstaan, dopen...

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 7)

Missionaris 7: Vooral de catechisten die (onverstaanbaar), vormen zo te zeggen de pijlers van de missie

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 6)

Missionaris 6: en gebt daar nu ook nog op de (onverstaanbaar) raden die bestaan, de christelijken komen 's avonds, die komen samen en daar wordt gebeden, daar wordt gesproken over hetgeen er gebeurd is, natuurlijk als beschouwd van een christelijk standpunt. En die raden worden voorgezeten door de catechist en dat maakt allemaal te samen dat die mensen ingeleid worden in het missieleven.

interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 3)

Missionaris 3: Ook de bewegingen bestaan, de 'Jama', een soort vereniging voor families

Interviewster: Hoe is die Jama ontstaan?

Missionaris: Die Jama is ontstaan als een ontmoeting tussen de priester en de christenen. En die hebben zich over christelijke problemen samen bezonnen en later is dat dan uitgegroeid als een massabeweging; dat is oorspronkelijk ontstaan in Katanga, maar dat is overgekomen naar de Casai en daar is dat een massabeweging geworden waar men elkaar bericht in het bijzijn van de priester en waar men vooral tracht betere families te vormen, waar dat werkelijk man en vrouw elkaar trachten

te vinden op evenwaardig plan, wat anders in de Afrikaanse traditie nooit het geval is. De vrouw is de minderwaardige.

5

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 8)

Missionaris 8: Wij hebben praktisch alle vormen van katholieke actie in onze streek, maar dan zou ik toch speciaal iets kunnen zeggen over de Xaverisch. Het is een beweging in Bukavu en die heeft nu werkelijk een internationale... die is nu een internationale beweging geworden. En nu is er een school gesticht, dus een vorming, een school dus voor de vorming van de leiders van de katholieke actie. Leiders en leidsters en daar moeten we wel aanstippen dat die mensen die getrouwd of ongetrouwd, jonge mannen, jonge meisjes die komen er op studie om er op door te zijn voor hun taak in de katholieke actie. En daar moeten we aanstippen dat die mensen dus vrijwillig komen.

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 1)

Missionaris 1: er was een mens bij ons dat zwanger was en dat ze twee maand in het hospitaal moest liggen, ja ... (onverstaanbaar) kan ze niet, want ze was verlaten door haar man en ze had vier kinderen. Ze zag de moeilijkheid niet omdat het de tijd van het zaaien was. Wij hebben als christenen gezegd: kom we gaan allemaal van 4 tot 6 helpen op het veld van de juffrouw. Die moet gaan naar de dokter. En alle christenen hebben zich samen gesteld om dat werk te doen voor dat mens. Dus om een voorbeeld te geven, ze hebben twee huizen gebouwd met hun eigen geld, compleet, dus dat wijst wel dat de mensen naar ons verlangen.

Interviewster: Wanneer gaat u terug?

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 7)

Missionaris 7: Einde februari denk ik of begin maart van volgend jaar.

Interviewbeeld (zelfde als hierboven bij missionaris 2)

Missionaris 2 (in profiel): ik denk terug te gaan in januari.

Geen beeld meer (band afgekraakt op het einde): Ik moet hier twee operaties ondergaan dus misschien eind januari denk ik.

triangelmuziek

hoog vrouwenkoor

triangelmuziek

***hoog vrouwenkoor dat iets onversaansbaars zingt**

[63, 1967] ACW Comités van veiligheid.

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Beeld en geluid zijn niet synchroon

Transcriptie

getrommel als achtergrond

Startbeeld: Zwart scherm met witte letters: KTRC presenteert

Witte letters op zwart scherm: De mens eerst, 'n programma van en voor de arbeiders.

trompetmuziek

Beeld in fabriek van onderdelen die in de lucht voorbijkomen aan een lift.

Beeld van mannen die met handschoenen de onderdelen aannemen, omdraaien, wegleggen en tussen machine steken.

Presentator: Onze arbeid is ons kapitaal, wat wij verdienen hangt af van de vaardigheid van onze handen, de scherpte van onze ogen, de kracht en de gezondheid van ons lichaam.

muziek :tuba geluid, vervolgens twee hoge geluiden, één noot trombone

presentator: Arbeid is een enige kans om een volwaardig mens te zijn, maar morgen kan ons dit overkomen.

Man die van berg rolt in afgrond

Man die op ladder staat en aan een plafond hangt, de ladder valt, de man blijft hangen

Man die met zware zak op de schouder vooruit loopt, en valt

Beelden tijdens volgend stuk gesproken tekst:

-man die valt en sterft

-bloedplas op de grond

-beeld van man die enkel verstuikt heeft

-beeld van man die ondersteund wordt door twee mannen en naar EHBO (rood kruis) wordt gebracht

Presentator: Per jaar zijn er in ons land gemiddeld vijf miljoen arbeidsongevallen, per dag worden tien arbeiders zwaar verminkt op hun werk, per dag keren twee arbeiders nooit terug naar huis, per jaar gaan 23 miljard franc en 10 miljoen arbeidsdagen verloren ten gevolge arbeidsongevallen en beroepsziekte. Achter deze nuchtere cijfers moeten wij mensen zien.

Mysterieuze muziek

-beeld blinde man die blindgeleide hond wandelt

-beeld van man die braille leest

Interviewbeeld van man, heel dichtbij camera, rechtscentraal in beeld, kijkt naar links (interviewer), in beeld van net boven z'n ogen tot net onder z'n mond

Man: Twee jaar ben ik nu al op rust gesteld. Ik heb silicose opgedaan in de mijn, maar ik ben op rust gesteld, ja, het is ook al, niets moeten doen hele dagen, dat doet mij iets als ik een ander zie werken en ikzelf niets kan doen.

Interviewbeeld op andere man, frontaal in beeld, hij kijkt links van de camera. Rechtscentraal in beeld, hij heeft een donkere bril op.

Man: We waren aan een grote building bezig. Ik ben van een hoogte tussen 11 en 12 meter gevallen ondanks ik de regels van de veiligheid en gezondheid altijd in acht genomen heb. Had ik natuurlijk een helm op, ik was daarmee altijd in regel en doordat ik die helm op had, is mijn hoofd tamelijk bevrijd geweest en zonder die helm was mijn hoofd waarschijnlijk verbrijzeld geweest aangezien ik nu nog een zware shock en lichte schedelbreuk heb opgelopen. Ik was helemaal gebroken verder over mijn

lichaam, mijn beenderen, daardoor heb ik twee maand en een half in de kliniek gelegen, Sint-Etienne in Brussel, waar ze mij heel goed verzorgd hebben en ben ik tamelijk goed gekomen nog, maar volledig onbekwaam om nog in mijn leven iets te doen.

Interviewbeeld op man, linkscentraal, hij kijkt rechts van de camera (naar interviewer)

De man spreekt in een heel onduidelijk West-Vlaams accent.

Man: ja ik voelde mij winder bezig vanaf ik mijn werk (onverstaanbaar). Werken kan ik nie meer, ik ben verplicht geweest van te werken en 'zebben' mij op de werk(onverstaanbaar) gezet. Met de geruste wil van de wereld het ga nie. Wat ik er nog van tegenkom, een beetje dop... en ik moet regelmatig naar de 'docteur' gaan, wat schiet er dan nog van over? Ik heb dan een mevrouw, gaan werken en mijn zoon, dat is nog eens het slachtoffer. (Onverstaanbaar) Uw vader is al zovele jaren een dopper en wie kan er wa aan doen.. (Onverstaanbaar)

Interviewbeeld van vrouw, centraal in beeld, ze kijkt naar rechts van de camera. Hoe ze het zegt lijkt heel gemaakt, niet spontaan, precies ingestudeerd.

1

Vrouw: Mijn man is bij een ontploffing om het leven gekomen(oude foto van een man in een veld, foto van kinderen, dan terug interviewbeeld), ze hebben mij dat komen vertellen, ik kon het niet begrijpen, niet geloven dat hij dood was. Wel nu zit ik hier met mijn kinderen alleen, je moet het eerst voorhebben eer u kunt geloven wat het is.

Beeld van wachtzaal bij dokter/ziekenhuis: allemaal mannen

Beelden van handen in het verband

Beeld van een verpleegster (in verpleegstersjurk) die man in rolstoel door deur rolt

Beeld van bord: 'vandaag zitting 22.3.67 veiligheid en gezondheid'

Presentator: Wordt er iets gedaan om aan deze menselijke miserie te voorkomen?

trieste vioolmuziek

Beeld op heel wat mannen en vrouwen in een U vorm aan tafels. Een vrouw passeert en deelt papieren uit. Er zijn/komen voornamelijk mannen in beeld.

Presentator: In 1958 werden voor het eerst ongeveer 4500 comités voor veiligheid en gezondheid opgericht, in die comités zetelen 5000 arbeiders en bedienden, door u gekozen. In een onderneming komen ze samen met de directie, niet voor een babbeltje of om een sigaartje te roken, maar om te trachten hun en u onderneming zo gezond en zo veilig mogelijk te maken. Deze afgevaardigden zijn mannen en vrouwen die van aanpakken weten.

2

Beeld op de luttele drie vrouwen die aanwezig zijn

Beeld op de voorzitter die de rest aanspreekt

Voorzitter: Vierde prent voorstel in verband met veiligheid. Een elektrisch kabelkanaal 'ingestaakt' tussen de getuigen 927 en 928. Meneer Withoek wil je dat verder uitleggen?

Beeld gaat naar mand ie naast de vrouwen zit

Withoek: Meneer voorzitter, het gaat hier om een kabelkanaal waarvan de boorden afgebrokkeld zijn. Daardoor kan de afdekkingsplaat omslaan en oorzaak zijn van ongevallen. Ik zou vragen of er mogelijkheden bestaan om dit te herstellen

Voorzitter: Is dat een kabelkanaal met stalen platen of gegoten taken?

Withoek: Stalen platen.

Voorzitter: Wel we gaan spoedig mogelijk opdracht geven om die herstelling uit te voeren. Voldoende?

Withoek: Da's in orde.

Beeld op gezicht voorzitter

Voorzitter: De verluchting van de kleedkamers: da's voor Agnes. Da's een punt dat u op tafel gezet heeft, wenst u dat even bespreken?

Beeld op Agnes

Agnes (middelste vrouw van de drie vrouwen): Meneer de voorzitter, er wordt geklaagd over de verluchting van de kleedkamers. Voor zover er voor mannen als vrouwen de kleedkamers een uur te verluchten. (beeld op voorzitter die z'n wenkbrauwen optrekt, vervolgens beeld op man naast hem die neutraal kijkt)

Beeld op voorzitter die Agnes aanspreekt

Voorzitter: Wel, we zouden misschien het volgende kunnen doen, bij het verlaten van de kleedkamers als de kleedkamers leeg zijn want anders gaan we tochten maken en gaan de mensen verkoudheden op doen gaan we kijken om het regelmatig een uur open te zetten en de tocht te laten doorgaan.

Agnes: Da's in orde.

Voorzitter: Wilt u tegen volgende vergadering zeggen of dat dat resultaten gegeven heeft?

Agnes: Ja meneer de voorzitter.

Beeld op voorzitter, centraal, frontaal, tot ellebogen

Voorzitter: Dit is dan het einde van onze vergadering, die terzelfdertijd de laatste vergadering is van u ambtstermijn, , daar we de volgende maand tot nieuwe verkiezingen overgaan.

Beeld op vrouw die grond poetst, ze ziet de camera en kijkt verlegen weg naar onder.

Beeld op fabriek

Presentator: En die verkiezingen zijn belangrijk indien u degelijke afgevaardigden kiest zal het comité voor veiligheid en gezondheid heel wat in uw belang kunnen verwezenlijken, gezonde en aangename werkplaats door onder meer goede stofopzuiging, aangepaste verluchting en verwarming en bestrijding van het lawaai.

Beeld: Man aan het werk in de fabriek

Presentator: Veilige werkplaatsen onder meer door het afschermen van de gevaarlijke delen van de machines, aanpassing van het werk aan de mens en een goede veiligheidsorganisatie.

Beeld van man die hout zaagt

Beeld van man die met schroef en hout werkt

ophitsende muziek

nog meer fabrieksbeelden in de houtfabriek

Presentator: Bescherming van de mens door aangepaste kledij, handschoenen, brillen en veiligheidsschoenen. (beeld op verschillende fabrieksarbeiders met handschoenen en brillen) Een goed comité voor veiligheid en gezondheid beschermt het kostbaarste wat hij bezit: uw gezondheid en uw arbeidskracht. Daarom 'de mens eerst in uw onderneming', dankzij een actief comité, en daar kunt gij door uw stem mee voor zorgen, de mens eerst ook door de ondernemingsraad.

Beeld op affiche ' De mens eerst ACV'

Beeld: Een jonge vrouw en een kind (jongen) lezen in een boek

Interviewbeeld van man linkscentraal, hij kijkt naar rechts, het interview gaat door in een huiskamer, hij heeft drinken voor zich staan. Hij zit ingezakt met z'n arm op de rugleuning in de zetel. Soms wordt er in- en uitgezoomd op z'n gezicht.

Presentator Een stuk geschiedenis van de ondernemersraad vertelt ons een arbeider uit Hamme

Man: de eerste vergadering dat ging zeer moeilijk, wij konden onze man niet staan, wij waren dat niet gewoon van tegen een 'patron' te klappen. En u begrijpt waarschijnlijk als arbeider dat dat zeer moeilijk is, maar kom na enkele weken begonnen we elkaar thuis te voelen en dat ging met een beetje cijfers ging dat toch en uiteindelijk zijn we er los gekomen. Ons eerste punt dat we verwezenlijkt hebben was het beheer van de ziekenkas. De ziekenkas die vroeger alleen door de patroon beheerd werd en uiteindelijk aan de ondernemingsraad werd overgegeven. Uh... dat was ons eerste punt en daarna volgden er natuurlijk de volgende, we begonnen met een stichting van de 'nulkas', kas die ging dienen in geval van werkloosheid. Ook werd er ingeschakeld een verbetering in geval van invaliditeit, voor onze gepensioneerden, en in geval van afdanking. Er waren zo de eerste prestaties in onze ondernemingsraad. Dat ging natuurlijk niet allemaal vanzelf en we zijn dan begonnen met een kern te stichten. We zijn begonnen met enkele oud kuiters, jongens die we van in de jeugdbeweging kennen en die mannen waren stuk voor stuk allemaal mensen met een zekere vorming dus van in de jeugdbeweging van vroeger al en daarmee was die start redelijk goed. Dat begon zo met een man of 10 en na enkele jaren groeide dat aan 20... tot op deze ogenblik 32. Wat een onderneming betreft é, als je dan weet dat alle beroepstakken die op de onderneming vertegenwoordigt zijn, dan betekent dat enorm veel. Op de vergadering zijn minimum een 25 mensen aanwezig en wanneer we dus verplicht zijn van onze vergaderingen te leggen, tenzij de zaterdagavond of de zondagmorgen, aangezien dus onze arbeiders in drie ploegensysteem werken, dan moeten we toch zeggen dat dat werkelijk een succes is, (beeld gaat naar links, waar z'n vrouw zit en sip naar beneden kijkt, dan terug naar hem, op de achtergrond zat hun dochter te lezen) dat die mensen het daarvoor over hebben om hun zaterdag of zondag op te offeren. In het begin hebben we natuurlijk veel moeilijkheden gekend. De firma's hier in de streek die lonen lagen er allemaal hoger en er werd ons soms wel het verwijt gestuurd dat we achterbleven en dat het ACV niet volledig de inspanningen deed die moesten gedaan worden, maar dat heeft niet lang geduurd. WE hebben een paar stakingen gekend. De eerste staking was in feite voor de vijf dagen week... uh... daarna hebben we een staking gekend die 14 dagen geduurd heeft en die ons toch 2 franc per uur opbracht + nog enkele sociale voordelen. Dat was een grote stap en het vertrouwen groeide terug in de vakbeweging. Op dit moment mogen we spreken in onze metaalafdeling dat we daar meer dan 90% van onze leden hebben. Dus van succes gesproken, daar waar eer vroeger 60 tot 65 % was. Onze beste verwezenlijking dat is ons nieuw premiesysteem. We kenden vroeger een premie die dus om de maand werd uitbetaald, een vast bedrag voor iedere arbeider hetzelfde. Op een bepaalde ogenblik beslisten onze ondernemingstak, pardon, onze kern, van een vraag te stellen van 25% verhoging van de premie. We gingen daarmee bij onze 'patron' en natuurlijk hetgeen we verwachtten, het was van nee, màr zei hij, wanneer ge dat kunt koppelen aan de verhoging van de positieve taart (?) dan ben ik ermee akkoord. En we dachten: ja, op dat gebied is er nog niet zoveel gebeurd dus er ligt een kans in. Maar we moesten dus wel beginnen met een voorstel uit te werken. En ja als arbeider, da ga nie gemakkelijk. Toch staken we de koppen bijeen, een tien à vijftiental vergaderingen gelegd, een keer met vier... vijf man bij mensen thuis, daarna bij de ondernemingskern en uiteindelijk kregen we een vaste vorm, we gingen daarmee bij de 'patron' en tot onze grote verwondering, het is te zeggen, het enige dat was het financiële. Dat was natuurlijk een beetje te veel gevraagd voor hetgeen we normaal vonden. Uiteindelijk kwamen we tot de oplossing dat hetgeen dat aan loon en verdienste ging uitgespaard worden, dat dat ging verdeeld worden. 1/3 aan de arbeiders, 1/3 aan de onderneming en 1/3 aan de cliëntengang(?). Om nog beter hun cliënteel te kunnen bedienen. We gingen daarmee akkoord. En na een jaar werking, kregen we 24% 'positiviteitsverhoging', dus van het succes gesproken. Dat was er, niemand, wij als arbeiders en onze patroon hadden in een dergelijk succes niet geloofd. Dat bracht acht franc en een half per uur op. Dus per gepresteerde uur want het waren alleen de gewerkte uren die in aanmerking kwamen. Dus 8,5 daar kunt ge al iets mee doen. En we geloven in de toekomst dat er nog vele mogelijkheden zijn. Dat is natuurlijk niet vanzelf gegaan.

We zijn eerst begonnen met een scherpere controle te voeren op de planning. Een verbetering op technisch gebied want het is speciaal daarvoor. Het rendement van ons mensen lag al zeer hoog en het ging hem niet om van aan een afsluitingssysteem te doen. Ze waren er absoluut niet voor te vinden omdat er enorm veel andere mogelijkheden zijn en omdat ook de mens in de eerste plaats een grote rol moet spelen. Als ik me nu afvraag dat dat komt dat in al die jaren onze ondernemingsraad zo geweldig veranderd is, zo vlot beginnen marcheren is. Dan hebben we dat wel te denken zeerst en vooral met ons premiesysteem, dat de patroon ons de kans gegeven heeft daar volledig controle over te hebben, waarbij dus iedere arbeider het vertrouwen heeft gegeven aan die zaak. Voegen we daarbij dat de premie verdeeld wordt onder andere arbeider, iedereen evenveel, bij zover dat er geen her kan zijn en dat er dus volledige samenwerking is voor de premie op te drijven. Dan ook wat er zeker toe bijgedragen geeft, is dat de patroon ondervonden heeft dat we werkelijk een syndicale macht geworden zijn. En dat het veel beter is met ons te discussiëren achter de tafel dan het wel met ons uit te vechten. Trouwens dat is ten nadele van allebei. Een onderneming heeft nodig dat we dagelijks kunnen werken op volle toeren, dat alles moet geregeld worden in de bureel, met discussies in een ondernemingszaak en dat is per slot van rekening goed voor onze arbeiders. Per slot van rekening en daar komt alles op neer. We beschikken over een ploeg mensen in het ACV die letterlijk gevormd zijn in de centrales en die bereid zijn hun zater- en zondagen op te offeren om toch van de onderneming nog iets beter te maken.

trompetmuziek op de achtergrond

Beeld op affiche aan de muur met een logo-mannetje op 1 been vooruit, 1 arm naar boven vooruit, 1 arm en been naar achter.

Beeld gaat naar onder naar een cijfer 3

Presentator (audio): Ook voor film kwam de mens op de eerste plaats. Daarvoor hebben z'n krachtige vakbonden een sterk programma nodig. Een programma van en voor de arbeider. Een programma dat nu verdedigd wordt door uw kandidaten.

De volgende personen die in beeld komen lijken hun tekst ingestudeerd te hebben.

Man komt in beeld naast bord 'volledige samenstelling' en eronder:

'Volledige werklozen

Oktober 1966: 58 500

Januari 1967: 82 500'

Man (rechts naast het bord, kijkt camera aan, tot heupen in beeld, armen achter bips): Heren van onze oudere arbeiders hebben vroeger de werkloosheid reeds gekend en nu weer worden de arbeiders ongerust want wij hebben wel zien gebeuren, veel ondernemingen zijn reeds gesloten en anderen staan op het punt gesloten te worden. Daarom zijn er die tegen hun kinderen zeggen 'jongen tracht een vast werk te hebben', want als wij eens zien dat er in oktober 1966 58500 volledige werklozen waren en dat dit cijfer opgelopen is in januari 1967 tot 82500. Dan moeten we daar wel een bedenking aan vastknopen. Daarom vragen we aan het ACV dat ze er bij de regering op aandringt opdat de oudere bedrijven zouden gemoderniseerd worden, waar geen werk is dat er fabrieken komen en dat iedereen de gelegenheid krijgt om volledig te werk gesteld te worden.

Beeld op andere man, links van bord, handen naast z'n zij, tot heupen in beeld, kijkt camera aan. Op dit bord staat: 'Vermindering arbeidsduur' met eronder:

'Zenuwslopende arbeid

Nood aan vrije tijd'

Man: Natuurlijk is het werk iets meer verzwaard als vroeger, lichamen, maar onze zenuwen worden daartegen hard op de proef gesteld. Wij worden als arbeiders gezien als machines, daarom zijn wij 's avonds niet meer gezond moe, daarom hebben we meer ontspanning en rust nodig. We hebben meer vrije tijd nodig om met ons gezin uit te gaan, naar de film te gaan kijken, TV gaan kijken, boeken lezen, ook aan sport doen gelijk voetbal, zwemmen, enzovoort.

Nieuwe man in beeld rechts van bord. Hij is tot z'n heupen in beeld, draagt een pak met daarover een schort, handen hangen langs het lichaam, kijkt de camera aan. Op het bord staat: 'Controle op de ondernemingen!' en eronder:

'Beslissingen boven en zonder ons
Onvoldoende medezeggenschap
Ook onze onderneming'

Man: In het jaar 1967 zouden wij als arbeiders die een stuk van ons leven aan die onderneming gegeven hebben, toch moeten een kleine beetje medezeggenschap krijgen, over de financiën, over het beheer van de onderneming, over het laten en het doen van de onderneming.

Vrouw staat rechts van bord, heeft een overall aan, kijkt de camera aan, handen langs het lichaam bord met tekst: 'Gelijk loon! Gelijke werkloosheidsvergoeding. Stop (onleesbaar) arbeidsritme.

Eronder:

' $\frac{1}{4}$ arbeidskrachten = vrouw
Gemiddeld loon arbeider = 386 franc
Gemiddeld loon arbeidster: 244 franc'

Vrouw: Er wordt tegenwoordig veel gesproken over het werk van de vrouw Inderdaad op vier mensen is er één vrouw. Wanneer wij nu eens nagaan wat al die mensen verdienen, dan stellen wij vast dat de mannen gemiddeld loon van de arbeider 386 franc is, het gemiddeld loon van de arbeidster 244. Dat maakt een verschil van 142 franc. Waarom altijd die verschillen. Wanneer wij in de fabriek eens nagaan zijn het altijd de vrouwen die aan het overritme werken. Daarom vragen wij: gelijk loon, gelijke werkloosheidsvergoeding, stop arbeidsritme.

Nieuw beeld enkel op dit bord gericht

Man staat rechts van bord, hij draagt een overall over een trui, hemd en das. Armen langs de zij, hij kijkt de camera aan en is tot z'n heupen in beeld.

Op het bord: 'Kosteloze werkkledij voor iedereen!'

Eronder:

'Elke arbeid is vervuilend
Geen twee maten'

Deze man: kosteloze werkkledij voor iedereen. In vele ondernemingen bestaat dat reeds, doch in vele wordt deze enkel gegeven aan deze die vuil werk doen. Daar elke industriële arbeid vervuilend is. Dus geen twee maten en twee gewichten, voor iedereen gelijk

(beeld ingezoomd op dit bord)

Vrouw staat rechts van bord. Met armen op de rug, kijkend in de camera. Op het bord:

'stop...levensduurte!'

Eronder:

De prijzen gaan de hoogte in

Index

Januari 1963: 113

(nog tekst, maar onzichtbaar, niet in beeld)

Deze vrouw: levensduurte, een actueel probleem. En waarom denkt ge dat er een vrouw over levensduurte gaat praten? Wij hebben doorgaan niet veel verstand van levensduurte van index en indexpunten, maar in onze portemonnee daar is dat wel anders. Als ge naar de winkel gaat met 100 franc, wat zit er in uwe kabas, niets! En als de koffie opgeslagen, dat is't te min, of het brood om vant vlees te zwijgen. Enne ons mans kunnen goed over die indexpunten praten, maar wij, wij trekken ons dat niet aan. De punten zijn altijd dikkers en veel bedrog. Er wordt veel gesproken over die commissie die die punten samenstelt, maar ze vergeten de helft, of wat is dat dan? En bij ons loon komt dat veel te laat. En nog ééns iets, levensduurte. Meteen loon de dag van vandaag, leven, het is onmenselijk voor een arbeider, om nog maar te zeggen over bouwen. En wie heeft er niet graag een eigen huisje. De vrouwen moeten de dag van vandaag meewerken om iets te kunnen opzij te leggen voor een huis. En onze kinderen zijn het slachtoffer. Daarom zeg ik met het ACV: Top van een levens...

Man in beeld links van bord, met handen voor hem uit, Hij spreekt de camera aan in gebrekkig Nederlands.

Op het bord: 'Zorg voor de buitenlandse arbeiders'

Eronder:

'Gastarbeiders 225.000

Wij werken mee aan uw welvaart

Aanpassingsproblemen'

Man: Ik ben een Spanjaard en van de 225000 gastarbeiders die in België zijn. Wij werken mee aan jullie welvaart. Deze welvaart is te danken aan deze vreemde arbeiders.

Jonge vrouw links in beeld van bord. Handen achter de rug, ze draagt een vest. Ze kijkt de camera aan.

Bord: 'ook de jeugd!'

Eronder:

'Aangepast werk

Rechtvaardig jeugdloon

Stop arbeidsritme

Krediet-uren

Vierde vakantiewerk'

Meisje: wij de jeugd tellen nu ook mee. Daarom hebben wij onze eisen en verlangens uitgedrukt in het jeugdprogramma. Wij vragen aangepast werk voor al degene die hun diploma hebben en ook volgens hun bekwaamheid; Dan ook een trefvaardig leefloon. Zovelen van onze jongeren werken samen met ouderen, doen hetzelfde werk en verdienen veel minder. Dan het arbeidsritme ligt zeer hoog in de ondernemingen. Onze jeugd kan dat niet houden. Daarom 'stop het arbeidsritme en de syndicale controle erop. zovelen van onze jongeren volgen nog avondlessen, ze willen zich volmaken. Daardoor bewijzen zij diensten aan de gemeenschap. We vragen het ondernemingshoofd krediet te geven en dat de staat deze zou betalen. Ook nog veel jongeren werken vanaf 14 jaar in de fabriek. Zij hebben zeker nood aan een vierde week vakantie. Daarom ook, jeugd, denk eraan dat je stem meetelt.

Beeld op het bord met de tekst

Man links van bord, hij staat wat gespannen in het begin, maar gebruikt vervolgens z'n handen wat houterig wanneer hij spreekt, hij kijkt camera aan en is tot zijn heupen in beeld.

Bord: 'menswaardig werk!'

Eronder:

'overdreven arbeidsritme

gebrek aan waardering

afhankelijkheid'

Man: *Onlangs zag ik een meisje die bezig was met dozen te maken, ze nam een karton, ze vouwde dat samen, ze bracht het onder de machine, drukte op een pedaal en wierp de doos weg. Karton nemen, vouwen, onder de machine brengen, pedaal drukken, wegwerpen. 12000 keer per dag. Dat is volgens mij geen gezond arbeidsritme. Zo zijn er duizenden mensen in België. Die mensen hebben gebrek aan waardering, vinden geen plezier in hun werk, daarom vragen wij menswaardig werk.*

Beeld op man naast bord, hij draagt een witte werkjas boven zijn hemd en das. Handen naast hem, kijkt camera aan.

Bord: Fiscale rechtvaardigheid

Eronder:

'-wegen-kinderkribben – vergoedingen

-Zorg voor gehandicapten

Schuld: 30 000 franc per inwoner

20 à 30 miljard'

Onze arbeiders vragen fiscale rechtvaardigheid, dat vragen we aan de staat. Dan vragen wij eerst meer kinderkribben, ten voordele van onze kinderen. We vragen sociale vergoeding, dat is afwezig. We vragen ook onze gehandicapten niet te vergeten. Wij vragen als bedienden en de arbeiders worden enorm benadeeld inzake goedkope leefmiddelen, voor het bouwen van huizen ... (onverstaanbaar). Nu wil ik ook wijzen op het feit dat hier in België en dat is bedenkwadig, per inwoner 50 000 franc ter staat schuld staat. Dat is bedenkelijk. De staat heeft geld nodig, akkoord, dat dat verdient wordt onder de vorm van belastingen, ook akkoord, dat we belastingen betalen, akkoord. Dat de belastingen altijd door dezelfde betaald worden, dat gaat erover. Daar zijn we niet mee akkoord, nog arbeiders, nog bedienden. Waar moeten ze dat geld dan gaan halen. Das toch eenvoudig. Ga maar even na... het is bewezen dat er hier in België van 20 tot 30 miljarden, ja ik zeg goed miljarden, aan belastingen niet betaald worden. Dat is toch heel simpel. De regering heeft de macht om die te innen, waarom moeten ze dan telkens bij ons komen om de putten te vullen. Daarom spreken we samen met hat ACV: fiscale rechtvaardigheid alstublieft.

oude triomfantelijke muziek

Beelden van mannen in de fabriek

Presentator: Bedienden en arbeiders. Uw collega's en werkmakkers aan het woord gehoord; uw besluit is genomen. Bij de verkiezingen van ondernemingsraden en veiligheid comités, stemt ge voor meer zekerheid; ge geeft de mens voorrang op de productie. Ge stemt voor de mens eerst.

trombonemuziek

Beelden van mannen die werken in fabrieken, aan auto's sleutelen, ...

Beeld van man op sandalen

Eindscherm (witte tekst op zwarte achtergrond)

De mens eerst

m.m.v. het veiligheidsinstituut Antwerpen

FILM

J. De Cock

Cinetom

J. Vermeir

MONTAGE

Studio Reusens

PRODUCTIE

68. Luceat. Kroningsfeesten in Tongeren.

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Beeld en geluid zijn niet synchroon
- Filmband was in het midden kapot en moest hersteld worden

Transcriptie

Vrouwen en meisjes lopen in een parade naar voor. Ze dragen lange witte gewaden met kruisjes. Ze zingen in koor liederen. Een vrouw in een zwart kleed geeft het tempo aan om te lopen. De meisjes lopen heel synchroon. De voorste meisjes dragen een vlag met een wapenschild. Ze hebben exact dezelfde outfits aan, haarband, lang gewaad. Ze lopen over een koer. Ze doen een beweging met hun armen en zingen synchroon 'Hallelujah'.

Beeld: Kerktop, van boven naar beneden gefilmd.

trompetmuziek

Beeld op affiche dat aan veel ramen uithangt. 'Kroningsfeesten'. Ook stickers achter autoramen.

Beeld in de kerk. Priester praat het publiek toe. De kerk is vol, met kinderen, vrouwen en mannen. De kerk is overvol.

koormuziek

Beeld van 10 vrouwen die een choreografie opvoeren.. Ze worden aangestuurd door twee vrouwelijke begeleiders. Ze doen dit op een groot binnenplein en dragen dezelfde outfit: lang gewaad en een doek over het hoofd. Een zuster lacht en is in gesprek met twee andere vrouwen en een priester/pater. Terug beeld op choreografie op de rustige koormuziek.

Beeld van kinderen (jonge jongens), die in speciale kostuum in een binnentuin vooruit stappen op de muziek.

Beeld van geknutselde bomen (decorstukken) die tegen een muur worden gezet. Maria wort in het midden gezet.

Beeld van mannen die houtstukken schilderen (decor), met een sigaret in de mond.

Beeld van man die knipoogt in de camera.

Beeld van twee mannen bij een maquette tussen hen in

De linkerman: Onze ogen staan bevallen op het toneelstuk, het passiespel en op de mooie maquette die u hier ziet, die als afmetingen heeft (onverstaanbaar), hebben wij enige figuurtjes gemaakt ook op schaal zodat dit ons enigszins vergemakkelijkt om algemeen beeld te krijgen van wat de toeschouwers zal te zien krijgen. Wij hebben ook het passiespel, moderne klankweergave, lichteffect, zodat werkelijk dit spel zal een toewijd zijn en dat onze toeschouwers werkelijk onder de indruk zullen zijn. Dit spel wordt dan ook weer opgevoerd door 150 tongenaren waarvan u ziet en sommige klaarstaan voor ons passiespel.

mannelijk kerkkoor

Door de balustrades zien we beeld van priesters die met Jezusbeelden naar voor stappen in een mars, langs een binnentuin..

Beeld op twee mannen in zetel, omringd door anderen. Ze spreken e mensen rond hen aan.

rechterman: De kroningsfeesten zijn fantastisch. Gans Tongeren is op dit ogenblik al 2 jaar daarmee bezig. Er zijn duizenden mensen die in Tongeren werken aan de voorbereiding van die feesten, er zijn

honderdtallen van repetities gehouden en het comité heeft gedacht dat het toch wel spijtig was dat zoveel werk in zo'n korte tijd weer voorbij is. Dan is het idee gekomen om op een podium die processie in de ideale omstandigheden hier ten toneel te brengen, maar het is werkelijk de moeite waard om al die beelden van kleuren en die klanken en de gezangen in ideale omstandigheden op een podium te krijgen, dat op zich zelf reeds een immens werk is.

Beeld op de sprekende man alleen

Daar weet onze vriend Govaers meer over dan ik en ik laat hem over dat podium zelf wat vertellen
Govaers (linkerman in beeld)

Govaers: Ja wat dat podium betreft daar zijn er een paar problemen geweest. Eerst en vooral moest er een gedeelte van de kerk in maquettevorm gezet worden, daarrond moest dan het podium aangepast worden, ik zeg hier aangepast want er zijn verschillende opgangen en rechts en links en in het midden van de kerk en die hebben allemaal hun afmetingen. Iedereen verleent z'n medewerking eraan. Men doet het niet omwille van persoonlijke redenen, omwille van de zaak. En ook trouwens, de toeschouwers hoeven voor heel dat spel niet te betalen. Dat is gratis.

Beeld op de maquette die voor hen staat op een klein tafeltje.

vrouwenkoorzang start weer

Beeld op kerktop

Beeld op zusters in beeld. Ze lachen wat verlegen voor de camera

Beeld terug op stoet met meisjes in lange gewaden (begin). Zij zingen de achtergrondmuziek. Ze zingen nu een ander lied.

Zwart beeld

sombere trompetmuziek op de achtergrond

Begingeneriek: aftellen 6 5 4 3 2 1

Beeld op kerk, naar boven gefilmd naar kerktop

Beeld op binnenkant kerk.

Beeld op kerktop

Terug begingeneriek: aftellen 6 5 4 3 2 1

Beeld: twee mannen aan tafel, de ene man interviewt de andere

Interviewer: Professor Dehaes, dezer dagen is door de bekende protestante theoloog Paul Thilie een uitspraak publiek gemaakt in een interview, daarin heeft hij in gezegd dat hij de moeder Gods, de moeder maagd, deze hele mariale activiteit van het katholicisme, dat hij dat een zinloze symboliek vindt. Vind u dat een overdreven krachtterm?

Dehaes (kanunnik): Wel ik denk dat Thilie vooral bekommerd was om de godsvraag van de moderne mens en dit is idd ook het hoofdprobleem. Het hoofdprobleem nu is het probleem 'ge geloofd in god en meer bepaald in de persoonlijke god'. Wat nu altijd z'n zwak geweest is of niet duidelijk is of die man gelooft in een persoonlijke god en natuurlijk vinden we dan heel sterk Maria als een toetssteen voor uw geloof. Indien u niet geloofd in een persoonlijke god, dan kan men moeilijk gaan spreken van een moeder, van een gedachte van een idee of van een systeem. Die hebben geen moeders nodig, die hebben denkers nodig. Maar wanneer wij geloven dat god is mens geworden, dat jesus iemand is, een levende persoon, ons nabij, maar in die mensheid ook god met ons, Emmanuël, dan vinden we vanzelfsprekend een moeder, niet als een symbool maar als een levende realiteit. En ik vind het erg belangrijk dat we Maria leren zien als de toetssteen voor veel belangrijkere vragen en de belangrijkste is volgens mij deze: geloven wij in een persoonlijke God?

Interviewer: Maar als zoveel moderne mensen moeilijkheden hebben met zich die persoonlijke God actueel voor te stellen, ook de moderne christen, is het dan ook niet erg moeilijk om te verwachten dat je dan zijn moeder als een directe band doet voorstellen?

Dehaes: ja, maar het gaat hier niet om de eerste plaats om wat wij ons voorstellen. Het christendom moeten wij niet uitvinden, maar de openbaring is precies dat ons duidelijk gemaakt wordt in een gebeuren, een gebeuren dat plaatsvond 2000 jaar geleden, dat wij daarmee geconfronteerd worden. Dit gebeuren is nu dat wij geloven dat in Christus, God ons nabij is gekomen, niet alleen in een visioen, niet alleen in een extase, niet alleen in orakels van profeten, maar als in éénmenswording, een mens zoals wij, waarin god ons nabij komt. Dan zien we dat Maria daar staat als degene die de levensnabijheid verduidelijkt van god en van het Christusmysterie. We zouden de toespitsing der geesten hierop kunnen brengen. Het christendom is in de eerste plaats een leerstelsel, een wereldbeschouwing een abstractie of is christendom dit gebeuren waarbij God zich engageert, zich inzet in een wereld voor ons en voor ons heil. En in een tweede visie ontmoeten we vanzelfsprekend niet als figuur/symbool, maar als levende mens de figuur van Maria die daar precies de band legt dat god mensverbonden is. En we moeten goed weten wat we doen, ofwel vertrekken we van wijsgerige bespiegelingen van god en dan stellen we ons de vraag of een moeder/maagd daar iets mee te maken heeft. Dan zou ik nee antwoorden. Ofwel vertrekken we van dit concrete gebeuren dat ons wordt voorgehouden als een feit en niet dat wij aan het uitdenken zijn en dan ontdekken we dat door de ontmoeting in geloof met iemand, die god met ons in, en daar dan staat verbonden in een innige verbondenheid, Maria als mens, een van de onze, en die maakt dat god ons nabij is in alle betekenissen van het menselijke woord.

Interviewer: eerst deze moderne kritische kijk van onze lieve vrouw, ons moeder Gods, is dat dus niet iets wat nieuws is in de laatste jaren, dat is in de theologie al lang een probleem geweest, niet altijd voor protestantse...

Dehaes: in de loop van de kerkgeschiedenis heeft men zelf Maria genoemd als een soort toetssteen van het geloof om te weten of we wel nog te doen hebben met het geloof in de concrete levende god die ons nabij wordt in de menswording, die voor ons verlosser wil zijn en ons nabij is ofwel of men toegeeft met een zeer hoge graad van abstractie waar men tewerk gaat met leerstelsels, levensbeschouwingen, daar heeft men weinig plaats voor de concrete figuur, die in de loop der eeuwen een toetssteen geweest is voor de waarachtigheid in ons christelijk geloven.

Interviewer: En professor, hoe ziet u dan verhouding van onze lieve vrouw tot God en tot de kerk, het laatste concilie.

Dehaes: ja, moeder van de kerk, alles hangt er veel vanaf welke opvatting u heeft van de kerk. Gewoonlijk denk je aan instelling, instituten, hiërarchie. Dan heeft de formule natuurlijk geen zin: men is niet moeder van een instelling, daar heeft men meer secretaresses nodig dan een moeder. Maar als men kerk gaat ontdekken als de gelovige gemeenschap, de mensen die verbonden zijn met Christus en vanuit dat geloof in de wereld willen leven. Dan ligt het voor de hand dat al we denken aan mensen die verbonden zijn met Christus, dat we in de eerste plaats ook denken aan Maria die een unieke verbondenheid heeft gehad met christus en nog wel een verbondenheid in geloof. Want kerken moeten ontdekt worden als gemeenschap van geloof en liefde. Mensen die verbonden zijn in geloof en liefde met christus en als we zo de kerk ontdekken, dan wordt het duidelijk dat Maria daar een immanente plaats inneemt in geloofsverbondenheid. Dat is ook een van de redenen waarom de zaterdag in de liturgie wordt toegewijd aan onze lieve vrouw. Daar is een zeer schone reden voor. De zaterdag denkt men aan goede vrijdag, Gods zoon is gestorven op aarde, apostelen op de vlucht. Maria staat daar en op zaterdag ligt Gods zoon in het graf en er is één die staande blijft. Het geloof van heel de gemeenschap is samengetrokken in één mens, die trouw blijft aan haar woord. Wel nu het is aan die geloofsgemeenschap die daar samengetrokken is in een persoon die we kunnen benoemen als kerk. Zij is die kerk, zij staat aan de oorsprong van het leven dat getekend is door een

zeer sterke trouw. Na het concilie zullen we zeer sterk die dubbele verbondenheid met God en met de mensen moeten trotsen (?). Ook in een voorgaand geloof/liefde, dat we die dubbele verbondenheid heel sterk naar voren brengen, want dan kunnen we de Mariaverering redden uit isolement waarin emotionaliteit (interviewer: overdreven eenzijdige devotie).

Dehaes: het wordt overdreven wanneer het geïsoleerd wordt. Wanneer men Maria gaat zien op zich, maar ik denk dat de gezonde Mariaverering hieraan kan herkend worden aan die dubbele verwijzen: duidelijk maken dat god voor ons geen bloedloze idee is, maar iemand die van ons houdt. En dan duidelijk maken dat wij een opdracht hebben gekregen voor alle mensen om hier een gemeenschap uit te bouwen van leven en liefde, waarvan moeder niet alleen maar een symbool is maar ook een werkzame kracht. Wanneer men samenkomt op een familiebijeenkomst... wij moeten niet altijd spreken tot moeder om samen te zijn, wij spreken onder elkaar over datgene dat ons aanbelangt, maar er is toch een soort één makende kracht, in die aanwezigheid die getuige kan zijn, ook als men niet spreekt en dus toch zeer effectief kan zijn. En ik denk dat de toekomst van de Mariaverering ligt in het zeer duidelijk stellen van die dubbele verband, een verbondenheid van de kerk (kerk ontdekt als gemeenschap van geloof, verwachting, liefde) en dan ook het veilig stellen van het persoonlijk erachter, van god die iemand is om van te houden, iemand voor wie men kan leven, ik denk dat dat een boodschap is die niet aan actualiteit verloren heeft, in tegendeel, in deze tijd hebben we dat meer dan ooit nodig. En dan moeten we niet kunst en vliegwerk uithalen om duidelijk te maken dat god iemand is en dat wij mensen van elkaar moeten houden. Wanneer we dan kijken naar Maria als een soort prototype die voorleeft en voorgaat in datgene wij allen allen wat we te doen hebben. Dat is toch het meest aanschouwelijk onderwijs dat men kan geven, ook aan volksmassa, daar is niet veel intelligentie voor nodig om dat te begrijpen.

Interviewer: Maar vind u dan niet dat het beklemtonen van juist die verhouding van moederschap over de kerk als levende gemeenschap misschien een hindernis zal opleveren voor onze protestantse medeburgers die juist de laatste jaren bezig waren nieuw gevoel van waardering te ontwikkelen voor de plaats van moeder Gods

Dehaes: Ik denk dat hier een goed aanknopingspunt is als wij ook meer nadruk zouden leggen op Maria als dienstmaagd van de heer en dat dan ook de kerk zou gezien worden in dienstbaarheid, zowel aan de heer als aan de mensen. Dan wordt Maria een voorbeeld van een kerk die niet een triomferend machtsinstituut is, maar dan toont zij in haar dienstbaarheid zoals zij ze beleeft ook op aarde, een voorbeeld van wat de kerk moet zijn in haar geheel ten dienste van de heer in een geloofshouding van aanbidding in geest en waarheid, maar ook ten dienste van de mensen, gegaan naar de mensen met bezorgdheid en bekommernis (die we ook kennen uit het leven van Maria, vb. Bezoek aan haar nicht Elizabeth). Ik denk wanneer we daar sterk de nadruk op leggen, dat we een prachtige overeenkomst ook met de bekommernis kunnen bekomen van de protestanten om de dienstbaarheid van ons gelovig zijn sterker in het licht te stellen.

Interviewer: en vind u in verband daarmee dat de grote momenten die wij dus allemaal kennen uit het leven van onze lieve vrouw (bijvoorbeeld dienstbaarheid, dienstmaagd, maar dus de hele ontwikkeling van het leven) dat die zoveel punten van als het menselijk leven bevatten, dat dat een verklaring zou kunnen zijn dat het volk nog steeds terugkeert tot die devotie, want dat is toch de grootste volksdevotie?

Dehaes: Het is de grootste volksdevotie, en ik moet ook zeggen daar getuigt ook soms veel volkswijsheid en gevatheid uh... vinden we daar ook, want men kan wel kanker over uitwassen, maar het is ss ook goed om te wijzen op die volkse gevatheid die ik toch nog het beste vind in een anekdote. Dat was in Ierland, (ze zijn daar echt devoot) een eenvoudig volkswrouw die een kaars opstak voor een onze-lieve-vrouwbeeldje. Er kwam iemand voorbij en die zei zo een beetje spottend 'Maar u zijt toch ook moeder, evengoed als Maria en uw zoon steekt geen kaars op voor u, en ik heb ook een moeder maar ik brand daar toch geen kaarsen voor? En zij zei: daarin heeft u wel gelijk, Maria is moeder zoals

ik, daarin zijn we gelijk, maar het is dat de zonen zo erg verschillend zijn. En ik geloof dat daar in dat antwoord wel een hele theologie schuil gaat, van datgene wat Maria als enig voorrecht heeft gehad, van werkelijk mogen Gods zoon ter wereld ter brengen, maar niet voor zich te houden, maar voor ons en voor ons heil. En zo vinden we de dubbele band van een verbondenheid met God die uniek was, maar ook een dienstbaarheid met de mensen wat overtroffen is geweest.

(aftelscherm 6 5 4 3 2 1)

beeld: lijnen met vogels op

***muziek* Hoog zingende vrouwen**

tekeningen met potlood gemaakt: fietsen en eendjes

3 *Presentator: Parabel van de jongen die te veel naar de eendjes keek. Er was eens een jongen en die ging met z'n leraar mee op klasfietstocht. Nu wou het toeval dat de tocht ging langs een groot kasteel en dat er rond dat kasteel een grote vijver lag. En dat er op die vijver een stuk te zien was: eendjes, kleine donzige bolle eendjes achter hun moeder aan. Nu was het niet alleen de leraar die de eendjes had gezien, ook een meisje. Ze was van de fiets gestapt en stond ernaar te kijken. Bewust van het gevaar en zijn grote verantwoordelijkheid en riep hij zijn nietsvermoedende jongens toe 'kijk eens naar de eendjes'. De jongens hadden hun blik gehoorzaam op de eendjes gericht toen ze langs het meisje fietsten. Juist had de leraar zich zalig geprezen dat hij de situatie zo handig had gered. Juist nam hij weer opgelucht de leiding aan de kop of hij hoorde achter zich een rinkelende klap. De laatste van de jongens was op het meisje gereden.*

Beeld van lijnen met vogels die eraf vliegen, lijnen verdwijnen een voor een uit beeld

Muziek: hoog zingende vrouwen

Zwart scherm

[70, 1967] Sporta.

Transcriptie

Aftellen 6 5 4 3 2 1

Man in beeld die voorbijrijdt met een motor, hij draagt een helm en verder niet zo'n beschermende kledij.

muziek ophitsend, piano en trommel

Beeld van roeiers, beeld van paardrijder, beeld van wielrenners, beeld van wielrenner, beeld van roeiers, beeld van paardrijder die over de balk springt, beeld van veldrenner, etc.

Ondertussen:

Presentator: *beste kijkers, nee we hebben ons niet vergist van uitzending. Dit is inderdaad het Luceat programma waarin u vanavond kan kennismaken met het sportapostolaat dat kortweg 'Sporta' wordt genoemd. Sporta leeft en werkt in de brede sportwereld en is ook uit die wereld gegroeid. Het is evenwel ontstaan in een deel van de sportwereld, waar de mens niet kreeg waar hij recht op had: namelijk volwaardige erkenning van z'n mens zijn en voldoende kans voor schoon menselijke ontplooiing. Dertig jaar geleden immers leefden bokkers en wielrenners in de rand van de samenleving. De sociale nood van die mensen werd door niemand ernstig genomen tot pater Antoon Van Clé van de abdij van Tongerlo zich rond het lot van die sportlui zou bekommeren.*

Zwart beeld

Aftellen 6 5 4 3 2 1

***muziek –orgel)**

Beeld op bos

Beeld op kerkhof

Beeld op kruis van Antonius Van Clé

Interviewbeeld van twee mannen aan een brug

De ene man leunt op de stenen balustrade, de andere staat ervoor en kijkt hem aan (interviewer)

Man: *ik heb daarop teruggeschreven: dat ik z'n ontmoeting aanvaard, waar en hoe hij wil. En hij schreef terug dat hij, als het mogelijk was dat ik naar een klooster kon komen in Brugge (beeld op pater die richting grote deur 'van klooster?' loopt) ik rappeer (?) me meer de naam. En ja ik heb natuurlijk naar dat klooster geweest en ik heb daar pater van Clé ontmoet en natuurlijk over de sport gesproken, een beetje over de Ronde gesproken. (beeld van gebouw waar ze net voorstonden op de brug en van omliggend water en gebouw)*

(interviewbeeld)

Interviewer: *Maar vooral over de sociale nood hé van...*

Man: *En eh ja, natuurlijk in het begin was het over de ronde een beetje he, de pater was een grote sportman en dan stelde hij de vraag: ze hebben gezegd dat de renners onopgevoede jongens zijn (beeld wordt ingezoomd op man, tot onder zijn schouders) enfin, 'wild' is een beetje erg, maar dat ze toch onopgevoed waren. En ik heb erop geantwoord: pater Van Clé, die jongens, die renners zijn allemaal brave jongens, christelijke mensen, maar een beetje bruut van uitzicht, dat wil niet zeggen dat ze slecht zijn. En die vroeg me: is er daar iets mee te doen met die renners, met die sportmannen? En ik zei: wa wilt ge daarmee zeggen? 'ze trachten bijeen te hebben, ontmoetingen inrichten voor ze samen te hebben voor een beetje betere naam te krijgen' want de naam van de renners staat niet echt hoog in de samenleving. En ik heb daar natuurlijk op geantwoord: 'dat is een goed gedacht! Want die jongens gaan dat met veel genoegenaanvaarden als ze een bijeenkomst ingericht wordt*

voor daar naartoe te komen. Dat zal natuurlijk niet de grote massa zijn, (interviewer: als het de kern is) maar als er maar enigen zijn, (interviewer: ja) de ene brengt de andere mee en daarmee zijn ze vertrokken (interviewer: ja ja), en die vroeg me natuurlijk nog 'denkt ge dat dat zou gaan', 'ik zei: pater ge moet er niet aan twifelen, uw gedacht is heel goed en ik vind het een kolossaal schoon gedacht van die jongens samen te brengen, want ik zeg het nog maal, het zijn allemaal brave jongens.

Interviewer: daar vonden ze hun steun aan elkaar en konden ze aan de samenleving laten zien dat ze werkt

Man: Ja tis just dadde en ik denk dat pater Van Clé een mooi werk mee gedaan heeft en ik heb nadien gezien dat dat werk uitgebreid is tot een sociaal uh leven voor die renners.

Interviewer: Ja das een sociale dienst geworden hé.

Man: Een sociale dienst, ja en dat ze nu toch wel iemand achter hun hebben die hun helpt uit de nood.

Interviewer: Dat is dus het ontstaan van het Sportpostulaat he (man: ja ja), dat dan in de grote sportwereld uitgebreid is (man: jaja).

Man: Er groeien heel grote uitbreidingen en ik zeg ik ben pater Van Clé erg dankbaar daarvoor dat hij dat gedacht had om aan mij te vragen als het mogelijks was om die renners te doen samen te komen (interviewer: jaja), ik kan er niet anders van zeggen, ik vind het een schoon werk geweest van pater Van Clé. En het is te hopen dat het nog vele vooruitgang maakt, surtout op het sociale van de renners, want voor de renners werd er vroeger natuurlijk niet veel gedaan, ik heb het al verschillende malen gelezen: er worden verschillende inspanningen gedaan om de nood van de renners te helpen (interviewer: aja).

opgewekte muziek

Beeld van wielrennersbaan (binnen)

Beeld van rugbyspelers

Beeld van paardrijders

Roeiers

Zeilers

Etc.

Het zijn allemaal mannen

Presentator (ondertussen): Na 30 jaar werden niet alle problemen in de sportwereld opgelost. De wielrenners kregen wel onder meer langs de Sportascholen heel wat bagage mee, en door allerlei beïnvloeding kwam er stilaan een mentaliteitsverandering, met vooral meer zelfbewustzijn bij de beroepsportlui en meer verantwoordelijkheidszin bij clubleiders. Er is nog veel te doen en Sporta houdt niet op zich om de menselijke noden in die sportwereld te bekommeren.

Zwart beeld

Aftellen 6 → 1

snel tokkelende muziek

Beeld op gebouw (trapgevel), van onder naar boven

Presentator (audio): Ondertussen groeide het Sportapostulaat bij de jeugd

Beeld op binnenplein van gebouwen

Sfeerbeelden van de abdij

Presentator (audio): Tongerlo was weer een stuk bakermat voor Sporta's jeugdwerking. In de onmiddellijke omgeving van de abdij kwam een mooi complex tot stand met allerlei sport – en spel mogelijkheden ten dade van de sportieve opvoeding van onze jeugd.

tokkelmuziek

Beeld op gebouw met één verdieping, drie jonge mannen lopen ernaartoe. Ondertussen sfeerbeelden van de gebouwen.

Presentator: Wat u hier ziet beste kijkers is het Sporta-centrum. Wij vinden het onverantwoord en onzinnig dat gemeentebesturen of privé-initiatiefnemers sportstadions oprichten of trachten leefbaar te houden, uitsluitend en alleen voor sportspektakels; het zou daarenboven verboden moeten worden dat alleen een sportelite toegang zou krijgen tot sportinstallaties waar zij hun sport kunnen bedrijven. (beeld op voetbalveld, waar enkelen in de verspringbaan ernaast aan het verspringen zijn) Ook van veel schooldirecties zou meer gastvrijheid dankbaar aanvaard worden. De gemeenschap en onze jeugd in de eerste plaats heeft nood aan echte sportieve opvoeding en heeft recht op de noodzakelijke installaties en op sportieve opvoeders. Beeld van jonge man die achterwaartse oprol doet op mat die op het gras is gelegd. In de achtergrond heel wat andere sporters.

Zwart beeld

Aftellen 6 → 1

1 Interviewbeeld van vrouw, rechtscentraal in beeld, kijkt in de camera. Op de achtergrond jongens die op een trampoline springen. De vrouw is tot haar kin in beeld (heel close). Wat ze zegt lijkt heel ingestudeerd en niet spontaan.

Vrouw: het jeugdcomité wil zoveel mogelijk jonge mensen aanzetten om sportief te bewegen. In deze tijd zou iedere jonge mens zowel voor z'n gezondheid als voor z'n ontwikkeling als volwassend wordend mens sportief moeten bewegen. Beeld van bord 'dit is sporta', camera filmt erover en ziet jongeren (jongens en meisjes) in een halve cirkel (richting de camera) zitten. ze kijken wat rond. Het lijkt wat onwennig omdat de camera duidelijk op hen gericht is. Dit houdt in dat in de prestatie eerbied hebben voor onszelf en in de competitie eerbied hebben voor de medespeler en de tegenspeler. Vrouwen die over hordes lopen. De vrouw die loopt wordt aangemoedigd door de mannelijke begeleider. Beeld van de andere dames die het proberen, maar ze lopen langs de zijkant en gooien hun ene been over de horde (nog niet helemaal dus). Dit houdt boven alles in dat we boven de kijksport actieve sport gaan bedrijven en zelfs ieder dag die sport bedrijven. Spijtig genoeg voorzien de officiële schoolprogramma's niet voldoende aantal uren om die sport of die gymnastiek of turnen te kunnen bedrijven. Voor de evenwichtige en gezonde ontwikkeling van de mens zou één uur per dag niet te veel zijn. Buiten basketbal in beeld: mannen en vrouwen proberen de bal in de ring te gooien. Daarbij moet helaas nog dikwijls worden vastgesteld dat de gymnastieklessen of turnen in alles behalve frisse of ruim of moderne zaal wordt gedaan. Sport en jeugdcomité wil ook bepaalde overdrijvingen in evenwicht brengen. Aan de ene kant is er het gevaar van overdreven opdrijven van de prestatie en competitie. En aan de andere kant ligt de verwatering van de sport op de loer. Of is de sport niet meer of een spelletje?

2 Meisje in beeld (14j +-), in profiel in beeld, heel close (enkel gezicht en hoofd in beeld), ze kijkt naar boven naar de interviewster

Vrouwelijke interviewer: hoe is u naam?

Meisje: Nora.

Interviewster: Nora, en gij hier op het sport en jeugdkant, hoe komt dat gij hier zijt?

Nora: door mijn vriendin.

Interviewster: Uw vriendin heeft u verteld dat u hier sport kan komen doen, en wat is uw geliefkooste sport?

Nora: Zwemmen.

Interviewster: En gij doet hier zwemmen op het kamp?

Nora: Ja.

Interviewster: Doet get graag?

Nora: Ja, heel graag.

Camera gaat naar meisje naast haar, die de interviewster met een lach aanspreekt, zij is minder close in beeld, wel nog tot aan haar schouders. Op de achtergrond zien we heel at meisjes kijkend naar het interview

Interviewster: En wat is uw naam?

Roos: Roos

Interviewster: En gij zit hier op sportakamp gekomen ook door uw vriendin?

Roos: Nee de turnlerares heeft mij zo'n briefje gegeven om in te vullen.

Interviewster: En gij hebt onmiddellijk beslist van dan naar hier te komen.

Roos: Jawel.

Interviewster: Of heeft ze iets erover moeten vertellen over het kamp?

Roos: Ja ze heeft gezegd dat heel prettig was en dat het wel goed zou zijn dat we heir naartoe kwamen, dan ben ik maar gekomen.

Camera gaat naar meisje ernaast met staartjes in de haren. Ze is in beeld tot haar schouders, links en kijkt de interviewster links aan. Achter hen nieuwsgierige jongeren (meisjes en ook een jongen)

Interviewster: Hebt gij een formuliertje ingevuld om ook te komen of hoe zijt gij hier gekomen?

Meisje: ik heb ook inlichting gekregen van een vriendin.

Interviewster: Van een vriendin?

Meisje: Ja.

Interviewster: En welke sport beoefent gij?

Meisje: Ook zwemmen.

Interviewster: Gij komt hier leren zwemmen of kon je al zwemmen?

Meisje: Ik kon al zwemmen.

Interviewster: En gij komt u een beetje verbeteren?

Meisje: Ja.

Beeld wordt uitgezoomd. De drie geïnterviewde meisjes komen in beeld, maar ook de interviewster is zichtbaar met haar microfoon. Ze stelt een vraag aan een jongen, die naast het meisje staat dat net geïnterviewd werd.

Interviewster: Vanwaar zijt gij ?

Jongen: Ik ben van Gent?

Interviewster: En hoe zijt gij tot hier gekomen? Ik bedoel: met welke reden?

Jongen: Om bij te leren zwemmen.

Interviewster: Ook om bij te leren zwemmen, maar gij zit in een club geloof ik?

Jongen: Ja.

Interviewster: En gij kunt dan goed zwemmen?

Jongen: Bwa ja.

Interviewster: Gij hoopt dan van bij te leren op een sportkamp?

Jongen: Jazeker.

De interviewster houdt haar micro onder de persoon naast de jongen, een meisje met vlechtjes. De interviewster blijft ook in beeld, het meisje komt tot haar heupen in beeld

interviewster: Komt gij ook van ver?

Meisje: Van Nijlen.

Interviewster: Van Nijlen, zijt gij hier al geweest op een sportkamp?

Meisje: Nee nog nooit.

Interviewster: Hoe zijt gij te weten gekomen dat er hier een kamp...?

Meisje: Ik las het in de krant.

Interviewster: U las het in de krant, persoonlijk of heeft uw pa het gelezen?

*Meisje: *giechelend* Mijn mama heeft het gelezen. De omstaanders giechelen mee.*

Interviewster: En gij mocht direct naar het kamp komen?

Meisje: Ja, ik deed het graag.

Interviewster: Voor wat hebt gij u ingeschreven?

Meisje: Ook voor zwemmen.

Interviewster: Het zijn allemaal zwemliefhebbers.

Even pauze (interviewster kijkt wie ze zal interviewen) ze kiest het meisje (+16j) naast de vorige. Nog steeds staan geïnteresseerde jongeren op de achtergrond mee te kijken.

Interviewster: Gij zijt naar het kamp gekomen en waarom?

Meisje: Ik ben hier één keer geweest en het heeft me heel hard geïnteresseerd

Interviewster: ge zijt hier één keer geweest. Was dat al lang geleden?

Meisje: Nog maar pas.

Interviewster: Ah nog maar pas geleden, en voor wat had gij u ingeschreven?

Meisje: Voor atletiek.

Interviewster: En nu?

Meisje: Ook voor atletiek.

Interviewster: Hoe zijt gij dat te weten gekomen?

*Meisje: Door de Antwerpse Atletiekclub 'Dax' *glimlacht trots**

Interviewster: En zij hebben u gezegd dat er hier de mogelijkheid was tot atletiek doen en gij komt hier ook beetje atletiek leren? (meisje: ja) of veel?

Meisje: Hopelijk veel.

Interviewster gaat over naar meisje naast haar.

Interviewster: Komt gij van ver?

Meisje: Ja van Roeselare.

Interviewster: en hoe zijt gij te weten gekomen van het sportgebeuren?

Meisje: Door vrienden.

Interviewster: in de klas?

Meisje: Nee van mama en papa.

Interviewster: Aah dus kennissen van uw ouders hebben u gezegd dat er mogelijkheid was voor een sport dat je hier kan.

Meisje: Ja...

interviewbeeld: een man die de kijker, maar ook omstaanders aanspreekt. Hij staat buiten op het veld, is tot net onder zijn schouders in beeld, staat centraal en leest af van een blad papier in z'n handen. Op de achtergrond: de palen van een voetbalgoal.

Man: Beste kijker, weet reeds dat Sporta zich bezig houdt onder andere met de beroepssportlui en met de jeugd. Maar vergeet niet dat Sporta zich in feite richt tot allen. Het doel van Sporta is immers op de allereerste plaats aan iedereen dienst verwijzen. Sporta is geen sportbond, geen federatie, geen inrichter van competities. Sporta is ook geen jeugdbeweging, het is apostolaat. Wij willen meehelpen

aan opvoeding tot sportiviteit, samen met gelijk wie. Met al die van dicht of van ver bij de sport betrokken zijn of bij de vrijetijdsbesteding. Sporta streeft naar schoolmenselijke en morele vorming van alle sportlui. Ik bedoel sportbeoefenaars zowel als supporters. Sporta streeft naar de uitbouw van de echte opvoeding van sportiviteit. In elk milieu van opvoeding, het gezin, de school, de sportclub, de jeugdvereniging en zoveel anderen. De Sporta streeft naar integratie van de gezonde sportgedachte onder de bevolking. Sporta hoopt door beïnvloeding van de publieke opinie en door haar activiteiten bij het openbaar bestuur dat zowel de jeugd en de volwassenen naar mogelijkheid gezond zouden leven en op aangepaste wijze zich kunnen uitleven in het besteden van de vrije tijd maar op een zinvolle manier. Om dat gestelde doel te bereiken werkt Sporta met eigen kader, met zeer veel edelmoedig medewerkers, onbaatzuchtige vrijwilligers, en dat is Sporta of sportapostolaat. Apostolaat verwerpt snobisme, klerikalisme, verstellende vormen van organisatie, apostolaat is leven, steeds herbronnen, herbevruchten. Apostolaat stelt voorop: volledige persoonlijke inzet, lekenwerk en proostenhulp. Het veronderstelt bloedverwant naast technische geschooldheid, opvoeding en zo verder. Sporta rekent op de medewerking van alle inwoners van dit land, want er is nog veel te doen in de schone sportwereld. Wanneer Sporta in haar apostolische doelstelling altijd de mens z'n gaafheid, z'n amuzische ontwikkeling, z'n schoonheid in het middelpunt stelt, dan is het ook logisch dat bepaalde praktijken zoals doping, contactbreuk, omkoperij, geldzucht en zoverder door Sporta moeten worden bekampt. Daarbij hoeven we voegen de kwesties zoals veiligheid op de weg, het statuut voor de beroepssportlui, het beveiligen voor de elementaire vrijheid van de jonge spelers en dan zult u wellicht begrijpen dat de juridische en de sociale dienst van Sporta de handen vol heeft.

Beeld van basketballende meisjes en jongens (proberen bal in ring te krijgen)

Ondertussen: vrouwenstem (wss geïnterviewde): De praktijk van dit alles krijgt jeugd op de Sporta jeugdkampen. Dit jaar richt het Sporta-jeugdcomité 34 sportkampen in verdeeld over de provincies, Limburg Antwerpen en Oost-Vlaanderen. Voor de provincie Antwerpen gebeurt alles in het Sporta-centrum te Tongerlo, 7 kampen hadden reeds plaats in de paasvakantie. Van begin juli tot eind augustus staan het Sporta-centrum eens te meer open voor alle jeugd.

Beeld op voetballers

Beeld op handbal (jongens en meisjes slopen samen)

3 Vrouwenstem: zij komen inderdaad vanuit verschillende hoeken van het Vlaamse land. Op de Sporta-kampen worden initiatie of volmaking gegeven van heel wat sporten. Atletiek, diverse balspelen, zwemmen, paardrijden en gymnastiek, waterskiën en valschermspringen. Alle kampen staan onder toezicht van het jeugdcomité van Sporta en van het ministerie van nationale opvoeding en cultuur. Een driehonderdtal licentiaten, regenten, regentes, monitoren en monitrices lichamelijke opvoeding.

Beeld op volleybalspelers, mannen en vrouwen

Beelden van verschillende sporten waar jongens en meisjes gemengd sporten.

4 Vrouwenstem: staan ter beschikking van het jeugdcomité en zorgen op de kampen voor de pedagogisch en technische leiding. Sporta heeft trouwens ook zelf vormingsscholen voor monitoren en monitrices lichamelijke opvoeding opgericht, onder meer te Genk. De laatste jaren werd door Sporta ook gezinskampen georganiseerd en het is ook de bedoeling ook deze activiteit verder uit te bouwen. Buiten de vakantieperiodes worden in het Sportacentrum te Tongerlo nog verschillende initiatieven uitgewerkt. Voor alle jeugd: sportnamiddagen, sporttweedaagsen, sportweekenden en voor scholen en groepen: sportieve recollecties en sportieve bezinningsdagen. In al haar realisaties wil Sporta de mens op het voorplant stellen. Sport is slechts één hulpmiddel naast vele andere voor de algehele ontwikkeling van de mens. Wij bieden ook wat anders dan sport.

Bordje van museum buiten

Binnenkant van museum

Beeld van man dat naar prent kijkt

Schilderij van laatste avondmaal

Schilderij van gevouwen handen (gebedshouding)

Vrouwenstem: Er is tijd voor bezinning en ook voor gebed. 's Avonds nodigt de natuur uit tot wandelen en exploratie, tot gezellig samen zijn en creativiteit. De abdij en de omgeving biedt de gelegenheid tot culturele verrijking. Vorig jaar organiseerde Sporta vijf congressen in de verschillende Vlaamse provincies. Telkens onder de leiding van het provinciaal Sportabestuur, in samenwerking met de plaatselijke kernen. Zo krijgen wij voor Antwerpen een congres met als hoofdthema 'sportieve opvoeding in de opvoedingsmilieus', voor Brabant, te Halle 'de grondslagen van de sportbeoefening'. Voor Oost-Vlaanderen te Gent 'problemen in de beroepssport', voor West-Vlaanderen te Brugge 'het amateurisme, damessport en de olympische gedachte', voor Limburg ten slotte te Hasselt 'Sport en volksgezondheid'. Vooral Limburg bestudeerde de tweede weg.

5

Aftellen 6 → 1

Beeld van meisje die met bal werpt

Beeld van meisje die over touw hoog springt

Nog meer beelden van meisjes die hoogspringen over lat

Beeld van meisjes die verspringen

Beeld van vrouwelijke aanmoedigende begeleider

Beeld van vrouw die op trampoline springt

Beeld van lachend meisje

Beeld van twee meisjes die vrolijk op trampoline springen.

Beeld van meisjes die met jongens in halve cirkel op het veld zitten en rusten (en babbelen), wel gewaar van de camera

Zelfde vrouwenstem als ervoor: Dat ook de kerkelijke overheid de betekenis van de sport overschrijft blijkt uit de toespraak die monseigneur de smet op het Sporta-congres te Brugge gehouden heeft. Hij sprak er met kennis van zaken over sprong en spel. Zijn gehele uiteenzetting liet een bijzondere interesse voor het spronggebeuren vermoeden. De bisschop beklemtoonde ook zelf dat de damessport een plaats verdient en dat het sportterrein voor dames geen verboden werkkerrein betekent. Mits natuurlijk rekening gehouden wordt in de keuze van de sport en de opgelegde inspanning. Met de typisch vrouwelijk in de fysieke geest en roeping. Speciaal nog onderstreepte de bisschop het christelijke vreugde-element dat de sport bevat en verheffend meehelpt om de mensen beter en schoner te maken.

Zwart beeld

Aftellen 6 → 1

vrolijke muziek

Beeld van motorrijder

Beeld van wielrenners

Beeld van roeier (man)

Beeld van motorrijder in de modder (veel publiek)

Beeld van veel jongeren op Sporta kamp, ze staan rond een persoon die wellicht is flauw gevallen of zich niet goed voelt (of gewoon neerzit). Ze worden zich gewaar van de camera (en kijken in de lens en dan weer weg, terug naar de persoon die in het midden van de bende zit).

Zwart beeld

[85, 1968] Meer kans.

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Beeldband niet bewaard, toch een interessante geluidsband
- Moeilijkheid bij transcriberen omdat er geen beeld was

Transcriptie

GETROMMEL

interviewer: Dag meneer, meneer mag ik u es op de man af een vraag stellen?

Man: Da hangt er vanaf over wat dat gaat ja.

Interviewer: Ik vroeg mij af, kende gij uw gebuur?

Man: Ja, ik ken die min of meer nog, voor zover ik die zie natuurlijk hé.

Interviewer: Weet u hoe zijn kinderen heten?

Man: Ja.

Interviewer: Hoe heten die?

Man: Maria en Harry.

interviewer: Dag meneer, mag ik u op de man af een vraag stellen, meneer?

man: Da da moogt gij zeker.

interviewer: Kende gij uw geburen?

Man: Ik denk het wel.

Interviewer: Wete gij hoedat zijn kinderen heten?

Man: Ja.

Interviewer: Hoe heten ze?

Man: Francine uh... hoe moestk die andere noemen, Rita... en... ik vergeet een Ronny. Dat zijn ze drie denk ik, maar drie.

Interviewer: Zou ik u een vraag mogen stellen. Dag meneer, mag ik u op de man af een vraag stellen meneer?

Man: Over wa gaat da?

Interviewer: Kende gij u gebeuren?

Man: Min of meer.

Interviewer: Goiedag mag ik u een vraag stellen?

Vrouw: Jawel.

Interviewer: Kende gij uw geburen?

Vrouw: Kennen? Min of meer. *lacht*

Interviewer: En de naam van de kinderen van de bureen?

Vrouw: Ja langs welke kant, langs daar of langs hier?

Interviewer: Beide zijden.

Vrouw: Kinderen Roger, Renate, Vivian en euh Lucien.

Interviewer: Praat ge er soms mee?

Man: Nee toch niet.

Vrouw: ja in een kleine stad als hier mag ik zeggen dat dat ongeveer is als de grootstad. Wij hebben weinig contact met de mensen. Ik zal zeggen in ons gebuur zeggen wij een goiedag, een praat slagen over weer en win, het is voor de kinderen iets, maar verder, wij komen er niet aan uit en dat is

bij heel veel mensen zo... wij uh vinden dat ge er wel voordeel bij heeft, gebt er ook nadelen bij, maar de voordelen zullen wel groter zijn. Wij hebben geen last van teveel over en weer te lopen dan... de mensen vragen dat soms. Het nadeel dat kan zijn... in het geval dat de mensen in nood zijn, dan ge dan ook niet kunt zeggen ik kan da of da, maar dan mag ik wel zeggen, bij ons mensen is er wel een goede geest in die zin dat als we echt in nood zijn, dat we dat direct kunnen, maar... Ik weet het niet, de mensen leven ieder op hun eigen, ze... houden geen contact met de geburen. En wij trouwens, wij dat ook niet.

Andere vrouw: vroeger waar dat wij woonden, hebben wij eens een feest gehad van Rik van Looy, en dat is goed afgelopen een heel week aan een stuk, maar hier, ieder (onverstaanbaar).

Man erbij: nee... ieder is erg op zichzelf, ge kent elkander wel, maar er is geen...

Vrouw: er is geen... van een festival of van dit of dat een feestje van bijeen te doen, daar is geen sprake van, de mens staat hier praktisch op zichzelf.

Achtergrondgebabbel van mensen binnen (waaronder min 1 vrouw)

Presentator: De mens is vandaag op zichzelf aangewezen en zoekt zelfs geen contact of toch... mensen hebben mekaar nodig. Ze moeten het eens kunnen zeggen. Ze willen hun eigen inzicht toetsen aan dat van anderen, al gaat het over dagdagelijkse dingen uit de wijk.

1
Vrouw: Ik vind eigenlijk niet dat ze een hele dag op straat moeten spelen maar ze moeten toch ook met iedereen moeten leren omgaan, met andere kinderen leren omgaan, ik vind dat niets als ze al eens op straat spelen. Zo komen ze ook met iedereen in contact eigenlijk. ZE moeten dat van kleinsaf maar leren dat er gemakkelijke mensen zijn en moeilijke. Ik vind dat eigenlijk heel opvoedend dat ze met iedereen leren omgaan.

Andere vrouw: Ja ik heb graag dat de kinderen spelen met andere kinderen.

Interviewer: dat vind je goed?

Andere vrouw: Ja heel goed.

2
Andere vrouw: Toch vind ik het niet heel erg goed of interessant dat de kinderen zoveel op de straat spelen. Ik vind dat goed bijvoorbeeld voor zo eens een uurtje, maar zomaar klakkeloos op de straat, de kinderen heen en weer, ze moeten voor het verkeer voorzichtig zijn. Ik vind dat op den duur beangstigend en dan ook er zijn kinderen. U tracht ze in die richting op te voeden en ze komen dan in aanraking met kinderen die vloeken en tieren en dat vinden ze bijzonder schoon, zeker als je probeert ze in de goede lijn groot te brengen, Ze horen iets anders, maar dat is veel meer voor hen van waarde als 't geen dat u zegt dat niet goed is.

Andere vrouw: Ik vind nu dat we hier al bijna twee jaar wonen, dat het tijd wordt dat ze de speelpleinen gaan in orde brengen voor de kinderen. Er is plaats, het is alleen nog het aanbrengen van de speelpleinen, dan moeten de kinderen niet meer op straat lopen. En voor mijzelf, zou ik het zonde vinden dat ik ons klein op een klein hofke te spelen als er heel veel plaats is langs de straat om met andere kinderen te laten spelen.

Andere vrouw: Wij zijn hier komen wonen, omdat wij in een noodwoning woonden en naar hier moesten komen van de Diensten maatschappij. En dan zijn wij hier ook komen wonen, we wonen hier al twee jaar

Interviewer: Vind je het hier beter wonen dan in de noodwoning?

Vrouw: Ja, het is hier comfortabel, veel meer plaats, een badkamer, ik woon hier supergraag

Interviewer: En de buurt, is die ook aangenaam?

Vrouw: Ja heel aangenaam, 'spreekzame' mensen, zo geen euh mensen waarvan ge ruzie mee kunt maken zo,

Andere vrouw: Ik persoonlijk woon hier zeker heel graag en langs de andere kant als ge weer ergens komt dan zeg je, ja, je komt dus uit een gewone straat en kleiner behuisd en dan vragen ze, ik ga naar een nieuw huis en veel beter leefsituatie kunt ge daar opbouwen. Dan zeggen ze: ja tiens, gaat gij naar ginder naar het ideale kamp. De tegenstellingen, gebt veel mogelijkheden en toch willen sommigen mensen weer afbreken omdat ge dan bij mensen komt die dus in situaties zijn die dus minder willen van maken, hetgeen ervan te maken is, die het meer afbreken en dan sommige mensen zeggen 'Tiens verdraaid, hadden ze mij nu maar is de gelegenheid gegeven van zo'n huis, wat had ik ervan kunnen maken, wat een schoon gelegenheid had ik niet gehad voor het op te bouwen... en dat ge bij een huurhuis dan in de straat toch niet zo'n vooruitzichten hebt gelijk hier.

Presentator: Ervan maken wat ervan te maken is. Het gaat hier niet enkel om het al dan niet op straat spelen van de kinderen. Hier ligt de kans tot gesprek die georganiseerd contact biedt.

3

Vrouw: ik denk wel KWB en KAV dat dat hier in de buurt en grote rol speelt, dat is begonnen met die vergadering, die contactvergadering en dat is uitgegroeid met aanwerving van de leden enzo. En de mensen hebben daar geweldige steun aan, ze hebben een grote verwelkoming gehad, ze hebben elkaar leren kennen. En als het geboden wordt met KWB-KAV, dat helpt een mens toch problemen oplossen in het dagelijks leven nu. Ik denk dat dat veel, dage daar veel hulp aan hebt.

4

Vrouwenstem (in groot cursuslokaal zo klinkt het toch): de noedels, die gaan we op de gewone wijze klaarmaken, we gaan dus een grote hoeveelheid water nemen, we nemen gewoonlijk twee liter water voor een kwartje kilogram deeg...

Presentator: Problemen oplossen in het dagelijkse leven. De kookcursus die in het kader van de praktische school KAV wordt gegeven is een voorbeeld. Naast de bereiding van de gewone groentesoep worden de knepen aangeleerd om de echtgenoot en de kinderen te verrassen met fijne delicatessen. Koken wordt een kunst. Telkens wordt een spijskaart uitgewerkt onder de kundige leiding van beroepskrachten. Er wordt geen tijd verloren en ieder vervult haar opdracht met nauwgezetheid. Het rationeel leren werken in de keuken is een van de belangrijkste doelstellingen, naast het leren kennen van de voedingsproducten en hun samenstellingen.

Vrouwenstem: Dames wij kuisen dus de sla, niet met een mesje, zoals ik heir gezien heb, de dame doet dat hier met een aardappelmesje, wij gaan dus de sla plukken, dus met de hand het dikste gedeelte van de sla eruit verwijderen. Aldus krijgen wij het mooiste gedeelte van de sla over.

Presentator: Verbeterd worden is geen blaam, daarvoor dient de cursus. De cursus heeft meer inzicht in de voedingsleer en in de gezonde voeding. De duurste oplossing is niet altijd de beste.

vrolijke klassieke muziek

Presentator: De kip begint te geuren. Als een kleinoot (?) wordt ze gepaaid met saus en champignons. Zelfs de geheimen van de grootmeesters komen eraan te pas. Met een 'geuk' cognac wordt de kip geflambeerd en gedooft met rode wijn. In het afgelopen jaar werden in het Vlaamse land 590 van deze cursussen ingewilgd. Tussen de bereidingen door wordt gesproken over de

procenten van het inkomen dat normaal naar de voeding gaat. Al wat geleerd werd, wordt thuis in de praktijk en dwingt waardering af. Die praktijk ligt veel breder dan de latere kookpot. De deelnemers hebben rationeel leren werken. Ze weten veel meer over de voedingsleer en ze hebben gezonde gedachten over de besteding van het inkomen aan voeding. Deze groep werkt in de kookklas in een school. Het is een voorbeeld. De meeste groepen zitten gedrongen in lokaaltjes en kelders en komen toe met een gasvuur onder de arm. De uitrustingen van scholen zouden veel ruimer moeten opengesteld worden aan deze initiatieven. Proeven en de afwerking zijn belangrijk. De mooie schikking van de schotels geeft het feestelijk uitzicht; het laatste del van iedere les is niet het meest prettige. Al dat met zorg wordt bereid wordt met evenveel zorg geproefd en tijdens een gezellige eetpartij besproken. Het is eens te meer een gelegenheid tot onderling contact waar naast de keuken ook andere problemen druk besproken worden.

klassieke fluitmuziek

Presentator: Terwijl de vrouwen koken, volgen de mannen een schildercursus, de grote schoonmaak staat voor de deur. Iedereen denkt dat hij kan schilderen, maar er komt wel meer bij kijken dan kwast en pot verf. Wat is een goede kwast, hoe moet je hem vasthouden. Met die vragen begint de eerste les. Iedere les bestaat ook uit een reeks praktische voorbeelden en oefeningen: plamuren, lakken, behangen en al wat erbij hoort. Deze cursus kent in het Gentse veel succes. He is voor heel wat huisvaders een daadwerkelijke hulp in het rationeler aanpakken van huishoudelijke karwijtjes en daarbij wil de KWB steeds dienst bewijzen.

De autocursus wordt in meerdere verboden ingericht. Het eigen wagentje is er na een tijd spa van gekomen. handige huisvaders doen veel zelf. Het beperkt inkomen, maar is dikwijls noodzakelijk.

achtergrondgeluid van man die cursus geeft

Presentator: In een praktische cursus van 3 avonden, wordt de elementaire techniek van een auto, aanschouwelijk uit de doeken gedaan. Voor velen is dit een allereerste kennismaking met de autotechniek. Het doel van deze lessen is de eigenaar te brengen zijn auto met kennis van zaken te gebruiken maar ook te onderhouden. Ieder onderdeel is duidelijk in scherm gebracht en wordt ook concreet getoond. Het wordt in en uiteen genomen en gesitueerd in het geheel. Theorie en praktijk worden onderwezen door monitoren die zich plaatsen op het niveau van de cursist zodat deze er ook daadwerkelijk veel bij leert. Zo is de puzzel van de onderdelen op het einde van de lessenreeks geen enkel geheim meer.

achtergrondgeluid van man die cursus geeft

Presentator: Iedere deelnemer beschikt over een degelijk uitgegeven handleiding. Thuis kunnen ze alles nog eens rustig herkauwen. Bij het nazicht en het onderhoud van de wagen blijft de handleiding dienen als leidraad. Vandaag is alles nog een beetje vreemd maar morgen zal de cursisten veel geld en misschien ook veel miserie bespaard blijven van nu kunnen zij het zelf.

5

Presentator: Bij de demonstratie bloemschikken leren de dames de kleur en de vorm beter combineren. Een tak vol appelbloesems en enkele tulpen wordt een fascinerend geheel, een gedicht in huis. Alles hoeft niet zo duur te zijn, zeg het met bloemen, maar niet alleen om iemand anders te vieren, iedere dag is de moeite waard om versierd te worden met het leven en het licht van de bloemen. Al te dikwijls worden bloemen zomaar in een vaas gestopt, met weinig middelen en zonder onkosten kan uit het geheel een pronkstuk bloeien. Deze dame denkt wellicht aan het komende eerste communiefeest en wil beslist in haar woning een feestelijke stemming scheppen met mooi geschikte bloemen.

6

Presentator: Het resultaat van de naaicursus die eveneens wordt ingericht in de praktische school van de KAV wordt bewonderd tijdens een plezierige familiale kindermodeshow. Tot in de puntjes

worden de jongelui opgedirkt en afgeborsteld. Zowel de moeders als de kinderen beleven er plezier aan. Kleed je aan, kleed je uit, nog gauw even door het haar want straks moet alles keurig zijn. Het is een show zonder mannequin allures maar met eigen kinderen en zelfgemaakte kledingstukken, zelfgemaakt. En iedere moeder is natuurlijk fier op het resultaat van haar werk. Alles gebeurt met de ernst van een echte modeshow alhoewel het juiste ritme van draaien en keren niet door alle deelnemers wordt gerespecteerd. Het leren naaien geeft naast de nieuwe handigheid en kennis, ook meer zin voor eigentijdse aangepaste kleding, voor meer persoonlijke keuze die in een overvloed aan confectie niet altijd gemakkelijk is.

Klassieke muziek: violen (blijven ook op achtergrond wanneer de presentator spreekt)

7 Presentator: Een nieuwe baby in huis, moeder moet het nog rustig aan doen en de andere kinderen vragen ook haar zorg. De eerste weken is het huishoudelijk werk voor haar te zwaar. Met de gezinshelpster komen vaardige handen, een lachend hart en een groot aanpassingsvermogen in huis. ***geluid van kopjes en borden die in een kast? Worden gezet*** De opdracht van de gezinshelper is ene zeer bijzondere, zij moet ervoor zorgen, nu moeder nog alles niet kan doen, dat het gezin normaal kan voortleven. ***geluid baby*** de gezinshelpster treedt niet in de plaats van moeder, zelfs al is deze tijdelijk afwezig, zal zij erover waken dat moeder in het gezin centraal blijft. ***huilende baby, huilt lang***
kinderstem praat* *baby huilt weer* *moeder sust?

Presentator: De taak van de gezinshelper houdt niet op met het klaarmaken van het eten of het dekken van de tafel. Ze moet oog hebben voor al wat er zich in het gezin afspeelt. Ze moet mee sfeer kunnen scheppen in huis en prat gaan op netheid. De gezinshelpster blijft nooit langer dan nodig is, zo vlug mogelijk overbodig worden opdat moeder zelf haar volle verantwoordelijkheid zou kunnen nemen is een moderne vorm van maatschappelijk dienstbetoon. Al die opdrachten vragen een degelijke opleiding en deze wordt verzocht door KAV. Bij een bevalling, ziekte, overlijden of overspanning is een gezinshelper dikwijls een engel in nood. In 1967 werden door de gezinshelpsters van KAV 500 000 uren gepresteerd. De subsidies zijn de laatste jaren wel gestegen, maar de lonen stegen ook en terecht. Dit maakt dat KAV voor ieder gepresteerd uur zelf 15 franc moet bijleggen. Dergelijke ontzettend waardevolle dienst aan de gemeenschap is een hogere waardering vanwege de overheid waard. Maar de KAV wacht niet op de overheid om in de gezinnen die dringende hulp nodig hebben bij te springen. De KAV voert haar actie beloond bij de gedachte aan duizenden gezinnen dienst te kunnen bewijzen en er vreugde te kunnen brengen.

8 ***vrolijke klassiek muziek, ophitsende violen?***

We worden te vroeg oud, we zitten te veel, we verleren te ademen, we hebben meer grote behoefte aan sport en lichamelijke opvoeding. In tientallen afdelingen nam KWB en KAV de stier bij de horens. Aan belangstellenden is er voor deze turncursussen geen gebrek. Een monitor of monitrice vinden loopt meestal ook nog vlot, maar een sportzaal, sportzalen in ons land zijn zeldzame dingen in de meeste gevallen blijven de turnzaal van een school de beste oplossing, maar dan moeten de scholen willen. We staan hier voor hetzelfde probleem als voor de kookklassen. De scholen zouden hun zalen die na 5 uur toch leeg staan, breder moeten openstellen voor de organisaties.

klassieke muziek

9 presentator: Deze groep KWB'ers is reeds gewoon te oefenen aan de toestellen hoewel het soms toch nog problemen stelt. Problemen die zijn er genoeg. De praktische diensten en activiteiten van KWB en KAV zijn echter niet de hoofdzaak. Nee, de hoofdklemtoon ligt elders, het gesprek in kleine groepen, dat is de kern van ons sociaal cultureel vormingswerk. Tal van problemen komen in de besprekingsavonden aan bod: het mekaar leren begrijpen van jonge gehuwden, medezeggenschap in

onderneming, de vernieuwing en de deelname van de arbeidersgezinnen in de kerk, de verbruiksproblemen, ruimere kansen voor de vrouw in de samenleving. Het komt erop aan voor ieder die aan het gesprek deelneemt, z'n ervaringen en opvattingen naar voren te brengen. Daaruit groeit een ruimer en vernieuwd inzicht dat verworven wordt in een eigen levenshouding en dat wordt doorgestoten naar de publieke opinie en naar de overheid. Geen saaie boel, maar frisse dynamische besprekingsavonden waar leven in steekt.

Mannenstem (geïnterviewde): Het is misschien verwonderlijk, dat wij verschillende van ons mensen, of van onze leden of van de arbeiders in het algemeen, werkelijk niet kunnen interesseren voor onze vergaderingen. Alle afdelingen klagen erover dat die mensen niet in grotere getallen opkomen eigenlijk, maar weten zij wat ze missen eigenlijk? Er verandert veel in de wereld, dat is trouwens het programma dat we voorop zetten ook en dat is de verantwoording van de beweging ook trouwens he, het verwoorden van de problemen die er zijn. Daar is ene evolutie, alles gaat zeer snel, alles gaat heel vlug. Dat kunde nie bijblijven, dan kunde nie volgen. Daar is de tok van de beweging: Die zaak formuleren, het probleem voorstellen zoals het is, zodanig dat wij er zelfstandig het onze kunnen uitpakken.

Andere man: we staan alsinds in de toekomst voor structuurhervormingen. Die houden natuurlijk verband met de meer uitbreiding van de economische democratie. Als we nu niet trachten om mensen voor te bereiden op de dag dat die structuurhervormingen zullen doorgevoerd worden, mensen die durven en kunnen hun verantwoordelijkheid opnemen, dan gaat onvermijdelijk die structuurhervorming wel ten goede komen aan de economie alleen, maar ik denk niet aan de arbeiders. En het is toch normaal dat de structuurhervormingen toch gedeeltelijk alsinds ten goede komen aan de arbeiders

Andere man: Het is altijd een opgave geweest van de KWB, om in contact met de mensen, trachten op te vangen welke werkelijke problemen zijn bij de mensen. En ik geloof dat dat in deze tijd nog meer dan ooit onze opgave is. Allez toevallig ben ik vandaag bij een vijftal menen aan huis geweest en in drie gezinnen hebben ze mij gesproken over dat het minder gaat op het werk, de werkgelegenheid, de werkzekerheid die bij die mensen, veel mensen, op het spel staat voor de moment. Ik ben toevallig ook nog bij een patissier binnen geweest die zei van 'de zaken gaan minder goed ' want bij de slijpers is er minder werk, bij de diamantslijpers ... ge voelt dat zijn problemen die op de moment werkelijk leven bij de mensen en ik denk dat het onze taak is als KWB om juist dat op te vangen en euh dat probleem te brengen waar dat de oplossing moet bereikt worden, want het is met overtuiging dat het in deze tijd moeilijk er en moeilijker wordt om de problemen te stellen en tot een oplossing te brengen omdat veel zaken, veel meer dan vroeger, boven onze kop beslist worden of uitgemaakt worden door de overheid, door bepaalde organisaties, syndicale organisaties en andere en het is juist de moeilijkheid , maar toch de opgave voor ons als KWB, om de weg te vinden om de werkelijke problemen die we aanvoelen bij de mensen, om die ergens te brengen in die organen, in die kanalen, daar waar ze moeten zijn

Andere man: Wel voor mij, ik zie dus nog een ander aspect in de beweging, namelijk het dienen, buiten dus de vorming te geven. Ik bedoel daarmee, dienen in een bredere zin opgevat, het dienen van de menen die naast u zijn, die naast u zitten op het werk, waar ge dagelijks mee omgaat, die bij u in de buurt wonen, dus die mensen een helpende hand toe te steken. Zo hebben wij een half jaar terug een feit gekend op het werk bij ons, een jongen die ze verdrongen hebben en eens dat geweten is, wordt daarop het werk over gesproken, over gebabbeld. En vanalles komt boven, niemand vond die mens een slechte en da was een goeie, en dit en dat. Maar als ge dan vraagt aan

die mensen: jongens, hebben wij niet mee schuld, hebben wij ons best gedaan, zijn wij een lichtje geweest in die donkere nacht wanneer hij nog leefde? Dan beginnen ze na te denken en dan voelt ge eigenlijk... en das dus in feite de beweging zien da we moeten, elke dag dat we kunnen, op ieder moment, altijd.

Presentator: KWB en KAV bewegingen die iedere dag in stilte werken, misschien niet spectaculair, maar al die verspreide inspanningen samen, leveren ontegensprekelijk een belangrijke bijdrage aan onze gemeenschap, waarin wij meer kansen willen scheppen voor ieder arbeidersgezin.

klassieke muziek, viool

[90, 1968] Blankenberge; doop; De derde.

Opmerkingen tijdens transcriptie

- 2 filmrollen
- Filmrol 1 zeer slechte geluidskwaliteit (slowmotion) → zeer onvolledig getranscribeerd
- Filmrol 2: geluid en beeld zijn niet synchroon

Transcriptie

FILMROL 1

Beeld loopt enkele seconden voor op geluid

Aftellen 6→1

Begingeneriek KTRC (manneke met vinger in de lucht en andere arm in zij, leunend op zwarte doos met witte kaligrafieletters 'ktrc', het stokje van de K is een kruis.)

***muziek* (fluitmuziek met grote trom)**

Begingeneriek 'De Derde'

Beeld: achterkant hoofd van kortharige vrouw: de titel DE DERDE verschijnt in witte blokletters op dit beeld

Beeld filmt haar geleidelijk aan van de zijkant

Beeld op grote witte villa: een kortharige vrouw loopt woest met haar jas over haar schouder het huis uit.

Beeld: vrouw loopt woest door de bossen

Beeld: Vrouw loopt woest over een brug.

Beeld: vrouw frontaal gefilmd die woest blijft stappen

Verder nog meer beelden van de vrouw die woest stapt

Vrouwenstem (ze praat boos en ingestudeerd, AN): U bent de schande van de familie, dat zegden de woorden van je eigen moeder. Ik was pas om 4 uur thuis gekomen vanmorgen en om 7 uur gooiden ze de deur open van m'n slaapkamer. Nou ja wat doe je dan? Opstaan natuurlijk en tussen twee geeuwaanvallen wat hete koffie slurpen aan tafel en het schelden en geweten lang over je heen laten gaan. Toen vader aan tafel verscheen zei ik aan tergend traag tempo: ik ben de vlek op het smetteloze blazon (?) van mijn zeer eerbare familie. Hij sloeg het kopje koffie uit m'n handen zodat het in glazementen (?) tegen de muur vloog en joeg me vloekend het huis uit. Het is bepaald geen pretje weetje, iedere zondagmorgen te moeten deelnemen aan dat triestige 'driehoeksverband'. Wat zei Chris weer? De jongen die me vanmorgen thuis bracht. Ik ben het beu ieder weekend door te brengen in die vercommercialiseerde amusementswereld, en ook nog, ik heb er bezwaar tegen dat wij er hier maar oplos leven, terwijl miljoenen jongeren in de derde wereld verkommeren in armoede en onwetendheid. Ook de meisjes moesten daar eens aan denken zei hij. Ik wist zelf alleen niet zo over de moord op Martin Luther King. Met enkele vrienden verzaadde ik onlangs in een soort cabaretkelder tijdens een 'dominiekerdenking'. Iemand droeg gedichten voor van Garcia Locca, ik had ernaartoe geluisterd met een soort gevoelens van afkering en interesse. Diezelfde gevoelens overmeesterden me terwijl Chris verder sprak. Plots kon ik de moed niet meer opbrengen om langer naar hen te luisteren en smeekte hen: het lot van hen interesseert me niet, ik zit zelf helemaal in de put, al die gruwelijke moorden. Ik wil er niets van horen, zwijg erover asjeblieft!'

trommelmuziek, indringende muziek met hoge fluitmuziek

tokkelmuziek op gitaar

Beeld op man met sigaar, ingezoomd op z'n getokkel op de gitaar.

Vrouw staat op podium ernaast en zegt een stuk op, begeleid door de gitaarmuziek

Vrouw blijft voor zich uit staren

Er wordt vanop het podium gefilmd. Er zitten slechts een 10tal mensen in de zaal

Vrouw: ik wil het niet zien, ik wil het bloed niet zien op het zand. Ik wil het niet zien, de maan wijd open, paard van vreedzame wolken en grijze arena van de dromen. Het wilgenrond (?). Ik wil het niet zien, as worden mijn herinneringen. GA.. verwittig de jasmijnen met hun kleine putten (?). Ik wil het niet zien, hoe van de oude wereld likte met haar droeve tong over een muil vol (?). vergoten op het zand, dwing me niet het te gaan zien. Ik wil de hulp niet willen verminderen bij elke 'harteklop'.

Beeld op vrouwen in de zaal (ingezoomd over elke vrouw haar gezicht apart), ze kijken niet naar de camera

Beeld op weggelopen kortharige vrouw die door de weides loopt. Ze zet zich neer geniet van de natuur (lach en ogen dicht) - natuurbeelden

*Vrouwenstem (vanuit eerste deel): Zwijgend is Chris meegegaan aan de deur van m'n huis. Daar had hij me de hand geboden en zei: ik vind je sympathiek, ik hoop je nog terug te ontmoeten. Hij wou nog iets mee zeggen, maar het lukt ehm bijna niet. Hij verdween ogenblikkelijk. Alsinds een merkwaardige ontmoeting. Al die andere kerels die me reeds thuis brachten hebben dat heel anders aangepakt. Allemaal bewust op een beetje meer dan gewone intimiteiten. En dan kun je altijd wel laten opscharrelen door één van je kereltjes en nou ja, als ze niet te brutaal zijn, dan neem je ook maar eens een trekje, of je laat ze hun gang gaan. Je kon dat alles wel eens dikwijls beu worden, hierin had Chris volkomen gelijk. En toch begint het telkens. Hoe komt het dat hij telkens herbegint? Hoe komt het dat ik telkens herbegin? Er is dirk geweest, het is een half jaar geleden dat ik hem voor het laatst zag. Hij is de enige geweest waarvan ik ooit heb gehouden. We waren toen onvoorzichtig geweest en de dagen leefden we in angsten voor de mogelijke gevolgen. We wisten beiden geen raad. hij moest nog studeren en z'n ouders waren onbemiddeld en mijn ouders zouden me zeker vierkant in de steek laten. We hebben toen dagenlang gewikt en gewogen. Op een avond kwam dirk met een oplossing: hij zou geld vinden. Dat was de laatste keer in m'n leven dat ik gedeeld heb (onverstaanbaar). Tegen al zijn evidente logica in kwam er in mijn oerkracht een opstand die zich uit in een hysterische huilbui. Toen het ver was zei ik met aandrang: ga nu weg! Ga nu weg! En dit eenmaal en voor goed! Ik wil je nooit, nooit nog weerzien! Hij was als een god voor mij geweest. Ik had hem bemind zoals men dat niet onder woorden kon brengen. De moord op Martin Luther King, hoe gruwelijk ook, had mij niet diep aangegrepen. Zijn doel en leven lagen buiten mijn gezichtsveld. Maar mijn god was van zijn voetstuk gevallen, mijn jongen, mijn dirk, was dood en gestorven voor altijd. *triestige fluitmuziek**

Beeld op vrouw met lang haar op podium, staart recht voor zich uit, achter haar micro. Wordt frontaal, linkscentraal gefilmd. Camera gaat rond haar, maar zij ontwijkt duidelijk de camera en staart voor zich uit boven het publiek dat er amper is. Wederom begeleid door gitaargetokkel (wat de vrouwenstem nog onverstaanbaarder maakt).

Vrouw (verder met haar opvoering): (Onverstaanbaar)

1 Beeld op drukke straat, waar heel wat mensen overteken. Veel mannen in pak met aktetas, her en er ook enkele vrouwen met rokken/jurken. Kortharige vrouw steekt mee over.

ZE loopt door de stadsstraten.

Kortharige/weglopende vrouw: Sinds Dirk heb ik met niemand niet echt meer kunnen praten.

Vrienden en vriendinnen zoek je sporadisch op om eens een nachtje de zenuwen te ontspannen tijdens een dansfurie op een routinefeestpartij. Maar waartoe dienen woorden nog als je ze tegenover een ander niet meer in een zinnig verband meer kunt aan elkaar schakelen. Als alle

woorden 'verstartelen', in clichés, waartoe dienen gebaren nog als men op voorhand weet dat ieder gebaar een ritueel is dat je al honderden keren heb overgedaan en dat dan honderden keren is overgegaan in dezelfde sekssensatie zonder persoonlijk accent, zonder persoonlijke inzet, waartoe dienen onze ogen nog als ze louter nog als een 'amateurscamera' dingen en gebeurtenissen aftasten. Waarom trekt hem zo sterk aan? Waarom duikt telkens weer het gezicht in mijn geheugen op van het meisje dat zijn 'treurzaam' voordroeg.

Beeld van camera die gebouw binnenstapt.

gitaar tokkel muziek

Beeld van vrouw die voordracht doet en gitaartokkelaar. Enkele mensen zitten aan de zijkant

De voordragster staat met gekruiste armen en kijkt recht voor zich uit.

Vrouw (gaat verder met opvoering): (Onduidelijk)

Beeld van water

Beeld van lang waaiend riet

Beeld op vrouw die in de natuur loopt

Beel van vrouw die hand naar boven houdt tegen de zon (van onder gefilmd)

Stem van weggelopen vrouw: *Worden we hier alsinds weer zinnig aan elkaar verbonden. Ogen kregen weer de glans van innerlijke bewogenheid, gebaren werden weer zinvollere menselijke symbolen. Woorden, ogen en gebaren werden de uitdrukking van een diepmenselijk profiel. Het is mogelijk dat men liever niet met dit alles geconfronteerd wordt. Maar het was niet mogelijk het uit mijn herinneringen weg te borgen. Wat zei Chris weer, die vriend van deze nacht? Ik vind je sympathiek. Er zat in die woorden een stukje van z'n hart vast, maar hij lijkt me iemand solidair met een andere wereld, een wereld gebukt onder slavernij en onrecht, een wereld waar ik niet thuishoor.*

Beeld van man met bril en baard, centraal, frontaal, spreekt camera aan, van top hoofd tot kin in beeld

Man: één van de mooiste toespraken van dominee Martin Luther King is die van 28 aug. 1963. King sprak die dag in Washington 1000en 'bevolkers' toe om er zijn droom kenbaar te maken. Hier volgen enkele van de mooiste passages:

-We zullen niet tevreden zijn zolang de zwarten het slachtoffer blijft, een onbeschrijfelijke brutaliteit van de politie.

-We zullen niet tevreden zijn zolang ons lichaam vermoeid van de reis, geen plaats vindt in de hotels in onze steden en in de motels langs onze autowegen.

-We zullen niet tevreden zijn zolang onze kinderen beloofd blijven om een identiteit, een waardigheid in het opschrift (onverstaanbaar).

Nee, wij zijn niet tevreden en wij zullen dit niet zijn zolang de rechtvaardigheid niet als houding waardig en de deugd als een majestueuze sprong (onverstaanbaar)

Keer terug naar Mississippi, keer terug naar Alabama, keer terug naar Georgia, naar South-Carolina, Virginia, keer terug naar de sloppen en laat de (onverstaanbaar) ondersteunen in het noorden. En weet dat deze toestand zal gewijzigd worden en dat hij kan gewijzigd worden. Laten we ons niet overgeven aan de wanhoop. Ik heb een droom, een droom die niet gewoon is aan de Amerikaanse droom. Ik droom dat op een dag de zone van de propere slaven en propere slavenhandelaars zal ontstaan op de losse heuvelen van Georgia, ... (onverstaanbaar). Ik droom dat deze staat om Mississippi zelf die op dit ogenblik verstrikt wordt door het onrecht, (onverstaanbaar), door de onderdrukker, en evaluaties van vrijheid en rechtvaardigheid. Ik droom dat op een dag mijn vier kinderen zullen leven in een land waar ze niet beoordeeld worden naar hun huidskleur, maar naar

hun verdienste. Dit is onze droom. Met die overtuiging keer ik terug naar het zuiden, die overtuiging zal ons in staat stellen deze oceaan van wanhoop een brug vol hoop te putten.

tokkelmuziek gitaar ondertussen

Beeld van bos

Vrouw loopt door bos

Vrouw loopt langs klein huisje

vrouwenstem: Het gaf me een geestig gevoelde echo van verbetering van hoop te horen doorklinken van de toen onderdrukten, terwijl hij zelf gevangen zat in de kringloop van z'n eigen persoontje. zij waren de slaven van enkele machtige uitbaters. Ik de slaaf van de (onverstaanbaar). De oceaan van wanhoop en (onverstaanbaar). Ik wou die (onverstaanbaar) op mezelf toepassen, maar uit mijn verband gerukt vond ik geen aanknopingspunt voor mezelf om ergens de hoop aan vast te knopen. (onverstaanbaar) Waar houden de mensen de bezieling, om zich niet over te leveren aan de wanhoop. Was er dan nergens een aanknopingspunt tussen hun wanhoop en de mijne? Het beeld van Chris drukt zich steeds sterker op. Gaan zei hij. En in dat ene woord klonk me iets vertrouwd toe. Gaan, tot ziens. Een mens die een ander mens appelleert. Ik moet Chris beslist weer zien. Ik moet hem vertellen wat ik ervaren heb in die rommelige cabaret. Misschien kan hij me introduceren in die wereld waar ik voorlopig niet thuis hoor. Ik heb Chris terug ontmoet. Hij was in druk gesprek met een danstent-uitbater over muziek, dans en stereo-installatie. Hij leek blij verrast en betrok me bij alles in het gesprek.

muziek zware violen

Interviewbeeld met man in pak (links in beeld, schuinfrontaal naar rechts, kijkend naar interviewer rechts)

Man: Uhm de doelstelling van onze organisatie is dus dat wij een gewoon publiek willen worden waar iedereen zich uh (onverstaanbaar) hem amuseren (onverstaanbaar). Het is ook de bedoeling dat dus de ouderen, dus niet alleen de jeugd hier bij ons komt, maar ook de ouderen zich thuis voelen. Uhm ik ga er vanop aan dat het voor ons allemaal een genoeg is om (onverstaanbaar) dus eigenlijk laten we het zo zeggen (onverstaanbaar) instelling, maar het is ook een hobby. De meeste klanten bij ons komen: de muziek, de sfeer, de ambiance, de wisseling in de sfeer (onverstaanbaar), maar ook ten opzichte van het publiek dat binnenkomt bepaalde eisen stellen. Laat ons zeggen er komt iemand binnen die laat ons zeggen te veel gedronken heeft, die wordt niet bediend. Dat het voor onszelf een genoeg is om dit werk te doen, dat heeft u ondertussen wel begrepen. De ervaren toont dat niet alleen de oudere, maar ook de jeugd (er wordt zoveel over de jeugd gezegd), wij hebben de ervaringen opgedaan, wij hebben dat iedere week gezien dat de jeugd is die (onverstaanbaar). Wat de Engelse zo typisch noemen ... het zogenaamde (onverstaanbaar).

Beeld op een bar: een drankje/cocktail in beeld

Vrouwenstem van weggelopen vrouw: Chris was een uitmuntend danspartner en toch hebben we die avond niet gedanst. Ik had vooral nood aan een gesprek. Hij luisterde aandachtig en hielp me af en toe mijn gedachtengoed klaarder te formuleren. Hij gaf me geen pasklare antwoorden. Maar op het einde van de uiteenzetting begon hij te vertellen over een vriend die werkzaam was in Congo. Ik moest eens mee op bezoek gaan bij de ouder van z'n vriend.

Interviewbeeld: man rechts in beeld, frontaal, achtergrond natuur, hij zit neer op een stoel, tot heupen in beeld

Man: Mijn zoon is uhm drie jaar geleden naar Congo vertrokken. Hij is nu (onverstaanbaar). En toen wou hij (onverstaanbaar) maar wij zegden als wij jonge mensen het niet doen, wie doet het dan? Ik

ga en hij is vertrokken. Nu hebben we een vakantie om bezoeken te doen en we hebben gezien (onverstaanbaar) Hij werkt daar samen met heel wat vrienden en ze zien de resultaten, ze zien dat ze al het onderwijs van Congo meehelpt en ze zien bijvoorbeeld naast hen ook al, een figuur, een Congolees die nu al even goed werk heeft, een zeer goede naam. Die man werkt aar heel de dag in de kliniek van de universiteit en we hebben hem misschien de grootste helft van de 15 nachten die we daar doorgebracht hebben, hebben we gemerkt hoe hij opgehaald werd door een Volkswagen camionette om dringende gevallen te koen behandelen, wel die man werkt daar zo graag voor een maandwedde die ongeveer gelijk is aan wat een goede dokter hier per dag verdient. Dat is ginder, het is niet te vertellen bijna, dat weven van die zwaartestonden, dat is een armoede die ge u hier niet kunt voorstellen. Die mensen, ik heb daar bedelaars gezien die trachten een blaadje luchtperspapier te verkopen om een kleine verdienste te hebben, sigaretten per stuk worden verkocht... en ... ik ... vind dat bijna niet kunnen zo buiten vernieping (?) van wat we hier hebben als we weten hoe het ginder is, alsget eenmaal gezien hebt kunt get niet meer loslaten.

2

Beeld van weggelopen vrouw in huis, ze leest iets.

Ze kijkt voldaan voor zich uit in de huiskamer.

Ze stapt uit het huis met twee kinderen: een jongen en een meisje.

Ze duwt het meisje op de schommel? We zien het meisje voorbij de camera schommelen, maar de camera focust zich op het beeld van de weggelopen vrouw.

Weggelopen kortharige vrouw: Dit bezoek bracht in verdere ontspanning, er was een gesprek op gang gebracht. Ik voelde me langs Chris om opgenomen in een wereld waar dagelijks strijd wordt geleverd voor meer eerlijkheid, meer rechtvaardigheid, meer waardering voor ieder menselijke persoon. En eigenaardig genoeg bracht hij het bestaan van God ter sprake, de god uit de kinderjaren, waarvan ik meende dat ik hem sedert lang bij de catechetische formules vergeten en begraven had. Nu ervaar ik dat God pas levendig wordt voor hen die buiten zichzelf willen treden, dat wij dan pas naam mogen uitspreken, dan pas iets zinnigs kunnen vertellen wanneer men bereid is iets waardevols te ondernemen voor de andere, de mensen en dat te beginnen met die mensen waarmee men dagelijks samenleeft en omgaat. Wanneer men gewoon bereid is een pleziertje te doen; Was God niet het uiteindelijke sluitstuk van die ingewikkelde puzzel die ik dagelijks tevergeefs geprobeerd had in elkaar te passen. De puzzel van de verhouding tussen mezelf en de anderen? Is hij niet de schakel, is hij niet het antwoord op de vele vragen die de wereld en het leven mij stellen?

fluitmuziek

Beeld op meisje dat heen en weer schommelt (frontaal), beeld op de weggelopen vrouw die er blij uitziet.

Vioolmuziek

Beeld op tuin

Presentator: God ja, het is het meest belaste van alle mensenwoorden, (onverstaanbaar)

Beeld op grafsteen

Beeld op kerkhof

Presentator: Godsdienst, ze hebben het woord uiteen gerukt gedood en (onverstaanbaar). Ze vermoorden elkaar, in Gods naam. We moeten tegenover hem staan in de diepste duisternis, en niet meer hij, maar hij zuchtte, gij kruiten, alleen dat ene en wanneer ze dan (onverstaanbaar). God is dat niet de werkelijke God? Die ze alle-armen (onverstaanbaar) De ene levende, de god der mensenkinderen, is niet hij die ze hoort, die ze (onverstaanbaar). Het is niet (onverstaanbaar). Het woord God, het woord (onverstaanbaar). Het op naam geworden woord in alle mensentalen gebruikt

door alle (onverstaanbaar). Wij kunnen het woord niet ook niet (onverstaanbaar) maar we kunnen het (onverstaanbaar)

muziek koormuziek

Achtergrond: groot kruis, eindaftiteling rolt erover heen

eindaftiteling:

'De Derde was een vakantieprogramma

m.m.v.

magda Sterckx

Cris Heiligers

Dirk lambrechts

Gaston savat

Sim van nieuwenhove

Samenstelling en sscript

Tuur wittockx pr.

Film

Citetom

Guido van oroy

Juul goris

Montage

Studio reusens

Jo snel

Teksten

Martin Buber

F.G. Lorca

MartinL. King

Realisatie

Stefan hanssen

Productie

Rene bodson

Correspondentie adres

Lucreat tv

Postbus 4

Brussel 5

FILMROL 2

Beeld: begingeneriek

Witte bol op zwart scherm, zwarte lijn diagonaal, in die zwarte streep witte letters 'de kerk nu', de letters lopen over de lijn van links naar rechts (een paar keer). Vervolgens eronder de titel:

Actualiteiten

Beeld: winkelstraat Blankenberge

Beeld: wandelende mensen in de straat

Beeld: gebouwtje waar bord met 'forum' aan hangt

Beeld: ingezoomd op bordje 'forum'

Priester: *Midden de drukte van de Kerkstraat te Blankenberge hebben we hier ons vakantiecentrum neergezet: het forum. Hoe het groeide, dat is een geschiedenis van reeds meer dan tien jaar. We zijn begonnen met een zeer bescheiden informatiebureau, waar men ons vragen kon komen stellen over alle mogelijke ne onmogelijke dingen en waar wij op korte tijd vaststelden dat op vakantie gaan nu toch eigenlijk ook zo eenvoudig niet is. (interviewbeeld op priester (mannenstem), rechtscentraal frontaal, tot ellebogen, kijkt naar links (interviewer), rechtsonder microkop, achtergrond, mensen die rondwandelen, stoeltjes, tafeltje, parasol.)* Priester: *Dat dat probleem gekomen en misschien nog het voornaamste, hoe men die tijd zal doorbrengen, hoe men die tijd er zal doorkrijgen. Op korte tijd hebben we ondervonden dat een vakantieganger de nood heeft aan lectuur, dat hij veel tijd heeft om te lezen, dat hij zoekt soms zo wat (onverstaanbaar) inzake lectuur, opgelopen in de loop van een jaar, weer bij te halen en dat hij daarbij ook leiding vraagt. En zo zijn we ertoe gekomen, eerst nog in ons zeer bescheiden informatiebureau ook een klein lectuurcentrum op te richten, waar boeken konden ontleend worden? En waar ook enkele boeken konden worden aangekocht worden, tot we nu, vier jaar geleden aangekomen zijn hier in de Kerkstraat in het nieuwe zeer moderne forum waar wij onmiddellijk ons lectuurcentrum hebben heringericht. Met al de mogelijkheden die het biedt, het aankopen van boeken en dan vooral ook de uitleenbibliotheek.*

Beeld op wandelende mannen en vrouwen op straat

3

Beeld van vrouwen en mannen in de uitleenbibliotheek (vooral vrouwen in beeld). Enkele vrouwen staan op de voorgrond de achterflap te lezen van enkele boeken die in stapels op een tafel liggen.

Beeld: Vrouw schrijft iets op

Beeld: medewerkers (man en vrouw) hebben boeken ast

Beeld: vrouwen staan rond tafels vol boeken, ze kijken ze in, er staat ook één jonge man bij.

(vervolg priester audio): Met een zeer speciaal systeem van uitlening, waarbij wij trachten vooral de meest actuele boeken ter beschikking te stellen: ontspanningslectuur vooral en waar wij ook aan de bezoekers trachten op een bescheiden manier toch leiding te geven inzake lectuur.

4

Beeld op verschillende strips en boeken die tentoongesteld staan aan muur

Beeld op boek dat vrouw rechthoudt, vervolgens uitgezoomd naar de vrouw (rechts, frontaal, centraal, tot onder schouders, achtergrond: boeken in rekken, zeer algemeen Nederlands, traag, lijkt weinig spontaan, kijkt de camera aan)

Vrouw: Gedurende het seizoen 1969 hebben we 9666 uitleningen gedaan . Op vandaag hebben we gedurende de maand juni 256 familiale fiches. Dus vermenigvuldigd door vier of à vijf, betekent dat toch een duizend lezers die hier iedere dag binnenkomen.

Zelfde interviewbeeld priester

vakantiecentrum onze vraag kan stellen naar het aanbieden van ontspanning.

5

Beeld op zaal waar mensen aan tafels in groepjes lezen in kranten, boeken, sommigen praten van elkaar, niemand kijkt naar de camera.

Beeld gaat over naar links, waar ook minibiljartafels staan ter ontspaning. Op de achtergrond het pleintje/tuintje waar de priester voor z'n interview zat. WE zien vooral jongens biljarten. Beeld op voetbaltafels, waar mannen apart spelen en vrouwen apart.

Beeld op oude gezelschapsspelen (schijven),

beeld op pingpongspelers (meisjes en jongens),

beeld op meisje en jongen die schaken,

beeld op Tv-scherm, beeld op binnenplein (parasols), waar verschillende mensen aan zitten, beeld op bar, beeld op kust, beeld op strand.

Beeld op dijk van Blankenberge. Beeld op groep jonge mensen, een vrouw komt binnen en begroet iedereen

***vrolijke achtergrondmuziek, met trompetten? Violen?* (burlesqueachtig)**

Presentatrice: Het forum is elke dag open van 10 uur 's morgens tot 11 uur 's avonds en biedt 'onstpanningsgebied' aan jongeren en volwassenen, de meest gevarieerde mogelijkheden. Getracht wordt voor de vakantiegangers een rustige atmosfeer te scheppen waarin verrijkend contact mogelijk is.

Priesterstem: Wij hebben ervaren dat ze niet verlangen, dat wij kopiëren wat de ouders in de badstad vinden, dat wij heel veel gerucht van maken, dat wij de atmosfeer zo wat gaan opjagen, men verlaat ook hier de rustige ontmoeting in gesprekken in vriendschap van mens tot mens.

Presentatrice: Het is de bedoeling nog zulke vakantiecentra aan onze kust uit te bouwen al naargelang de behoefte van elke badplaats. De hoofdzaak daarin is dat de vakantiegangers en vooral de jongeren onder hen de mogelijkheid krijgen ook zonder veel geldverkeer te genieten van een vakantie waaraan zij naar geest en lichaam vele deugd hebben. Een recent initiatief van het centrum is de onthaaldienst voor seizoenarbeiders.

Interviewbeeld: jongen links en meisje rechts, jongen spreekt frontaal, kijkt naar interviewer (rechts van cameraman). Op de achtergrond zitten mensen te kijken naar de camera (samen aan een tafel)

Jongen: Hier in het centrum werken 4 jeugdbewegingen samen: KSZ, VKSJ, KLJ en VKLJ. Onze werking bestaat hierin dus dat wij de werkstudenten gaan opzoeken op hun werk met hun vragen en hun uitnodigen hier naar het forum om hen ontspanning te geven dus door inrichten van onze avonden en andere initiatieven.

Vrouw (lijkt ingestudeerd, probeert AN te spreken): De diepere zin van dit centrum bestaat er in feite in de studenten te leren kritisch stellen in hun houding, hun werk, ten opzichte van hun ouders, hun patroon, hun vrienden en hen ook te leren verantwoordelijkheid ragen op alle gebieden. WE proberen hierin het allerbeste ervan te maken. (beeld van de jeugdbewegingen die aan tafel in gesprek gaan met elkaar)

Zwart beeld

Beeld op baby in vrouw haar armen

Uitgezoomd naar vrouw en haar man rechts. Aan de linkerkant zit de interviewer

Priester: Welke naam hebben jullie voor je kindje gekozen?

Man: Koen.

Priester: En wat verlangt ge nu van de kerk voor het kind?

Vrouw: (onverstaanbaar)

*Priester: Wel als ge er dan moet voor zorgen dat u kind opvoedt in de geest van het evangelie, dat hij werkelijk mag leven voor God en de medemensen, dan zijn we blij dat we hem in de gemeenschap van de kerk mogen opnemen. En ik ga daarvoor als tegenvriend een kruisje geven als teken van verlossing. *priester geeft kruisje op het voorhoofd* Wilt gij nu ook een kruisje geen aan uw kindje? *koppel geeft kruisje op het voorhoofd**

Nu gaan we eens luisteren naar het woord van de heer, zoals dat vermeld staat bij Marcus in het tiende hoofdstuk..

Presentator: Het eerste deel van de doop die in dit geval aan huis gebeurt, maar ook helemaal in de kerk kan plaats hebben als één geheel, gaat verder met een lezing uit de voorbede van het evangelie en met voorbede van het kind, zijn familie en andere families.

priester leest verder voor uit evangelie

Beeld op kerkraam

Beeld zoomt uit naar doopselgebeuren in de kerk, omringd door heel wat familie

Priester staat in het midden en leest voor, koppel staat links van hem met de baby

Priester: Beste ouders, beste peter en meter en familie, ge zijt met uw kind naar de kerk gekomen om het te laten dopen. Met de doop brengen we tot uitdrukking dat uw kind met de liefde van God wordt aangeraakt. Ge krijgt nieuw leven uit water en heilige geest. Het ligt in uw handen mogelijkheden te scheppen dat uw kind groeien kan in dit geloof. Ge moet z'n leven onder uw hoede nemen, zodat uw kind aan de zon niet ten onder gaat maar van dag tot dag meer leeft tot God. Als ge dus bereid zijt deze taak op u te nemen, vernieuw dan uw doopbelofte en verklaar opnieuw dat gij u altijd zult verzetten tegen alle kwaad en onrecht en zeg uw geloof in jesus christus weer uit, dat is het geloof van het volk van God...

Presentator (audio): Ja de vernieuwing van het doopsel is in dezelfde lijn als heel de vernieuwing van de liturgie, die eigenlijk om gedaan is, de liturgie dichter bij het leven te brengen ,meer authentiek te maken hé, want al die 'kritischen' die zijn geclicheerd 4/5 eeuwen geleden, misschien nog veel langer, toen de levensomstandigheden heel anders waren, toen de mensen anders aanvoelden en andere opvattingen en begrippen hadden. Sedert dien is daar niets meer aan veranderd met als gevolg dat terwijl de mensen veranderd zijn en de samenleving verandert is, dat men nu gebaren staat te maken en woorden staat te spreken die de mens vandaag niet meer aanspreken, in tegendeel die op hen alleen een komische indruk nalaat. En daarom heeft men nu veel van die zaken die dus werkelijk niet meer aanspreken eruit weggenomen, sommigen vervangen door zaken die echt zijn of gewoon laten vallen omdat ze echt niets meer zegden hé. Als het niet negatief werd.

Doopbelofte wordt uitgesproken. Baby huilt. Priester doopt het kind.

Presentator (audio): En zo komen we dus tot bijvoorbeeld dit, dat vroeger een klein kindje, een zuigeling werd aangesproken 'wat verlangt gij van de kerk Gods' en euh... andere vragen: verzaad gij aan de duivel. Dat kind moest dan antwoorden door de mond van peter en meter die doorgaans twee oude mensen waren, die in het leven van dat kind eigenlijk niet heel veel uh invloed hadden tenzij om ze bij gelegenheid, sinterklaas of nieuwjaarscadeau te geven. Nu valt dat weg en de peter en meter vallen niet weg, maar krijgen een andere functie. Maar degene die in de eerste plaats moet betrokken worden zijn de ouders en die kunnen zich werkelijk persoonlijk engageren hé, als men aan de ouders vraagt 'wilt gij uw kind opvoeden in de geest van het evangelie?' Dan kunnen die zeggen ja of nee. En euh... als men die ouders vraagt 'gelooft gij in god' en zij antwoorden 'ja', dan moeten zij ook logisch hun kind in God leren geloven. Dus degene die nu optreden en spreken, dat zijn mensen die zich idd ook bij dat doopsel en bij heel de opvoeding van dat kind persoonlijk betrokken weten en een verantwoordelijkheid moeten weten.

Doop gaat verder

Priester: Beste ouders, peter en meter, het is uw taak dit licht brandend te houden, dan zal uw kind door het leven mogen gaan als kind van het licht en het zal licht zijn in uw ogen en inde ogen van de heer, want al wie gedoopt wordt, leeft in het licht van christus. Onze heer jesus christus opende de oren van wie horen kon.

Papa van kind doet kaars branden. Priester zegent het kind

Priester En de tong maakte hij los van wie niet kon praten, moge gij u geven dat in het oren en spreken spoedig machtig zijt, dan kunt ge luisterne naar zijn woord en uw geloof in hem uitzeggen tot lof en eer van god de vader. Beste ouders peter en meter, uw kind hier is tot nieuw leven gewekt. Het hoort tot Gods geslacht. Het wordt kind van God genoemd.

8

Presentatrice (audio): De priester spreekt nu kort de ouders toe, hierna bidden ze samen het Onze Vader en geeft de priester als slot van de plechtigheid de zege aan de vader de moeder en aan alle aanwezigen. Beeld van koppel, priester en meter die het Onze Vader bidden.

8

Priester: Onze heer de almachtige God, heeft jesus christus geboren doen worden uit de maagd Maria. Hij gaf reden tot grote blijdschap aan alle moeders die een kind het leven schonken want met het leven werd de hoop ingestort op het leven voor altijd. Moge hij de moeder hier zegenen dat zij in haar pas gedoopte kindje altijd dank kan zeggen voor wat haar werd geschonken door onze heer jesus christus

trompetmuziek met trommels (koninklijk)

Beeld op binnenkant/plafond kerkgebouw

Beeld op buitenkant kerkgebouw (grootraam, naar onder, naar poort die open staat) – beeld blijft daar lang op staan

[95, 1968] Jeugd, Kerk, Wereld.

Opmerkingen tijdens transcriptie

- Beeld en synchroon zijn niet synchroon

Transcriptie

Aftellen 6 5 4 3 2 1

Beeld: boekje in iemands handen 'naar een NIEUWE dialoog'

De persoon slaat het boek open.

rustige muziek, jazzachtig met trompetten

Gezicht van man in beeld die geconcentreerd in boek kijkt

Beeld op pagina's in het boek

Beeld op brochure op het boek dat hij vast heeft: 'Gesprek '68

Beeld op gebouw van de buitenkant, veel auto's passeren op straat en parkeren

Beeld op gebouw van de binnenkant waar heel wat mensen (mannen en vrouwen) in een volle zaal zitten. Ze zitten aan lange tafels die gericht zijn op een podium waar 'belangrijke mensen' op een rij zitten. De zaal wordt vanbovenaf gefilmd (toont het grote publiek), maar er zijn ook ingezoomde beelden van aanwezigen.

Presentator: Het begon al van 18 juni verleden jaar. Tienduizenden mensen uit het bisdom Antwerpen gingen samen praten, dit op initiatie van een bisschop en pastorale raad die de post-continuuire bewustwording van het godsvolk concrete gestalte wilde geven, op zoek naar een kerk voor deze tijd, sterk is het verlangen dat dit grote gesprek goed is, verlangen naar een nieuwe kerk, arme, eenvoudiger, opener, meer oecumenischer wereldwijd. 6 oktober bracht in de Antwerpse metropool een apotheose... of was het een nieuwe start?

Beeld op mensen die naar voren kijken.

Beeld op enkele sprekers

Interviewbeeld op jonge man in pak. Rechtscentraal in beeld, kijkt naar links (naar interviewer), op de achtergrond enkele mensen). Hij luistert aandachtig om de vraag te horen

Interviewer: Het gespreksonderwerp van het bisdom Antwerpen, er worden heel wat mooie schone zaken gezegd in het gesprek. Geloof u in het gesprek, wat voor aarde brengt aan het denken.

Jonge man: Ik geloof erin in die zin als het geen schijngesprek is hé, dat merkt je heel dikwijls omdat het nu mode is dat ze de jeugd laten participeren, hé, dat men ze gaat aanvaarden omdat men niet anders kan hé, en dan voelt u ook toch kijk hier is geen gesprek meer mogelijk, ze moeten ervan overtuigd zijn dat ze geaccepteerd zijn als mens hé. Gebeurt dat niet, dan moeten er andere middelen gezocht worden om mensen tot gesprek te brengen. Het gesprek blijft fundamenteel, maar het moet een eerlijk gesprek zijn.

Interviewer: Wat zijn de vereisten voor zo'n eerlijk gesprek?

Jonge man: Ah, dat men aanvaardt dat de jeugd echt iets te zeggen heeft. Dat men aanvaardt dat de jeugd de zwakke plekken in de maatschappij veel minder kunnen zien, een deel van de jeugd zal ik zeggen, dan andere mensen die daarin zijn opgegroeid hé.

Beeld gaat naar de jonge vrouw naast de man, ze is rechtscentraal tot onder de schouders in beeld, ze kijkt naar links naar interviewer

Jonge vrouw: In de verslagen is naar voor gekomen dat de vrouw een rol, een actief rol zou spelen in het kerkgebouw bijvoorbeeld, ik denk dat dat mogelijk zal zijn door het gespreksjaar, doordat het algemeen gebleken is dat de vrouw haar rol heeft en dat ze daarvan bewust is.

Interviewbeeld op dezelfde jongeman. Hij concentreert zich weer goed op de vraag.

Interviewer: Wij doen ons beklag dat politiek economie, politiek bewustzijn dat dat onderontwikkeld is in ons land en terecht, ziet u een kans in het pastorale beleid in een bisdom daar iets aan te veranderen.

Jonge man: Hoe... Ik denk niet dat ze dat onmiddellijk zomaar kunnen, ze moeten voordat de basis de minst onderuit daartoe aanzetten, ik denk bijvoorbeeld aan de gebruiken pressiegroepen zoals 'Shalon' in Nederland die werkelijk elke keer langs acties, langs interviews om er toe komen te zeggen 'kijk dat is onze eerste plicht in de wereld om ervoor te zorgen een menswaardig leven te hebben, en al de rest kan erbij komen maar dat is zeker niet de hoofdzaak.

Interviewer: Wat is al de rest?

Jonge man: Bijvoorbeeld de liturgie, het spreken over 'wat is bidden?', het spreken over wat God is, en als je niet aanvoelt wat God is dan moet je daar niet over gaan spreken en dan ga je liefst eerst iets aan de economie veranderen, liefst eerst zeggen 'kijk de suiker van de ontwikkelingslanden kost ons zoveel jaar goedkoper, wij moeten onze regering dwingen die suiker goedkoper te laten importeren' en dat er andere maatregelen in die zin genomen worden, het is niet gemakkelijk ik geef het toe, maar het is de taak van de kerk politiek geëngageerd te zijn.

Interviewbeeld op jonge vrouw met kort haar. Ze is linkscentraal in beeld en kijkt naar rechts (naar de interviewer). Ze is tot onder de schouders in beeld. Rechtsonder de microfoonkop in beeld.

Interviewer: Maddie, u hebt zeer actief deelgenomen aan de jeugdsessie van de dag, van het gesprekje in het bisdom. Kunt u zo in een notendop uw voornaamste indrukken weergeven?

Maddie: Ja, deze jeugdsessie, ik denk vooraf was ik bang dat het helemaal braaf zou geweest zijn en dat de jong mensen met hetgeen ze krijgen in de godsdienstlessen naar voor zouden komen, dus heel weinig persoonlijk. En daarom hebben we geprobeerd van daar enkele vragen los te gooien, want wij geloven erin dat christendom juist bestaat en die twee andere ook geloof ik in het lopen met vragen en het zelf zoeken naar oplossingen daarvoor samen met andere jonge mensen en dat wilden we proberen en ik geloof wel dat we dat gebruikt hebben in de zaal dat er een onrustige sfeer is losgekomen dat men wilde nadenken zo.

Interviewer: Welk verzoek, welke wens zou u zo willen overmaken aan de bisschop in verband met het pastoraal beleid van het bisdom Antwerpen.

Maddie: Zo zou ik direct willen zeggen dat er mogelijkheid is voor de jongeren om te experimenteren, bijvoorbeeld in liturgie, dat het toegelaten is van echte jazzmissies, van themamissen en ook dat er commissies komen waarin de jongeren meer opgenomen zijn.

Beeld op de buitenkant van de koninklijke Vlaamse Opera

***rustige muziek begint* (gitaar, drum)**

Beeld van de straten langs de Vlaamse Opera

Beeld: camera filmt van buiten naar binnen naar hele hoop mensen die binnen zitten

Presentator: Het Antwerpse gesprek werd gekanaliseerd in verschillende grote groepen.

Interviewbeeld op een priester. Hij zit rechtscentraal, kijkt naar links en is tot boven zijn ellebogen in beeld.

Interviewer: Ik zou graag van u vernemen hoe dat het probleem 'God in ons leven' eigenlijk gesitueerd is geworden in de sectievergaderingen en wat de besluiten zijn die men na die vergaderingen heeft uitgetrokken.

Priester: we zijn tot de vaststelling gekomen dat die vraag naar god bij de meeste mensen fel leeft, en ik denk dat we dat zo moeten begrijpen, van jongsafaan zijn die mensen met het woord 'god' vertrouwt, maar omwille van allerlei veranderingen in het wereldbeeld, in een manier van aanvoelen, weten zij niet meer al te best waar en hoe zij God moeten plaatsen. Maar het is onze bedoeling geweest en in de voorbereiding van de gesprekspartners en vandaag ook in het paneel om duidelijk te maken aan de mensen dat god niet moet gezien worden als een werkelijkheid buiten of boven onze wereld, maar dat het gaat over de meest belangrijke levensvragen en daarom zijn we ook vertrokken van de vraag naar het geluk, lijden en de zin van het leven.

En om dan zo even te schetsen hoe wij dat hebben uitgewerkt, wel wij zijn dus uitgegaan van de vraag 'wat is de zin van het leven', kunnen wij gelukkig zijn en het is ons opgevallen dat de meeste mensen die geantwoord hebben toch wel geloven in de zin van het leven, misschien hebbe wij een te goede groep getroffen? Misschien zijn mensen die zich inschakelen in een gespreksjaar reeds positieve mensen, maar globale gezien is het toch wel zo dat zij als het ware geloven in de zin van het leven, maar dan toch niet een naïef geloof, maar een geloof dat moet veroverd worden op het lijden. Dan vroegen wij ons af: wat zit daar achter? De meeste mensen en ik denk iedereen, die worden gewaar dat ons leven toch gedragen wordt door een diepte, dat wij onszelf niet gemaakt hebben en ons vinden in ons bestaan. Dan is de vraag: wat is dat, wat zit daar achter? Dan ervaren wij daar een onuitgesproken diepte, van ons leven, van het mens en van alle werkelijkheid. Dan hebben wij ook in ons paneel over gesproken en voortgegaan op de vragen op de mensen: hoe gaan we die diepte nu noemen? Wij overliepen verschillende namen... sommigen spraken 'materie of Evolutie'. Dan vroegen wij ons af materie en vooral dan opgevat als domme materie is dat voldoende? En dan zeggen we 'nee'. Dat mysterie van ons mens zijn en het feit dat we gelukkig kunnen zijn inde ontmoeting met de andere (en dat is ook belangrijk geluk is altijd in ontmoeting met de andere), dan hebben wij gezien dat mysterie is als het ware rijk opdat wij dat zouden kunnen afdoen als het ware met het woordje materie. Dan hebben wij gedacht dat het woordje 'God' tenslotte spreekt over die diepe grond van de werkelijkheid. En ja dat het woordje God dan wellicht hoe schamel en beperkt het ook is, toch een goed woord is om te wijzen naar de diepte van ons mens zijn. De vraag is dan gerezen in het paneel 'moet men gelovig zijn om te zeggen dat het leven zinvol is ofzo'. Dan was het antwoord: 'het geloof moet men misschien niet daarvoor hebben, een geloof, men moet geloven als het ware in de mens en in het toekomst van de mens, geloven dat het lijden niet het laatste woord heeft over ons bestaan. Dan kwam daar een opwerping: 'ja maar ook andere mensen 'islamieten, boeddhisten' spreken over God' en ja dan hebben wij ons daarover bezonnen en dan vinden wij dat het grote mysterie toch in Christus op een nieuwe wijze nabij gekomen is.

Beeld op mensen in het panel, ze kijken frontaal naar de camera, ervoor zit publiek met de rug naar de camera

Één man in het panel: Welke plaats heeft Christus en God die wij dus in het dagelijks leven ervaren, waarover wij ons vragen stellen, heeft Christus met ons leven nu in 1968 iets te maken? Wie is de Christus nu voor ons? Is hij God? Is hij mens? Allerlei vragen die naar voor zijn gekomen wanneer het thema Christus in ons leven behandeld is

Andere man (priester) in het panel, schuin gefilmd, tot boven ellebogen in beeld: Dat is dus een taak van uzelf en die we absoluut niet mogen ontkennen, daar komt de scheiding tussen binnen of buiten. (beeld wordt uitgezoomd tot 4 panelleden in beeld zijn, hij is de linkse) Ten tweede las het gezag

gesproken heeft, dan is de eerste houding 'zeggen onze bisschoppen in de pastorale richtlijnen die ze gegeven hebben, onze eerste houding is er één van eerbied en ontvankelijkheid tegenover het optreden van het gezag. Das vanzelfsprekend, zonder die houding is geen gezagsuitoefening mogelijk.

Beeld op achtergrond van een podium: tekst op een zwart doek met de tekst 'jeugd kerk wereld', een krans rechts op het doek.

muziek van zingende mensen

3 Beeld op zingende vrouwen aan micro's op het podium die terwijl ook klappen. Allen dragen ze een rok/kleed tot op de knieën. Beeld gaat naar de band die ernaast staat. In de band (gitaren, keyboard, bass) zijn het allemaal mannen. Ze staan niet gemengd, vrouwen helemaal links, mannen uiterst rechts.

Het publiek klapt mee.

Presentator: *Minder volk, maar des te meer geestdrift, vonden we in de jeugdsectie en er was niet alleen de muziek.*

Beeld op een viertal mensen van het panel, Maddie (zie interviewbeeld. Ze spreekt het publiek toe)

Maddie: *Een arme kerk waarin ge staat, waarin ge als persoon u moet engageren, alstublieft, blijf niet zo prezig gelijk wij misschien aan het doen zijn, maar ga zeker ergens iets doen.*

Beeld op het ganse panel, vervolgens wordt er ingezoomd op drie mensen in het panel: Maddie, een man (ludo) en nog een vrouw. Ludo spreekt de mensen aan.

Ludo: *Als er iemand aan het preken is, dan compromitteert ge uzelf, dan kunt ge niet meer anders dan verder doen hé, begrijpt ge. *klopt met vuisten op de tafel* Ge gaat naar galabals van (onverstaanbaar) uitdelen. Dan kunt ge niet meer naar een galabal gaan hé?!*

Beeld van mensen (drie vrouwen, 1 man) in het publiek die hem aankijken

Ludo: **al lachend* Allez ik ben er van af, dat moest gezegd worden.*

Beeld naar links naar de instrumenten op het podium

Publiek lacht en ***applaudisseert***

Beeld op ander deel van het panel. Er zijn drie mensen in beeld: Agnes, Bruno en Maddie.

Bruno is aan het woord en spreekt het publiek toe.

Bruno: *Deze namiddag gaat men toch in, zo hopen wij toch, op de vragen die geleefd hebben en men gaat daar, zo hopen wij ook weer, toch enkele zeer concrete punten naar voren brengen. Ik denk dat we als jongere ook daar eens naar moeten luisteren en ons daar ook mee achter zetten.*

4 **Rustige muziek (fluitmuziek)**

Beeld van de (oudere) volwassenen in de grote zaal, kijkend in één richting, kijkend naar het panel vooraan. Beeld van twee vrouwen, beeld van één vrouw in profiel.

Presentator: *Geen show, maar een grootse daad van geloof kan zeker de slotviering in het sportpaleis genoemd worden. Generaal Eikens verving de zieke monseigneur Daen.*

Muziek stopt

5 Beeld van Eikens aan de micro (tot heup), hij leest af van z'n blad en staat voor een zwarte achtergrond op het podium. Tussendoor enkele beelden van mensen (enkelingen) die hem neutraal aankijken (mannen en vrouwen), ook een groep mensen in profiel

6 Eikens: *Voor eerst sluiten wij aan bij uw wens dat er naar gestreefd wordt in alle parochies een parochieraad in te richten, volgens de normen die u hebt voorgesteld. Er is hulp voorzien voor de*

parochies die willen starten en wij vragen priesters en leken er werk van te maken, zonder overhaasting, maar ook zonder nutteloos dralen. U weet dat sedert anderhalf jaar een pastorale raad in ons bisdom fungeert, deze was voorlopig, voor de duur van twee jaar. Op 6 februari 1969 vervalt zijn mandaat. Voorlopige pastorale raad werkt op het ogenblik aan een ontwerp voorsamenstelling van een nieuwe pastorale raad. In de mate waarin de bestaande vormen het reeds toelaten zal hij democratisch worden verkozen, om de twee jaar voor de helft vernieuwd en werkelijk vertegenwoordigend zin voor de ganse gemeenschap in al haar uitingen van denken en leven. De priesters hebben verleden jaar door verkiezingen hun afgevaardigden voor de priesterraad aangeduid. Deze twee jonge structuren, parochieraden en diocesane pastorale raad wensen wij echter met u, bezield door een zeer open en christelijke geest, wij verlangen niet alleen uitdrukkelijk dat de vrouw in deze raden volwaardig vertegenwoordigd zou zijn en dat de jeugd naast haar eigen jeugdraden in de parochiale en diocesane raad aan bod zou komen, doch wij wensen te benadrukken dat structuren slechts elementen van levenskracht worden wanneer zij ontvankelijk zijn voor de aanbrengh van buitenaf en geen gesloten kringen worden, wanneer zij veel personen in de bezinning en het werk betrekken, regelmatig worden vernieuwd en soepel blijven in de formule van vergaderen. (beeld ondertussen uitgezoomd, tot ongeveer zin enkels, hij blijft rechtscentraal in beeld) Het tweede nieuwe initiatief dat u uitdrukkelijk hebt, is de oprichting van een volwaardig catechumenaat voor volwassenen in verscheidene centra van ons bisdom. Een brochure is gedrukt die dit catechumenaat aan u voorstelt. Het wordt de plaats waar alle zoekende mensen de nodige persoonlijke en groepsbegeleiding zullen vinden in hun weg naar het geloof en in de voorbereiding tot de sacramenten. U wenst een kerk die eenvoudiger is en arm, die van het evangelie leeft. (beeld terug ingezoomd tot z'n heup) Wij zullen dit samen worden in de mate we meer en meer een volk van jesus de heer worden. Wij kennen hem niet genoeg en we houden niet genoeg van hem, hij is nog onvoldoende degene in wie wij beleven en leven. God roept allen samen die naar christus opzien als naar de bewerker van het heil en het beginsel van eenheid en vrede, om van allen en ieder afzonderlijk het zichtbare sacrament te zijn van deze heilbrengende eenheid. Dit komt uit roemenjensloe (?) nummer negen. Het is ons werk onder de leiding van de geest het werk van christus zelf voort te zetten, die in de wereld kwam om getuige te zijn van de waarheid, om te redden en niet om te oordelen, om te dienen en niet om zich te laten dienen. Dit komt uit 'Gaudium et spes' nummer 3. Ik verbind mij met u om waar het mogelijk is te trachten zuiverder beeld van christus volgens het evangelie te worden. Ik zal trachten totaal beschikbaar te zijn voor u, u te dienen in verantwoordelijkheid. Mijn huis en het bisdom staat voor u open. Ik ben u nog een laatste oproep verschuldigd. Ik heb met ontroering in uw verslagen gelezen hoe groot uw bekommernis is om de zware vragen die de mensheid bereoren, die van de vrede, de ontwikkeling, de bevolkingsexplosie, wij hebben op de pastorale raad hierover zeer ernstig gesproken en ons de vraag gesteld of wij in dit vlak onze volle verantwoordelijkheid opnemen. Wij zijn fier op onze 1600 missionarissen en ontwikkelingshulpers, maar wat doen wij zelf? Als bisschop en volk van God moeten wij bekommerd zijn om de wereldkerk, zonder die bekommernis realiseren wij niet het teken dat wij zijn moeten, in uw naam roep ik de gezagdragers van ons gewest en van ons land op alles in het werk te stellen om een einde te helpen maken aan de oorlogen van de schande in Afrika en in Vietnam. Ik vraag hun uitdrukkelijk onze ontwikkelingshulp op te voeren en radicale beslissingen te durven nemen.

groot applaus uit publiek

Doch het volstaat niet beroep te doen op anderen. Wij zoeken op de wenselijkheid in ons bisdom een studie en werkgroep op te richten die alle initiatieven op dit gebied zou aanmoedigen en ons allen steeds opnieuw bewust zou maken van onze verantwoordelijkheid.

zwart beeld

[101, 1969] Zoeklichten op het huwelijk.

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Beeld en geluid zijn helemaal niet synchroon

Transcriptie

Aftellen van 6 5 4 3 2 1

Startbeeld KTRC

1

Een blonde vrouw stapt, de camera volgt haar gezicht frontaal. Ze kijkt terwijl rond zich
De vrouw haalt de baby uit het bedje en houdt het in haar handen.

luide, circusachtige muziek

Ze knuffelt het, legt de baby op een verversingsmatrasje. Ze ververst de baby.

De vrouw roert in een pot met een lepel. Ze maakt eten.

Haar man komt thuis en begroet haar vrouw innig. De vrouw doet z'n jas uit en hangt die weg. De
vader neemt het kind uit een stoeltje en knuffelt en speelt.

Bij kaarslicht eten ze wat de vrouw net heeft gemaakt. Ze praten wat aan de eettafel.

De vader is beeld met het kind op de schoot, hij leest de krant. De vrouw komt erbij zitten. Ze geven
elkaar een kus.

De vrouw geeft de planten water.

Beeld van kind dat ververst wordt door de vrouw.

Beeld van vrouw die de meubels in het huis afstof.

De vrouw maakt eten

De vrouw wast kruiden.

Beeld van vrouw die baby ververst en poeder op z'n billen doet. (het is een jongetje)

Ze doet hem een pamber aan

De vrouw die het huis borstelt met een speciale borstel.

De vrouw die uien snijdt. Ze veegt haar tranen van de uien weg.

De vrouw die de opgehangen was in een ruimte van de draad haalt.

Beeld op baby die woelt. Hij krijgt een tutje in de mond.

1

Beeld van vrouw die tussen foto's kijkt en foto's zorgvuldig plaatst in een fotoboek.

muziek is rustiger geworden ondertussen, achtergrondmuziek

Beeld van pot waarin geroerd wordt op het fornuis.

Beeld van man die in de keuken komt, zijn vrouw een zoen heeft die aan het eten bezig is en weer
weggaat.

Beeld van huilende baby

Beeld van man die aan de eettafel in een boekje bladert.

Beeld van vrouw die soep brengt aan de eettafel en de soep opschenkt.

Beeld op man die de soep eet en terwijl in z'n krant leest.

Beeld van vrouw die de soep eet en terwijl niets doet (ze kijkt een beetje naar haar man, en wrijft
soms in haar haar).

2

Nieuw beeld: ruimte waar mannen en vrouwen aan tafels zitten. Een vrouw komt langs met een
koffiepot en schenkt koffie uit bij de mensen die koffie wensen

Presentator: Samen leren leven is een kunst, echt op elkaar afgestemd geraken, vergt een voortdurende bewuste aandacht. Wanneer de dagelijkse sleur na enige tijd om de hoek komen kijken, moeten de zaken bepraat worden.

Beeld van man in beeld die iets zegt aan de anderen, de anderen luisteren aandachtig.

Samen met andere jonge echtparen, de kleine en grote problemen van het huwelijk bespreken is van een onschatbare waken.

Men ontdekt dat men niet alleen is en dat iedereen zich vragen stelt. Oplossingen worden vanuit de eigen ervaringswereld getoetst aan elkaar. Zo willen deze jonggehuwden samen zoeken naar antwoorden op een groot aantal vragen van psychologische, seksuele en christelijk-morele aard. Al luisterend naar elkaar, al luisterend tussendoor naar de gespreksleider die helemaal aan geen schools onderricht denkt, wordt het eigen huwelijk herontdekt.

Gespreksleider (meer op de achtergrond): ik heb de indruk dat er hier heel wat aan seksualiteit wordt gedenkt, maar seksualiteit dat is eigenlijk niet het belangrijkste, dat is één aspect van het huwelijksleven. Uhm... het is pas als op andere terreinen ook de liefde gevonden wordt in ons gezin, dat ook de seksualiteit goed kan verlopen

vrouw: ja ik vind dat juist wat Etienne daar gezegd heeft, want wij hebben dat ook ondervonden. Uh in het begin als ge samen gaat wonen, ge zijt getrouwd, ge zijt twee heel verschillende personen en gebt dan wel wat moeilijk om u aan te passen aan elkaar. Dat gaat niet zo gemakkelijk.

3

Man: Het wordt totaal iets anders als een kind komt, het hangt natuurlijk af van de periode of de tijd naargelang het echtpaar wacht, maar als ge er misschien na een tamelijk vlugge tijd ineens vaststelt, of tenminste uw vrouw vaststelt dat ze in verwachting is, dan komt er iets totaal nieuws in het leven en ge realiseert u dat maar op het ogenblik als die kleine er is. En dan gebt ge de indruk in de eerste maanden dat ge integraal totaal opgeslorpt wordt door dat kleine gewichtje dat daar in uw midden gekomen is en waardat uw vrouw de volledige aandacht aan wijden en als gij thuis komt van het werk, dan moet ge meehelpen, luiers wassen en waardat ge bijna de indruk hebt dat ge geen tijd meer hebt voor elkaar en dat ge opgeslorpt wordt door dat nieuwe leven en dat je dus wel het risico loopt van voor elkaar geen aandacht meer te hebben.

4

Vrouw (met man naast haar in beeld): ja ik vind het van het allergrootste belang dat, als er kleine dingen zijn dat die onmiddellijk uitgepraat worden en dat daar tijd gemaakt wordt om met elkaar te praten, wat niet altijd gemakkelijk is. Bijvoorbeeld als wij pas getrouwd waren dan gingen wij samen werken, ik ging ook werken, en dat waren wij om half 7 thuis, wat niet heel vroeg is, en er moest nog heel veel gebeuren want we hebben toch ook ons eigen huishouden. Thuis moest er nog een en ander gebeuren op vlak van middagkoken 's avonds en al de rest dat er nog bij kwam. Zodanig dat we na een tijd zo, want op die moment merkt men dat niet meteen, dat we wel eens af en toe moesten zeggen van 'nu moeten we een keer praten', want anders waren er heel wat kleine dingen die zich gingen opstapelen en als het spanningen zijn dan kan een mens toch niet volledig gelukkig leven en kunt ge niet helemaal mens zijn denk ik. En bijvoorbeeld ook dat samen praten en het woord 'kracht bijzetten' en gewoon zeggen 'ik hou van' ik denk dat dat van heel groot belang is en dat dat soms te weinig gebeurd in de dagelijkse beslommeringen die een gezin toch ook wel meekrijgt.

5

Beeld op een man, zijn vrouw zit naast hem, maar net buiten beeld

Man: wel in de vrijage is het normaal dat ge vrijt. In een verkering moet ge verkeren, maar nu op dit moment denken wij te gemakkelijk dat we dat kunnen verwaarlozen, we denken onze liefde is zo gegroeid en hoe meer ze groeit, hoe meer het gevaar bestaat dat we denken 'het is niet meer nodig om dat uit te drukken'. Ik denk bijvoorbeeld ik ga 8 uur werken, dat is helemaal voor mijn vrouw, dat

is helemaal voor haar. Zij is dus gedurende die 8 uur bezig met het huishouden, met ons kindje. Zij kan ook denken 'dat is allemaal voor mijne man', die is hier allemaal gelukkig mee en dat is ook allemaal zo, maar ge komt op een bepaald moment dagezegt van 'er mankeert hier iets.

6

Vrouw in beeld, ze kijkt hem aan (naar links), ze is rechtscentraal in beeld tot onder haar schouders
Vrouw: *Dat is wel heel juist, dat ge moet blijven vrijen in het huwelijk, maar dat is wel heel moeilijk als ge pas getrouwd zijt, want in het huwelijk, ge hebt wel een traditie zo, dat het kind wordt beschouwd als een uiting van liefde, maar vrijen blijft ge normaal niet in het huwelijk en nochtans blijft dat eigenlijk heel voornaam, maar wij moeten daar eigenlijk zelf een gewoonte voor opbouwen, want bij onze ouders is dat niet zo normaal. Ik weet zo... ouders van nu jong getrouwde kinderen hebben die vragen ons wel eens of er nog niets op komst is en als het dan twee jaar duurt dan bedenken ze zich toch al zo van 'zou het niet kunnen hé?' en als ze niet willen... (onduidelijk) dus een kind das eigenlijk een thermometer van de liefde.*

7

Man aan haar rechterzijde komt frontaal in beeld, tot onder de schouders en praat met de anderen.
Tussendoor zijn er geregeld beelden van mensen die aandachtig naar hem luisteren (een vrouw apart in beeld, 2 mannen en vrouw in profiel in beeld)

Man: *wij hebben de volgende situatie beleefd, wanneer wij getrouwd waren hadden wij tamelijk rap een kindje en dat was een jongen en een goed jaar erna hadden we een meisje. En de mentaliteit bij de mensen was 'oh dat is fijn, nu hebt ge wat ge moet hebben, nu moet ge maar stoppen'. Maar dat was goed en ja, het jaar nadien was mijn vrouw opnieuw in verwachting en hadden wij een derde kindje. Wanneer we dan eens even gingen wandelen zondags door de straat, dan komen we bepaalde mensen tegen en komen die bij de koets aan en zeggen die 'ocharme, tis toch erg nog zo'n kleintje erbij hé, nu het is precies dat wij ons moeten gaan verantwoorden tegen die mensen, wat ik onnozel vind, men scheidt zo een beetje de mentaliteit hé 'zijn jullie wel voorgelicht?'*

8

Beelden ondertussen van mensen die blijven praten (een man, een vrouw)

Presentator: *Reeds vele jaren organiseren KAV en KWB dergelijke gesprekken op een systematische manier, zoeklichten op het huwelijk is een gesprekscyclus van vier avonden. Ze zijn bestemd voor jonge echtparen die nog geen vijf jaar gehuwd zijn. Misschien kunnen ze ook u iets bijbrengen. De avonden worden geleid door bevoegde gespreksleiders.*

Beeld van brochures 'Zoeklichten op het huwelijk', Partners in het leven', 'plichten in het huwelijk'.

Presentator: *Aan de begeleidende werkmop, die tevens een brok degelijke informatie bevat, verleenden specialisten, waaronder professor Dr. Denaer en professor Goos hun medewerking*

9

Beeld op vrouw die de anderen aanspreekt. Ze is frontaal in beeld tot onder haar schouders

Vrouw zegt iets op de achtergrond. Ook een man spreekt.

Presentator: *Meer dan 120 cursussen werden in het Vlaamse land al georganiseerd. 200 cursussen zijn in voorbereiding. Indien u er belang in stelt, informeer dan eens verder, misschien wordt het voor u een nieuwe contact met andere jonge echtparen, en wie weet met nieuwe vrienden.*

10

2 koppels in beeld tot de ellebogen met koffie op de tafel. Links het eerste koppel waarvan we in het begin sfeerbeelden zagen. De man van het rechtse koppel vertelt. Ondertussen beelden van andere koppels die aandachtig luisteren.

Man: *Ik geloof dat het zeer belangrijk is dat wij zoeken op een wijze waarop wij elkaar lichamelijk benaderen. Het geheel van een seksuele cultuur, want wij kunnen toch de wijze waarop wij met elkaar omgaan niet herleiden tot het zuiver hebben van een geslachtsdaad of het hebben van*

bedscènes zoals dat wij in veel filmen zien en in de literatuur zien, maar dat wij werkelijk als man en vrouw voor elkaar attentief zijn, dat wij elkaar trachten te benaderen.

Man in profiel in beeld, achter hem drie vrouwen en een man die hem aankijken terwijl hij spreekt. Ondertussen beelden van mensen die hem neutraal aankijken en luisteren

Man: Ja wat u daar zegt, dat is voor mij nogal hoog dragend seksuele cultuur, we moeten toch even terugkeren naar de realiteit. Neem nu het geval van mensen die een aantal jaren getrouwd zijn en voor zichzelf uitmaken dat 2 of 3 kinderen voor zichzelf genoeg is voor hen. Zoals u daar zegt dat was werkelijk heel fijn, maar dan moeten de mensen ook in de gelegenheid gesteld worden om het seksuele te kunnen laten verder gaan. Neem nu mensen die 30 of 35 jaar oud zijn, die kunnen toch maar niet, als zij dat uitgemaakt hebben, toch geen tien of 15 jaar of langer de pil gaan hangen. Ik denk niet dat de juiste of de ware oplossing is.

Ik meen in feite dat elk koppel voor zichzelf moet bepalen welk minimum aan hun liefdesverhouding minstens schaaft, 'schadigen' doen ze toch altijd enigszins, maar elk koppel moet vrij kunnen uitmaken in hun eigen problematiek, in hun eigen 'verbindheid' wat juist voor hen het beste is. Het is eigenlijk komiek vast te stellen dat aan de wetten die gemaakt zijn voor getrouwde mensen, waar wij ons niet aan kunnen houden, dat die gemaakt zijn door mensen die met het huwelijksleven eigenlijk niets te maken hebben.

Koppel in beeld van in de sfeerbeelden aan het begin van de uitzending. Ze zijn ook aanwezig op deze avond. De man rookt pijp, de vrouw lacht naar hem.

Vrouw die rechts van de daarnet sprekende man zit, is nu aan het woord. Beeld is nog steeds frontaal dezelfde vier mensen gericht.

11

Vrouw: Ze spreken gewoonlijk alleen maar over hetgeen dat we moeten doen, maar eigenlijk over werkelijke anticonceptionele middelen bijvoorbeeld, daar geeft men geen voorlichting over, dat is maar heel heel beperkt en heel eenzijdig geworden en dan ook mensen... ik heb toch altijd het gevoel dat moraaltheologen en filosofen eigenlijk veel meer problemen maken over het huwelijk, dan eigenlijk de gehuwden zelf doen. Ze spreken gewoonlijk niet over de vreugde, over het geluk dat het heeft om getrouwd te zijn en hoe fijn het is om te voelen hoe warm elkaars handen zijn, van die dingen, daar hoort ge nooit niets van en dat zouden juist getrouwde mensen kunnen.

12

Beeld van twee koppels in profiel, de vrouw van het achterste koppel neemt het woord. Ze spreekt de anderen aan. Ondertussen beelden van de anderen die naar haar luisteren

Vrouw: Wat Lily daar zegt, dat vind ik toch van heel groot belang. Uhm... zij spreekt daarover de vreugde en ik heb de indruk alsof dat heel weinig aan bod komt. Het is precies dat als men getrouwd is, dat men een probleemmens geworden is en dat is toch echt niet waar want 'getrouwd zijn is eigenlijk toch ook heel ... en bijvoorbeeld het feit dat men nooit meer alleen is, dat men weet dat men altijd kan vertrouwen op iemand, dat men altijd aankan bij iemand. Dat is toch geweldig zo iets. Bijvoorbeeld waar nog niet over gesproken is en toch wel echt van belang is dat is het feit dat men kan echt spelen met elkaar. Misschien klinkt dat nu gek en klinkt dat een beetje kinderachtig, maar ik vind dat ook van belang.

Interviewbeeld op man met een witte jas (lijkt een dokter). Hij is linkscentraal in beeld en kijkt de interviewster aan (rechts in beeld)

13

Interviewster: We hoorden in dit gesprek: de vrouw kan toch geen 20-25 jaar de pil nemen.
Man: Ik denk het ook dat de vrouw geen 15 of 25 jaar de pil kan nemen, waarom precies wetenschappelijk, waarom ze geen 15 of 25 jaar de pil niet zou kunnen nemen kan ik niet zeggen.

Maar er zijn toch nog een paar aspecten van de werking van de pillen. De werking van de pillen op lange termijn die onvoldoende gekend zijn tot dusver. Hebben de mensen die het langst pillen hebben genomen ze genomen sinds maximum 10 tot 12 jaar. Er zijn nog verschillende aspecten die we nog niet kennen, bijvoorbeeld de metabolische aspecten en de vraag als de pil op lange termijn eigenlijk nooit geen kanker geven, daar kan ik nooit op antwoorden, hoewel het zeer waarschijnlijk is dat ze geen kanker gaan geven op lange termijn.

Interviewster (vrouwenstem): Goed maar wat kan dan wel?

Man: Wel ik denk dat er voor veel mensen die bezig zijn met pillen te nemen sinds 5/6 of meer jaar, dat ik inderdaad de vraag stel of het niet beter zou zijn om over te schakelen op andere methodes en als we moeten overschakelen naar andere methodes stelt zich zoals steeds in verband met methodes voor geboorteregeling de vraag: welke methode is het best aangepast aan een bepaald individu van psychologisch of medicaal standpunt? Bijvoorbeeld als mogelijkheden zijn er het overschakelen naar periodieke onthouding, andere mogelijkheid is het overschakelen naar het condoom, verdere mogelijkheid overschakelen naar de aanbinding van diafragma's en ten slotte zijn er ook nog een zeker aantal mensen, die ten slotte liever of beter zullen overschakelen naar onderbroken betrekkingen waarvan men altijd gezegd heeft dat het een onnatuurlijke of tegennatuurlijke methode is en het is inderdaad niet de beste methode, maar er zijn toch heel wat mensen die met deze methode vrede nemen.

Vrouwenstem (interviewer): bestaat er nog geen afdoende pil voor de man?

Man: Er is nog geen afdoende pil voor de man, althans niet wanneer we spreken willen over de pillen die voor het ogenblik aangewend worden en de reden is als volgt. Die pillen onderdrukken niet alleen de zaadvorming (en natuurlijk voor de zaadvorming onderdrukken kunnen ze dienen als methode voor geboortever spreiding), maar ze onderdrukken ook de libido, het is te zeggen de neiging voor geslachtelijke intimiteit. Uhm... alle pillen die de libido bij de man onderdrukken zullen natuurlijk praktisch automatisch geweigerd worden, bij de vrouw wordt de libido over het algemeen niet onderdrukt althans wanneer het gaat over de zogenaamde gemengde pillen, 't is te zeggen de pillen die op tamelijk grote schaal genomen worden op het ogenblik. Statistisch gesproken mag men aannemen dat de libido niet onderdrukt wordt, bij sommigen licht onderdrukt, bij anderen neemt hij lichtjes toe, bij anderen verandert er niets, zodanig dat men kan zeggen dat inzake libido statistisch gesproken niet veel verandert.

Interviewster in profiel in beeld, In de achtergrond staan boekenkasten.

Interviewster: Professor, men zegt dat de huwelijksmoraal hoofdzakelijk nog altijd door ongehuwden gemaakt is, wat is uw mening erover?

Beeld op professor, linkscentraal in beeld, hij kijkt naar rechts naar de interviewster. Hij rookt terwijl een pijp. Zijn naam wordt in de ondertitel getoond: Prof dr. J. Ghoos.

Professor Ghoos: uh ja uh, altijd gemaakt dat was misschien in het verleden het geval, maar mij treft nu toch dit dat laat ons zeggen sedert vijf jaar, mensen die naar mij priester dus ongehuwde komen, dat de vragen die gehuwden tegenwoordig stellen te maken heeft met de godsdienstige betekenis van het huwelijk. Wat is de christelijke, de godsdienstige betekenis van het huwelijk? Wat heeft dat als sacrament te betekenen? En ik heb zo toch wel de indruk dat tegenwoordig gehuwden ervan overtuigd zijn met het klaarkomen met de concrete problematiek met het dagelijks samenleven, geboorteregeling, de opvoeding van de kinderen, dat zij ervan overtuigd zijn dat zij die problemen het best onder elkaar bespreken. Uh wanneer wat dat vroeger niet he geval was, dan hangt dat wel af en hangt dat samen met een opvatting die samenhangt met een moraal. Moraal is natuurlijk de wetenschap die tracht uit te maken wat goed en kwaad is en vanwaar komt dat goed en kwaad. Vroeger leidde men dat af uit de natuurwet, vroeger en in sommige kringen gebeurt dat nu nog. Maar hier bij ons zijn we nu toch gekomen bij het stadium van wat men nu noemt een personalistische moraal die geen synoniem is van z'n goesting doen zoals men dikwijls denkt. Maar

wat is nu de moraal die steunt op de natuurwet, het zou ons natuurlijk te verleiden van de oorsprong daarvan op te sporen, maar om het zeer simpel uit te leggen. (beeld meer ingezoomd op z'n gezicht, tot net onder z'n nek) De middeleeuwse mens, de mens van voorgaande generaties, zelfs nog na de middeleeuwen die was er zich van bewust dat hij z'n leven moest leiden, midden een heleboel realiteiten die hij gewoon moest ondergaan waartegen hij machteloos stond. Bijvoorbeeld het weer, dat kunnen we helaas nog niet maken of veranderen, in het verleden ook niet; de opeenvolging van de seizoenen, maar tot die gegevenheden, de natuur waarin hij terecht kwam, behoorde ook de sociale werkelijkheden, de sociale klassen, het bestaan van arm en rijk en ook dat regelmatig in de geschiedenis opeenvolging is van oorlog en vrede, dat ook is natuur. Tot de natuur behoorde ook een heleboel biologische werkelijkheden: menstruatie, probleem van geboorte en dood en tegenoverstaande van deze werkelijkheden die ik nu opnoemde, voelde de mens van voorgaande generaties zich machteloos. Dat waren objectieve gegevenheden waarin hij terecht kwam en waar hij tegenover hij machteloos was, zodanig dat mede ik zal zeggen onder invloed van bepaalde maagdelijke opvattingen, zeer redelijk in deze werkelijkheden de wil van God ontdekte en dat hij ging zeggen: dit zijn wetten van de natuur die door god gewild zijn en zo lezen wij in de 19de eeuw zeer courant: het is de wil van God dat er arme en rijke mensen zijn. Lezen wij zelf nog in Servillange, filosoof (modern, het is wil van god dat er af en toe eens oorlog komt. Wel nu die zienswijze is grondig verantwoord. Immers de mens is bewust geworden dat hij ten overstaan het weer om te beginnen, ten over staan sociale werkelijkheden, ook ten opzichte van die biologische werkelijkheden dat men die niet zomaar moet ondergaan, integendeel dat hij ik zou zeggen aansluitend bij het woord van de cultuur zelf 'onderwerp de aarde en wees er meester over', dat de mens de opdracht heeft om die tegenstelling tussen arm en rijk uit e schakelen zodanig dat een maatschappelijke ordening ontstaat waar dat ieder mens meer de kans heeft om te beschikken over de goederen van deze aarde en als mens meer aan z'n trekken te komen en dat is ook zo voor de biologische realiteiten. De hedendaagse mens is zich ervan bewust dat hij ook de biologische werkelijkheden, zoals bijvoorbeeld ziekte, dat is niet de wil van god, het is zijn wil dat de mens de mogelijkheid die hij heeft om de biologische krachten, wel dat hij die zou beheersen in dienst van meer menselijkheid. En in een personalistische moraal stel je je de vraag: ja hoe maak je daaruit wat zedelijk goed en kwaad is. In een natuurmoraal was dus zedelijk goed gewoonweg de erkenning van datgeen wat de orde van de dingen gegeven was, de wil van god, in een personalistische moraal komt het er vooral op aan te beseffen dat de mens een verantwoordelijkheid, een taak heeft om de werkelijkheid waarin hij leeft, om die te beheersen. In dienst van meer menselijkheid en in dienst van een beter samenleven van mensen; En 'zedelig' goed wordt dus iedere handeling, iedere praktijk die bevorderlijk is om van de mens meer mens te maken en wat betekent dat? Dat betekent op de eerste plaats alles wat helpt om de mens beter medemens te laten zijn, want de mens is geen eiland op zichzelf. Maar leeft in contact met de stoffelijke wereld, medemensen, dus hij zal beter mens zijn, betekent beter medemens zijn en beter z'n verantwoordelijkheid in de wereld kunnen opnemen. Maar op de tweede plaats is de mens, de persoon zelf, een zeer gecompliceerd wezen, niet alleen lichamelijk, niet alleen geestelijk, maar hij heeft ook z'n streven en z'n gevoelsleven, dus meer mens worden dat betekent ook innerlijk meer tot evenwicht komen en in een personalistische moraal zou het daar goed zijn wanneer ze die bepaalde mens helpt innerlijk meer in vrede te leven met zichzelf en tegelijkertijd helpt om beter medemens te zijn en z'n verantwoordelijkheid in deze wereld te nemen. Maar toegepast op de problemen van geboorteregeling en echtelijke intimiteit betekent dat: in een personalistische moraal zijn zedelijk verantwoord, zedelijk goed, deze echtelijke intimiteit en ook deze middelen tot geboorteregeling die ten eerste de mens meer mens maken, zowel man en vrouw dienen in hun innerlijk evenwicht en ten tweede ook die de gerichtheid op de andere respecteert. dat wil zeggen: deze middelen die man en vrouw in hun tedere liefde voor elkaar bevorderen die het partner zijn bevorderen en die tegelijkertijd meteen gericht staan en in dienst staan van een edelmoedige, maar toch wel degelijk verantwoorde

vruchtbaarheid. En dan ziet u uiteraard dat daarin de persoonlijke verantwoordelijkheid een veel grotere rol speelt. Maar het is totaal verkeerd van nu te beweren dat een dergelijke personalistische moraal puur subjectief en willekeurig zou zijn, het is evident dat uit die visie op de menselijke persoon dat hij een wezen is dus dat geroepen is om in vrede te leven in innerlijk evenwicht met zichzelf en tegelijkertijd in goede relatie tot z'n omgeving, wel dat dit alles willekeurig bepaald wordt, da's zeker niet waar. Maar wij zullen in zeer sterke mate ten rade moeten gaan bij de andere wetenschappen (bij de psychologie, filosofie, sociologie,...) om te weten wat dat concreet betekent.

Achtergrondmuziek: vrolijke hoge orgelmuziek

AFTITELING

Beeld: achtergrond van twee vrouwenhanden die bloem (huwelijksboekje?) vastnemen

Titel erbij: 'zoeklichten op het huwelijk'

Tekst komt erbij linksonder in het beeld, witte letters cursief:

Programma verzorgd door KAV – KWB

Met de medewerking van:

GUSTA FROONINCKX

ANDRE HARINCK

Prof. Dr. M. RENAER

Prof Dr. J. GHOOS

Scenario

MARIA JACQUES

YVONNE WITTEVRONGEL

LEO PAUWELS

Camera

RALF BOUMANS

Klank en montage

ANDRE VAN CANEGEM

Realisatie

TONY HERMANS

Productie

AUDICON – FILM

Eindbeeld (zelfde beeld als beginbeeld/generiek)

Mannetje die naar boven wijst en leunt op een blok, waar in cursief de letters KTRC geschreven staan. Door het stokje van de K zien we een kruis)

ZWART BEELD

[103, 1969] Mensen voor morgen.

Opmerkingen tijdens transcriptie

- Geluid loopt 4-tal seconden voor op band
- Zeer moraliserende en bevoogdende sfeer
- Programmabeschrijving: "beide opnamen met kinderen en leerkrachten zijn gekunsteld, vooral bij de meisjes, en dus zwaar gedateerd; het fragment"
 - Een gesprek met Greet (KADOC) maakt duidelijk dat dat typerend was voor die tijd, net zoals het overdreven algemeen Nederlands, wat ze in het dagelijks leven niet zouden doen. Ze wilden toch een zekere boodschap meegeven. Het had toch wel een zekere educatieve waarde.

Transcriptie

Aftellen zwart scherm met witte letters, er wordt afgeteld 6 5 4 3 2 1

Beginlogo KTRC: getekend mannetje met vinger in de lucht en andere hand in de zij, dat leunt op zwart vierkant met in witte kalligrafieletters KTRC. Het stokje van de K is verlengd tot een kruis.

muziek

Beeld: Een weg wordt vanachter een balustrade van boven gefilmd van bovenaf gefilmd, daarna nog beelden van verlaten wegen, camera filmt van boven de lantaarnpaal naar beneden naar het bord E3. Beeld op bord (Wij verontschuldigen ons voor de hinder), Beeld van grote autobrug, van onderaan de brug gefilmd, Beeld van die brug aan de zijkant gefilmd.

Op eerste beeld met balustrade → Titel: mensen voor morgen

Presentator (Julien Put): De mensen leggen wegen aan. Ze worden uit hun isolement gehaald. Eens één grote stad. De wereld wordt ééns één grote samenleving. Op die wegen zijn we allemaal op tocht, zoeken we elkaar of zijn we eenzaam te midden van ons allen. Bruggen worden geslagen, wat 'omschrijdt', wordt overbrugd. Kan er een brug slaan over de haat, tussen rijkdom en armoede, tussen onbegrip en niet begrijpen?

Beeld van schapen die in een kudde over de straat lopen. Ze springen over de rand van de weg en belanden naast de weg.

Presentator: Vertrouwde beelden verworden tot folklore. Op de moderne wegen is er geen plaats meer voor de kudde. Wat met de herder nu? Waar moet de kudde heen? Hoe kan hij nu nog de goede herder zijn?

Beeld van man die op de weg fietst met stok in de hand (vermoedelijk herder) die naast de schapen op de straat fietst.

Beeld van raket die op een lanceerpost staat

Presentator: Voor de mensen in deze technische wereld, voor die mensen die het wereldruim veroveren, schoot ook daar te zoeken en te vinden, is de mens van de stad en de mens van de ruimte nog geborgen in Gods hand?

Beeld van man in werkruimte waar een ijzeren(?) opstelling staat.

Beeld van onderdelen van raket (close-up) in een depot (?).

Beeld van raket die wordt gelanceerd.

stem: 5 4 3 2 1 en geluid van gelanceerde raket

rustige panfluit (?) muziek

Beeld van oude herenhuizen op een markt? Gefilmd vanuit een gebouw binnen (de vorm van het raam/gevel is ook in beeld).

Presentator: We hebben rijke schatten, maar ze zijn het verleden. We koesteren ze als museumstukken. We zijn beladen met cultuur, maar dat alles is dood voor ons, we vinden onszelf er niet in terug.

Beeld: ingezoomd op een drietal oud uitziende herenhuizen. Beeld op andere herenhuizen. Beeld op oud beeldje op top van een dak. Beeld op oude gevels van grootse gebouwen (met veel tierlantijntjes en beeldjes aan, grote glasramen)

Presentator: We zoeken een andere stijl, we bouwen een nieuwe wereld.

Beeld op voorbijgaand autoverkeer. Beeld op drukte in het verkeer. Beeld op tunnel en gewone baan ernaast waar auto's voorbijrijden. Beeld op grote kantoorgebouwen.

Presentator: Onze rust is heen, het jachtige heeft ons in z'n greep. De aftanden worden korter, de wereld kleiner en toch zijn we gefascineerd door weinig horizons of is het één groot ontvluchten ervan. Of de tol die de nieuwe mens te betalen heeft daar een nieuwe geboorte. Te midden van ons allen zijn er nog de kinderen, ze zijn de glimlach van de wereld, het bewijs dat God niet wanhoopt aan de mensheid zei een Indische dichter. (beeld van kinderen die naast een gebouw met een bal spelen) Ze spelen nog onbezorgd, ze vinden zich blijkbaar thuis in deze wereld. In het jaar 2000 zullen ze deze wereld als volwassenen ondergaan en lijden. (beeld blijft op kinderen die spelen met de bal, één kind is aan het rolschaatsen). Hoe zullen ze uitgroeien, wat zijn de normen van de mensen voor morgen, voor het jaar 2000. (close beeld van het rolschaatsend kind)

Beeld van operatiekwartier. Chirurg (hij is aan het opereren), ernaast hulpdokters (maar door maskers en hoedjes niet duidelijk of het mannen of vrouwen zijn)

Presentator: De kinderen, wij allen, we gaan op in de techniek. Ze hebben een groot vertrouwen in het kunnen van de mens, hoe zij deze nieuwe wereld een nieuw hart kunnen geven. Zal in dat nieuwe hart het vuur van de liefde kunnen branden? Zal de techniek in dienst staan van de mens?

Achtergrondgeluid: een kloppend hart

Verschillende beelden van operaties. Telkens staan er een 6-tal/7-tal mensen omheen.

Beeld van flatgebouw/appartementsgebouw van onder (de grond) naar boven gefilmd. Nieuw beeld van het ganse flatgebouw, beeld richt naar bovenkant van een flatgebouw waar werkers nog bezig zijn met de bouw ervan. Beeld op kraan naast flatgebouw dat gebouwd wordt. Camera filmt van onder naar boven over de verdiepingen van het flatgebouw (toont de kille open kamers die later appartementen zullen zijn (nog geen gevel aan camerazijde)), beeld van achter ijzeren hekken, achter het hek zien we het flatgebouw

Presentator: In deze huize zullen ze wonen, is daar plaats voor liefde, voor God. Is Christus in dat midden, in die buildings? In die stad ook midden onder ons? Stoten deze wolkenkrabbers de hemel af, of halen we ze naar ons toe. Wij bouwen huizen, maar wat indien de Heer het huis niet bouwt. Wij werken en zwoegen, we willen met het werken de wereld meer 'bewoonlijk' maken, door onze liefde, door onze medemenselijkheid, door Gods aanwezigheid in ons, onder ons. Door Gods belofte in ons hart.

Beeld van blauw verplichtingsbord met pijl, beeld van silo's op een leeg stuk grond.

Beeld van jongens in uniform (korte broekjes, lange kousen) die van binnen een gebouw (camera staat achter hen) de speelplaats wild oplopen. *achtergrond: blijde kreten van de jongens*

Presentator: Onze kinderen lopen en stormen onstuimig op de toekomst toe. De wereld is hun bezit. Ze zullen in het jaar 200 de kerk moeten uitbouwen. Ze zijn de burgers voor het rijk Gods voor het jaar

2000. Ze moeten luisterend naar Gods woord openstaan voor het nieuwe. Ze moeten deze nieuwe wereld hartstochtelijk liefhebben en de aanwezigheid van Christus in ons midden zichtbaar kunnen maken.

Beeld van bovenaf gefilmd op jongens op de speelplaats. Sommige zien de camera en kijken er intens naar. Het beeld is oorspronkelijk gericht op een groep ten midden van de speelplaats, maar wordt snel uitgezoomd. We zien heel wat jongens stilstaan in groepjes en praten, maar ook heel wat jongens die wild heen en weer rennen. *achtergrondgeluid: juichende/babbelende kinderen/kreten*

Interviewbeeld: beeld op INTERVIEWER (Staf Nimmegeers), hij is linkscentraal in beeld en kijkt rechts van de camera, hij is zeer close in beeld (tot net onder zijn schouders).

Interviewer (in beeld): *meneer de inspecteur de Keersmaecker. Het beeld van de toekomst is welbepaald boeiend, wat ons nu interesseert is dat hoe de jonge mensen vooral zij tussen 8 en 10 jaar de 40'ers van het jaar 2000, hoe zij godsdienstig, hoe zij catechetisch voorbereid worden op die toekomst, op die boeiende toekomst.*

(beeld wordt uitgezoomd tot de Keersmaecker in beeld komt, hij zit naast de interviewer (rechts voor ons en kijkt de interviewer aan, uiteindelijk zijn ze helemaal in beeld, ze zitten aan een schoolbank achterin de klas, de camera blijft uitzoomen tot de hele klas zichtbaar is.)

de Keersmaecker: *Wel, we gaan straks een kijkje nemen in de klassen. Ik hoop dat u daar het volgende gaat opmerken. Ten eerste en wel het voornaamste dat wij in onze catechetische lessen telkens vertrekken van de werkelijkheid van de mens. In die werkelijkheid als menselijk bestaan komt naar boven, de nood, het verlangen, de hoop van de mensen, we zien daarin een teken waardig. Want op die nood, op dat verlangen, op dat haken van de mensen, komt het antwoord van God door Christus, door z'n kerk. Een tweede punt dat u ongetwijfeld ook gaat opmerken is dat in de morele opleiding van de kinderen, want dat heeft de tweede graad, dat die morele opleiding vooral gericht is op het goede dat kan tot stand gebracht worden, dat moet gepresteerd worden en dat dus de moraal niet uitsluitend een zondemoraal mag zijn.*

Een derde punt is dit: dat wij eveneens bij die morele opleiding de kinderen stilaan willen leren zelf oordelen, zodanig dat zij in een gegeven situatie stillekes aan leren uitmaken wat het goede is dat zij thans kunnen tot stand brengen. Want dat is het wat God van hen verlang. In het kort gezegd zou ik zo willen resumeren: we willen ons heel menselijk bestaan christelijk verlichten en vormen tot in z'n diepste dimensie.

Interviewer: *Ik geloof dat wij dan niet beter kunnen doen dan eens gaan kijken in de klassen van het sint Johannes Bergmans college en het sint-Jozefinstituut van Merksem.*

(catechesemomenten in een jongensklas van de basisschool Sint-Jan Berchmanscollege, thema uitsluiting)

Beeld op jongen (+8 jaar), heel close (z'n hele gezicht is zelfs niet in beeld). Hij leest voor uit een boek. (zijn lezen gaat de volgende fragmenten door, tot nieuw voorleesfragment)

Jongen: *"Op een wintermorgen zei de jongens van meneer Bitters aan het plein. Leo speelt ruw; meneer Bitters verwittigt de jongens dat zij voorzichtig moeten spelen, maar Leo speelt ruw voort. Daardoor vallen enkele jongens."*

Beeld op handen die met potlood op blad papier schrijven.

Beeld op handen die met een schaar knippen.

Beeld op tekening die bij het voorgelezen verhaal horen.

Beeld op twee jongens. De ene jongen is degene die voorleest, de andere is geconcentreerd aan het knippen in papier met z'n klein schaar.

Jongen: (hakkerig) "In de klas hadden de jongens een briefje doorgegeven dat Leo niet meer zou mee mogen spelen. De volgende speeltijd mocht Leo niet meer meedoen. Toen ging hij klagen bij meneer Bitters."

Beeld op tekening van een kleine jongen die bij grote man staat (en naar boven kijkt om hem toe te spreken)

Beeld op man (meester) in kostuum (armen gekruist) die naast de voorlezende jongen en letterlijk op hem neerkijkt.

De voorlezende jongen zit met andere jongens aan een tafel. In de achtergrond zien we nog een grote tafel met verschillende jongens rond. Alle jongens lijken iets anders te doen.

Jongen leest verder voort: "Meneer bitters vond het spijtig dat de jongens niet meer met elkaar speelden en na de speeltijd 'zegde' hij tegen de jongens dat ze beter met vriendschap moesten spelen en hij 'zegde' dat wat Leo gedaan had, dat dat verkeerd was."

Meester (gericht op de voorlezende jongen): Ja natuurlijk, maar wat Leo gedaan had was verkeerd hé? Ze mogen dus geen spelbreker spelen, maar wat is er nadien nog gebeurt?

Jongen (Reageert niet op de meester en leest verder): Maar dat hun nadien Leo hebben geplaagd dat was ook niet mooi. En dan hebben jullie...

Beeld zoomt in op de meester en de jongen die voorleest, de meester staat nog steeds met gekruiste armen (achter/boven de jongen)

*Meester: Ik vind nog een verschil tussen 'het plagen van Leo' en het 'plagen van jongens' met de hele groep. Jij ook? Ja? *wijst naar een kind* Welk verschil dan?*

Beeld ingezoomd op lezende jongen

Jongen (Reageert niet op de meester leest verder): "De jongens die waren, die deden het niet, die deden het opzettelijk, die deden niet.."

Meester: Ja die deden wel opzettelijk hé?!

Jongen: Opzettelijk, maar ...

Meester: En de jongens deden het ook opzettelijk DUS dat blijkt hetzelfde. Dus is er geen verschil: GEEN verschil!

*Jongen: *blijft heel stil in zichzelf verder lezen**

Meester: het is allebei volgens u even erg wat er gebeurt is?

*Jongen: *blijft in zichzelf lezen* *schudt stevig van 'neen'**

Beeld terug naar de jongen en de meester

*Meester: Leo en de groep jongens, eerst Leo tegen de groep, dan de groep tegen Leo, allemaal gelijk, evenveel fout. Denkt gij het zo ja? *bukt naar de jongen en gebruikt heel wat handgebaren**

Jongen: Ja

Beeld terug naar ganse klas

Meester: Ik denk het niet, ik denk dat het een beetje anders ligt. Kijk eens Leo was gekomen 's morgens bij het spel, zijn aan het spelen volop en die komt plots op het gedacht 'ik ga die jongens eens even plagen', maar is dat ook zo gebeurt bij de jongens in de groep?

Jongen: nee meester, ze hadden kaartje doorgegeven dat Leo de volgende speeltijd niet meer zou meespelen.

Meester: En dat was eigenlijk nog meer verkeerd hé?

Jongen: Ja meester

Meester: Samen zo in groep, samen nog meer spannen op één jongen, dat is toch wel erger dan één jongen die de andere plaagt?

Jongen: Ja.

Meester: Ja... en hebben de jongens begrepen wat meneer Bitters bedoelt daar?

Jongen: Ja.

Meester: Denkt ge dat?

Jongen: Ja meester.

Meester: We gaan eens kijken naar de volgende tekening, of het wel waar is.

Tekening in beeld, meester met allerlei jongens voor hem

Andere jongen aan andere tafel (Hij leest verder voor): *De volgende ochtend 'zegde' meester dat de jongens weer vriendschap wilden sluiten. Als ze in de klas kwamen, (beeld op andere groep jongens die mannetjes aan het knippen zijn aan hun tafel en ze samen hand in hand leggen) 'zegde' de meester dat hij gelukkig was om... en wenste ze een gelukkige proficiat, één proficiat. Om de vriendschap te besluiten hielden ze één dansje op de speelplaats. (beeld op tekening van grote man met kinderen aan de hand die danst).*

Beeld op speelplaats, de meester staat met rug naar camera te 'dirigeren/leiden, met benen stevig open'. De jongens staan er in een halve cirkel rond.

***Jongens zingen 'vrolijke vrienden*,**

weinig spontaan, handen naast het lichaam, op een bepaald moment synchroon handen in de lucht zwieren

Ze nemen elkaar arm in arm en zingen verder. De camera passeert ieder kind, de meesten kijken in de camera.

1

Beeld van kinderen aan een tafel, allemaal meisjes

Een zuster komt aan de tafel.

HEEL KUNSTMATIG, INGESTUDEERD EN WEINIG SPONTAAN

Zuster komt bij de tafel en gooit bouwwerk omver, de kinderen reageren gemaakt 'verbaasd'.

Geluid van blokken die vallen

Zuster: *Waarom vind je het spijtig?*

Kind naast haar: *Omdat we er zo lang aan gewerkt hebben zuster.*

Zuster: *Hoe komt dat nu dat ik dat zo ineens kan laten instorten?*

Kind in de kring: *Het is maar een blokkenhuis zonder fundamenten en we konden ook niet graven. De metsers gebruiken beton om de fundamenten te gieten.*

Ander kind (alleen in beeld in profiel terwijl ze naar de zuster toe praat): *Zuster, wij zijn een huis aan het bouwen.*

Zuster: *Ja Ingrid, ik heb ervan gehoord dat jullie een huis aan het bouwen zijn, hoe ver staat het met de opbouw van jullie huis?*

Ander kind: *De ruwbouw is bijna af. Maar het huis is nog niet bewoonbaar*

Zuster: *Hebben jullie gehoord dat Ingrid 'zegt' dat het nog niet bewoonbaar is?*

Kinderen in koor: *Ja zuster.*

Zuster: *Wie zal het huis van Ingrid bewoonbaar maken?*

Kind: *De ouders van Ingrid*

Ander kind: *En Ingrid zelf.*

Ander kind: *En de broertjes van Ingrid.*

Zuster: *Hoe zullen ze dat huis bewoonbaar maken?*

**Even stilte **

Bij de volgende opsommingen kijkt de zuster de kinderen die zullen spreken reeds aan alvorens ze echt spreken. (in scène gezet?)

Kind: *Door een mooi (onverstaanbaar)*

Ander kind: *Door planken op de vensterbanken.*

Ander kind: *Door te schilderen.*

Ander kind: *Door mooie meubels te kiezen.*

Zuster: Allemaal wel waar, maar ik denk dat er toch wel belangrijkere dingen zijn om een huis bewoonbaar te maken... weet je dat?

Kind: Door er in liefde samen te wonen.

Ander kind: Door geen ruzie te maken.

Ander kind: Door mekaar te helpen.

Ander kind: Door energie (?)

Ander kind: Door elkaar gaarne te zien.

even stilte

beeld op meisjes die met grotere blokken een 'hospitaal' bouwen. Ze staan er middenin.

Kind: Ons hospitaal staat er al bijna! Ik ben al op bezoek geweest bij mijn mama in het moederhuis. Er waren grote ramen en veel licht. De mensen die er verblijven zijn allen blij om hun baby.

Ander kind: Er staat nog een vleugel naast Lieve, dat is die van het hospitaal.

Ander kind: Daar is het niet zo prettig, er zijn mensen die veel lijden.

Ander kind: Kijk nu toch eens die ramen, die zijn toch veel te klein voor het ziekenhuis.

Ander kind: Ja het gaat ook niet beter met ons bouw materiaal.

Beeld op raam van hun 'hospitaal'

Zuster komt er bij staan. De meeste kinderen staan recht en kijken haar aan. Zij blijft links van hen staan, zij staan allemaal rechts in een groepje

Zuster: Ik hoor en zie dat jullie begrepen hebben dat een hospitaal veel grote ramen nodig heeft waar veel licht en lucht binnen kan? Maar meen je dat dat reeds voldoende is om van een goed ziekenhuis te spreken?

Kinderen in koor: Nee zuster.

Zuster: Wat is daar meer voor nodig?

Kind: Goede dokters en verpleegsters zijn die de zieken met veel liefde helpen.

Beeld op kinderen die in een sportzaal met blokken op de grond een 'dorp' bouwen. Allemaal meisjes.

Kind: Een dorp bouwen lijkt niet zo gemakkelijk.

Ander kind (1): Ja het werk van de arbeiders is ook lastig.

Ander kind: Het duurt lang!

Ander kind (1): Ja maar, wij vergeten dat een dorp toch niet in één kans gebouwd worden.

Ander kind: Ieder denkt natuurlijk eerst aan z'n eigen huis.

Ander kind: Ik denk dat ieder graag z'n eigen huis zou willen hebben.

Ander kind: Maar onze papa zegt dat het veel geld kost, je moet er veel voor over hebben.

Zuster komt traag aangestapt en staat achter hen, kijkt hen van bovenaf aan.

Zuster: Wie moet er veel voor over hebben?

Kind: Vader werkt ervoor, moeder is thuis hé, en de kinderen laten in z'n snoepje.

Beeld op twee kinderen dat een gebouw schilderen (twee meisjes), de zuster komt traag aangestapt en staat achter de schildersezels met gekruiste armen, ze kijkt de kinderen van boven af aan.

Zuster: Dat verwondert mij een beetje, dat de ene groep een hospitaal bouwen, een dorp, klassen en een straat, en dat jullie een weg schilderen. Hoe ben je op dat gedacht gekomen?

Kind: je bouwt mee aan een schepping wanneer je zo'n grote wegen aanlegt

Kind 2: als er grote wegen zijn, dan kunnen er meer auto's op rijden

Kind: ja Gerda, en dan maak je de aarde meer bewoonbaar.

Terug naar kinderen die aan dorp bouwen in sportzaal. Ze bouwen samen een klaslokaal. De zuster staat er nog steeds naar te kijken links ervan, van bovenaf.

Kind: Zuster, ik ben benieuwd op deze klas zullen meevallen.

Zuster: Wanneer vinden jullie dat en klas meevalt en als ze mooi is?

Kind: Als ze fijne blokfoto's hadden.

Kind: Als er mooie planten op de vensterbanken staan.

Kind: Als er mooie tekeningen aan het prikbord hangen.

Kind: Als er een blinkende vloer is.

Zuster: Ik denk dat jullie zelf ook wel een belangrijke rol gespeeld hebt. Jullie bouwen niet de klas, maar de klassengemeenschap, hoe doe je dat?

Kind: Door niemand uit te stoten.

Kind: Door niets afbreken wat een ander opbouwt.

Kind: Met iets goed te zijn voor een ander.

Kind: Door geen ruzie te maken.

Kind: Meewerken met je medemens.

Zuster: Jezus zelf heeft ons de fundamenten van een scholengemeenschap uiteengezet. Herinner je je nog uit de catechese wanneer hij dat gedaan heeft?

Kinderen in koor: In de Bergrede.

Zuster: En ken je er nog enkele teksten uit?

Kinderen in koor: Ja zeker!

Kind: Trek eerst de balk uit uw wijg op en dan de splinter uit het oog van de broeder.

Kind: Als er iemand vraagt duizend passen mee te gaan, ga dan twee duizend.

Zuster: Het is wel heel schoon, maar niet gemakkelijk. Uit onszelf kunnen we geen mooie gemeenschap opbouwen. Hoe staat het ook weer in de psalm.

Kinderen: Indien de heer het huis niet bouwt, bouwt ... de knechten.

meisjeskoor: indien de heer...

Beeld op meisjeskoor en groep meisjes die ervoor een dans opvoeren

Beeld op bouwbackers, bovenaan het flatgebouw (beeld van ervoor)

Zwart beeld

Aftellen 6→1

klassieke vioolmuziek rustig

Beeld: gebouwen, beelden op gebouwen, beelden in een park,

Presentator: Wij willen mensen die bouwen aan (onverstaanbaar). Mensen die samenwerken in liefde en sterkte, de stad van de mens de stad van god maken. Mensen die het volk van god op weg willen zetten zich niet willen vastankeren in behoudsgezindheid, maar veel achter zich kunnen laten om steeds op te gaan naar het beloofde land. Mensen die zich niet opsluiten in de geborgenheid in het leven, maar de wereld en de kerk maken tot een thuis voor allen. We willen mensen vormen die vreugde vinden in hun arbeid en hun brood weten de delen in rechtvaardigheid en liefde. Mensen die vriendschap kennen en tranen, overgave en offer en weten dat Christus hen daarin is voorgegaan. Mensen die in gemeenschap willen leven en in de maaltijd van iedere dag, zoals de eucharistische maaltijd deze onverblinde verbondenheid tot werkelijkheid maakt. We willen mensen vormen die waarachtig zijn, die een hekel hebben aan boze en formalisme. Mensen die bekleed zijn met de nieuwe mens, mensen die het onze vader bidden, een verwond (?) leven naar het rijks Gods.

koormuziek mannenstem

beeld op gebouw

ophitsende vioolmuziek

AFTITELING

Beeld op hand (van meester in pak) op bord, schrijvend met krijt:

Dit was een Luceat-programma over de KATECHESE

In het L.O.

Advies

E.H. Inspekteur G. De Keersmaeker

Film

Karel Laureys

Samenstelling

Staf Nimmegeers

Productie

René Bondson

Luceat

Postbus 5

Brussel 5

Meester vaagt het laatste weg met een bordenwisser

[122, 1970] Gastprogramma: De katholieke gedachte _ 'En de bediende'.

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Geluid en beeld zijn helemaal niet synchroon

Transcriptie

Zwart scherm

Aftellen 6 5 4 3 2 1

Begingeneriek: Mannetje met vinger in de lucht en hand in zij, leunend op zwarte box met KTRC erop (kruis in steeltje van de K)

klassieke vioolmuziek en fluit

Man die trap opstapt

1

Man met rug naar de camera, in z'n schrift schrijft hij met z'n pen, beeld zoomt in op wat hij schrijft

Beeld van dactylografes, allemaal vrouwen aan typmachines naast elkaar

Ingezoomd op één vrouw die geconcentreerd typt

Beeld op vingers die toetsen aanraken (verschillende vrouwen, verschillende beelden)

2

Beeld van vrouw aan kassa aan supermarkt, ze haalt geld uit om te betalen voor haar inkopen (ingezoomd op geld)

Beeld van bovenaf op twee vrouwen die naarstig typen

Beeld van rug van man die aan computer iets intikt.

Presentator: Dit was in de tweede helft van vorige eeuw, de bediende, de schrijver, die z'n arbeid 'vergeerde' aan het kapitaal. (onduidelijk) tegen de laagst mogelijke prijs. Nu in 1970 houdt het kapitaal nog steeds machtige commandoposten in handen, maar er is iets grondig veranderd in ons maatschappijleven. Naast de werkgevers hebben nu ook andere, de werknemer, de arbeider en de bediende inspraak gekregen en delen zij in meerdere of mindere mate in de besluitvorming. Dit hebben wij kunnen bereiken via een ganse reeks van sociale en economische organen waaronder de vakbonden op de eerste plaats komen. De bediendensector is een zeer grote en zeer gevarieerde wereld. Men vindt de bediende in iedere tak van de nijverheid, in de handel en in de dienstverlening. Nu al zijn 2/5 van de werknemers bediende. Straks 50%. De oplossing van hun probleem, verdediging van hun belangen, kan geen zaak meer zijn van één man. Het antwoord op hun probleem is solidariteit, de dienstvakbond.

Beeld van man aan bureau die op speciale computer typt

Beeld van schrijvende man

Beeld van mensen die aan grote tafels voorovergebogen zitten

achtergrondmuziek slagwerk

Beeld van touw dat over katrol loopt.

Beeld op man die geconcentreerd bezig is.

Beeld van labo waar mannen bezig zijn

Beeld van toetsen van computer die worden ingedrukt. Door vrouw. Beeld van labo van dichterbij, we zien ook een vrouw staan aan een tafel.

Beeld op mannen die met flesjes vloeistof schudden.

Beeld van 'broebelend' water in glas.

heviger slagwerk, gestommel

Beeld op apotheek symbool, uitgezoomd naar apotheek, waar op de voorgrond zijn koffer opendoet en er een valies uithaalt. Hij steekt de straat over richting apotheek. Een vrouw verlaat de apotheek.

Binnenkant apotheek. Drie kassières achter de balie. Ingezoomd op geld dat door de kassière wordt teruggegeven aan mannelijke klant. Ze telt het nog eens na wanneer ze het hem geeft.

Beeld op flappen geld die geteld worden door mannelijke vingers

Beeld op man die uit tankstation-winkel komt en z'n auto vervolgens voltankt (beeld op tank, beeld op z'n gezicht die naar de teller kijkt, beeld op teller). Beeld van man die slang weghangt, beeld van man die geld uithaalt en geeft aan man, de man geeft wisselgeld terug.

Beeld van man die auto in stapt.

licht afrikaansachtig slagwerk, getokkel

Beeld op verlichting op straat, verlichte stad op achtergrond, auto's met autolichten die achter elkaar richting camera staan.

Presentator: Bedienden uit de meest diverse bedrijfssectoren bouwden een sterke organisatie, werknemers uit kleine ondernemingen en bedienden uit minder-geïndustrialiseerde gebieden kunnen steunen op de macht van hun collega's uit de sterke ondernemingen en sectoren

Kaart van België, ingezoomd op Vlaanderen

Nieuwe kaart met aanduiding op Kortrijk: 'Kortrijk 13328'

Presentator: Zo groeide sinds 1893 de landelijke bediendecentrales.

Nieuwe aanduiding op kaart erbij: 'Gent 26060', 'Leuven 17507', 'Antwerpen 84734', 'Hasselt 10603'

Presentator: Mee met de groei van het aantal bedrijven en het aantal bedienden.

Vervolgens verschijnt een grote zwarte bol op de kaart met witte letters: LBC 70.000 (en ingezoomd op dit logo)

Beeld van fanfare die op grote drukke baan loopt, vooraan vlaggendragers

Beeld: mannen stappen over straat met groot bord: 'Sociale verkiezingen 1963, Nationale Jubeldag te Antwerpen, zondag 26 mei, de landelijke bedienden centrale Dankt alle bedienden voor het schitterend succes!' Ze lopen richting de camera en dan de camera voorbij.

Presentator: Van 1945 af strijdt het LBC voor de 'verdanige' vernederlandsing van het bedrijfsleven. De mens leeft niet alleen van sociale voordelen. Wanneer hij de taal er niet kent, voelt hij zich als een vreemde in eigen werkmilieu. En al is er onder deze impuls al heel wat gebeurt, toch blijft de Vlaamse bediende nog steeds eisende partij van de totale vernederlandsing van het bedrijfsleven in Vlaanderen.

trompetmuziek met dwarsfluit (sprookjesachtig)

Beeld van allemaal mensen die achter het bord in de parade aanlopen, mannen en vrouwen

Beeld van twee mannen met ander bord: Taal van de streek, taal van de onderneming, de LBC eist vernederlandsing van het bedrijfsleven. Erachter lopen weer heel wat mensen. Richting de camera en voorbij de camera.

Beeld op kathedraal. De fanfare loopt over een plein.

Beeld van rij stoelen met daarop enkele zittende mensen (oudere mannen en vrouwen, vrouw met een kind) die de parade aanschouwen.

Beeld op straat waar auto's rijden, plots ingezoomd op gebouw erachter 'carrousel'

Beeld op naamborden van winkels, één per één: Paris-Londres, Cecil, 3suissesses, feuille de vigne, manteauy, phildar,

Beeld van man die camera frontaal aanspreekt, hij houdt wel een spiekpapier achter z'n rug. Zijn armen zijn achter z'n rug gevouwen. Heel algemeen Nederlands, heel formeel, lijkt ingestudeerd. Op de achtergrond bedienden (mannen) aan balie die mensen bedienen. Niemand kijkt de camera aan behalve de spreker.

Man: Het aantal bedienden in de tertiaire sector is in volle expansie. Door mechanisatie en automatisatie van de werkmethode worden nieuwe functies gecreëerd met specifieke opdrachten.

Nieuwe opdrachten vragen nochtans nieuwe vorming. De LBC wenst medezeggenschap in de beroepsvorming. Omdat specialisatie niet mag lijden naar afkorting van het individu, integendeel, specialisatie moet de persoonlijkheid ontwikkelen en de promotiekansen vergroten. De oprichting van een vzw in de banksector, paritair beheer door werkgevers en vakbond met het doel bij te dragen tot de studie en de organisatie van de professionele en syndicale vorming van het personeel uit de bandsector is een lovenswaardig initiatief in de goede richting. De syndicale vorming behoort tot de specifieke taak van de LBC. In de onderneming van morgen, waar medezeggenschap ook medeverantwoordelijkheid zal betekenen moeten wij onze militanten voor die nieuwe taak opleiden. In de huidige constellatie waartoe zij zich op internationaal vlak voltrekken is het noodzaak dat onze militanten vooreerst elkaar leren kennen en vervolgens hun programma's vergelijken en ook hun acties coördineren. Daar ligt ook voor de LBC een moeilijke, maar een boeiende taak.

Beeld van man in supermarkt met gekruiste armen, die centraal, frontaal de camera aanspreekt, op de achtergrond supermarktrekken en passerende mensen.

4
Man: *Het is een feit dat hoe langer hoe meer vrouwen plaats nemen in het bediendenberoep, zij het dan voornamelijk in wat men noemt de tertiaire sectoren, de banken, de verzekeringen, de handel en de dienst. Zij blijven ook langer in het beroep en de vraag kan zich stellen of de vrouwelijke bediende er belang bij hebben van aan te sluiten bij een bediendevakbond. Daar zeg ik : zonder enige twijfel ja, want zij hebben dezelfde beroepsbelangen als de mannelijke bedienden en voor hen wordt er dag en dag gewerkt in de paritaire commissies, in de ondernemingen en aan de verbetering van de sociale wetgeving. De LBC heeft reeds voor de vrouwelijke bediende de toepassing geregeld van het principe van gelijk werk, gelijk loon in de nationale barema's. Maar in werkelijkheid stellen we vast dat de vrouwelijke bediende een achterstal hebben en een lager inkomend loon bereiken dan hun mannelijke collega's. Dit is een probleem dat zeker moet opgelost worden en men kan zich afvragen aan wat het te wijten is. Aan onvoldoende waardering van hun prestatie ofwel aan gebrek aan toegang tot de geschoolde functies of nog aan de beroepsopleiding. Wij stellen ook vast dat de lonen in de handelssectoren achtergebleven zijn. En het is precies in die handelssectoren dat zeer vele vrouwelijke bedienden werken en daar zal een grote syndicale inspanning moeten geleverd worden om die achterstand weg te werken. De vraag stelt zich ook: anderzijds in welke omstandigheden werken zeer veel vrouwelijke bedienden? (beeld ingezoomd op enkel z'n gezicht) En ik denk hierbij aan de zenuwslopende atmosfeer in de grote warenhuizen in de supermarkten, in de dactylopoules en in de lichaamgrafische (?) dienst. Daar zal zeker aandacht moeten aan gegeven worden, in ieder geval. De LBC wil voor de vrouwelijke bediende een degelijk loon en menselijke arbeidsvoorwaarden bedingen, maar dan zouden we dit graag ter overweging meegeven aan de vrouwelijke bedienden, waar ze ook werken: uh, wij komen er niet als de vrouwelijke bediende langs de weg blijven staan en zich niet in het syndicaat stellen. De enige voorwaarde om te slagen is: dat hoe langer hoe meer vrouwelijke bedienden zich aansluiten bij de landelijke bediendecentrales, zoals hun mannelijke collega's, om samen met ons hun loon en werkvoorwaarden te behartigen en te verdedigen.*

Beeld op man in een gang (ziekenhuis), in pak, centraal, spreekt kijkers frontaal aan, tot onder heupen in beeld, heeft handen vast voor zich. Niet spontaan, ingestudeerd, AN

Mannenstem: *uit de ontwerpbesluiten van het jongste LBC-congres bleek dat LBC duidelijk opteerde voor een principiële inspraak in de loonvorming van de bedienden. Waar de ontwerpbesluiten dit principe stelden, is het congres echte rop dit stuk veel verder gegaan. Inderdaad is onder druk van het congres in het LBC-programma opgenomen, de eis tot 10000 franc, minimummaandwedge voor alle meerderjarige bedienden. Het feit dat onder druk van het congres deze eis in het programma werd ingeschreven, illustreert dat naast een behoefte aan inspraak enerzijds anderzijds ook bij LBC de bekommernis aanwezig is voor de minimumsalarissen. (vrouwelijke verpleegster passeert in*

achtergrond – ze duwt een kar vooruit, er wordt meer ingezoomd op de man (ellebogen) *Wij zijn er ons van bewust dat wij met deze eis een zeer verdragende optie hebben genomen. De realisering van deze eis stelt idd in de praktijk een zeer zware opdracht: denken wij maar even aan de achtergebleven bediendegroepen en de achtergebleven bediendesectoren. Het is echte onze overtuiging dat men een totale en een solidaire inzet van alle bedienden ook deze eis van LBC op een vrij korte termijn zal gerealiseerd worden. (verpleegster lopen terug door gang). Zo zal de 10 000 franc per maand voor heel wat bedienden geen droom meer zijn, maar de effectieve werkelijkheid.*

6

Beeld op kalende man in pak, links centraal in platenwinkel. Op de achtergrond een vrouw die platen bekijkt. De man is tot z'n heupen in beeld en spreekt de camera aan. Heel statisch, ongemakkelijk, weinig spontaan, ingestudeerd, AN, serieus kijkend

Hebben de bedienden werkzaam in de kleine ondernemingen ook baat aan de vakbondsactie? De algemene verwezenlijkingen gelden ook voor hen. Het parlement stemde in november wijzigingen aan de wet op het bediendencontract. Deze brengen verbeteringen aan meer dan de helft van de bestaande bepalingen. Alle grote verwezenlijkingen komen ten goede aan alle bedienden, dus ook aan deze werkzaam in de kleine ondernemingen. Hier denken we speciaal aan de evolutie van de wetgeving inzake de betaalde vakantie. In 1945 één week, op dit ogenblik drie weken dubbel betaald. Andere verwezenlijkingen zijn het stelselmatig opvoeren van de minimabarema's, (beeld ingezoomd op hem tot z'n net onder z'n schouders), wat vooral een bijkomende garantie voor de bediende in de kleine ondernemingen is. In LBC kent men ook het individueel dienstbetoon. Komt een bediende voor die niet van de sociale wetgeving? Heeft hij moeilijkheden in een arbeidsmidden, dan treden de diensten op. Op deze wijze werd in 1968 in ronde getallen 29 miljoen gerecupereerd en in de periode 1965-1968 circa 87, 5 miljoen. Tenslotte we bevinden ons heir in een kleinhandelszaak. Tot voor dit jaar, mocht wettelijk hier 54 uur gepresteerd worden. Op dit ogenblik kennen we de 45-uren week en in de kleinhandel 'covensioneerde' 54 uren week met daarenboven een halve dag vrijaf te nemen per week.

Man, links in beeld. Man leunt tegen bureau, rechts van hem 3 bureaus achter elkaar waar 3 mannen op grote vellen papier werken. Geen van hen kijkt naar de camera. De man staat met z'n handen voor zich gevouwen en spreekt de kijker aan, hij is strak in pak en tot z'n scheenbenen in beeld. Algemeen Nederlands, zeer onspontaan, lijkt ingestudeerd

*Man: Naarmate de technische en de technologische evolutie zich in ondernemingen voltrekt, ontstaan er nieuwe organisatievormen en -beroepstypes die meestal door hoog gekwalificeerd personeel worden ingenomen. Deze werknemers, want dat zijn ze in essentie, ondanks de eigen geaardheid van hun functies, noemen wij kaderpersoneel. Indien wij ons op het feitelijke vlak stellen, stellen we vast dat arbeiders bedienden en zelfs werkgevers een eigen organisatievorm hebben om gezamenlijk hun problemen te bespreken. *beeld wordt ingezoomd tot z'n hoofd*. Indien het kaderpersoneel ook aan z'n trekken wil komen, zal het namelijk dezelfde syndicale weg moeten opgaan. Trouwens, in de 'uitzonderingende' landen zoals Duitsland, Frankrijk, Nederland, stellen we vast dat het kaderpersoneel in die richting gegaan is. (nieuw beeld terug uitgezoomd tot z'n scheenbenen) Het nationaal verbond voor kaderpersoneel van de LBC is een dergelijke syndicale organisatie voor kaderleden, die de collectieve en de personele belangen van het kaderpersoneel wil behartigen. In individuele groep belangen zoals de controle op de aanwerving van de promotiepolitiek van de ondernemenden, beschrijving – en functieclassificatie en daaraan gekoppeld de minimaweddeschalen. (nieuw beeld ingezoomd tot z'n hoofd, blijft links in beeld) Collectieve groepsbelangen: de regeling van de arbeidsduur, de binding van de weddeschalen aan het indexcijfer, de werkzekerheid die op dit ogenblik althans een groot probleem vormt, naarmate men meer sluitingen van ondernemen kent en naarmate er meer fusies voortdoen. En ten slotte, maar zeker niet*

in het minst: de vertegenwoordiging van het kaderpersoneel als de werknemer binnen de bestaande syndicale overleg al gaan, zoals ondernemingsraad, comité veiligheid en gezondheid, syndicale delegatie. Het nationale verbond voor kaderpersoneel van de LBC wil op de eerste plaats de eigen specifieke functie van het kaderlid valoriseren, maar tegelijkertijd deze laten kaderen in een bredere solidariteit met de andere bediende in de LBC en uiteindelijk met alle werknemers via het ACV.

Beeld gericht op man in pak, in de voorgrond is een flessenconstructie in beeld, in chemisch lab, achter hem is iemand aan het werk aan een labotafel. Hij zit voor de helft verscholen achter de fles op de voorgrond, hij is tot de navel in beeld. Armen zijn wijd op de tafel, stevig gezet. Op de achtergrond werkt een vrouw, daarachter lopen nog enkele mannen heen en weer die ook aan het werk zijn.

Man: Voor iemand die de pers de laatste tijd volgt en hier speciaal de syndicale pers, die zal vastgesteld hebben dat er bij de bedienden uit de chemische industrie de laatste tijd iets aan het roeren is. Dat verschijnsel die doet zich trouwens niet alleen voor in de chemische nijverheid, ook in andere sectoren, die worden wij als vakbond de drank bij de bediende gewaard om zich als sociale groep te affirmeren. Men zou zich terecht de vraag kunnen stellen waarom die komende (?) bediende uit de chemische nijverheid de laatste tijd op de voorgrond met hun eisen. Die redenen moeten wij niet ver zoeken. Iedereen die weet dat de verhouding tussen werkgevers en werknemers in België over het algemeen verlopen op het vlak van het paritair comité. Het is in het paritair comité dat de voornaamste arbeidsvoorwaarden en 'bezoldigingsvoorwaarden' besproken wordt. (beeld zoomt snel in op z'n gezicht, tot onder schouders). Welnu, we stellen vast in die chemische nijverheid dat daar vanaf jaren terug met de patroons goed over de brug konden komen en tot afdoende oplossingen konden komen in verband met de wedden, dat de laatste tijd de werkgevers het geweer van schouder hebben veranderd en dat zij de weddes halen in de chemische nijverheid afzakken, bij zoverre dat die nationale minima geen weerklacht meer hebben op het werkelijk uitbetaald loon in de nijverheid. Vandaar dat de werkgever de hand bevrijd heeft en dat de bediende volledig in een afhankelijkheidspositie komt te staan ten overstaan van de werkgever. Het is te juist om te reageren tegen die afhankelijkheidspositie dat de bedienden indien er op het nationale vlak geen afdoende oplossingen kunnen bereikt worden hun eigen gaan tellen op het vlak van de onderneming. En zo weet ik dat in een 40-tal bedrijven in het Vlaamse land van de chemische industrie momenteel eisen zijn ingediend en besprekingen aan hand. Als LBC die zijn wij altijd gewonnen geweest om in gemeenschappelijk overleg met de werkgever op het paritaire vlak, namelijk op het nationale vlak, de besprekingen gaande te houden en wanneer een goed wil is vanwege de werkgeversgroep tot oplossing te komen. Maaar wij durven hier de hoop uitdrukken en hiermee wil ik besluiten dat hetgeen dat zich momenteel aan het afspelen is op het vlak van de ondernemingen voor de werkgevers een afdoengewijs (?) moet zijn om willen zij in de toekomst verder besprekingen met de vakbonden op het nationale vlak in het paritaire comité, zij hun houding grondig zullen moeten wijzigen.

Beeld voorkant blad: 'Doelbewust, Geestdriftig, Actie (en eronder iets in te kleine letters)'

Beeld voorkant andere blad: 'Aktiviteitsverslag'

Beeld voorkant andere blad: 'Vraagstukken Bediendensyndicalisme'

Beeld vanop dijk, gefilmd naar de zee/strand

Beeld op groot gebouw op dijk (van boven naar onder gefilmd), beeld staat stil op naam van gebouw: 'landelijke bedienden centrale ACV'

Beeld van zee (binnen gefilmd vanachter raam van congreszaal) → naar rechts gefilmd (traag) →

Beeld op volk in een zaal, stoelen achter elkaar (van links naar rechts naar podium)

-Veel mannen, maar ook enkele vrouw.

-beeld uiterst rechts = panel op podium met overvolle zaal ervoor

Presentator: In oktober 79 heeft het LBC te Knokke een zeer geslaagd en levendig congres waar de syndicale problematiek werd behandeld, zowel naar binnen naar de eigen organisatie, als naar buiten de syndicale opdracht. Hier beraden afgevaardigen en militanten zich over de methodes, structuren en opgaves van de eigen organisaties. Voor inspraak en overleg kwam men tot een besluitvorming in nauw contact met de basis. Het 'activiteitsverslag' zei: wij hebben vast en zeker niet de pasklare oplossing voor handen voor alle problemen die opdrijven uit de orde en de instellingen die wij mede hebben helpen bevestigen en oprichten. Onze activiteit moet dan ook beschouwd worden als een zoeken en passen naar verbetering van kritieke toestanden en van de arbeidsvoorwaarden.

rustige vioolmuziek

beeld ingezoomd op panel, waar letters 'LBC' op staan vooraan (allemaal mannen in het panel)

Beeld van mannen die zich aan de paneltafel zetten en elkaar begroeten door de hand te schudden.

Beeld op titel van bundel tekst 'activiteitsverslag'

Beeld op titel bundel: 'Vraagstukken bediendensyndikalisme'

Beeld close op man in panel met bril die kijkt

Beeld op andere man in panel die kijkt naar links (ook met bril (subtieler)

Beeld op man in panel die naar rechts kijkt naar publiek (frontaal voor hem)

Beeld op man met bril aan micro.

Beeld op andere man met bril

Beeld op bundel 'activiteitsverslag' – congres knokke

Beeld op man aan spreektafel (links vooraan), rechts achteraan de rest van het panel die voor zich uitkijkt

Man met bril:

Beeld op man, close, schuin gefilmd, hij kijkt naar links, naar publiek en spreekt hen aan

Beeld op mensen in de zaal die hevig applaudiseren

Beeld op titel: 'doelbewust geestdriftig actie'

Interviewbeeld Beeld op andere man met bril, frontaal naar camera, kijkt links ervan

Andere Man met bril: Zonder iets af te willen dwingen, op de verdienste van de vooroorlogse bediendevakbonden, denken we onder meer aan de eerste wet op de pensioenen, op de eerste wet op het bediendencontract heeft het werkelijk bediendensyndicalisme zich pas ontpopt en is tot volwassenheid gekomen in de naoorlogse periode. Kenschetsend voor deze achterstand van de bedienden, zowel in zake inspraak als organisatie, was de eerste sociale beslissing genomen door de regering onmiddellijk na de bevrijding, waardoor alle lonen dienden aangepast te worden. De bediende waren in deze maatregel heel eenvoudig vergeten en even diep was dan ook dat de werkgevers van die tijd weigerden welke aanpassing ook door te voeren voor de bedienden. Zij meenden nog altijd dat de bedienden zich niet hoefden te schaden langs de zijde van de werknemers en ook niet hoefde te organiseren om als naaste medewerkers hun belangen te laten verdedigen. Gelukkig is daar vrij spoedig een gunstige kentering in gekomen en hebben de bedienden ingezien dat zij zich wel diende te organiseren, wilden zij ook hun belangen naar behoren verbeterd zien bij de werkgevers en bij de werknemer. Het is aldus dat de eerste collectieve overeenkomsten tot stand kwamen, met onder meer classificatie van functies, daarbij verbonden weddebarema's die op dat ogenblik werkelijk behoorlijke verhogingen betekenden van de verdiende wedde. Ook op wettelijk vlak hebben we gekend de verbetering van het bediendecontract met langere opzegtermijnen die onmiddellijk een verbetering en een verzekering van de stabiliteit van de bediende op de onderneming verzekerde. Maar wat de bediende voor zeker op eerst trekt, dat is dat zij als eerste het initiatief genomen hebben het bedrijfsleven van Vlaanderen te vernederlandsen. En aldus een taalbarrière te doorbreken die eerst en vooral gewettigde promoties voor bedienden die hun eigen

taal niet wensten te verloochenen, te verhinderen en ten tweede door die tweede taalbarrière te doorbreken ook het volksvreemde klimaat dat tot dan toe in de onderneming heerste uit te schakelen. Onvermijdelijk moesten wij, wilden wij onze doelstellingen verwezenlijken, contacten creëren waar de vertegenwoordigers van de bediende, deze van werkgevers, van politieke verantwoordelijken en van regeringsleiders konden ontmoeten. Het is op deze manier dat wij stilaan de paritaire comités voor de bedienden hebben uitgewerkt en dat wij ook zitting kregen, nationale arbeidsraad, centrale raad bedrijfsleven, ondernemingsraden, comités voor veiligheid enzovoort. Maar wat van veel meer belang was voor die bedienden, was dat hun vertegenwoordigers met klem en gezag de zaak 'onderbeklijfd'. Hiervoor moesten zij zich kunnen sturen op een sterke bediendevakbond. Het is dan ook in functie van deze sterkte van de vakbond dat er resultaten werden bekomen. De vorige interventies zullen daarop reeds voldoende aandacht betrokken hebben. Wij kunnen de reeks nog uitbreiden met zeer recente en actuele problemen, denken we maar aan de harmonisering van de bediende... van de pensioenstelsels, de verhoging van de middengrens voor de sociale abonnements, de verhoging van de middengrenzen in de maatschappelijke zekerheid en de zeer recente verbetering van het bediendencontract. Wij mogen ons daar ook gelukkig dat wij op dit ogenblik willen vaststellen dat de verschillende syndicalisatiegraad van de bedienden werd toegenomen. Spijtig genoeg moeten we tevens vaststellen dat deze graad nog steeds niet de 70% van de arbeiders behoort, benadert. En nochtans het is deze sterke arbeidsorganisatie van de arbeiders die tot hertoe voor alle werknemers, zowel bedienden als arbeiders, een maatschappij heeft uitgebouwd waarin ook de werknemers kan aan z'n trekken komen. Maar wat stellen wij nu vast? Dat is dat daar waar destijds tegenover één bediende 19 arbeiders werden tewerk gesteld, de tijd in het verschiet ligt dat er één bediende tegenover één arbeider zal tewerk gesteld zijn of met andere woorden dat 50 % van de werknemersgroep door bedienden zal ingenomen zijn. En nu stelt zich wel de grote vraag: waarover dat deze georganiseerde werknemer zich dan bekommert? Gaat deze geweldige massale aangroei van de bedienden niet tevens een aftakeling betekenen en van de werknemersstand, juist door het gebrek aan solidariteit bij de bedienden? Het is op deze vraag dat dan de bedienden ook zullen dienen te antwoorden. In organisatiegraad, in toetreding tot de syndicale organisatie, zal bepaald zijn voor de toekomst of de ganse werknemersstand zich zal kunnen handhaven in de maatschappij waar alle andere groepen en denken we dan maar aan werkgevers, middenstanders, zelfstandigen, geneesheren en noem maar op, zich sterker beginnen te organiseren. Gaan wij daar als werknemers ook nog steeds aan bod kunnen komen en ons handhaven? Dat is naar onze mening de grote verantwoordelijkheid die voor de toekomst bij de bedienden ligt, zowel kaderpersoneel als uitvoerend personeel. Zowel vrouwelijke bediende als mannelijke bediende. Zij dienen voor alles de ander, de nijverige handen, die we trouwens gezien hebben in onze uitzending, samen te slaan en zich te organiseren. Hoe ze zich organiseren is geen probleem hier in Vlaanderen, waar dus de landelijke bediendecentrales zich ter beschikking stelt om alle bedienden op te nemen. Het is de enige bediendevakbond in Vlaanderen waar zelfstandig de bediende de leiding en het beheer in handen krijgen en waardoor de structuur de bediende woonachtig in het Vlaamse land, eigenmachtig hun programma, hun activiteit, hun methoden en middelen kunnen bepalen om hun objectieven te bereiken. Daarvan was het laatste congres van LBC te Knokke nogmaals des te boeiend een bevestiging.

trompetten en fluitmuziek (circusachtig)

Beeld van allemaal getekende (lege) mannetjes komen op het scherm (hand in hand, boven elkaar in reeksen)

Hierop verschijnen de letters L B C in vierkantjes.

Eindgeneriek KTRC

mannetje met vinger in de lucht en hand in zij, leunend op zwarte box met KTRC erop (kruis in steeltje van de K)

[154, 1971] Bevrijding door evangelisatie.

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Audio en beeld zijn niet synchroon

Transcriptie

Zwart scherm

Aftellen 6→1

muziek: dromige surfmuziek: gitaar, drum

Beeld: auto rijdt voorbij op straat

Beeld: heel wat wegwijzers

Beeld: tafel vol tijdschriften, gestopt bij tijdschrift 'wereldwijd'

Beeld: andere tijdschriften

Beeld van kopje waarin geroerd wordt. Volgend gesprek is een soort rondetafelgesprek, maar de personages komen wel telkens apart in beeld.

Interviewer: *Eigenlijk ben ik op zoek naar een hanteerbare omschrijving voor het woord, modewoord 'beschrijving' ik weet het niet, dat is zo veelzinnig, wat betekent dat eigenlijk?*

Vrouw: *wel euh, voor mij zou kunnen zeggen, beschrijving zo is gelukkig worden en gelukkig word je maar als je anderen gelukkig kunt maken.*

Beeld zoomt uit van kopje koffie naar man

Man: *Bevrijding, anderen gelukkig maken, dat hoor je veel in de literatuur en de film en heel veel aspecten van jonge mensen. Vooral vrij worden, vrij zijn tot in de dood toe, maar voor wie, voor wat.*

Andere man in beeld: *Bijna zo euh... geluk neem me niet kwalijk, maar gelukkig zijn uh... er zijn verdrukkings, en er zijn miljoenen verdrukten. Voor hen moet er bevrijding zijn hé, en dat kost inzet, strijd ja...*

Andere man: *En al die bevrijdingsbewegingen zijn enorm belangrijk*

Andere man: *Bevrijding door evangelisatie... ja dat zijn geweldige woorden, maar ik vraag me af wat dat voor de gewone mens betekent wanneer je dat hoort. Persoonlijk denk ik: het geloof voor christus en het evangelie zou ergens een inzet moeten betekenen dat iedere mens z'n levenskansen krijgt.*

Andere man: *Dat is eigenlijk een zeer oud thema. Dat de geest van god mij een nieuw hart heeft, een nieuwe geest, mij een nieuw mens maakt. Ook vandaag dat in die geest van jesus nieuwe mensen maken, een nieuwe wereld, ruimte, kansen om gelukkige mensen te maken vanuit hun diepste aspiraties. En Jan (camera gericht op Jan,) je bent nu bezig op het vlak van je parochie, je plaats in de kerk, ben je zeer actief, wat doen jullie daarvoor.*

Camera gaat van rechts naar links door de huiskamer naar Jan die aan de andere kant zit. Er zitten een zestal mensen in totaal in de kamer, waaronder één vrouw. Jan zit in profiel naar de camera

Jan: *Ik geloof uiteindelijk dat het allemaal alleen maar kan waar gemaakt worden op het vlak van die plaatselijke kerk. Het echt waar maken. Dan kan je zo een paar voorbeelden noemen. Een liturgie in het patronaal die in het hart van het leven staat en daar getuigt, die roept automatisch op tot actie, tot inzet, daar in die gemeenschappen. Dat kan nog vrijblijvend klinken, maar je vraagt onze parochie, de stichter van onze parochie zet z'n leven in in...*

Vrouw (beeld naar vrouw naast Jan): *Caracas.*

Jan: *Ja Caracas Venezuela ja, wel we hebben zijn projecten bestudeerd, gecomprimeerd, maar uiteindelijk blijft het die inzet, (vrouw die nog in beeld is knikt) en binnen die consumptie maatschappij hé, dat was ook de kerk hé, uh onszelf opleggen, ons financieel pijn te doen om hem te*

helpen bevrijden (beeld terug op Jan, vrouw van daarnet op achtergrond) en onszelf te bevrijden. Dat is eigenlijk nog niet genoeg. In zo'n lokale kerk, dan moet je eigenlijk dat doortrekken naar uh... je hebt het goed hé, maar je leeft midden in een leugen, je leeft midden 600-700 gevangenen, psychiatrische patiënten, ouderen, gastarbeiders. wat doe je daarvoor? compassie medelijden? Zal doen!

Vrouw (gericht naar Jan): Dat zijn allemaal marginalen Jan, maar ik denk dat we de marginalen niet zover moeten gaan zoeken, maar dat die ook in onze eigen leefgemeenschappen zijn, de vereenzaamden en zo.

Beeld zoomt terug uit van vrouw naar Jan en de vrouw op de achtergrond.

Jan: Ja inderdaad, al deze marginalen dan opnemen in een totaalengagement hier, maar wereldwijd.

Andere man erdoor: Jan, je spreekt het uit in de liturgie ook.

Jan: Vanuit een sterk geëngageerde liturgie die bewust makend werkt en in het hart van het leven staat. Naar actie, inzet, ouderen en jongeren, hier en wereldwijd elders.

Beeld naar andere man die iets zegt

Interviewer: Precies, maar ja, ge zijt nu bezig met parochiale catechese en pastoraal. Voor de mensen op ... de parochie, wat kunt gij doen met die woorden, bevrijding met de evangelisatie.

Beeld op vrouw, ze praat tegen interviewer dus zit in profiel, er wordt snel heel nauw op haar ingezoomd (haar gezicht enkel in beeld).

Vrouw: Wel ik denk dat in de catechese de boeiende taak verscholen ligt, zo van de mensen bewust te maken van de eigen creatieve mogelijkheden om die tot ontplooiing te laten komen, om gelukkige mensen te worden, bevrijde mensen zoals Jezus.

Man: Niet alleen doorgetrokken tot in zijn verrijzenis, maar dwars door de dood heen.

Beeld op andere man (witte outfit)

Man: Dat hoor ik u wel zeggen, het evangelie gaan parafaseren en zeggen: in plaats van 'ik ben de weg, de waarde en het leven' zeggen 'ik ben de bevrijder'.

Andere persoon (interviewer): U bent de bevrijder

Zelfde man: Uit de vrijheidsschap.

Beeld op man naast hem

Man: Maar bevrijder van wat? ...

ambetant geroezemoes onderling

(beeld schuift helemaal naar de vrouw die de man naast haar aanspreekt ('maar bevrijder van wat'))

Vrouw: Uh ja de mens, de volwassene bevrijden hé door de catechetische begeleiding, bevrijding van zichzelf en van alles wat hem in de weg staat om gelukkig te worden. En als de ouders dat al door hebben en in de praktijk kunnen brengen zou ik zeggen dat het dan ook wel simpel is dat zij hun kinderen kunnen begeleiden en hun jongere mens naar de verlossing, naar de vrijmaking toe.

Beeld op Jan, links van de vrouw, die het gesprek bekijkt

Beeld naar man met witte outfit

Man: Ik denk (onverstaanbaar) ook al wij daarstraks spreken van marginalen, ook zeer nabij moeten zeggen dat deze mensen die om het even waar in de wereld zich inzetten voor die bevrijder evangelie, ook de missionarissen en de ontwikkelingswerkers die zich op bepaalde momenten zeer vereenzaamd zullen voelen. Of niet geholpen en dat wij daarachter staan om hen voortdurend vrij te maken voor hun inzet om anderen vrij te maken.

Die brug zo maken, van die plaatselijke kerk naar de wereldkerk. Maar ik zou voorstellen, we kunnen er lang en zwaar over praten, het is een zeer groot probleem, ik zou voorstellen dat wij gewoon met

de camera lopen, eens naar een aantal mensen gaan die het nu doen terwijl wij hier zijn, die het gedaan hebben lang voor ons en al degene die zich gereed maken om het te doen.

Beeld op man aan bureau, voor wereldkaart, hij is iets aan het schrijven, centraal, frontaal, tot ellebogen in beeld

*Presentator: Eén van deze mensen is **Eric Blatt**, witte pater, 4 jaar Tunesië, twee jaar studie van de koran, Arabische taal en Musselmaanse theologie. 5 jaar Algerië, 33 jaar al. Waarom keert deze man terug naar Algerië?*

Blatt: ik keer terug naar Algerië, niet als ingenieur, niet als dokter, niet als politicus, maar als priester. Ik ga terug omdat die mensen van mij houden en ik houdt van die mensen. Zij noemen mij trouwens Maratbul, de naam die zij geven aan hun geestelijke leiders. Zij weten dat ik geen Musselman ben en toch noemen zij mij Maratbut, en dus verwachten zij van mij een boodschap, anders geleefd, anders geconcretiseerd dan hun eigen leiders. Zo mag ik bijvoorbeeld doorheen mijn sociale dienst met hen meepraten over liefde in familiale kring, op de sporen als directeur kan ik praten over vriendschap over kameraadschap, met collega-studenten of universitaire kan ik meepraten over hun inzet voor ontwikkeling van hun eigen volk en land, ik kan met hen meepraten over de schoonste bladzijden uit hun literaire en religieuze teksten. Ik ben echt aanvaard tussen hen; Zo kan ik bijvoorbeeld feesten met hen, meebelevens, religieuze feesten. En als katholiek priester voel ik me thuis in heel die Bijbelse symboliek van hun religieuze feesten. Zo bijvoorbeeld 40 dagen na de missie onze vasten is er groot feest: enerzijds de pelgrimstocht in Mekka, maar ook in elke familie wordt een schaap geslacht als verdenking van het offer van Abraham. Ik heb dat meebeleefd in familiekring. De mannen, de vrouwen, de kinderen staan rond het schaap. Het schaap wordt in naam van Allah gedold. U ziet het bloed vloeien op de grond en op dat ogenblik legt de oudste vrouw van de familie en mes in het bloed en met dat bloed mergt ze het voorhoofd van al de leden van de familie. Als we nu de teksten van sint-Paulus herlezen in de brief naar de Efeziërs over de symboliek van het lam Gods, over het bloed van Christus dat 'uitgesprenkeld' wordt over de hoofden van het volk om verzoening en eenheid te brengen. (beeld is ondertussen al ingezoomd op z'n gezicht) of de Apocalyps van Sint-Jan over de 144000 getekenden. Het verschil is er tussen die familiale scene en de teksten uit het nieuwe testament. Wanneer man dan zelf door het dorp wandelt, dan ziet men nog de sporen van het bloed op de grond onder de houten poortjes van de huizen. Dat doet denken aan het oud testament: De engel Gods kwam voorbij en waar hij de sporen zag van het bloed, daar zei hij 'hier woont Gods volk'. Ik heb die avond eucharistie gevierd. Voor bij op die dag had de eucharistie, het woord lam Gods een heel andere betekenis dan voor die dag.

Beeld: groot gebouw: een koppel (meisje in kleedje) loopt van de trap, hand in hand, richting de camera, Bart spreekt de camera vervolgens aan (na de vraag van interviewer)

Beeld op het koppel tot onder de schouders, ze kijken de camera frontaal aan. Beiden spreken heel Algemeen Nederlands, lijkt heel ingestudeerd.

Presentator: Bart en Rina Van Pielen, pas getrouwd. Bart 24 jaar, licentiaat romaanse filologie. Rina, ook 24, onderwijzeres. Ze vertrekken naar Chinkapa in de Casaïprovincie in Congo, waarom?

Bart: waarom? Ik moest nog soldaat worden en ik vond die militaire dienst een zinloos tijdsverlies, veel zinvoller was het naar Congo te vertrekken om er les te geven. Die mogelijkheid bestond trouwens. En we konden dat samen doen en we vonden dat wel interessant. Ik ga er in een normaalschool mee jonge opvoeders vormen. Ik ga trachten hun later een intellectuele bagage mee te geven, maar ook om van hen meer evangelische mensen te maken. Ik ga trachten om hun leren zichzelf te geven aan de ander.

ze lopen verder uit beeld

Beeld van beiden die frontaal lopen. De camera volgt hen vanachter. Bart draait zich plots om naar de camera en spreekt die aan. Naar het einde loopt Rina uit beeld.

Bart: Aja, ik herinner mij dat de eerste verhandeling die we op college kregen, getiteld was: 'de ontmoeting met de mens is steeds een verrijking'. En daar ben ik van overtuigd. Ik geloof dat wij in de ontmoeting met de Afrikaanse mensen zelf ook meer mens zullen worden. En dat meer mens worden was trouwens de zin van onze verloving en de bedoeling van ons huwelijk. Is het niet Rina?

Rina alleen in beeld, rechts, handen houdt ze voor haar vast. Ze spreekt heel weinig spontaan.

1 *Rina: ja, voor het gezin en ons huwelijksleven te willen beginnen. Ik wil van ons gezinsleven een getuigenis maken waarmee wij een bijdrage willen leveren tot de bevrijding van de Afrikaanse vrouw en (Bart loopt in beeld en gaat naast haar staan) tevens hop ik ook hinder een concrete opdracht te krijgen in het onderwijs of in één of ander sociaal werk bij de Afrikaanse vrouw. Beeld zoomt traag in op hen. Ze wandelen vervolgens samen uit beeld*

3 Beeld op oude zuster met bril, linkscentraal in beeld, enkel het gezicht, kijkt rechts van camera (naar interviewer)

Interviewer: In welk missiegebied heeft u gewerkt en hoelang?

Zuster: (onverstaanbaar) Ik werk al 49 jaar.

Interviewer: 'Is' u in die tijd terug hier geweest?

Zuster: Ik heb één maal teruggekomen.

Beeld op andere zuster (linkscentraal, kijk rechts van de camera, enkel haar gezicht is in beeld)

3 *Interviewer: Joe oud zijn gij?*

Zuster: 80 jaar.

Interviewer: 80 jaar?! Waar hebt gij gewerkt

Zuster: In de Filipijnen/

Interviewer: In de Filippijnen?! Hoelang?

3 *Zuster: 59 jaar.*

Interviewer: 59 jaar?! Hoe dikwijls bent ge al terug thuis geweest?

Zuster: Nooit! Tis de eerste keer.

Interviewer: De eerste keer dat u terug komt?

Beeld op andere zuster, ze is zeer oud uitzierende vrouw, links centraal enkel haar gezicht in beeld, ze spreekt naar rechts van de camera.

Interviewer: Hoe oud zijn gij?

Zuster: 82 jaar.

Interviewer: Waar hebt gij gewerkt?

Zuster: In de Filipijnen, zo overal waar dage (onverstaanbaar) ik ben dan de bergen ingegaan.

Interviewer: Hoe lang zijn gij daar geweest?

Zuster: 47 jaar, onaf.

Interviewer: Zonder terug naar huis te komen?

Zuster: Zonder terug naar huis te komen.

Interviewer: Zonder terug naar huis te komen! Naast u zit zuster Antoinette (zuster:ja), dat is uw zuster, waar heeft die gewerkt?

(beeld uitgezoomd naar zus, maar dan weer naar de zuster die spreekt)

Zuster: Die heeft gewerkt in de Congo, 49 jaar heeft ze in de Congo geweest en z'is gekomen, de 14ste van deze maand, de 14ste augustus en ik heb erachter geweest naar Zaventem en nu is ze hier bij mij.

Interviewer: Hoe lang was dat geleden dat ge mekaar nog gezien had?

Zuster: Dat was 59 jaar dat we elkander niet gezien hebben.

Interviewer: 59 jaar?!

Beeld op andere zuster, linkscentraal in beeld, spreekt naar rechts (bijna in profiel)

Interviewer: waarom hebt gij dat gedaan?

3 Zuster: Om.. voor onze Heer hé, en ook de mensen daar een dienst bewijzen ?

Interviewer: Zou je nog teruggaan als je kon?

Zuster: Oja morgen.

Interviewer: morgen nog?

Beeld op goedlachse zuster, linkscentraal, ze kijkt naar rechts (bijna in profiel in beeld), ingezoomd op haar gezicht.

3 Interviewer: Waarom hebt gij dat gedaan zo'n heel leven in dienst?

Zuster: Welja, ik twijfelde geen ogenblik dat het een roeping was en die te volgen om... de mensen bij te staan, in lichamelijk en zielengod.

Interviewer: Zijt gij gelukkig?

Zuster: Oooh heel gelukkig... 't zijn de gelukkigste jaren van m'n leven geweest.

Interviewer: Zou je nog graag terug gaan?

Zuster: Ja maar 'k ben nu toet (te oud)

Interviewer: .e bent te oud om terug te gaan. *lacht*

Zuster: Ja ik zou willen terugkeren, maar het mag niet meer. *lacht*

Beeld van jonge vrouw die met hefkarretje een grote doos binnenbrengt, op de zijde staat de bestemming: quezon city – philippines. Ze zet de doos neer staat eer recht en spreekt de camera aan.

3 Presentator: José Aerlen, religieuze, 25 jaar, vertrekt voor de eerste maal naar de Filipijnen, waarom?

Aerlen: Ja, ik ben geboeid door de Filipijnse mens en ik wil van onderuit mee kerk uitbouwen met hen.

Dat wat de verrezen Heer Jezus als de ... unieke kans aanbiedt voor de totaal vrij worden van de mens, dat wil ik hen doorgeven. Ik wil dit doen in dienstbaarheid en armoede, in de mate dat zij mij aanvaarden. Ik ga naar de Filipijnen als religieuze, onverdeeld van hem, totaal gegeven aan de anderen en ik hoop zo met hen de remmen te ogen verwijderen voor het totaal vrij worden van de mens. Die mogelijkheid heb ik gevonden in het evangelie en waar het hart van God is, daar loopt de mond van over.

Beeld van vrouw die met dozen bezig is op de grond. In de achtergrond zien we een jonge vrouw met een hefagentje een grote doos afzetten. De bestemming staat op de doos 'Burundi'. De camera zoomt meer in op de achterste persoon, zij begint te spreken nadat de presentator' de vraag heeft gesteld. Fel ingezoomd op haar tot haar schouders, dan weer uitgezoomd. Ze spreekt heel algemeen Nederlands, het lijkt ingestudeerd, weinig spontaan.

2 Presentator: Agnes Laurijs, religieuze, 25 jaar, voor de eerste maal naar Burundi, waarom?

Laurijs: Drie jaar ben ik arbeider geweest in een confectie-atelier. In mijn jong leven heb ik iemand ervaren. Door hem ben ik geboeid. Daar begint mijn avontuur. Die ervaring was Jezus van het evangelie. Die me zegt zoals Abraham, laat alles los en ga naar het land dat ik u tonen zal. Dat land heet Burundi. En als religieus weet ik me verantwoordelijk dit evangelisch geluk mee te delen. Daar kun je niet over discuten. Het is een geloofsdaad waarin je met haar en huid gegrepen wordt.

Beeld van twee mannen die in een winkelgang stappen

Presentator: Paul Peters, priester-missionaris, 39 jaar, licentiaat biologie, drie jaar dienst in het grootseminarie aan de landbouwschool in Congo.

Herman neemt iets vast van voedsel in de winkel

Herman (interviewer): ook tijdens je verlofperiode in West-Europa wordt men je verteld dat je eigenlijk een koekjesfabrikant aan het worden bent.

Peters (interviewbeeld tot onder schouders op hem in supermarktgang): Welja, kijk Herman, bij ons in de streek is er grote ondervoeding, drie à vier kinderen op de tien haalt de tien jaar niet omdat ze dus ondervoed zijn, te weinig eiwitten hebben. Daarbij de wetenschap heeft het uitgemaakt dat ondervoede kinderen, wit of zwart, dat het minderwaardige mensen blijven. Vandaar dus al onze actie op een beetje voeding voor deze mensen. we zijn sinds ! jaar met de nieuwe soja, de nieuwe cultuurbodem, omdat de soja zeer rijk is aan eiwitten. Weet je dat een kilo soja, is twee kilo vlees waard. En dus men heeft daar van deze sojabonen bloem gemaakt en men tracht de mensen uh... deze bloem te gebruiken in hun basisvoedsel, in maniok. Maar het is juist omdat deze opvoeding, dat is zeer moeilijk, een mens veranderen van leefgewoonten, van voedingsgewoonten is zeer moeilijk. Dus het zijn maar enkel de meest geëvolueerde die dat doen, die dat gebruiken, die bloem. Vandaar dat bijvoorbeeld andere mensen, voor de voorschoolse jeugd, getracht dus koeken te maken. Zo hebben we dus een soort voedingskoek gemaakt met de soja en dat is naar het schijnt heel goed te pakken. Voor het ogenblik zijn er een viertal vrouwen die een 5000 koekjes per dag maken en de vraag is veel groter dus...

Interviewer: En je zocht in Europa hier nieuwe mogelijkheden?

Peters: Ja vandaar, wij kunnen niet meer blijven met de artisanale vorm, dus dacht ik hier dus bij fabrikanten te weten te komen: hoe juist, welke machine, om de productie naar omhoog te brengen en ook op de markt te komen.

Interviewer: En zo willen jullie ginder proberen de mens vrij te maken tot meer mens worden

Peters: ja zeker, omdat de onderontwikkeling de grootste oorzaak de ondervoeding heeft.

Beeld op twee vrouwen, ingezoomd op een vrouw. Ze spreken in de camera

Interviewer: Excuse me for interrupting, i'm father francis, delegate of the commission works here in the country.

Alice: I am Alice Barawid, a missionary sister from the Philippines.

Prisamun (?): I am Prisamun Deker, missionary sister from India

(Nieuw beeld, maar terug op zelfde zuster)

Interviewer: you sister (gericht op Indische zuster), you studied for one year here in Europe. Would you see a task for you as an Indian missionary sister here in our so called Christian community.

Prisamun: well since one year I'm here, there are many things that start coming. I think that is going a bit (onverstaanbaar). We are just satisfied of saying that we are Cousins (?). As I was living with the Hindoes in India, it was talking on me, the faith of hindoes, it is so performed. It's a pity that the Christians, they don't practice what they believe. So I think, for me, my opinion, that if you contributed the ideas and the values of western people and that of East, that is so important that we should be ready to prospect and to listen one another.

Interviewer: Thank you for your ideas sister. Sister Alice, why are you as a Filipina missionary, going to Congo?

Beeld gaat naar Alice, ze is heel dicht in beeld en spreekt de camera aan.

Alice: I am a free and happy woman and it's because of the faith that I received. And it's because of this, that I want to share to others the same freedom and happiness which we Filipinos have also shared from those who entered our country, and now I go to our brothers in Congo to be a sign of the living proof of my own faith, to take responsibility and show to them that we are all brothers and sisters, such, helping one another, to become more man.

Beeld op bloemen

Beeld gaat naar links, waar Francis zit, interviewbeeld: Francis rechtscentraal, kijkend naar links, frontaal, kijkt interviewer aan. Francis spreekt heel AN, het lijkt ingestudeerd.

Presentator: Een laatste gesprek is dit met Francis Van Nieren. 23 jaar, student in de theologie e Leuven, priester-kandidaat voor Zuid-Amerika, waarom deze keuze?

Francis: Wel toen ik deze keuze gemaakt heb, was ik ongeveer 18 jaar en dan had ik een jaar leiderschap in de Chiro achter de rug en dat leider zijn maakte me echt gelukkig. Ik leerde de waarde kennen van het zich ten dienste stellen voor de andere en ik werd fel aangesproken door de religieuze zinding(?) van deze inzet. Deze ervaring wou ik in mijn leven verder doortrekken en zo ben ik ertoe gekomen van me te engageren als seminarist. Omdat ik meende dat priester worden voor mij de aangewezen weg was daartoe. Ondertussen zijn we nu vijf jaar verlopen, vijf jaar seminarietijd en ondertussen is deze keuze ongetwijfeld getoetst. Maar toch meen ik dat dit toch de juiste weg is voor mij.

Interviewer: En waarom juist die gerichtheid naar Zuid-Amerika Francis?

Francis: Wel priester word je voor de mensen en dan hebben de huidskleur, de taal of de leefgewoonten geen enkel belang. En in zover is deze keuze natuurlijk zonder belang, maar ik denk dat het eerder gaat om... ja een persoonlijke voorkeur en mijn voorkeur is nu gegaan naar Zuid-Amerika om verschillende redenen. Zo namelijk denk ik omwille van de boeiende ontwikkeling van dit continent, het volk van ginder dat een zeer enthousiast volk is, de armoede, dan ook uh en vooral het nijpend priestertekort in een Zuid-Amerikaanse kerk die nochtans veelbelovend is. Moeilijkheid blijft natuurlijk dat je binnenkomt als 'Europeeër'. En daarom is het ontzettend belangrijk om te weten dat je enkel komt om te helpen, dat je enkel gaat, nederig dienend, bereid om veel van hen te ontvangen, ja heel veel van hen te ontvangen.

muziek, rustige surfmuziek

beeld op bloemen

Beeld op tafel met alle schriften/brochures/boeken (van in begin)

Presentator: Missioneerd dynamisme is geen zaak van missionarissen alleen. In heel ons kerkelijk leven, in al onze christelijke gemeenschappen kan een missionaire bekommernis ingebouwd worden. Een gids daarbij is 'wereldwijd', een tijdschrift over evangelisatie en ontwikkelingssamenwerking.

Beeld naar groep mensen (mannen en vrouwen) die in een kring zitten rond een tafel met enkele brochures (in dezelfde ruimte als de tafel met alle boeken). Ze praten onderling met elkaar. (redactiegroep tijdschrift 'Wereldwijd').

Man: Ja dan moeten er nog twee dingen geschreven worden: over Rwanda politiek-economisch overzicht. En over de kerk van Rwanda. Maar ik hoop dat we aan die zaken kunnen voortdoen.

Andere persoon: Dat van de Filipijnen is helemaal klaar?

Man: Ja, En dan voor het nummer van december, is daar al iets van uh... gepland?

Vrouw: Wel het plan is praktisch klaar. De tweede statistiek is er van msr van Couwelstijn, en dan verder, ik heb daar dia's bij gezocht, ik heb daar iets, foto's bij gezocht, over de titels...

Man: Hebt ge al met de lay-out man erover gesproken?

Vrouw: ja, ik zou dat graag vrijdag willen uitbrengen, voor titels...

Man: ja ik weet niet of er al reacties binnengekomen zijn. In elk geval het was magnifiek jong!

Andere man: het is te vroeg hé, de eerste nummers die zijn vanaf gisteren gestuurd dus.. nog wat geduld, maar we zullen wel heel wat reactie hebben.

Man: Dat denk ik ja.

Andere man: Wel kijk omdat mensen niet begrijpen dat ze over Mouwens kunnen schrijven zonder mouwgezind te zijn.

*Andere man: Dat was m'n moeder die me vroeg, toen ik haar het nummer liet zien: is dat nu het dus niet 'andere man' rode boekje van Mouwens? *lachen**

Man (naar camera gericht): Goed dan is dat na het artikel van China een fundamenteel artikel. Laat me duidelijk zijn, die twee dingen die we trouw blijven, dat aspect van evangelisatie en dat aspect vooruitgang van de wereld hé, in die zin valt dat toch wel goed nu met missiezondag, dat artikel over evangelie dat de mensen bevrijdt. We zijn gewoon zomaar, alleen maar over innerlijke bevrijding te spreken en te denken. De bevrijding van taboes, dat is belangrijk, omdat ten slotte de taboes het zijn die de ontplooiing van de mens ook later op sociaal economisch vlak tegenhouden hé... evangelie bevrijdt daarbij ook van een heleboel zaken waarvan men slaven zijn, slaaf van publiciteit en slaaf van weet ik wat, maar dan ten derde en dat is een beetje nieuw voor onze mensen en daar moeten wij ze aan gewennen, dat het evangelie niet alleen een spirituele bevrijding brengt maar ook erg bevrijding moet betekenen voor mensen die niet in een menswaardig bestaan kunnen leven. Hé, wij denken aan landen als Mozambique en Angola enzo. Dat moet ons ook bekommeren. Die mensen hebben het recht op een menswaardig bestaan. Zo heeft god ons geschapen en dat zijn nog dingen die ons aangaan en waarvoor men wereldwijd vecht ziet u. Die twee aspecten, wij geloven dat het evangelie bevrijdt innerlijk, maar wij geloven dat het evangelie ook bevrijdt in de totaliteit van de menselijke dimensie die we hebben.

Andere man (richting de anderen): Wereldwijd is een prachtig woord eigenlijk voor de dimensie van vrijheid en bevrijding aan te duiden hé?

Beeld op jan, achtergrond vrouw

Jan (naar de rest): Ja, als je dat zo aanvaardt deze getuigenissen, dan krijg je zo het verlangen om heel veel mensen zomaar getuigend en zichzelf en ons bevrijdend te beluisteren.

Beeld gaat meer op de vrouw

Vrouw (naar de rest): ik denk dat het voor ons een persoonlijke stimulans kan zijn om dit te realiseren in de plaatselijke kerk vanuit deze beelden en deze getuigenissen

Beeld op man met witte kleren

*Man met witte kleren (naar de rest): Als ze maar goed in het hart van heel het gebeuren, voortdurend warm vasthouden dat tenslotte hij het moet doen, da hij de vrijheid is, de vrijmakende is en dat we dus samen voortdurend momenten gaan vrijmaken, waarin wij onszelf vrij maken, om hen aan ons te laten doen, om hem ons vrij te laten scheppen. Dat vraagt dus momenten waarin wij zijn evangelie inderdaad gaan lezen als wij spreken van bevrijding door evangelisering en dat wij dus momenten gaan maken van bidden naar hem toe. *knikt**

Beeld op jonge vrouw die uit evangelie leest, daarnaast (achtergrond) iemand die ook leest, beeld op kind, op de voorgrond een groot brood.

Jonge vrouw: Dit is het evangeliegetuigenis van Mattheüs. Zijn leerlingen zegden hem 'laat de mensen vertrekken, dan kunnen ze eten gaan zoeken.' Maar jesus antwoordde 'Ze hoeven niet weg te gaan, geef jij hen maar te eten'. De leerlingen zeiden 'we hebben maar vijf broden en twee vissen bij ons'. Jezus beval: 'Breng die hier bij mij', toen nam hij de vijf broden en de twee vissen. Hij zag op ten hemel, pakte het brood en gaf ze aan de leerlingen om ze aan de mensen uit te delen. En allen aten en waren verzadigd.

muziek (pop-achtig, zingende mannenstem)

Zwart scherm

[169, 1972] Vakantiegenoegens: weekendtoerisme voor allen.

Opmerking tijdens transcriberen

- Geluid en beeld zijn helemaal niet synchroon

Transcriptie

Zwart scherm

Aftellen van 6 5 4 3 2 1

Begingeneriek KTRC: mannetje die met ene vinger in lucht wijst en met andere hand in heup staat, leunend op zwarte bak met kalligrafieletters KTRC, het stokje van de k = kruis.

muziek met trommels en trompetten

Beeld van voorbijrijdende auto's op de autosnelweg

Beeld van auto's die in de straat achter elkaar rijden

Presentator: Ieder weekeinde hetzelfde beeld. Na een vermoeiende soms monotone week de uittocht. Naar wat 'verkozing', naar wat frisse lucht.

rustige klarinetmuziek

Beeld: auto's die voorbijrijden (op de dijk), in de achtergrond is het strand in beeld waar een gezin naar de zee staat te kijken

Beeld: kruis met vlag, auto's rijden op de voorgrond voorbij.

Beeld van groep jongens met (allemaal dezelfde) petjes. Hun begeleider staat op het zebrapad de auto's tegen te houden en duwt hen vooruit aan de schouders wanneer ze voorbij komen.

Beeld van de jongens die in de zee zitten/zwemmen/spelen/rennen

Beeld van strandgangers, vrouwen die op een handdoek liggen

Beeld van jongens met petjes die een put graven met hun strandschoppen

Beeld van de jongens in de put, de put is met water gevuld, zij staan er met hun benen middenin.

Presentator: Een hemelsbreed verschil met zijn jeugd. Toen waren de stranden niet zo dicht bevolkt. Toen hadden de meeste mensen ook niet de tijd, ze moesten werken.

Beeld van man (opa) die wat rondkijkt, hij staat er met z'n twee honden bij de kinderen

Beeld van oude man op bankje op de dijk, die naar alles kijkt

Beeld op strand en zee waar veel mensen aan het zwemmen zijn (echt druk)

Beeld van vrouw in strandstoel

Beeld van gezinnen die over het strand wandelen.

vioolmuziek + trompetmuziek

Presentator: Nu hebben we 52 vrije weekenden. Feestdagen en vakantiedagen dikken dit pakket vrije dagen nog aan, verspreid over het hele jaar.

Beeld van auto's die passeren, erachter een rein die ook traag passeert.

basgitaarmuziek, rustig

Beeld van tekeningen gemaakt met Oost-Indische inkt over de arbeidstoestanden van vroeger

-vrouw en man die zwaaien naar de zee met vele zeilbootjes en de zonsondergang

-mannen in bloot bovenlijf allemaal naast elkaar gebukt (werkend aan machine)

-man die zweet van z'n voorhoofd veegt

-mannen, die met een stok iets in vuurovens leggen

-beeld van vrouwen die vermoeid voorover gebogen staan met stok in de hand

-beeld van vuur

-beeld van vrouwen die vermoeid voorover gebogen staan met stok in de hand

-een massa aan mannen en vrouwen, trieste, bange gezichten, ze stappen vooruit

-beeld van druk bebouwde (industriële) stad

-beeld van man die in de stad zijn hand uitsteekt

-beeld van grote man ten midden van massa mensen voor huizen.

-mannen en vrouwen met hun rug naar 'de kijker', kijkend naar grote persoon voor hen

1

*Presentator: Nazaré vertelt in z'n scherp gevoegde houtsnede, hoe in die dagen een vrije tijd voor de werknemers een droombeeld was. Zelfs de zondagsrust was onbekend. Kinderen soms nog geen 10 jaar oud. Vrouwen ingezet voor te zwaar werk, toestanden die we ons nu met moeite kunnen inbeelden. Een arbeidsdag duurde meestal 14 uur. In deze ellende groeide langzaam het verzet, een harde en soms bloedige strijd die als eerste kaartresultaat op de wet de zondagsrust opleverde. Voortaan zou het gezwog op die dag tenminste ophouden. Vooraanstaande economen wisten te voorspellen dat deze ene rustdag voor de arbeiders zware economische gevolgen voor de economie zou teweeg brengen. 16 jaar nadat deze eerste moeizaam veroverde wet, kwam de achturedag. Weer 15 jaar later kwam de wet op jaarlijkse vakantie met recht op loon. Naarmate de syndicale solidariteit groeide en een sterke macht werd, kon er na de oorlog in een versneld tempo nieuwe voordelen bedongen worden. De vijfdaagse week werd in 1948 een feit. Ook de arbeider leefde niet langer alleen om te werken. Vandaag hebben we vrije tijd en dankzij de stijgende welvaart kan men zich wel iets meer permitteren ***clownachtige vrolijke muziek, lijkt op een deuntje van een kinderliedje***.*

Beeld van auto die voorbijrijdt met gevulde aanhangwagens. Fietsers die voorbij rijden waarvan hun bagagerek ook stevig gevuld is. Het regent, mensen staan met hun paraplu aan de straat.

Vrouw doet haar trui aan.

Man lacht.

Vrouw doet regenkapje aan.

Beeld van man die met vlag zwaait.

Kind loopt over het strand.

2

Man die pak met tentstokken leeggooit. Twee vrouwen en enkele mannen helpen de tent opzetten. Sfeerbeelden van deze mensen die de tent opzetten.

Presentator: Z'n eigen weekendtent opstellen kan men in principe overal, veelal ontbreken in onze samenlevingen voldoende en aangepaste voorzieningen voor de weekeindrecreatie. Er zijn er, maar al te vaak moet de bevolking kilometers slikken op zoek naar een gezellig en rustig plekje om dan van een kale reis terug te komen, nog eens kilometers slikken. De christelijke arbeidersbeweging droomt door haar dienst 'vakantiegoegens' hieruit de nodige lessen en weten dat voor dit terrein een enorm taak is weggelegd. Ieder jaar komt vakantiegoegens met nieuwe initiatieven, dit jaar het festival van het weekendtoerisme. Enkel al voor deze meimaand staan honderdtal treffers op het programma. Uitlopende initiatieven over het hele land met als doel te dienen voor de eigen inspiratie.

Beeld van mensen die tentzeil uitrollen. Één vrouw houdt mee de tent vast, de meesten zijn mannen.

De mannen rollen de tent ook uit.

Het zeil wordt over de tentstokken geplaatst.

Beeld van vrouwen die de opening van de tent oprollen.

Beeld van mannen die piketten in de grond slaan

Presentator: op de camping jeugdparadijs in Opglabbeek werd op 1 mei het festival van het weekendtoerisme ingezet door 400 gezinnen die het slechte weer wilden trotseren om erbij te zijn. De meesten kenden de vroegere initiatieven van vakantiegoegen als lid van de kampeerclub.

Waardoor ze de informatie krijgen over de vele mogelijkheden om hun weekend of de vakantie zo zinvol en aangenaam mogelijk door te brengen.

3

***vrolijke dwarsfluit muziek (precies kindermuziek*)**

Presentator: Kampeerders weten zich vlug aan te passen. Het weer is tenslotte voor hen van bijkomend belang. Hier vind men beweging en doet men dingen die men thuis wellicht niet doet.

Beeld van vrouw die koffie inschenkt voor een jonge man (tiener). Een andere vrouw drinkt al een kopje. De jongeman neemt het verse kopje koffie aan en gaat in gesprek met de andere vrouw.

Beeld op vrouw die van koffie drinkt.

Beeld op tienerjongen die van koffie drinkt.

Beeld van jongen die radslag doet en vader die erbij staat.

Beeld van jongen en vader die voetballen.

Presentator: Hier vindt vader gemakkelijker tijd voor z'n kinderen. En het voorbeeld werkt aanstekelijk. (beeld van allemaal vaders en zonen die aan het voetballen zijn op een veld) *Jawel aanstekelijk!*

Beeld van hond die meeloopt op het veld

Beeld van twee jongens die voetballen, hond loopt erbij

Beeld op (verkeers)bord: 'morgenrood' 'van 214 tot 226'

Presentator: Wie niet op de opening van het festival van het weekendtoerisme aanwezig was, heeft een unieke sfeer gemist.

Beeld: Man die z'n baard afborstelt met borsteltje.

Beeld: Mensen zitten aan tafel rond de koffie, iemand schenkt koffie in (onduidelijk of man of vrouw).

Presentator: In een reuzetent waar straks 2000 deelnemers verwacht worden, wordt druk gerepeteerd om de eucharistieviering over de televisie zo vlot mogelijk te laten verlopen

Beeld op 2 vrouwen die hun schoenen poetsen.

muziek: lichtjes zingende stemmen op vrolijke muziek

4

Beeld op repetitie en kinderen die met bloemen naar voor lopen, erachter ook een vrouw en een man die iets offeren.

Beeld op priesters die vooraan hun tekst inoefenen

Beeld van de tent, volle tent, met filmcamera's, lichtjes bovenaan tijdens eucharistieviering, naast het podium ook een koor en orkest.

Beeld van de kinderen die nu 'voor echt' hun offers naar voor brengen en voor het altaar neer zetten.

Ook de offers van de vrouw en man worden gegeven.

Presentator: Dank voor deze mooie dag. Dank voor de gelegenheid nieuwe mensen te ontmoeten en nieuwe vrienden te maken. Dank voor de dauwdruppels op het blad, voor de vogels die fluiten, voor de zon en voor de regen.

Beeld op koor (voornamelijk vrouwen, ook enkele mannen achterin) en orkest (mannen)

muziek van band: trompet, gitaar, ...

Beeld van mensen die met paraplu's in een 'mars' achter elkaar een wandeling maken in het bos.

***vrolijke muziek met bas en xylofoon (kinderlijk*)**

Beeld van kind dat van speelplein gaat.

Beeld van kind op schommel.

Beeld van kinderen op duoschommels.

Beeld van kind dat van glijbaan gaat.

Interviewbeeld op interviewer, hij is rechts in beeld en kijkt naar links (waar nog een man staat), tot onder schouders in beeld. Naast deze man zit nog een oudere man. Daarnaast zit nog een jonge vrouw.

5

Interviewer: Gaat ge dikwijls kamperen?

Vrouw: Ja heel dikwijls.

Interviewer: Hoe dikwijls?

Vrouw: Ja... meimaand en ja... jun.

Interviewer: En wat vind ge daar zo plezierig aan?

Vrouw: Ja samen zijn en buiten... ge zijt vrij hier hé want ja.

Beeld op andere jongeman (die links van de vorige geïnterviewde stond), linkscentraal in beeld, hij kijkt naar rechts, de microfoonkop rechts in beeld. Op de achtergrond zijn auto's in beeld.

Interviewer: En wat vind u ervan?

Man: Ja het is toch beter als ge zo kunt... dage in stad naar school rijdt, al die auto's ge moet oppassen dat er niets in uw weg rijdt enzo. En hier loopt ge rond, kunt ge bijna niets verkrijgen en het is gezellig onder elkaar allemaal.

Interviewer: Ieder weekend of toch regelmatig toch?

Man: Ja als het weer het toelaat toch.

Man ernaast: tis gezond ook.

Ander interviewbeeld: oudere man met bril rechtscentraal in beeld heel close in camera(hoofd), kijkt rechts van camera (naar interviewer). Spreekt redelijk algemeen, lijkt niet ingestudeerd.

Man: Ik zou u eraan willen herinneren dat we hier spreken over een festival van weekendtoerisme maar enkele 10tallen jaren geleden was er geen begrip van weekend omdat de mensen toen nog op zaterdagen moesten werken en over zeer weinig vakantiedagen beschikten.

Interviewer: Vooruitgang?

Man: Het is zeker een vooruitgang en dat was goed, maar daarmee wil ik als ouder toch zeker, dat het heel wat strijd gekost heeft om tot die vrije tijd waar we vandaag over komen te komen ergens. Jongen ernaast Ja maar wij zijn dankbaar zijn.

Man: Uh ge moet daar niet alleen dankbaar voor zijn want ik geloof dat er een nieuwe strijd te leveren is vandaag! We willen niet alleen vrije tijd hebben, maar nu moeten we hem ook goed kunnen gebruiken en ik denk dat dat nu wel het groot probleem is. Daar zijn toch wel een paar punten nog voor nodig om die vrije tijd goed te kunnen gebruiken.

Interviewer: Daarin is Bloso wel euh... een vooruitgangspunt hé?

Man: Dat is inderdaad, ge slaat de nagel op de kop, de overheid heeft daar zeker een grote rol in te spelen; wij moeten kunnen morgen in iedere streek recreatiegebieden krijgen, daar kan Bloso aan meehelpen, daar kunnen andere instellingen aan helpen, maar wij moeten de recreatiegebieden zo dicht mogelijk bij de mensen brengen, dat ze niet allemaal ieder weekend 100-150 km moeten reizen maar dat het zo dicht mogelijk bij de mensen kunnen en daarom is het zeer juist wat u zegt.

Interviewer: We zouden de jeugd moeten aansporen om allemaal sport te doen.

Man: Weer de nagel op de kop. Ik geloof dat dat inderdaad juist is, dat we ook de oplossing niet alleen van bovenaf moeten verwachten, maar dat de mensen (jeugd en volwassenen) moet kunnen meewerken om die recreatie zo goed mogelijk te besteden door iets te doen dat zinvol is waardoor hij werkelijk z'n mens zijn 100% kan ontplooien. Ik geloof dat het heel belangrijk is dat we dat kunnen doen.

Jonge vrouw (naast hem): ja maar wij hebben de volwassenen nodig, want als wij iets willen uitbouwen hebben wij geen geld.

Man: Jij hebt de volwassene nodig, dat is ook juist. Maar de volwassenen hebben ook de jeugd nodig. Want ook in de recreatie en in de vrije tijd wanneer het allemaal alleen al mensen zouden zijn die gewoon samen zijn, dan zou het werkelijk geen interessante recreatie kunnen organiseren. Wij hebben elkaar samen nodig om die recreatie op een zo'n gezond mogelijke wijze door te brengen, geloof me. Daarvoor rekenen we natuurlijk ook op de jeugd en ook de overheid moet daar ergens op inspelen. Zij moet ook haar taak op zich nemen om de vrije tijd die er nu is zo tot stand te brengen, waar alle mensen, gelijk de welke zouden kunnen aan deelnemen.

vrolijke sprookjesmuziek met dwarsfluit

Beeld van weide, beeld gaat naar rechts naar wandelpad tussen de bomen.

Presentator: Er zijn recreatiecentra, een aantal is echter verre van voldoende. Wanneer ze bovendien binnen het bereik van een gemiddeld gezinsinkomen moeten vallen zijn er nog minder. De christelijke arbeidersbeweging geeft op dit gebied enkele baanbrekende initiatieven genomen. Hier het domein Hengelhoef, midden in de Limburgse bossen. Het werd dit jaar met drie verwarmde openluchtbaden verrijkt. Zo wordt er getracht het recreatiecentrum het hele jaar door ten dienste van het publiek te stellen.

Beeld op veld waar enkele mensen staan.

Beeld op zwemmers, die in het water springen

Interviewbeeld op man, hij is linkscentraal in beeld en kijkt bijna in profiel rechts van de camera, hij is tot net onder schouders in beeld, de achtergrond is een weide met zwemplas. Er lopen enkele mensen langs, er zwemmen ook enkele mensen in.

Interviewer: Meneer Raadschelders, Op welke wijze denkt u dat het weekendtoerisme door dergelijke vakantiecentra kan gestimuleerd worden?

Raadschelders: Het weekendtoerisme is een volle evolutie gezien de meer de vrije tijd die de mensen krijgen, kijk maar deze maand mei waardater ik weet niet hoeveel vrije dagen zijn, die gemakkelijk accumuleert kunnen worden en dan moeten de mensen ergens naartoe kunnen om die dagen nuttig, aangenaam en gezellig door te brengen. Wij hebben daarvoor zeer vele mogelijkheden. Wij zoeken het eerder in de sport en de openlucht ontspanning.

Interviewer: Bestaat er bij de gezinnen nog een drempelvrees om tijdens het weekend ook eens een nacht buiten door te brengen?

Raadschelders: Dit is een vrees die veel bestaat. Inderdaad wij krijgen wel heel wat gezinnen die naar ons komen om een weekend door te brengen, maar dan vooral in groepsverband. Kleine groepjes die zich organiseren. Maar individueel komend e gezinnen veel te weinig. Wij hebben in het voor en – in het najaar zeer veel mogelijkheden en dan is de natuur ook zeer geschikt.

Beeld op interviewer tot net onder de schouders, hij luistert.

Interviewer: Meneer de directeur, op de folder daar staat op: op engelhoeft schijnt altijd de zon. Wat is uw gedacht daarvan?

Beeld van interviewer gaat naar links naar Raadschelders

Raadschelders: Dat is inderdaad zo en misschien schijnt de zon vandaag niet, vanuit de hemel, maar wij hebben de zon in ons hart, wij laten de zon in ons hart, vanuit ons hart uitstralen over onze vakantiehangars.

Beeld op mensen (man, vrouw en dochter) die rond tafeltje zitten met kampeerstoeltjes

Interviewbeeld man en vrouw (sterk limburgs accent)

De twee interviewers staan beiden rechts in beeld. De mensen zitten lager dus spreken richting rechtsboven.

Man Awel bon, wij hebben zelf op uh familiepension geweest, jaren, en wat zeggen de klein gasten altijd:

Vrouw: Ja zij zeggen altijd: 'tis te klein'

Man: Niet meer op (samen met vrouw): de engkamers (?).

Vrouw: Wat we hebben als het hier eens regent, buiten de zolder of trek een anorak aan, we gaan terug uit. Thuis dan doet ge dat niet. Niemand krijgt het in z'n hoofd om als het motregent te gaan wandelen. Hier hebt ge de hele dag... (onderbroken door interviewer)

Interviewer naar kind: Verveelt gij u eens niet?

Kind: Nee...

Interviewer: Wat doet ge dan?

Kind: Teken en spelen.

Vrouw: (herhaalt) Teken en spelen.

Man: Waar zit gij het liefste hé? In de tuinen, hé?

Kind: Ja.

Man: Hier mogen ze tussen de caravans door lopen, maar op hotel, in een andere kamer lopen, dat mogen ze niet...

Interviewer: Dat is toch zeer typisch zo ... die zelfs niet vooraf wonen (onverstaanbaar)

Man: Dat is een feit.

Vrouw: Ja want voor ons is verlof nu voor het ogenblik vanaf we van thuis weg zijn. Mensen zeggen 'ja gebt toch veel minder comfort zo dan als we thuis zijn, ja dat is een feit hé. Thuis hebben we toch alles bij de hand. Wel van ons begint het verlof vanaf onze wagen geladen is.

(man en vrouw door elkaar)

Man: Onze wagen ja.

Vrouw: Onze wagen is geladen, we menen vakantie begint

Man: Wij hebben lang getwijfeld, wij kamperen nu al zeven jaar. En voor het kamperen had ik altijd de vrees dat ik dacht 'dan moet m'n vrouw koken' maar m'n vrouw besteedde vroeger veel meer tijd aan de kinderen, vlees op de kleren, maar hier kent ge trainingen en als de zon schijnt kunt het met zwembroek aan tafel aan hé

Ertussen vrouw: Ja en op restaurant en hotel dan doet ge dat niet.

Man: Voila dat is het: doen wat ge wilt en wanneer ge het wilt en eten wat ge wilt.

Vrouw: *lacht*

Interviewer: Is het soms niet druk op de camping of is dat?

Man: Hier op mijn gemak, ja sommige kamperers kan het heel druk zijn, maar hier op mijn gemak, wij hebben hier ruimte, hé. dan, men heeft niet de indruk van eng te zitten want iedereen heeft bos in de rug. Dat is één van de grote voordelen dat ge elders niet vindt. Voila das allemaal van ons, die indruk hebt ge.

Vrouw: En dan die dennenlucht, dat doet de moeders veel koken want ze...

Man: Mijn vrouw blijft de ganse wandeling/dag (?) hier. (vrouw: ik blijf hier uitrusten) Wij gaan naar 't werk en zij naar school hé. en die komt iedere dag hier terug.

Interviewer: Dat is een formule die ik nog niet kende *lacht*

Man: Aja maja voor ons is't niet erg

(beeld op meisje met kort haar die met pop knuffelt)

Vrouw: De jongens gaan nog naar het college en om vier uur is het middagpauze, de klas uit hé.

(man en vrouw spreken onverstaanbaar door elkaar)

vrouw: Dat is voor mij meer dan een groot verlof, de maand mei.

man: Ja dat doen we ieder jaar, dan ga ik alleen maar werken wanneer zij niet naar school gaan, het zijn de gelukszakken weer hé. *lacht*

interviewer (naar het kind): Rita, is het fijn?

Rita: Ja zeker.

iedereen lacht

Vrouw: Zeker, ze heeft er al nachten niet van kunnen slapen, kon niet wachten tot zaterdag.

kinderachtige muziek/clownmuziek

beeld van mensen die voorbij fietsen

beeld van fietsers (frontaal), ze fietsen camera voorbij

Presentator: Gedurende hetzelfde weekeinde lopen elders dan weer andere initiatieven van het weekendfestival. Fietstochten allen ten eerste in de smaak van de deelnemers. De organisatoren bedachten allerlei plezierige hindernissen. Daarbij haalt het spel het op de competitie. Men moet dan nadenken.

Beeld van mensen die langs de weg staan, een paar mensen geven uitleg. Mensen glibberige vissen over van emmer naar emmer.

Beeld: De fietsers vertrekken weer in groep, vooral jongens in beeld.

Groep meisjes fietst in een lijn achter elkaar (met broeken), ze fietsen frontaal naar de camera, en er langs. Één meisje met een rok.

Groep mensen komt aan bij de volgende opdracht

Groep mensen die in een kring staat

Man met sterk West-Vlaams dialect: *noem zoveel mogelijk (onverstaanbaar) werpen boeken van Patrick Streuve. Zoveel mogelijk. Anderen proberen direct namen op. Anderen spreken enkele namen tegen.*

Presentator: *De Stijn Streuvels route, deze route loopt kronkelend tussen Leie en schelde langs tal van sympathieke dorpjes.*

Interviewbeeld op een man met een koerspetje, hij is links tot z'n schouders in beeld en drinkt van z'n fles. Rechtsonder is de microfoon in beeld. De man kijkt naar rechts naar interviewer.

Achtergrond: een groep mensen die naar het interview kijkt.

Interviewer: *Meneer, u hebt de rally meegedaan, wat is uw indruk daarvan?*

Man met sterk West-Vlaams accent: *awel euh ... (onverstaanbaar) maar het eerste gedeelte is een toer hé, bergaf en bergop en tegenwind hé vint, da wa nog al e beetje de moeite. Ik ben een echte supporter van circuit hé vint. Ik ga da een beetje laten doorschijnen in de rally hé, aja wa wildje?*

Andere man van anderen: *Sercu koerstie em nog ja?*

Interviewbeeld: Beeld van vier mannen op rij, achter de rechtse man is ook het hoofd van een meisje in beeld, errond zien we enkele mannen zitten.

Rechtse man: *Het weer valt mee, beter dan gisteren (onverstaanbaar), geen regen en het was interessant. Ik heb m'n dochter mee van tien jaar. Ik dacht dat ze het niet ging kunnen halen, maar toch...*

Linkse man: *Het is een mooie streek eigenlijk om te doen in familieverband, ik denk dat het de moeite waard is om het te doen.*

Beeld: bordje: Stijn Streuvels route

Beeld: weiland

fluitmuziek dwarsfluit

Presentator: *In ons land een mooi en ongeschonden natuur vinden, vormt een probleem. ER wordt nog altijd veel bouw gepleegd. Vandaag moeten we de gevolgen dragen van een gebrek aan inzicht*

en verantwoorde ordening. Vandaag krijgen we dure rekening gepresenteerd van de vele individualistische initiatieven die elkaar doorkruisen. We gaan het misschien verliezen voor altijd. Nu pas beginnen we te beseffen wat we gaan verliezen.

Beeld: klein dorp, mensen die uit de auto stappen (twee oudere vrouwen en een man)

Mannenstem: *Ja, de straat is heir wel wat smal hé, en we hebben hier niet genoeg ruimte hé.*

Presentator (stem): *Gebrek aan ruimte, gebrek aan planning rond de schare rijkdommen die we nog bezitten.*

Interviewbeeld: *Twee oudere mannen in deuropening van een huis, micro rechts in beeld, beiden tot de borst in beeld.*

Zelfde Mannenstem: *Kunstenarsdorp nabij de Leie, wandelingen, bossen en vanzelfsprekend komen de stadsmensen (onverstaanbaar)*

Beeld van auto met luide motor die voorbijrijdt. Richting camera en erlangs

Presentator: *we moeten weten wat we willen: dit of dat (beeld op eenden). De twee zijn met elkaar niet te voorzien.*

fluitmuziek en harp

beeld van eendjes die in vrede op water drijven

Presentator: *We moeten leren aanvaarden dat in de recreatie de fietsen voorrang krijgt op de auto, het geluid van de vogels op de transistor, na de productie mag nu de recreatie ons waardevolste natuurbezit niet verder gaan aftakelen.*

Beeld op grote vijver in weiland. Beeld op mensen met fietsen op een boot. Één man duwt de boot vooruit. De vrouwen zitten vooraan op de boot en kijken naar de camera.

Presentator: *We moeten onze verantwoordelijkheid nemen, ook voor de volgende generaties.*

Beeld van man en vrouw die samen hand in hand door het weiland stappen

Beeld van man die kijkers aanpreekt in pak, tot onder schouders in beeld, kijkt de camera aan, centraal, frontaal, achter hem zijn een lamp en een raam in beeld. Hij spreekt heel formeel en AN.

Man: *Beste kijkers, de ervaring kleeft en de wetenschappelijke onderzoeken bewijzen dit, dat onze werklui over het algemeen op een vrij arme wijze een vrije tijd tijdens de weekenden doorbrengen.*

Meestal beperken zij zich tot het vervullen van huishoudelijke karwijtjes of het doelloos rondrijden om uiteindelijk terug te komen in recreatieparken of toeristische pleisterplaatsen waar er reeds een overbevolking is. Zodat er van rust, van ontspanning, van recreatie in feite, weinig sprake is. Zij nemen niet de kans de baat om van deze vrije tijd, van dit vrije weekend gebruik te maken, aandacht te besteden aan een gezinsleven, aan een ontspanning, aan een hobby. U hebt tijdens deze uitzending enkele activiteiten van dichtbij kunnen bekijken die georganiseerd zijn in het kader van het festival van het weekendtoerisme. De doelstellingen van echt festival zijn duidelijk. In de allereerste plaats willen wij bekomen om onze werknemers meer informatie te bieden over de mogelijkheden die er daadwerkelijk zijn in hun eigen streek, in hun eigen land, om het weekend op een toeristische aangename wijze door te brengen. En anderzijds willen wij meer inhoud geven aan deze weekendbesteding, na het cultureel, het sportieve, het creatieve toe. Het festival van het Weekendtoersime heeft zowat 150 van deze manifestaties georganiseerd. Zij zijn een bron van inspiratie en van documentatie die te vinden is in het festivalnummer van het tijdschrift Info Vakantienieuws.

[197, 1973] Actualiteiten

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Beeld en geluid zijn helemaal niet synchroon
- Probleem met het geluid, want slowmotion

Transcriptie

ZWART SCHERM – aftellen 6 → 1

muziek: panfluitmuziek

Beeld: Poster met wereldbol, titel niet zichtbaar.

Beeld: Poster van man die andere man een messteek wil geven, een rij mensen houdt de man tegen. Op de poster staat de tekst: 'Chili overlevingskansen voor opgejaagden'.

Beeld: Poster jongen naast land 'chili' die met blokken bouwt. Op zijn T-shirt staan de letters ESP.

1

Beeld van heel wat jonge mensen (mannen en vrouwen)

Beeld op jonge man met affiche over z'n nek gehangen, hij geeft uitleg. Op de affiche: 'voor rechtvaardige gezondheidszorg in dienst v/h volk'.

Presentator: In het kader van het jaar van de rechtvaardigheid hielden KSA en VKSJ op 14 oktober een Samenscholingsdag te Gent. Er werd informatie verspreid maar de klemtoon viel op het thema van de dag: rechtvaardigheid en spel. Last but not least werd die dag ook het 30jarig bestaan van de roodkapjes gevierd.

Man roept op tot solidariteit en rechtvaardigheid

rustige muziek, lijkt op marimba

Beeld op boek Julius de Neyere

Beeld op man met pamflet rond nek: 'neen aan Brasil export'

Beeld op cartoon van man.

Interviewbeeld: interviewer met micro, vanaf de vraag gesteld is gaat de micro naar een man, hij is rechts in beeld, kijkt in profiel naar links (de interviewer). Op de achtergrond verschillende mensen die naar het interview staan te kijken

Interviewer: Hugo (onverstaanbare achternaam), wat is eigenlijk de bedoeling van deze samenscholing?

Hugo: Wel, we hebben gedacht in KSA-VKSJ dat we in het kader van dit jaar van de rechtvaardigheid dat we daar ook iets aan moesten doen, dat wij op de eerste plaats onze eigen mensen de achtergrondinformatie bij de vijf actiepunten van het jaar van de rechtvaardigheid moesten

verschaffen. Dat we op de tweede plaats samen met onze mensen moesten zoeken naar de middelen om deze problematiek ook voor jongeren op een eigen jeugdbewegingswijze te vertalen. Vandaar dat er verschillende werkwinkels gevormd zijn, voorbereid door verschillende verantwoordelijken: plaatselijk, provinciaal, nationaal, die een en ander geëxperimenteerd hebben in functie van vandaag en die dat nu voor het grootste deel van deze dag proberen. Uhm... dat past eigenlijk heel goed in onze globale bedoelingen om aan iets als het jaar van rechtvaardigheid veel aandacht te schenken, want maatschappelijke vorming als dusdanig willen wij in onze jeugdbewegingen serieus benadrukken. De laatste tijd is daar serieus een gevoeligheid voor gekomen. Daarom dat deze dag ook helemaal niet alleen staat, hij is grondig voorbereid door diverse mensen en zal ook een nawerking kennen.

Nieuw beeld op vrouw die zonet schuin achter Hugo stond en het interview van de zijlijn bekeek. Interviewbeeld: rechts in beeld, enkel haar gezicht (kop hoofd tot kin), kijkt naar links (naar interviewer), achtergrond is effen (vervraagd).

Interviewer: Agnes, ik hoor dat vandaag ook de roodkapjes tegelijkertijd met de samenscholing een dertig jaar jubileum vieren. Hoe leunt dat nu bij elkaar aan?

Agnes: idd, met de roodkapjesbeweging zijn we 30 jaar bezig met heel veel kinderen en wij dachten het speciaal vandaag te vieren, op de dag van de rechtvaardigheid, omdat we eigenlijk willen de mensen die dertig jaar met die klein gasten bezig geweest zijn, danken omdat zij voortdurend hebben gestreefd om ook de kinderen in een groepsverband meer tot hun recht te laten komen en het is een zeer belangrijk aspect denk ik: elke individuele mens tot z'n recht laten komen. Vandaar dat we ook vandaag die dertig jaar willen vieren.

Nieuw interviewbeeld: links presentator met micro in profiel in beeld, rechts nieuwe vrouw, schuin naar camera, kijkt interviewer aan, tot ellebogen in beeld, er staat een man te kijken op het interview, op de achtergrond: verschillende posters aan een muur.

Interviewer: loopt de dag vlot van stapel? Komt eruit wat jullie ervan verwacht hebben? Of hoe zit het?

Vrouw: ja de eerste indrukken zijn toch dat er inderdaad nogal vlot van stapel loopt, dat er een grote opkomst is

Interviewer: Hoeveel

Vrouw: Ik denk dat er een 400-tal mensen zijn voor het ogenblik

Interviewer: En wat voor mensen zijn dat zo?

Vrouw: Dat zijn leiders en leidsters uit plaatselijke groepen die naar hier gekomen zijn en die dus in die werkwinkels proberen dus... iets mee te krijgen. Wat ons ook opvalt is dat er hier uh... geen echt consultieve sfeer hangt van zo... we komen van alles meenemen, maar dat er bereidheid is om informatie op te doen rond dit thema, uh armoede, rond thema zuidelijk-Afrika en daarrond te werken, hé. Al beschikt men over weinig informatie, dat men echt openstaat voor die informatie en voor de mogelijkheid om met zo'n spelen te gaan werken.

Beeld op man met pamflet rond nek

Beeld op groep vrouwen die aan een tafel brood zitten te eten.

Presentator: na de middagpauze en het bezoek aan de infomarkt werd verder gewerkt in de werkwinkels.

Interviewbeeld: Beeld heel close (bovenkant hoofd tot kin) op vrouw die neerzit en tegen een rechtstaande persoon links van haar (vanuit haar perspectief) (de interviewer) iets lijkt te vertellen. Micro rechtsonder zichtbaar in beeld.

Interviewer: Wat gebeurt hier eigenlijk?

Vrouw: Uhm wij doen hier een rollenspel rond armoede in België. Dus... bestaat er nog armoede in België en waar dan wel? En wat zijn daarvan de oorzaken, hoe kunnen wij daar iets aan verhelpen?

Interviewer: en hebt u een concreet probleem gesteld of hoe zit dat?

Vrouw: wel we spelen hier een afdelingsraad KSA-VKSJ waarin een aantal organisaties vertegenwoordigd zijn. We denken aan de commissie van openbare onderstand, uh... de jeugdraad, het overcomité (?) van de beweging dus. Het probleem is: wij hebben ervaren dat er in onze gemeente inderdaad armen zijn. Wij gaan samen zoeken: kunnen wij daaraan iets doen? Wat doet de commissie, wat doen de andere jeugdbewegingen? Kunnen wij samen tot ja... er wat van maken, laat ons zeggen.

Beeld op vier vrouwen die op een rij aan een tafel zitten. De camera toont de rest van de ruimte waar verschillende mensen in een kring van tafels zitten. Voornamelijk vrouwen, de gespreksleider is een man.

Beeld op twee rijen mensen (mannen en vrouw) achter elkaar op aparte bankjes. Ze praten met elkaar.

Beeld op mensen die met lego bouwen op de grond.

Interviewbeeld op man (links in beeld), heel close (top hoofd tot kin), in profiel (kijkt naar rechts)

Interviewer: Werkwinkel consumptie speelgoed, wat gebeurt er hier, ik zie grote mensen met speelgoed bezig, wat is de bedoeling?

Man: Het is dus de bedoeling dat de mensen even ervaren wat nu eigenlijk met consumptiespeelgoed wordt meegegeven, welke ideologie daarachter zit, wat ze daarmee kunnen doen en of ze inderdaad een houding meekrijgen zoals de kleine kinderen die dat speelgoed krijgen of kopen, een houding alleen maar uh... speelgoed hebben om te hebben of dat zij daarmee inderdaad goed kunnen spelen, constructief spelen, creatief spelen.

Interviewer: Een ideologie achter speelgoed...dat moet u me toch even uitleggen.

Man: wel wanneer wij bijvoorbeeld zien dat er veel robotjes gekocht worden, of elektrische treinen, dan zeggen wij 'tiens' eigenlijk wordt er sterk de nadruk gelegd op de wereld van de techniek en komt

de wereld van de affectiviteit, van het gevoelen, zeker bij de jongen weinig aan bod. De jongen mag niet met een teddybeer slapen wanneer hij vijf jaar is, of mag niet meer popje spelen.

Beeld van man die touwtje springt

Beeld van rollenspel tussen twee volwassenen die dokter spelen (dokter = meisje, patiënt is onduidelijk)

Interviewbeeld op jonge vrouw. Heel close in beeld, centraal, kijkt naar links (voor ons), naar interviewer.

Dokter: En... Wat zijn je conclusies die je getrokken hebt uit het doktertje spelen vandaag?

Vrouw: h... ja ik had een heel goed instrument, maar ik dacht dat het uiteindelijk ook kon zonder al die instrumenten, plastieken dingetjes, dat je gewoon een lepel uit de schuif kunt nemen en dat je daar evengoed doktertje mee kan spelen.

Interviewer: Jullie proberen aan de hand van jullie eigen ervaringen na te gaan wat voor speelgoed eigenlijk goed is voor kinderen en wat voor speelgoed minder goed is. Uh... kunnen we dat... als volwassene, kunnen wij ons zodanig in de kinderwereld inleven dat we dat beginnen te beseffen?

Vrouw: niet helemaal nee, maar er komt ook een stukobservatie van kinderen die met speelgoed spelen erbij dus bij die analyse van consumptiespeelgoed...

Interviewbeeld op man met bril, rechts in beeld heel close (enkel gezicht), achtergrond is een groep mannen, twee ervan kijken naar de camera. Tussendoor passeren ook verschillende mensen die rondkijken. Kijkt naar links (interviewer)

Man: Er zullen heel wat mensen zijn die ons gaan verwijten dat we slogans roepen, dat we meedoen met een zekere linkse oppervlakkigheid hmm... dat zijn mensen dan denk ik die weinig geïnformeerd zijn over onze bedoeling en over de manier waarop we dit aanpakken. Een ander concreet verwijt is: moeten we kinderen met deze maatschappelijke problemen lastigvallen? Wel ik geloof dat we hier in die werkwinkels vooral dit leren dat men vanuit de situatie van de kinderen moet werken, vanuit dingen die de kinderen in de eigen leefwereld kunnen ontdekken. Maar die leefwereld is voor de kinderen vandaag vrij uitgebreid geworden. Daar hebben de media voor gezorgd, vandaar uh... dat dit ook voor kinderen verantwoord vinden dat deze ervaring in mondiaal perspectief wordt uitgebouwd. Op de tweede plaats is het niet zo dat wij hier analyses aanbieden over al die problemen, maar dat we het zoeken op gang proberen te zetten, bij de jongeren zelf, dat we dus ervaringsgericht gaan werken. Bijgevolg kun je moeilijk spreken van indoctrinatie, maar wij richten de aandacht wel op essentiële dingen in de samenleving. Dit kan men ons wel kwalijk nemen. Wij weigeren te spelen, die spelen te doen die meewerken in bestaande systemen. Heel concreet, hebben wij iets tegen competitiespelen, competitiespelen om mensen voor te bereiden om later in beroepsleven ook het beste voor zichzelf te hebben: de beste job enzo. Daar doen we niet aan mee, we proberen spelen te ontwikkelen waarin de solidariteit veel sterker naar voor komt. Wij moeten en dat willen wij toch met heel veel mensen in onze bewegingen de kant kiezen van de armen, van de misdeelden in deze samenleving, wanneer we dat dan doen, dan staat dat absoluut ook niet los van ons christelijk engagement, van onze evangelische inspiratie. Dan proberen we deze evangelische inspiratie ook politiek te vertalen, wanneer we dit niet zouden doen, dan denk ik gaan wij het evangelie niet op een aangepaste wijze in deze twintigste eeuw vertalen. Want de problemen die zich heden ten dage

stellen, zijn geen problemen die van mens tot mens kunnen opgelost worden. Het zijn problemen die groepen tegenover groepen opstellen.

Beeld op foto van man (priester): met eronder de tekst 'Hoe kan iemand die slaaf is van zichzelf anderen vrijmaken? Begin van het begin is je innerlijke bevrijding'

Zwart beeld

[226, 1975] Ze bestaan echt.

Opmerkingen tijdens transcriberen

- In kleur
- Beeld en geluid zijn niet synchroon

Transcriptie

aftellen 6 → 1

interviewbeeld: Vrouw komt in beeld, frontaal naar de camera gericht en spreekt richting links van de camera.

1

Vrouw 1: De kerk discrimineert op basis van geslacht, ze discrimineert de vrouw omdat ze vrouw is.

Interviewbeeld: Andere vrouw in beeld in grote zwarte stoel, meer close, tot onder schouders, kijkt links van camera en spreekt

2

Vrouw 2: En als er een vernieuwing met man en vrouw in de lokale kerk zou kunnen groeien, ik zou dat veel gezonder vinden dan wanneer het weer van Rome moest komen.

Interviewbeeld: Vrouw links in beeld, ze kijkt rechts van de camera.

Vrouw 3: Misschien moeten we het niet meer van boven afwachten. Misschien meer denken niet van bovenaf laten wachten, maar van onderuit laten groeien.

Interviewbeeld: Vrouw rechts in beeld, ze kijkt links van de camera en is tot onder schouders in beeld.

3

Vrouw 4: In de katholieke kerk wordt wel beleden met mond van hoe belangrijk het is dat de vrouw in de kerk aanwezig is. De kerk is gebouwd ook door de vrouw. Maar dat zij geen verantwoordelijkheid kan dragen, ik dacht dat zij dat beslist wel kan.

4

Interviewbeeld - Vrouw 1: *Jezus was zeker en vast een feminist, in die zin dat hij de vrouw aanvaardde als volwaardig persoon. Das de definitie van een feminist hé veronderstel ik.*

Interviewbeeld: Vrouw, ze is rechtscentraal, heel close (gezicht en top van schouders) in beeld. Ze kijkt links van de camera.

5

Vrouw 5: We hebben elkaar wel nodig. Dat zou niet goed zijn als in de kerk alleen maar plaats is voor vrouwen.

6

Interviewbeeld - Vrouw 1: *Voor ons is het inzicht wel een beetje gek van te horen dat anderen beslissen over wat wij mogen en tot waar wij mogen en kunnen. En het is niet gemakkelijk voor een vrouw om altijd uit te komen voor haar gedachte, om altijd op haar rechten te staan. Het is niet gemakkelijk.*

spannende vioolmuziek

7

Sfeerbeelden

-een vrouw loopt over straat met een grote zwarte hoed, een zwarte lederen jas.

-een vrouw loopt over straat met een lange rok, die een zeer hoge zichtbare split heeft.

-twee vrouwen lopen samen in de straat, babbelen tegen elkaar.

-Een reeks mannen wordt close gefilmd (links naar rechts), ze staan op een rij te kijken naar iets, sommigen lijken onverschillig.

-Een vrouw heeft een megafoon vast en roept er iets door, ze wordt tegengehouden door een man. Ze probeert nog eens, ze wordt zachtjes weggeduwd door de man.

-Een groep protesterenden passeert de camera, een meisje kijkt recht in de camera en grijnst. Ze heeft een bord vast waar 'dolle mina' op staat. Achter haar zien we een spandoek dat naar boven gehouden wordt: rot u niet knech (onleesbaar) en door de reclame.

De protestmars loopt voorbij. Ze hebben vooral veel spandoeken vast en wandelen voorbij.

Spandoek: Strijd tegen ergelijke reclame

Spandoek: Wie beslist hoe... (onleesbaar)

Beeld op meisje met dolle mina bord die flyers uitdeelt.

Beeld op meisje die kant van spandoek vasthoudt en iets roept.

Beeld van moeder met kind.

Beeld van vrouw die andere vrouw op de wang kust.

Beeld van stuk van de mars frontaal, ervoor danst een vrouw en roept door een megafoon.

Beeld van de ganse parade vanboven, er zijn heel veel mensen.

Beeld van meisje die bellen blaast.

Beeld van kartonnen pater, man met mijter (bisschop?) en man met sigaar met boze/triestige gezichten die in de lucht worden gestoken door de vrouwen.

Beeld van vrouw met Franstalig pamflet: '... revolution ne se ferr pas' met een logo van het vrouwensymbool en een vrouw die haar vuist in de lucht steekt.

Beeld op krantenartikel 'Vrouw moet gelijke rechten krijgen in kerkstructuren'.

Beeld op krantenartikel 'Kerk moet de vrouw haar plaats geven'.

Beeld op krantenartikel: 'De kerk Jezus Christus: kerk voor iedereen, ook voor de vrouw! Omdat wij geloven'.

8

Presentatrice (tijdens de beelden hierboven): In de jaren 60 deed zich een belangrijke omwenteling voor in de Westerse wereld. Grote groepen van vrouwen werden zich toen pas ten volle bewust van de tweederangsrol die ze even lang in de mannenmaatschappij hadden gespeeld. Dolle Mina's en andere rebelse meiden trokken de straat op om de discriminaties die ze in het gezin, de opvoeding, het onderwijs, het beroepsleven aan de kaak te stellen

rock-achtergrondmuziek

Presentatrice: Ondertussen is de storm wel wat geluwd. Maar de hele beweging voor de uiteindelijke bevrijding van de vrouw gaat onverminderd voort. De vraag is of de kerk hierin een inspirerende rol speelt ofwel achterop is geraakt

rock-achtergrondmuziek

9

Interviewbeeld: vrouw in zwarte leren zetel, kijkt links van de camera, is tot ellebogen in beeld.

Gebruikt veel haar handgebaren.

Vrouw 2: Het is niet zeker niet vooruit gelopen de kerk, maar als je dan de vraag stelt waarom. Wel in een zekere zijn, die kerk zijn wij, dat is de doorsnee Vlaming. En ik denk dat over het algemeen, of ik ben zeker over het algemeen, de Vlaming eerder min-progressief denkt dan wel progressief. En neem nu in die doorsnee Vlaming die eerder niet/nu (?) -progressief is, neem daarin degene die naar de kerk gaat, (kort beeld van vrouw die in een keuken eten bereidt) dan is dat ook weer niet de meest progressieve daarin. Zodanig dat het eigenlijk bijna vanzelf verklaarbaar is dat de kerk eigenlijk niet meer vooruitgekomen is in Vlaanderen, in verband met vrouwen en emancipatie.

10

achtergrondmuziek rustig

11

Beeld van kopje dat net afgewassen is en ten droge wordt gezet

Beeld van twee kinderen (meisje en jongen) met lolly's in de mond, er wordt uitgezoomd, we zien dat ze in een boek kijken, mama zit ernaast en wijst iets aan in het boek. (ze zit er wat koel bij, mss door camera)

Beeld van vrouw in de kerk

12

Presentatrice (tijdens de beelden hierboven): Vrouwen zijn zoals Marx het zei even lang de proletariërs van de mannen geweest. Ze vormden de tweede sekse in de samenleving waarin de man de plak zwaait. Reeds van bij hun geboorte zijn ze voorbestemd om enkele welbepaalde rollen te spelen. Ze worden door mannen eronder gehouden, in het verdomhoekje geduwd. Hun plaats is in de keuken, bij de kinderen en in de kerk.

Interviewbeeld vrouw 5, tot onder schouders

Vrouw 5: Men zegt soms dat twee derde van de mensen binnen de kerk, binnen de gelovige gemeenschappen, bestaat uit vrouwen, uit dames. Sommige spreken van 70%, ik weet niet in welke verhouding. En dat in beleidsorganen en in structuren, laat men zeggen daar waar de beslissingen uiteindelijk genomen worden voor wat allerlei vragen aangaan van de kerk. Dat daar enkele vrouwen aanwezig zijn, zeker te weinig in aantal en dat vind ik op dit ogenblik toch wel een enorme leemte in de kerk. Men ziet ze in vele gemeenschappen in de realiteit aanwezig. Men ziet ze verantwoordelijkheid nemen in bewegingen, in catechese, in begeleiding van verloofden, in werkgroepen van ontwikkelingssamenwerking, daar waar het echte leven zich afspeelt, daar waar echte beweging is, daar waar groepen zich vormen rond geloof en ik zie dat dit leven in al zijn dimensies meer zou moeten naar boven komen, meer zou moeten aan de oppervlakte komen.

13

rustige, maar ludieke pianomuziek

Beeld is ludieke cartoon (dat blijkbaar het scheppingsverhaal voorstelt zoals de presentatrice uiteindelijk ook zegt).

Beeld van God met operatieschort en helpers (engelen) die Adam opbouwen

Beeld van God die ribstuk neemt uit adam

Beeld van God die Eva van achter een doek toont aan de engelen (helpers)

Beeld van adam die Eva ziet. God gaat met eva in de hand naar Adam. Adam geeft God een zoen op de wang, eva doet hetzelfde. Ze knuffelen elkaar.

14

Presentatrice (ondertussen): De hele houding van de kerk en ook de feitelijke discriminatie van de vrouw heeft haar wortels in de scheppingsverhaal. Een mannelijke god scheidt eerst de man, adam en uit de rib van de man wordt een vrouw geboren, Eva. De ondergeschikte plaats van de vrouw in de kerk zou dus door god zelf gewild zijn.

Interviewbeeld op man in pak, centraal in beeld, kijkt naar onder, afwisselend met naar de interviewer (rechts van de camera)

15

Man 1: Dat is vaak dat in de christelijke traditie in het nadenken over god, ook in de gebeden tot god, altijd gesproken werd over Hij, god als Vader, God als Heer, god ook als koning, allemaal mannelijke beelden. En deze hele mannelijke voorstellingswijze van God heeft in de kerk het besef nog eens versterkt dat de man inderdaad de eerste is en de vrouw de tweede. Ik weet daar een heel prachtig voorbeeld van. Uhm... wij hebben een plaat gekregen van Amerika van vrienden, waarop staat afgebeeld het scheppingstafereel van Michael Angelo in de Sixtijnse Kapel. U weet dat is een afbeelding waarin god met gestrekte arm Adam in het bestaan roept... en nu... is op deze plaat het juist omgekeerd, dat god wordt voorgesteld als een vrouw en de vrouw die de mens scheidt, namelijk even. En dan staat eronder de plaat: God scheidt de mens naar haar beeld.

mannelijk stem zingt als in een koor

Beeld: schilderwerken van Jezus in verschillende taferelen: laatste avondmaal, alleen met heilig boek, (telkens omringd door mannen (soms ook Maria in the picture))

16,17

Presentatrice: Christus brak radicaal met de gangbare opvattingen van zijn tijd over de vrouw. Hoewel hij uitsluitend mannen koos, komt hij in z'n leer en in zijn totale opreden op voor een totale gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen. Hij gaat ongedwongen om met Maria en Magda. Hij is ook vol begrip voor de overspelige vrouw. En na zijn verrijzenis verschijnt hij eerst aan Maria van Magdala (?).

Interviewbeeld: man in grote leren zwarte stoel, tot onder schouders in beeld, praat naar links van de camera (voor ons)

18

Man 2: Ik zou niet zeggen dat Christus een feminist was want dat is een terug in de geschiedenis plaatsen van een uitdrukking die wij nu gewoon geworden zijn de laatste tien jaar. Wat ik wel zou zeggen is dit: dat Christus de vrouw haalde uit haar minderwaardige positie. Uh... voor een jood mocht de vrouw niet optreden in de liturgie. Voor de jood was een vrouw meer strafbaar voor overspel dan een man. Een vrouw kon niet erven, kon geen contracten tekenen. Een vrouw was zoals in heel het middellandse zeegebied en in bijna alle beschavingen van die tijd, de gevangene, degene die tegen zichzelf moest beveiligd worden. En daar kwam Christus dan tegenop met te zeggen 'Man en vrouw, gij zijt gelijk'. En ge zij allebei geroepen tot het beleven van de acht zaligheden.

Beelden: schilderwerken van Christus (en andere mannen)

19

Presentatrice: het kerkelijk leergezag deed ook vaak beroep op de weinig vleiende uitspraak van Paulus 'de vrouwen moeten zwijgen in de kerkelijke bijeenkomsten' of ook nog op de middeleeuwse kerkleeraar de Heilige Thomas, voor wie de man het doel is van de vrouw, zoals god het doel is van de schepping.

Interviewbeeld vrouw, linkscentraal in beeld, ze praat richting rechts van camera, ze is tot haar schouders in beeld

20

Vrouw 3: Ik denk dat vrouwen eigenlijk door de hele geschiedenis heen, door het feit dat ze steeds op een tweede plaats kwamen, een heel weinig... een zwak zelfbeeld hebben. Dat wil zeggen dat ze van zichzelf niet veel dunkt hebben, ze denken dat kunnen wij misschien niet. En je hoort ook regelmatig zeggen 'we hebben vorming nodig'. Ze hopen vaak langs de weg van de kennis tot die deskundigheid te komen. Maar dat komt eigenlijk ook uit een gevoel van minderwaardigheid, dat ze nog niet durven vertrouwen op zichzelf en op hun eigen ervaringen en op hun eigen deskundigheid. We zullen zien dat moeders in gezinnen een geweldige verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding van de kinderen, maar zodanig ze in een kerkruinte staan voelen ze zich opeens onvrij. Ze voelen zich wat vreemd van dit milieu waarin ze nooit de kans gekregen hebben zichzelf te zijn.

21

Interviewbeeld vrouw 2, tot onder schouders, het beeld wordt uitgezoomd tot haar ellebogen, de vrouw is heel beweeglijk met haar rechterhand

22

Vrouw 2: De kerk in Vlaanderen dat is iemand, of dat is een groep mensen die ook in sociale organisaties zitten, die ook in politieke partijen zitten enzovoort en het is daar dat het moet waargemaakt worden. Het arbeidsproces moet vermenselijkt worden, wat voor de vrouw bepaalde problemen stelt; Er moet nagedacht worden over de zin van de arbeid voor de man en voor de vrouw. En een kerk die spreekt over de spiritualiteit, over bevrijding van de mens enzovoort. Ja die moet daar toch ook antwoorden op zoeken en zo. Ik zou eerder in het arbeidersproces zoeken en in het opvoedingsproces van de kinderen.

Interviewbeeld nieuwe vrouw (vrouw 6), ze is linkscentraal in beeld en kijkt richting rechts van de camera, ze is een heel stuk jonger dan de andere geïnterviewde vrouwen (twintiger).

23

Vrouw 6: Ik geloof dat het evenveel de schuld ligt aan de kant van de mannen die het als vanzelfsprekend beschouwen en ook in het doen tot uiting brengen dat zij het zijn dat die dingen moeten doen, zodanig dat de vrouw die het niet gewoon is, daar zit een stuk belasting in zo, die het niet gewoon is om zich op te werken als initiatiefneemster... op die vlakken zo... als ze niet uitgenodigd wordt... het minder doen... dat is nog een overgangsfase natuurlijk en ik hoop dat het verandert.

verleidelijke muziek: hoge piano en lichte drum

Beelden van reclameborden van hevige geschminkte vrouwen

-rode lippen van een vrouw

-vrouw die reclame maakt voor champagne

-vrouw in lingerie

-(mannen)hand op blote rug van vrouw

-ingezoomd op wilde krullen en mascara van vrouw

-lippen van vrouw

-ogen van vrouw

-geschminkte vrouw met sigaarhouder in hand

-geschminkte vrouw met rode nagellak

-Vrouw die lippenstift op doet

etc.

24

Presentatrice (ondertussen): Een even taai vooroordeel is dat de vrouwen een bedreiging zijn voor de man, voor de celibataire priester en voor de wereld van het heilige. Zoals Eva ook de verleidster was van Adam, zo is de vrouw ook het symbool van de bekoring en van de zonde.

Interviewbeeld man tot onder schouders

25

Man 1: Vrouw is een bedreiging geweest voor de man doordat er een bepaalde denktrant gegroeid is over zeg maar seksualiteit en vrouwen juist 'vereenzadigd' werd met heel die wereld van het seksuele en in dit christendom een negatieve waardering ontstond ten aanzien van het materiële, het aardse en dan speciaal ook het seksuele. In die hoek, in dat gevoelsklimaat, kwam ook het beleven van de plaats van de vrouw in de kerk.

Foto van een paus

Foto van een paus die een andere man begroet

26

Presentatrice: Met het encycliek 'Pace en terris' van Johannes de 23ste kwam er een kentering in de strakke houding van de kerk ten overstaande van de vrouwen. En onder het pontificaat van Paulus de zesde werden al enkele belangrijke beleidsfuncties in Rome aan vrouwen toegekend.

Interviewbeeld (man 1), tot ellebogen in beeld.

27

Man: Soms lijkt het zo onbegrijpelijk wanneer je uitspraken leest die uit Rome komen, waarom deze visie op de vrouw doorklinkt. En zoekend naar de diepere achtergrond kun je zeggen dat daar een mensbeschouwing uitsprekt waarin de man hoger staat dan de vrouw, niet alleen in wat die doet, maar ook in wat die is. Het is een wereldbeschouwing en een mensbeeld waarin alle wezens hun eigen plaats hebben, hogere wezens boven zich, lagere wezens onder zich. En op die hiërarchische visie op heel de wereld is ingepast een bepaalde visie van hiërarchische visie tussen man en vrouw.

verleidelijke muziek met trombone

Beeld: Ingezoomd op achterwerk in bikini → vleeskeuring op pageant. Full-make up vrouwen lopen in bikini verleidelijk voorbij en poseren voor de camera.

28

Presentatrice: In de wereld van de reclame en van het amusement komt d vrouw wel aan haar trekken. Haar lichaam wordt als verkoopsprinkel gebruikt. Datzelfde lichaam wordt zelfs wanneer het aan de schoonheidsverwachtingen van de mannen beantwoordt, voorwerp van aanbidding.

Beeld van paternoster in de hand van een vrouw

Beeld vanuit publiek van paus wordt gedragen

Beeld: Oudere vrouwen, Vrouwen met kinderen zijn toeschouwers

Beeld van non

Beeld van vader met vader met kind

Beeld van kaarsen

29

Presentatrice: Al evenzeer was Onze-Lieve-Vrouw voorwerp van aanbidding in de kerk, het onbereikbare moment van vrouwelijkheid, de ideale vrouw, maagd en moeder.

Interviewbeeld vrouw 2, heel close, top van haar schouders zijn net in beeld, ze kijkt naar links van de camera.

30

Vrouw 2: Wat wordt er in Onze-Lieve-Vrouw naar voren gebracht hé, de dienstmaagd des Here, die zich dus in dienst stelde van de Heer. Daar is dan de heer met hoofdletters, maar dat wordt soms de heer zonder hoofdletters hé. Uhm de symboliek van de maagdelijkheid, wat daar toch in Onze-Lieve-Vrouw haar geval een heel speciaal wel was hé, het dienstwaardig zijn en op zichzelf is dat een deugd, die nederigheid en het zichzelf wegcijferen, maar je moet zien in functie waarvan. En ik denk als we eens echt beginnen na te denken over Onze-Lieve-Vrouw en over enkele van die andere heiligen, dat er vanuit Onze-Lieve-Vrouw een veel sterkere en onafhankelijk persoonlijkheid naar voren komt

Beeld op huis van straatkant

Beeld op plakkaat achter raam van het huis

‘Spreekuren

Gezins en bejaardenzorg

Pastorale werkster

Van 13.30 tot 14u30

Telefoonnummer’

Beeld van jonge vrouw in profiel. Ze bladert doorheen een schrift/boek.

Beeld van mannen en dezelfde jonge vrouw aan een tafel bij de koffie. Ze praten onderling.

31

Presentatrice: Sinds enkele jaren wordt er met name in het bisdom Antwerpen, vrouwen opgeleid die dan als lid van een priestersteam bepaalde pastorale taken gaan uitvoeren. In de Sint-Kordunnaparochie in Schoten werkt Agnes als pastorale werkster. Zij heeft geluk gehad. Ze stoot niet op vooroordelen. Ze voelt zich aanvaard door de mensen en is een volwaardige collega van de priesters die verantwoordelijk zijn voor de parochie.

Sfeerbeeld van het gesprek aan de tafel

Interviewbeeld van Agnes, centraal rechts in beeld, in grote lederen stoel, haar opgestoken, kijkt links van de camera naar interviewer

32

Agnes: *wij zijn vertrokken met (onverstaanbaar) vanuit dit opzicht dat ik gewoon e deeltaken zou doen die de priester doet, in zoverre het mogelijk is vanuit m'n vrouw zijn en vanuit mijn bekwaamheden. Vandaaruit zijn we dan gaan zoeken: wat kan er gebeuren voor u, waar voelt gij iets voor en wat zijn uw mogelijkheden?*

Beeld van mensen (vrouwen, mannen en kinderen) in kerk (tijdens viering) die naar voren gaan en offer (?) op de grond leggen vooraan. Agnes staat erbij als 'infopunt' om ze de weg te wijzen. Agnes geeft het mandje vervolgens aan de priester en geeft hem enkele zaken aan. Beeld op vrouwen in de kerk (kerkgangers). Beeld op Agnes die spreekt in de viering. Beeld van Agnes die de communie uitdeelt.

Agnes: *Het is zo dat wij de weg van de geleidelijkheid wel nemen en wij alles heel ruim en open laten om daarin verder een groei te volgen. Tot nu toe ben ik lectrice, deel ik mee de communie uit en ga ik mee de biechtvieringen voor, samen met de priesters, maar verder... ja en dan af en toe occasioneel zal ik preken. Dat zijn de mogelijkheden tot nu toe.*

Beeld op Agnes die spreekt in de viering

Agnes: *Mezing uit de profeet Jessaiah, de heer had mij gezegd mijn dienaar zijt gij Israël door wie ik mijn glorie ga vinden. Van de moederschoot af ha hij mij tot zijn dienaar gevolgd om Jacob terug te brengen naar hen en Israël van de ondergang te brengen. Ik sta bij de heer in eer. God is mijn sterkte... *faadt uit in muziek**

Interviewbeeld Agnes:

Agnes: *In het begin, dan voelt ge wel dat iedereen nog niet meekan en nu ook nog. Er zijn nog enkele mensen die wantrouwig staan en nog niet helemaal open zijn om het te aanvaarden, maar anderzijds ervaar ik wel dat gedurende, het is het derde jaar dat ik al bezig ben, dat er al heel wat gegroeid is en dat men mij meer en meer gaat nemen, gaat aanvaarden.*

33

Interviewbeeld op zuster, in de achtergrond zijn kasten in beeld. De zuster is centraal in beeld en spreekt naar de interviewer (links van de camera)

Zuster: *Wij zijn uh pastoraal werksters, maar dat wil niet zeggen dat wij vrouwelijke priester zijn. Uhm ik denk nu aan die dooppastoraal, ik bereid de mensen voor op de doop van hun kind. En ik heb al heel vaak de vraag 'doopt gij ook', wat eigenlijk logisch en normaal zou zijn. Ik bereid ze voor maar dan... ja... dat is ergens het gevoel dat we zo hebben van 'half werk', maar ik denk dat het een stukje onvermijdelijk is in deze periode van de geschiedenis zal ik zeggen.*

34

Interviewbeeld vrouw 6, ze is tot haar schouders in beeld

Vrouw 6: *Ja voor mij persoonlijk vind ik dat er toch nog een stuk ontplooiing bijsteekt zo, van aan een activiteit te kunnen deelnemen die een stuk buiten het normale beroepsvlak liggen. En ik heb de indruk dat vrouwen in hun vrijetijdsbesteding interessantere domeinen gaan uitkiezen om wat te werken. En ik vind dat heel waardevol zo, het is niet alleen de betaalde arbeid die waarde geeft aan de maatschappij, maar misschien nog een stukje meer die minder betaalde dingen.*

orgelmuziek

Foto van vrouw in een kerk die vrouwen aanspreekt

35

Presentatrice: *De recente wijding van 11 vrouwen tot dominee in de episcopale kerk van de VS deed sterker dan ooit in de katholieke kerk de vraag rijzen: kan het vrouw tot het officiële ambt van diaken en priester worden toegelaten?*

36

Interviewbeeld vrouw 5 tot net onder schouders in beeld

Vrouw: Dus het is zo dat ik niet tegen de wijding als zodanig ben, tegen de wijding van vrouwen in het ambt of als diaken, priester, helemaal niet. Er is geen enkel argument op dit ogenblik denk ik die dat tegenspreekt. Nu vind ik ook dat men die wijdingen niet mag inschakelen als het is om een aantal rollen op te vullen. Men mag niet voor een aantal functies die open komen zeggen van 'nu schakelen wij de vrouw in'. Dit zou onrecht zijn niet alleen aan de vrouw, maar ook aan het kerkzijn zelf denk ik. Uhm ik vind euhm we moeten het volgens mij stellen in termen van 'wie is bereid en wie voelt zich geroepen om in kerkvorming of in gelovige uitdrukkingen, wie voelt zich daar bereid, wie wille daar opnemen en in welke functies en wie wil er zich vormen, wie wil er gevormd worden om in bepaalde, om bepaalde verantwoordelijkheid op te nemen'.

Interviewbeeld vrouw 6, tot midden bovenarm in beeld

37

Vrouw 6: Ik zie niet in waarom men aan de vrouw het recht verbiedt... uh ontnemt om gewoonte e kiezen. Zo de man mag kiezen wat hij nu mag doen, maar aan vrouw worden en aantal keuzemogelijkheden ontnomen. Voor mijn part en ik zou het ook nooit doen is het priesterambt nu niet direct iets wat iedere vrouw moet gaan nastreven, maar ik vind dat men haar gewoon het recht moet laten, ze is trouwens gedoopt hé, ze is... (afgeknipt en muziek)

rustige achtergrondmuziek

Zwart-wit foto's

-beeld van twee mannen (waarvan 1 priester) en vrouw links in kerk
-man die iemand hand boven hoofd houdt

38

Presentatrice: Kardinaal Soenens zag de wijding van vrouwen op dit moment niet opportuun; de publieke opinie, de grote massa van gelovigen en ook de vrouwen zelf zijn volgens hem hierop nog niet voorbereid.

Interviewbeeld vrouw 2, tot onder schouders

Vrouw 2: Kardinaal Soenens heeft niet alleen gezegd dat het niet opportuun was, hij heeft er ook over gesproken dat het priesterambt een roeping was en dat de vrouw veel te veel roept in de andere zin en eisen stelt om tot dat priesterschap te worden toegelaten, wat ik ook niet heel goed inzie want voor alle dingen die je wilt doorbreken, voor elk nieuw beroep dat je wil krijgen, moet je eisen stellen, moet je vragen uh... en je begint maar te vragen als je ertoe geroepen wordt, evenveel als de man hé?

Interviewbeeld man 2

39

Man 2: En een aantal vrouwen verlangen eigenlijk gewoon de huidige priestertaak over te nemen en zo spelen die vrouwen ja in de hand van al degene die zich nog klerikaal opstellen. Men moet een nieuwe vorm van dienstambt in de kerk vinden hé en ik zou zeggen, jongere vrouwen moeten zich er niet toe lenen om gewoon het bestaande spel me te spelen. Ze moeten wel aanzetten tot creativiteit.

Beeld op cartoontekeningen

-pater die ring van bisschop/priester kust
-vrouw die bisschop/priester op de mond kust

speelse jazzy muziek

Interviewbeeld man 2

Man 2: Maar ik zie niet in wanneer een vrouw uh door haar eigen talent, haar eigen roeping en haar bekwaamheid wordt aanvaard door de gemeenschap, wanneer zij in de parochie beter kan doorgaan dan de pastoor of de kapelaan (?), waarom zou dan een bisschop haar niet de hand opleggen en zeggen 'gij gaat hiervoor', maar dan moet men dat zoals voor de huidige priesters nog het geval is,

niet doen ten eeuwige dage, dat zijn dienstfuncties van de kerk. En door het verouderen van de mensen, ook van de vrouwen, want ze leven langer dan de mannen, moet men langs twee kanten remmen inbouwen hé om geen definitieve functies tot het einde van de dagen toe te laten.

40

rustige vioolmuziek

Beeld op woning

Beeld op vrouwelijke priester (?) bij twee andere vrouwen in de deuropening (babbelend)

Presentatrice: In tal van protestantse kerken zijn vrouwelijke ambtstrekkes allang niet meer taboe. zo staat Truus Schouten als gehuwde vrouwelijke dominee sinds enkele maanden aan het hoofd van de protestantse gemeente Inbuch (?).

Beeld op bord naast deur 'protestantse kerk van België'

Beeld op bord 'protestantse kerk'

Interviewbeeld op Truus Schouten, rechtscentraal in beeld en kijkt naar links van de camera.

Schoutens is tot onder de schouders in beeld. Op de achtergrond zijn posters in beeld.

Schouten: ik dacht dat er stof zou opwaaien omdat het een toch nog steeds een uitzondering is dat er een vrouwelijke voorganger is, maar toch mijn vreugde wel bleek dat helemaal niet het geval te zijn, men vond het doodgewoon. Er was wel een zekere verbazing, misschien ook wel een stukje bevreemding, maar ik ben bijzonder goed onthaald door ooms-katholieke collega's ook met openheid is erover gesproken.

(sfeerbeelden van schouten die de mis leidt in de kerk)

Interviewbeeld op Truus schouten, rechtscentraal in beeld, kijkt naar links van de camera, tot onder schouders in beeld, achtergrond = posters aan muur

Schouten: ook in onze geloofsgemeenschap zijn er mensen, veel mensen, die zeggen we staan er toch wel moeilijk tegenover, we hebben er moeite ermee. Dat .. het valt niet mee voor de man om aan te nemen dat de vrouw leiding geeft, dat de vrouw door god geroepen is, maar uh bijbels dacht ik dat het onjuist was als Paulus zegt 'in Christus zijn we man noch vrouw, noch slaaf noch vrije' zegt hij. En dan is het toch wel dat het in christus dat wij er samen voor staan, dat er geen verschil is, dat er geen verschil mag zijn in een kerk, het persoonlijke gesprek kan zelf een voordeel zijn dat men vrouw is, dat men begrip heeft voor moeilijkheden in het huwelijk, met de kinderen. Maar persoonlijk heb ik wel moeite met de sacramenten bijvoorbeeld, met prediken, maar ik weet niet of dat niet uhm een zekere schroom is die menselijk is of dat het typisch vrouwelijk is, maar men voelt zich altijd beschroomd dacht ik, wanneer men de sacramenten uitdeelt.

41

Interviewbeeld man 2, ingezoomd tot net onder zijn schouders

Man 2: De enige grote moeilijkheid is als men moet wachten tot men vanuit Rome voor de hele kerk tegelijk beslist dat vrouwen mogen tot het ambt geroepen worden, tot het priesterambt, dan zal men misschien nog heel lang moeten wachten, want wanner iets rijp is Stockholm, is misschien pas binnen 50 jaar rijp in Nieuw-Guinea. Moeten nu de mensen van Stockholm wachten tot die van Nieuw-Guinea rijp geworden zijn voor een dergelijke beslissing. Dan is het misschien al te laat voor Stockholm. En ook hier stoten we weer op de behoefte van een plaatselijke kerk, aan een veel groter pluralisme binnen de kerk. Willen we niet ter wille van tradities hé, van trouw van tradities die toch niet in het evangelie geschreven staan, leven de mensen nu, ja laten verkommeren.

Interviewbeeld vrouw 3

42

Vrouw 3: Ik denk dat we eigenlijk naar een nieuwe kerk zouden moeten, een nieuwe kerk in die zin waarin we niet meer zo denken in uhm... begrippen van uh... hoger en lager, van hoger geplaatsten en volgzaam kudde maar een kerk waarin iedereen verantwoordelijkheid draagt. En ik denk dat in de

kleinere, de basisgemeenschap met name, daar al aanzetten toe gegeven worden en dan ontdek je ook dat een verrijking kan komen wanneer mannen en vrouwen op gelijk niveau met elkaar in echt partnership met elkaar in dialoog met elkaar uhm hun delen gaan, hun aandeel hebben in die opbouw van die plaatselijke gemeenschap. En dan ontdekken we dat het niet allemaal van die afgebakende ambten zijn, maar dat er een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid is van de hele gemeenschap waarin enkele geroepen worden om voor te gaan. En dan is het spontaan eigenlijk dat de vrouw ook haar bijdrage leeft en is het vreemd dat de vrouw daar zou uitgesloten worden. Dus ik denk dat er eigenlijk een verlangen is bij de mensen om dit weer, om dit kerkbeeld te verrijken door de bijdrage van de vrouw en een goede samenwerking van de man en vrouw.

ophitsende muziek

Cartoon van een vrouw (van water) en een duivel (man) die samen dansen op de muziek.

muziek vervaagt naar de stilte

[258, 1976] Vrouw en gemeente: KAV-CMBV-KVLV.

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Geluid en beeld zijn niet synchroon

Transcriptie

Zwart beeld: aftellen 6 → 1

muziek

Beeld: vlaggenmasten buiten: Vlaamse vlag onder andere

Beeld: vrouwen gefilmd van achteren, ze kijken naar een podium

Beeld: prentje 'jv en gezin', opgespeld op vrouw haar borst

Interviewer (audio): Hoe is het verlopen?

Vrouw (audio): Het is prima verlopen, we zijn zelfs heel gelukkig met de opkomst als met het enthousiasme dat de mensen zelf hadden als met heel het goede verloop.

Beeld van gezicht naar gezicht (verschillende vrouwen close-up)

Beeld op groepen vrouwen (jong en oud)

rustige muziek met viool en fluit en bas ofz?

1

Presentator: Inderdaad een succes verlopen, het jong KAV weekeinde van 3 en 4 april, in het ontmoetingscentrum van Dilbeek, 2000 jonge vrouwen uit de vijf Vlaamse provincies konden er met verschillende communicatietechnieken hun meningen overleggen. De sfeer was er prettig en beschaafd progressief, het gezelschap dacht trouwens een kleur te doen over de grote betonmassa van flesdrank.

2

Beeld op vrouwen die op de grond zitten en kijken naar het podium Deze enthousiaste discussie draaiden rond de spullen van viervoudig (?) jaar.

Beeld kijkende vrouwen

Beeld op geschreven bord: Luik 1: 'Jonge vrouw en kansen tot vorming'

Beeld op geschreven bord: Luik 2: "Jonge vrouw thuis en op het werk"

Beeld op geschreven bord: Luik 3: 'Jonge vrouw en gezin'

Beeld op geschreven bord: Luik 4: jonge vrouw in de gemeente

Beeld op interviewbeeld

Links interviewer (volledig in beeld), rechts een jonge vrouw met een lange jurk. Ze staan buiten ten midden van allemaal jonge kinderen (en een paar volwassen vrouwen). Sommige kinderen kijken de camera aan, anderen lopen wat rond.

Interviewer: Lea van Dingenen, je ziet aan de vele kinderen die hier op hun moeder wachten, was het zeker niet overbodig dat de jonge moeders aandacht gaven aan het gezin vandaag... eh ... wat is daar eigenlijk naar voor gekomen, uit de bus gekomen in dat luik: jonge vrouw en gezin?

3

Lea: wel uh... hoofdzakelijk zijn daar drie eisen geformuleerd die betrekking hebben op het gezin. In de eerste plaats was het een verkorte arbeidsweek, niet alleen in functie van het bedrijf, maar vooral ook in functie van het gezin zodanig dat het mogelijk is voor manen vrouw zich meer met het huishouden, opvoeding van de kinderen natuurlijk en al hetgeen daarbij komt kijken om uh samen die taak uh ... te doen, goed te doen. (Beeld wordt ingezoomd op interview, tot elleboog, enkel interviewer en Lea in beeld). Uh wij hebben daarin drie keuzemogelijkheden zonder vooraf duidelijk gesteld te hebben aan welke wij de voorkeur geven, en wij zagen daar als mogelijkheid *leest af van blad dat ze vast heeft* arbeidsverkortung per dag, ofwel per week, in die zin van verlengde weekends

of per jaar bijkomende vakantieweek. Dus wij dachten voornamelijk aan die drie formules, maar wij zoeken wel met jonge mensen, d jonge vrouwen in de afdelingen aan welke formule de gezinnen voorkeur geven.

muziek met hoge fluit, groovy

Beeld over geschreven borden (van boven naar onder). De borden blijken de clubthema's te zijn.

'gastvrij ontvangen'

'de kleutervaders beste vriend'

'gebruik van geneesmiddelen bij kinderen'

'kleur in de woning'

'de charme gekontesteerd'

'gehuwd met de halve wereld'

Nieuw beeld met andere geschreven borden (van onder naar boven gefilmd)

'een avond om vrij te houden'

'De rechten van onze kleuter'

'partners in het leven'

'zoeklichten op het huwelijk'

'gebruik en misbruik van drugs'

'zeg maar ja tegen het leven'

-> eindigt bij bord met logo allemaal V's in cirkel (met puntje naar midden) met tekst ernaast:

voortdurende vorming voor zij die verder wil

-> bovenste beeld: wolk met tekst erin 'klubtemas'

Interviewbeeld jonge vrouw (eind 30+-), heel dicht in beeld (voorhoofd tot kin) kijkt naar links (naar interviewer), bijna in profiel, achtergrond is vaag

Interviewer: KAV is een vormingsbeweging, daarover is een akkoord denk ik?

Vrouw: ja absoluut ja?

Interviewer: is er daar in het luikje over jonge vrouwen en vorming iets gezegd, iets verduidelijkt wat het kan betekenen 'aan vorming doen'?

Vrouw: ja we hebben dus binnen dit luik eerst een sketch opgevoerd, op een bepaalde manier naar voor gebracht van wat het allemaal kan betekenen. Want het is moeilijk te zeggen van 'vormen is dat' of 'vormen is dat niet' dus het was wel heel omvangrijk gebracht. Vervolgens hebben wij ook een discussiespel gehouden en dit ging dus duidelijk met de samenwerking met de mensen in de zaal wat zij onder vorming bestaan. En dit ging ook zeer ruim... het was, het is een discussiespel dus er was wel betwisting over bepaalde punten, bijvoorbeeld met de kinderen spelen, gaan wandelen, meer het recreatieve of het ontspannende behoort dat ook tot vorming? Dus daar kan met niet zomaar ja of nee op gaan antwoorden, dat moet men een woordje gaan verduidelijken. Dat was wel zo... maar men heeft dan ook natuurlijk de specifieke vormingsactiviteiten binnen een verenigingsverband zoals gespreksavonden, zoals discussies van bepaalde thema's die hen aanbelangen waarbij iedereen uiteraard akkoord gaat (beeld meer uitgezoomd, interviewer nu ook in beeld in profiel met micro, beiden tot ellebogen, achtergrond is straat van woonwijk) dat dit een vormingsaspect is waar men dus iets mee gaat bijleren. Iedereen gaat dus met eigen besluiten naar huis omdat men heeft het allemaal opgenomen. Men heeft er zelf over gepraat daar en men neemt conclusies naar een verdere werking toe. Het zijn allemaal mensen die al in de beweging staan, die de beweging ook voor een stuk kennen maar die ook voelen van 'kijk rond bepaalde thema's bijvoorbeeld in de ochtendseminarie zouden we ook wel eens iets kunnen oprichten, of we kunnen ook een keer zorgen voor de inrichting

van een cursus sociale promotie, dat men ook aan die dingen meer gaat denken in de toekomst. Zowel de thuisblijvende als de buitenhuiswerkende vrouwen daartoe meer kansen te bieden.

groovy muziek

Beeld van bovenaf gefilmd. Vrouw staat met micro in het midden van een kring. Rond haar staan een hele hoop vrouwen.

Beeld van man die zich omdraait met pamflet in de lucht: (jammer genoeg niet goed leesbaar) hij loopt ermee weg van de massa vrouwen.

Interviewbeeld. De interviewer is links in profiel en de vrouw is rechts schuinfrontaal naar camera, naar links kijkend naar interviewer. Tot de heupen in beeld. De achtergrond is een straat in een woonwijk. Er wordt AN gesproken, maar de tekst lijkt niet niet overdreven ingestudeerd.

5 *Vrouw: Wel voor eerst zou ik hier willen zeggen: wanneer je zo uit die groep nu komt, uit de vertoning dan zie je eigenlijk dat arbeid echt levensnabij is en een problematiek is die we zeker moeten behandelen vandaag. (nieuw beeld ingezoomd op haar gezicht. Achtergrond vaag)Dus vooral hebben wij nu sociale promotie naar voor gebracht met de vraag dus naar de wetgeving te verbeteren, bescherming van de vrouwen die wensen aan sociale promotie deel te nemen enerzijds (beeld wordt weer uitgezoomd tot interviewer ook deels in beeld is, tot ellebogen, op de achtergrond vrouwen die voorbij wandelen, sommigen kijken recht in de camera, op de achtergrond ook spelende kinderen), en anderzijds ook vooral aandacht naar de arbeidsduur, dat men zegt de problematiek van de arbeid is niet alleen de creativiteit in de arbeid zelf, maar anderzijds ook tijdsbesteding in de arbeid en de manier van taakverdeling in het gezin en vandaaruit de ook uitgestelde meer aandacht voor de tijdsbesteding, de mogelijkheden.. uhm... ik ben ook wel vergeten in het eerste: aanlegkredieturen. Dus wetgeving op kredieturen. Die eisen: sociale promotie, kredieturen en dan nogal zeer sterk aandacht voor de ja... betere taak/werk verdeling tussen man en vrouw.*

groovy muziek

Beeld op geschreven affiche:

'Welzijn in eigen gemeente, oh gotte, laat ze d'er ook eens over babbelen. Wij, als mannen, zullen het wel doen'.

Beeld naar opzij naar andere geschreven affiche:

'Politiek? Is dat ook geen hoofdstuk uit de krant? Ik lees toch liever 'Vraag het aan Vera'

Beeld uitgezoomd blijkbaar hele groep vrouwen die pamfletten vasthebben.

6 *In de achtergrond een stem die iedereen aanspreekt (gespreksleidster) (ze zit tegenover de vrouwen met pamfletten,): we kunnen dus op die paar uitspraken, die misschien of niet misschien in de mannenwereld opkomen, wanneer men de lijst aan het samenstellen is, maar een stuk van ons vrouw zijn is verraden zo: dat we niets weten van fusies of gemeentepolitiek of iets dergelijke. Wij zouden daar nu, nu willen we daar een gesprek over hebben maar om een klein beetje orde te scheppen hebben wij naar twee dames gezocht die al een stuk ervaring hebben in de politiek. En dat is Mia van Heverlee die gemeenteraadslid is (beeld gaat verder naar andere vrouw die hurken, één met een ander onleesbaar pamflet), voor de eerste keer, 6 jaar nu al actief geweest is en dat is Jeanne, die niet zo in de echte politiek staat, maar toch eigenlijk er veel mee te maken heeft en Jeanne is lid van de commissie van openbare middenstand in Dilbeek.*

Beeld op zelfgeschreven pamflet:

'Gevraagd: vrouwelijke Schepen

Voorwaarde: mooi – jong – lief – DOM'

Gespreksleidser: Zeg Mia, zij gij in de politiek gekomen omdat gij schoon waart of omdat hij niet al te jong waart ofzo, vertel eens uw ervaring

Beeld op mia, die naast gespreksleider hurkt

7 *Mia: wat de oorzaken waren, weet ik niet zo juist, maar één ding is zeker, ik denk dat men in de eerste plaats aan het zien waren naar mensen die al een stuk actief waren en dat daar juist de vrouw vanuit KAV een kans gekregen hebben omwille van hun bezig zijn met een aantal zaken, en bijgevolg mensen waren die stemmen konden aanbrengen op hun lijst.*

vraag/opmerking van West-Vlaams uit publiek over gemeenteraad, maar muziek is te luid*, einde: 'ik vind het ergens wel moeilijk zo om zo geen weg te kunnen in de politiek'

Beelden op verschillende blikken van vrouwen die geïnteresseerd luisteren

Interviewbeeld

Links interviewer, rechts vrouw met armen gekruist, ze zijn tot de heupen in beeld, zelfde achtergrond = straat van woonwijk. Tussentaal West-Vlaams, niet super ingestudeerd denk ik?

Interviewer: In het licht van de actualiteit naderen de gemeenteverkiezingen, kan het niet anders of het luik over jonge vrouwen en gemeente moet wel zeer belangrijk geweest zijn. Wat is daar uit de bus gekomen?

8 *Vrouw: In het licht van die gemeenteverkiezingen verwachten we dus dat er door de schaalvergroting, het aantal mandaten zal ingekrimpt worden. En het is onze eis dus op dat vlak dat de vrouwen daar dus niet de eerste slachtoffers van zijn. Trouwens wij verwachten dat men de vertegenwoordiging van de vrouw overal au sérieux neemt, gezien dat waarschijnlijk ook alle commissies rade op gemeentelijk vlak door de schaalvergroting aan belangen zullen winnen.*

Interviewer: Dat is de grote eis?

Vrouw: Ja. (Beeld wordt meer ingezoomd op haar tot haar gezicht)

Interviewer: Nu komt het wel voor dat jullie een heel eisend pakket hebben en ik heb daar een bedenking voor, wat komt daar nu van terecht, zien jullie dat politiek haalbaar of in welke mate zien jullie dat politiek haalbaar om daar iets van te realiseren. Het komt me heel dikwijls voor dat organisaties en zeker vrouwenorganisaties logisch waardige programma's naar voren schuiven en na het opdoeken van het congres van de dag ervoor vergeten worden door de hele politici. Ben je sceptisch of ben je optimistisch voor wat er te realiseren valt voor wat die dingen betreft?

Vrouw: Het is een beetje moeilijk om over al de eisen op dezelfde manier te praten (interviewer: uiteraard ja), ik moet wel zeggen dat deze eisen dus reeds langere tijd leven en dat we ze vandaag uitdrukkelijk gesteld hebben. Voor een aantal echter zien wij wel dat de realisatie niet zover af is hé.

Interviewer: Bijvoorbeeld?

Vrouw: Bijvoorbeeld fonds van de volksopleiding, trouwens wij staan er erg sterk achter en dat is iets dat wij zeker niet loslaten. Ook wat de wetten op sociale promotie en kredieturen betreft zien we dat dat waarschijnlijk politiek mogelijk wordt, temeer dat we op dat vlak niet alleen staan en samenwerken met andere groepen en daardoor toch wel een zekere grotere druk kunnen uitoefenen. Wat kinderkribben en peuterscholen betreft, ook op dat vlak is er dus heel wat bezig, gemeentelijk vlak ja... dat is nu hetgeen dat nu een beetje in onmiddellijke toekomst ligt ofzo. Maarja het is onze hoop natuurlijk en we werken er zelf aan en euh... ze zullen dus zeker niet opgeborgen worden na het einde van deze twee dagen, we gaan er zeker heel erg mee door gaan.

groovy muziek

Beeld op affiche: 'Werk aan welzijn, begin in je gemeente'

Beeld op affiche ernaast: getekende prent van dorp (twee huizen met een hart erdoor, erachter een kerk, errond bomen, ook een groter gebouw (kantoren? ziekenhuis? onduidelijk), Er wordt ingezoomd op het hart. Het beeld vervaagt vervolgens naar een zwart scherm.

Zwart scherm

Muziek uitgefaad

[273, 1976] Man en vrouw gelijk voor de wet.

Transcriptie

Beeld: frontale foto van pastoor in kerk, camera zoomt uit: een huwelijkspaar zit met de rug naar de camera voor de pastoor. Videobeeld van een huwelijk. Foto van een jong huwelijkspaar close-up. Beelden van huwelijksboeketten, uitgezoomd naar een huwelijkspaar. Beelden van huwelijksfoto's van pas-getrouwden

1

Priester: U zijt naar de kerk gekomen om voor de hier aanwezige kerkgemeenschap u te laten bezegelen door de heer. U verlangt dat uw huwelijk een sacrament is, een teken van het verbond dat god zelf met ons is aangegaan in jesus christus aan wie u reeds toebehoort door uw doopsel. De liefde van en voor elkaar zal uw rijkdom en uw vreugde zijn, een steun voor de opdracht die god u toevertrouwt. Mag ik u dan verzoeken van deze trouw te willen getuigen in Gods kerk en te antwoorden op de volgende vraag. Jenny en Lody, zijt gij uit vrije wille en met de volle toestemming van uw hart naar hier gekomen om met elkaar te trouwen (zij: ja). Zijt ge bereid elkaar te aanvaarden als man en vrouw en in liefde voor elkaar te leven (hij: ja). Zijt ge bereid kinderen uit Gods hand te aanvaarden in uw liefde te laten delen en hen christus en z'n kerk te leren kennen (hij: ja). Mag ik u dan vragen elkaar de rechterhand te geven en hier in deze gemeenschap voor uw familieleden en vrienden, voor de kerk en voor God uw trouwbelofte uit te spreken.

Hij: Jenny, ik wil uw man zijn en ik beloof u trouw te blijven in goede en kwade dage, in armoede en rijkdom, in ziekte en gezondheid. Ik wil u liefhebben en waarderen, alle dagen van mijn leven

Zij: Lody, ik wil u vrouw zijn en beloof u trouw te blijven in goede dage, in armoede en rijkdom, in ziekte en gezondheid. Ik wil u liefhebben en waarderen, alle dagen van mijn leven

Priester: Voortaan zal de kerkgemeenschap u beschouwen als gehuwden. Moge de heer uw huwelijk bevestigen en uw leven zegenen. Wat god heeft verbonden, dat zal de mens niet scheiden.

(Videobeeld van kerktop, gefilmd naar onder naar de deur van de kerk, waar het huwelijkspaar uit de deur komt, opgewacht door een rij familieleden en vrienden, het echtpaar begroet verschillende kinderen)

vioolmuziek

beeld van een huwelijkspaar dat de trouwzaal van een stadhuis binnenwandelt. Ze worden voorg geleid door hun bruidsjongens. De burgemeester/schep en geeft aanwijzingen.

2

Presentator: Een man en een vrouw gaan trouwen. Dit is een belangrijk moment voor hen, door dit huwelijk bevestigen zij voor elkaar en ook voor de buitenwereld de wens om voortaan samen hun leven uit te bouwen. Om samen er het beste van te maken, zowel in goede als in kwade dagen. Op dit plechtig ogenblik realiseren zich waarschijnlijk weinig echtgenoten dat het huwelijk belangrijke juridische gevolgen heeft waarmee ook derden zullen moeten rekening houden. De echtgenoten zullen zich voortaan moeten houden aan zekere regels. In de praktijk zullen deze regels niet zoveel invloed hebben op de levenswijze van de man en vrouw. Op voorwaarde dat er zich geen moeilijkheden voortdoen en de verstandhouding goed blijft zoals bij de start. Zo dit niet het geval blijkt te zijn, kan een beroep gedaan worden op de wijsheid van de wet. Er zijn bepaalde regels opgesteld die moeten nageleefd worden.

Burgemeester leest luidop uit schrift: De ouders bij het huwelijk van hun minderjarige, die door z'n huwelijk van rechtswege wordt ontvoegd, echtgenoten tot samenwoning verplicht, ze zijn elkaar getrouwd hulp en bijstand verschuldigd, echtelijke verblijfplaats wordt door de echtgenoten in onderlinge overeenstemming vastgesteld. Bij gebreke aan overeenstemming tussen de echtgenoten doet de vrederechter uitspraken in het belang van het gezin. Iedere echtgenoot heeft het recht beroep

uit te oefenen zonder instemming van de andere echtgenoot... (Hij spreekt verder, maar de voice-over van de presentator neemt de audio over)

Beelden van huwelijk

3

Presentator: De vrouw was in de geest van de oude wetgeving maar een ondergeschikte persoon die dezelfde bescherming en bijstand nodig had als een minderjarige; zo stond bijvoorbeeld in het vroegere trouwboekje dat zij aan haar man gehoorzaamheid verschuldigd is. De oude wetgeving dateerde overigens van 1804. De rechten die de vrouw verloor door haar huwelijk, kreeg ze terug door de verbeterde wet inzake wederzijdse wetten en plichten van de echtgenote van 1958. In theorie is de vrouw dus ontvoegd sedert 1958. In de praktijk evenwel bleef ze op het vlak van geld en goederen juridisch volledig afhankelijk van haar man. Zo moest ze nog altijd toestemming vragen om een erfenis te aanvaarden, om een huis te verkopen dat haar eigen eigendom was en zo voort. Door de nieuwe wet betreffende de wederzijdse rechten en verplichten van de echtgenoten en de 'huwelijksvermogenstelsels', worden vrouw en man gelijk voor de wet, ook in de praktijk. De vrouw beschikt nu over gelijke rechten als plichten als haar man, evenals als voer de zelfde bevoegdheden.

Beeld op burgemeester/schepen

Burgemeester: Beste bruidspaar, in naam van het staatsbestuur wens ik u van harte geluk met het huwelijk.

huwelijksmars op orgel

Beeld op bruidspaar die naar buiten wandelt richting een witte auto.

Interviewbeeld: Beeld op netgetrouwd huwelijkspaar, beiden in trouwkleren, tot onder schouders, kijken links voor ons van de camera

4

Interviewer: U bent getrouwd met een huwelijkscontract ?

Man: Ja

Interviewer: Welk contract?

Man: Uh scheiding van goederen voor het huwelijk, gemeenschap van goederen na het huwelijk.

Interviewer: Uh wie heeft u daarover ingelicht?

Man: Uh wij hebben onszelf daar naar de notaris geweest en overal wel een beetje informatie gehaald.

(beeld van fotograaf die foto's neemt)

Interviewer: Weet u dat er daaromtrent veranderingen gebeurt?

Man: Ja ja...

vrouw knikt (er wordt op haar ingezoomd)

Interviewer: Hebt u enig inzicht wat daar gebeurt?

Man: Uh ik denk dat dat (beeld verplaatst naar man) de verandering erin ligt dat ge uw huwelijkscontract kunt wijzigen. (vrouw mompelt er iets stil tussen) Uh...Als ge al getrouwd zijt.

Interviewbeeld: vrouw aan het woord, linkscentraal in beeld, ze kijkt interviewer (rechts) aan

5

Vrouw: Wel ik geloof dat deze wet een zeer belangrijke wet is wat de gelijkheid van man en vrouw binnen het huwelijk betreft. Uh de vrouw krijgt volledige juridische bekwaamheid om voortaan gelijk met haar man te kunnen handelen als ze gehuwd is. Deze gelijkheid komt zeker tot uiting in de wet omdat in de wet niet meer gesproken wordt over man of vrouw, maar over echtgenoten. Dat is dacht ik de basis van de hele nieuwe wet. Dan zijn er enkele belangrijke bepalingen in deze wet voor de vrouw, vooral voor de vrouw die huwt is zonder huwelijkscontract; ik som er enkele op want het is een zeer lange wet. Ik kan uiteraard maar enkele zaken zeggen. Uh bijvoorbeeld wordt de gezinswoning waarin het gezin woont beschermt. Dat wil zeggen: dit kan niet meer verkocht worden door de man apart, maar slechts door man en vrouw samen. Er kan ook geen hypotheek opgenomen worden tenzij dat man en vrouw akkoord zijn. Voor de niet-beroepsactieve vrouw die over geen inkomen beschikt is

5

vooral ook de nieuwigheid in verband met mogen doen van alle bankverrichtingen zeer belangrijk. De beroepsactieve mocht dit vroeger al, nu mogen de thuisblijvende vrouwen dit ook. En dan de belangrijkste grote nieuwigheid voor de vrouwen in deze wet is vooral dat zij volledig gelijk worden wat betreft het beheer van hun goederen: de persoonlijke goederen en het beheer van de gemeenschap. Persoonlijke goederen dus dat zijn goederen die men bezit op het ogenblik dat men trouwt of die men erna erft. Deze mogen voortaan door de vrouw, in het ten hare zijn dus, apart beheerd worden. Zij heeft er dus volledig beschikking over zonder dat ze daarvoor nog toestemming aan haar man moet vragen, wat dus in het verleden wel het geval was. Voor de gemeenschap, de gemeenschappelijke goederen, die dus opgebouwd worden uit het inkomen van arbeid en het inkomen door de persoonlijke goederen, daar hebben man en vrouw ook gelijke rechten voortaan, namelijk, en ook gelijke plichten zou ik op willen wijzen, namelijk, voor de dagelijkse gang van de huishouding en de opvoeding van de kinderen, mogen ze elk apart gaan doen, lijk in het verleden, maar voor belangrijke zaken, belangrijke daden die grote financiële gevolgen hebben voor het gezin, daarvoor moeten ze samen handelen. En in de wet is opgesomd welke deze belangrijke handelingen zijn. Ik noem er maar een paar op: bijvoorbeeld kopen, verkopen, hypothekeren van een huis of van een grond. Het aangaan van een lening enzovoort dus belangrijke dingen samen. Wat voor beide belangrijk is, man en vrouw in deze wet is dat er voortaan een huwelijkscontract, dat men dus heeft afgesproken voor het huwen, dat dit dus veranderd kan worden tijdens het huwelijk. (beeld ondertussen ingezoomd op haar gezicht). Dit houdt ook in dat voortaan huwelijkscontract kan opgesteld worden voor het huwelijk, maar ook nog tijdens het huwelijk. Indien de financiële situatie van het gezin dus zou veranderen, kan men dus dan nog ingrijpen. En dan zou ik zeggen, want er zijn nog veel andere nieuwe zaken, het is uiteraard een zeer lange wet, 225 artikels van ons burgerlijk wetboek worden gewijzigd, maar ik zou dan nog zeggen. Vermits man en vrouw volledig gelijk worden, moeten we ook zeggen aan de vrouw dat zij niet alleen hun rechten, maar ook hun plichten opnemen. Dus dat zij zullen moeten weten dat zij bepaalde handelingen, bepaalde beheersdaden moeten gaan stellen in de toekomst. En daarom dienen ook o.a. deze bijeenkomsten van de vrouwen van de KAV. U weet dat KAV in het verleden ja een jarenlange actie gevoerd heeft voor de verbetering, voor de wijziging van deze wet. Die wet is er nu. Nu gaan we moeten voorlichting geven en veel discussies uitlokken bij de vrouwen zelf zodanig dat zij ook voortaan weten dat ze niet alleen rechten krijgen door deze wet, maar ook plichten. En dat zij van een aantal voorrechten of beschermingen, die vroeger bestonden, geen gebruik meer zullen kunnen maken

Interviewer: Voor wie was deze wet van toepassing?

(beeld uitgezoomd, zij zit neer, ze is tot de tafel helemaal zichtbaar)

vrouw: Wel uh dat is even ingewikkeld; deze wet is verschenen op 18 september verschenen in het staatsblad en is van toepassing vanaf 28 september, tien dagen na het verschijnen. Voor al die huwen na de 28ste, voor alle nieuwe echtparen is ze integraal voor toepassing. Voor de reeds gehuwden is het ingewikkelder, het eerste deel van de wet, namelijk de wetten en plichten van de echtgenoten en waarin die zaken van de gezinswoning en van de bankverrichtingen en zo inkomen, die zijn al van toepassing die regels, ook vanaf 28 september op alle reeds gehuwden. Maar het tweede deel van de wet, namelijk het wettelijk stelsel, voor deze categorieën die geen huwelijkscontract hebben. Dit gaat maar in vanaf volgend jaar. Daarvoor is dus een overgangperiode van 1 jaar voorzien en zal de wet dus maar volledig van toepassing zijn op 28 september 1977.

6

Beeld van vrouw die naast gebouw over straat loopt richting de camera. Ze loopt de camera voorbij, doet glazen deur van groot gebouw open.

Beeld van achter loketbediende/baliebediende. Links hangt een poster 'man en vrouw gelijk voor de wet) De vrouw begroet de man achter de balie. Ze vraagt of ze geld kan afhalen van haar chiro-

rekening. De man zegt 'jazeker'. De vrouw kijkt naar de poster. Het gesprek lijkt ingestudeerd, vooral wanneer de man aan het woord is.

7

Vrouw: Tiens, is er iets nieuws in verband met de wet voor man en vrouw?

Beeld op man, linkscentraal tot net onder de schouders in beeld.

Man: Ja inderdaad mevrouw. Er zijn veranderingen. U kunt nu zelf zonder toestemming van uw man rekeningen openen, lopende rekeningen, spaarrekening of een spaarboekje, zelfs een (onverstaanbaar).

Vrouw: Wist ik niet, dat wel interessant.

Man: Ja wij hebben een speciaal brochure uitgegeven, ik zal u zo eentje ter handen stellen?

Beeld van achter loketbediende/baliebediende. De man geeft de vrouw een brochure.

De vrouw bekijkt de brochure. En wacht op het geld van haar rekening.

De man vraagt om te tekenen, ze tekent.

Interviewbeeld van oudere vrouw, centraal in beeld, ijk links voor ons van de camera, tot ellebogen in beeld.

8

Vrouw: Wij hebben zeer lang gewerkt aan een voorbereiding van een brochure over een nieuw statuut voor de vrouw. En daar kwam reeds zeer sterk tot uiting de vraag naar de aanpassing van een zeer verouderde wet, namelijk de wet op het huwelijksgoederenrecht. Van daaruit hebben wij dan zeer sterke campagne gevoerd om de vrouw bewust te maken rond dit probleem. Wij hebben daar veel vergaderingen rond belegd, uh populaire prestaties, uh zeer democratische inspraakavonden . en daaruit hebben wij dan wel besloten op een zeker ogenblik, dat de vraag naar de verandering van de wet niet een vraag was van een kleine elitegroep, maar dat die vraag gesteun werd door zeer brede bevolkingslagen. Van daaruit durven wij dus toch wel zeggen dat wij als KAV denken dat wij een zekere rol hebben gespeeld in de aanpassing van die wet en doro onze contacten met vele arbeidersgezinnen, wij ook in een zekere mate mee hebben gewerkt aan de oriëntatie van de wet.

klarinetmuziek met lichte drum (rustig en vrolijk zoals fluitende vogels)

9

Beeld: zwarte affiche met witte tekst: 'AKTIES'

Beeld: artikel: KAV behaalt eerste succes

Beeld: foto van podium van iemand die door megafoon praat, vrouwen errond die bloemenkransen dragen.

Beeld: affiche 'het burgerlijk wetboek'

Beeld: foto: man en twee vrouwen lange tafel, aan de tafel hangt grote affiche:

'KAV EIST

beheer

huwelijksgoederen

man+vrouw'

Beeld: realisaties met verschillende krantenartikelen eronder. Er wordt ingezoomd op één specifiek: 'man en vrouw: gelijk voor de wet'

Zelfde interviewbeeld van oudere vrouw, centraal in beeld, kijkt links van de camera en is tot haar ellebogen in beeld.

10

Vrouw: Ja de wet is er nu en staan we natuurlijk voor een nieuwe opgave, dat is het naar een bredere groep doorspelen. Wij hebben daarom het besluit genomen van een nieuwe formatiecampagne te beginnen. We beleggen bijvoorbeeld per provincie een vergadering om discussieleider op te leiden. Da's een eerste iets dat we gepland hebben. Wij hebben daarbij een brochure gemaakt om die moeilijke juridische taal in een verstaanbare vorm om te bouwen zodanig dat de gewone mens het

kan verstaan. Wij hebben die brochure gedrukt op 75000 exemplaren. Die zijn op dit ogenblik verspreid en we denken aan een tweede druk.

(meer uitgezoomd beeld plots)

Vrouw: We zullen dan onder leiding van die gesprekleiders discussiegroepen en avonden-namiddagen of seminaries inrichten om dus de gevolgen van die wet voor de persoon samen met groepen van mensen te bespreken en we zouden dat willen doen in onze plaatselijke afdelingen. Op dit ogenblik hebben we een aanvraag van ongeveer 800 discussiegroepen.

(interviewbeeld plots meer ingezoomd, tot net onder haar schouders)

Interviewer: Is het zeker dat u op die manier een groot deel van de bevolking kunt sensibiliseren?

Vrouw: iemand in de lijn van beweging denk ik, maakt zich soms nog al eens illusies, dus we willen onszelf niet overschatten. Maar we denken toch dat we een zekere impact hebben op een zeer brede groep van mensen. Ik kan misschien toch ter informatie zeggen dat wij op dit ogenblik 271000 leden tellen, dat het absoluut niet bergaf gaat en dat we in geen dieptepunt zitten, want de laatste 5 maanden hebben wij 20 000 nieuwe leden ingeschreven waarvan 75% beneden de 35 jaar. Dat geeft ons moed en hoop dat wij ook met initiatief dus bij zeer vele mensen in Vlaanderen zullen terecht komen.

11 Beeld van vrouw achter micro, ze leest af van een brochure. Ze kijkt het publiek afwisselend aan. Tot ellebogen in beeld, in de achtergrond is geschreven tekst op een whiteboard in beeld.

Vrouw aan micro: De vrouw moet onderworpen zijn aan de man. Ik zei: verdomme. mijn man grinnikte, dat is een mooie manier om het jaar van de vrouw te besluiten. Hoe bestaat het? Nadien hoorde ik even woeste reactie bij de schoonzus, hoe bestaat het? (Beeld op publiek: zeer volle zaal met voornamelijk vrouwen, maar ook enkele mannen, in groepjes aan ronde tafels, kijkend naar camera/podium, beeld op drie mannen (een lijkt te slapen), beeld op vrouwen in het publiek die aandachtig luisteren). Die voorbijgestreefde uitbollige en kwetsende tekst van Paulus wordt nu nog vlakaf in het gezicht geslingerd van de vrouw. De vrouw moet onderworpen zijn aan de man. Nee zelfs niet, onderdanig, maar onderworpen, als een slaaf, nederig aan z'n voeten, als een gevangene vastgekluiserd aan z'n almacht.

12 Andere (nieuwe) vrouw aan micro die mensen aanspreekt, frontaal centraal in beeld.

Vrouw: Beste KAV-leden, zonnige halve weg is zeer blij dat ze u vanavond mogen ontvangen. Het doet eens goed zo met vier parochies samen over bepaalde onderwerpen te spreken, te luisteren en daarover te bezinnen en daar nadien dan ook de gevolgen ervan uiteen te zetten en ook aan ons leden verder te dragen.

(beeld glijdt over het publiek, de vrouwen proberen zo hard niet in de camera te kijken)

Vrouwenstem: In bed is wel fijn, maar daar zijn ook verplichtingen aan verbonden. Ge hebt daar rechten en ook een verantwoordelijkheid die daaruit voortvloeit. Dus dachten wij zo: als er iets nieuw is en ons kernleden die dus bij ons mensen de contactpersonen zijn, is het nodig dat zij van de eerste ingelicht worden.

13 vrouw in beeld op podium, ze spreekt de kijkers aan: Nu is de vrouw, ieder vrouw volledig handelingsbekwaam. We zullen daar seffens heel goed illustreren als we zeggen dat de vrouw dus ook zeggenschap heeft over de gemeenschapsgoederen, maar het laat zich nog het best zien als ik ook zeg dat in de toekomst dus iedere vrouw dus vrij en zelfstandig haar eigen erfenissen kan aannemen.

14 Beeld op vrouwen die in hun notities bijschrijven, beeld op vrouw die brochure vastheeft,

15

Beeld op vrouw van net op het podium, ze spreekt de kijkers aan met een blad in haar handen. Ze is close in beeld, in profiel en kijkt naar het publiek. Ze is tot haar heupen in beeld.

Vrouw: *Ik zal misschien nog even het systeem herhalen. Ik heb u dus de vraag gegeven, ik zal ze seffens ook even herhalen, ik heb er ook zelf een antwoord opgegeven. Maar het is nu aan jullie allemaal om te kijken of dat nu juist of fout is. En daarmee dus indien u vindt, dat het antwoord juist is, steek de witte kaart op, vind je dat het fout is, steek de rode kaart op. Ja? Ik ga misschien even de vraag herhalen. De eerste vraag: Karel en Ien trouwen, zij wonen in een huis dat Karel geërfd heeft en het is zijn persoonlijk bezit. Karel heeft dringend geld nodig, gaat daarom een lening aan en neemt een hypotheek op zijn huis. Nu mijn antwoord is: hij kan dat alleen. Hoe komt dit in de bespreking in de groepen: fout of juist?*

Verschillende mensen bespreken, anders steken snel hun kaart in de lucht.

(na slechts 3 seconden)

Vrouw op podium: *Fout, ja, kan ik van mevrouw vernemen waarom u denkt dat het fout is?*

Vrouw in publiek, aan voorste tafel bij de drie mannen: *omdat het een gemeenschappelijke woning is, en een gemeenschappelijke woning dus, daar moeten beide echtgenoten hun toestemming voor geven om een hypotheek te krijgen.*

Vrouw op podium: *Dat is inderdaad waar, dit antwoord is fout..*

16

Beeld op affiche:

Deel 1: rechten en plichten van de echtgenoten (voor iedereen)

1 keuze woonplaats

2 bescherming van gezinswoning en huisraad

3 beroepskeuze

4 besteding van de inkomsten

5 handelingsbekwaamheid

6 alle geldverrichtingen

rustige gitaartokkelmuziek

Beeld gaat naar onder

Deel 2: regeling i.v.m. de goederen.

Wettelijk stelsel geen huwelijkscontract

Huwelijkscontract

Nieuwe affiche: persoonlijk bezit – man/vrouw

Voor huwelijk: alle onroerende goederen+ alle roerende goederen

Tijdens huwelijk: alles wat ge erft en erft, wederbelegging

Schulden

Gemeenschappelijk bezit Tijdens huwelijk

Inkomen (kopen, sparen, beleggen)

Uit arbeid

Uit opbrengst van persoonlijk goed

Nieuwe affiche: wettelijk stelsel

Besturen

1 persoonlijk bezit.. man: man

2 persoonlijk bezit.. vrouw: vrouw

3 gemeenschappelijk bezit: elk alleen voor gewone uitgaven: huishouding, opvoeding

Samen voor belangrijke handelingen: koop verkoop huis + grond, lenen

Nieuwe affiche: huwelijkscontracten

Volledige scheiding van goederen

16 Grotere of algehele gemeenschap

Opstellen voor of tijdens huwelijk

Wijzigen tijdens huwelijk

Notaris

Nieuwe affiche: overgangsjaar 28 september 75 – 28 september 76: voor alle reeds getrouwen

Deel 1: direct van toepassing

Geen kontrakt: del 2

Niets doen: na dit jaar automatisch van toepassing

Iets doen:

binnen dit jaar vervroegde toepassing

toepassing van vroeger stelsel

Wel kontrakt: met gemeenschap

Niets doen: na dit jaar geldt, man en vrouw besturen

Iets doen: toepassing van vroeger stelsel behouden: man beheert

Met volledige scheiding

Er verandert niets

17 Nieuwe vrouw in beeld voor de affiches, ze spreekt het publiek toe, tot ellebogen in beeld, frontaal, centraallinks (beeld wordt rustig op haar ingezoomd)

Vrouw: Het is ook zo dat deze wijziging ietwat ingewikkeld gemaakt is, met opzet om te voorkomen dat men elk jaar zou veranderen. Want wij hebben in de commissie vrij lang gediscussieerd en sommigen zegden 'het mag maar één keer tijdens de duur van het huwelijk', en sommigen zegden 'het mag maar nadat met drie jaar gehuwd is', wat moet ge dan met die die vrij vlug naar hun huwelijk zien dat ze een huwelijkscontract nodig hebben? Uiteindelijk zijn we akkoord gekomen: het mag verschillende keren tijdens het huwelijk, maar mits het vervullen van bepaalde formaliteiten.

Beeld op zaaltje, sprekende vrouw staat vooraan, naast alle infoborden met de affiches, rond haar een halve cirkel met mensen (zowel mannen als vrouwen) op aparte stoel-bureautjes met notities.
Vrouw: dus een huwelijkscontract: dit heb ik behandeld. (beeld gaat over het publiek) Indien we geen huwelijkscontract opstellen, dan geldt het wettelijk stelsel en het is dit wettelijk stelsel dat vooral onze aandacht dus gaande gehouden heeft bij de bespreking van deze wet omdat wij dachten dat daar vooral voor de mensen zou ik zeggen, die ik dan toch daar vertegenwoordig, dat vooral de werknemersgroep aan z'n trekken moest komen, dus de gewone gezinnen, die meestal geen huwelijkscontract doen opstellen, die het niet nodig vinden omdat als ze huwen hebben ze gewoonlijk niet veel, wat geld en wat meubels, ze moeten alles bijeenkrijgen met werken tijdens hun huwelijk en af en toe erven ze toch ook nog wel iets van hun ouders, maar dat zijn dan toch niet echte grote fortuinen.

Beeld op twee mannen die de spreekessie volgen. Een man leest met een sigaret aandachtig in een boekje 'man en vrouw gelijk voor de wet'. De man naast hem kijkt aandachtig voor zich uit.
Sfeerbeelden van publiek: mannen en vrouwen maken notities.

Interviewbeeld vrouw

19 *Vrouw: Deze namiddag hebben wij een reeks lesgevers ... uhm... animatoren uh die zullen optreden in de plaatselijke afdelingen van de KAV, hebben wij bijeen gebracht voor West-Vlaanderen. Deze lesgevers uh gaan dus in de plaatselijke afdelingen voor kleinere groepen van leden spreken over het nieuwe huwelijksgoederenrecht. Zij komen vandaag bijeen om een grondig inzicht in de wet, in de*

nieuwe wet te verwerven en ook om zich te bezinnen over de methode die zal gebruikt worden bij het brengen van deze nieuwe moeilijke wetten voor de leden van de KAV.

Beeld op mensen (mannen en vrouwen) in publiek, ze krijgen kleien boekjes 'man en vrouw, gelijk voor de wet' uitgedeeld. Ze bladeren er al geïnteresseerd in

Interviewbeeld op man in het publiek, naast hem is ook een vrouw in beeld die in gesprek is met de andere persoon naast haar, hij is tot ellebogen in beeld.

Man: Awel ik ken er nog niets van meneer, het is voor, we zouden een keer horen uiteenzetten hoe het allemaal in een zit hé, de nieuwe wetgeving, betreffende de vrouw dus hé. Om te weten welke rechten de vrouw nu eigenlijk heeft.

Interviewer: Is het uw vrouw die u naar hier gebracht heeft?

Man: Dat is samen overlegd geweest.

Interviewer: Zijn er specifieke problemen waarover u meer uitleg zou willen?

Man: Bwa we zijn getrouwd dus zonder huwelijkscontract en ik zou het een en het ander willen weten wat we nu eigenlijk kunnen doen (beeld ingezoomd op hem, tot onder schouders). 15 jaar getrouwd zijn, we hebben enkele bezitten, te zien wat we gezamenlijk zouden kunnen doen.

Interviewbeeld op vrouw in publiek, zij is centraal in beeld, ze is net tot onder schouders.

20 *Vrouw: Om inlichten te verkrijgen over het huwelijkscontract ja...*

Interviewer: Zijn er problemen, specifieke problemen waarover u meer uitleg zou willen?

Vrouw: Wel een algemene uitleg zou mij wel interesseren?

Beeld op man in publiek, close, hij is tot net onder schouders, links centraal in beeld en kijkt naar links (interviewer).

21 *Man: Ze spreken altijd dat de vrouw af en toe meer zou moeten weten te zeggen in die zaken en daarmee denk ik dat dit wel interessant is van die avond te volgen.*

Beeld op vrouw vooral, ze staat achter een bureau, voor affiches aan de muur. Ze spreekt het publiek aan. Ze is centraal frontaal in beeld.

22 *Vrouw: De hoofdbedoeling van deze avond is toch dat u een en ander zou te weten komen over dus de nieuwe wet, die juist voor de vakantie gestemd is en die op 18 september in het staatsblad verschenen is.*

Interviewbeeld op man, heel close in beeld enkel z'n gezicht, in profiel naar links, kijkt ook naar links van de camera (interviewer)

23 *Man: Grote veranderingen zie ik daar niet door gebeuren, het is veel al niet waar en extreme gevallen in geval van moeilijkheden in een gezien dat dan de uitwerking van de wet zich zal laten voelen. Ik vind het wel een goede zaak: de gelijkheid tussen man en vrouw wat nu ook in de rechte tot stand gekomen is, wat in de maatschappij nu toch al gedurende zo'n lange tijd bereid geworden is. Het werd wel tijd dat het nu ook in het recht tot uiting kwam, maar compleet nee dat zie ik niet zoveel in dat het zoveel input onmiddellijk daarop kan hebben.*

Interviewbeeld op koppel, camera zoomt al snel in op vrouw.

24 *Vrouw: Wel wij zijn getrouwd met een contract van algehele gemeenschap en we zijn dus 14 jaar getrouwd en we zijn middenstanders. We zouden dat graag laten veranderen omdat we dus in geval van faillissement dus niet alles zouden verliezen.*

Beeld op man die lacht

Beeld op z'n vrouw die weer het woord neemt

Vrouw: Wij waren er toen tegen in 1962 als we trouwden dus van met algehele gemeenschap, maar mijn ouders waren zo getrouwd, mijn grootouders ook en dus wij waren min of meer verplicht ook, al waren we toen wel bewust dat het verkeerd was. Maar wij hadden nog niet te kiezen he, wij waren nog niet geëmancipeerd genoeg.

Beeld op man. Het lijkt van schuinboven gefilmd.

Man: Ja, misschien is dat dat al 20 jaar getrouwen in de nieuwe wet, hoeveel tijd we nog hebben om te kunnen scheiden.

Beeld op een stadhuis, waar man en vrouw arm in arm naar beneden stappen, gevolgd door andere gasten.

Beeld op fotograaf die foto neemt. Bruidspaar en getuigen en bruidsjongens poseren op de trap van het stadhuis.

Beeld van man en vrouw die klinken met een glaasje champagne

Zwart beeld

[285, 1977] Mozaiek.

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Geluid niet synchroon met het beeld

Transcriptie

zwart scherm

6 5 4 3 2 1

muziek rustig met fluit en trompet?

Beeld van vrouw in leren jas en jeansbroek die oversteekt over zebrapad, man die erna oversteekt in pak. De man blijft ten midden het zebrapad even staan. Hij kijkt vreemd in de camera met zijn pijp. Dan kijkt hij wat rond.

Interviewbeeld vrouw, ze is rechtscentraal in beeld, ze kijkt naar links richting interviewer, ze is tot het midden van haar bovenarm in beeld.

1

Vrouw: *Onze actie is eigenlijk een actie die niet zomaar dit jaar ineens naar boven komt of vanuit nationaal gepland is, maar het is het resultaat van een tweejarigenprogramma, die we dus voor twee jaar gestart zijn rond het werken in eigen gemeente. De afdelingen hebben toen vooral zich geconcentreerd naar het zoeken van de plaatselijke noden, welzijnstekorten in hun gemeente om van daaruit eigenlijk een inventaris te krijgen van wat er moet veranderen in hun gemeente. Al die inventarissen hebben wij dus binnengekregen en ook doorlopen en bekeken en het punt eigenlijk, veiligheid, veiligheidsproblemen voor de voetgangers kwam sterk naar boven. Vandaaruit hebben wij ook gesteld van ja... als vormingsorganisatie is het niet zomaar voldoende van eigenlijk te constateren, bepaalde problemen te gaan verkennen en daarmee basta, maar het is eigenlijk ook de bedoeling van meer naar actiegericht te gaan werken, aan de situatie iets te veranderen.*

rustige pianomuziek, daarna komt drum erbij en fluit.

Beeld van vrouw die zeer drukke straat probeert over te steken

Beeld van andere vrouw die het ook probeert

2

Interviewbeeld van vrouw (+30), ze zit linkscentraal, frontaal, kijkt naar rechts, naar interviewer, tot onder schouders in beeld, achtergrond is witte muur. Ze spreekt zelfzeker. Het is mogelijks ingestudeerd.

Vrouw: *Onze hoofdstellingname daarin is dat wij een verkeer wensen naar mensenmaat, dat wil zeggen dat wij nu eens niet de mens willen aanpassen aan het verkeer, maar omgekeerd, het verkeer aan de mens. En een kernpunt daarin is voor ons dat de straat moet teruggegeven worden aan alle straatgebruikers en daar is de auto eigenlijk maar één van. In dit verband denken wij vooral aan verkeersvrije of verkeersarme zones en wij uh... zouden bijvoorbeeld wenselijk achten dat bijvoorbeeld geen verkavelingsvergunningen zouden kunnen uitgereikt worden in nieuwe woonwijken zonder dat daar verkeersarm gepland worden en ook in de bestaande woonwijken zou er eigenlijk een nationale reglementering moeten komen uh ... zodanig dat de wijk kan verstructureerd worden zodat de ouders er ofwel niet ofwel stapvoets nog door kunnen. Uhm... dat is een beetje de algemene, de algemene eis van verkeer naar mensenmaat. Maar daar tegenwoordig staan er natuurlijk actuele verkeersonveiligheden die dus moeten aangepakt worden op korte termijn, kunnen niet wachten op wat er op lange termijn gerealiseerd is. En euh in dat verband stellen wij eerst en vooral voldoende veilige en goed uitgeruste voetpaden en oversteekplaatsen.*

dwarsfluitmuziek begeleid door basgitaar

Beeld gericht op heel wat mensen die over zebrapad wandelen.
Mensen die tussen auto's heen oversteken zonder zebrapad.

Interviewbeeld van vrouw (+30), ze zit linkscentraal, frontaal, kijkt naar rechts, naar interviewer, tot onder schouders in beeld, achtergrond is witte muur. Ze spreekt zelfzeker. Het is mogelijk ingestudeerd.

3

Vrouw: Een tweede punt daarin is veiligheid om en rond de school voor het kind en een van de punten die we daarin stellen is da top de school, in de basisschool, een programma, een verplicht leervak zou moeten ingeschakeld worden rond verkeersopvoeding. Beeld zoomt geleidelijk in tot haar gezicht. Daarbij de kinderen zou kunnen onderrichten in verband met verkeersreglementering maar ook het opvoeden tot een goed eigen verkeersgedrag, wij denken hierbij ook aan preventieve acties uh voor de ouders en voor de kinderen, rond verkeersveiligheid.
Een derde actueel puntje dat we willen aanpakken is ook dat er een verkeerssignalisatie zou komen die rekening houdt met het ritme van alle voetgangers en dat dus niet alleen zou afgestemd zijn op de meest fitte mensen, mar ook afgestemd op kinderen, bejaarden, gehandicapten.

elektrische gitaarmuziek

Beelden van verschillende verkeersborden

Interviewbeeld op andere vrouw, ze is rechtscentraal in beeld en kijkt de interviewer links van de camera aan, enkel haar gezicht is in beeld.

4

Vrouw: 24 april is het hoogtepunt van onze actie rond voetgangers veilig. Op die dag komen dus alle KAV-afdelingen, de plaatselijke, op straat in de eigen gemeente. Dat is wel belangrijk dat het in de eigen gemeente is. Het is dus geen nationale actie of manifestatie, maar een algemene actie. Dus alle afdelingen komen in hun gemeente op straat. Belangrijk is dat het te voet is. Dus een voetdag, namelijk we gaan niet in bepaalde lokalen samenkomen in die gemeenten of op een plaats maar we gaan te voet door de gemeente trekken, om duidelijk het accent te leggen op de grote onveiligheid van de voetgangers. Dus men gaat eigenlijk en dit naar eigen creativiteit op beide punten die men op voorhand verkend heeft, gaat men eigenlijk te voet doortrekken waar het een smal voetpad is, waar het aan hen is om duidelijk aan te duiden aan de plaatselijke bevolking ook aan het gemeentebestuur: kijk hier is het onveilig en hier wenst men verandering.

muziek: elektrische gitaren

Beeld: affiche: gevaarbord met mensen op zebrapad op. Erboven: voetgangers veilig 24 april 1977, eronder: KAV.

[294, 1977] Mozaiek.

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Beeld en geluid zijn niet synchroon

Transcriptie

Zwart scherm

Aftellen 6→1

1

Beeld: Buiten cirkel op het gras waar een tiental mensen in een kring samenzitten en praten met elkaar (meisjes, maar ook één jongen in beeld).

Ze stellen zich voor en zeggen elkaar vanwaar ze allen komen. Het gesprek wordt geleid door een vrouw.

Persoon uit kring: Ik kom van Oostkamp.

Gesprek leidster: Van bij Brugge ook.

Persoon uit kring: Ruddervoorde.

Gesprek leidster: Ruddervoorde? Ook terug naar Brugge toe.

Persoon uit kring: Indonesië.

Gesprek leidster: Indonesië? En op vakantie?

Persoon uit kring: Nee nee, in Leuven.

Persoon uit kring: Ik ben Frans, ik kom uit Brugge.

Gesprek leidster: Ja.

Persoon uit kring: Ik ben uit Wandoe Indonesië en ik werk in Leuven.

2

Interviewbeeld meisje. Ze zit op het gras, knieën opgetrokken, armen over knieën. Ze zit links, frontaal naar de camera en kijkt de interviewer rechts aan. Hij zit rechts in beeld ook op het gras, we zien enkel zijn achterkant.

Interviewer: waarom ben je eigenlijk naar hier gekomen? Omdat je een vrije dag had? Of? Je hebt toch geen school hé?

Meisje: nee vandaag hebben we geen school, maar ik ging eigenlijk thuis blijven om een koude schotel klaar te doen voor de fuif van de verjaardag vanavond. Dus heb ik gevraagd of mijn oudere zus wilde helpen eten klaarmaken zodat ik kon meedoen vandaag.

Interviewer: ben je dan zo geïnteresseerd in het missiewerk

Meisje: niet bepaald in het missiewerk, maar ik vind dat erg tof zo ja, met vreemde jongeren eens samen te komen en problemen te voorleggen aan elkaar.

3

Interviewbeeld meisje met vlechtjes, linkscentraal in beeld, frontaal, kijkt naar rechts van camera naar interviewer. Tot schouders in beeld

Meisje: Jonge mensen die zouden moeten meer zich interesseren in de missies, dus naar de missies gaan en die mensen, de leer van Christus verkondigen.

Interviewer: Ja maar weet je wat dat eigenlijk is, het werk als missionaris, als zuster

(beeld wordt ingezoomd op enkel haar gezicht)

meisje: Ja wel... dat is die mensen daar helpen, dus ze een betere levensstijl geven, ze beter leren leven.

luchtige vrolijke elektrische gitaarmuziek

Beeld op een groot kruis dat vasthangt aan een hoge toren, camera gaat naar beneden naar een binnenpleintje, waar een groep mensen staat. Er wordt ingezoomd op de groep mensen. *Presentator*

(enkel audio): Missiewerk wat is dat? Een andere naam voor ontwikkelingshulp? Wat doet een missionaris of een missiezuster eigenlijk? En vooral wat bezielt hen? Vragen van en aan jonge mensen op zaterdag 24 september in Torhout tijdens de tweede Overstapdag van de jeugd.

geluiden van auto's die voorbijrijden

Interviewbeeld man. Hij wordt van beneden af gefilmd tot net boven z'n schouders. Hij kijkt naar interviewer (links van camera) en ook vaak rond als hij praat (naar de lucht)

Jonge man: Dus eigenlijk ge blijft hier in de gemeenschap, dan ga je eigenlijk een paardenbril opzetten want dan zie je die die werkt voor een auto, die werkt om een huis te komen, maar is dat eigenlijk de zin van het leven? Dat is eigenlijk mijn vraag? Vorig jaar was ik hier ook op de overstapdag. Het was een echte stimulans om verder te zoeken wat het eigenlijk betekent. Bijvoorbeeld er werd in Kortrijk in het ontwikkelingscentrum een cursus gegeven van 10 lessen. Ook over een dergelijk onderwerp en als je dan daar naartoe gaat en ergens gaat en praat met mensen die zelf in een ontwikkelingsland geweest zijn ofzo, dan leer je iets bij. (beeld wordt uitgezoomd tot we niet meer vanonder filmen en achter de interviewer staan (rug), de jonge man is in beeld rechts tot midden bovenarm.) Bijvoorbeeld Paul, zat bij de cri-indianen, het is enorm interessant om die mensen daar ergens over te vertellen daarover. Want als ge zegt tegen Paul: die mensen missen daar toch veel, ze hebben toch veel te kort. Dan zegt hij : 'owla manneke pas op, zij zijn voor bij jullie, want zij hebben meer sociaal contact met elkaar'.

Interviewbeeld: man met baard en bril, hij links in beeld tot midden z'n bovenarm, Op de achtergrond is een woonwijk in beeld. De man kijkt rechts van de camera.

Interviewer: Is er dan eigenlijk een verschil tussen een ontwikkelingshulp en een missionaris?

Man: Ik denk dat er een verschil is in.. veronderstel nu dat ik slechts ontwikkelingswerk zou doen, dan zou ik geen missionaris moeten worden, geen pater moeten worden, omdat dat element van uh ... gebed, het element van uh... relatie, persoonlijke relatie met Christus, is één van de hoofdzaken om met die mensen te werken. (groep mensen passeert voorbij, sommigen kijken achterom naar de camera) Moest ik ontwikkelingshulp zijn, dan zou het eigenlijk niet noodzakelijk geweest zijn voor me om pater te worden, ge zou ook zo kunnen en (onverstaanbaar) mondig zijn, omdat op sociaal gebied de regering zorgt voor alles, maar men kan samen met die mensen op sociaal gebied samen te werken, daar hebben ze mensen voor nodig die niet met een politieke partij verbonden zijn, maar echt met een samenleving en de enigste manier laat ons zeggen om echt bij die mensen samen te kunnen leven en aanvaard worden door die mensen (Camera beweegt tot hij hem vanonder filmt (kikvors)) is om los te staan van een bepaalde gemeenschap, blanke gemeenschap, maar echt bij die mensen bij te wonen. En dan de enige manier om het vol te houden, moet ge gesteund worden door die gedachte: dat is Christus die mij geroepen heeft.

vredevolle gitaar en fluitmuziek

Beeld van mensen die in een groep wandelen in de natuur, richting de camera (mannen en vrouwen, veel jonge mensen, verschillende nationaliteiten)

Presentator: Een belangrijke vraag die ook gesteld was, was: wat kunnen wij doen?

interviewbeeld op meisje met vlechtjes. Linkscentraal en frontaal in beeld, ze kijkt rechts van de camera naar de interviewer en is tot haar schouders in beeld.

Meisje: Als je ze gewoon ontmoet in je parochie, ze staan daar in de kerk en ze preken en ze preken gewoonlijk om geld, maar dat is niet het missiewerk, dat is uh... dat is maar bijkomstig, het is beter als je eens echt kunt praten met die mensen, dat je eens vragen kunt stellen en uw gedacht er eens tegen zeggen wat je voelt voor de mensen.

Interviewbeeld ander meisje, wilde donkere haren, linkscentraal haar gezicht, frontaal, kijkt naar rechts van camera (interviewer), ze is heel close in beeld

Ander meisje: *Ja eigen welvaart, je kan toch moeilijk zo iets van uw eigen geven en zeggen draagt dat aan de missies. Dat is toch onmogelijk? *lacht**

Interviewer: *Ja... je koopt wel eens platen ofzo?*

Meisje: **aarzelend* Ja...*

Interviewer: *Die kan je moeilijk naar de missies gaan dragen hé?*

Meisje: **lacht* (4 seconden stilte) Ja wat je eigenlijk wel kan doen is zo met een groepje van vijf of zes een eucharistie voorbidden voorbereiden met het thema voor de missies.*

Interviewbeeld op man (Geert) in zetel, z'n armen zijn gekruist en hij is tot zijn ellebogen in beeld. Hij is linkcentraal en frontaal in beeld en kijkt naar rechts van de camera, naar de interviewer. In de achtergrond zijn doorschijnende gordijnen in beeld.

Interviewer: *Geert, een vraag die zich men wel eens stelt is: wat gebeurt er na deze dag, bestaat er nog een bepaalde nazorg voor deze missiewerking. Ik bedoel men praat hier een hele dag, men ontmoet mensen, maar achteraf in de school, behalve broederlijk delen dan, blijft er eigenlijk zeer weinig over.*

Geert: *Wel kijk, dat is een Overstapdag die we hier organiseren in Torhout en als de jongeren terug naar huis gaan, vragen wij hen uitdrukkelijk dat zij in de oktobermaand, dat is de missiemaand, in hun school, in de parochie, mee zouden doen aan activiteiten, aan werking rond missie. De oktobermaand is dus een missiemaand en dus in alle scholen wordt zowat georganiseerd. Deze dag is eigenlijk maar een startdag, een begindag, om wat enthousiasme te geven voor missie en voor missie in jonge kerken. Dat is de eerste bedoeling van die dag.*

Interviewer: *Maar eigenlijk gebeurt er weinig achteraf hé?*

Beeld zoomt in op Geert (tot net onder zijn schouders in beeld)

Geert: *Specifiek over die Overstapdag niet, maar dus alle scholen hebben acties op touw gezet, dat varieert van eucharistievieringen rond missie, tot een missionaris uitnodigen, een ontwikkelingshulp, of een actie op touw zetten, een helpactie. Dus een gans gamma van activiteiten die een school, hier in West-Vlaanderen dan, organiseert, die willen wij nu hier starten.*

Interviewer: *Wat wel opvalt, dat is dat de leerlingen van het middelbaar onderwijs tamelijk nauw betrokken zijn bij de missiewerking, in het vrij katholiek onderwijs, maar achteraf aan de universiteit is er een bepaalde breuk. Die link die kan nog altijd niet gelegd worden, hoe komt dat eigenlijk?*

Geert: *Wel omdat daar eigenlijk alle activiteiten, dus buiten het academisch werk, niet georganiseerd zijn of veel minder georganiseerd zijn dan in de middelbare school. Er zijn wel werkgroepen rond missie en rond ontwikkelingssamenwerking aan de universiteit en daar werken we ook aan mee. Ik denk bijvoorbeeld nu aan de KULAK, in Kortrijk, waar wij verleden jaar hongermaaltijden hebben gehad en waar we missionarissen uitnodigden en ook mensen uit de derde wereld en waarrond dan een gesprek begon rond het voedselprobleem, rond het probleem van ontwikkelingshulp en missie*

Interviewer: *Ja maar die discussies die krijgen dan achteraf de kritiek. Je hebt hier eigenlijk in Vlaanderen twee stellingen: de mensen die missiewerking zien als een vorm van zieltjes lagen, voortdurend bekeren, men spaart daarvoor dan zilverpapier, dat is natuurlijk om betalen in z'n alvorm (?).*

En dan ook mensen die missiewerk ook meer zien als een katholiek geëngageerde vorm van ontwikkelingssamenwerking. Daarover bestaat een hele discussie, waar situeert het katholiek missiewerk zich eigenlijk?

Geert: Wel heel zeker niet meer in dat zilverpapier, die tijd zijn we voorbij. En daar hebben die ontwikkelingslanden en die jonge kerken wel aan geholpen. Zij hebben ons geleerd van niet meer kolonialistisch te werk te gaan. Die fase zijn we voorbij.

Nu het probleem zo rond sociaal engagement, sociale inzet, uh... wij doen, wij missionarissen zetten ons in voor de verbetering van de mensen, voor het verbeteren van het lot van de mensen, maar bij ons blijft altijd aan het begin de evangelische inspiratie. Wij gaan naar de mensen, wij werken tussen die mensen vanuit een evangelische bekommernis. Laat mij even nader uitleggen... de figuur van christus... staat zeer centraal. Wat hij gedaan heeft, dat willen wij verder zetten. Hoe hij te werk gegaan is, dat trachten wij ook te doen en daarom is missie niet enkel en alleen missie van hier naar ginds. (beeld terug uitgezoomd tot hij tot z'n heupen in beeld is) naar die mensen gaan, maar komen er nu ook mensen die ook geïnspireerd zijn door die figuur van Jezus, die komen ook naar hier. Zodat wij dus op onze Overstapdag eigenlijk wat missionarissen van... ik noem bijvoorbeeld Zairese missionarissen, Filipijnse zusters, die hier werkzaam zijn. Zo ontstaat er een wisselwerking, een gemeenschapswerking tussen ons en hen. (beeld op boek 'wereldwijd' en dan op man die aandachtig iets leest) (beeld terug op Gert tot z'n ellebogen). Tussen een oude kerk hier, ge kunt zeggen, en een jonge kerk in de derde wereld. En die samenwerking is zeer verrijkend.

Interviewer: Op een bepaald ogenblik kom je dan ook in de verdrukking te zitten, in, binnen een bepaald regime bijvoorbeeld, is dat een consequentie?

Geert: Dat kan een consequentie zijn, zeer zeker wel, als we de, het nieuws bekijken en de dagbladen kijken, dan zien we dat in heel wat landen in de derde wereld, een verdrukingsregime is. Wel wij, voor ons is het een taak daar eigenlijk iets aan te doen.

Interviewer: Worden die jonge mensen hier in Torhout ook daarover voorgelicht?

Geert: Ja, we stellen hen uitdrukkelijk de vraag over hoe zij zich inzetten, sociaal, hier en ook ginds. Wat zij gaan doen, hetzij als ontwikkelingshulp of als religieus in die landen. Wij trachten echt te zoeken naar de motivatie, naar de inspiratie van hun engagement en van het engagement van elke christene. Want eigenlijk is missie niet zozeer meer de missie van de missionarissen, van enkelingen zoals het vroeger was of van een bepaald instituut, maar is missie nu verruimd tot het missiebegrip van alle christenen. Ieder christen is voor een stuk missionaris, kerk is missie, kerk is dat is gezonden zijn, je hebt een boodschap aan je medemens, niet enkel hier, maar ook ginds, en daarom was één van de vragen in het gesprek van vandaag: ben je nog christenen als je je enkel bekommert over het wel en het wee van je eigen land, van je eigen volk? Je moet openstaan, je moet breed kijken, je moet wereldwijd eigenlijk kijken.

Zwart beeld

Aftellen 6 5 4 3 2 1

gekrijs van een baby

6

Beeld van baby dat op een onderzoekstafel ligt, erachter een dokter, ervoor de rug van de moeder. Naast de dokter staat een verpleegster. De dokter praat tegen de vrouw. De man zet de baby recht, de baby huult en reikt naar z'n moeder. De man wrijft over het hoofdje.

7

Interviewbeeld: Vrouw met jas zit buiten op een stoel. In de achtergrond zijn planten in beeld. De vrouw is links centraal in beeld tot onder haar borst. Ze kijkt rechts van de camera.

Vrouw: In de raadpleging is iedereen welkom, de dienstverlening die geboden wordt is totaal gratis. De raadpleging, kunnen wij een onderscheid maken in de prenatale raadpleging, die de begeleiding verzekert van het ouderpaar in verwachting, de zwangere moeder komt daar regelmatig voor een klinisch onderzoek en ook in de toekomst voor meer gespecialiseerde onderzoeken. Daarvoor kan zij daar ook terecht. Ook voor de voorbereiding op de bevalling, zoals wij het voelen, bevalling zonder angst. In de zuigelingenraadpleging wordt het kind begeleid van 0 tot 3 jaar, wordt regelmatig

onderzocht, klinisch, maar men heeft ook oog voor de psychologische ontwikkeling van het kind en de (interviewer: eremenselijke achtergrond) eremenselijke achtergrond ja.

8

Beeld: vrouw praat met man die kind op z'n arm heeft.

Beeld: allemaal moeders rond allemaal bedjes, waar hun baby's in zitten. Ze kleden de baby's aan.

Beeld: nog meer moeders rond bedjes die hun kinderen verzorgen. Links van hen hangt een schilderij van Maria met Jezus op de schoot, daar wordt op ingezoomd.

9

Interviewbeeld terug zelfde vrouw in tuin, nu is het meer uitgezoomd, de interviewer z'n rug is links (tot z'n ellebogen) in beeld, zij is in beeld tot haar ellebogen.

Vrouw: De kleuterraadpleging start vanaf drie jaar tot zes jaar, daar uhm... hebben wij eigenlijk de laatste jaren wel geëxperimenteerd.

Interviewer: Jullie dienstverlening is meer dan een louter technische dienstverlening hé, dat is wel duidelijk een educatieve opvoedkundige bedoening natuurlijk hé

(Beeld zoomt meer in op haar, zij wordt tot boven de ellebogen gefilmd)

Vrouw: Jazeker, langs de zowel de prenatale raadpleging als de 'zijnige' en (onverstaanbaar) kleuterraadpleging, geven wij aan de mensen regelmatig educatieve zittingen, zoals wij het noemen.

Dus gevormde begeleiding. Daar worden allerlei onderwerpen beantwoord in verband met gezondheidsopvoeding en ook allerlei andere opvoedkundige onderwerpen komen daar aan bod. Zo is daar verleden jaar regelmatig aan bod gekomen 'de grote witte wereld van het ziekenhuis', één van de onderwerpen die uitgewerkt is door de vrouwenwerking uh van de KAV. Ook andere onderwerpen die voorbereid worden door de dienst Gezondheidsopvoeding van het NWK worden daar regelmatig gebracht.

Interviewer: Het NWK, wat is dat?

Vrouw: Uh ... het NWK is het nationaal werk voor kinderwelzijn dat de raadplegingen, die beantwoorden aan een aantal voorwaarden qua uh... inrichtingen van lokalen, qua aanbiedingen, uh subsidiëringen. Dus het NWK subsidieert en inspecteert tegelijk. Maar daarnaast vormen wij ook de comitésleden, dus de mensen die het bestuurs-en beheerorgaan zijn van de plaatselijke raadplegingen om een opdracht zeer goed te kunnen vervullen.

10

Beeld van baby op verzorgingstafel, hij zegt 'mama, mama'. De moeder antwoordt terug met zijn/haar naam (wies/lies). Het kindje ligt bloot, een oude vrouw (+65) heeft het kindje vast aan de schoudertjes, de moeder staat er met gekruiste armen bij. Een vrouw in roze jas kijkt naar het kind en schrijft vervolgens iets op in haar schrift.

11

Interviewbeeld van jonge vrouw (+28), rechtscentraal frontaal in beeld, achtergrond bladeren van struiken, tot schouders,...

Jonge vrouw: We gaan ervanuit met onze dienst, en tegenwoordig in alle welzijnsorganisaties, dat wij toch ons meer en meer moeten richten naar deze mensen die het in onze maatschappij moeilijk hebben om aan hun trekken te komen. En dat wordt veelal vergeten door ons doorsnee mensen, maar dan denken wij vooral, en dan ook vooral in verband met onze dienst, aan uh gastarbeiders, die een volledig andere cultuur hebben dan wij, die dan een andere taal spreken en zo, die dus echt een ganse afstand van ons staan, uh aan gehandicapten zowel de gehandicapte ouders die met hun kinderen komen als ouders met gehandicapte kinderen, vooral omwille van de vrees van 'wat gaan de anderen van mij denken hé, dat ik dus zo'n kindje heb'

Interviewer: uhu

Jonge vrouw: wij denken dan ook aan ongehuwde moeders. Voor deze mensen is het soms heel moeilijk dus... omdat eigenlijk uh... te laten zien aan de buitenwereld, (interviewer: om die rem te overwinnen) om die rem te overwinnen ja.

Maar ook ter plaatse gaan wij kijken, kijk deze mensen komen en deze mensen die komen eigenlijk niet en wat kunnen wij er voor doen opdat deze mensen eigenlijk wel komen.

(beeld van twee baby's in een parkje, ze staan recht en nemen een bal die hen aangereikt wordt, de ene jongen gooit 'm op grond, de vrouw raapt de bal weer op, er zit ook nog een ander kindje neer in het park)

12

Interviewbeeld: vrouw van middelbare leeftijd (+43j) rechtscentraal frontaal in beeld, kijkt naar links naar interviewer, achtergrond = planten, tot net onder schouders in beeld

Vrouw: *wel we denken dat een dienst 'moeder en kinderen' van KAV die 50 jaar bestaat echt reden heeft om een keer te vieren. Uh we willen samen dankbaar zijn om wat we hebben kunnen waarmaken in de maatschappij aan welzijn en we willen vooral ook de vele vrijwilligers danken, de comitésleden die het allemaal zo belangloos doen, Beeld op vrouw met kind op de arm, ze krijgt een papier van de vrouw in de roze jas. De oude vrouw staat naast de vrouw met de roze jas.)*
wat niet meer zo vanzelfsprekend is in deze tijd dachten we.

Interviewer: *3000 vrijwilligers geloof ik.*

Vrouw: *3000 momenteel, maar in de loop van die 50 jaren denken we dat er ongeveer een 30000 moeten geweest zijn. Wij vinden er ook een kans in om een beetje onze dienst bekend te maken als een dienst moeder- en kindzorg KAV, want veelal weten de mensen dat niet. En ze spreken zomaar van beweging, het kinderwelzijn, het kinderheim en wij zullen daar ok gebruik van maken, we denken dat we dat wel mogen. Dan willen we ook ene oproep doen tot het gezondheidsbeleid zodat ze verder zouden blijven belang hechten aan het preventieve binnen de gezondheidszorg.*

We willen ook de medewerkers, dokters en verpleegsters aanmoedigen opdat ze zich zouden blijven inzetten om de preventieve gezondheidszorg tot een kwaliteitszorg in dienst van de mens uit te bouwen, dat is het vooral.

Gehuil van baby/kinderen

13

Beeld van moeder die met buggy naar buiten stapt, erachter nog een vrouw die met een peuter in de hand de deur uit gaat.

Beeld draait naar het bord aan het hek 'nationaal werk voor kinderwelzijn, wet van 5 september 1919.

Zwart beeld

[382, 1980] 60 jaar KAV.

Transcriptie

Intro:

logo wordt gevormd met witte lijnen, KTRC logo wordt zichtbaar.

Begeleid door muziek

Vlag van KAV komt in beeld (witte achtergrond, zwarte letters, in de liert van de V een boeket bloemen), hij is opgehangen aan het plafond. Beeld gaat naar onder en ziet verschillende zulke vlaggen achter elkaar hangen. Beeld gaat nog meer naar onder. We zien een fanfare richting de camera lopen. *fanfaremuziek*

Rechtsonderaan verschijnt de titel in witte drukletters: 'KAV 60 jaar Brussel 18 oktober'

De fanfare loopt de camera voorbij.

Vlag van KAV in beeld met zwarte achtergrond en witte letters.

Man die publiek aanspreekt (acterend): *schudt met bel* *kom zien, kom zien!* (*onverstaanbaar*) en *het is gratis!*

fanfaremuziek *ludieke clowns muziek*

Beeld op donkere ruimte, iedereen zoekt een plaats om te zitten. De stoelen staan in rijen. De camera filmt de zittende mensen frontaal, achter hen staat een grote spot waardoor ze boven hun hoofden tegenlicht tonen.

1

Camera gaat over de hapjes en de drank, dat op plateaus klaarligt. Aan het einde van de tafel zien we hoe één vrouw met reeds een drankje in de hand ook een hapje neemt.

De vrouwen naast haar krijgen een drankje toebedeeld. Enkel vrouwen zijn momenteel in beeld.

2

Presentatrice (stem): Terwijl buiten de fanfare welkom blies voor de meer dan 2000 gasten, kwam binnen een echte feestmarkt (man op toneel naast vrouw met gek hoedje, beeld wordt uitgezoomd.

3

OP het podium zien we nog twee vrouwen staan en we zien ook alle vrouwen die naar het toneel kijken) *op gang, met alles wat een kermis, wat een feest kan bieden. In vijf stands werd de* (Vrouwen met een drankje en een hapje in de hand die met elkaar praten, de camera voorziet extra verlichting.) *geschiedenis van de KAV opgeroepen, soms humoristisch, soms ernstig.*

Man die publiek aanspreekt (acterend): *belt* *allez, allez kom zien, kom zien.*

Het begon met de strijd tegen de arbeidersellende uit de 19de eeuw. (beeld van heel veel volk in één ruimte)

Beeld van afziende man, die op een bed ligt. Hevige schmink moet aantonen dat hij uitgemergeld is. Van de man op het toneel wordt met de camera gegaan naar de eettafel op het toneel. De camera bevindt zich op het toneel dus filmt de eettafel van achter. Hij filmt de rug van twee vrouwen en erachter heel wat publiek dat aan het kijken is.

4

Stem bij dit toneel (vrouw): Zij bracht weer moed in dit bittere arbeidersbestaan. Armoede en ellende, maakte plaats voor vooruitgang en spaarzaamheid. *afziende man staat recht en gaat naar z'n vrouw en kind aan de eettafel, hij knijpt hen bemoedigend* *De drankzucht werd uit ons huisgezin verbannen.* (Beeld filmt het toneel van hoe het publiek het zou zien. We zien twee kinderen op de

schoot van mama die en boek lezen aan de eettafel, de vader staat erachter een kop koffie te drinken).

Beeld op bord 'een stuk volkskultuur' en vervolgens weer naar de man die publiek aanspreekt met zijn bel

Man die publiek aanspreekt: *Dames en heren, komt zien, komt zien.* (Boven hem zien we de letters 'poppentheater' verschijnen). *Het duur maart een minuut of tien en het is gratis! We spelen voor u 'de verblijdende geschiedenis, de geschiedenis van de opgang van ons vliezen naar de cultuur.*

Beeld: alle vrouwen in het publiek luisteren aandachtig naar hem. (van links naar rechts over het publiek gegaan)

Poppentheater (letters) in beeld, beeld gaat vervolgens naar onder 'in het theater'. Een arbeiderspop spreekt het publiek tegemoet in een Antwerps accent terwijl hij een karretje vooruitdoet: *'ah nu seg, ga ik toch wel effkes pauzeren met m'n karreke sé, want ik ben ermee op weg naar het stort.* (kijkende vrouwen in beeld, fel belicht, sommige vrouwen lachen, anderen kijken neutraal) *Dat is tegenwoordig het een en het ander met ons Lisa, elke keer als die van de vergadering van de vrouwengilde thuiskomt, dan weet ze weer wat te vertellen hé!: en die voskes die deugen niet meer, dat is allemaal kitch, noemt ze dat. Kitch, joa, dat leert ze allemaal op de vrouwengulde.*

Interviewbeeld: vrouw rechtscentraal, kijkend naar links (interviewer), belichting is normaal.

Interviewer: *Einde jaren 30, de jaren 70. Wat is... wat zou volgens u het grote verschil zijn?*

Vrouw: *Ja ... dat is toch een hele grote evolutie gebeurt, niet alleen in de KAV, maar in de ganse wereld en zeker ook in de wereld van de vrouw. Wat daar nu belangrijk was in de KAV, ik heb de laatste tijd, de laatste jaren de emancipatiebeweging gemaakt (beeld snel/kort afgeknipt)*

(Beeld op een oudere man en een jonge man die een lied zingen, begeleid door gitaar. De oudere man is de man die het publiek aanspreekt) *'We waren niet altijd akkoord, madame, maar we kunnen het niet meer weerleggen. Zo is dat dan bij ons gebeurt madame, de KAV kreeg wat te zeggen. Olé.)*

Beeld op publiek dat applaudisseert.

Interviewbeeld: vrouw centraal in beeld, de belichting is normaal maar in tegenstelling tot de achtergrond, heel erg sterk. De achtergrond is zwart.

Vrouw: *Ik ben begonnen in de KAV in 1923 en ik ben er gebleven tot in 1947.*

Interviewer: *ja, en wat is voor u de KAV geweest eigenlijk?*

Vrouw: *De KAV is voor mij een bron geweest van zelfontplooiing en van mogelijkheden om werkelijk naar het volk toe te gaan. Gingen wij in die jaren als zeer benijdenswaardig betrachten, dat was om iets te doen voor de mensen. Daar heeft de KAV ons werkelijk de gelegenheid toe gegeven.*

Interviewer: *Niet alleen voor de mensen, maar de mensen kregen ook de kans om zichzelf te ontplooien?*

Vrouw: *Ja, dat is in stadia gebeurt. In den beginnen was het meer de beweging die hen alles voorschotelden. Maar stilletjes aan hebben die weerden (?), die in dat volk zitten, zich losgerukt en hebben zij begonnen van werkelijk zelf hun lot in handen te nemen.*

Beeld op groep mensen, ten midden van hen een vrouw die het publiek aan spreekt. Zij staat recht met een blad papier in haar handen. De camera is gericht naar een spot, waardoor er veel tegenlicht is. Toch zien de we zittende vrouwen goed dus langs de kant van de camera zal wellicht ook een spot/extra licht aanwezig zijn.

Vrouw in het midden: *Aandacht, aandacht.* (beeld ingezoomd op haar, wordt geleidelijk aan weer uitgezoomd) *Ter gelegenheid van het eerste officiële vergadering van de Christen Vrouwen Gilde*

heeft hare Majesteit Koningin Elizabeth aanvaardt een bezoek te brengen aan de gemeente. Ze heeft er zich aan gehouden hier vanmiddag aanwezig te zijn. Een afvaardiging zal haar ontvangen. (Beeld op vrouwen in het publiek die in rijen zitten, heel wat vrouwen staan er echte rook rond door tekort aan zitplaats) *Aandacht voor uw burgemeester.* *Onder luid applaus gaat ze naar voor* We krijgen haar dichterbij in beeld, we zien dat ze een snor draagt en de rol van burgemeester vervult. Ze doet triomfantelijke gebaren.

Vrouw/burgemeester: Eerwaarde heer pastoor! Een vrouw verkleed als pastoor komt het toneel aangelopen langs het publiek. Het publiek lacht, applausseert en zegt bewonderend 'oooooh'. 'Meneer' pastoor kijkt neutraal maar met grote ogen. 'Hij' schudt de burgemeester de hand. *Vrouw/burgemeester (telkens in profiel in beeld als ze aan het woord is): Eerwaarde zuster Schollastik uit de meisjesschool.* (Een vrouw komt het toneel op met veel applaus en 'oooooh'.) *De eer hoofdonderwijzer uit de jongensschool.* (een vrouw met bolhoed en snor, verkleed als hoofdonderwijzer komt naar voren tussen het publiek). *Kajotster Greta Schillebeeckx, prodiste van ons verbond.* (De vrouw stapt naar voor en begroet de aanwezigen vanvoor). *Victorie en Gabriel, de eerste week misteressen.* (de twee komen blij op onder luid applaus van publiek. Het publiek lacht. Victorie en Gabriel begroeten de anderen. *Maria Baers en Hélène De Coster, de stichtsters, de pioniers van onze christen-vrouwengilde.* (beiden komen onder luid applaus naar voor. Ze begroeten de anderen. *Het volkslied wordt afgespeeld*

10

Interviewbeeld, vrouw rechtscentraal en frontaal in beeld, kijkend naar de interviewer. Achter haar een fel belicht weefsel van verschillende grote touwen (decoratiestuk). Zij is goed belicht, maar neutraal, De achtergrond lijkt feller.

Interviewer: Een vraag, wa tis nu het beste moment geweest in de KAV, het sterkste moment, het mooiste moment.

Vrouw: In de KAV, we het zal je misschien verwonderen, dat was na de oorlog, wanneer alles zo hopeloos was bijna hé, en dat we dan ineens alles moesten herbeginnen. Kem geweest dak in een ijs, een camion van ijs, van de afdeling terug moest komen en dat ik op de stop moest doen en dat ze voorop op de dingen zag omdat het zo moeilijk was.

Beeld van **zingend vrouwenkoor**, beeld wordt uitgezoomd waardoor het aanschouwende publiek van de rug ook in beeld wordt gebracht.

11

Beeld op drankjes die worden uitgedeeld aan de vrouwen. Sfeerbeelden van vrouwen die met elkaar praten, hun drankje opdrinken, hun hapje opeten. Het koor blijft op de achtergrond spelen. Nadat ze de zaal van links naar rechts hebben gefilmd en zo heel wat etende/drinkende vrouwen in beeld brachten, gaat de camera naar het doek/poster aan de muur 'KAV' witte letters op zwart met boeket in de sliert van de V.

Vrouwenstem (audio): In nog een andere hoek van de feestmarkt zong een KAV-koor terwijl je hier om beurt kon uitblazen bij een glaasje en bij een versnapering.

12

Beeld wordt ingezoomd op man met zonnebril en pop in de hand. Man lacht op een enge manier. *Vrouwenstem (vrouw staat onder de poppenkast): Meneer! Gezinsgerichte mannen, sociaal gerichte vrouwen, wat een harmonisch geheel.*

De man blaast een paar keer naar de pop in z'n hand. Ze wordt telkens een beetje meegeblazen.

(spottend) *Vrouwenstem: Een vreemde reactie meneer, maar wij willen meer vrouwen in de politiek.*

De man zet zijn hoed op de pop, hij steekt een pijp in z'n mond en zegt mompelend (uitlachend) na wat ze net probeerde te zeggen.

Vrouwenstem: Nee meneer, alleen kunnen we niets, (meisje komt ook op achter poppenkast, man zet terwijl hoed weer op z'n hoofd. Gezicht van pop is weer zichtbaar) maar asjeblijft, samen zijn we sterk, sociale rechtvaardigheid, ook een zaak voor vrouwen want (Vrouw die achter de poppenkast verscheen doet mee): FRED IS NIET BETER DAN GEORGETTE!

*Man: *idiot stemmetje* want Fred is niet beter dan Georgette?! *toont extreem verbaasd gezicht* (beeld zoomt uit, de poppenkast is nu helemaal zichtbaar en ook de vrouwenstem is zichtbaar een vrouw onder de poppenkast die naar boven (de man) roept.*

Vrouwenstem: Gelijk loon, gelijk werk, (Ander meisje doet terug mee) want Fred is niet beter dan Georgette!

Mannenstem: want Fred is niet beter dan Georgette? (beeld van sterk belicht vrouwen die kijken naar het toneel en lachen)

Vrouwenstem: Discriminatie maakt vrouwen solidair, want 'Fred is niet beter dan Georgette' (mensen in het publiek beginnen ook al mee te zeggen).

Man: Fred is niet beter dan Georgette?

13

Interviewbeeld, vrouw rechtscentraal in beeld, ze kijkt rechts van de camera naar de interviewer, ze is tot onder de schouders in beeld. Links op de achtergrond zien we de geweven touwen, die extreem belicht zijn.

Interviewer: Mevrouw, uw beste moment tot nu toe in de KAV-werking?

Vrouw: Dat zijn voornamelijk de bezinningsavonden. In onze afdeling hadden wij besloten van drie avonden in te richten over geloven in vrijheid. Die werden dan gegeven door onze verbondsproost.

Interviewer: Geloven en vrijheid, wat zat er dan scheef, wat was er moeilijk?

Vrouw: Er zijn op dit ogenblik heel veel problemen voor de ouders met hun opgroeiende kinderen. Die problemen gaan voornamelijk over kerk en geloof en dan heel in het Bijzonder over het beleven van de Zondagsplicht. (Interviewer: ja..). Pasklare antwoorden zijn er werkelijk niet uit de bus gekomen, ieder zal dat volgens zijn noden moeten oplossen.

Interviewbeeld: vrouw, goed belicht, grauwe achtergrond, tot aan schouders in beeld.

14

Vrouw: De reeksen die er zijn in KAV-KWB rond opvoeding van jongeren, opvoeding van kinderen, vooral rond man-vrouw verhouding en dan denk ik aan de reeks van euhm... 'geloven doe je niet zoiets, samen met grotere kinderen' die dat wij in de afdelingen georganiseerd hebben. Niet alleen één centraal punt, maar zijn wij werkelijk naar de mensen toegegaan in de wijken, dat hebben wij verleden jaar in zeven wijken gedaan zo (MONTAGE KORT AFGEKNIPT)

Beeld: Gitarist speelt en fluit tegelijk. (dezelfde man als de mannelijke poppenspeler).

15

Samen zingt hij met de twee andere vrouwen uit het toneel een lied. Eerst is het beeld ingezoomd op hem alleen, maar wanneer de vrouwenstemmen ook te horen zijn wordt het beeld uitgezoomd en zien we ook de twee vrouwen aan de kant meezingen.: (Beeld wordt steeds gewisselend van gitaarspeler naar expressieve vrouw op het toneel) "Vrouwen, help uzelf was de basiskreet! In 1930 schreeft er 1000 gereed (?). Ik kies voor geluk was de nieuwe kreet. In 1950 wordt het duur gereed (?).

*Vrouw is een statuut, werd toen de kreet! In 1960 een kwart miljoen gereed! De meisjes moeten studeren. De harde kreet. In 1968 aan het begin, we zijn nog niet gereed! Vrouwen in beweging! Volg de kreet! 300 000 vrouwen tot actie bereid. KAV gaat door, steeds gereed! Vrouwen samen sterk blijft de harde kreet! *Vrouw begint te klappen om het publiek aan te moedigen, de tekst staat immers achter haar geschreven* *publiek klapt mee* Vrouwen help uzelf! De basiskreet. In 1930 heeft er 1000 geleed..."*

Interviewbeeld: jonge vrouw met kort haar linkscentraal in beeld, kijkt de interviewer aan, normaal belicht, muur achter haar nog meer belicht. Achtergrond = muur. Ze is tot onder haar schouders in beeld.

16

Interviewer: De beste kant van de KAV-werking voor u, wat is dat?

Vrouw: Voor mij natuurlijk de jonge vrouwen werking. Dat neemt een belangrijk deel in mijn leven in.

Interviewer: Ja wat is dat juist?

Vrouw: De jonge vrouwenwerking probeert te spelen op de specifieke noden en problemen van jonge vrouwen

Interviewer: Getrouwd, niet getrouwd?

Vrouw: Uh... over het algemeen zijn ze wel gehuwd maar uh... ongehuwde vrouwen *knikt*

Interviewer: En wat doen jullie daar dan aan?

Vrouw: Uh... ja via clubavonden proberen wij een belangrijk stuk vorming bij te brengen en zoals ik reeds zei: vooral in te spelen op die specifieke noden.

17

Interviewbeeld: Oudere vrouw, rechts van gewoven touwen. De achtergrond is verder grauwe muur. De vrouw is normaal belicht, ze komt tot onder haar schouders in beeld.

Vrouw (frans accent): Bij mij als indewijkeling (?) heb ik dankzij de praktische schuld van de KAV veel mensen leren kennen, vriendschap gevonden en veel plezier, veel plezierige uren beleefd tijdens de lessen. Natuurlijk het is een praktische school, ge leert van alles, ge leert koken, naaien, ge leert verstandig kopen, u niet laten beïnvloeden door de reclame en ook rationeel huishouden doen. En dat vooral heel belangrijk voor ons want door het rationeel huishouden hebben wij tijd en durven wij tijd nemen om andere dingetjes te doen die tof zijn in het leven en interessant. Bijvoorbeeld gaan zwemmen, turnen, yoga doen, vergaderingen volgen en dat zonder schuldgevoelens.

Beeld op man met bel die publiek aanspreekt.

Man: allez nog plaats voor enkele mensen kom!

Een grote zaal wordt vanboven gefilmd we zien veel lege plaatsen, die snel opgevuld worden door een hele groep vrouwen die binnenstromen.

Vrouwenstem (audio): Van de vele hoeken van de feestmarkt kwamen we allemaal samen voor een programma rond de K, de A en de V, KAV.

Beeld van man die blokfluit speelt op het podium. Achter hem begint een man de piano/clavecimbel te bespelen. Het podium met de twee muzikanten links, komt in beeld en wordt vervolgens uitgezoomd tot ook het publiek in beeld is, alsook het grote logo op de achtergrond van het decor.

18

We zien in de zaal dat alles wordt gefilmd door een cameraman. Op het podium staan twee personen, een man en een vrouw. Ze dragen poëzie voor vanuit hun boek maar zoeken hierbij oogcontact met het publiek. **De klavecimbel blijft spelen op de achtergrond**

Man: Mijn vrouw, zij is een tuin vol mindebloemen, een boeket, zij is een bron, een maan, een zon, een bed, zij is een ree, een fee, een aquarel, zij is mijn danstent, mijn kapel.

Vrouw: Hij is mijn zon, m'n derde long

Man: een koningin, een hert, zij is een warm concert, een park met duizend banken

beeld is gericht op KAV doeken onder elkaar achterin de zaal, die van het balkon gehangen zijn, er wordt uitgezoomd waardoor het publiek op de balkons ook zichtbaar is. Vervolgens wordt nog meer uitgezoomd zodat je al het publiek (vol)in het middenplein ziet

Man: duizend klanken, duizend lusten, zij is mijn welterusten, mijn ontbijt.

Vrouw: hij is mijn tij, m'n sterke drank, m'n berg, m'n dal, m'n weiland.

19

(beeld terug op de twee op het toneel, het beeld is zodanig ingezoomd dat je enkel hen ziet)

Man: zij is m'n land, mijn stilte en mijn storm. En koffie kan ze zetten... enorm....

De twee gaan van het podium af. Het publiek applaudisseert.

vrolijke gitaarmuziek

20

Beeld: het plafond, de camera zoomt uit, waardoor het podium en het publiek op het middenplein zichtbaar wordt. Een vrouw staat op het podium en zingt een lied 'Reik je hand, Reik je hand, Reik je hand en laat ons zusters zijn... Laat ons tonen hoe mooi en goed dat het hier op aard zou kunnen zijn' Achtergrondzangers op het podium komen ook in beeld. In het publiek zien we enkele vrouwen die elkaar de hand geven en met de muziek meebewegen. Na de act luidt er veel applaus in de zaal.

Vrouw komt in beeld. Ze staat aan de micro op het podium. Ze wordt gefilmd tot midden haar bovenarm. Ze spreekt het publiek aan. Ze kijkt geregeld naar haar briefje om te spieken wat ze gaat zeggen.

21

*Vrouw: Ik ben Juliette Cosyn, ik ben getrouwd met Marcel Aerts. Ik heb één zoon. Ik had er tien gewild, maar ge kunt daar niet achter telefoneren hé. *Publiek lacht* Ik heb alleen maar lagere school gevolgd, dus tot mijn 14 jaar naar het school geweest. Dan ben ik dienstmeisje geworden en toen ik 22 jaar was getrouwd. Als je dienstmeisje geweest zijt, gaat ge dan automatisch uitgang kuisen ook. (publiek applaudisseert, maar beeld afgeknipt)*

Interviewbeeld van Juliette Cosyn. Ze is rechtscentraal in beeld, frontaal en kijkt –voor ons- links van de camera naar de interviewer. Achtergrond is gewoon een grijze muur. Er lijkt extra belichting te zijn. ze is tot onder haar schouders in beeld.

22

*Interviewer: U kunt natuurlijk allemaal zeggen wat u doet in KAV, maar wat is dat nu voor u?
Cosyn: Voor mij, naar mijn familie betekent KAV alles voor mij. Het is mijn hobby. Ik heb al mijn vrije tijd denk ik besteed aan de KAV. Ik heb meer zelfvertrouwen gekregen aan de KAV. Door mijn kadercursus gevolgd te hebben, heb ik leren spreken in het openbaar. Ik heb... ben bij de mensen gegaan. Ze komen bij mij met hun problemen. Ik probeer ze op te lossen. Omdat ik zelf vrouw ben, denk ik dat dat beter gaat voor ulder... dat op te lossen hé. (beeld wordt lichtjes op haar ingezoomd)
Ik ga natuurlijk ook veel bij oude mensen en daar doe ik aan dienstbetoon.*

Beeld: Vrouw aan de micro op het podium. Het beeld is zodanig ingezoomd dat we haar tot midden bovenarm zien. Ze is linkscentraal in beeld en kijkt naar –voor ons- rechts, het publiek aan. Ook zij heeft een 'spiekbrief' in haar hand. Ze is zenuwachtig want het blad trilt.

23

Liedwinna De Bock: Ik ben Liedwinna De Bock. Ik ben 40 jaar en huisvrouw. Ik ben gehuwd met Walter Demunck en wij hebben twee grotere kinderen, dochters van 15 en 16 jaar en zij volgen VSO. Sinds 1968 ben ik lid van KAV. (afgeknipt, hoewel de speech nog niet gedaan was)

Interviewbeeld van Liedwinna De Bock. Ze is linkscentraal in beeld, frontaal en kijkt rechts van de camera naar de interviewer. De achtergrond is een grijze muur. Ze wordt mogelijks extra belicht. Ze is tot onder haar schouders in beeld)

Interviewer: Hoe zou het nu komen dat de KAV 800 leden per maand zo erbij krijgt... Hoe zou dat komen denkt u?

24

De Bock: Wel ik denk wel dat zij hun programma heel goed aanpassen aan de tijd eigenlijk. En als het jaar thema van nu 'ik leef, maar niet alleen' dat spreekt toch heel veel mensen aan.

Interviewer: De mensen voelen zich alleen en ze zoeken iemand?

De Bock: Ja, ze zoeken om meer contact te hebben met de andere mensen. Wij worden dat op onze afdeling heel goed gewaar als er activiteiten zijn, zeker mensen die onlangs gestopt zijn met werken ofzo, die zoeken echt om contact te krijgen met andere mensen, om eens het huis uit te komen.

25

Beeld van podium. Waar man en vrouw op de grond rollen en een choreografie uitvoeren. Ze dragen allebei roze, de man een broekpak, de vrouw een kleed. Beeld filmt enkel hen en een deel van de eerst twee rijen publiek (rug), beeld is m.a.w. redelijk ingezoomd. Ze doen een sierlijke koppeldans. Beeld wordt uitgezoomd tot het hele podiumweer in beeld is. Wederom zien we hoe vol het middenplein zit. Beeld van dansers van dichterbij. Beeld van publiek die opzij helt om het tafereel beter te kunnen zien.

26

Beeld van voordrachtlezers van daarnet die poëzie brachten. Wederom enkel zij twee in beeld met hun open boek in hun handen.

Vrouw: Het is vol afhankelijkheid een huis bouwen, alsof uw geliefde daarin wonen zou. Het is met tederheid het zaad zaaien en vol vreugde de oogst binnenhalen, alsof uw geliefde eten zou van de vrucht.

Man: Arbeid is waargemaakte liefde.

(beeld afgeknipt)

27

Interviewbeeld: Een vrouw zit rechtscentraal in beeld en kijkt links van de camera. Ze zit op een stoel en is tot haar ellebogen zichtbaar. De achtergrond is een witte muur. Ze is normaal belicht.

Vrouw: ik ben José Geerts, 34 jaar, ik heb alleen lager onderwijs gevolgd. Nu ben ik werkloos. M'n man is ondergronds mijnwerker en we hebben een dochtertje van 10 jaar.

Interviewer: Ja... hoe bent u ertoe gekomen van bij de KAV verantwoordelijkheid te nemen?

Vrouw: ja vroeger ging ik werken, eerst als verkoopster voor ik huwde. Toen ben ik na het huwelijk toen mijn dochtertje geboren is even thuis geweest, dus enige maanden. (beeld wordt traag op haar ingezoomd tot net onder de schouders) Na een jaar ben ik terug gaan werken, maar eerst in een fabriek. Dat viel me echt niet mee. Dat premiestelsel (?), vlug werken. Toen ben ik terug als verkoopster kunnen beginnen in een winkel. Maar na een tijd werd die winkel gesloten. Mevrouw ging op pensioen en kwam ik dus als werkloze. Eerst dacht ik ... een paar weken aanschuiven voor een 'stempelke' en dan opnieuw gaan werken, het zal wel meevallen. Maar na een tijd besepte ik dat dat echt niet ging. Dus ik geraakte niet zonder diploma echt niet aan werk.

Interviewer: En werkloos zijn, dat viel hard ja?

Vrouw: Het viel geweldig tegen in het begin. En toen zocht ik echt achter steun. Toen kende ik wel KAV van voordien, toen heb ik daar cursussen 'sociaal promotie' gevolgd, die ingericht werden door KAV Limburg. En toen ik werkloos werd, ben ik me dus meer gaan inzetten, volgde ik wat meer activiteiten, werd ik gevraagd dus voor kernlid, eerst als Jong KAV, dan op hoepjes dragen (onverstaanbaar), dus en zo ben ik langzamerhand als verantwoordelijke Jong KAV geraakt.

Interviewer: Ja.. u voelt er zich weer bovenop?

Vrouw: Ja ik heb geweldig veel steun gekregen van de andere KAV-vrouwen en je had het gevoel dat je echt gewaardeerd werd, als werkloze en dan gehuwd met een arbeider, dus ge zit gewoon zonder werk altijd thuis en in KAV kunt ge u inzetten en dat vond ik wel heel fijn.

Podium in beeld van ver gefilmd, voorste deel van het volle middenplein is zichtbaar. Een muziekact is bezig. Een vrouw zingt onder begeleiding van de muziek en een achtergrondzangeres. Het is dezelfde zangeres van 'reik je hand en laat ons zusters zijn'

28

Beeld: één vrouw in het publiek die breed lacht.

luide muziek start

Heel wat jonge vrouwen lopen naar voor tussen de hangen door, naar het podium, al klappend.

Samen doen ze een dansje op een gekend nummer. Presentator moedigt aan om mee te klappen en mee te zingen.

29

Wrouw in beeld aan de micro. Ze is tot haar ellebogen en linkscentraal in beeld. Ze spreekt het publiek aan.

Marie-Jeanne Van Parijs: Ik ben Marie-Jeanne Van Parijs. 35 jaar en enkele dagen. Ik ben gehuwd met Rob Reynaert. Wij hebben nu 3 kinderen. Kurt is 9 jaar, Roeland is 6 jaar en ons Bertje is 2, 5 jaar. (camera zoomt geleidelijk aan op haar in tot net onder schouders). Als ik niet op de baan ben voor de KAV of voor andere dingen dan werk ik thuis. Ik werk thuis. (beeld afgeknipt)

30

Interviewbeeld met Marie-jeanne Van Parijs. Neutrale grijze achtergrond, ze zit rechtscentraal frontaal in beeld, maar kijkt links van de camera, richting interviewer.

Interviewer: Die K van KAV wat betekent dat voor u persoonlijk.

Van Parijs: Die K heeft wel veel met mijn eigen leven te zien ook. (beeld wordt geleidelijk aan op haar ingezoomd) Ik vind dat dat eerst daar zit zo en ik ervaar dat bij mezelf dat ik in mijn geloven veranderd ben als vroeger. Er zijn dingen gebeven, maar er is heel wat veranderd. Onder andere kan ik zeggen dat Christus voor mij heel wat betekenis gekregen heeft, dat ik die wel achterna loop zo, uhm... ik luk daar niet altijd in en ik blijf regelmatig hangen, maar hij boeit mij. Maar anderzijds zit ik dan ook wel met de vraag zo 'God wie ben je eigenlijk?' Ik loop daarmee rond. Ik heb er geen duidelijk antwoord op. Voor mij is dat hem af en toe ervaren en voor de rest is het zoeken.

Beeld op podium. De eerste vier rijen van het publiek komen met de rug in beeld. Op het podium zien we een pastoor met hulp priesters aan een geïmproviseerd altaar. Rechts ervan die het publiek aanmoedigt mee te doen met de muziek 'Applaus voor god *drie maal klappen*'. De priesters doen niet mee, het publiek en de anderen op het podium wel.

Interviewbeeld met Van Parijs. Ze is tot onder haar schouders rechtscentraal in beeld.

31

Interviewer: Hoe werkt u daar nu rond, rond die K? Van katholiek.

Van Parijs: Op zoek gaand, belangrijk voor de mensen, dan ook in onze manier van met mensen omgaan, hoe dat wij praten over de mensen. Dat vind ik heel belangrijk en ook zo het willen van zoveel mensen in de KAV in het midden krijgen zo... en als ze in het midden zijn, de mensen... het is soms moeilijk, dan gaan ze soms weer weg. Maar ik vind het belangrijk dat we de mensen niet loslaten. Dat wij ja...; met de mensen zoeken zo hoe zij terug in de kring kunnen blijven. En een grote bekommernis vanuit onze K is ook dat eenvoudige mensen en ook mensen met een grote nood de beste plaatsen zouden hebben in onze vergadering. Dat zij het meest zouden welgekomen zijn.

Beeld van podium waar priesters met hulp priesters bezig zijn. Het volle middenplein komt weer voor een groot deel in beeld.

Vrouwenstem (audio-presentatrice): De KAV werd gevierd in teksten en gezangen van de eucharistie geleid door bisschop Wil Smidt?

Ingezoomd op het podium.

Vrouwenstem (audio-presentatrice): KAV-voorzitster, De Boodt (DB), had het laatste woord.

Beeld: De Boodt ingezoomd in beeld aan microfoon op podium. Tot onder schouders in beeld. Kijkend naar het publiek (voor ons rechts)

32

*De Boodt: We zijn er bescheiden in ... Maar toch oprecht fier op dat we 60 jaar bestaan. 60 jaar KAV, werk van pioniers, van vrouwen uit het volk, van lukken en mislukken, van solidaire arbeidersstrijd, van onomkeerbare vrouwenemancipatie. En met genoeg kan ik hier herhalen wat reeds werd gezegd, dat we op dit ogenblik in onze twaalfhonderd afdelingen in Vlaanderen en in de BSD samen meer dan meer dan 300000 leden tellen *applaus**

Boven het podium wordt ene verticale spandoek met 300 000 naar beneden gerold.

Interviewbeeld op De Boodt. Eerste beeld is haar kaartje op de borst met het KAV en boeket logo. Geleidelijk aan wordt het uitgezoomd tot ze rechtscentraal in beeld is, naar links kijkend, goed belicht, neutrale witte achtergrond, tot onder schouders in beeld

33 Interviewer: *Mevrouw De Boodt, 60 jaar KAV zijn achter de rug en nu de toekomst, wat willen jullie voor de toekomst?*

DB: *Vertrekkend van het resultaat dat we gehaald hebben in deze 60 jaar dachten we dat we goed eraan deden van onze eigenheid te blijven bevestigen.*

Interviewer: *En die is?*

DB: *Eén van die grote kenmerken is dat wij willen werken en zullen blijven werken met brede bevolkingslagen.*

Beeld op publiek. Ballonnen werden losgelaten. Mensen met grote ballonnen lopen door de gangen. ***vrolijke muziek speelt op de achtergrond: 'Kom kijk over je muur en ontdek opnieuw je naasten, yay!'** *. Iedereen botst de ballonnen naar boven.

Interviewbeeld op De Boodt (geen muziek)

34 DB: *Wij zitten ook nu sterk vast in de huidige situatie dus, de periode van werkloosheid, en wij ervaren dat als iets zeer erg, maar als vrouwenorganisatie zullen wij toch niet dulden dat de vrouwengroep als arbeidsreserve wordt aangelegd. En dat zij de eerste groepen zouden zijn die uit de werkloosheid zouden weggeduwd worden. Das iets dat we nooit zullen ervaren.*

Terug vorig beeld van de ballonnen en de vrolijke muziek (3 seconden)

Interviewbeeld op De Boodt (geen muziek)

35 DB: *Dan denken wij dat de toekomst ook nog meer nog dan in het verleden de vrouwen moeten oproepen om verantwoordelijkheid te dragen en op alle aspecten van het leven. We denken daar bijvoorbeeld eerst en vooral aan de eigen arbeidersbeweging.*

Terug vorig beeld van de ballonnen en de vrolijke muziek (13 seconden)

Interviewbeeld op De Boodt (geen muziek)

36 DB: *We zouden ook willen dat de vrouw een grotere rol nog speelt in de toekomst en in het verleden in de (onverstaanbaar) van de kerk, omdat wij heel ons werk steunt toch op de evangelische inspiratie, die wij als inspiratiebron nemen voor ons werk. En dan zeggen wij 'We hebben de kerk nodig, maar wij willen dan meebouwen aan die kerk. Maar een kerk die terugkeert naar haar 'oeropdracht', en waarin de vrouw au sérieux genomen wordt. Want anders vrees ik inderdaad dat de kerk de vrouw verliest.*

Terug vorig beeld van de ballonnen en de vrolijke muziek (6 seconden)

Interviewbeeld op De Boodt (geen muziek)

37 DB: *We willen ook als KAV onze politieke verantwoordelijkheid opnemen in de samenleving. Wat ons voor ons ook zeer belangrijk is, is 'het gezin'. Er zal zeer veel moeten gebeuren voor wij het gezin van zijn unieke laten verdringen en we eisen daarom alle maatregelen, politieke, sociaal, economisch, die nodig zijn om het gezin een volwaardig bestaan te kunnen geven.*

Terug vorig beeld van de ballonnen en de vrolijke muziek

Aftiteling op dit beeld:

Dit was

KTRC

Mensbeeld

Mmv

Jan Alpaerts

Pol Decock

Geert delbeke

Dominique Depijpere

Mirese Hens

Ugo Magnus

Fons Perier

Studio Reusens

Joos Suetens

Ernest Vantomme

Productie

René Bodson

Beeld zoomt in op het podium met het KAV logo, zoomt nog meer in op de K, daarna de A. Beeld zoomt weer uit tot podium en publiek weer zichtbaar zijn. De ballonnen blijven in de lucht vliegen.

Nieuw beeld met tekst dat vanboven naar onder scrolt (met rustige gitaar muziek)

KTRC – radio

Zondagavond 18.30 BRT-1

September 1979 – December 1980 elke zondag

‘Ik geloof in...’

64 radio-meditaties

over onze geloofsbelijdenis

CREDO

... wat moet 'n mens nog geloven

Vraag een kosteloze folder

(In het groot verschijnt in het wit nog eens: VRAAG EEN KOSTELOZE FOLDER)

Onderaan het logo van KTRC (cirkel met KTR logo ding in)

Nieuw beeld voor de contactgegevens:

KTRC

Postbus 5

1050 Brussel

02/648 61 00

ook NU

Eindbeeld: logo wordt opnieuw gevormd met gepaste muziek

[506, 1984] Kruispunt.

Opmerkingen tijdens transcriptie

- Terugkerende camerashots
 - Beeld 1: Geert Delbeke (frontaal) en zijn gast, Agnes Pas, (schuin) in beeld aan het bureau.
 - Beeld 2: Beeld frontaal op Agnes tot ellebogen in beeld, enkel zij is in beeld

Transcriptie

Begingeneriek KTRO

Logo en muziek

Studio

Links in profiel: Geert Delbeke aan de tafel, rechts Cassiman aan haar tafel. Zij kijkt frontaal naar de camera en spreekt de kijkers eerst aan.

1 *Cassiman: Goedeavond en welkom bij kerkwerf, het maandelijkse magazine van de KTRO, waarin wij u iets laten zien hoe mensen van bij ons op de werf staan.*

Beeld: beige achtergrond met groene drukletters kerkwerf (titel) vanboven. Eronder komen de thema's er telkens bij in witte letters wanneer Delbeke de desbetreffende thema's noemt.

2 *Delbeke: Vandaag met bijdragen over een tentoonstelling over eucharistie in het bisdom Hasselt, 35 jaar KWB-KAV-Lourdes bedevaarden, katholieke jeugdbewegingen op zoek naar begeleiders en begeleidsters, KADOC of het katholiek documentatie – en informatie centrum in Leuven en kennismaking met de Vlaamse schuttist (?), Jan Schotte.*

Delbeke centraal frontaal in beeld, spreekt de kijker aan, achter hem een schilderij van kleurrijk werk (cartoonachtig)

Delbeke: En natuurlijk de Vastenbijdragen, een boek om te kopen, het lied van de maand en een stukje Bijbelverhaal met pater Olaf Van Outryve.

Beeld: Boek komt in beeld: Het oude testament 'Bijbel voor de jeugd' – Olav van Outryve o.p., naar beneden met camera tot de boom met de man in oranje gewaad zichtbaar wordt

Beeld V. Outryve in de zetel met veel kinderen (jongens en meisjes), sommige kinderen zitten met kussens op de grond

Meisje leest voor uit een boek, de anderen luisteren aandachtig: *één van de drie mannen vertelt dat ze volgend jaar een kindje zal krijgen. Na lang wachten en verlangen werd eindelijk een jongetje geboren voor Sara en Abraham. Ze zeiden 'God heeft naar ons omgezien' en ze noemden het jongetje 'Isaac'.*

Outryve: *Isaac, das eigenlijk een hele mooie naam, weten jullie wat dat betekent? *kinderen schudden nee** (Camera zoomt geleidelijk aan in op Van Outryve met enkele kinderen rond hem) *Isaac wil eigenlijk zeggen: God heeft ons reden om te lachen. Is dat niet mooi? *kinderen zeggen en knikken 'ja'* Wel de meeste namen van in de Bijbel hebben een mooie betekenis, onze namen ook. Petra weet jij wat jouw naam betekent? *gericht op meisje**

*Petra: Neen *lachend**

*Van Outryve: Dat betekent 'rots'. De mensen moeten op jou kunnen bouwen als op een rots. Rafaël weet je wat Rafaël betekent? *gericht naar jongen**

Rafaël: Nee.

Van Outryve: Dat wil zeggen: God geneest, jij kunt mensen troosten, jij kunt mensen voorthelpen, misschien word je later wel verpleger (Rafaël: nee) of dokter? Nee?! Hoe oud ben je nu? Oh je hebt nog veel tijd om na te denken he.

Prenten komen één voor één in beeld. Het verhaal wordt erbij verteld door de kinderen en Van Outryve.

Beeld: terug op het boek ***rustige klassieke muziek op achtergrond***

Studio

Cassiman centraal in beeld. Ze kijkt eerst naar rechts van de camera (waarschijnlijk scherm), en dan direct in de camera. Haar naam verschijnt al snel in witte letters op het scherm

Cassiman: Duitse kunstenaar, Reinhart Herman, illustreerde deze bijbel voor de jeugd, één van de boeken die aangeprezen werd op een zeer originele tentoonstelling bij Kerkhove in Lommel. Pastoor Brans zette daar samen met zijn familie en vrienden een expo op over eucharistie

Expo

Beeld van man (pastoor Brans) die zaal binnen loopt, aan de wanden is tekst aangebracht, het bord 'inzicht-kracht'. Naast hem zien we een deel van een groot werk.

Man: We moeten dus dan iets gaan doen als we eucharistie gedeeld hebben en wat we moeten doen is christus vertegenwoordigen. Gelijk Christus geweest is, zo moeten wij ook zijn tegenover de andere mensen. (beeld van omstaanders die luisteren: vooraan vier nonnen, erachter drie mannen, dan terug op de Brans die uitlegt). En we noemen dat gewoon 'Christen zijn'. We moeten dus christen zijn en dat altijd en overal. (de camera gaat nu van uitleggende Brans naar het kunstwerk: een klok op de aardbol met de tekst eronder 'christen zijn altijd en overal', geen nummers om de klok te lezen, maar ronde cirkels met foto's die iets te maken hebben met christen zijn (vb. Glasraam binnenin kerk)) waar we ook zijn of wanneer we ook iets beleven. En dat heb ik proberen weer te geven door een klok, zodat we elk uur van de dag, elke minuut van de dag, elke seconde van de dag christen moeten zijn. In alle mogelijke omstandigheden, niet alleen die twaalf omstandigheden die hier weergegeven worden, maar ook 100 000 andere omstandigheden. (sfeerbeelden van de rest van de tentoonstelling, we zien paletten met informatie, teksten, prenten op)

Interviewbeeld op Pastoor Brans, linkscentraal, kijkend naar –voor ons- rechts, naar interviewer, achter hem een pallet met tekst (deel van de tentoonstelling), goed belicht. Zijn naam verschijnt even in beeld 'L. Brans. Pastoor'

Interviewer: Meneer Brans, over eucharistie zijn boeken volgeschreven, ook heden ten dage nog, waarom dan nog eens deze grote tentoonstelling nog eens extra opbouwen.

Brans: Eigenlijk zouden wij de mensenhand moeten nemen zoals ze zijn. Onze mensen zijn visuele mensen geworden. Vandaar dat wij in de volwassen catechese daar gebruik van moeten maken en de mensen visueel aanspreken, vandaar dus een tentoonstelling en niet alleen lezen, want lezen kunnen ze altijd.

Beeld van man die bij werk staat en de omstaanders uitleg geeft: *Jezus in zijn tijd *wijst naar het werk dat voor ons nog niet in beeld is*, hij heeft dat wss al verschillende keren meegemaakt als kleine jongen in Nazareth samen met Maria en Jozef, maar ook later wanneer hij ging prediken dus in zijn (beeld wordt ingezoomd op de uitlegger) openbaar leven. De laatste drie jaar. (Beeld van drie mannen met jesus in het midden aan 'altaar' die met armen open staat i, omringd door paletten met*

teksten op) En op zich het moment komt dat Jezus met z'n apostelen hier op het laatste avondmaal en dan gaat hij gewoon doen gelijk iedere jood vroeger, gelijk iedere huisvader deed. Jezus was in feite vader voor al z'n apostelen. (beeld ingezoomd op omstaanders: nonnen die aandachtig luisteren) En ook Jezus die nam dus het brood en de kelk en ook z'n speciaal dankgebed gelijk (beeld op uitlegger die z'n open handen in de lucht gooit) alle Joodse huisvaders deden.

Interviewbeeld op Pastoor Brans, linkscentraal, kijkend naar interviewer (rechts). Achter hem een pallet met tekst (deel van de tentoonstelling), goed belicht.

Interviewer: Vandaag, werkdag, uh...iet wat ongewoon publiek, zusters die komen kijken, collega priesters die komen kijken.. uh is het gewone volk, is dat hier ook binnen geweest?

Brans: Aja, vorige week was het gewone volk de doorslag van één van de mensen die hier kwamen. We hebben praktisch niets anders gezien als gewone mensen. Volledige zondag, de zondag ervoor, kon je op de koppen lopen gewoon, gewoon mensen die kwamen kijken.

Interviewer: En reacties van de mensen?

Brans: Ooh, kan niet anders dan positief zeggen want het is allemaal positief geweest, ik heb geen enkele negatieve reactie gehoord, (beeld op doek in tentoonstelling: 'echt leven = danken = eucharistie) ja ze zijn daar heel content over.

Beelden op verschillende delen van de tentoonstelling *hoge simpele muziek op achtergrond*

Studio

Delbeke spreekt de kijker aan. Zijn naam komt kort in beeld 'Geert Delbeke'

Delbeke: Deze eucharistietentoonstelling kende zulk een succes dat ze deze week verhuist naar de hoofdkerk van Hasselt waar ze vanaf zaterdag te bezoeken is. Zaterdag ook viert de KWB-KAV 35 jaar Lourdes bedevaarten.

Lourdes

Beeld van vrouwen en een man die in de zon buiten stappen in de omgeving van Lourdes

Delbeke: In al die jaren konden op die manier bijna een half miljoen mensen een enige belevenis meemaken.

koormuziek, traag, voornamelijk mannelijke stemmen, maar ook vrouwen

Beeld op kathedraal/kerk

Beeld op heel wat mensen op de voorgrond, op de achtergrond de grote basiliek in Lourdes. Beeld gaat naar voorbijgangers: verpleegsters met mannen in rolstoelen.

Beelden van Maria, Jezus met het kruis, soldaten, etc. Beeld van mensen die de weg bergop wandelen, veel vrouwen, maar ook een aantal mannen en zelfs een anaal kinderen.

Beeld van drie mannen die in mars met heel wat mensen achter hen vooruit lopen met kaarsen. De eerste man draag een bord 'KAV-KWB'

Beeld van twee affiches: Lourdes KAV KWB, opgehangen in de studio

Cassiman (audio): Zaterdag dus feest van de KWB en KAV in Antwerpen rond 35 jaar

Lourdesbedevaarten. (beeld op de poster ernaast 'ontmoeting voor Brusselse gezinnen') En zondag houden Vlaamse kerken in Brussel een ontmoetingsnamiddag voor gezinnen, ouders en kinderen in de Palokezaal te Moortebeek. (beeld op poster er rechts boven: zesde beurs van het nederlandse

religieuze boek) Zaterdag over acht dagen op 24 maart begint voor de zesde maal e beurs van het Nederlandstalig religieuze boek op de marktgravelei in Antwerpen. Deze unieke beurs biedt ook persoonlijke begeleiding bij de keuze van religieuze boeken. (beeld op poster er rechtsonder: Jezus van Nazareth) Maandag over 8 dagen op 26 maart spreekt professor Herman Servotte voor

christenforum in Gent over Jezus van Nazareth. (Beeld op poster er links onder) En dan op 15 april, en dat is de zondag voor Pasen signaleert men ons op twee plaatsen een passiespel, één in Vilvoorde en

dan nog één in de straten van het Oost-Vlaamse Moortsele. Beeld gaat geleidelijk aan naar Cassiman, we zien haar aflezen van haar blad. Ze kijkt verdoofd in de camera, vervolgens snel naar het beeld rechts voor ons (niet in beeld) (ziet waarschijnlijk dat ze in beeld is) en kijkt de camera direct weer aan en spreekt de kijker aan).

Cassiman: En in het bisdom Antwerpen is de jeugddienst bijzonder actief met het organiseren van weekends en bijscholingsavonden

Antwerpen, leslokaal

4 Man staat aan papieren flip-over en spreekt publiek aan. Mensen zitten er rond aan tafels. Zij worden van de rug gefilmd, maar er wordt al ingezoomd op de spreker.

Cassiman: En een van die avonden ging over de vraag 'waarom het moeilijker wordt om voor de katholieke jeugdbewegingen leiders en leidsters te vinden en te behouden'

Beeld op 2 mensen (man en vrouw) in profiel die opletten.

Beeld op 2 rijen mensen achter elkaar (20-35 jaar) die ook aandachtig kijken naar de spreker

Beeld op nog meer mensen die volgen, zowel mannen en vrouwen!

Beeld op spreker.

Interviewbeeld op jonge man *lichtjes aangeschoten* met glas Stella (bier) in zijn hand, hij staat centraal in beeld.

Man: *Da's de woordvoerder *wijst naar zijn vriend naast hem* da's de woordvoerder!*

Interviewer: *ja oké, da's de woordvoerder, maar wat doe jij in de jeugdbeweging?*

Man: *Leiding, bij de Jong-verkenner, in Sint-Katelijne-Waver.*

Interviewbeeld op jonge man, achtergrond is witte muur, hij is rechts centraal in beeld en kijkt de interviewer links aan.

Interviewer: *Wat is nu het moeilijkste op dit ogenblik?*

Man: *Ja, dat is dus ook die wisselwerking van leiding die je te snel gaat, dat men dus geen jonge mensen kan, hoe zal ik zeggen, vormen om ergens te komen. Dat is dus het probleem in alle groepen denk ik toch, dat het een te snelle wisselwerking is die je dus soms met de nare gevolgen van dien resultaten geeft.*

Interviewbeeld is jonge man, achtergrond is deels een witte muur en deels mensen achter hem die praten. Hij is rechtscentraal in beeld, normaal belicht, kijkt naar links (interviewer).

Jonge man: *Ge voelt da zelf ook. Ik sta nu bij de welpen, ik ben dus een welpenleider. En ik voel dat zelf ook. Er zijn veel welpen die zeggen 'ik kan niet komen naar de vergaderingen want ik moet gaan voetballen' want gebt tegenwoordig zoveel verschillende activiteiten, zoals sportverenigingen en wat weet ik veel allemaal.*

Interviewbeeld is man (+30), achtergrond is deels witte muur, deels rekken. Hij is linkscentraal in beeld, normaal belicht, kijkt naar rechts (interviewer)

Man: *En dan zijn we een korte periode uit de groep geweest, maar nadien zijn we na terug in de groep gegaan als volwassen begeleider.*

Interviewer: *U zegt nu veel moeilijker dan vroeger ja?*

Man: **twijfelt* Het is anders hé.*

5 Interviewbeeld van jonge vrouw, rechtscentraal, grauwe belichting op haar, kijkt naar links, tot onder schouders, achtergrond is pratende mensen met een drankje in de hand.

Jonge Vrouw: *Bij ons in de groep gaat het goed. Maar je merkt wel dat er problemen zijn af en toe.*

Interviewer: Welke?

Jonge vrouw: Inderdaad de inzet van de leiding, dat die heel sterk verminderd als je ze niet elke keer bij hun kraag grijpt en ... uhm... ja ze gaan graag uit. Wat ik heel goed snap en zo. Maar door heel veel dingen samen te gaan doen en door er graag bij te horen wordt het ook plezant in de jeugdbeweging en gaan ze ook hun inzet geven, pas als ze ploeg vormen, maar eerder niet.

Interviewer: Dat groepje dat het goed vindt met elkaar, da's wel belangrijk?

Jonge vrouw: Da's heel belangrijk voor hun, heel belangrijk.

Interviewbeeld is man (+20), achtergrond is deels witte muur, deels pratende mensen met een drankje. Hij is linkscentraal in beeld, normaal belicht, kijkt naar rechts voor ons (interviewer)

Jonge man: Ik heb voor mezelf dus toch wel een aantal idealen zo... uhm... En .. wat dingen dat ik herken bijvoorbeeld is dat ik in mijn tijd toen ik eraan begon, bijvoorbeeld mij veel minder zorgen moest maken om 'ga ik nog tijd hebben om voort te studeren?'. Dat zijn dingen die nu heel sterk worden overwogen bij jongeren en omwille van zulke redenen schrikken mensen er vaak voor terug dus, 17-18 jarigen.

Interviewbeeld is man (+40), achtergrond is deels witte muur, deels pratende mensen met een drankje. Hij is centraal in beeld, normaal belicht, kijkt naar rechts voor ons (interviewer), tot onder schouder)

Man: Ik ben volwassen begeleider.

Interviewer: wat houdt dat eigenlijk in? Want da's zo'n nieuw woord hé?

MONTAGE, plots beeld ertussen van groen patroon (zoals een kostuumvest), snel geknipt

Man: Ja ge voelt da wel want das eigenlijk heel tof dat die mannen ergens, allez, ik ga hier niet te grote woorden gebruiken, maar ergens altijd terecht kunnen hé.

Interviewbeeld van man (+40), achtergrond is bruine wand. Hij is centraal in beeld, goed belicht, hij kijkt naar rechts (interviewer). Zijn naam komt kort in witte letters in beeld: 'Marc Van peel, Kath. Jeugraad'

Interviewer: (onverstaanbaar) De jeugdbeweging een dreigend tekort aan leidsters en leiders te hebben om dat jongeren zoveel kansen krijgen, is daar nu een antwoord op?

Van peel: Wel het is misschien een raar antwoord, maar euh... het antwoord dat ik wil geven is juist van niet mee te doen met het vrijblijvend aanbod wat op zoveel mogelijke plaatsen bestaat en waar jongeren naar toe kunnen en van juist tegen jongeren te zeggen 'wij hebben je nodig hier' en van hen te vragen zich toch te engageren in jeugd- en jongerenbeweging. Dat lijkt ij het gepaste antwoord. daarmee gaan we tegen de stroom in, maar dat is juist goed denk ik, van tegen die stroom in te gaan.

Interviewer: Men ziet meer en meer volwassen begeleiders opduiken in allerlei jeugdbewegingen (beeld wordt nog meer ingezoomd op Van peel, tot net onder zijn schouders). Is dat nu om de gaten te stoppen van de vroegere aalmoezeniers en proosten of is het meer dan dat?

Van Peel: Ik denk 'gaten stoppen' is een raar woord, maar een zit daar denk ik toch wel in dat de functie die die proosten vroeger vervulden was, dat waren volwassenen die een stuk keuze gemaakt hadden in hun leven en voor die keuze tuigden. En das denk ik... dat blijft belangrijk in een jeugdgroep en das een belangrijke functie voor volwassen begeleiders. En volwassen begeleiders zijn ook diegene die tegen jongeren moeten zeggen 'wij hebben u nodig om voor jongeren en met jongeren samen iets te doen' en dat is de tweede belangrijke functie die ik aan die volwassen begeleiders toe bedeel.

Studio

Beeld op Delbeke, frontaal, hij spreekt kijkers aan

Delbeke: Het lied van de maand is nummer 322 uit het kerkelijk liedboek 'Zingt Jubelate'. Het is een bijbels lied en we leren het aan met het Piuskoor en het koor zingt Jubelate in Hoogstraten onder leiding van Elmar Lambricx. Aan het orgel in de Begijnhofkerk zit Jos Bruers.

Begijnhofkerk

orgelmuziek en koorzang.

Beeld op koor, mannen, vrouwen en ook heel wat kinderen (jongens en meisjes)!, allemaal met boek in de hand. Voor hen de dirigent die dirigeert.

Sfeerbeelden

De tekst van het lied wordt continu in witte letters ondertiteld.

Studio

Emmi cassiman spreekt de camera aan (enkel zij in beeld, tot haar ellebogen)

Cassiman: Op de zolder van de bibliotheek in Leuven, de universiteitsbibliotheek, huist en werkt nu al bijna 6 jaar het Kadoc, afkorting voor Katholiek documentatie – en informatiecentrum. Klinkt misschien een beetje saai maar dat is het zeker niet.

Kadoc

Beeld op Kadoc logo (sticker) op vuilniszak, wordt uitgezoomd. Een man is in een doos aan het rommelen. De interviewer (we zien dat het Geert Delbeke is want hij komt in beeld tijdens het interview) met micro gaat ernaartoe.

Interviewer: Meneer Osaer, vuilniszakken rommelen, da's ook uw werk ja?

*Osaer: Ja eigenlijk wel, want dagelijks gaat er een katholiek leven, in Vlaanderen, nog heel wat verloren. Nu da's een gelukkig toeval want die vuilniszakken die bevatten heel wat interessant archiefmateriaal. U ziet zelf verslagboeken *neemt een boek uit de zak en doorbladert het* hé, archiefmateriaal enzo. Nu da's een seintje dat we gekregen hebben van iemand die wist dat het KADOC bestond en die zei 'ja, goed, misschien staat daar wel wat interessants voor u?' Da's het archief van een proost van een sociale organisatie en jeugdbewegingen, heel interessant voor het KADOC, maar spijtig genoeg weten nog te weinig mensen dat ze hier met die dingen terecht kunnen. Het is niet geordend, we hebben daar heel wat werk aan, maar we zijn heel blij dat we die dingen, zelfs op die manier, kunnen recupereren.*

Beeld van tafel met heel wat boeken op. Delbeke staat erbij, naast hem (meer naar achter) een medewerker van KADOC. Delbeke houdt de micro voor zijn mond en luistert aandachtig.

Andere medewerker: KADOC tracht alle mogelijke facetten en uitingsvormen van het katholiek leven van Vlaanderen te verzamelen. En je ziet er hier een staaltje van (beeld ingezoomd op boeken en vervolgens beelden van verschillende boeken/werken apart) van wat het allemaal kan betekenen. Dat gaat van het religieuze Leven, tot het liturgische Leven tot het maatschappelijke leven tot publicaties van maatschappelijke organisaties, dus werkelijk een heel breed spectrum waarvan je hier een aantal mooie voorbeelden ziet. Dat gaat van het oude, dus het 19de -eeuwse materiaal tot actuele materialen. En in dat verband, dat wil ik toch wel heel sterk onderstrepen (beeld terug op interview) hopen wij dat iedereen die publicaties maakt in Vlaanderen, dat die ons ook zou toesturen. Ik heb hiervan ook een voorbeeldje (beeld op boekje in z'n handen) dus van Jozef de Rovere over kerk en pastoor te Lokeren. Dat is een voorbeeldje van het materiaal dat wij zoeken en hier dan bij elkaar te krijgen.

rustige gitaarmuziek begint te spelen op de achtergrond

Beeld op boek: 'elke morgen weer nieuw, de karmel in Vlaanderen nu'

Beeld op boek: Kleine Theresia

Beeld op boek: Het Kerkelijk jaar in Beeld

Beeld op boek: de eerste missievlucht naar Kongo

Beeld op boek: 1925-1959 jubelcongres

Interviewbeeld met *Meneer Osaer (begin)*. Hij zit neer rechts centraal, kijkend naar links, tot net onder schouders, achter hem archiefkasten. Zijn naam komt kort in beeld 'Toon Osaer'

Osaer: Een belangrijk aspect, het is uiteraard ook het audiovisueel materiaal omdat we de dingen ook moeten kunnen vertalen naar het publiek toe en daarvoor zijn affiches, foto's uiteraard heel boeiend, maar ook geluidsmateriaal. (beeld van zwart kistje op filmrol, uitgezoomd, ernaast nog meer filmrollen) Je vindt hier vooral staaldraden, oude platen, van binnen naar buiten draaien en zo, films die nog in het midden geperforeerd zijn (Beeld op afbeelding 'Nedlands congres ter ere van het Sacrament) , maar dat gaat hier ruim over bidprentjes (beeld van 'Koekelberg' met twee mannen opgetekend die elk een vlag draaien (Vlaamse leeuw en Waalse haan)), tot zelfs tot oude vlaggen toe soms die in oude schoendozen of vuilniszakken opgeborgen zijn (beeld van medewerker die Belgische (versleten) vlag open doet).

Beeld van medewerker die voorzichtig grote affiches verplaatst.

Beeld van iemand die in archiefkast kijkt

Beeld van iemand die iets opschrijft in een schrift.

Delbeke (audio): niet alleen bewegingen, ook bekende figuren die een rol hebben gespeeld in de geschiedenis van ons land, brengen hun persoonlijk archief naar het KADOC, waar het geordend en bruikbaar gemaakt wordt en in de beste omstandigheden bewaard (ondertussen beelden van archiefkasten)

Beeld: andere medewerker, links centraal, kijkend naar interviewer rechts, afwisselend met rond zich. Tot onder z'n schouders is hij in beeld. De achtergrond zijn kasten met mappen

Andere medewerker: We bevinden ons hier in de afdeling 'tijdschriften'. Dus in dit lokaaltje worden de vele katholieke tijdschriftjes die er in Vlaanderen gepubliceerd zijn verwerkt. En dat is wat we kunnen zeggen werkelijk 'monnikenwerk'. Dat elke organisatie die zichzelf respecteert, tal van kleinere comités, werkgroepen, die hadden hun eigen tijdschriften, hun eigen periodiek. Wel wij trachten dat hier allemaal te verzamelen. Wij krijgen eigenlijk nooit volledige collecties binnen, dat zijn eigenlijk zeer disparaden (?). Hier en daar een nummertje, enkele jaargangen, en die worden systematisch door onze mensen gecontroleerd. (beeld van vrouw die in archieflade steekkaarten bekijkt) steekkaart gebracht (beeld ingezoomd op z'n handen die een steekkaart tonen), zodoende er een veel overzichtelijkere titelcatalogus beschikbaar is van de tijdschriften en ingebonden jaargangen die hier toekomen die worden ook systematisch door Jozef gecontroleerd op scheurtjes, waar nodig worden ze hersteld, dat we de lezers een perfecte collectie kunnen aanbieden.

Beeld naar man die door oud boek traag bladert.

vrolijke gitaarmuziek start

Beeld op medewerker die met lichtbak materiaal bekijkt.

Delbeke (audio): Het KADOC gebruikt alle bekende technieken om collecties bereikbaar te maken voor de gebruiker, want het KADOC is geen steriele opbergzolder. Het centrum wil dat er iets gebeurt met het verzameld materiaal.

Beeld Delbeke staat met z'n micro bij Osaer. Ze staan rond een tafel met verschillende boeken.

Ja je ziet hier een aantal voorbeelden van publicaties die in meerdere of mindere mate op KADOC-materiaal gemaakt zijn. (verschillende werken worden apart in beeld gebracht) Dat gaat van licensieverhandelingen tot gedegen studie – en doctoraat, ook meer populaire uitgaven zoals een historisch overzicht van de mutualiteit enzo. Anderzijds probeert het KADOC ook systematisch onderzoek te stimuleren. Dat gebeurt enerzijds via een aantal onderzoekscommissies, anderzijds via het jaarboek van het KADOC. (beeld zoomt in op KADOC Jaarboek 1982, de titel op een boek)

Beeld: tekst geplakt tegen deur: 'Leeszaal' 'KADOC'

Beeld: papier waarop geschreven wordt met blauwe balpen

Beeld van zaaltje, 1 man zit achterin aan e computer, drie mannen zitten rond grote tafel me allerlei boeken rondom zich die ze lezen.

Delbeke (audio): *en tenslotte biedt KADOC een voor ons land unieke dienst aan plaatselijke initiatieven.*

Interviewbeeld met andere medewerker; Hij is tot midden z'n bovenarm in beeld, de achtergrond zijn kasten met boeken in.

Andere medewerker: Dat betekent dat jeugdgroepen, comités, uh... kleine studiegroepen die de geschiedenis willen schrijven van hun parochie, hun jeugdbeweging, mensen die een tentoonstelling willen voorbereiden naar aanleiding van het honderdjarig of vijftigjarig bestaan van de organisatie, dat die bij ons terechtkunnen voor tal van aspecten. Ze worden opgevangen hoe dat je een studie eventueel kunt klaarmaken, of dat je een jubileumalbum kunt samenstellen, maar ook hoe je een tentoonstelling kunt maken of hoe dat je een videovoortelling of een diavoortelling kunt in elkaar steken. Ze kunnen hier werkelijk rekenen op alle mogelijke adviezen zowel hoe je het opvat, zowel ook inhoudelijk, als de technische uitvoering

rustige gitaartokkelmuziek, en fluit Beeld van archiefkasten waar de camera langs loopt

Studio

Emmi Cassiman in beeld, ze kijkt kort naar rechts voor ons en dan snel in de camera

Cassiman: Wie denkt materiaal te hebben voor het KADOC neemt best contact op met ons. Ons adres en ons telefoonnummer dat tonen we straks op het einde van het programma. Een vaste rubriek in Kerkwerf, is de maandelijkse tip 'een boek om te kopen'.

rustige fluitmuziek op de achtergrond, later ook harp en viool

8

Beeld op **boek** van Agnes Pas: 'De levensboom'. Beeld gaat van boven naar onder. Onderaan een afbeelding van een boom met kleurrijke bladeren, bloemen en een vogel in de boom op de kaft van het boek. Volgende witte tekst scrollt over het scherm: 'DE LEVENSBOOM van Agnes Pas is een boek vol eenvoud en fantasie, een gedicht in woord en tekeningen. Het vertelt over pijn en genieten, man en vrouw, geboorte en dood. De lezing van telkens een paar bladzijden werkt als een vitamine voor elke dag. Het is een boek voor pretentieloze mensen. Deze uitgave van Altiora (Averbode) kost 360 fr.

Studio

9

Geert Delbeke (frontaal) en zijn gast, Agnes Pas, (in het midden, schuin) zien we in beeld aan het bureau zitten. Geert kijkt eerst naar het scherm (naast camera) en dan richt hij zich tot z'n gast (BEELD 1)

Delbeke: *Agnes Pas, De Levensboom, ik vind het zo'n curieus boek dat we graag nog twee minuutjes doorpraten daarover. Om te beginnen wat doet u eigenlijk wat is uw werk?*

(Beeld frontaal op Agnes tot ellebogen in beeld, enkel zij, BEELD 2)

Pas: Ik werk op het theologisch en pastoraal centrum in Antwerpen. En ben daar ingeschakeld in het vormingswerk voor priesters, religieuzen en leken. Vandaaruit heb ik ook nogal wat contacten gehad met missionarissen op verlof die mij dan weer naar het verre oosten hebben gebracht. En de tekeningen uit het boek zijn eigenlijk geïnspireerd vanuit de creativiteit van het Verre Oosten.

Delbeke: Maar vroeger tekende je wel?

10

Pas: Ik tekende vroeger ook en schilderde, maar deze vorm is er een paar jaar geleden uit gekomen zal ik maar zeggen. (beeld op schilderij dat in de achtergrond van Delbeke hangt)

Delbeke: Ja...

Pas: De teksten zijn dan weer anders, zij zijn eerder gemaakt vanuit uh een dichter blijven stilstaan bij de ervaringen van elke dag met mensen.

Delbeke: Van je werk dus, ja.

Pas: Vanuit het werk. Het zijn ervaringen die mij treffen in de loop van de dag met de dingen en mensen. En het schrijven voor mij is een vorm van meditatie, van bezinning van verdieping van het leven. En het boekje is ontstaan door op een dag die tekeningen en teksten eens in elkaar te schuiven (beeld 1), te kijken wat bij mekaar zou passen en dan hebben mensen mij gezegd en aangespoord van het misschien eens aan een uitgever voor te leggen, zo is het ontstaan eigenlijk.

Delbeke: Ik vind het uh uh.. iets bijzonders. Veel reacties gehad tot nu toe?

Pas: Er zijn nogal wat reacties, er zijn mensen die zeggen dat ze zich vooral in de teksten herkennen en aan die teksten ook iets hebben omdat ze zichzelf daarin herkennen in hun diepere ervaringen (haar naam komt nu pas in beeld: Agnes Pas)

Delbeke: Dat gaat over de diepe dingen van het dagelijks leven? (Pas: ja) liefde, verdriet, alleen zijn, uh.. enzovoort ja?

Pas: Ja... over die soorten thema's die iedereen elke dag ontmoet.

Delbeke: En de tekeningen?

Pas: En de tekeningen, daar zijn andere reacties op... Mensen die zich daardoor wat geïnspireerd voelen, om zelf wat uit te proberen, hun eigen creativiteit wat op te wekken. Er zijn mensen die dan pogen om daar dan vorm aan te geven omdat de tekeningen, deze tekeningen, heel eenvoudig zijn, ik vind iedereen kan het. Je moet met geen vormen rekening houden, alleen wat spelen met kleuren en vormen.

Beeld van de binnenkant van het boek, teksten langs beide zijden, in het midden over twee pagina's heen een grote tekening van een bloem met veel frutsels rond en in.

Delbeke: Agnes Pas, laten we samen nog even in het boek kijken. We hebben hier een typische bladspiegel vind ik. Uh... misschien nog eens een paar verzen lezen ja?

Pas:

Adoptie, gezegend kind dat leven kreeg en liefde voelt (beeld 2, Agnes leest af van het boek) dat meebouwt aan een veilig huis van warmte en van menselijkheid (er wordt op haar ingezoomd). Je moeder bros als kristal en zacht als de lente heeft jouw hart geraakt. Heeft jou in haar zorgzame schotem plaats gegeven. Je vader met zijn stille kracht heeft ja gezegd, en kind je weet het niet, maar daardoor werd jij opnieuw verwekt.

Beeld 1

Delbeke: Adoptie, ook handicap, ook alleen zijn, das allemaal de levensboom ja?

Pas knikt Beeld 2 Pas: ja, dat is dus uhm... heel dat boek waar men over spreekt over het leven met zijn pijn en met zijn vreugde. Enneuh... het was voor mij onmiddellijk duidelijk dat het boek 'De Levensboom' moest heten. U zult dat ook merken in de tekeningen dat je overal een aantal dingen terugvindt, ogen gezichten in bloemen en in bladeren, en vogels en eigenlijk heeft dat voor mij de

betekenis dat alles eigenlijk van het leven vraagt om respect, heeft ogen om naar u te kijken, uh dringt tot bij u binnen en vraagt om er even stil bij te worden. Dus dat is de betekenis ook van al die ogen die voortdurend je aankijken.

Beeld 1

Geert: Ja, dus terwijl jij over het leven aan het dromen aan het mediteren bent, de mensen hoort praten, ga jij aan het tekenen en dat komt er dan vanzelf uit?

Pas: dat komt er dan vanzelf uit ja... (Beeld 2) soms zelfs op, moet ik eerlijk toegeven, op euh vergaderingen, euhm. Ik probeer dat niet te veel te doen want het verstrooit andere mensen (beeld 1), voor mij is het in die zin niet zo'n verstrooiing omdat ik kan eigenlijk toch wel tekenen en luisteren.

Geert: Goed, bedankt voor dit boekje. Ik hoop dat er nog wat komt later. In elk geval ook bedankt voor je komst naar de studio *knikt naar haar*

Pas: dank u

Beeld op Cassiman, centraal, frontaal, kijkt eerst naar rechts, dan naar camera, daarna spreekt ze kijkers aan.

Cassiman: Op 6 januari wijdde de paus in Rome de Vlaamse Scheuttist, Jan Schotte tot bisschop. Jan Schotte werkte reeds 12 jaar in de Keuri (?) in Rome en is nu benoemd tot vicevoorzitter van het keuri (?)-departement voor rechtvaardigheid en Vrede, Justitia Et Pax. Zijn geboortedorp Beveren-Leie vierde hem op zondag 4 maart.

Beveren-leie

Er speelt muziek, vlaggen zijn uitgehangen, heel wat volk is samengekomen. In de groep mensen een man in het rood gekleed met een rode muts, de bisschop.

Cassiman (audio): De dichte mist kon niet beletten dat van 's morgens vroeg veel warme en spontane sympathie te zien was rond het huis van de nu-overleden schoolmeester Schotte, ouderlijk huis van de bisschop.

Beeld van de bisschop van dichtbij die verschillende mensen begroet en met hen praat

Beeld van fanfare met erachter mensen met vlaggen die marcheren.

Cassiman (audio) Het ging in stoet van de parochiekerk van Sint-Jan De Doper, patroonheilige van de bisschop die ook dienst bisschopsleuze inspireerde, een weg van vrede bereiden voor de heer.

Beeld op de bisschop die in een auto zit. Camera volgt het raampje waaraan hij zit. De auto rijdt voorbij.

De bellen van de kerk luiden. Beeld op de bellen.

Beeld op de bisschop die nog meer mensen begroet met de hand.

Cassiman (audio): Onder de meer dan duizend aanwezigen, was ook hulpbisschop Laridon, die de zieke bisschop van Brugge vertegenwoordigde.

Beeld van de bisschop die hulpbisschop Laridon de hand schudt.

Beeld binnenin de kerk, bovenaan op een bod geschilderd: 'Een weg van vrede', eronder allemaal vlaggen op de grond neergezet.

Delbeke (audio): voor de heer een weg van vrede bereiden, dat is de bisschopsleuze van pater Jan Schotte die bij de offerande staf en bisschopskruis aangeboden kreeg door familie en vrienden.

Beeld van de bisschop die een mijter krijgt op z'n hoofd en een staf in de handen. Hij keert zich vervolgens naar het publiek in de kerk en steekt z'n staf in de lucht. Het publiek applaudisseert. Beeld wordt uitgezoomd tot ook het publiek in beeld is. De kerk zit vol.

Beeld op zangkoor vooraan in de kerk, dirigent begeleid hen. Achtergrond: gezang van het koor

Delbeke: bouwen aan een wereld van rechtvaardigheid, een toepasselijk lied op de viering van de nieuwe vicevoorzitter van het curi-departement voor rechtvaardigheid en vrede in Rome

Beeld op publiek in de kerk die meezingen met het koor, ook het orgel doet mee. In het publiek zien we veel mannen, veel kinderen, maar ook een aantal vrouwen.

De camera volgt een man vanachter die met drankjes op een plateau door de massa probeert te gaan.

Interviewbeeld op de bisschop, rechtscentraal in beeld, kijkend naar interviewer Delbeke links. Op de achtergrond mensen die in een donker licht staan. De bisschop is goed belicht. Een kind op de achtergrond trekt een dom gezicht. Daarna nog een paar mensen die dom in de camera staren. De naam van de bisschop verschijnt even later ook in beeld in witte letters: mgr. Jan Schotte

Delbeke: Monseigneur als wij u even tijdens deze receptie mogen storen, als u na de oorlog naar Scheut ging, van welk missieland droom je dan?

Schotte: Van China, en die droom heb ik acht jaren lang concreet levendig gehouden door chinees te studeren. Toen ik klaar was, was China niet klaar, maar uh die dimensie van China is altijd zeer sterk aanwezig geweest in mijn roeping.

Delbeke: Na China, wat werd het dan?

Schotte: uh na China... dan is het... dan heb ik me overgeleverd aan de beslissing van het ogenblik. En dan ben ik zo in verschillende taken terechtgekomen: ik heb gedoceerd in Leuven, ik ben rector geweest in Washington, Ik ben secretaris-generaal geweest van Scheuten en alle missies kunnen bezoeken, ben dan op het staatssecretariaat van de paus terecht gekomen, maar doorheen alles heb ik toch altijd de missionaire dimensie van mijn roeping en van mijn leven willen tot uitdrukking brengen.

Delbeke: Ik wilde net vragen, missionaris van Scheuten, bent u dat eigenlijk nog in die functie?

Schotte: Ik denk dat ik nog nooit missionaris van Scheuten geweest ben als nu in deze functie omdat we toch moeten proberen in onze taak als vicevoorzitter van Justitie en pax om de brug te slaan van het evangelie naar de wereld en de wereld zonder beperkingen, zonder grenzen. De wereld zoals hij voor ons staat, met z'n immense problemen, en ook zijn immens potentieel, menselijk potentieel om tot oplossingen te komen die de menswaardigheid dienen.

Delbeke: Ja. Je hebt zeer nauw meegewerkt aan het organiseren van de reizen van de paus enkele jaren lang. Een heksenketel was dat ja?

Schotte: Uh... voor sommigen was dat een heksenketel, voor anderen was dat een grote vreugde, dat hangt ervan af langs welke kant van de barricade men stond, maar voor mij is het zeker een zeer diepe experiëntie geweest om van dichtbij het denken van de paus en het voeren van het paus te leren kennen. Ik moet zeggen het is een onvergetelijke ervaring geweest die mij zeer verrijkt heeft en mij enthousiast maakt over het figuur van de paus.

Delbeke: Msg, u bent dus al meer dan 10 jaar werkzaam in de Curi in Rome. U kent ook zeker die denkwijze van de paus 'ja', de curi 'neen'?

Schotte: Welja, ik ben een deel van die Curi en ik moet zeggen dat ik bij de paus een enorme openheid vind, dat hij nooit iets beslist zonder uitgebreide consultatie, niet alleen met de Curi in Rome maar ook met de bisschoppen over de ganse wereld. Iedere voorbereiding van reis gebeurt in totale samenspraak met de bisschoppen, de bisschoppenconferentie. En voor alle grote problemen van de kerk is dat ook zo.

Delbeke: ja. U komt na 22 jaar terug naar Beveren, u heeft heel de wereld rondgereisd ondertussen. U vindt Beveren, u vindt Vlaanderen, u vindt België terug. Uw indruk?

*Schotte: Er is maar één land dat mijn land kan zijn en ... *lacht* zo heb ik het ook altijd ervaren en zeker op een dag zoals vandaag wanneer men tussen de mensen , tussen zijn eigen volk kan staan en voelen hoe men gedragen wordt door de mensen en door het volk, door onze tradities, onze cultuur-tradities. Een land maakt wat we zijn en dat heb ik ook vandaag zeer sterk aangevoeld. Daarom ben ik blij dat ik vandaag ben ik kunnen terugkomen naar mijn roots, naar mijn wortelen *grijnst*... Die sterkte opnieuw even te laten doordringen tot mij en mij ervan te laten leven.*

Studio

Cassiman kijkt naast de camera en dan in de camera, ze preekt de kijkers aan. Ze is centraal en frontaal in beeld

Cassiman: *Volgende week is het KTRO opnieuw te gast bij u met een sociaal- cultureel programma over leven met de uitdaging van de derde industriële revolutie. Ook via de radio kunt u ons beluisteren op zondagavond (BRT1) tussen half 7 en 7 uur. En naast het gebruikelijke programma-aanbod krijgt u nu ook in deze veertigdagentijd een stukje vastenbezinning en wie vasten zegt bij ons denkt aan Broederlijk Delen. (beeld: Foto van boekje 'Gerechtigheid brengt vrede voort') Broederlijk Delen dat dit jaar onder meer en medicatiedoek verspreidt, samen met een brochure om ermee te werken.*

In beeld: doek met verschillende taferelen.

*En we bekijken dat meditatiedoek nu even en nemen afscheid van u op de tonen van de groep 'Coutami Camones' uit El Salvador. *achtergrondmuziek met Marimba en gitaren* Waarmee we de vierde verjaardag van de moord op msg. Romero willen gedenken. (beeld: er wordt ingezoomd op het middelste tafereel van het doek) Het meditatiedoek is een Zuid-Amerikaanse kruisweg, de weg ook die msg Romero is gegaan, de weg naar de kruisiging en de verrijzenis.*

Groep muzikanten in beeld: **marimba, trommel, twee gitaren, zanger**. Op een podium. We zien lichtflitsen (van camera) uit het publiek.

Aftiteling verschijnt op de beelden van hun optreden:

Dit was

KERKWERF

m.m.v.

Sta Nimmegeers

Marc Roseeuw

Olav Van Outryve

Regie-assistentie

Mirese Hens

Regie

Marianne Soutewey

Redactie

Geert Delbeke

Productie

Rene Bodson

KTRO
Postbus 13
1040 Brussel

Eindgeneriek met logo

[510, 1984] Kerkwerf.

Beschrijving in programmalijst

18 april 1984.
1 filmrol
-Bijbel voor de jeugd van pater Olav Van Outryve. (film)
-KVLV-actie Vredesdorp. Reportage uit Hillegem.
-Info: vrouwendag - Don Boscofeest - "Christus aan de Schelde".
-Ter gelegenheid van Witte Donderdag de ingekorte film van Bert Beyens: "De laatste dagen van brood en wijn".
-Boek om te kopen: "Binnen het jaar. Het lijden en dood van Jezus" van Robrecht Michiels (uitg. Altiora).
-Studiogesprek met Gie Goris over Goede Vrijdagtochten.
-Lied van de maand: "Glorie, lof en eer aan U" (ZJ 365) door de Kantorij ter Duinen. (ENG)

Transcriptie

Begingeneriek KTRO met muziek en logo dat gevormd wordt.

Studio

Cassiman en Delbeke beiden in beeld. Delbeke zit aan z'n bureau links in profiel naar de camera. Cassiman zit frontaal naar de camera aan het bureau rechts. Tussen hen is een lege stoel aan het schuine bureau dat hun twee bureaus verbindt. Vooraan op het bureau staat 'Kerkwerf'

1

Cassiman: *Goeieavond, welkom bij Kerkwerf, met vandaag volgende bijdragen.*

Nieuw beeld: Kerkwerf als groene titel bovenaan op lichtgele achtergrond waarop thema's van huidige uitzendingen op verschijnen. Delbeke benoemt ze mondeling.

Delbeke: De KVLV-actie vredesdorp, de witte donderdag de laatste dagen van brood en wijn, een boek en initiatieven rond Goede Vrijdag, het lied van de maand en dat is nummer 365 uit het liedboek Zingt Jubelate.

Beeld frontaal gericht op Delbeke, hij spreekt de kijkers aan. Achter hem hangen posters van goede vrijdag.

Delbeke: En Kerkwerf begint ook vanavond met een stukje Bijbel voor jongere kijkers.

Beeld van cover van boek: Het oude Testament Bijbel voor de jeugd, Olav van Outryve o.p. Ook onderkant van het boek geleidelijk aan gefilmd: een boom waar een man in een oranje gewaad met een stok tegen leunt. *rustige fluitmuziek tijdens dit beeld*

Beeld van Van Outryve die in de zetel zit met heel wat kinderen (jongens en meisjes)

*Van Outryve: Vanavond vertellen we over twee broers, die altijd ruzie maakten met mekaar. Zijn er onder jullie ook meisjes of jongens die broers of zusjes hebben? *kinderen knikken* Oh dan heb je het ook al meegemaakt. Broers strijden altijd tegen elkaar. (camera zoomt meer in op VO) De ene wordt jaloers als de andere te veel geluk heeft of sterker is. *een meisje knikt heel duidelijk*. Dan probeert hij de andere te overwinnen.*

Een meisje: Dat staat toch ook in het verhaal van Kaïn en Abel (lijkt in scène gezet te zijn).

Van Outryve: Ja, en omdat Abel meer geliefd werd door God dan Kaïn, werd Kaïn doodnijdig. Nu vertellen we van Jacob en Ezaüs.

Verschillende prenten komen in beeld, het verhaal wordt terwijl verteld door de verschillende kinderen maar ook door Van Outryve.

De cover van het boek komt weer in beeld nadat het verhaal gelezen is.

Studio

Emmy Cassiman spreekt de kijker frontaal aan. Het beeld is nu enkel op haar gericht. Achter haar hangen zoals gewoonlijk weer enkele posters.

Cassiman: Reinhart Herman tekende de illustraties bij deze Jeugdbijbel. Jeugd was er ook toen tijdens de weekenden van 10 en 11 maart de actie 'vrededorpen' organiseerde op honderden plaatsen in ons land. Kerkwerf ging in Oost-Vlaanderen kijken te Hillegem bij Herzele. En op zondagnamiddag startte de KVLV-actie daar met een eucharistieviering in een bomvolle kerk.

Kerktop

koormuziek start op de achtergrond

Het beeld gaat van de top naar de onderkant van de kerk, waar mensen (vrouwen en mannen) met vlaggen de kerk uitlopen. Voor hen lopen verschillende misdienaars. Na de vlaggendragers, de priesters, daarna al het volk, veel kinderen zijn aanwezig. Zingend stappen ze ergens naartoe.

2

Ze komen toe bij een kapel/klein gebouwtje. De priester zet er een Mariabeeldje in. We zien kinderen bloemenbossen leggen voor het gebouw. Het beeld staat stil op het Mariabeeld in de holle ruimte van het 'gebouw'. Priester komt in beeld met papier in de handen. Achter hem twee misdienaars, daarachter mensen met grote vlaggen en veel toeschouwers

Priester: God onze heer, als gemeenschap zijn we hier samengekomen om deze nieuwe gebedsplaats, ter ere van Maria, koningin van de vrede in te zegenen. (beelden van omstaanders: kinderen, mannen en vrouwen) We willen deze ruimte vrijhouden als een geheiligde plaats van ontmoeting tussen u en alle mensen van onze parochie. Gelovigen van deze en jongere generaties zullen hier samen komen om verenigd te bidden voor de vrede, vrede voor zichzelf, vrede voor de parochie en voor vrede wereldwijd.

Interviewbeeld met vrouw. Zij staat voor een gevel, natuurlijk belicht. Ze is centraal in beeld en kijkt de interviewer rechts van de camera aan. Haar naam verschijnt na 10 seconden in beeld: A. Beurms, KVLV-Hillegem

Interviewer: Mevrouw Beurms, het eerste wat mij hier opgevallen is, dat niet alleen KVLV, maar dat alle organisaties meegedaan hebben. Dus jullie hebben hier vrede gemaakt in het dorp?

Beurms: Ja, dat was ook een beetje onze bedoeling hé om dus zoveel mogelijk alle bestaande parochiale organisaties erbij te betrekken. Uhm... we zijn du begonnen met een algemene vergadering als voorbereiding waar dus alles goed gepland werd en ook onze voorstellen naar voor gebracht zijn, onder andere ook van een blijvend symbool van deze dag te bewaren in de parochie, door een kapel te bouwen. Hetgeen wat ons dus ook gelukt is.

Interviewer: een vredesboom ook? (beeld van boom die door man in de grond wordt gezet)

Beurms: en ook een vredesboom dus.. dat is er het laatste bijgekomen. Das het blijvend symbool dus voor Hillegem.

Beeld zoomt in op Mariabeeldje in holle ruimte van bouwsel aan de kapel. Verschillende mensen passeren er langs en kijken ernaar.

Beeld van gat in de aarde dat wordt dichtgedaan met schop nadat de boom gezet is.

Beeld van tekening van boom met foto's van kinderen in met de tekst: ' we bereiden ons voor op de hernieuwing van onze doopbeloften'

Beurms (audio): De kinderen dus van de catechese die zijn er ook bij betrokken geweest, al een hele poos door voorbereidingen mee te doen in eucharistievieringen. (tekening KSA-VKSJ kiest voor vrede ... tekening van militair en tekening van kindje) Jeugdgroepen hebben dus gezorgd voor ballonnen met vredestekeningen die jammer genoeg ondanks het slechte weer dus moesten binnen tentoongesteld worden.

Beeld op publiek dat ballonnen en duiven los laat. Iedereen is opgewekt en blij. De ballonnen vliegen de lucht in. *vrolijke muziek speelt in de buitenlucht*

Beeld van helium-ballonnen die aan hekkens zijn vastgebonden, op de ballonnen staat K.V.LV.

Interviewer: Mevrouw op deze spijtig genoeg regenachtige zondag, uh in 100en gemeenten KVLV-Vredesdag, die valt niet uit de lucht nee?

3

Interviewbeeld op vrouw, de achtergrond is een gevel. Ze is frontaal naar links kijkend in beeld en wordt tot net onder haar schouders gefilmd. Linksonder in beeld is de kop van de microfoon en een stuk van de interviewer. Haar naam komt na 3 seconden in beeld: 'D. Vekeman, KVLV'

*Vrouw: Nee helemaal niet, binnen het jaarthema, binnen de ledenactiviteiten was er één grote ledenvergadering die heette 'vrede, ja dat kan', om samen met de leden actief te denken rond 'wat is vrede eigenlijk?' heel dat stukske uit te werken. Dan was er voor de KVLV jongeren het thema 'Positief ruziemaken' *grijnst* dat eigenlijk toch wel meegevallen is bij de jongeren en dan was er ook nog in het kader van de gezinsactie 'agressiviteit bij kinderen'*

4

Interviewbeeld terug op Beurms, centraal naar rechts kijkend en tot net onder haar schouders in beeld. Rechtsonder de kop van de micro, achtergrond gevel (van kerk?). Er is natuurlijke belichting. *Interviewer: De grote politiek gaat omtrent de vrede enzovoort, gaat dat in zo'n plaatselijke afdeling? Beurms: uh... ik meen van wel. Dus euh... ja we zien misschien vrede altijd veel te vlug op algemeen vlak zo, op wereldvlak, maar we zijn du wel begonnen met aan vrede te denken in onze vergaderingen, voor het eigen persoonlijk leven, dan ook dat proberen uit te werken in de dorpsgemeenschap, dan hebben we er ook nog aan toegevoegd dat we op deze dag vooral ook moesten denken aan de grote wereld. En daarom voor dat doel hebben we dus een vredesmaal ingericht (Beeld van grauwe ruimte, waar verschillende mensen aan tafels zitten. Er zitten een 30-tal mensen in de ruimte met elkaar te babbelen, mannen, vrouwen, kinderen. Ertussen lopen vrouwen met dienbladen rond) die dus na euh dat vredesmaal begint nu vanaf vijf uur waarvoor alle mensen van de parochie kunnen inschrijven (beeld wordt ingezoomd op poster die aan een gordijn hangt in de achtergrond van de eetruimte 'Katholiek, waarom niet!?' met een K waarvan één stokje in een vredesduif uitkomt)*

vrolijke kermismuziek start

5

Presentatrice (audio): 'Katholiek, waarom niet?' is het jaarthema van de KVLV. (Twee posters naast elkaar gefilmd van 'Zuster maak mij ZICHTBAAR', met de tekening van de droevige vrouwen) De vrouwen zijn nog op andere terreinen in de Vlaamse kerkgemeenschap actief, zo houden ze op zaterdag 5 mei in de crypte van de basiliek van Koekelberg een kerkelijke vrouwendag. Thema: Zuster: Maak mij zichtbaar. Op zaterdag 28 april vieren de volgelingen van Don Bosco feest (beeld verschuift naar rechts waar twee andere posters hangen: '28 april 1984, Mariale dag voor de Salesiaanse familie te Scherpenheuvel) in Scherpenheuvel met onder meer de opvoering van de multivisieshow 'Ik zag het in een droom'. (beeld gaat naar rechts naar nog twee andere posters met Jezus zijn hoofd op getekend, titel: Passiespel: Kristus aan de Schelde) Dichter bij ons kan u nog op zaterdag- en zondagavond in Mariakerke gaan kijken: bekende passiespel: Christus aan de schelde.

Studio

Delbeke zit op z'n gewoonlijke positie en spreekt de kijker frontaal en centraal aan, met een blad papier waar hij z'n tekst van spiekt. Zijn naam komt na twee seconden kort in witte letters in beeld: 'Geert Delbeke'. Achter hem hangen posters van Goede vrijdag.

Delbeke: Morgen is het Witte donderdag en een oud Antwerps gebruik wil dat op Witte Donderdag in het Sint-Julianusgasthuis de pelgrimstafel wordt gedekt voor 12 bejaarden die zoals 12 apostelen aanzitten voor het laatste avondmaal. Het is liefdadigheid die de pelgrimstafel dekt en die wordt vooral ook bewonderd door voorbijschuivende Antwerpenaren. Over die pelgrimstafel maakte Bert Bijens een filmimpressie met de titel: 'De laatste dagen van brood en wijn', een ietwat ongewone kerkwerfbijdrage ter inleiding van Witte Donderdag.'

Ruimte met grote ramen

Oudere mannen zitten in groepjes aan ronde tafels. Een micro aan een stok staat gericht op een man. De man zingt een lied.

Ruisende mannenstem : Vandaag wordt naar eeuwenoude traditie in de kapel van het Julianus Gasthuis ter Antwerpen de pelgrim tafel gedekt. Twaalf rijke burgers zullen twaalf arme ouderlingen uitnodigen om aan de tafel plaats te nemen. Dit oude gebruik brengt het laatste avondmaal in herinnering.

Beeld centraal op oude man, die frontaal naar de camera zit, tot net onder de schouders in beeld gebracht.

Beeld op oude man die met een vergrootglas langs de letters gaat in een boek, hij leest er uit voor. Het boek is niet zichtbaar in beeld.

*Man: Op de eerste dag van de 'onbedesende' broden, kwamen de leerlingen bij hem en vroegen: waar wilt ge dat we de voorbereidingen treffen om het paasmaal te houden? Hij zond dan twee van zijn leerlingen heen en zei hen: (beeld op camera die binnenplein oploopt tot wat voorheen een deur was maar nu gevuld is met baksteen) 'Ga naar de stad, daar zult ge een man tegenkomen die een kruik water draagt, volg hem en zeg, waar hij binnegaat 'Tot de heer des huizes'. De meester zei (Beeld dat heel dicht tegen de baksteen in de muur gaat tot het zwart beeld wordt, ondertussen *geluid van een opengaande piepende deur*) mijn tijd is nabij. (Beeld van doek dat over tafelhoek wordt gegooid) Mijn tijd is nabij. (beeld van donkere ruimte waardoor de cameraman stapt, we horen de voetstappen, hij stapt richting een verlichte ruimte) Waar is de zaal waar ik met mijn leerlingen het paasmaal kan houden? (beeld van wit tafeldoek met kandelaar op, van boven gefilmd, er wordt een stokbrood op gelegd, een bord met twee rauwe vissen, een vierde fles wijn, een derde stokbrood. De zaal wordt binnengestapt, zes kandelaars op de tafel, een boek in het midden, de cameraman stapt dichterbij, tot hij inzoomt op het boek (bijbel): een prent van Jezus aan het kruis en ernaast een tekst) En hij zal jullie een grote feestzaal aanwijzen, goed gemeubeld en van alles voorzien. Maak daar het nodige voor ons klaar.*

Achtergrondmuziek met trombone, redelijk somber Terwijl komt de tekst in beeld op een zwart scherm in een sierlijk wit lettertype 'De laatste dagen van brood en wijn'. De achtergrond verandert naar de tafel van bovenaf gefilmd, één zitplaats gefilmd met één bord en mes en vork naast. De tekst blijft op het beeld staan.

Beelden van voedsel dat op de tafel wordt gezegd.

Het is voor mij en voor de Heer der heerders. De twaalfde heerders van dit gesticht die u dit maal aanbieden, een eer en een fierheid om dit nog te kunnen doen.

Beelden van de deur die geopend wordt door een man in de zaal van het feestmaal, de mannen lopen binnen, leggen hun jas weg, gaan zitten aan tafel en kijken rond.

Wij wensen u welkom en we bedanken u omdat u hier hebt willen zetelen. U kunt zich niet inbeelden wat u hier vertegenwoordigt. U zult met z'n twaalf denken dage twaalf apostelen zijt. En inderdaad het is vandaag 'witte donderdag' en 'witte donderdag' is de dag van de laatste tafel en de dag van de twaalf apostels. Wij bieden u aan: hetgeen dat wij hebben, maar we doen het vanachter en een goedenavond.

De mannen applaudisseren.

Beeld van na het feestmaal (alles is reeds opgegeten), waarbij de mannen door de deur naar buiten stappen. Een garçon begint op te ruimen.

Beeld van bovenkant van gebouw (afgebroken? Enkel gevel met vensters vanboven). Van onder naar boven gefilmd, dus de grauwe lucht en de donkere bomen van het bos ernaast zijn ook zichtbaar. De avond is aan het vallen. Het dondert.

Sombere vioolmuziek op achtergrond

Beeld van de oude mannen die aan een rijkelijk gevulde tafel zitten, beeld gaat van links naar rechts, maar niemand beweegt, behalve één man plots.

Ruisende stem: Toen de avond was gevallen, zat hij met z'n twaalf leerlingen aan tafel. En terwijl ze aten zegde hij: vurig heb ik ernaar verlangd dit paasfeest met u te houden, voor ik ga lijden. Daarna nam hij het brood (beeld van oudere man die in een ruimte alleen lijkt te zitten met een bord brood voor hem, een kan wijn en een glas ingeschonken wijn, hij neemt het brood en brak het) sprak een dankgebed uit, brak het en gaf het aan met de woorden:

Man in beeld zegt dit met open armen: *'Neem en eet, dit is mijn lichaam dat voor u wort over geleverd'.*

Ruisende stem: Zo ook de kelk na het avondmaal en hij sprak.

Man in beeld zegt dit: *'Dit is mijn bloed dat voor u wordt vergoten'.*

Beeld op glasraam in kerk vanbinnen uit

Beeld op oudere mannen bij het avondmaal, één man doet een kruisteken. Hij wordt in profiel gefilmd, achter hem zien we nog een man. Hij vouwt z'n handen in gebedspositie, beeld is daar nu op ingezoomd.

Beeld op Garçon die de wijn bijvult

Beeld op handen die het eten opeten met bestek

Beeld op handen die brood vast hebben

Beeld op de man die de woorden van jesus sprak en ook de bijbel las

Man: *Toen nu de avond gevallen was, zat hij met z'n twaalf leerlingen aan tafel. (beeld van oudere mannen die hun eten opeten, in profiel, van bord naar mannen gefilmd) Terwijl ze aten, zegde Hij: zie de hand die mij verraden zal, is met mij aan de tafel (beeld van de oude mannen die rond zich kijken aan tafel) toen begonnen ze onder elkaar te vragen: wie van hen het toch kon zijn die dat zou doen. (beeld op mannen die met elkaar praten aan tafel) wie van het toch kon zijn, die dat zou doen.*

Beeld van de lezende man met vergrootglas die opkijkt uit zijn boek en recht in de camera kijkt.

Panoramisch beeld van alle mannen aan de tafel, sommigen van hen zitten stil, anderen eten nog

Sombere fluitmuziek en accordeon als achtergrond

Beeld zoomt in op het middenstuk/bloemenstuk op de tafel.

Studio

Delbeke spreekt kijker, frontaal, centraal aan

Delbeke: U zag de laatste dagen van brood en wijn, een film van Bert Bijens, over de pelgrimtafel, een aloud gebruik in Antwerpen te Sint-Julianusgasthuis aldaar. Van witte donderdag stapt Kerkwerf over naar goede vrijdag. Een dag waarop in veel dorpen en steden niet alleen kruiswegen worden gehouden. (beeld wordt uitgezoomd, waardoor de gast (man middelbare leeftijd) in het midden van het bureau zichtbaar wordt, een man met een baard) maar ook meer en meer Goede Vrijdagtochten.

En aan Gie Goris die mee deze Goede Vrijdag tochten organiseert, vragen wij: wat is de bedoeling, wat is de achtergrond, wat is de ja... de inspiratie van die tochten. (Delbeke kijkt hem aan)

Nieuw beeld op hem gericht. Hij is centraal en frontaal in beeld, hij kijkt naar links voor ons omdat hij Delbeke aanspreekt. Zijn naam komt gauw in beeld (Gie Goris). We zien een heel klein deel van Delbeke's hoofd links aan het scherm, hij knikt geregeld wanneer Goris vertelt.

Goris: De kerngedachte van deze tochten is dat christus ook vandaag nog wordt gekruisigd, in de slachtoffers van onrecht, van bewapening, van honger, enzovoort. Dus op de eerste plaats wil deze goede vrijdagstocht een herinnering zijn aan de moord op Jezus Christus op Goede Vrijdag. Het wil een herinnering zijn die de actie en de bezinning samenbrengt in één gebeuren en dat is dikwijls heel belangrijk. Langs de andere kant wil het ook een tocht zijn, en dus niet een gebeuren binnen de warme geborgenheid van een kerkgebouw, maar op de tochtige plaats, pleinen en straten, van de publieke opinie. Daar trachten we dan ook uit te zeggen wat in ons lijf aan bewogenheid voor of tegen het onrecht en voor de slachtoffers daarvan.

Delbeke: U heeft de thematiek samengevat of samengebracht in drie affiches, (Beeld wordt uitgezoomd, waardoor ook Delbeke helemaal mee in beeld komt (in profiel), Goris blijft frontaal in beeld) misschien kan u over die affiches, in verschillende kleuren dan nog iets zeggen?

Goris: Wij hebben dit jaar de tocht willen opbouwen aan de hand van drie kernwoorden eigenlijk: lijden, strijden en bevrijden. En wij hebben dat vormgegeven in een affiche, ook in een brochure. De eerste affiche (beeld op rode affiche die op de achtergrond hing in de studio: Goede vrijdag, het land van het lijden, tekening van persoon die geknield zit met armen open) probeert een overzicht te geven van het land van lijden, dat toch een zeer breed land is van dag tot dag. Dat gaat van de inval op dit moment in Nicaragua, de opstelling van de kernraketten, (beeld terug frontaal op enkel Goris, tot aan de ellebogen, hij kijkt naar Delbeke (links voor ons) de massale werkeloosheid, de groeiende zelfmoord bij kinderen enzovoort.

Delbeke: Ook denken we aan acties van Amnesty International, van broederlijk Delen.

*Goris: *knikt* Goed, een tweede stap die daarop aansluit is genoemd: het zaad van het verzet. (Beeld op tweede affiche naast de rode, dit maal een oranje 'het zaad van het verzet', met tekening van man die één hand uitstrekt alsof hij 'STOP' roept) Dat betekent mensen hier bij ons in de Derde wereld, overal ter wereld, leggen zich niet zomaar neer bij dat onrecht en bij dat lijden. (beeld terug op enkel Goris) Er zijn bijvoorbeeld op dit moment een aantal Vlaamse mensen in Nicaragua aanwezig om te helpen om dat land toch nog wat restanten te helpen geven, ondanks de inval. Er zijn de comités voor de toppers, er zijn de mensen die aan de parochies werken aan Broederlijk Delen en aan andere acties. Er zijn op verschillende plaatsen, zijn er eigenlijk, plaatsen waar men aan het verzet tegen het lijden werkt. Een derde fase die daar uit voortvloeit is het ontkiemen van de hoop. (beeld op derde groene poster 'ontkiemen van de hoop', prent van man die naar boven kijkt met z'n armen open)*

Delbeke: De groene affiche?

Goris: Dat is de laatste affiche, de groene waar dat de vrouw met wijd gespreide armen staat om te zeggen: het verzet brengt bevrijding voort. Het is niet zomaar zo... allez... zonder perspectief, maar de bevrijding, de opstanding, de verrijzenis is ons aangezegd, is ons beloofd is al zichtbaar op sommige plaatsen, zij het klein, maar toch al aanwezig.

(Beeld op beiden, waarbij ze allebei redelijk frontaal naar de camera zitten)

Delbeke: Ja, je hebt al iets gezegd over een brochure die eventueel nog kan aangevraagd worden voor wie nog iets zou willen doen voor morgen. Uh.. die goede vrijdag tochten zijn soms stille goede vrijdag tochten genoemd omdat men met fakkels en kruisen in stilte eigenlijk op straat iets laten zien? En dan met ook plakaten vermoed ik ook?

(Beeld enkel op Goris)

Goris: Ja, het is niet onze bedoeling om een euh lawaaijige demonstratie op te zetten, maar juist door de ingehouden stilte kenbaar te maken wat ons bezig houdt en duidelijk te maken dat dit een niet alledaags gebeuren is. Dus in stilte op straat komen, denken wij heeft een veel grotere impact op de mensen die errond lopen dan schreeuwen en roepen zoals dikwijls wel gebeurt. (beeld op beiden, redelijk frontaal)

Delbeke: uh... dat wordt op veel plaatsen al gehouden, u hebt geloof ik een duizendtal brochures verspreid hé? Deze actie krijgt veel weerklank, hebt u de indruk?

Goris: Wij hebben de indruk dat die weerklank sterk groeit zelfs, uhm... de voorlopige cijfers op dit moment zijn dat er toch al op 51 plaatsen zulke goede vrijdagtochten doorgaan. En gewoonlijk wordt het pas na Goede vrijdag pas duidelijk hoeveel dat er geweest zijn.

Delbeke: Goed, Gie ik dank u voor uw toelichting.

Beeld op Cassiman, zij kijkt de camera frontaal aan en spreekt de kijkers aan

Cassiman: Kerkwerf biedt ook altijd een boekentip aan.

rustige fluitmuziek

In beeld een cover van een boek: Cahiers voor levensverdieping, 'Binnen het jaar – het lijden en de dood van Jezus' – Robrecht Michiels'. Het beeld zoomt in op een geel vierkant op de cover en vervaagt. De volgende witte tekst scrollt over dit vervaagde beeld: 'Waarom en waarin verschillende lijdensverhalen in de evangeliën van elkaar? Hoe leggen evangeliën zelf de kruisdood van Jezus uit? En vooral: Wat zegt Jezus 'lijdensverhaal over het mysterie van lijden en dood in elk mensenleven? Het boek is geen gemakkelijke lectuur, maar wel heel geschikt voor deze passie – en paastijd. 'Binnen het jaar. Het lijden en dood van Jezus' is geschreven door Robrecht Michiels en is in de boekhandel te koop of te bestellen. Deze uitgave van Altorica kost 395 fr.'

Beeld op Delbeke, centraal, frontaal, spreekt de camera aan.

Delbeke: Laatste bijdrage in deze weekaflevering van Kerkwerf is het lied van de maand en dat wordt gezongen door de cantorij Ter Duinen in Mariakerke bij Oostende, onder leiding van Lieve Timmers.

Beeld op orgel

Beeld wordt uitgezoomd.

Beeld op het koor dat zingt, dirigent is een vrouw, koor is gemengd (zowel mannen als vrouwen, zowel oudere vrouwen als vrouwen van middelbare leeftijd)

Sfeerbeelden tijdens het koorlied.

Studio

Emmi Cassiman centraal, frontaal in beeld, spreekt de kijkers aan.

Cassiman: Morgen en overmorgen op witte donderdag en goede vrijdag zendt de katholieke radio telkens om half 7 's avonds op BRT1 gelegenheidsprogramma's uit en vanzelfsprekend is de radio er ook op paaszondag.

Onze volgende televisieafpraak maken wij aanstaande woensdag, maar dan wordt het een laatavondprogramma met een overzicht van 1 jaar Scherpenheuvel. We wensen u verder nog een goede Goede Week.

Eindgeneriek met KTRO logo en muziekje

Logo wordt uitgezoomd

Rechts komen de contactgegevens in beeld:

KTRO

Postbus 13

1040 Brussel

02/735.48.49

[514, 1984] Kerkwerf.

Beschrijving in programmalijst

16 mei 1984.
1 filmrol
-Bijbel voor de jeugd van pater Olav Van Outryve. (film)
-De parochie O.L.Vrouw in Sint-Niklaas neemt op 14 april haar door brand geteisterde kerk weer in gebruik. Een brand: ramp of kans? (film)
-Openpoortdag van het Grootseminarie van Brugge ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan. (ENG)
-Emmaüsdag op Tweede paasdag in Hasselt. (ENG)
-Lied van de maand: "Nu triomfeert de Zoon van God" (ZJ 425) met de Dender Kantorij uit Oudegem o.l.v. dhr. en mevr. Maes.
-Een boek om te kopen: het pakket "Uw Rijk kome" met boek en twee cassettes over het "Onze Vader" (uitg. Eigentijdse Jeugd).
-Davidsfonds-congres van 5 mei over "christenen vandaag". Studiogesprek met Maurice Luyten.
-Oecumenische viering op 5 mei in Mechelen met een Anglicaanse delegatie uit York. (film)
-Eerste gelovige vrouwendag op 5 mei in Koekelberg. (ENG)
-Pinksterbedevaart naar de zwarte Onze Lieve Vrouw van Poponguine in Senegal. Filmbeelden van Vlaamse toeristen.
-Info: opendeurdagen van het Grootseminarie in Brugge - Emmaüsgroepen in andere bisdommen - Pinksterviering van de Charismatische beweging.

Transcript

Startgeneriek: ktro met muziek

Studio

Beeld: Twee presentatoren aan een tafel met micro's, op de tafel staat aan de zijkant 'KERKWERF'. De vrouw rechts (Cassiman) zit frontaal naar de camera, de man links (Delbeke) zit in profiel (naar een andere camera gericht)

Cassiman: Welkom bij Kerkwerf, het maandelijks magazine van de KTRO, met flitsen uit het leven van de kerk in ons land.

Beeld: kerkwerf als titel

Tekst die van onder naar boven rolt:

O.L.V.-parochie St-Niklaas
Open Poortdag Seminarie
Emmaüsdag
Lied van de maand ZJ 245
Boekentip
Davidsfondscongres
Mechelen – York
Vrouwendag
Pinksterbedevaart

Gesproken tekst bij de beelden (stem Delbeke):

Kerkwerf bezoekt vandaag de Onze Lieve Vrouwenparochie in Sint-Niklaas, de Openpoortdag in het seminarie van Brugge, De Emmaüsdag in Hasselt. Het Oost-Vlaamse Oudegem voor het lied van de maand. Er is ook een boekentip, nieuws van het Davidsfondscongres, een oecumenische viering in Mechelen, de eerste katholieke vrouwendag in Brussel, een pinksterbedevaart in Senegal

Studio

Presentator: En zoals altijd beginnen we met een stukje bijbel voor jongere kijkers, met illustraties van Reinhart Herman.

Prent:

Beeld Het oude testament, Bijbel voor de jeugd, Olav van Outryve o.p. **fluitmuziek begint**

Cover van het boek rolt van onder naar boven, waardoor de prent op de cover ook zichtbaar wordt. Er staat een tekening op de voorkant: een man met een oranje gewaad met een stok die ertegenaan leunt.

Beeld: We zien een man (Van Outryve (VO)) omringd door kinderen in een zetel. Enkele kinderen zitten op de grond. De man zit met een boek op de schoot in de zetel.

VO: *Gebeurt het niet soms dat je jongens of meisje in je klas hebt die denken dat ze meer zin dan de andere?* *kinderen knikken en zeggen zachtjes 'ja'. En waarom zouden ze dat denken? Waarom?

Meisje: *Met hun kleding *lacht**

VO: *Met hun kleding? Omdat ze beter gekleed zijn? Anderen hebben een schonere boekentas.*

Meisje 2: *Schone schoenen?*

VO: *Of schonere schoenen! Vind je het ook niet moeilijk om voor zo'n jongens en zo'n meisjes vriendelijk te zijn?*

Kinderen: *Ja... *knikken**

VO: *Ze zijn soms vervelend... Wel zo'n vervelende jongen, was ook Jozef.*

De tekst wordt telkens voorgelezen door VO en de kinderen. Het verhaal wordt begeleid door prenten die in beeld komen.

Fluitmuziek begint.

Prent van voorkaft van boek: boom met man in oranje gewaad ertegen.

Studio

1 Emmy Cassiman (naam verscheen in beeld) zit frontaal naar de camera gericht en spreekt de kijker aan.

Cassiman: *Wat doe je als je pas gerestaureerde kerk afbrandt? Is dit een ramp of een kans?*

Kerk

Beeld van poort van de kerk, zoomt geleidelijk aan uit naar boven, naar de toren.

Cassiman (audio): *Een antwoord op die vraag kregen we 14 april in de Onze-Lieve-Vrouwe-parochie in Sint-Niklaas... Letterlijk een Kerkwerf.*

orgelmuziek

Beeld van binnenkant van kerk. Een groep midden staat in het midden van het gangpad.

Beeld van jong gezin met dochter die naar boven kijkt naar het gebouw. Het meisje wijst naar iets.

Beeld van drie vrouwen die in de kerk wandelen en rondkijken.

Beeld van groep mensen die langs de stoelen stapt

Beeld van man met das, op de achtergrond een kaars. Hij wordt tot onder zijn borst gefilmd.

Belichting is grijs, maar hij is in tegenstelling met de achtergrond veel lichter.

Interviewer: *Meneer Dhont, het is hier een gewone zaterdagmiddag en de kerk is vol volk. Hoe komt dat nu?*

Dhont: *Voor ons is dat geen gewone zaterdagmiddag. Het is de eerste zaterdagmiddag sedert 22 oktober dat we in ons kerk zijn. Ze is open vanaf na de brand.* (Naam verschijnt: J. Dhont vrz.

Parochieraad)

Interviewer: *De kerk is opnieuw geopend, wat is er gebeurd?*

Dhont: Wij zijn dus zeer verrast geweest op zaterdag 22 oktober, dat juist na de restauratiewerken ons kerk afgebrand is. (beeld van afgebrande kerk (dak)). Dus alle moeite gedaan met mensen van de eigen parochie om ze toch terug bruikbaar te maken tegen de Goede week. En we zijn erin gelukt.

Gelijkaardig beeld maar op andere man

Interviewer: Wat heb je precies moeten of mogen doen hier? Wat voor werk?

Man: Ha... feitelijk opkuisen, die eerste dingen.. was meer het houtwerk opkuisen hé. Das allemaal afgeschuurd met stolwol, White spirit en ook ja... en opgeboend he.

Interviewer: Hoe lang heeft dat geduurd?

Man: Ongeveer een week of vijf, zes.

Interviewer: 5/6 weken en hoeveel mensen hebben eraan gewerkt?

Man: Dat varieerde hé, met momenten waren we met een ploeg van 10/12 mensen, (foto van hoe mensen een beeld aangeven aan een persoon op een ladder) met momenten waren we met vijf, maar gemiddeld wel 5-7 tot 10 mensen alzekeer.

Zelfde man in beeld, maar andere man links van hem erbij.

Interviewer: En welke mensen hebben daar nu eigenlijk aan gewerkt?

Man 2: Ja, die kwamen eigenlijk uit alle lagen van de bevolking: bedienden, er waren werklozen bij, menen die pensioen waren. Iedereen die gemotiveerd was om de kerk te helpen opkuisen.

Interviewer: Het is dus geen firma die hier werkte?

Man 2: Nee, zeker en vast niet. Het was vrijwilligerswerk.

Twee vrouwen rechts centraal in beeld. Goed belicht tov grauwe achtergrond (wss dichtbij raam)

Vrouw 1: Wij zijn dus eerst begonnen met de stoelen af te wassen, daarna hebben wij de stoelen op elkaar gestapeld, plastic over gelegd, (camera zoomt in op sprekende vrouw) maar achter een dag of 14 was dat terug hetzelfde. Dan hebben wij die terug moeten afwassen. Ze zijn toch vier keer door onze handen geweest.

Dhont komt weer in beeld

Interviewer: Een levende parochie, wat gebeurt hier allemaal?

Dhont: Hier gebeurt inderdaad veel. Het is een open parochie. Wij hebben in onze parochie dus enkele structuren, maar eigenlijk gaat het nog veel verder. Wij werken vanuit een drietal algemene doelstellingen 'zodagezegt': kijk als kerkgemeenschap moet er op de eerste plaats een gemeenschap zijn buiten de muren van onze kerk en zelf buiten de muren van onze eigenheid zo. En daarnaast hebben we ook die grote bekommernis van meer en meer mensen een stuk verantwoordelijkheid te laten dragen binnen de parochie, maar dat alles moet gedragen zijn door een vorm van evangelisch leven en binnen onze parochiegemeenschap hebben we een 34-tal werkgroepen die elk vanuit hun eigenheid werken, maar eigenlijk maar de stimuli betekenen om naar de gemeenschap toe te gaan

Beeld op man die voor pamfletten staat met kindertekeningen. Hij is linkscentraal tot onder z'n schouders in beeld

Man 3: Ik ben lid van één van de groepen, dus één van die groepen die zich engageren in de parochie en meer speciaal hou ik me bezig met de kinderen van de parochie. (Beeld: brief 'kinderwoorddienst, affiche die uitlegt wat ze juist doen bij de 'kinderwoorddienst – zoomt uit naar knutselwerkje) en met een negental mensen verzorgen wij de kinderdienst elke zondagvoormiddag. Ergens is er een ervaring in ons die vroeger leefde, wat we de kille kerk ervaring zouden kunnen noemen. (beeld naar man 3) De kinderen begrijpen de eucharistieviering niet, zij worden daar ook niet voldoende in geïntegreerd. En dan hebben we met een aantal menen gezegd dat daar een terrein lag waar we iets

konden doen. En dan hebben we daar geprobeerd de kinderen een stukje de warmte van de kerk te kunnen laten voelen. We zijn echte vrienden geworden. Die groep jonge mensen en die kinderen, dat gaat heel goed en dat is heel fijn.

Dhont komt terug in beeld

Interviewer: Er is vanuit de scholen ook een heel project losgekomen rond de herbouw van de kerk of het in orde brengen van de kerk.

Dhont: *grijnst* Gelukkig iets zo... dat was eigenlijk gegroeid vanuit een voorstel van de parochie om kindertekeningenwedstrijd (beeld: verschillende kindertekeningen één voor één getoond) te houden. Maar er was onmiddellijk een werkgroepje ad hoc bezig die zich daartoe inzette. En ze zeggen: kindertekeningen zo mager als het maar kan hé... en vanuit heel de pedagogiek van de school is daar een projectwerking rond ontstaan en je hebt daarjuist de resultaten gezien in het parochiehuis. Het is echt werkelijk aanmoedigend hoe de acht scholen die op ons parochie werkzaam zijn er allemaal zijn toegetreden en zelfs vandaag hier heel sterk vertegenwoordigd zijn.

3

Interviewbeeld: terug vrouw 1

Interviewer: En vond ge dat nu de moeite waard om al dat werk te doen zo?

Vrouw 1: Ja wij vonden dat echt de moeite waard. Omdat wij ons hier thuis voelen in deze parochiekerk en daarmee waren wij zo bereid omdat allemaal te doen.

Studio

We zien de mannelijke presentator (Geert Delbeke – zie ondertitel), hij zit frontaal en centraal naar de camera gericht

Delbeke: Feest in het bisdom Brugge dat 150 jaar geleden heropgericht werd. Daarom hield het priesterseminarie op 14 april een Openpoortdag voor jonge mensen.

Brugge

(beeld van achtergronddoek met 'open je ogen, oren, hart' en verschillend mensen die vrolijk een gekende dans op de muziek dansten)

Delbeke (stem): De seminaristen boden hun 200 gasten een stevig gevuld programma aan rond het thema: open je ogen, open je oren, open je hart.

4

Beeld: jonge vrouw met kort haar wordt geïnterviewd, linkscentraal gefilmd, achter haar nog een heleboel mensen.

Vrouw: Ja ik wist eigenlijk niet wat dat hier allemaal was in het seminarie en ik wilde dat gebouw wel een keer zien en weten hoe dat de mensen die voor priester willen leren hier leven.

Jonge Man komt in beeld

Man: Ja als je van seminarie hoort in het dagelijkse leven, dat staat zo ver. Dacht ik, keer van dichtbij gaan kijken hoe die mensen het daar stellen

Interviewer: En?

Man: Valt mee.

Interviewer: Wat hebt u gedaan?

Man: We hebben al diamontages gezien over Charles de Foucaux, we hebben al gaan picknicken in het gras en dan volksdansen gehad net.

2 jonge mannen komen in beeld

Man 2: *Voor mij in het bijzonder omdat ik dus student ben aan de universiteit. Ik wil ook eens zien wat een opleiding hier is. Dus geen universiteit, maar het is toch ook wel zes jaar*

Beeld binnen in het gebouw. We zien ruggen van personen die naar een bord met informatie kijken. Beeld van man die uitleg geeft aan de groep (mannen en vrouwen) die naar het bord kijkt. De man lijkt een beetje zenuwachtig, niemand kijkt naar de camera

Man 3: *Wij staan om 6u30 op, om 10 voor 7 is er een morgengebed in de kapel of in de kerk. Om 5 na 7 ongeveer is er meditatie, ook alle dagen en dan iedere dag ook is er eucharistie om 7u30. Om 8 uur is er morgenmaal en dan om 9 uur beginnen de lessen. 's Namiddags zin we vrij, ja tenzij we zang hebben of dictie of turnen en sport.*

Beeld buiten, waar man uitleg geeft bij een plattegrond. Groepje omstaanders (enkele vrouwen, vooral mannen) kijkt geïnteresseerd.

Man 4: *het grondgebied van het seminarie behoorde toe aan de abdij van Ter Doest in Lissewege. Lissewege is dus een klein dorpje naar de kust toe. Zij hadden hier in Brugge een Refugum of toevluchtsoord.*

koorzang start Er wordt ingezoomd op de toren van een kerk/kapel.

Beeld = raam

Uh, het priestermilieu dat is zo een beetje, in onze maatschappij, dat wordt zo'n beetje weggestoken hé. Zo dat is iets, heel eigenaardig he. Ze spreken daar nooit over, dat is iets waar je in feite nooit kennis mee maakt en gewoon uit nieuwsgierigheid.

Beeld van groep mensen die door de gangen loopt

Delbeke (stem): *Aan nieuwsgierigheid kwam de Openpoortdag van het Seminarie ruimschoots tegemoet met rondleidingen, diamontage, tentoonstelling. In de seminariekerk werden de groepen met woord en lied mee aan het programma 'open je hart', thema's ik en de andere, ik en de wereld, ik en God.*

Beeld: verschillende mensen met naamkaarten achter een (spreek)tafel

Spreker op de achtergrond: *Een jong echtpaar, jongeren uit Amnesty International en Caritas Gemeenschap en een jonge priester brachten het publiek op temperatuur.*

Beeld: een meisje zit neer op de grond, een man houdt een micro onder haar.

Meisje: *Uhm ik zou de vraag willen stellen aan Marijke en Danny en ik zou willen vragen hoe zij heel concreet God voelen werken in hun leven.*

Beeld: zelfde maar met jongen:

Jongen: *Het is een vraag voor Bernadette en Jan, als wij dan om kwart voor 8 tijdens het nieuws zien hoe mensen gefolterd worden en gemarteld en opgesloten worden en nog weet ik wat allemaal. Kan je dan nog spreken van een barmhartige vader? Kan ik dat nog wel toelaten?*

Beeld: zelfde maar met nieuw meisje

Meisje: *ik was verwonderd toen dat de drukte van het leven u zo kan opsorpen dat ge dan God zou kunnen vergeten, omdat je dan bijna geen tijd hebt omdat ik dacht als mij n echt gegrepen is door de liefde van God en als men iemand echt bemint, dan vindt men hier altijd tijd voor en dan zou men hier tijd voor maken ten koste van alles.*

Man met de micro: *maar dat is geen vraag dat is een lesje dat je krijgt.*

meisje houdt beschaamd en giechelend haar hand voor haar mond* *Anderen in de zaal lachen mee

5

6

Een dirigent in beeld, jongeren zitten er voor op de grond.

Presentator: In kleine groepjes zochten bezoekers van de Openpoortdag naar namen voor God. Die namen werden voorgelezen tijdens een gebedsmoment.

Een jonge man komt in beeld aan de micro

Man: Stem van mijn geweten, God die ik zelf soms maar niet vinden kan en alles noem

koorzang op de achtergrond

Beeld: jonge man komt rechtscentraal in beeld buiten. Achter hem veel andere bezoekers van de Openpoortdag.

Jonge man: Priesters zijn meestal, vind ik zo, zo enthousiast en toch tis, ze hebben niet veel reden om enthousiast te zijn... toch... als je dat hier ziet, kan je wel begrijpen waarom

Nieuwe man komt in beeld

Interviewer: Waarom ben je naar hier gekomen?

Man: Ja waarom, om priester te worden.

Interviewer: ja, u hebt de keuze gemaakt?

Man: Ja ik heb de keuze gemaakt.

Beeld met kommetjes met hosties, op de achtergrond ruggen van mensen. Er wordt uitgezoomd. We zien de eucharistieviering. Iedereen zit op de grond met z'n hoofd naar beneden te bidden. **Er luidt koorzang op de achtergrond.**

Stem: De openpoortdag eindigde met een eucharistieviering voorgegaan door hulpbisschop Naritan.

Studio

Delbeke: Volgend weekeinde, en dat tot en met dinsdag 22 mei, houdt het Groot Seminarie van Brugge opendeurdagen voor alleman en iedereen met tentoonstelling van zijn bibliotheek en kunstbezit.

Emmy Cassiman: En van Brugge naar Hasselt waar op Tweede paasdag jongeren kwamen voor een jaarlijkse Emmaüsdag.

Emmaüsdag

Beeld: Jongeren zitten met velen op de grond in een open ruimte (kamer), in kleine dicht bij elkaar zittende groepjes. De ruimte zit vol.

Beeld: man aan de micro, rechts centraal, normaal belicht, achter hem 2 pamfletten van figuren (Jezus?). De man blijkt Lambert Van Herk, pr. (ondertitel tijdens z'n eerste zin in beeld)

Van Herk: In zijn voetspoor wil ik leven, wil ik proberen te leven. Maar ik moet het voetspoor van hem vandaag nog eens opnieuw ontdekken, nog wat duidelijker zou ik zeggen, de maat van zijn schoenen zien, om te weten hoe ik mijn schoen moet zetten. We gaan kijken naar Jezus. Dit zou een eerste opdracht zijn. Mag 'k u die rustig toevertrouwen. Een meditatief moment.

7

Beeld: Jongeren op de grond in grote ruimte in groepjes zittend. Rondom hen pamfletten. Er wordt met elkaar gebabbeld/gediscussieerd. Er zijn zowel mannen als vrouwen. Er wordt ingezoomd op een meisje die druk aan het babbelen is tegen haar omstaanders.

Presentatrice (audio): Jongeren uit het bisdom Hasselt komen maandelijks samen om het evangelie te lezen, te bespreken, toe te passen in hun leven en samen te leven. Die jongeren noemen zich Emmaüsgroepen naar het verhaal van de Emmaüsgangers. (Beeld: flitsbeelden van de pamfletten:

Jezus?, vervolg door beeld: jongeren die in kring buiten een appel eten babbelend met elkaar).
Vandaar dat de Emmaüsgroepen uit Limburg op tweede paasdag jaarlijkse bijeenkomst hielden rond het thema 'mensen van de weg'.

8

Beeld: vrouw in beeld, tot net aan schouders, rechtscentraal, kijkend naar presentator, buiten, natuurlijke belichting

Vrouw: *Wij beginnen dus altijd ons Emmaüsgroepje met de vraag: Wat hebben wij op deze maand die voorbij is gedaan met het puntje dat wij vorige keer voorgenomen hadden. Dus wij hebben geprobeerd om heel concreet vanuit de evangelietekst iets te verwoorden naar ons leven toe en de volgende bijeenkomst komen we er even op terug en dan zeggen we: kijk dat heb ik geprobeerd, dat ben ik vergeten of het is mij gelukt deze of die of die moeilijkheden heb ik daarmee ondervonden.*

(Beeld van vrouw die appel eet)

(Beeld van drie mensen die babbelen met elkaar in groepjes, zittend op het gras en eten)

(beeld terug op vrouw die geïnterviewd wordt)

Interviewer: *dus Emmaüswerking is niet iets met een mooi prentje braaf met Jezus bezig zijn, je hebt ook een echt degelijk engagement voor mensen.*

Vrouw: **knikt*. Ja ge kunt dat daar niet los van maken zo, ge kunt dat evangelie niet zomaar nemen ter hand en dan het... ja... dat spreekt alleen maar als ge dat in het leven omzet.*

Beeld van decor op podium: tekst achteraan op doek 'mensen van de weg', vooraan drie mensen die aan tafel zitten met brood en wijn in beker, drie wegwijzers naar rechts gericht met reistas

Beeld: Priester komt in beeld links, hij kijkt naar de interviewer, geen extra belichting

Interviewer: *Monseigneur, wat is dat allemaal? *lacht** (beeld wordt uitgezoomd, voor hem ligt onder andere een grote landkaart, ook de presentator zien we lachend in beeld)

*Monseigneur Schruers: ze hebben mij gevraagd zelf seffes te vertellen wat je in je rugzak moet steken als je de tocht door het leven gaat. Ik heb mijn rugzak er nog een keer bijgehaald (hij neemt z'n rugzak vast onderaan buiten beeld, en raakt z'n tentje aan, de camera zoomt in naar beneden: rugzak, sportschoenen, tent, paspoort liggen op trapje naar podium) en mijn tentje heb ik ook al regelmatig gebruik en ik ga een beetje vertellen wat je moet meenemen als je op tocht gaat. Ik vind het op de eerste plaats wel belangrijk dat je licht hebt. In zo'n tentje van mij is het soms wel koud (titel onderaan: Bisschop P. Schruers), maar als je 's avonds een half uurtje zo een kaarsje aansteekt, dan heb je het warm. En ook je weg wilt zoeken hé dat vind ik ook belangrijk op de tocht van het leven. (Hij heeft een kaars vast, er wordt ingezoomd op de kaars) Dat je regelmatig een kaars aansteekt, dat je nadenkt, Wat is duister in mijn hart, hoe kan de heer mij het licht ontsteken, hoe kan ik licht zijn voor de andere. Hé, kijk dat is een kaart van de Hoge Venen *Monseigneur neemt de kaart vast, het evangelie ligt erop*, ik ga morgen een hele dag alleen wat zwerven in de hoge Venen. Ik vind je moet een goede stafkaart hebben als je op tocht gaat en voor mij is die stafkaart het evangelie *Hij geeft het aan de presentator, die geeft het snel terug*, het evangelie dat al een dertigjaar oud is, dat al heel snel versleten is. Ik vind ook: je moet ook een sportuitrusting meenemen hé (ingezoomd op de sportschoenen die Monseigneur vastneemt). Ik probeer dat in mijn leven regelmatig wat te doen. Het beste instrument wat je hebt, is je eigen lichaam. Ze zijn ook wel niet proper maar... (uitgezoomd)*lacht* ze worden heel veel gebruikt. Ik vind het ook belangrijk een notaboekje mee te nemen * Monseigneur neemt het vast en bladert erdoor* (er wordt ingezoomd op het boekje). Daar schrijf je adressen in van vrienden, van armen, van Amnesty international en een beetje zegels hé om wat brieven te schrijven naar je vrienden onderweg en wat telefoonnummers om dan te kunnen telefoneren. Ik heb ook een Italiaans woordenboekje (Camera volgt z'n handen en wat hij allemaal vastneemt) *neemt woordenboek vast en bladert erdoor* omdat ik vind 'je moet de mensen in eigen taal aanspreken, wel zo het woordje vrede zou je moeten kunnen zeggen in alle talen: Pace, Pax, paix,*

enzovoort. Dan heb ik nog mijn dagboek zo, een logboek *neemt vast*. Ik vind dat als je te voet gaat, kun je veel zien, dan moet je heel veel opschrijven, anders kon je even goed met de sneltrein gaan. Dus dat zijn natuurlijk... en dan natuurlijk ook een kruis eigenlijk neemt vast en toont, dat je ook in je tent voor je kunt hebben en 's avonds betekent dat ook heel veel voor mij.

Beeld: kaars die hij toonde

Beeld: evangelie die hij toonde

Beeld: houten kruis die hij toonde met tekst 'Jesus Caritas'

Studio

Beeld: Cassiman, centraal, frontaal, er liggen heel wat papieren op haar bureau

Cassiman: Dergelijke Emmaüsgroepen van jongeren ontstaan ook in Andere bisdommen, vragen om inlichtingen geven we graag door

Delbeke: Het lied van de maand is een paaslied van de zestiende eeuw. 'Nu triomfeert de zoon van God'. Het is het lied nummer 425 in het kerkelijk zangboek, Zingt Jubelate. Wij leren het aan met de Dendercantorij uit Oudegem onder leiding van dhr. En mevr. Maes.

Kerkgebouw

9

Beeld: Mannelijke zet de muziek in **Achtergrondmuziek: orgel**

Beeld: vingers die op orgel spelen. Het koor begint op de achtergrond mee te zingen, de tekst van het lied wordt in de ondertiteling meegegeven. Beeld wordt uitgezoomd. We zien een kind naast de orgelist (om de bladmuziek om te draaien). We zien ook het koor erachter zingen. Ze zijn allemaal in uniform, een uniform voor de meisjes en een uniform voor de mannen achterin.

Beeld op mannelijke zangers, er is een mix van jonge en oudere mannen. Niemand kijkt in de camera maar houdt de ogen op de dirigente. Één iemand kijkt soms eens in de camera.

Beeld op de dirigente die het koor leidt met haar hand.

Beeld gaat meer naar rechts en filmt het ganse koor. Ook bij de vrouwen is een mix tussen oude en jonge meisjes/vrouwen.

Beeld op kruisbeeld voorin in de kerk, uitgezoomd naar het koor dat ervoor staat.

Beeld op dirigente frontaal, beeld op toetsen van orgel, beeld op enkele meisjes in het koor.

Iedereen heeft het boek vast met één hand (linkerhand)

Beeld op ramen in de kerk dat ook het beeld van christus aan het kruis afbeeldt.

Studio

Cassiman centraal frontaal in beeld

Cassiman: Een boek om te kopen, de maandelijkse boekentip van Kerkwerf.

Beeld:

Foto van boek 'Uw Rijk kome' *fluitmuziek op de achtergrond, later ook harp en viool*

Tekst scrolt van onder naar boven op het scherm:

"Uw Rijk kome" is een boek met uitleg. Bezinning. Gebeds – en werksuggesties over het christelijk gebed bij uitstek: het ONZE VADER.

Het centrum "Eigentijdse Jeugd biedt bij het boek twee geluidscassettes aan. Ter voorbereiding van het pausbezoek in 1985. Dat het Onze Vader als thema heeft.

Het hele pakket. Boek en twee cassettes. Kost 800 fr.

Studio

Delbeke schuincentraal gefilmd, frontaal gericht naar camera

Delbeke: Zaterdag 5 mei, de eerste zaterdag van de maand mei, was een zeer drukke dag in kerkelijk Vlaanderen. Om te beginnen was er het Davidsfondscongres met een uitgesproken religieus thema. (beeld zoomt uit, we zien Luytten ook zitten aan de tafel, schuin frontaal) Meneer Luyten wat was dat thema precies dit jaar?

Luyten (beeld frontaal op Luytten, tot ellebogen, rechtscentraal, kijkend naar Delbeke): het was een congres rond een achttal onderwerpen onder het thema 'christenen vandaag, verantwoordelijk voor morgen'

Delbeke: Ja, en vanwaar komt dat?

Luyten (naam in beeld: Maurice Luyten, Davidsfonds): Dat is natuurlijk geen opzichzelfstaand geïsoleerd gebeuren geweest. Het is wel een gevolg, een onmiddellijk gevolg van het congres van verleden jaar, waar wij het hadden over een verdieping naar de fundamente van het christen zijn. Vandaaruit zijn wij nu aan de bezinning uh.. hoe wij als christene vanuit die verdieping kunnen ons gedragen ten aanzien van een aantal maatschappelijke situaties.

(Delbeke in beeld, frontaal, voor ons naar rechts kijkend naar Luyten)

*Delbeke: 'De toepassing eigenlijk?' *knik**

Luyten: De toepassing eigenlijk ja (beeld op Luyten, frontaal). Dit congres is bovendien zeer sterk voorbereid geworden door onze afdeling 'besturen', waar wij in de voorgaande maanden ernstig werk en diepgaand werk hebben geleverd met deze besturen om de diverse onderwerpen te bespreken, de vragen scherp te formuleren, ook de problemen die ten aanzien van de verschillende onderwerpen zijn gerezen, om die duidelijk te stellen, naar de inleiders toe van dit congres.

(Beiden frontaal in beeld aan de tafel, kijken elkaar aan)

Delbeke: Zijn er nu onderwerpen, thema's die eruit sprongen, die speciaal veel publiek trokken?

Luyten: ja ik denk dat daar vooral twee onderwerpen eigenlijk een bijzondere bijrol hebben genoten (beeld op Luyten frontaal). Dat is het eerste onderwerp 'Godylisch of werkelijkheid'. Dat wil zeggen de vraag naar de moeilijkheidsgraad van de religieuze ervaring in deze tijd. En het tweede: de eerbied voor het leven, rond eerbied en kwaliteit van leven.

Delbeke: Ja, jullie gaan daar nog verder mee door?

Luyten: Uiteraard, uh het is een programma van een aantal jaren, het is niet met één jaar gedaan. Dat wordt nu omgezet in programmamodellen. Bovendien is het zo dat reeds nu een aantal afdelingen hebben ingespeeld of nog zullen inspelen naar volgend werkjaar toe.

Delbeke: Goed, bedankt voor deze toelichting

Beeld: Delbeke frontaal in beeld, spreekt camera aan

Delbeke: Uh... het KTRC gaat zondagavond als in zijn radio, z'n wekelijkse radioprogramma om half 7 op BRT 1 even nader in op één van de onderwerpen van het Davidsfondscongres en wij komen er nog uitvoerig op terug zodra het verslag verschijnt van het Davidsfondscongres.

Op die eerste zaterdag van mij was er ook een oecumenische viering in Mechelen met Anglicaans bezoek uit York

Kerk Mechelen

Koorzang op de achtergrond

Kerk in beeld, van kerktop naar beneden gefilmd. Het beeld is grijs.

Beeld: binnenkant van kerk, waar mensen met gewaden rechtstaan voor het altaar. Erachter staan de priesters die het lichaam van Jezus breken?

Beeld: een zittende priester in profiel met een misboekje op de schoot

Delbeke (audio): Dank voor het verleden, maar tegelijkertijd een engagement voor de toekomst. Zo heette Dokter John Hebgood, de Anglicaanse aartsbisschop van York de herdenkingsplechtigheid op zaterdag 7 mei in Mechelen. U hoort het York Ministerchoir.

Beeld: priester met rug naar camera, zingend. Voor hem een groep kinderen die meezingen met boekje in de hand. Beeld verplaatst naar rechts en toont zo ook de achtersten van het koor.

Delbeke (audio) De 50ste verjaardag van het overlijden van lord Hellifex werd herdacht aan het graf van zijn gesprekspartner kardinaal Mercier, samen met de Franse lazarist Ortel, de grondleiders van de Mechelse gesprekken waarop professor Boudens tevreden terugblijkt. (beelden van het graf)

Man komt buiten in beeld in kostuum. Achter hem een tuin (bloemen, bomen, gras, deel huis).

Interviewbeeld: Man kijkt naar interviewer en is rechtscentraal in beeld. De titel zegt zijn naam: Prof. R. Boudens, K.U. Leuven.

Boudens: Als wij kijken naar wat allemaal heeft plaatsgehad tussen 1896, toen de paus Leo 13 de Anglicaanse wijdingen, toen hij die dus ongeldig verklaarde, en nu, dan zien we dat er enorm veel gebeurd is. Dat waren de congressen van Mechelen, of die liever de... dus die gesprekken van Mechelen in de jaren '20. Nadien hebben we eigenlijk op nog veel meer officieel niveau al die verschillende inkomsten gehad van theologische commissies, vooral dan de zogenaamde Arcik (?), waar dus over de eucharistie, over het ambt, het gezag in de kerk werd besproken. Die werden officieel aangesteld, zowel door de gezagdragers van de katholieke kerk, Paulus de zesde en de aartsbisschop van Canterbury, dokter Ramsey, dat zou gewoon ondenkbaar geweest zijn vroeger (hij lijkt nog iets te zeggen, maar beeld wordt afgeknipt)

Beeld: binnen in kerk *triumfante/royale muziek*

Beeld: Priesters lopen richting de camera en er langs.

Audio: Warm sfeer in een tijd waar er nog weinig over oecumene gesproken wordt. En ook hoopvolle, maar geen euforische geluiden op de academische zitting (beeld van mensen die in rijen zitten in grote belichte open zaal en naar voor kijken, vooraan drie personen (waaronder Boudens) aan tafeltje, sfeerbeelden). Men is zich bewust dat er nog heel wat problemen dienen uit de weg geruimd te worden vooraleer van een echte vereniging kan gesproken worden. Daarover waren alle sprekers het volmondig eens. Professor Boudens heeft twee mogelijkheden ter overweging naar de toekomst toe.

Beeld van Boudens voor tuin (achtergrondgeluid is vogels en kerkklokken)

Boudens: Wel ik denk dat concreet gezien, we moeten aan twee mogelijkheden denken. Eerst en vooral, de contacten die nu plaatshebben, die moeten wij blijven voortzetten. Contacten, gewoon menselijke contacten zelf hé, maar ook op het niveau van theologie, die zijn eigenlijk wel heel belangrijk. Maar dan is er ook een tweede punt en daar wil ik eigenlijk heel speciaal de aandacht willen op vestigen: wij moeten geschiedenis studeren. De geschiedenis van de kerk, het ontstaan van de Anglicaanse kerk 400 jaar geleden, uhm, de verdere ontwikkeling, wij moeten de personen van dichtbij leren kennen in hun historische context. Ik denk dat zo iets absoluut noodzakelijk is.

Beeld van persoonsbeeld op grafsteen in de kerk *triumfante/royale muziek met trompetten* Beeld wordt van kop tot teen gefilmd. Beeld gaat over naar namen op de muur in de kerk.

Studio

Cassiman, centraal frontaal in beeld, heeft papier vast.

Cassiman: En nog op de eerste zaterdag van mei beleefde de Vlaamse kerk een première: een gelovige christelijke vrouwendag.

Vrouwendag

10

Beeld: Affiche/prent: 'Zuster maak mij ZICHTBAAR'. Erboven staan vrouwen getekend die teleurgesteld, uitgeput en triest kijken.

Vrouwenstem: Het thema van de dag was zuster, maak mij zichtbaar binnen de kerk. Plaats van de samenkomst: de basiliek van Koekelberg (Basiliek helemaal in beeld), maar dan wel in de crypte

Beeld: Vrouw die voor het naambord staat 'Crypte (pijl naar links)', ze staat rechtscentraal en wordt van beneden gefilmd, ze staat schuin want ze spreekt de interviewer aan.

11

Vrouw: Wij hebben Koekelberg echt bewust gekozen omdat het een symbool is van de grote gevestigde kerk, (Beeld: traag inzoomen op haar gezicht) waarin wij vrouwen wel een plaats hebben, maar we ons toch niet echt thuis voelen. We zijn dan ook ondergronds gekropen omdat we eigenlijk in de kerk niet zichtbaar zijn. We doen het kleine werk, wat dikwijls niet au serieux wordt genomen. We zijn ook ondergronds gekropen omdat we willen kritiek hebben op de kerk, we willen een andere kerk.

Nieuwe vrouw komt in beeld met zonnebril, achter haar zien we de gevel van Koekelberg. Rechts centraal, tot onder schouders, kijkend naar interviewer

12

Mannelijke interviewer: Maar waarom een aparte vrouwendag, men zal u dat vooral juist in de kerk kwalijk nemen.

Vrouw: Ja, wij hebben daar lang over gepraat, ik wil dat dan ook wel zeggen, omdat het een zoekproces geweest is, maar wij zijn tot de vaststelling gekomen dat het niet onze schuld is dat wij dit vandaag apart moeten doen. Dat het eigenlijk meer te maken heeft met een maatschappij, met een kerk ook, die zich eenzijdig mannelijk ontwikkeld heeft, die voortgebouwd heeft op mannelijke denkbeelden en om ons daarvan los te maken, om ons daarover te bezinnen, moeten wij in eerste instantie, en hoelang: wie zal dat zeggen?, nog apart samenkomen.

Beeld: Geschreven affiche/lijst die ophangt:

Inrijpoorten (beeld wordt gefilmd van boven naar onder)

13

1. parochiekatechese
2. Bijbel lezen
3. Schoolpastoraal
4. Vrouw en kristendom: een combinatie?
5. Pastorale verantwoordelijkheid in de plaatselijke kerk
6. Feministische beweging
7. Kerkstructuren
8. Kristelijk vormingswerk: KAV,...
9. De kerk als werkgever
10. Liturgie vieren met kinderen
11. Vredeswerk
12. Werken met buitenlandse vrouwen
13. Theologische en/of pastorale opleiding
14. Gezondheidszorg
15. Derde wereld
16. 4de wereld

- 14 *Delbeke (stem): De 230 aanwezige vrouwen legden hun ervaring samen vanuit hun werk in parochies, hun ontdekkingen ook bij het lezen van de bijbel, hun ervaringen op school, in pastoraal (beeld van cirkel waar vrouwen op een stoel zitten en praten met elkaar), in vormingswerk, (beeld van drie vrouwen, een jonge, twee oudere, de jongste is met veel gebaar iets aan het vertellen) in liturgie, in vredeswerk, gezondheidszorg, derde en vierde wereld.*
Beeld: cirkel stoelen waar vrouwen op zitten, heel dicht bij elkaar, luisterend naar elkaar.
- 15 *interviewbeeld van vrouw buiten aan Koekelberg, rechtscentraal in beeld en kijkend naar de interviewer*
Vrouw: Waarom ik naar hier gekomen ben: omdat ik vind dat binnen de kerk eigenlijk wij vrouwen zo hard werken, veel dingen doen, maar dat dat eigenlijk weinig naar buiten komt zo. En ik vond gewoon dat de vrouw, dat we moesten samenkomen om te laten zien van: ja voila, wij werken en... euh...
Mannelijke presentator: Wat hebt u gedaan deze voormiddag?
Vrouw: Ik zat in de groep van de Buitenlandse vrouwen, omdat ik bij ons in de parochie werk met een Marokkaanse vrouw.
- 16 *Beeld van vrouw die naar interviewer stapt, op de achtergrond zien we een vrouw lopen, rechts is Koekelberg. Achtergrond v/d vrouw zijn geparkeerde auto's.*
Mannelijke interviewer: Waarom bent u naar hier gekomen vandaag?
*Vrouw: *lachend* Oh... omdat ik mij al heel lang interesseer aan de situatie van de vrouw in de kerk en dak nu heel blij ben dat er eindelijk es een dag gekomen is dat verschillende vrouwen uit België elkaar zullen ontmoeten zo... Uit Vlaanderen... *knikt*.*
Interviewer: Wat hebt u gedaan deze voormiddag?
Vrouw: Ik was verantwoordelijk voor de afdeling 'Schoolpastoraal en schoolcatechese'
- 17 *Beeld: Muur/deur met papieren richtingwijzers op geplakt. Ze wijzen beiden naar rechts. De bovenste zegt 'Kinderoppas', de onderste zegt 'eetzaal' *op de achtergrond horen we het omgevingsgeluid van de drukte op de vrouwendag**
Beeld: twee plateaus op de grond met koffie, melk, kopjes, appels. Beeld zoomt uit naar vrouwen die er in een kring rond zitten op stoelen en met elkaar babbelen.
Beeld van een meisje (kind) at een appel eet op de schoot van een vrouw, vermoedelijk haar moeder.
- 18 *Beeld: vrouw buiten, achtergrond is gevel van Koekelberg. Links centraal, kijkend naar interviewer*
Vrouw: Ik heb zo zeer de indruk (beeld wordt heel traag ingezoomd op haar gezicht) dat wij nog heel sterk aangesproken worden om de praktische dingen te doen zoals recepties leiden, glazen spoelen en euh .. misschien kerk poetsen en en en die dingen zo meer, maar...
Interviewer: Dus het feit dat u voorzitter bent van de parochieraad betekent niet dat het oké is?
Vrouw: euh, voor mij althans niet néé, omdat ik eigenlijk andere interesse heb qua pastorale bedrijven enzo en ik vind... dat komt daar nog niet genoeg aan bod. Het geestelijke in de parochie, dat is nog altijd voor priesters.
- 19 *Nieuwe vrouw komt in beeld. Achter haar rechts zien we het aanwijzingsbord 'crypte'. Ze staat rechts, de interviewer staat links (we zien z'n schouder in beeld). Hij is groter dan haar en moet naar hem opkijken gezien hij zo dicht staat.*
Vrouw: Één van onze sterkste ervaringen was eigenlijk van: vrouwen denken anders dan mannen, gaan anders met de dingen om en als vrouwen in de kerk wat gaan betekenen en ze doen het op z'n mans, dan gaat het even fout denk ik als dat het nu gaat.

20

Beeld: vrouwen babbelen en staan rond tafel met allemaal boeken

Mannenstem (audio): *Dat keert telkens ook weer in de snel groeiende boekenoogst over vrouw en geloof. (camera films de vele boeken op de tafel (tafel ligt vol) van rechts naar links (Uit eigen beweging van Van Molle ligt er trouwens ook bij). Vrouwen schrijven hoe zij de bijbel lezen, hoe zij geloven. Het is anders, het is verrijkend voor kerk en christendom.*

Beeld van twee vrouwen, interview, centraal, achterrechts de gevel van Koekelberg, linksachter geparkeerde wagens.

Mannelijke interviewer: *Wat willen jullie nu? In de kerk de macht overnemen, de plaats overnemen van mannen?*

21

Rechtse vrouw: *Nee helemaal niet hé. Dus wel een gelijke functie krijgen zoals de mannen, zodanig dat we onze plaats kunnen hebben en ook onze eigen vrouw-zijn in de kerk brengen.*

Linkse vrouw: *ja, we willen alleen zoals in de bijbel bij Jezus gewoon vrouw zijn met de andere*

Camera schuift naar links, een derde vrouw komt in beeld

Nieuwe vrouw: *Daar ben ik het mee eens uhm.. ik vind dat wij in de kerk te weinig aan bod komen en te weinig onszelf mogen zijn en allez, te weinig mogen inbrengen, wij worden niet au sérieux genomen.*

(kort beeld van boek: 'Vrouwen geen priester?')

interviewer: *Vrouwen, priesters?*

Linkse/nu middelste vrouw in beeld

linkse (nu middelste vrouw): *Ja het is niet echt noodzakelijk voor mij, maar God heeft de mens toch geschapen als man en als vrouw?*

(Kort beeld van vrouwen die van en naar Koekelberg stappen, rechtsonder zien we de drie vrouwen met onze interviewer praten, de interviewer staat met z'n rug naar de camera.)

Beeld op de drie vrouwen

Rechtse vrouw: *Dus ergens voorgaan, niet prioritair priester daarvoor, maar voorgaan. Voor anderen. Ook voor de vrouw*

Linkse/nieuwe vrouw: *waar ik vind dat er ook priesterschap in moet*

Rechtse vrouw: *Kan erbij, ja*

Linkse/nieuwe vrouw: *hé dat moet, dat vind ik ook, dat moet. Allez ik ga niet zeggen 'dat moet morgen', maar ik vind daar werk van moet gemaakt worden, dat dat mogelijk moet gemaakt worden.*

22

Beeld in de zaal. Vanop podium gefilmd, achter twee gitaristen. Het publiek zit frontaal naar de camera. De zaal is goed gevuld. Ze zingen samen een lied. In het publiek zie ik minstens 1 (oude) man?

23

Beeld: de tekst op papier geschreven 'Vrouwen kom er nu maar bij, niet meer krom, maar recht staan wij. Handen in elkander, verzet je en verander.'

24

Beeld: vrouwen die elkaar rechtekken van de stoelen

Mannelijke audio: *De eerste gelovige vrouwendag formuleerde geen eisenpakket. De vrouwen (affiche terug in beeld van zuster maak mij zichtbaar) wilden elkaar zichtbaar maken zegden ze, elkaar oprichten, figuurlijk en daarom ook letterlijk.*

(terug beeld van vrouwen die andere vrouwen rechtekken, dit gaat zo door van voor naar achter, rij per rij, de vrouwen lachen naar de vrouwen die hen rechtekken)

Studio

Delbeke zit centraal frontaal weer...

Delbeke: Op tweede sinksendag houdt de katholieke charismatische vernieuwing haar jaarlijks pinksterfeest in de Limburghal in Genk. Op tweede sinksendag ook trekken 10000 Afrikanen (foto van heel veel afrikanen aan de kust op het strand en in de zee) uit de droge sagèlanden (?) op bedevaart naar de Zwarte onze lieve vrouw van Popoguin, een plaatsje aan de kust van Sénégal, in alle opzichten een verfrissend oord.

Cassiman centraal frontaal in beeld, spreekt camera aan

Cassiman: En waarom nu deze Afrikaanse bedevaart in een Vlaamse Kerkwerf? Omdat het meimaand is en omdat wij ook willen in onze kille lentedagen denken aan diegene die op bedevaart gaan om water en regen en ook nog omdat toevallig vorig jaar enkele Vlaamse toeristen deze bedevaart konden meemaken. Een aansporing dus voor Vlaamse vakantiegangers, wanneer ze zich ergens met vakantie bevinden, dat ze zouden ter plaatse contact opnemen met het christelijk en gelovig leven.

Afrikaans gezang start

Afrika

Beeld van gebouw omringd door bomen en rozen.

Van bomen uitgezoomd naar vlag van Sénégal, met mensen erachter (rug naar ons)

Mannelijke presentator (audio): de verering van de zwarte Onze Lieve Vrouw van Popanguin gebeurt in Senegal niet anders dan in Europa. Een defilé voorbij het heiligenbeeld dat schroomvol aangeraakt wordt.

Beeld: vrouwen die knielen bij Mariabeeld en het beeld aanraken

En ook in Afrika T-shirts met de naam van het bedevaartsoort. (T-shirt in beeld: Popongune 83 marche Pélerinage) (beeld op altaar met allemaal priesters rond, buiten maar overdekt) De eucharistieviering op tweede pinksterdag brengt iedereen samen van hoog tot laag. (beeld vanuit publiek, voor ons twee ruggen, maar ertussen zien we hoe ver het publiek naar boven zit op een tribune) De bisschoppen onder leiding van kardinaal Tian Dun, (beeld van heel veel volk die de viering bekijkt) inlandse priesters, missionarissen, daaronder een tiental Belgen, maar vooral de massa van tienduizenden mensen.

De predikant spreekt hun diepste verwachting uit. Dat ze in dit genadeoord de kracht van de heilige geest mogen voelen en ondergaan. (beeld van zwarte man aan micro gevolgd door beeld van volk die op de eerste rij zit (lijkt belangrijk volk)

Beeld van priesters die viering volgen en bidden

Beelden van mensen die staand naar de viering kijken

Eindaftiteling van onder naar boven

Dit was KERKWERF

m.m.v.

Philip Debruyne s.j.

Staf Nimmegeers pr.

Marc Roseeuw pr.

Regie-assistente

Mirèse Hens

Regie
Guy Mouère

Redactie
Geert delbeke

Productie
René Bodson

K.T.R.O.
POSTBUS 13
1040 BRUSSEL
02/735.48.49

eindscherm: 'Geen KTRO-programma's meer tot 20 juni! De wet zegt immers dat de Derden in een verkiezingsperiode van het scherm verdwijnen. Politieke programma's komen weliswaar terug in de vorm van verkiezingsprogramma's. Maar de godsdienstige programma's verdwijnen. En dat vinden wij niet billijk!'

[527, 1984] Kerkwerf

Beschrijving op programmalijs

527 Kerkwerf.
- 24 oktober 1984.
-1 filmrol
-Animatiedag van de catechisten van het bisdom Antwerpen (Oostmalle 6 oktober). (ENG)
-"Getuigen voor vrede". Flits van de openingsplechtigheid en verwijzing naar TSM van 14 november. (ENG)
-De Tweejaarlijkse prijs van het Religieuze boek reikt twee eervolle vermeldingen uit aan Kris Depoortere voor "Klei en adem" (uitg. Lannoo) en aan p. Olav Van Outryve O.P. voor "Bijbel voor de jeugd". (film)
-Lied van de maand: "Eens komt de grote zomer" (ZJ 918) gezongen door het Sint-Maartenkoor van Stevoort. (ENG)
-Tweede jaarboek van KADOC over "De kruistochten tegen het liberalisme". Voorstelling van het boek in Leuven en interview met samensteller prof. Emiel Lamberts. (film)
-Info: expo "Met vlag en wimpel!" - "Kerken en werken" - CSKW-studiedag over "werken in christelijk perspectief" - Liturgisch Congres volgeboekt - jongerendag van het DF - weekend over christelijk trouwen - Eigentijdse Jeugd over het "Onze Vader" - verslagboek gelovige vrouwendag - studiedag Boekengids - colloquium "creativiteit in de pastoraal".
-'t Stille Pand in Antwerpen met expo en andere initiatieven. (film)
-Missie maand. Studiogesprek met p. Jef Bollen van de Pauselijke Missiewerken.

Transcriptie

Beginscherm: opnamepapier

Vanuit Studio 13 voor de BRT

Reekstitel: KTRO

Programmatitel: Kerkwerf

Opnamenummer 424.052

Datum opn: 23 okt 84

Datum uitz: 24 okt 84

Bron: Studio 13

Begingeneriek KTRO met muziek

Studio

1

Tafel met micro's met vrouw (presentatrice) en man (presentator)

Presentator centraal, frontaal in beeld

Presentatrice: *Welkom bij Kerkwerf van de maand oktober met flitsen uit het leven en het werk van de Vlaamse gemeenschap.*

Ingezoomd op presentator

Presentator: *Vandaag hebben wij volgende bijdragen:*

(Opsomming van het volgende wordt ook op het scherm weergegeven)

de Animatiedag van de catechisten in het bisdom Antwerpen, de tweejaarlijkse prijs van het religieuze boek, het tweede KADOC-jaarboek, het Stille Pand in Antwerpen, missiezondag en dan ook het lied van de maand.

Beeld: camera terug ingezoomd op presentator

Een kleine tegenslag maakt dat wij vandaag niet zoals gewoonlijk beginnen met een Bijbelverhaal voor jongere kijkers

(Naam van presentator komt in beeld: Geert Delbeke)

Dat is er zeker weer bij in het kerkwerfprogramma van 21 november.

Beeld: camera ingezoomd op presentatrice, centraal, frontaal

We gaan dan meteen een kijkje nemen op de animatiedag van catechisten van het bisdom Antwerpen

(Naam van presentatrice komt tijdens bovenstaande zin in beeld: Emmy Cassiman)

(Beelden van **animatiedag** van catechisten van het bisdom Antwerpen)

-Wolken als decoratie met blauwe strepen door en de woorden: Doopsel/ ouderavonden vormsel/
Door God gedragen ... (onleesbaar)/ Zo doen wij het in Brasschaat/ Bouwstenen voor ... (onleesbaar)/
Hoe vertellen we aan ouders iets ... (onleesbaar)

Mannenstem (audio): 700 mensen waren op zaterdagmorgen 6 oktober om 9 uur al in het provinciaal vormingscentrum in Oostmalle voor een programma dat tot vijf uur 's namiddags zou duren, een hele vrije zaterdag lang. Gastheer: het plaatselijk catechetisch vormingswerk

Van de wolken wordt terwijl uitgezoomd naar de groep mensen die het gebouw binnenstromen (rug naar camera gericht). Ook ingezoomd op mensen die naar binnen komen (vrouwen en mannen). Podium en publiek (rug) in beeld van bovenaf gefilmd. Op het podium loopt een groep (tien) mensen (het koor (mannen en vrouwen)) procesmatig vooruit terwijl ze zingen.

2

Koorgezang

Publiek wordt in beeld gebracht, terwijl ze naar het koor luisteren. We zien mannen en vrouwen, maar in dit shot zien we voornamelijk mannen. Iedereen is stil en luistert naar het koor. Er wordt van rechts naar links gefilmd.

Mannenstem: In de voormiddag werd onder meer een Bijbels zangspel opgevoerd, het thema dat ook in de affiche van de animatiedag was verwerkt.

Strik met papieren 'medaille' die opgespeld is op een persoon die in beeld komt. Op de medaille staat: Is't een droom? Of is't realiteit. In het midden werd de naam geschreven van deze persoon: 'Rina'. (de medaille is wellicht een naamkaartje)

Paul Scheelen komt in beeld en wordt geïnterviewd. Zijn naam komt onderaan in beeld (titel).

Paul Scheelen: Eigenlijk gaat het rond thema 'hoe kunnen wij godsgelaat ontdekken in de werkelijkheid, ook al is ze verscheurd?'. Vandaaruit de kunstenaar die de affiche gemaakt heeft, heeft een twintigtal menselijke situaties van vreugde, plezier, maar evengoed van lijden, van pijn uitgebeeld in een fotocollage. Als je van ver deze fotocollage ziet, zie je daar heel sterk het gelaat in van Christus. Als je te dicht geplakt bent op de werkelijkheid zelf, ontdek je dat gelaat van de Christus niet. Eigenlijk was het dus de bedoeling om rond droom en realiteit te werken. Niet een droom van een Christendom dat buiten de realiteit zit maar een droom van een weg van jesus die bezig is met heel reële mensen.

3

Ondertussen worden verschillende foto's uit de collage van de kunstenaar getoond

- Man die zit met fles in hand
- twee foto's tegelijk in beeld: enerzijds een wandelende hond aan de leiband, anderzijds een Aziatische man die turnt?
- Een vrouw
- Een vrouw die een huilend kind troost (naast dit beeld een lachend kind)
- Een oudere man naast een jongere man

De volledige collage wordt na het interview in beeld gebracht. Onderaan de affiche zien we de tekst: 'Is't een droom of is het realiteit?' Een vrouw die op het podium spreekt op de Animatiedag
Stem van vrouw die spreekt op deze Animatiedag: Duidelijker werd z'n gelaat, een god die kiest voor de armen, één die het lijden op zich neemt, één die kiest voor het leven.

Affiche wordt in beeld gebracht: grote tekst bovenaan: plaatselijk catechetisch vormingswerk (met 3 foto's)

Interview met bezoeker – interviewer met micro en bezoeker in beeld.

Interviewer: *Waarom naar hier gekomen?*

Bezoeker: *Ik werk mee in de pluswerking Falar(?) In Wilrijk. Wij komen naar hier voor meer informatie omdat dat toch zo moeilijk is te werken met kinderen van 13-14-15-16 jaar om die...*

Interviewer: *Moeilijk om ze te doen blijven komen? Is dat het grote probleem?*

Bezoeker: *Uuuuh (Er wordt ingezoomd op de bezoeker) Nee, om er een goed programma voor te maken.*

Bezoekster: *(ingezoomd op haar gezicht) Het is het eerste jaar dat wij nu de vormelingen opleiden*

Interviewer: *U komt om bij te leren?*

Bezoeker: *Ja, eigenlijk wel omdat het het eerste jaar is dat we dat doen en er eigenlijk weinig ervaring mee hebben.*

Bezoeker *(ingezoomd op zijn gezicht): En dan erbij dus het feit dat we maar met drieën van de parochie en dat we dus normaal met tien waren ingeschreven. Dat is 1 derde... neem nu dat van elke parochie maar 1/3 hier is, dan moet je niet veel voorstellen hoeveel mensen hier zouden moeten zijn, dan zouden we die niet kunnen herbergen eigenlijk.*

Bezoeker *(ingezoomd op zijn gezicht): Momenteel ben ik bezig met doopselcatechese, dus vooral jonge mensen, dus jonge ouders die dus hun kindje laten dopen, vandaar mee samen te werken*

Interviewer: *Hebt u zelf al een kindje?*

Bezoeker: *Ik heb zelf al een kindje, vandaaruit dat het vertrokken is, ja.*

Beeld van vrouwen die boeken/informatie doornemen dat ter beschikking wordt gesteld op een tafel.

Interviewer *(in beeld met bezoeker):* *Mevrouw wat hebt u daar vast?*

(oudere) Bezoekster: Ja dit is een boek voor een glimlach van een kind en daar staat bij dus om te werken met ouderavonden en omdat wij op zoek zijn naar een andere vorm voor ouderavonden.. Daarom heb ik dat meegepakt. Ik ga dit willen doornemen, gaan we dat eens bekijken.

Beeld van decoratie: wolken met woorden: Plussers/Op een keer project gespreid over het jaar/harmattan een nieuw tijdschrift/ 5 jaar werken met plussers/ Soms lukt het bij ons/ Kruiden van de stad 3^e wereld aanzetten. Uitgezoomd naar groep mensen (werkgroep)

Mannenstem (audio): Om half twee start de catechetische markt. De catechisten konden kiezen tussen niet minder dan 27 werkgroepen: de eerste communie, samenwerking tussen schoolparochies en gezin, kring 11 en 12 van de vormselcatechese, de werking met de zogenaamde plussers na het vormsel, ouderavonden, audiovisuele middelen, bijbel en noem maar op. Om het halfuur konden de deelnemers wisselen van werkgroep.

Terwijl worden beelden getoond van 2 verschillende werkgroepen waar mensen in een kring een gesprek met elkaar hebben.

Interviewer: *Uit welke groep komt u nu?*

Bezoekster *(ingezoomd op haar gezicht):* *Van de op leiding voor beginnende catechisten.*

Interviewer: En naar welke groep gaat u nu?

Bezoekster: Wij zouden nu naar de kindgerichte vieringen gaan

Ingezoomd op bladeren papier met cartoons op die aan de muur hangen. Daarnaast is een vrouw erover aan het vertellen. Vervolgens een beeld van de grote groep die erbij staat om deze werkgroep te volgen. Vervolgens ingezoomd op de vrouw die de uitleg geeft.

7 Interviewer: Is het moeilijk?

Bezoekster (ingezoomd op haar gezicht): Ik vind het wel omdat de kinderen tegenwoordig eigenlijk zo weinig godsdienstig zelf ingesteld zijn. Ze krijgen het waarschijnlijk wel van thuis uit maar *schudt nee met haar hoofd*

Beeld van foto's bij werkgroep eerste communie

Thuis de ouders, telkens terugkerend refrein als de moeilijkheden ter sprake komen, waarom eigenlijk?

8

Interviewer en vrouw (workshopgeefster?) in beeld

Workshopgeefster: De redenen liggen heel verschillend. Sommige mensen zijn vaak heel sterk vervreemd van de kerk. Vreemd van wat binnen de kerk gebeurt (ingezoomd naar het gezicht van de vrouw). Door het feit dat ze allang geen contact meer hebben met de kerk. Daardoor zijn ze vaak ook heel onzeker, durven de stap niet zetten naar het zelf meedoen alhoewel eens ze er zelf mee ingestapt zijn en zich er goed in voelen omdat ze erkend zijn als in gehele mens en ook in hun onzekerheid gaan ze dikwijls heel ver, zodanig dat we soms de ervaring hebben: als diezelfde ouders bij de vormselcatechese terugkomen, dat zij dat ook met dezelfde interesse ne hetzelfde engagement willen verder zetten.

Interviewer: Steekt u hier iets op?

Bezoekster (uit vorig interview, nog steeds ingezoomd op gezicht): Dat wel ja, klein beetje meer steviger in je schoenen staan. Ik vind dat wel nodig hoor voor jezelf.

Interviewer: Inspiratie ook?

Bezoekster: ook, alsinds, echt waar. En al de mensen komen allemaal voor hetzelfde he... echt terug met volle moed beginnen en ik vind dat wel positief als je zo terug kunt vertrekken naar de parochie

Interviewer: bedankt

Bezoekster: bedankt (uitgezoomd op hoe zij koffie neemt van het koffieapparaat)

Studio

Presentatrice in beeld

Presentatrice: De catechistendag eindigde met een eucharistieviering, voorgegaan door de monseigneur vandenbergh, bisschop van Antwerpen. Hij was de avond voordien al voorgegaan in een wel bijzondere gebedsdienst in een bomvolle kathedraal van de havenstad.

Beeld op kathedraal

Beeld van binnenkant van kathedraal tijdens de viering, inderdaad bomvol met mensen (van bovenaf vanachter gefilmd)

Koormuziek

Sfeerbeelden van binnen de kathedraal: mensen en doeken met teksten, het koor

Msg. Van den Berghe (in beeld: mgr. P. Van den Berghe bisschop van Antwerpen, ingezoomd op de bisschop): Waarde vrienden, wat mijn standpunt is met verband met deze zending heb ik reeds uitgeschreven in een brief die u wellicht bekend is. Ik zal het misschien hier nog wat toelichten in

enkele puntjes. Ten eerste, voor mij is en blijft dit initiatief een vredesinitiatief. Het is een geweldloze actie tot ondersteuning en opbouw van de vrede.

Studio

Presentator in beeld

In het programma *Tussen Staf en Mijter* van woensdag 14 november gaat de KTRO uitvoerig in op deze zending die volgende week zending trouwens alweer naar huis terugkomt uit Nicaragua. Daarin tussen staf en mijter ook meer informatie over de achtergronden van dit initiatief en over de belevenissen van Nicaragua van de getuigen voor vrede.

Presentatrice in beeld

In plaats van de Vaste kerkwerfboekentip, gaan we vandaag eens kijken naar de prijsuitreiking van de tweejaarlijkse prijs van het religieuze boek, een prijs die gesticht werd door de vereniging der uitgevers van de katholieke periodieke pers.

Prijsuitreiking

Vijftal mannen in beeld die luisteren naar de prijsuitreiking, beeld van andere drie mannen die luisteren, beeld van luster waarna het beeld naar beneden gaat naar de man die aan het woord is (professor Rubrecht Boudens). Hij staat in het midden en spreekt iedereen rond hem aan.

R. Boudens: Dames en heren, voor de auteurs als voor de uitgevers van religieuze boeken zijn deze tijden van geestelijke ne materiële crisis niet altijd zeer bemoedigend.

Vrouwenstem (audio): Professor Rubrecht Bauwdens zet uiteen hoe de jury te werk was gegaan. Te moeilijke boeken kwamen niet in aanmerking. De jury verantwoordde ook waarom ze geen eerste prijs, wel twee eervolle vermeldingen kon uitreiken.

Beeld: Ingezoomd op professor Bauwdens – interview

Interviewer: Professor Bauwdens, wel twee eervolle vermeldingen maar geen eerste prijs, zegt dat iets over de situatie van het religieuze boek in Vlaanderen?

Boudens (naamaf titeling op scherm): Ik zou niet zeggen dat het niet goed gaat met het religieuze boek in Vlaanderen, kijk, er zijn 43 inzendingen geweest, maar wij hebben natuurlijk geoordeeld volgens de normen, de criteria die wij aan die tweejaarlijkse prijs hechten. En allereerst komt hier het feit natuurlijk dat het boek bedoeld is voor een ruim publiek en dat de verspreiding en de actualisering van de evangelische boodschap op de voorgrond komt. In geen geval zou ik niet zeggen dat het niet goed gaat. Dat bewijzen overigens die twee eervolle vermeldingen.

Man overhandigt document aan ander man

Vrouwenstem (audio): Abt Koenraad stappers van Averbode reikt de oorkonde aan met twee eervolle vermeldingen aan priester Chris De poortere voor het boek 'Klei en adem'. Vervolgens aan pater Olaf Van Outryve, voor z'n Bijbel voor de jeugd.

Er wordt ingezoomd op de oorkonde van Olaf van Outryve, en uitgezoomd

Interview met pater Olaf Van Outryve

(ingezoomd op Van Outryve)

Interviewer: pater, de KTRO Kerkwerf is natuurlijk blij met uw eervolle vermelding hé, van een medewerker, maar uw eigen reactie daarop?

Van Outryve (naam aftiteling onderaan): Wel, ik vind het wel fijn om persoonlijke redenen natuurlijk, maar verder dan de vele mensen die het boek reeds in hun gezin gebruiken, dat die daardoor ook het waardevolle meer aanvoelen. Als de jury zegt dat het zowel voor de jeugd als voor de volwassenen werkelijk een diepgaande, een boeiende kennismaking is met het oude testament, wel dan verheugt

me dat natuurlijk en dat kan ook sterken in de lezing van het boek, in het gebruiken van het boek, in catechese, parochie enzovoort.

Interview met Depoortere

(ingezoomd op Depoortere)

Interviewer: Meneer Depoortere, een reactie op die eervolle vermelding?

Depoortere: Ik ben echt dankbaar voor die eervolle vermelding omdat op die manier de boodschap een stuk kan versterkt worden, een boodschap die tenslotte deze is, als ik het even samenvat, dat ons geloof gebouwd is op menselijke ervaringen en mijn grootste dankbaarheid gaat daarom naar degenen die bij deze gelegenheid alle menselijke ervaringen van geborgenheid, van liefde en van hoop hebben geboden want daar gaat het boek over. Vanuit die menselijke ervaringen kan daar de religieuze boodschap groeien en dat dit door die prijs versterkt wordt, dat is toch de bedoeling.

Studio

Presentatrice in beeld

En we laten nog even die twee boeken zien die die tweejaarlijkse prijs kregen, of tenminste een eervolle vermelding voor de tweejaarlijkse prijs van het religieuze boek. En dat is dus: Klei en Adem van Kris Depoortere, verschenen bij de uitgeverij Lannoo. Dat boek is in elke boekhandel te koop of te bestellen tegen de prijs van 480 frank. Kerkwerkkijzers kennen ongetwijfeld ‘de bijbel voor de jeugd’ van Pater Van Outryve, verschenen in Averbode bij uitgeverij Altiora. Boekhandelsprijs van het gebonden exemplaar, 398 frank.

(boeken komen, tijdens dat ze genoemd worden, opeenvolgend na elkaar in beeld)

Presentator in beeld

De slechte nazomer zal ons niet beletten om met graagte het lied van de maand aan te leren, een lied dat in teken staat van een rijk gevulde oktobermaand. Lied 918 uit Sinct Jubelate is een Duits kerklied, oud kerklied uit de 16de eeuw, maar op de nieuwe Nederlandse tekst van Schrote Noordholt. Het is een rijk lied, een lang lied waarvan we hier enkel de drie eerste en de drie laatste strofen laten horen. ‘Eens komt de grote zomer’. Zo heet het lied, gezongen door het Sint-Maartenskoor in Steevoort, onder leiding van Ludo Claessen.

Kerk – koor

Orgelist in beeld die muziek van het lied speelt

Koor in beeld met dirigent. Tekst van het lied wordt ondertiteld.

Van heel ver wordt heel traag op het koor ingezoomd.

Piano van orgel in beeld (ingezoomd op vingerspel)

Koor in beeld van rechts naar links gefilmd (jongens en meisjes in het koor)

Orgel van onder naar boven gefilmd.

Solo van mannen. Er wordt ingezoomd op de mannelijke zanger (traag uitgezoomd naar de andere mannelijke zangers)

Studio

Presentatrice in beeld

KADOC staat voor katholiek documentatie – en onderzoekscentrum en wil de historische schatten van het katholieke leven uit de 19de en de 20ste eeuw bewaren, maar niet alleen bewaren. KADOC doet ook iets met het verzamelde historische materiaal.

Leuven- Kadoc

Sfeerbeeld van CBIB op Ladeuzeplein

Beeld van conferentiezaal, waar twee mannen vooraan zitten. De rest (17tal mensen in beeld) zit met de rug naar de camera

Vrouwenstem (audio): *KADOC huist en werkt in de universiteitsbibliotheek van Leuven. Daar werd op 27 september het tweede KADOC jaarboek voorgesteld door professor Emiel Lambrechts.*

(Afwisselende beelden van het publiek en de twee personen vooraan in de zaal)

Na het eerste KADOC jaarboek over Kardijn (beeld: boek met titel: De kruistocht tegen het Liberalisme) en over de kerk in de 19de eeuw, meer bepaald over de ultramodaalse stroming in de kerk, de kruistocht tegen het liberalisme.

Interview met Professor Lambrechts (ingezoomd op Lambrechts)

Interviewer: professor Lambrechts, kruistocht tegen het liberalisme werd gevoerd door het ultramontanisme, wat is dat?

Lambrechts (aftiteling onderaan): wel het is eigenlijk een moeilijk woord, maar ik denk dat je het woord best kan definiëren als een conservatieve stroming binnen het katholicisme in de 19de eeuw. De ultramontanen volgden de richtlijnen van de Heilige stoel.

Interviewer: Ultramontes, dat was over de alpen?

Lambrechts: over de alpen, zij kijken over de Alpen heen naar Rome en volgen de richtlijnen van de paus ook op sociaal-politiek vlak. Het is een eerder conservatieve beweging die in het Belgisch katholicisme van de 19de eeuw.

Interviewer: die nog niet veel bestudeerd werd

Lambrechts: (bevestigend) die nog niet veel bestudeerd werd. Want men heeft tot zover aandacht gehad voor meer progressieve stromingen binnen het Belgische katholicisme zoals het liberale katholicisme, de christendemocratie, de ene lopen naar het liberalisme, de andere naar het socialisme, maar het ultramontanisme is een tegenbeweging eigenlijk die is nog niet veel bestudeerd, en dus toch heel belangrijk geweest.

Interviewer: (Hoofdstuk uit Boek in beeld: Guido Gezelle en 't Jaer 30, 1864-1870: de popularisatie van het ultramontanisme) In dat boek schreef Guido Gezelle een groot hoofdstuk, de dichter Guido Gezelle, hoe komt dat?

Lambrechts: Wel omdat hij als journalist een belangrijke rol heeft gespeeld in de verspreiding van de grondgedachte van het ultramontanisme, van die antiliberale gedachte. Hij heeft zeer sterk de nadruk gelegd op de strijd voor de rechten van de kerk in de samenleving, de nadruk gelegd op de strijd voor de rechten van de paus in Italië, die op het ogenblik door de revolutionairen bedreigd wordt in Italië. En Hij heeft dat op een zeer polemische, virulente manier gedaan kan je zeggen. En daarom dus heeft hij een belangrijk kapittel gekregen in het boek.

Studio

Presentatrice in beeld

KADOC publiceert niet alleen studies, maar helpt ook met zijn historische schatten mee tentoonstellingen opbouwen en een zeer geslaagd voorbeeld hiervan werd vorige vrijdag geopend in de Sint-Pietersabdij in Gent.

Sint-Pietersabdij in Gent

Werk van man met vlag, vogels op de achtergrond

Vrouwenstem (audio): En met vlag en wimpel, heet dan die tentoonstelling, een banistische kijk op de christelijke arbeidersbeweging in Vlaanderen. Banistiek is de wetenschap van vlaggen en wimpels, maar het gaat hen niet over banieren en vaandels, er is ook een leerrijk en op mensenmaat gesneden overzicht van de geschiedenis van de christelijke arbeidersbeweging in ons land en dat in het

prachtige kader van de Gentse Sint-Pietersabdij tot 13 januari '85. Een tentoonstelling die open is, elke dag, behalve op zondagvoormiddag en maandag.

Studio

Presentatrice in beeld met catalogus in haar hand (rustig aan ingezoomd op catalogus)

En wij raden u ook de kleine handige catalogus aan, op zichzelf een goed leesbare geschiedenis van de christelijke arbeidersbeweging

Presentator in beeld

Dat ook Begijnhoven ook Kerkwerf geweest zijn, dat kan men zien op nog een andere tentoonstelling in Gent. Bijlokemuseum viert daar 74 jaar Gentse Begijnhoven met de tentoonstelling Berken en Kerken. Ook altijd te bezoeken, behalve op zondagvoormiddag en maandag.

Presentatrice in beeld

Zaterdag aanstaande houdt de CSKW, het centrum voor Sociaal Cultureel Werk in Heverlee een studiedag over cultuur en cultureel werk in christelijke perspectief.

Presentator in beeld

Het secretariaat van het liturgisch congres meldt dat het congres over kindvriendelijke liturgie volgende week maandag tot woensdag volledig volgeboekt is en dat er dus geen nieuwe inschrijvingen mogelijk zijn

Presentatrice in beeld

Het Davidsfonds nodigt op 10 november jonge mensen uit naar het Sint-Bavo-instituut in Gent. Het Davidsfonds wil uitdrukkelijk alle jongeren aan het woord laten, ook niet-Davidsfondsleden en wel over wat het betekent Christen te zijn vandaag.

Presentator in beeld

Christelijk trouwen, het sacrament van het huwelijk, wat is dat? Daarover wordt een weekeinde gehouden in Overijse. Geïnteresseerden houden het weekeinde van 9 en 10 november alvast daarvoor vrij.

10

Presentatrice in beeld

Kerkwerf presenteerde reeds het boekje van eigentijdse jeugd (toont boekje in haar hand), het onze vaderboek, maar het centrum biedt nu ook een klank beeld - en lichtspel rond het onze vader, thema het pauselijk bezoek. En om iedereen de kans te geven kennis te maken met het centrum en de vele aanbiedingen ervan, lanceert eigentijdse jeugd een nieuw initiatief, een nieuwe formule, namelijk een blits bezoek van twee ne een half uur aan het centrum in Grootbijgaarden.

Presentator in beeld met de contactgegevens: postbus 13 1040 Brussel, 02-735.48.49

Kerkwerf liet een paar maanden geleden een flits zien van de eerste gelovige vrouwendag in ons land. Daarvan is nu een volledig verslagboek verschenen. Over deze en andere types bezorgt Kerkwerf u graag meer informatie als u ons een gele briefkaart verstuurt of ons belt op ons telefoonnummer.

Presentatrice in beeld

Jeugdboekengids organiseert op 24 november op zaterdag voor bibliothecarissen en studiedag over het jeugdboek en andere mogelijkheden in een jeugdbibliotheek

Presentator in beeld

Studenten godsdienstwetenschappen en theologie van Leuven organiseren een groots opgezet colloquium over creativiteit in de pastoraal en dat van vrijdagavond 18 november tot zondag 20 november. Daar zijn wel nog inschrijvingen mogelijk.

Presentatrice in beeld

Onze lijst met allerlei initiatieven is nog lang, maar we willen u graag nu laten kennismaken met een bescheiden initiatief in Antwerpen, een kleine Kerkwerf dus.

Antwerpen

Deur in beeld waar mensen binnengaan

Vrouwelijke stem (audio): De deur aan de Rembrandtsstraat 35 vlak bij de het Antwerpse Stadspark staat op een kier. Mensen die religieus op zoek zijn, kunnen hier terecht.

Deur gaat open voor camera, een gang.

Beelden van de tentoonstelling.

Het is de zesde keer nu dat Stille Pand, zo heet dit huis, met bescheiden middelen en veel huisvlijt een tentoonstelling opzet. Waarover nu? Vragen we aan Jos Hendrickx.

Interview met Jos Hendrickx.

(Ingezoomd op Hendrickx)

Hendrickx: Aspecten van christendom naar voor brengen, momenten, monumenten uit die historie die tot op de dag van vandaag onze houding als christenen beïnvloeden. Kruisvaders, eerste concilies, Paulus, de zetel van Petrus in Antiochië, noem maar op... protestanten, vragen van nu, vragen van 2000 jaar geleden bijna reeds, hoe Jezus van Nazareth volgen, de geest van god vinden in de stad van vandaag, voor Paulus in Korinthe, voor ons vandaag in Antwerpen en noem maar op.

Sfeerbeelden van de tentoonstelling

Vrouwenstem (audio): De bewoners van Stille Pand geven graag uitleg bij de tentoonstelling 'Vrucht van eigen zoeken en vinden'.

Ingezoomd op deze woorden uit de tentoonstelling: verduidelijken met macht met intrige Naast gevoeligheid van vragen voor de hedendaagse kerk vervreemde mens, aandacht voor de twee andere godsdiensten die men vaak in Antwerpen ontmoet: het jodendom dat uit het christendom voortkwam en de Islam. Stille Pand biedt nog veel meer.

Interview met Jos Hendrickx.

Beeld Ingezoomd op Hendrickx

Hendrickx: De avonden zijn wij open, dinsdagavond halfnegen, vormen van gebed, Bizantijs bidden, de joodse gebedstraditie, nieuwe vormen van gebed, woensdag stukken uit de kerkgeschiedenis, donderdag dan onze diamontage en woensdag en zaterdagmiddag ook.

Interviewer: Moet men nu geschoold zijn en religieus goed op de hoogte zijn, een kenner zijn om hier binnen te komen?

Hendrickx: Het zijn helemaal geen hooggeschoolde mensen die hier komen. Ik zou kunnen zeggen meestal mensen die en stuk kerkelijk leven hebben meegemaakt en daar heel wat vragen hebben mee doorworstelt en terug zeggen 'en toch zat daar wat, maar dat moeten we van onder het stof gaan opdiepen, toch nog eens...)

Studio

Presentatrice in beeld

Oktobermaand wereldmissiemaand. Dit jaar met als thema 'Wees niet bang, spreek, ik ben met u' (Affiche in beeld gebracht).

Van affiche uitgezoomd naar presentator en gast: Pater Jef Pollen

Beeld wordt telkens gericht op de persoon die aan het woord is.

Presentator: Pater Jef pollen, welkom in de studio, eerst even voorstellen. U hebt een flinke missieperiode erop zitten, hoeveel jaar?

Pollen: Ja ongeveer 36 jaar

Presentator: waar?

Pollen: Altijd in Kinshasa, eigenlijk nooit buiten de hoofdstad van Congo en Zaïre geweest

Presentator: Het thema van missiezondag is Spreek, weest niet bang. Bent u nooit bang geweest?

Pollen: Ja Bang... om het te verkondigen, nee heel zeker niet, daar moesten we trouwens ook niet bang om zijn. Maar dat wij als missionarissen zeker de laatste jaren soms in een hachelijke positie kwamen, dat we soms dan wel wat schrik hadden, ja dat is wel eens gebeurd

Presentator: Niet om te verkondigen, maar wel om de consequenties van de verkondigingen, omdat u terecht in uw schoenen stond, ja?

Pollen: Ja ... inderdaad.

Presentator: Dus u bent soms wel eens bang geweest.

Pollen: Ja...

Presentator: Dus u bent nu teruggekomen en een missionaris die op pensioen kon, doet dan ander werk. Wat doet u nu?

Pollen: Ik ben nu voor het ogenblik bij de pauselijke missiewerk. Ik werk met pater Devriese die u zeker goed kent en dat is een werk dat mij zeer bevalt in die zin dat ik nu nog kan werken voor de jonge kerken in de wereld, niet uitsluitend Zaïre, maar alle kerken.

Presentator: Heeft u hier nog nooit iemand op de tram hier in Brussel gevraagd: Missiezondag bestaat dat nog altijd?

Pollen: Ja ik geloof dat missiezondag meer en meer zin krijgt. Vroeger was er een enorme vrijgevigheid van onze mensen voor eigen missionarissen. Het was nogal familiegebonden. Nu zijn die missielanden jonge kerken geworden, autonome kerken. Het aantal missionarissen neemt af, de eigenlandse priesters in aantal neemt toe, de bisschoppen, het zijn nu zwarten, wel die kerk krijgt een heel ander uitzicht en wij als missionaris, wij moeten er trouw aan blijven want uiteindelijk is dat de vrucht van ons werk.

Presentator: U zegt dat het onafhankelijke kerken aan het worden zijn, kerken met een episcopaat en zo. Moeten we dan niet consequent zijn en zeggen dat ze hun eigen boontjes doppen?

Pollen: Neen... dat is helemaal niet, want wij hebben, hoe zouden ouders zijn tegenover eigen kinderen... Wanneer kinderen opgroeien, de ouders blijven de kinderen helpen, blijven hun steunen en doen nog hun best opdat hun kinderen zouden slagen in het leven. Die zullen niet zomaar plotseling terugdraaien. Het zijn onze missionarissen geweest...

Presentator: En dus een missiezondag nu uitleggen is moeilijker geworden dan vroeger?

Pollen: Omdat het nog niet voldoende gezegd is geworden. Wij als pauselijke missiewerken en in heel ons materiaal dat we verspreid hebben, wij komen er sterk op terug dat het nu gaat om jonge kerken in de wereld, 900 kerken, altijd een jonge kerk willen we in evidentie stellen opdat de mensen zouden begrijpen dat het nu over wat anders gaat.

Presentator: Laatste vraag: de missiemaand is bijna voorbij. U heeft wss zicht op hoe de zaak verlopen is, gaat het goed of is het inderdaad moeilijk geweest?

Pollen: Er is enorm veel belangstelling voor. Zeker bij de jonge mensen ook nog, omdat wij iets nieuws brengen. Je moet de kerk niet zien als een eigen Vlaamse kerk, we moeten die bekrompenheid afzetten. We moeten die kerk zien als een mozaïek van alle kerken in de wereld. Een Afrikaanse kerk een Zuid-Amerikaanse kerk die vecht voor de rechten van de mens. Een Aziatische kerk die belang geeft aan de stilte, de beschouwing, het innerlijk leven, het enthousiasme van een Afrikaanse kerk dat iedereen...

Presentator: Ik merk uw hart zit nog daar.

Pollen: knikt bevestigend.

Presentator: Bedankt voor die toelichting.

Presentatrice in beeld

Volgende week woensdag trekken we weer eens naar de kraamkliniek voor de derde aflevering van ons religieus feuilleton, waarom christenen geloven. Iedere aflevering is een verhaal op zichzelf. Je kan nog altijd kennismaken met Marianne, zuster Agnes en dokter Schortz.

(ingezoomd op screenshot van een aflevering, waar een dokter en verpleegster in beeld zijn)

Het radioprogramma van nu zondagavond gaat nader in op telefonische en schriftelijke vragen van luisteraars over de tweede aflevering van 'Waarom christenen geloven'

Tot volgende week en nog een fijne avond.

Eindbeeld: twee presentatoren en gast praten na

Aftiteling:

Dit was KERKWERF.

Regie-assistentie: MIRESE HENS

Regie: GIE MOUETRE

Redactie: GEERT DELBEKE

Productie: RENE BODSON

KTRO

POSTBUS 13

1040 BRUSSEL

02.735.48.49

Aflevering +- 30 minuten

[544, 1985] Tussen staf en mijter

Beschrijving in programmalijst

12 maart 1985.

1 videoband, 00:40:00

Thema: "Vrouwen in de kerk". M.m.v. Suzette Verhoeven, vrouwelijke catechiste, Nieke Rutten over het KVLV-werkjaar rond de vrouw, Annemie Laureyssens en Maria Geens over de nawerking van de kerkelijke vrouwendag van 1 mei 1984 in Koekelberg en zuster Harlindis Claes over de plaats van de vrouw in de kerk. Muzikaal intermezzo: familie Bleuckx (Everberg).

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Terugkomende camerashots
 - Beeld 1: Camerabeeld Staf links in profiel, Mieke frontaal rechts naar beeld
 - Beeld 2: beeld op Staf, frontaal tot onder schouders, spreekt/kijkt haar aan
 - Beeld 3: Nieke frontaal in beeld rechtscentraal, tot onder schouders
 - Beeld 4: Beeld op Verhoeven frontaal links, kijkend naar Staf, rug van staf rechts in beeld
 - Beeld 5: Beeld wordt geleidelijk aan ingezoomd op Verhoeven, tot ellebogen
 - Beeld 6: Beeld frontaal op Staf rechts, links de rug van Verhoeven
 - Beeld 7: beeld vanuit publiek gefilmd op het gesprek, rechts aan de tafel Staf frontaal, links de rug van Verhoeven
 - Beeld 8: Beeld links rug van staf, rechts Claes frontaal, erachter publiek
 - Beeld 9: beeld wordt geleidelijk aan op haar ingezoomd, tot onder haar schouders, achtergrond is vaag
 - Beeld 10: Beeld op beiden, links Staf frontaal die haar aankijkt, rechts Claes in profiel die hem aankijkt

Transcriptie

Begingeneriek van KTRO met muziek

Studio tussen staf en mijter

Beeld: gefilmd vanuit publiek, mannen en vrouwen in het publiek, rond tafels gesetteld met een drankje (Titel komt rechts in scherm 'Tussen staf en mijter') *orgelmuziek*

Aankondigingsstem: In tussen staf en mijter ontvangt pastor Staf Nimmegeers gasten met meningen en duidingen over feiten en heeft er z'n eigen zegje over.

Een man komt van links op de scène en zet zich aan de tafel. Hij wordt met de camera gevolgd.

*Aankondigingsstem: Tussen staf en mijter. *Applaus uit de zaal**

Beeld: Staf centraal frontaal in beeld, spreekt de camera aan, tot elleboog/tafel in beeld

Staf: Welkom, welkom, hartelijk welkom, in deze derde aflevering van 'Tussen staf en mijter', jaargang 1985. Welkom en ook bedankt voor jullie lieve als kritische reacties, zowel uit Vlaanderen als uit Nederland. Jullie thuis, je zult het me wel niet kwalijk nemen als ik deze vele vele mensen die in de studio zitten vanavond ook nog eens hartelijk verwelkom. 'Tussen Staf en mijter' is een programma waarbij het eerste en het laatste woord bestemd is en toebedeeld is aan de kijker in de studio. U weet wij beginnen met een rondvraag: Welk vraag uit de actualiteit, de actualiteit van de voorbije twee weken bijvoorbeeld, welk feit uit de hete actualiteit heeft u bijzonder aangesproken, heeft u verontwaardigd gemaakt, heeft u blij gemaakt?

Wij gaan naar de studio.

Beeld: Groep jonge mensen zit op een bank vooraan, één ervan kijkt heel verveeld en rust haar kin in haar handpalm. Achter hen zitten nog meer mensen te kijken, waaronder een jonge jongen *Staf*:
Waar zijn die vingers?

Beeld op staf: *Ja daar helemaal bovenaan! *wijst met z'n vinger in richting**

Beeld: man (+-40 jaar) met micro (kijkt in de camera)

In verband met Flanders Technology... graag even wijzen op de enorme kloof die toch ontstaan is tussen enerzijds de exponentiële groei van ons wetenschappelijk en technologisch kennen en kunnen en anderzijds de tergend trage evolutie van ons ethisch normbesef en ons moreel handelen anderzijds. (hij lijkt nog iets te zeggen, maar dat werd geknipt bij de montage)

Beeld op staf: *ja! *knikt en wijst iemand aan**

1

Beeld: drie vrouwen luisteren aandachtig (profiel)

Beeld: de eerste rij jonge mensen in profiel, een jonge man met een wild kapsel heeft de micro vast
Ja onlangs zag ik een enquête over uhm... de hongersnood in Amerika en euh er werd onder meer gezegd dat.

Staf: Noord-Amerika bedoelt u? (jongen: wat?), Noord-Amerika, de verenigde staten? (jongen: ja)

*Jongen: Er werd onder meer verteld dat uhm... zoals de situatie zoals die nu is, die een beetje te vergelijken is met een situatie in de jaren '30 en (beeld toont rug links van Staf, jongen is frontaal gericht naar camera, rechts van staf) uit die enquête blijkt dat zeker 1/5 dagelijks, dat uhm.. dus... 1 persoon op de 5 dagelijks in Amerika honger heeft en dat heeft me getroffen omdat we altijd de positieve kant zien van Amerika en nooit de negatieve kant. *het publiek applaudisseert**

**Staf doet teken naar iemand anders* Ja! We gaan naar omhoog en dan komen we terug hier vooraan, ja!*

Man in profiel rechts in beeld met micro, achter hem enkele mannen van aan zijn tafel die aandachtig naar hem luisteren

Ik ben steeds 'verbaasterd' door het blijvend geweld in de wereld. Nu nog onlangs die moskee in Beirut. 60-80 doden en zoveel gekwetsten. Dan de weerwraak tegen Israël en soldaten, terug 14 doden, waarom steeds de spiraal van het geweld? (nieuw beeld, in gezoomd op profiel van man) Waarom niet... een ander antwoord tegen geweld. Dat is mijn bekommernis. Hij heeft de micro door.

(beeld van mensen die aandachtig luisteren)

applaus in publiek

2

Vrouw rechts in beeld met micro, links van haar op de voorgrond een schouder, ertussen een boeket bloemen op de achtergrond.

*Ik was blij met het interview van maandag in de krant waarbij (Staf ertussen: hebt u de micro, ja? Misschien even *afgeknipt door montage*) een piloot na 35 jaar vliegen voor Sabena op pensioen gaat en waarin hij in de loop van het interview zoveel aandacht heeft voor zijn gezin waar hij op een bepaald moment zegt van: ik koos voor mijn gezin, mijn kinderen hebben ook recht op een vader en ik koos daarom om op Europese vluchten te vliegen. Uh... het was voor mij een heel positieve klank waar ook mannen kiezen vooral voor hun loopbaan als voor hun gezin*

*Staf: positieve klanken! *applaus uit publiek**

Man in beeld met micro, Nederlands accent

Ik was opnieuw verrast, moet ik zeggen, voor de resultaten van de Franse verkiezingen van het afgelopen weekend om opnieuw te zien hoe in West-Europa een partij als het Nationaal Front met ja... vast aan de grond komt, vorig jaar met de Europese verkiezingen hadden ze al 11 % van de stemmen. En toen werd er nog gezegd van 'nou dat is misschien een proteststem vaak' (beeld van zijn tafel die naar hem luistert). Maar ook deze keer heeft rechts-Frankrijk een stevige versterking meegemaakt en ik denk dat dat ook in België met onze problemen hier, met name in Brussel, met het migrantenprobleem (beeld terug op de man alleen, tot onder schouders), dat we ons zeer, wel degelijk bewust moeten zijn van wat er nu eigenlijk aan de hand is in de maatschappij, ik denk dat we vooral de positie van die migranten zeer positief moeten gaan bekijken en niet meegaan met de stroom zoals in Frankrijk op dat moment. En ik ben bang voor de toekomst, wat dat betreft hier ook in België.

Staf: Danku

Beeld: Staf vanachter gefilmd, publiek frontaal gericht naar beeld. *gaat met hand over publiek om te kijken wie nog wat wil zeggen*

Beeld: Staf frontaal, spreekt de camera aan

*Staf: Ja wat mij zo speciaal getroffen heeft de voorbije weken, dat is dat we na de moloie (?) (Ertussen montagefout: weer zijn stem: 'ja wat mij zo speciaal getroffen heeft *abrupt afgeknipt*)- en al die andere schandaaltjes rond het leefmilieu in Westmalle weer geconfronteerd zijn geworden met mensen die ja... gehandicapt geworden zijn door het zoveelste milieuschandaal. (Beeld zoomt traag in op Staf tot net boven tafel). Dat heeft mij speciaal getroffen als je dan ook tenmidden van heel die mistaffaire van de voorbije weken merkt hoe gevaarlijk het er aan toe gaat op de Westerschelde wanneer twee schepen met elkaar in aanvaring komen en wanneer dan opnieuw het gevaar ontstaat dat daar giftige gassen ontsnappen, dat daar rampen kunnen ontstaan, we besteden veel aandacht en terecht, al wordt het wel wat overdreven, aan het geweld in onze steden, Brussel, Antwerpen, Gent... terechte belangstelling, maar zouden we ook niet wat meer aandacht moeten besteden aan dat soort geweld? Dat milieugeweld dat eigenlijk dat eigenlijk op ons ligt te loeren langs alle kanten en ons kan overvallen in alle streken van het land, van de Mont Louis over de Westmalle tot de Westerschelde. En dan trof me vorige zaterdag nieuws iets dat toch eigenlijk spijtig genoeg niet op de eerste bladzijde van de krant is gekomen, (Beeld op vier mensen die aandachtig luisteren) alhoewel het voor mij toch wel zuiver evangelie is. (beeld terug op Staf) In de bekende Sitmaarfabriek, staalfabriek is Zelzate ontstaat ook weer zo één van die giftige gaswolken. En we hebben daar meegemaakt dat een paar mensen om het leven gekomen zijn en dat bloklettert men in de krant. Maar dat één van die mannen om het leven is gekomen door het feit dat hij z'n gasmasker, dat hij zo broodnodig, zo levensnoodzakelijk nodig had, heeft afgestaan aan zijn makker die in nood was... dat hij dat gedaan heet, dat is niet vermeld. Een man die zijn eigen leven opoffert – in de vorm van z'n gasmasker- aan zijn vriend. Ene r zijn nog meer van die dingen gebeurt daar in Sitmaar, die met hele kleine lettertjes in de krant vermeld zijn: mensen die hun leven geven voor anderen. Niet in verre landen, hier bij ons. In Zelzate. Wie zei daar ook weer: 'hij heeft geen grotere liefde, dan hij die z'n leven geeft voor z'n vrienden?' Misschien wel, dat we in deze tijd naar de goede week toe eens aan die mannen van Sitmaar in Zelzate meten denken.*

**kijkt geregeld op z'n kleine (spiek)kaartjes die voor hem liggen* En dan was er nog dit: krant van 1 maart: de verkeerspolitie uit de zakenwijk 'Makati' in de Filipijnen die beginnen voortaan een dagtaak*

elke morgen met drie minuten te bidden, om zich zeker niet te vergissen in het aanhouden van mensen, misschien een tip voor onze politie en misschien een tip voor ons allemaal om 's morgens te bidden om geen vergissingen aan te gaan.

Beeld op publiek die even stil zitten. Er is even 1-2 seconden stilte. Dan applaudisseren ze plots (alsof het hen wordt ingefluisterd).

Staf staat centraal in beeld tot midden bovenarm. Hij spreekt de camera aan.

Staf: Vanavond in 'tussen staf en mijter': vrouwenproblemen! Vrouwen in de kerk en onze eerste gaste is Nieke Rutten. Hartelijk welkom! *schudt Nieke de hand* (Camerabeeld Staf links in profiel, Mieke frontaal rechts naar beeld – beeld 1) *publiek applaudisseert*

Nieke: Danku! *lacht*

Staf schenkt fruitsap voor haar uit

Staf: Mieke, ik ga u laten drinken want je komt van ver, vanwaar komt u?

Nieke: Ik kom dus van Geistingen, een klein dorp van de fusie Kinrooi. Helemaal in de Noord-Oosthoek van Limburg, achter Maaseik, dus nog juist binnen de grensdelen hier.

(beeld op Staf, frontaal tot onder schouders, spreekt haar aan – beeld 2)

Staf: Mieke, u bent bedrijvig ginder in de Maaskant in de KVLV. Wat is dat? K V L V?

(beeld 1, zoomt geleidelijk aan in op Mieke tot onder schouders)

Mieke: Uh om de afkorting ven te verduidelijken. Dat is dus op dit ogenblik: het katholiek vormingswerk landelijke vrouwen, een socio-culturele vereniging, die vooral werkt in de dorpen (naam verschijnt in beeld: Nieke Rutten), dus het landelijk milieu.

Staf: Is dat de Boerinnenbond?

Mieke: Dat is van oorsprong de Boerinnenbond en dat is zij voor een stuk nu nog omdat wij binnen KVLV nog een hele bijzondere werking hebben voor de boeren en tuindersvrouwen, maar binnen het grote geheel KVLV.

Beeld 2

Staf: Wil dat zeggen dat al die vrouwen boerinnen zijn?

(Nieke frontaal in beeld rechtscentraal, tot onder schouders – beeld 3)

Mieke: uh nee.. bij onze ledengroep hebben we een heel grote verscheidenheid, heel boeiend, heel gevarieerd... *kijkt vlug naar boven* qua leeftijd, qua beroepen, qua opvattingen ook, maar 13% van onze leden zijn boeren en tuindersvrouwen. En die zich binnen dit groot geheel situeren en waar wij naast de algemene werking van KVLV ook een specifieke werking hebben per streek.

Beeld 2

Staf: En toekomstig jaar, in 1986 bestaan jullie 75 jaar, een jubileum? (Nieke: ja) Een jubileum die een applaus verdient hoor vind ik hoor! (Nieke: vind ik ook ja *lacht*) Beeld: 4 mensen uit publiek die enthousiast applaudisseren, 3 mannen 1 vrouw, de vrouw lacht bloottands, de man ernaast lacht met mond toe)

Beeld vanuit publiek naar interviewtafel

Staf: 75 jaar, voordat eigenlijk een jubeljaar begint, nog dit jaar, starten jullie een werkjaar, om nadien goed te kunnen vieren met dat jubilé waarschijnlijk?

(Beeld 2) Een werkjaar rond de vrouw? Waarom precies de vrouw?

(Beeld 3)

Nieke: Het lijkt misschien raar, maar dat in een vrouwenbeweging specifiek rond de vrouw gepraat wordt, want eigenlijk werken wij al bijna 75 jaar, want het jubeljaar is pas binnen 2 jaar maar dat doet weinig ter zake, voor en met de vrouw. Maar het is zo dat wij al een jaar of 4 rond de verschillende letters van onze naam aan het werk zijn. Om als we 75 jaar bestaan met alle leden en

besturen daarrond es nagedacht te hebben, met de K of de L en ook rond e V van vrouw en rond de V van vorming. Dat hebben we nu achter de rug, dus rond katholiek, rond landelijk, rond vorming en rond de Van en nu is het nieuwe werkjaar dus 85-86 specifiek de vrouw.

(beeld Staf links frontaal naar camera, richtend op Nieke, Nieke rechts in profiel)

Staf: Misschien heel kort, wat zijn de invalshoeken? Wat willen jullie poneren rond die vrouw?

(Beeld 3)

Nieke: Uhm... kga proberen het kort te zeggen, das niet zo simpel want we gaan er een heel jaar rond werken vanuit heel veel verschillende hoeken, maar wij dachten vooral: MET de leden en de besturen samen na te denken over een eigen situatie, hé, hoe dat nu zit met de vrouw in deze tijd vanwaar we gekomen zijn, (Beeld zoomt traag uit naar beeld 1) wat al die begrippen zijn rond vrouwenbeweging en in vrouwenbeweging, maar wij dachten vooral die idee met de mensen te bespreken want we willen het echt met hen bespreken en zij met iedereen. (Staf: uhu) Zo toch wel de nieuwe opvatting over de vrouw in deze tijd vanuit onze beweging dus, er wordt veel gesproken over het rollenpatroon van man van vrouw. Nu dachten wij dat dat een enige kans was om in één van onze thema's toch wel eens speciaal te gaan kijken 'wat is dat nu in deze tijd, samen delen, samen zorgen?'. Om dat even te verduidelijken. Men zette vlug bepaalde taken aan de vrouwenkant of aan de mannenkant, denk maar aan of arbeid (Publiek frontaal in beeld die aandachtig luistert, een jongen/man en drie volwassen vrouwen) die dan nog opgesplitst wordt in betaalde arbeid of niet-betaalde arbeid. En het is juist rond dat – omdat dat veel te maken heeft met de situatie van de vrouwen (beeld 3) die heel dikwijls in de niet-betaalde sector zitten, in de informele sector dus in het vrijwilligerswerk, met alles wat daarbij is... Nu dachten wij dat dit niet/nieuw (?) was, dat we die twee sectoren eens gaan bekijken en met elkaar gaan doorkruisen. Want we kunnen niet praten over beroepsarbeid bijvoorbeeld, en niet over de arbeid die niet bezoldigd wordt. En dan raken we het vlak van mannen en vrouwen.

(Beeld 2)

Staf: principiële gelijkheid

(Beeld 3)

Nieke: Principiële gelijkheid en eigenlijk een rol doorbreken... dus geen rolomkering.

(beeld 2)

Staf: rollen doorbreken, rollenpatronen, maar dan zit ik bij jullie tijdschrift en dat heet 'Bij de haard'?

Nieke zegt 'ja' en lacht Is dat geen rollenpatroon dan?

(beeld 3)

Nieke: *lacht* Uh... misschien zout ge het zo kunnen zien maar uh ... wij dachten van niet of ik dacht van niet... Uh... het tijdschrift heeft die naam gekregen, heel veel jaren terug maar ik denk voor het moment is het vooral een tijdschrift om bij de haard of wat ervoor kan doorgaan te lezen, maar als je dus goed bekijkt ziet ge duidelijk dat we daar echt niet zeggen 'vrouw bij de haard of vrouw alleen thuis of ook niet de vrouw alleen buitenshuis'. Wij zouden pleiten voor een veelvormigheid en een vrije en bewuste keuze voor alle vrouwen ... én ook voor mannen. Onder andere dat thema dit jaar gaan wij samen bespreken, de vrouwen, en al ze willen met hunne man, want daar zitten we op elkaars terrein (Staf: mannenemancipatie). De twee zou ik zeggen, dan denk ik dat we echt veel verder geraken. *lacht*

(Beeld: Staf frontaal links, Nieke in profiel rechts)

Staf: *lachend* Goede tip voor een volgend programma: mannenemancipatie.

Nieke: *lachend* Wie weet ja! (hier wordt het beeld afgeknipt, haar stem stopt abrupt en in een volgend beeld kijkt ze de andere richting uit dan in het vorige beeld...)

(Beeld van achter interviewtafel gefilmd. Achterin zien we het publiek frontaal)

Staf: *schudt Nieke de hand* Nieke, hartelijk dank voor je komt en wel thuis aan de Maaskant

Nieke: Danku, tis te hopen, ja danku!

Beeld: publiek in beeld dat applaudisseert.

Beeld: Staf, frontaal maar kijkt schuin links naar de persoon die erbij is komen zitten, centraal, tot onder z'n ellebogen in beeld

Welkom mevrouw Suzette Verhoeven, u komt (Beeld op Verhoeven frontaal links, kijkend naar Staf, rug van staf rechts in beeld (**beeld 4**)) uit Merksem en u staat in de catechese? Valt dat mee catechese?

Verhoeven: Wel ja... *knikt* dat eigenlijk een erg boeiend vak, catechese geven dus het godsdienstonderricht. Soms is dat zou ik zeggen een ervaring zoals op de Berg Tabor. Dat men zou zeggen 'Kom laat ons hier drie tenten bouwen'. Het is ook dikwijls zoals in de woestijn, eentonig, en moeilijk... Maar... allez het is wel een boeiend vak om geven *knikt* (Beeld wordt geleidelijk aan ingezoomd op Verhoeven, tot ellebogen – **beeld 5**). Ook omdat ge denkt, allez... je kan visie aan iemand meegeven (Naam komt in beeld: Suzette Verhoeven). Allez ik denk altijd... het is zaaien zonder onmiddellijk te oogsten *handgebaar met linkerhand recht voor zich uit*. Anderen of zichzelf plukken er later hopelijk de vruchten van als we dat goed gedaan hebben.

(Beeld frontaal op Staf rechts, links de rug van Verhoeven – Beeld 6)

Staf rust z'n kin in z'n handpalm en luistert aandachtig.

Staf: Is er belangstelling voor religieuze zaken in de klas

(Beeld 5)

Verhoeven: Wel... baja *kijkt de lucht in* niet altijd en soms zeer moeilijk, maar soms *knikkend* echt wel en dan is het belangrijk denk ik om daar op in te spelen, maar ook niet altijd hoor *schuddend*

Staf: In uw klas zitten jongens en meisjes... is dat nu verschillend? We hebben het over vrouwenproblemen en vrouwenvragen vanavond. *Verhoeven grijnst* Is daar verschil? Verschillende invalshoeken?

Verhoeven: Kijk wij zijn nu sinds 4 jaar een meisjesschool geweest en nu is dat sinds 4 jaar een gemengde school en het is misschien ook wel omdat we daar zelf vreemd tegenover staan, dat wij ervaren dat dat een verschillende invalshoek is. Alhoewel ik persoonlijk soms denk dat jongen en meisjes de zaken anders benaderen. Dat geloof ik wel. Ik denk dat meisjes eigenlijk... *beschaamd lachend?* toch vlugger volwassen zijn *lachend* zeker tussen 12 en 16 jaar, dat wel (beeld vanuit publiek gefilmd op het gesprek, rechts aan de tafel Staf frontaal, links de rug van Verhoeven – **beeld 7**) meisjes kunnen daar soms euh... alhoewel jongens benen wel bij hoor maar... *lacht*

(**Beeld 6** – tot onderbenen in beeld)

Staf: *wijst naar het publiek* één dame applaudisseert *lachend* daar heel profijtig maar euh... *richtend op Verhoeven* ja... Suzette u staat ook in de huwelijkspastoraal, daar moet u iets over vertellen.

(Beeld 5 tot onder schouders)

Verhoeven: Ja ik sta in die zin in de huwelijkspastoraal dat er altijd mensen zijn die willen voor de kerk trouwen en die niet gevormd zijn.

Staf: die het vormsel niet ontvangen hebben?

Verhoeven: *knikt*, ja, die het vormsel gelijk de anderen, op 12 jaar geweest, meisjes en jongens op 12 jaar krijgen en als zij dan nog dat Vormsel willen ontvangen, dan bereid ik hen daarop voor. En ook als zij eigenlijk, en dat wil ik toch duidelijk benadrukken, niet euh... niet wensen naar het catechimunaat in Antwerpen te gaan want dat is eigenlijk een... het centrum dat die mensen opvangt en begeleidt...

Staf: *met veel handgebaren voor zich uit* Een speciale dienst voor die mensen op te vangen die dus (beeld 7) geen godsdienstige opleiding hebben en toch kerkelijk willen trouwen en...

Verhoeven: Juist, maar ik wil daar zeker, allez van de parochie (beeld 4) ook zeker geen concurrentie aandoen. Het is alleen voor mensen die op betrekkelijk korte tijd willen trouwen of ook niet bereid zijn

die weg te gaan enneuh... en dan praten wij daar toch een aantal avonden mee en dat gaat soms moeizaam en hortend of stotend. En zij vertellen veel meer over hun eigen job of over hun eigen verwachtingen van de trouw en zo en over de ceremonie *lachend* en dat soort van dingen. En tussendoor dan praten we toch wat over God en over wat dat is: in de kerk trouwen en het engagement voor God en voor de gemeenschap. Het is een heel boeiend werk, dat moet ik wel zeggen.

(beeld: Staf, centraal, kijkend naar Verhoeven)

Staf: U beleeft daar veel vreugde aan?

(Beeld 5 tot onder schouders)

Verhoeven: eigenlijk wel ja... Tis... eigenlijk wel. Omdat ja... ik denk dat het ook belangrijk is voor die mensen omdat het eigenlijk toch mensen zijn die nadien nooit meer met de kerk in contact komen, of heel weinig al was het dan ook meer voor hun kinderen te laten dopen of zelf hun kinderen te laten vormen dat ze dan ook zeggen dat ze dat zullen doen, maar dat contact met de kerk... allez ik vind dat toch belangrijk dat dat zo goed mogelijk is en ook wat deugddoend voor die mensen.

(Beeld 7, niet vanuit publiek, tot onderbenen)

Staf: Suzette u bent werkelijk volop ingeschakeld in het kerkelijk werken, doen hé... en zelfs in de heel speciale sector (beeld 5 tot onder schouders) van bijvoorbeeld zo mensen zo die wat (Beeld 7, niet vanuit publiek tot onderbenen) kerkafstandelijk geworden zijn enzo... U voelt zich daar als een vis in het water?

(Beeld 5 tot onder schouders)

Verhoeven: wel ja, wel ja, ik voel me daar eigenlijk goed bij, ik doe dus veldwerk. Ik doe echt alleen maar uitvoerend werk, ik ben me daar zeer van bewust, maarreuh... ik heb in dat uitvoerend werk toch mijne eigen verantwoordelijkheid. (Beeld van vrouw uit publiek, in profiel gefilmd, kijkt aandachtig naar het geheel, close zoom op haar gezicht (net boven wenkbrauw tot midden kin), achtergrond heel vaag).

(Beeld 4)

Staf: Vragen aan mevrouw Suzette Verhoeven? (stilte van 3 seconden)

(Beeld gefilmd van helemaal bovenaan in het publiek, in de 'verte' rug van Suzette en frontaal Staf in beeld, Staf wijst iemand aan, Staf: Ja, vooraan hier.

(Beeld van 3 vrouwen, de rechtse heeft een kindje op haar schoot. Voor het kindje zit nog een andere vrouw (aan de tafel voor deze tafel, zij kijkt naar de scene)

Vrouw: U zegt dat u tevreden bent met de verantwoordelijkheid die u krijgt, maar ge hebt toch een grote verantwoordelijkheid in een hoofdsector van de parochie. Bent u dan ook ergens vertegenwoordigd in het beleidsorgaan van de parochie: een pastoraal team of weet ik veel. En een tweede vraag is of u vanuit die verantwoordelijkheid of vanuit het contact met de mensen ook niet de nood aanvoelt of de behoefte om een stap die verantwoordelijkheid ten volle te nemen door bijvoorbeeld de homilie te doen in zo'n viering of door de voorbeden te doen.

Beeld 6. Verhoeven keert zich 180° om de vrouw in het publiek aan te spreken/aan te kijken

Verhoeven: *kijkend naar vrouw in publiek* U vraagt of ik vertegenwoordigd ben in het een of ander orgaan van de parochie. Ja ik kan dus wel gaan... ik word regelmatig uitgenodigd op het college van afgevaardigden van de parochie (Beeld kort op de drie vrouwen, kind op schoot en vrouw ervoor. Ze luisteren aandachtig naar het antwoord → geleidelijk aan uitgezoomd waardoor Verhoeven rechts in beeld komt op de voorgrond, publiek blijft op de achtergrond). Waar dus het reilen en zeilen van de parochie besproken wordt en waar dus ook mijn... hetgeen ik doe ook besproken wordt want het moet altijd een beetje teamwork zijn. Het werk van 'mensen voorbereiden naar het vormsel toe, dat doe ik wel alleen, maar (beeld op Verhoeven frontaal tot onder schouders, maar ze kijkt naar rechts om de vrouw aan te spreken) ge moet u toch wel gesteund voelen door mensen die aan hetzelfde werken (beeld van moeder uit vorig, met kind op de schoot, kind kijkt recht in de camera, wrijft met

4

z'n vinger op tafel en steekt vinger in de mond, kijkt vervolgens verder naar de set). (beeld op Verhoeven frontaal tot onder schouders, maar ze kijkt naar rechts om de vrouw aan te spreken) *Ik heb eigenlijk nooit verder over die vraag nagedacht, nog nooit aan gedacht dat ik dat zou kunnen, de voorbede ofzo doen... ik ben wel altijd aanwezig, als zij trouwen, ik ga altijd wel naar de dienst, maar het is een goede suggestie, (Beeld 4, maar publiek heel erg in beeld, ook de vrouw die de vraag stelde is in beeld in de achtergrond, Staf niet in beeld, Verhoeven gekeerd naar het publiek om te antwoorden) ik zal er aan denken.*

*Staf: U ziet toch waarvoor Staf en Mijter al niet goed is. (Camera brengt nu ook staf in beeld door naar rechts te gaan) *Ze schudden elkaar de hand* Verhoeven: *lachend* Dankjewel!*
(publiek in beeld die applaudisseert, enkelen kijken verdwaasd richting de camera, anderen houden hun ogen op de set.)

(Beeld: Staf: frontaal in beeld), hij raakt zijn kin aan met z'n (voor hem) rechterhand)

Staf: Spreken over vrouwen in de kerk, zonder over en met een religieuze te spreken, dat kon niet. En nochtans waren die religieuzen niet zo dadelijk bereid om de handschoen op te nemen, de vreedzame handschoen, om hier te komen praten tussen Staf en Mijter. Daarom een bijzonder welkom aan zuster Harlindis Claes, die het toch aangedurfd heeft.

(Beeld links rug van staf, rechts Claes frontaal, erachter publiek – beeld 8, publiek applaudisseert)
Claes knikt *Ze schudden elkaar de hand*

(Beeld 2)

Staf: Harlindis, uh... u bent met honderdduizenden in de kerk, honderdduizenden vrouwen over heel de wereld: kloosterzusters, nonnekes, zusters, hoe get wilt noemen. Hoe voelt die massa vrouwen zich in de kerk? Je hebt natuurlijk geen enquête daarover gehouden, maar je hebt wel veel ervaring, veel contacten met medezusters. (Beeld 8) Hoe voelt u zich in die kerk die toch dikwijls een kerk van mannen genoemd wordt?

*Claes: *knikkend* Die massa vrouwen, zou ik niet zo goed kunnen zeggen hoe die zich voelen, (beeld wordt geleidelijk aan op haar ingezoomd, tot onder haar schouders, de achtergrond is vaag (Beeld 9)) maar ik kan wel zeggen hoe ik me voel en dan moet ik toch zeggen dat ik me als vrouw, als religieus in die kerk goed voel (naam verschijnt in titel: Zr. Harlindis Claes). Dat wil niet zeggen dat ik mij altijd akkoord kan verklaren met alle opvattingen di eer leven in de kerk, daaromtrent dan heel bepaald. Maar ik vind wel dat wij als religieuzen een weg kunnen gaan, juist ook een weg naar bevrijding. Wij als vrouwen, die bewust in de kerk geëngageerd zijn, kunnen ook een stuk meeleven met wat er in de wereld en in de kerk daaromtrent gebeurt. En ik vind dat de laatste tijd, zowel in de cultuur dan, hier in West-Europa zeker, als in de kerk ook die bewustwording aan het groeien is en wij als religieuzen leven dat zeker ten dele bewust mee.*

(Beeld op beiden, links Staf frontaal die haar aankijkt, rechts Claes in profiel die hem aankijkt – beeld 10, tot knieën in beeld)

Staf: Maar u kent uw grenzen? U kent de speelruimte waarin u kunt leven en kunt werken. Bestaat er soms niet 'de bekoring' als ik dat woord mag gebruiken om die grenzen te doorbreken (Beeld 9) of te verleggen? En waar voelt ge die grenzen zo?

*Claes: *knikkend* Ja... er zijn inderdaad grenzen. Die zijn ook historisch gegroeid en in die zin moten wij daar wijs mee omgaan, maar wij kunnen die grenzen toch proberen verleggen als we zelf overtuigd zijn dat ze moeten verlegd worden. (Staf: kan dat?) en daar ben ik van overtuigd dat ze moeten verlegd worden. Ja... ik vind dat dat kan. Dat kunnen we om te beginnen al door zelf bewust te worden van waar ongelijkheid is in de kerk op dat gebied, goed te zien vanwaar dat komt en dan ook wegen te zoeken in solidariteit met andere vrouwen, met leken vrouwen, gehuwde vrouwen om inderdaad die grenzen te verplaatsen, bijvoorbeeld... langs opleiding pastoraal werkster om zo maar 1 geval te benoemen... mensen beginnen dan te werken in die pastoraal, mensen worden dan*

geconfronteerd met heel concrete grenzen, bijvoorbeeld in het begeleiden van mensen naar een sacrament toe, of in het meedoen in de liturgie (Beeld wordt relatief snel uitgezoomd naar beeld 8) in het verkondigen bijvoorbeeld, daar zijn heel wat vrouwen die zich daartoe in staat voelen en die het ook graag zouden doen maar die het ter plaatse nog niet kunnen. Dan kan men dat langzaam voorbereiden, erover praten, samen als vrouwen mekaar sterken want dat moet ook gebeuren, dat wij elkaar bemoedigen, bevestigen. Ik vind dat het vooral gebeurd wordt ter plaatse in het veld die dingen te doen die al kunnen.

(Beeld 2)

Staf: u vertelt van een pastoraal werkster, religieuze die zieken begeleidde en waar toch wel grenzen gevoeld werden?

(beeld 9)

Claes: ja... er worden zeker grenzen gevoeld als men begint met mensen te begeleiden, dan wordt men eigenlijk gewaar dat het heel normaal zou moeten zijn dat men tot aan het sacramentele zou moeten kunnen gaan, dat men in de bediening zou moeten kunnen staan, dat die bediening met andere woorden zou moeten uitgebreid worden. Dan begint men natuurlijk daarrond ook te studeren. Ik ken iemand die dat zo gedaan heeft die dan ontdekte dat dat in de loop van de kerkgeschiedenis ook anders geweest is. In de 8ste eeuw bijvoorbeeld schijnt dat het, mochten vrouwen dat, iedereen, de zalving toedienen. En nog andere sacramenten die verschillende vormen hebben en gehad hebben. Zo gaandeweg ontdekt men dat men z'n grenzen zou moeten verleggen en dat er ook mogelijkheden zijn. Dat de gestaltegeving, bijvoorbeeld, van sacramentele bedieningen of andere bedieningen of taken of diensten in de kerk, dat die niet altijd zo geweest zijn, zoals het nu is. Er zijn nooit diaconessen geweest in de kerk bijvoorbeeld. (beeld op publiek die aandachtig luistert, ongeveer gelijk aantal mannen en vrouwen in beeld, in volgende regels geleidelijk aan uitgezoomd tot Claes en Staf van vanachter in beeld zijn, publiek blijft op de achtergrond)

Staf: Diaconessen? (onverstaanbaar)

Claes: Diaconessen, gemeenten rond Paulus bijvoorbeeld, daar waren vrouwelijke gemeenteleidsters, die hadden dus zelfs in die primitieve kerk een grotere plaats in zekere zin dan wij nu.

Staf: Maar hoe komt het? Hoe verklaar je nu zelf dat het tegenwoordig onmogelijk geworden is dat dat verboden is, dat men daar zo bang van is (beeld van twee jonge mannen in het publiek die het gesprek volgen. Ze kijken verveeld, de rechtse man rust zijn kin in zijn handpalm) of wat is dat dat... dingen die blijkbaar toch wel een verdienste bewezen hebben in de tijd. (Beeld wordt uitgezoomd van de twee mannen naar links naar het andere publiek, tot het beeld terug gericht is op het gesprek, tot beeld 8)

Claes: Dat is cultuurhistorisch gegroeid ook die eerste kerk had plaats of kreeg vorm in een bepaalde maatschappelijke ne culturele context en dat was toen nogal een overwicht van mannelijke cultuur en mannelijk denken. De vrouwen zijn in de praktijk heel gauw teruggedrongen, vanuit enerzijds Bijbelse opvattingen over reinheid, vanuit anderzijds Grieks/romeinse opvattingen over filosofieën. (Staf: filosofieën) Ja...

(Beeld 2)

Staf: Seg, maar om dat tij te doen veranderen, het duur toch lang hé? *met twee vuisten naar beneden*

(Beeld 9)

Claes: Ja, het duurt lang, maar ik denk dat wij vrouwen de eigenschap hebben om taai en volhardend te werk te gaan en ik vind ook dat we wijs te werk moeten gaan om de mannen of de niet-begrijpenden in het harnas te jagen, maar dat wij tegelijkertijd zeer bewuste stappen moeten willen zetten uh... *applaus eerst enkele, dan gans de zaal* *Claes grijnst* (beeld vanuit publiek gefilmd, set in achtergrond) (Beeld op man en 2 vrouwen aan tafel. Man staat op de voorgrond en applaudisseert krachtig)

(Beeld 9)

*Claes: bijvoorbeeld in het bisdom Mechelen-Brussel is er een werkgroep van vrouwelijke religieuzen waar wij proberen zelf bewust te worden van die problematiek, proberen ook te zien wat er allemaal mogelijk is en daarin elkaar te bemoedigen, maar we proberen ook contact met het kerkelijk met het beleid, want we willen het doen, binnen het beleid, in dialoog met het beleid, maar rook werkelijk mensen bewust maken (Staf: uw weg gaan, zoals ge zegt, taai uw weg gaan (Beeld: 10) ja, taai onze weg gaan ja *knikkend**

Staf: Ik denk dat er in Vlaanderen toch ook wel zo een schok gegaan is, door de huiskamers als ze dan die brave nonnekes in een keer zagen bijvoorbeeld opstappen in een anti-rakettenbetoging als ze horen wat die brave nonnekes doen in de derde wereld en zo, dat het ook wel een communicatiestoornis dat de publieke opinie niet altijd op de hoogte is van wat (beeld op publiek, drie vrouwen aan een tafel en een man, erachter twee vrouwen en een man, ze zitten er allemaal een beetje versuft bij en luisteren) er reilt en zeilt in de kloosters of is dat niet waar?

(Beeld 9)

5

Claes: Ik zou die brave nonnekes, ik zou dat niet meer zo zeggen. Dat zegt al iets van een opvatting en zo voelen wij ons niet. Wij voelen ons inderdaad als mensen die bewust leven in deze maatschappij en die mee voelen en meedenken met de grote problemen ook in deze tijd, die daar willen stelling nemen, en die daar met de anderen (Vanaf dit moment tot het einde van haar punt hier horen we een ambetant geluid, Staf prutst aan de micro op zijn jas) (Ieken, en priesters en gelovigen en geëngageerden) daar iets aan willen doen. En ik denk dat men soms eens verschiet ja omdat men nog niet veronderstelt dat wij dat echt doen en bewust doen en van harte doen.

Staf: Danku, danku

Beeld van boven vanuit publiek gefilmd, Staf en Claes op de achtergrond.

publiek applaudisseert

Beeld van man in het publiek, tussen twee mannen met micro in de hand.

Man: Is er bij u als religieuze nu geen verlangen, geen diepe wens om verder te gaan, bijvoorbeeld een zekere wijding of niet enkel met beleid praten en meepraten, maar zelf beleid kunnen opnemen in de kerk. Is dat mogelijk nu? Kan daar naar gegroeid worden? Of moet er ook naar gestuwd worden?

Claes in beeld tot onder schouders, kijkend naar persoon in publiek.

*Claes: Ja als wij voorstaan dat man en vrouw gelijk moeten zijn in de kerk, dan vormt dat consequent tot een toegang tot wijding, dat vind ik zeker, ja. Ik vind wel dat we in de praktijk dus wijs en geleidelijk te werken moeten gaan, maar ik vind he vanzelfsprekend dat het daar naartoe moet gaan. En dat willen wij, ik persoonlijk toch, *lacht* zonder te zeggen dat ik dat wil voor mij, maar dat wil ik voor de vrouwen in het algemeen en voor de kerk, dat die wijding zou mogelijk worden ja... (beeld vanuit bovenaan publiek, set in de achtergrond) en ik hoop dat dat niet al te lang zou duren ook, ja... (1 seconde stilte, sommigen kijken in een andere richting, plots wordt er geapplaudisseerd. We zien Staf nog wijzen naar iets, vervolgens een beeld van een deel uit het publiek die applaudisseert.)*

(Beeld van twee mannen), het beeld vervaagt naar een gele bol. Het beeld schuift naar rechts en brengt zo de gitarist zijn hoofd in beeld. Het beeld vervaagt nog meer uit dat wij ook z'n gitaar zien. De tekst verschijnt: 'De Vlechters H. Sacksioni'. Een dwarsfluit begint te spelen. Het beeld gaat naar links naar een meisje met de dwarsfluit en rechts de gitarist in profiel. Nieuw beeld ingezoomd op klarinet. Nieuw beeld waar fluitist links in profiel in beeld is, rechts gitarist frontaal. Nieuw beeld ingezoomd op vingerspel op gitaar. Enz.

Na muzikaal intermezzo applaudisseert het publiek, camera gericht op publiek die applaudisseert.

Beeld: Staf frontaal en centraal in beeld, tot ellebogen

*Staf: Dankuwel, musicerende familie Bleuckx met deze noten van Saccioni. Vrienden vorig jaar 5 mei, nota bene, om en rond de basiliek van Koekelberg, zijn verschillende vrouwen, kerkelijk geëngageerde vrouwen samengekomen op een kerkelijke vrouwendag. En die vrouwendag stond onder het motto: zuster maak mij zichtbaar (affiche getoond met onderaan de tekst: 'zuster maak mij ZICHTBAAR' en bovenaan tekeningen van triestige, uitgeputte vrouwen). Vanavond twee van die inrichtende vrouwen van die kerkelijke vrouwendag hier bij ons: Annemie lauwerijssen (Komt apart in beeld tot de schouders) en Maria Geens (komt apart in beeld tot aan de schouders), hartelijk welkom. *publiek applaudisseert* Beeld van applaudisserend publiek, in profiel, mannen en vrouwen in beeld. De vrouw op de voorgrond lacht breed, een vrouw op de achtergrond ook. Beeld van applaudisserende handen in profiel.*

Beeld van Staf in het midden en aan elke zijde van de tafel een vrouw. ZE zijn volledig (heel het lichaam in beeld). Staf spreekt links (voor ons) aan.

Staf: Uhm... 5 mei 1984, het is al een heel tijdje geleden Annemie (Beeld op Annemie links frontaal, rechts rug van Staf, publiek op achtergrond (zij kijken aandachtig naar het gesprek of recht voor zich uit) uhm... ja! Wat was dat eigenlijk weer, vertel het een keer.

Annemie: Wel 5 mei is er gekomen, misschien moeten we dat toch klaar stellen, omdat in de kerk, in de Vlaamse kerk alles niet vanzelf gaat, omdat zeker de vrouw in die Vlaamse kerk, niet zomaar aan het woord komt. We hebben namelijk vastgesteld en we stelling at al enkele jaren vast (beeld begint geleidelijk aan op haar in te zoomen tot onder schouders), dat ondanks het tweede Vaticaanse concilie en ondanks vele mogelijkheden die er gekomen zijn, (Naam komt in beeld: Annemie Lauryskens) het werk dat vele vrouwen doen in de kerk in Vlaanderen niet zichtbaar is, dat heel veel vrouwen die in de pastoraal staan, catechese geven, kinderliturgie houden, in derde, in vierde wereld bewegingen werken. Maar dat dat niet gezien wordt als kerk. Dat vrouwen dat ook voor elkaar weinig zichtbaar maken, vandaar een stimulans daarvoor een stimulans voor die beweging, en dat hebben we geprobeerd met een dag als 5 mei. Op die dag van 5 mei zijn zowat 250 kerkelijk geëngageerde vrouwen in Koekelberg samengekomen. 250 vrouwen samenbrengen is niet niets. Zeker niet als we bedenken dat we bijvoorbeeld voor de adressen van de vrouwen die met pastoraal bezig zijn, telkens bij mannen terecht kwamen. Bij de pastoor in wiens onderste schuif ook nog de adreslijst te vinden was van de vrouwen die de catechese gaven. Het thema van die dag was 'Zuster maak mij zichtbaar'. Dat wordt duidelijk als ik daarbij zeg dat wij dus met die dag bedoelden om zichtbaar te maken wat vrouwen aan werk presteren in de kerk. En wij dachten dat vrouwen dat in de eerste plaats voor elkaar moesten zichtbaar maken. En daarna met dat wat zichtbaar geworden is naar het beleid toestappen met de vraag van: 'erken dit, geef daar waardering aan, geef dat erkenning aan'. Wij zijn met die dag symbolisch in de crypte van de basiliek van Koekelberg gaan zitten. In de crypte omdat wij dus denken dat vrouwen heel veel veldwerk doen, dat is heir al aan bod gekomen, ondergronds werk, maar dat eigenlijk, dat hopen we en daar willen we voor werken, zo vlug mogelijk boven de grond zou kunnen geraken. We zin in de grootste basiliek van het land gaan zitten, omdat wij denken dat, in wat vrouwen aan pastoraal doen, dat daar ook het centrum van de kerk gemaakt wordt (BEELD 2), dat het echt kerkwerk is wat vrouwen doen.

*Staf: *kijkt Maria aan* uhm Maria, jullie willen die dag van 5 mei niet laten bekommeren tot een ééndagsviering. Jullie willen daar een beweging van laten uitgaan. Wat bedoelt u daarmee?*

Beeld op Maria rechts frontaal, links rug van Staf, publiek op achtergrond (zij kijken aandachtig naar het gesprek of recht voor zich uit)

Maria: uhm eigenlijk is er daar al een beweging van. Op die dag in Koekelberg waren er 250 vrouwen, (beeld begint geleidelijk aan op haar in te zoomen tot onder schouders) heel verschillende vrouwen, die op heel verschillende plaatsen over heel het Vlaamse land verspreid bezig zijn met kerk. (Naam komt in beeld: Maria Geens) En die mensen, sommige van die mensen, zijn eigenlijk vrouwen die heel

gewoon in hun parochie bezig zijn en eigenlijk juist beginnen met zich een paar vragen te stellen over hun bezig zijn als vrouw in de kerk. Zulke mensen hebben een stuk bevestiging en steun nodig van andere mensen om te onderzoeken waarom zij wat op de achtergrond zitten, waarom zij niet naar voor komen, waarom zij weinig verantwoordelijkheid vragen-dragen. Langs de andere kant zaten er in die groep vrouwen ook een aantal mensen die eigenlijk zeer kritisch, zeer bewust met de kerk omgaan, die heel veel vragen stellen aan de kerk, die op hun vlak heel veel verantwoordelijkheid dragen. Zo heel die samenhang van vrouwen die daar bijeen kwamen geven eigenlijk een heel stuk dynamisme aan elkaar. En dat dynamisme van die ene dag heeft eigenlijk een hele beweging op gang gezet. Als we kijken dit afgelopen jaar, is er heel wat gebeurt. Die mensen zijn terug naar hun parochies gegaan. Daar zijn avonden ingericht rond vrouw en kerk met op verschillende plaatsen heel wat mensen die daarover samen komen. Er zijn gespreksgroepen gestart, je merkt dat daar ook in meer gevestigde vrouwenbewegingen artikels rond op gang gekomen zijn. Zo... eigenlijk... er is iets gegroeid (beeld 2, neutraal kijkend), heel stillekes weg (beeld op Maria tot onder schouders), maar het is opgang gekomen en mensen hebben ondervonden dat zij elkaar daar een heel stuk steun kunnen zijn, gewoon het feit dat wij nu hier zijn heeft daar ook mee te maken. (beeld vanboven uit het publiek, in de 'verte' op de achtergrond de interviewtafel) Voortdurend krijg je vragen als (beeld op Maria tot onder schouders) 'houd je nog zo'n dag, ga je daar nog mee door?' Er is een.. een vraag voor een stuk meer kennis, meer achtergrond daarover, een stuk verdieping, maar eigenlijk ook om iets op gang te krijgen. Omdat men het ook alleen erg moeilijk heeft (beeld op vrouwen in profiel die aandachtig luisteren) om in die kerk als vrouw te beginnen. (beeld op Maria tot schouders) Staf: Alleen vindt men het erg moeilijk, hoor ik en daarjuist heeft Annemie gezegd: (beeld 2) Ja, het komt vanzelf in de Vlaamse kerk, maar toch ... als ik zo alle geluiden wat samenbreng, die ik hier vanavond tussen staf en mijter gehoord heb. (beeld vanuit publiek hoog, in de verte de set) ... is het toch een levendig optimisme; Het komt wel voor elkaar!

Annemie: Ik zou zelf niet zo optimistisch zijn. Ik denk dat wij inderdaad (beeld frontaal op Annemie, rug van Maria links. Annemie kijkt Staf aan.) hoop hebben, maar dat we er ook zullen voor moeten werken (beeld zoomt geleidelijk in op Annemie) uhm... als je bijvoorbeeld bedenkt dat heel het patriarchale systeem, het cultuursysteem gefundeerd is, dat dat eigenlijk toch voortdurend onderbouwd geweest is, ideologisch onderbouwd geweest is, door de kerk. Daarbij wil ik ook wel zeggen dat et niet zomaar gebeurd is dat vrouwen zijn gaan nadenken over hun positie in die kerk. Het is ook niet de kerk geweest die ons doen nadenken heeft over onze positie. Heel vaak zijn vrouwen die gaan nadenken in de kerk ook lastige klanten, net zoals in de maatschappij. Het is ... we hebben eigenlijk op dat vlak heel wat te danken ook aan de feministische beweging die vrouwen bewust heeft gemaakt. Die vrouwen heeft doen nadenken. Heeft doen rechtstaan. En het is vandaaruit (Beeld: Staf frontaal rechts, Annemie profiel links, helemaal in beeld, Staf kijkt aar neutraal aan) dat wij ook binnen de kerk zijn gaan nadenken over onze positie, dat wij gaan zien zijn dat wij inderdaad (beeld op Annemie tot onder haar schouders) heel weinig op beleidsvlak dingen mogen zeggen en vertegenwoordigd zijn. Als je bijvoorbeeld vaststelt dat bijna heel de kinderliturgie in Vlaanderen in handen is van vrouwen, maar dat er heel weinig vrouwen zijn die de handboeken daarover schrijven. Dan moet je toch wel zeggen dat vrouwen inderdaad nog in een mannenkerk leven en dat er nog heel wat moet veranderen. En ik wil daarbij niet alleen een steen gooien naar het beleid in de kerk of de mensen die het beleid maken. Ik denk dat het even goed aan vrouwen zelf is om elkaar te inspireren, mekaar te stimuleren om initiatief te nemen. Om zelf dingen op papier te zetten die we aan het doen zijn. Om belangrijk te vinden waar we mee bezig zijn. (Staf: (heel kort) ja). (abrupt einde van interview, bijvoorbeeld geen afscheid, afgeknipt in montage?)

Nieuw beeld: Staf frontaal, centraal, tot elleboog, camera aansprekend

Staf: Dat was 'Tussen staf en mijter'. Tot de volgende keer! Maar u hoeft niet te wachten tot de volgende keer om uw op -en aanmerkingen te schrijven, om gewoon te bellen naar het KTRC-KTRO. Adres en telefoonnummer, die volgen zo dadelijk op ons scherm. Maar zondag zijn we er op de radio tussen 18.30 en 19 uur met een opvolgprogramma van onze catechetische reeks 'Waarom christenen geloven' en over een week precies, woensdagavond met ons laatavond programma over pater Lievens. Tot dan, daag!

Beeld: achtergrond met applaudisserend publiek, links vooraan aan tafel nog de twee vorige gasten en Staf. De gasten applaudisseren ook mee. De gasten en Staf kijken voor zich uit.

Audio (stem): In tussen staf en mijter ontving pastor Staf Nimmegeers gasten met meningen en duidingen over feiten en had er z'n eigen zegje over. Tussen Staf en mijter

Tegelijkertijd speelt er vrolijke muziek en scrolt deze tekst over het scherm dat sfeerbeelden van het publiek en decor toont:

Dit was

TUSSEN STAF

EN

MIJTER

Redactie

JOHAN BAERT O.P.

PAULA D'HAENE

MARK FILLET c.i.c.m.

LEO PAUWELS

HANS VANACKERE, pr.

Presentatie

STAF NIMMEGEERS, pr.

Regie-assistentie

MIRESE HENS

Regie

AUGUST MAARTEN

Productie

RENE BODSON

KTRO

POSTBUS 13

1040 BRUSSEL

02.735.48.49

Eindgeneriek met muziek en logo

580, 1986 Kruispunt.

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Terugkomende camerashots
 - Beeld 1: Staf Nimmegeers, alleen, centraal, goed belicht, frontaal, spreekt de kijkers aan.
 - Beeld 2: Staf Nimmegeers, alleen, centraal, goed belicht, frontaal, spreekt de gast aan
 - Beeld 3: Gast frontaal, centraal in beeld, spreekt staf aan

Transcriptie

Begingeneriek KTRO

Muziek en Logo

enge, indringende orgelmuziek

Beeld: de studio van 'tussen staf en mijter', camera staat in het publiek, het publiek wordt van de rug gefilmd en is voorzien van een drankje. Camera gaat van rechts naar links onder het publiek.

Titel komt op het scherm: Tussen staf en mijter

Studio

Aankondigingsstem: In tussen staf en mijter ontvangt pastor Staf Nimmegeers gasten met meningen en duidingen over feiten en heeft er z'n eigen zegje over.

Staf komt van links op de scène en zet zich aan de tafel. Hij wordt met de camera gevolgd.

*Aankondigingsstem: Tussen staf en mijter. *Applaus uit de zaal**

Beeld: Staf centraal frontaal in beeld, spreekt de camera aan, tot elleboog/tafel in beeld (**beeld 1**)

*Staf: Goedeavond allemaal, goeieavond hier in de studio (z'n naam komt in oranje letters onderaan het beeld: Staf Nimmegeers, pr.), thuis, welkom tussen Staf en Mijter, derde jaargang, derde aflevering. Extra welkom op deze meivavond. U hebt het gehoord: Paster Nimmegeers ontvangt gasten en heeft zo over het een en het ander z'n eigen zegje. Z'n eigen zegje in een land waar sommigen beweren dat een katholiek geen goeie romans kan schrijven. Wat zou Streuvels, wat zou Bernanoos, wat zou Moriak, wat zou gram green daarover zeggen? In een land waarop een panoramareportage over politieke vluchtelingen een racistische huilbuil volgt en alsof de mensen vergeten zijn dat ze hier zelf zo dikwijls de voorbije twee wereldoorlogen bijvoorbeeld beroep hebben moeten doen op het buitenland om asiel te krijgen, een land waar je publicitaire televisie krijgt waarin ze ons doen geloven dat we de liefde kunnen kopen met een lotje uit de loterij. In plaats van het christelijke bemind-elkander, wordt het dikwijls het koopt-elkander. Ja, je eigen zegje, kijkend naar onze eigen KTRO programma's denk je: maar waarom spreken die Waalse bisschoppen zo goed Nederlands? Zouden die Waalse minister met een beetje moeite dat ook niet kunnen allemaal? *hapt naar adem om nog iets te zeggen* Publiek onderbreekt hem door te applaudiseren. Beeld op applaudisserend publiek (mannen en vrouwen goed gemengd).*

Beeld 1

Staf: Je eigen zegje over alles en nog wat, maar de gasten moeten ook wat te zeggen hebben en vanavond zijn het hoofdzakelijk vrouwelijke gasten. Hoe kan het ook anders op deze romantische meivavond? Maar de Mei dient zicht niet zo romantisch aan in Limburg en daarover hebben we nu (beeld op publiek gericht die aandachtig kijkt naar de set) als eerste gast bisschop Paul Schruers. (publiek applaudisseert allemaal op hetzelfde moment)

(Beeld: Paul Schruers centraal frontaal in beeld, tot midden bovenarm, kijkend naar voor ons links – naar staf **Beeld 3**) *publiek applaudisseert op de achtergrond* Het beeld wordt uitgezoomd tot de rug van Staf in beeld is.

*Staf: Meneer de bisschop, u voelt dat u welkom zijt in deze studio? *Schruers knikt* Ook van mijn kant hartelijk welkom!*

(Beeld: Staf centraal frontaal in beeld, kijkt gast aan (rechts), tot midden bovenarm in beeld **Beeld 2**)

Staf: Monsieur de bisschop, de kerk in Limburg en Limburg als dusdanig beleeft zware dagen, weten we uit de dagelijkse actualiteit. Nu heeft die kerk in Limburg gesproken en dat zijn we niet zo gewend dat Vlaamse kerk eigenlijk concrete uitspraken doet in sociale aangelegenheden. We hoorden dat wel eens ten zuiden van de taalgrens (Beeld 3) waar monseigneur Huwar in Doornik wel eens iets zegt in verband met een staking. (beeld 2)Maar nu in Limburg heeft het bisdom Limburg gesproken?

Waarom?

Beeld 3

*Schruers: Het concilie heeft ons gevraagd, als bisschoppen als christenen, (Z'n naam verschijnt in beeld: Bisschop P. Schruers in oranje letters) de vreugde, de hoop, maar ook de zorgen van mensen te delen en voor het ogenblik beleven wij in onze Limburgse gemeenschap heel veel zorgen. (Beeld van manifestatie/parade buiten met vlaggen en uniformen, afwisselende beelden) in de eerste plaats voor wat onze mijnwerkers aangaat. Er zijn in de mijnen 18000 mensen werkzaam, daarbij moet je 9000 mensen tellen in nevenbedrijven. Dat maakt 27000. Als je dan die families ziet, dat maakt alles samen dat (beeld 3) *steekt duim in de lucht* één Limburger op 7 kortbij met de mijnproblematiek betrokken is.*

Staf: één op zeven?

Schruers (lijkt aangedaan): 1 op 7 en achter die cijfers (beeld van achter eerste rij publiek, in de achtergrond de set waar het gesprek bezig is) zie ik gezichten. Als ik nu kom in parochies bijvoorbeeld, bij de receptie na een vormsel of bij pastorale bezoeken (beeld 2), is er altijd een mijnwerker of een groepje mijnwerkers die me zeggen 'Bisschop we hebben angst, begrijp je onze zorgen?' (Beeld 3, maar veel meer uitgezoomd zodat ook de helft van de achterkant van staf links zichtbaar is) er zijn bij ons parochies waar bijna in ieder huis een mijnwerkersfamilie woont. En dan moet je dat geheel situeren in het geheel van de situatie van de tewerkstelling in onze gemeenschap. Op dit ogenblik zijn er 21,8 ten honderd van de bevolking werkloos. (Beeld wordt rustig ingezoomd tot beeld 3) Daarvan zijn 1/3 jongeren onder de 25 jaar. Jonge mensen die een toekomst zoeken en die werkelijk iet smet hun leven moeten doen. Daarvan zijn er 70 ten honderd die laaggeschoold zijn en voor wie zo weinig werk aanwezig is. En dan moet je bedenken dat naar de toekomst toe de aangroei van de jongeren in Limburg heel sterk is, vanaf het jaar 1990 zal de helft van de aangroei van de arbeidsbevolking, zal in Limburg gebeuren. Ik zie die concrete mensen voor ogen in onze bisschopsraad, ook in de werkgroep die ons geholpen heeft bij het opstellen van dit document, ging het echt om het delen van de zorg, de pijn en ook de hoop van zovele concrete mensen met wie hé wij allen dag in dag uit verbonden zijn. (beeld van achter eerste rij in publiek, set op de achtergrond). Limburg is eigenlijk één grote parochie, we kennen mekaar van kortbij en we delen elkaars pijn op dit ogenblik (beeld 3 ingezoomd tot net onder de schouders) en ook onze hoop.

Beeld 2

Staf: Monseigneur, ik kan me voorstellen het moment dat een groot gedeelte van die Limburgse familie, zoals u het zelf zegt, voor de televisie zit. Hun bisschop of één van hun bisschoppen spreekt vanavond (Beeld 3 tot rug van staf links in beeld is) maar ook het land kijkt ook mee, want uh ja... dat doet wel iets... (Beeld 2) de kerk die dan toch duidelijk begaan is met een grote nood hé. Wat hebt u die mensen te zeggen? Natuurlijk dat is een lijvig stuk: tewerkstelling in Limburg, uw publicatie. Maar ik zou zeggen het klokhuis daaruit, wat u zo kunt samenvatten tot een paar woorden, tot de kijkers en vooral tot uw eigen diocesane zou ik zeggen.

Beeld 3

Schruers: Het is natuurlijk een werkdocument van 30 bladzijden dat aangeboden wordt aan onze parochieraden en de pastorale verantwoordelijke om over de situatie na te denken en daarvoor ook een handreiking is. Dit document is opgesteld volgens de methode van kardinaal Kardijn: zien oordelen handelen. Hé. Voor het zien hebben we naar veel mensen (beeld wordt geleidelijk aan op hem ingezoomd) geluisterd, we hebben ook veel gelezen samen in die werkgroep en daar proberen we zo eerlijk mogelijk een situatieschets te geven. In het tweede deel gaat het over het oordelen. Daarin wordt gezegd, in de lijn van de grote sociale encycliek, ook naar aanleiding van een woord van onze huidige paus, dat de economie niet door harde wetten mag geregeerd worden heel zeker (beeld 2) hé, daar is een economische realiteit, (Beeld 3) maar een economische realiteit kan nooit losgemaakt worden van de sociale context. Men moet in de economie ook altijd concrete mensen voor ogen hebben. In die zin wordt ook gezegd dat alle mensen recht hebben op arbeid. En dat is dan op een bijzondere wijze het geval ook voor de lager geschoolde die inspanningen gedaan hebben in hun eigen leven om zich te vormen en die op hun niveau moeten de kans krijgen en in die context spreken wij ook over de migranten... die eigenlijk (Beeld van vrouw in profiel in publiek die boos/neutral kijkt richting de set) onze welvaart samen met ons (beeld van achter eerste rij, set op de achtergrond) gemaakt hebben en we willen hen niet los laten. (beeld 3) In deze moeilijke situatie, dan wordt gezegd dat de strijd die mensen voeren, dat dit een edele strijd moet zijn hé zoals de paus het ook uitgedrukt heeft in Laken. Een edele strijd is een strijd waar alle betrokken groepen in dialoog kunnen treden, het is een strijd waar een open boek dialoog aanwezig is, zodat men over alle gegevens beschikt. Het is ook een inzet, hé waarin geen bijbedoelingen mogen schuilen, waarin dat mijnwerkers zouden misbruikt worden. (beeld 2, knikkend naar msg.) En het moet ook een strijd zijn hé (beeld 3, maar meer ingezoomd zodat staf z'n schouder en achterkant hoofd in beeld komen) waar uiteindelijk men naar een sociale goede oplossing toewerkt. Dan wordt heel concreet gezegd dat wij als christelijke gemeenschap de grote sociale principe herkennen (beeld wordt geleidelijk aan ingezoomd tot beeld 3) hetgeen wat op dit ogenblik veel christenen, geëngageerde christenen, uit de concrete situatie voorstellen. Hé, wij begrijpen dat er zeker inspanningen moeten gedaan worden om het exploitatieverlies te beperken, heel zeker. Maar we zien niet in hoe dat in de huidige sociale situatie men op dit ogenblik aan afdankingen kan denken. En de afvloeiingen die reeds een tijdje bezig zijn moet men opvangen met een reconversie, met ander werk voor de mensen en dat moet ook regelmatig kunnen geëvalueerd worden. (beeld op beiden, in profiel msg, staf naar hem kijkend frontaal, zijn kin rust in zijn vuist, hij luistert aandachtig) En uiteindelijk zeggen wij dat gezien de bevolkingsaan groei, de aan groei van de jongeren die op de arbeidsmarkt komen in Limburg, (beeld 3) dat er ook ruimte moet zijn voor verder expansie en wij Limburgers, wij willen ons daar samen voor inzetten. En gelijk wij solidair zijn met de andere mensen van Vlaanderen. Zo rekenen wij ook op de solidariteit van vele mensen met ons.

Beeld filmt set achter de eerste rij mensen

Staf kijkt het publiek aan

Staf: Dat was een vraag naar het publiek toe geloof ik hé? *grijnst*

Beeld op publiek. Het is één seconde stil, daarna applaudisseren ze allemaal (lijkt ingefluisterd).

Beeld filmt set achter de eerste rij mensen

Staf schudt Monseigneur de hand, Monseigneur steekt z'n duim in de lucht en vertrekt van de set

Beeld 1

Staf: Er zal vanavond niet zoveel volk zijn op de meiboomplanting in Hasselt, want een tweede gast, een gaste komt ook uit Limburg, niet uit Hasselt, maar uit Maasmechelen! Hartelijk welkom!

Beeld: links staf met de rug naar de camera, een vrouw rechts frontaal naar de camera. Ze schudden elkaar de hand. De vrouw lacht en zegt 'Aangenaam'. Het publiek applaudisseert weer. Beeld op rij mensen in het publiek in profiel die applaudisseren.

1

Beeld 2

Staf: mevrouw Van den Heuvel-Meyers (VDH), u maakt deel uit van een groep die de naam draagt: 'T O G S' TOGS. (Beeld van rug van Stef links en gaste frontaal rechts) We gaan horen wat dat betekent hoop ik,

(beeld van prent/affiche: tekst: huisvrouwenstaking, onvergoed werk voor vrouwen mag niet meer onzichtbaar blijven. All women are invited to take time off, internationaal, thursday 24 oktober; tekening: vrouwen van verschillende afkomsten op een rij met spandoek 'time off for women')

maar vooraf wil ik eens vragen hoe dat komt dat jullie blijkbaar nogal doodgezwegen worden. Jullie maken jullie beklag daarover dat er eigenlijk van de media, van de pers uit weinig aandacht aan TOGS besteed wordt. Wat hebben die mensen tegen jullie?

Beeld 3 – haar naam verschijnt op het scherm 'F. Van Den Heuvel – Meijers'

VDH: Uh het ligt misschien aan het feit dus dat men een verkeerd idee over de TOGS heeft en misschien met eens uit te leggen wat TOGS betekent, dus dat men daar inderdaad een betere kijk op krijgt en dat we dan misschien toch meer aandacht in de media krijgen.

Beeld 2 – met hevige handgebaren

Staf: wacht, voor we daaraan beginnen (VDH: ja?), wat wordt jullie dan kwalijk genomen? Dat dat zo...

Beeld 3

VDH: Wel men zegt dat (Staf: want nu maak je ons nieuwsgierig eigenlijk hé) *lacht* men zegt van ja, die thuiswerkende huisouders, gezinnen, samenleving, die willen gewoon de vrouw terug naar de haard brengen en vermits de emancipatie daar eigenlijk anders over denkt, willen ze dat ergens doodzwijgen. Of misschien vinden ze ons gewoon een té rechtse groep en dat is helemaal niet. Wij denken dus dat wij erg vooruitstrevend zijn en dat wij een zeer brede kijk hebben op de maatschappij

Beeld van in publiek, achter tweede rij gefilmd, op de achtergrond de set.

Staf: jullie zijn ook pluralistisch?

VDH: Wij zijn inderdaad pluralistisch ja.

Beeld 2

Staf: GOED, wat is TOGS?

Beeld 3

1

VDH: Uh in de eerste ... uh... hebben we de letter T, dus van thuis werkende. Uh er werd vroeger nogal veel gezegd over thuisblijvende vrouw en wij vinden dus dat dat een totaal verkeerde uitdrukking is want wij werken weldegelijk thuis... uh... het is zo dus dat wij arbeid verrichten naar het kind toe, naar zieken, naar gehandicapten of naar bejaarden. En dat is wel degelijk een behoefte bevredigend werk. Wat men dan toch onder arbeid ook kan verstaan. (Beeld vanop tweede rij gefilmd) Tot op dit ogenblik is het zo dus dat men ons als niet-actieven beschouwt en daar willen wij dus (beeld 3) duidelijk een ander idee over lanceren. Wij vinden dus dat wij weldegelijk werkende ouders zijn, van daar dus die thuiswerkende en dan naar die O toe van Ouders, het is zoals ik daarnet al zei dus, men denkt dat wij de vrouw naar de haard willen terugsturen, (beeld 2- kijkt haar neutraal maar aandachtig aan) wij richten ons tot mannen en vrouwen. De maatregel die men nu neemt (beeld 3), die zijn gewoon ergens dwingend in de zin van 'je moet buitenshuis gaan werken, dan ben je geëmancipeerd, (beeld wordt geleidelijk aan ingezoomd tot onder haar schouders) dan ben je meer economisch onafhankelijker' en het is dus een zodanige discriminatie waarin men eigenlijk heel veel moed moet hebben om nog zelf voor zijn kinderen, om echt te kiezen zijn arbeid op te zeggen en zelf

voor zijn kinderen dus te willen zorgen dus... het is dus zeker niet zo op dit ogenblik dat er een vrije keuze is.

Staf: Ge wilt dat financiële vertaald zien zo? (beeld 2)

VDH: uh, men zegt nogal dikwijls van 'kijk ik wil dat niet betaald hebben, dat doe je toch uit liefde'. Het is zo dat wanneer men een arbeid verricht, dan moet men dat los zien van alle emotionele dingen daarrond. Wanneer twee arbeiders in een fabriek gaan werken en zij doen beiden hetzelfde werk, de een doet het met tegenzin en de ander met heel veel liefde voor de arbeid. Op het einde van de maand zullen ze omwille van diezelfde arbeid toch evenveel verdienen. Dus het gaat eigenlijk om de erkenning van de arbeid en daaraan gekoppeld dus een vergoeding. Voor de liefde waarmee wij dat werk doen, hoeven wij natuurlijk niet betaald te worden.

(Camera filmt wederom van achter tweede rij mensen)

VDH: uh dan de derde letter, de G, het gezin. Uh niemand zal bestrijden dus dat het gezin de meest aangewezen plaats is in de maatschappij om een kind op te voeden (beeld 2, kijkt betreurd maar knikt) Het kan daar groeien in zijn eigen ritme (beeld rug van staf links, frontaal beeld van haar rechts), naar volwassenheid. Uh het kan daar groeien naar een gelukkig een volmaakt mens-zijn, de nestwarmte die men kan creëren in een gezin is enorm belangrijk voor de geestelijke ontwikkeling van het kind.

(Camera filmt wederom van achter tweede rij mensen)

Staf: en de S van samenleving?

Beeld 3

1

VDH: Een maatschappij die zorgt voor het kind nu zorgt ook voor haar toekomst, maar dat is dus op dit ogenblik zeker niet zo uh... wij worden.. de persoon die daar echt voor kiest voor die opvoeding... die wordt heel veel gediscrimineerd! En één van de... recente voorbeelden daarvan is die loopbaanonderbreking. Het is op dit ogenblik zo dat men dus zijn loopbaan kan onderbreken, en dat is voor de buitenshuis werkende, om zijn kind bijvoorbeeld gedurende een jaar op te voeden. Ook voor de werklozen is dit het geval, zij kunnen dus een jaar hun werkloosheid onderbreken, voor de opvoeding van de kinderen. Dat geldt dus helemaal niet mee voor langdurig werkloos zijn en zij krijgen dus 10500 franc per maand. (beeld op publiek in profiel, drie vrouwen kijken aandachtig naar de set en luisteren) uh... (beeld gefilmd van achter de tweede rij) dus voor de buitenshuis werker is het zo dus wanneer zij vervangen worden door een werkloze krijgen ze dus die 10500 franc per maand. Maar dat is nu toch al te gek (beeld 2) want uh wij die ook onze arbeid hebben opgezegd, (beeld Staf links rug, rechts gaste frontaal) die ook hebben plaatsgemaakt voor een werkloze destijds uh... wij krijgen dus dat niet; Moest dat dus op dit ogenblik wanneer wij dus gekozen hebben voor de opvoeding van de kinderen nog een baby bijkomen, wij komen gedurende dat ene jaar dus niet recht hebben op die 10500 franc ouderschapsvergoeding, zou ik het dan willen noemen. (Beeld ingezoomd op vrouw in publiek die prutst aan haar kin (profiel) en aandachtig kijkt en luistert naar het verhaal van VDH). (beeld 3) Dan zijn nog wel christelijke organisaties, vrouwenorganisaties die in hun blaadje laten doorschemeren van 'kijk wij hebben toch wel iets gedaan voor die thuiswerkende vrouwen, wij hebben bijvoorbeeld de spitting(?) er toch maar door gekregen. Maar dan vergeet men te zeggen dat men op dat zelfde ogenblik ook de Decemul (?) er door gekregen heeft voor de buitenshuis werkende. (Beeld gefilmd van achter tweede rij) En de maximale vermindering voor de Decemul was 27% en de maximale vermindering voor de splijting, dat bedroeg 12% (beeld 3). Dus ergens heeft men daar een enorme kloof geslagen en zeker geen gelijke behandeling gedaan voor de beide gezinnen (beeld wordt uitgezoomd tot de rug van Stef weer in beeld komt) waar er toch een gelijk inkomen is en waar er toch gelijke personen moeten leven. *ze lijkt nog iets te willen zeggen*

Staf: *hapt naar adem* Wij happen naar adem na zoveel cijfers en zoveel argumenten (VDH lacht*) (beeld 1, kijkend naar het publiek) en wij kijken uit naar vragen (Camera filmt van tweede rij) uit de zaal.

Beeld: man met micro, achtergrond is zwart (zit wss op de laatste rij), kijkt Staf en VDH aan. Tot onder schouders in beeld, linkscentraal

Man: *Als ik mevrouw goed begrepen heb, dan pleit ze ervoor dus voor de thuiswerkende ouder?*

VDH: *ja*

Man: *Nu vrees ik een beetje dat dat in de kaart speelt van de economie, die we op dit moment, de crisis die we op dit ogenblik meemaken. Er is te kort aan werk, men verwijst terug mensen naar den dop of naar het gezin. Ik kan in die zin er eigenlijk helemaal niet mee akkoord gaan, ik zou veeleer pleiten voor de arbeid te verdelen, meer naar arbeidsverdeling te gaan, de kwaliteit van de arbeid te verbeteren, zowel voor man en voor vrouw, dus voor het gezin, de keuze inderdaad vrij te laten want het is een vrije keuze die men moet hebben, maar de mogelijkheden verbeteren om man en vrouw dus én de gezinstaken samen waar te nemen én met hun tweeën ook te gaan werken, want ook in het werk, het is toch momenteel zo dat ook meisjes langer studeren. (Beeld op VDH die naar beneden kijkt en luistert) Alles is erop gericht om beroepsarbeid te doen en ik denk dat ze dat dan ook wensen te doen, maar het moet enorm veel verbeterd worden: de werkomstandigheden, de kwaliteit van het werk enzo.*

Andere vrouw komt in beeld met micro. Erachter zwarte achtergrond. Staf: *Goed, mevrouw!*

Vrouw: **lacht** *Ja ik had een vraag eigenlijk naar de thuisblijvende ouder en dus de verantwoordelijke voor de opvoeding van die kinderen. Ik dacht dat het toch eigenlijk door de beide ouders was dat de kinderen opgevoed werden. Of men nu gaat werken of niet gaat werken. Het is een taak voor alle twee (beeld op VDH die naar haar kijkt, tot onder schouders) en niet (beeld terug op vrouw die vraag stelt) specifiek voor diegene die dus thuisblijft.*

Camera filmt van achter eerste rij.

Staf: **naar VDH gericht** *Ja, mevrouw Van den Heuvel?*

VDH: *Ja, Op de eerste vraag zou ik dus willen antwoorden wat het herverdelen van werk betreft, (Beeld 3) wij bestaan dus al 11 jaar en het is dus geen verschijnsel dus nu van de economische crisis. (beeld wordt nog meer op haar ingezoomd) uhm... het is zo dus dat men op dit ogenblik niet uit de werkloosheid komt voor die massa werklozen die er nu zijn kan men dus niet meer voldoende arbeidsplaatsen creëren. We hebben daarnet nog het probleem van de mijnen gehoord, moest dat waar zijn, dan zou het gewoon een ramp zijn, (beeld gefilmd van achter de eerste rij, bloem nu rechterkant van de hoek) voor Limburg zouden er dan nog eens zoveel werklozen bijkomen. (beeld 3, tot onder schouder) Ik zie het dus op die manier niet op te lossen. Wat de TOGS vinden, is het volgende: er moet een andere visie op arbeid komen en wanneer men dus een veel groter pakket arbeid krijgt. Dan kan men inderdaad dus gaan verdelen. Wij willen dus de gezinsarbeid ook als arbeid erkend zien en bijgevolg dus krijgt men een veel groter pakket. (beeld terug van achter eerste rij gefilmd) Wanneer dan een versoepeling zou komen van die in en uitstapmogelijkheden (beeld op man die haar de opmerking gaf, hij kijkt kritisch) dan geloof ik wel dus dat heel wat meer mensen aan arbeid zouden geraken en op die manier heeft men dan een herverdeling van arbeid.*

Beeld op rug van staf, VDH frontaal rechts.

Staf: *En dan mevrouw? *wijst naar vrouw in publiek**

VDH: *En wat mevrouw betreft, inderdaad, het is zo mevrouw dat het een taak is van man en vrouw. (In beeld: prent van ooievaar met kindje in doek in de mond, tekst: 'wij wensen geen lichtere last, maar sterkere vleugels) Het is inderdaad niet te onderschatten en het is een fulltime job volgens on.*

Beeld van publiek dat haar aankijkt.

Camera filmt van achter eerste rij

Staf: *Dankuwel voor deze toelichting *schudt haar de hand**

VDH: *Ja, dankjewel*

1 seconde stilte, dan volgt applaus uit het publiek.

VDH verdwijnt van de set

Beeld van mensen frontaal die applaudiseren. Camera van rechts naar links over publiek.

2

Beeld 1

Staf (met gevouwen handen): *Burkina Faso, dat is de wat mysterieuze naam voor een land in West-Afrika. En uit dat mysterieuze land komt een even mysterieuze maar zeer aantrekkelijke groep 'Naba Sanon'. Ze zijn tot 11 mei aanstaande zowat overal in Vlaanderen te bekijken en te beluisteren, maar vanavond ook Tussen staf en mijter. Naba Sanon met een EIGEN, ik druk op een EIGEN versie van psalm 100. In die psalm wordt gejuicht wordt gebeden, wordt heel veel vreugde beleefd omwille van God den Heere. Naba Sanon met 'Psalm 100'.*

Publiek applaudisseert

Beeld op publiek die lacht is en applaudisseert

Beeld op mannen en vrouwen die in koor zingen, middenin zitten enkele mannen trommels te bespelen. Ze doen wiegende bewegingen met hun armen en dragen Afrikaanse uniformen (apart voor vrouwen, muzikanten en mannen).

Na het nummer applaudisseert het publiek. Het publiek komt applaudisserend in beeld.

Beeld 1

Staf: *van Burkina Faso naar Ria Petit-Jean is echt niet zo ver als je wel denkt.*

Rug van Staf in beeld links, Ria frontaal rechts, ze spreekt Vlaams met een licht frans accent

Staf schudt haar de hand

Staf: *Hartelijk welkom! *ze lacht terwijl ze de handen schudden**

applaus uit het publiek

Publiek komt in profiel, applaudisserend in beeld.

Beeld 2

Staf: *Ria, u was in Burkina Faso, drie maanden geleden in Januari.*

Rug van staf in beeld links, ria frontaal rechts

Ria knikt en zegt 'uhu'

Beeld 2

Staf: *En u waart daar speciaal getroffen door het lot van de vrouwen (zij: uhu), waarom?*

Beeld 3, tot onder schouders

Ria: *Ja, uhm om te beginnen (haar naam komt in beeld: Ria Petit-Jean) Staf, als ik het zo mag zeggen, ik was eigenlijk getroffen door het lot van alle mensen hinder, door vrouwen, maar ook door het lot van de mannen. Het lijden stond te zien op de gezichten, op de lichamen, maar ook het is niet alleen een lichamelijk lijden hinder, maar vooral ook een geestelijk lijden, dat de mensen te dragen hebben. En ... uh... op een bepaald moment de derde dag toen we in de economische hoofdstad (bobo diulasu???) waren, dan zagen we daar opeens zo af en toe enkele 'fol' noemde men die, de 'zotten', ik mag het toch ook zo cru uitdrukken als ze dat hinder zegden. Dat zijn dus zotten, dus mensen die dus zot geworden zijn, het zijn niet...*

2

Beeld 2

Staf: *Krankzinnig ja *knikt**

Rug van Staf in beeld links, Ria frontaal rechts

Ria: *ja euh van miserie in feite hé. Ze zijn dat niet allemaal van bij de geboorte, sommige zijn dat geworden, puur van miserie*

Staf: *miserie van honger, door ziekte?*

Ria: *Door honger, door ziekte, ook door machteloosheid bijvoorbeeld*

Staf: Armoede?

Ria: Door ja... machteloosheid als men de familie niet kan onderhouden of door armoede, al die toestanden (beeld wordt ingezoomd tot beeld 3)

Staf: Maar vrouwen dragen daar speciaal veel leed in?

Ria: Ja ... dus ik zeg ganse volk draagt ongelofelijk veel lijden, maar en de mannen, heel wat mannen geven dat zelf toe. Vooral de vrouwen binnen dat volk lijden het meest.

Staf: Waarom?

Ria: Dat heeft heel wat oorzaken, ik ga beginnen met de belangrijkste. Om te beginnen is de dagtaak van de vrouw het zwaarst hé. En daar kan je boeken over schrijven. Zij moet meer dan de helft van de dag, staat zij in voor de zog voor haar eten. En dat gaat dan voornamelijk (beeld van achter eerste rij in publiek gefilmd) het vinden van water, hé want wie geen water heeft kan niet leven, (beeld 3) en dat gaat dan van water, naar hout halen, naar stampen van de gierst, dorsen, malen, pletten. En het pletten alleen al duurt per maaltijd twee uur. Dat neemt per maaltijd twee uur in beslag, hé. (beeld 2) en dat is iets enorm, (Rug van Stef in beeld links, Ria frontaal rechts) die dagtaak van die vrouwen. Als ze dan wat water heeft, dan kan zij – maar dat is dus niet altijd het geval- dat zij niet genoeg heeft, en als zij dan nog wat over heeft, dan kan zij nog wat wassen en plassen en nog wat afwassen zo. (beeld 3, tot onder schouders) maar als zij niet genoeg heeft, dan houdt zij dat juist voor in leven te blijven, om te drinken en te eten enzo. Maar die dagtaak die valt eigenlijk ten dele aan de vrouw. En het is eigenlijk niet alleen de dagtaak, maar het is ook de nachttaak hé *grijnst naar staf*. Ze staat om vier uur op, vier uur – vijf uur, afhankelijk van het seizoen en ze gaat om 9 à 10 uur slapen hé. Maar 's nachts is zij het die moet opstaan voor de kinderen en ge kunt u voorstellen die kinderen... ofwel wenen ze van de pijn hé, want heel wat kinderen sterven voor vier jaar, ofwel wenen ze van de pijn (Camera filmt van achter de derde rij in het publiek, set op de achtergrond) ofwel wenen ze van de honger hé, want je moet weten : vele van de vrouwen hebbe mij verteld dat ze maar één keer op de twee dagen eten en in de hitte, in de heetste periode in feite, eten ze soms maar één keer om de drie dagen. (Beeld 3) Dus je kunt u voorstellen dat de kinderen 's nachts wel eens wenen van de honger. Dat is één element, waardoor dat het leven van de vrouwen hinder, werkelijk nog harder is dan het leven van de man, (beeld op publiek, 2 mannen en 2 vrouwen, ze luisteren aandachtig) namelijk dus door haar zware dagtaak.

Rug van Stef in beeld links, Ria frontaal rechts

Staf: Uh dat koor die groep die we zo-even bekeken en beluisterd hebben (beeld 2), Naba Sanam, is niet toevallig hier in Vlaanderen. dat kadert in een actie van wereldd solidariteit, vertel eens.

Beeld 3

Ria: Ja, wel misschien eerst eens iets over wereldd solidariteit. Het is zo: wereldd solidariteit is deze dienst van de Kristelijke Arbeidersbeweging die ijvert voor internationale arbeiders: solidariteit en ontwikkelingsamenwerking. En ik zeg wij, want, dus de Kristelijke Arbeidersbeweging bestaat uit heel veel takken en geledingen waarvan de KAV er één is, KWB, ACV enzovoort. (beeld: Camera filmt van achter de eerste rij in het publiek, set op de achtergrond). Ik mag niet beginnen met ze allemaal op te sommen of ik zou er een vergeten, uhm maar wij dus samen vormen in feite wereldd solidariteit hmm.

2

Beeld 2

Staf: Maar KAV wil dit jaar iets doen voor het water in Burkina Faso?

Beeld 3

Ria: Het is te zeggen, wij hebben dit jaar een speciaal jaarthema rond vrouw en gezondheid in de derde wereld en wij hebben gezegd wij kunnen toch niet alleen onze leden...

Staf: vrouwen voor vrouwen *stille lach*

Ria: Ja... dus wij vrouwen willen een brug slaan, wij vrouwen, KAV-vrouwen willen een brug slaan naar de vrouwen in de derde wereld omdat we weten hoe hard dat hun lot eigenlijk is, hoe moeilijk dat zij het hebben om dagelijks rond te komen en (beeld: profiel vrouw in het publiek die aandachtig luistert) vrijheid om het leven aan te binden voor hun gezin.

Rug van Staf in beeld links, Ria frontaal rechts

Ria: En daarom hebben we gezegd: we willen een keer een jaarthema daarrond uh doen... en daardoor hebben wij... wij hebben gezegd wij willen niet onze leden alleen informeren en bewust maken en vormen, maar we kunnen ook niet anders dan.

Staf: Iets doen, iets doen!

Ria: Ja... iets praktisch doen, dan zijn we op zoek gegaan naar een groot project en vermits wij altijd met Wereldsolidariteit samenwerken wat derde wereld betreft (beelden van artikels: 'Burkina Faso... in een notendop'; 'Niet alleen de ezeltjes, ook de vrouwen dragen hier lasten') zijn we eerst bij hen aan de deur gaan kloppen en dan zijn we op zoek gegaan naar een groot project, en dan zijn wij terecht gekomen in Burkina Faso.

Beeld 3 wordt meteen uitgezoomd tot we de rug van staf zijn.

Staf: Vrouwen voor vrouwen!

Ria: vrouwen voor vrouwen, ja! *lacht*

Staf: Succes voor die vrouwen *schudt haar de hand*

publiek applaudisseert

Uitgezoomd op vrouw in publiek die applaudisseert

3 zwarte mensen in profiel komen in beeld. Ze staan naast elkaar. Ze zingen. Naba Sanon zingt nog een lied. Ze lijken Nederlands te zingen? Weer volgt groot applaus uit het publiek.

Beeld op affiche: Coloured rock – zaterdag 10 mei 86 vanaf 13u

Staf: Coloured Rock is de titel van een groot muzikaal gebeuren in Zwijnaarde, gent op 10 mei eerstkomende. En het is niemand minder dan Jesse De Caluwé die met argusogen alles zal presenteren. (beeld 1) Het wordt een groot antiracistisch feest. En mensen die van dat festijn en dat antiracistisch feest heel wat verwachten, zijn onze – onder andere want er zijn er veel meer die er wat van verwachten – onze twee volgende gasten die hier bij ons zijn, hartelijk welkom

Rug van staf in beeld links, gasten frontaal rechts

staf schudt ze een voor een de hand.

3

Beeld 2

Staf: Nevin Eryilmaz, als ik het juist uitspreek, u woont al als Turkse 19 jaar in Vlaanderen, België

Rug van staf in beeld links, Eryilmaz frontaal rechts *Eryilmaz knikt*

Staf: In Gent, een antiracistisch feest, ondervindt u nog antiracisme bij ons in Gent?

(beeld zoomt traag op haar in, tot ze tot midden bovenarm in beeld is)

3

Eryilmaz: Ja die is helaas nog aanwezig... De laatste tijd met de crisis is dat nog duidelijker geworden. de kop opgestoken zoals ze zeggen. Er wordt een zondebok gezocht en dat is dat wordt gezegd dat dat migranten de schuld van zijn dat er nu veel crisis is, economische crisis. Als die weg zouden zijn, dat het opgelost zou zijn, dat geloof ik zelf niet. Maar er is niet alleen, wat economische crisis betreft, er zijn ook heel veel andere zaken die op de migranten geschoven worden, gewoon het feit dat ze Turks zijn of Marokkaan zijn of vreemd zijn is al voldoende om die met scheef ogen te bekijken om die als niet-waardig persoon te accepteren.

Beeld 2

Staf: Uh vanavond, het is niet voor niets meiavond, staan de vrouwen een beetje centraal. Uh Turkse vrouwen, immigrante vrouwen, (beeld 3 op Erilymaz) wat zijn nu de specifieke problemen van vrouwen in dit geheel?

Erilymaz: Ja... de specifieke vrouw voor mij althans is de eenzaamheid, de geborgenheid van de vrouwen in de maatschappij. Zij voelen zich heel gesloten, dat is de grootste handicap eigenlijk (staf: afgesloten van de anderen?), afgesloten ja, een beetje zo in een hoekje gedruimd. Ten eerste door taalbarrière, ten tweede het feit dat ze niet goed gewoon zijn om in een grote ding te leven als hier in België en ten derde is ook van het niet kunnen aanpassen, niet weten hoe aanpassen. Dat zijn de grootste elementen.

Camera filmt vanuit publiek, de set is op de achtergrond

Staf: Ja Turkse immigranten, Turkse vrouwen komen meestal van het platteland in Turkije en komen dan hier hoofdzakelijk (Rug van staf in beeld links, Erilymaz) in de steden. Om alles klaar te houden, het zijn wel typisch problemen van arbeiders? Want er zijn ook wel rijke turken bij ons die een andere manier van leven hebben? (beeld 2) Dat klopt toch?

(Rug van staf in beeld links, Erilymaz)

Erilymaz: Uhu, ja... dat klopt ja.

(beeld 2) Staf: is er ook waar dat er naast isolatieproblemen, problemen bestaan van alfabetisme (Rug van staf in beeld links, Erilymaz)

Erilymaz (beeld wordt geleidelijk aan op haar ingezoomd): Uhu, dat is wel waar. Er zijn heel veel vrouwen die uit platteland komen uiteraard, die analfabeet zijn, die ofwel de kans niet hebben om naar school te gaan ofwel niet naar school mogen mochten gaan omdat ze vrouw zijn. Een vrouw, een meisje mocht niet studeren, dat is niet nodig. Zodoende hebben ze nooit school kunnen lopen en als ze hier eenmaal terechtkomen, dan voelen ze dat nog meer, het analfabetisme, hoe moeilijk dat is. Ze kunnen niet communiceren met hun eigen land, ze kunnen geen brief lezen, geen brieven schrijven, geen krant lezen, en ook niet meegaan met de maatschappij eigenlijk. De kinderen die groter worden, die naar school gaan, met huiswerk naar huis komen, dat ze daar ook niet aan kunnen helpen, dat steekt allemaal de kop op hier. Dat wordt heel moeilijk.

Camera filmt van in het publiek naar de set

Staf: U hebt een grote droom, u zou iets willen organiseren?

Beeld 3 op Erilymaz

Erilymaz: Organiseren niet per sé, mijn droom denk ik dat nog een beetje van lange adem is. Ik zou heel graag hebben dat Turkse vrouwen bewust worden van hun vrouw zijn. Niet altijd in een hoekje gedrukt worden. Wij zijn vrouwen, vrouwen hebben heel veel een grote taak in huishouden, in alles eigenlijk, ook in kinderopvoeding. Zij moeten bewust zijn, zij moeten gerespecteerd worden als vrouw, vind ik. En ik zou heel graag hebben dat ze zelf iets opzetten, waar zij de leiding in handen hebben.

Beeld wordt gefilmd van in publiek

Beeld 2

Staf: Uh Francine Van den Bussche, u werkt samen met Turkse vrouwen om daar iets aan te doen.

Rug van Staf in beeld links, beide gasten frontaal rechts

Francine: Ja wij zijn 'el ele' dat staat voor hand in hand, dat is Turks voor hand in hand en (beeld 3 op Francine) een vrouwenwerking die werkzaam is in de wijk Rabot in Gent. (artikel in beeld: onze landgenoten... de gastarbeiders) We richten ons voornamelijk tot vrouwen van de eerste generatie en wat wij doen is eigenlijk (beeld 3 op Francine), dat zijn diverse activiteiten, wij geven Turkse alfabetisatielessen voor mensen die niet kunnen lezen of schrijven in het Turks (Rug van staf in beeld links, beide gasten frontaal rechts) zoals Erilymaz reeds zei. Even daarnaast Nederlandse taallessen, (beeld 3 op Francine) wij organiseren vormingslessen rond diverse thema's, voornamelijk rond gezondheid, voorlichting en opvoeding en daarnaast geven wij een Turks informatiebladje uit en

hebben wij permanenties voor individuele hulpverlening. Al deze activiteiten hebben in de eerste plaats tot doel om de vrouwen een stuk (beeld op beide gasten frontaal) zelfredzaamheid te geven, ze een stuk wegwijs te maken in de samenleving, dit via de taallessen bijvoorbeeld of via het informatiebladje. (Beeld 3 op Francine) Maar daarnaast hebben wij ook tot doel om de vrouwen de mogelijkheid te geven buitenshuis te komen, ze een stuk uit hun isolement te halen zoals Nevin reeds zei, zitten ze echt met dat probleem geïsoleerd zijn (Rug van Stef in beeld links, beide gasten frontaal rechts) en we willen ze de mogelijkheid bieden om ze uit hun isolement te laten komen (beeld 3 op Francine) door ze bijvoorbeeld naar ons huis, ons vrouwenhuis te laten komen om de activiteiten, de vormingsactiviteiten te laten komen of bijvoorbeeld taallessen te volgen.

Camera filmt set vanuit publiek (vierde rij +-)

Staf: Wat leer jij nu van je Turkse vriendin?

Francine: (beide vrouwen frontaal in beeld) goh ik leer veel van haar en van de andere vrouwen. Ik leer bijvoorbeeld een grote openheid bij mezelf (beeld 3 op Francine), ik probeer mezelf een stuk openheid te creëren bij mezelf, openstaan bij hun cultuur, dat is eigenlijk het belangrijkste denk ik (beeld op de twee gasten, frontaal)

Staf: En loopt het vlot?

Francine: Het loopt heel vlot.

Beeld 2

Staf: Goed, veel succes ermee! *grote grijns*

Francine: Dankjewel.

Staf: En we zien elkaar misschien op Coloured Rock.

(Rug van Staf in beeld links, beide gasten frontaal rechts)

Francine: Ja ik zou je dit nog willen geven ook *geeft iets aan staf*.

Staf: Ah danku danku danku, misschien even naar de camera laten kijken wat dat wil zeggen. (beeld van een badge van een hand die 'halt' uitbeeldt, erop staat: 't is mijn vriend, blij eraf, Francine droeg de badge ook heel het interview). En bedankt voor de souvenir! Hartelijk dank!

Beeld vanuit publiek gefilmd, publiek applaudisseert.

Beeld op de badge op de trui van Francine, wordt snel uitgezoomd.

De twee gasten blijven aan tafel zitten.

Beeld 1

Staf: Niets gaat zo vlug voorbij dan 40 minuten 'Tussen staf en mijter'. Maar het KTRC is er alweer zondag aanstaande op de radio te 18u30 met een programma over feminisme en Maria. En precies vandaag over een week zijn we er met een laatste aflevering in onze serie over de sacramenten 'over de eucharistie'. Staf en mijter is er weer en voorlopig voor de laatste keer op 4 juni aanstaande. Niet meer schrijven, de studio zit reeds barstensvol, al dat goede volk uit die goede stad van Lokeren. Goedeavond en tot binnenkort weer 'Tussen staf en mijter!'

Publiek wordt gefilmd, het is 1 seconde stil, dan applaudiseren ze plots allemaal.

outromuziek begint: triomfantelijke narmuziek met trompetten

Aankondigingsstem: In tussen staf en mijter ontvang pastor Staf Nimmegeers gasten met meningen en duidingen over feiten en had er z'n eigen zegje over. Tussen staf en mijter.

De aftiteling rolt over dit scherm van het applaudisserend publiek:

Dit was

Tussen staf en mijter

Presentatie: Staf Nimmegeers

Redactie: Paula d'Haene, Mark Fillet c.i.c.m., Leo Pauwels, Hans Vanackere, pr.

Regie-assistentie: Monique De Droodt

Regie: August Maarten

Productie: René Bodson

KTRO

Postbus 13

1040 Brussel

02 735 48 49

eindgeneriek KTRO

[584, 1986] Kruispunt

Beschrijving in programmalijst

4 juni 1986.
1 videoband, 00:40:00
Laatste van een reeks praatprogramma's met als thema het confessioneel onderwijs voor meisjes en een beschouwing over de rol van contemplatieven en abdijen, met apotheose rond patersbier en kaas. M.m.v. Zuster Van Melckebeke (Zuster van Liefde), pater Daniël Maes O.P. (Postel), Zuster Johanna, claris (Leuven), Dom Idesbald O.S.B. (Affligem) en Johan Verminnen met zijn liedje "Melancholie" als intermezzo.

Transcriptie

Begingeneriek

KTRO-muziek en logo

Studio

De studio wordt van achteraan gefilmd van rechts naar links. Er is orgelmuziek op de achtergrond. De tekst verschijnt rechts op het scherm: TUSSEN STAF EN MIJTER .Er zit heel wat publiek in de zaal, zij worden met hun rug gefilmd, voornamelijk mannen. Ze hebben allemaal een drankje voor zich (bier, fruistap, ..)

Aankondigingsstem: In tussen staf en mijter ontvangt pastor Staf Nimmegeers gasten met meningen en duidingen over feiten en heeft er z'n eigen zegje over.

Een man komt van links op de scène en zet zich aan de tafel. Hij wordt met de camera gevolgd.

*Tussen staf en mijter. *Applaus uit de zaal**

*Staf (kijkt frontaal in de camera, tot boven ellebogen): Een goedeavond allemaal, welkom in de studio, maar vooral een goedeavond aan u daar in de huiskamer, dat u ondanks de mondiaal en god weet wat voor andere bezigheden nog, toch naar ons kijkt, dat appreciëren we heel erg. En wees gerust, het wordt een zeer interessante... hoe kan het ook anders... een zeer interessante 'Tussen staf en mijter' vanavond. (Naam verschijnt in witte ondertitel: Staf Nimmegeers, pr.). Vanavond vieren jullie 1986. Bedankt ook nog voor die vele mensen voor de telefoontjes en brieven en kaartjes. Bedankt voor het meeleven en wees gerust... wij houden rekening met uw reacties. Staf en Mijter heeft wellicht vele kenmerken, maar één groot kenmerk is dat de gasten, dat de mensen in de studio hun zegje mee kunnen doen. En daar starten we dan ook zo dadelijk mee. *spreekt publiek aan* (Camerabeeld filmt vanachter twee mannen achterin de zaal, zo komt Staf op de achtergrond). Dames en heren in de zaal: wat heeft u in de voorbije weken speciaal getroffen in de actualiteit.*

Beeld van man in het publiek, met micro onder hem. Tijdens hetgeen hij zegt kijkt hij afwisselend richting presentator, richting camera en naar beneden.

Wel wat er in de laatste weken, de laatste dagen gebeurt is, hebben velen gezien. In Mexico, we zijn volop in de Mundial en de laatste dagen hebben we op het BRT-nieuws verschillende beelden gezien van Mexico, en dat ze daar de armoede gecamoufleerd hebben door het bouwen van muren en dat daar 100 meter verder hé de Mundial verdergaat en dat de mensen daar niets op reageren.

Staf in beeld met zijn hand richting de man.

*Dat was een eerste klank rond de Mundial, ja... *verplaatst z'n hand verder (andere persoon aanduidend)**

Nieuwe man komt in beeld met micro

Deze week in het nieuws van de TV zagen we veel triestige feiten, stakingen, Tchernobyl, miserie in Zuid-Afrika en dan ineens die gelukkige kindergezichten die keken naar Babydolfijn in Antwerpen. Dat vond ik een keer schoon gelukkig nieuws.

Achterkant man gefilmd, Nimmegeers verder frontaal in beeld.

*Staf: Eens positief nieuws tenmidden van al de herrie, al de dramatische gebeurtenissen, ja! *houdt hand richting andere persoon**

Vrouw komt in beeld met micro

De voorbije dagen, een paar dagen geleden, dat was de verklaring van de dokters tegen kernenergie, dat landen die kernwapens in bezit hadden en dus een misdaad tegen de mensheid pleegden en daarvoor voor een tribunaal zouden moeten gebracht worden. (Camera op grotere publiek, vanachter gefilmd, staf linksachter in beeld). Dat vond ik een harde uitspraak, maar daar zat toch veel waarheid in dacht ik. (Geen reactie van Staf, direct over naar volgende persoon)

Nieuwe man met micro

Uh... het is al iets langer dan een week, maar wat mij vooral getroffen heeft dat is de enquête die vrouw en maatschappij naar aanleiding van abortus gedaan heeft. Ik dacht dat 'Vrouw en maatschappij', dus een deelorganisatie van de CVP met zo'n vooruitstrevend standpunt naar voor komen... dat heeft mij getroffen eerlijk gezegd. Ik had gedacht.. ik had toch iets anders verwacht.

Staf terug achterin in beeld, voor de camera de rug van het publiek. 'Ja' *wijst iemand aan*

Nieuwe man met micro:

Wel in ons eigen land hebben we dus momenteel de stakingen of dus de voorbijgaande staking. En wat vooral belangrijk is is dat heel wat mensen toch terug in spanning leven of ze al of niet hun job verliezen volgend schooljaar. Dat is toch wel belangrijk (Beeld van presentator ertussen, rug van het publiek op de voorgrond) En wat gaat dus woensdag vandaag nu de regering beslissen of mededelen met de bezuiniging in het onderwijs.

Staf terug in beeld achter enkele ruggen. *Dat horen we dan straks over een paar minuten in het tv-journaal.*

Camera gericht op publiek (van de zijkant (profiel), meer vrouwen worden zichtbaar)

*Stem (audio): Wat mij dus enorm gepleziert heeft, meer dan 1 week geleden, een week of twee drie (Een vrouw komt links centraal in beeld met een grijns op haar gezicht, ze luistert naar de pratende man). (man komt vervolgens in beeld die spreekt met micro, achter hem zitten nog 3 mensen in het publiek te kijken naar hem). Dat was de reactie van een kind van vier jaar uh... waardat men vroeg op een bepaald moment, want ik ben daar peter van, welk bloempje is dit hier eigenlijk? Ik zeg: ja das een meiklokje! Ze zegt: nee peter, das uw klokje niet. *grijnst* (op de achtergrond horen we kort gelach door de neus (staf?)). En ik moet zeggen, dit heeft mij enorm plezier gedaan.*

Beeld op staf op de achtergrond die lacht, voorin enkele ruggen.

Beeld op grote groep mensen aan tafel. Ze kijken richting de camera: scène. Zitten 1 seconde stil en applaudisseren dan volop

Beeld terug op staf, frontaal, kijkend in de camera, tot ellebogen in beeld.

Staf: Goddank zijn er nog mensen die graag naar dolfijnen kijken en ook nog bloemetjes zien staan. Maar wat mij in de actualiteit van deze week speciaal getroffen heeft is... ja het wordt een beetje een

cliché, ik weet het wel hoor... Tschernobyl, niet alleen Tschernobyl als naakt feit, maar ook wat het voorbije weekend is uitgekomen in West-Duitsland, in ham, het gevaar loert zowat overal. Het heeft toch wel een onheilspellend gevoel dat wij eigenlijk een beetje op een vulkaan zitten. En dan moet je je toch eens de vraag stellen: Mens, waar ben je mee bezig in deze wereld? Mensen, waar gaat dit naartoe? Dan moeten we toch nog eens opnieuw brengen aan het Bijbelwoord, ja dat wij geroepen zijn op deze aarde van natuur tot cultuur te brengen. De vraag is: welke cultuur? Die van Rambo en Rocky of die van het evangelie? Het is een vraag die met de dag dringender wordt. Wat mij ook... het komt misschien met in Brussel te wonen, maar het is toch iets dat Brussel ver overstijgt, speciaal getroffen heeft die 29ste mei... dat zoveel mensen opschrikten: oja die gijzel? Is het nu al een jaar geleden? En dat er amper een paar Italianen gevonden werden om nog bloemen te gaan neerleggen op dat stadion, op die gijzel, die ze dan nog over een muur hebben moeten smijten. Uh... wraakgevoelens mogen een christen niet vertrouwd in het hart zitten. Maar toch, is dat nu allemaal zomaar vergeten, is dat nu allemaal zomaar toegedekt? Is er nog spraak van eer in een land, waar men toch niet echt zoekt naar de ware oorzaken en de ware schuldigen van zoiets. En een derde iets dat mij getroffen heeft ... (beeld op publiek in profiel, drie dames, de rest mannen, de man centraal wrijft in zijn baard) ... dat is eh ja... met de hinder, met het vervoer en wat weet ik wat allemaal zaten de kerken maar halfvol meer de zondag, nog minder vol dan anders eigenlijk, zo vlug haakten mensen af omdat ze zich niet konden verplaatsen met die staking. En dan zag ik in mijn straat die Islamieten die met zo een toewijding en zo'n nauw gezetheid, strengheid eigenlijk die ons als christene vreemd is maar die toch iets zegt: een Vasten onderhouden, een Ramadan onderhouden. En dan zeg ik: Zijn wij toch niet als christenen, wat aan de luie kant aan het worden? Vragen, voor jullie, vragen voor deze Staf en Mijter.

Beeld op publiek frontaal en achterin in profiel. Een mix van mannen en vrouwen. Ze applaudiseren. Beeld op ander stuk publiek in profiel, ook applaudiserend.

Beeld terug op staf, centraal in beeld tot ellebogen.

*De eerste gasten voor vanavond, voor tussen Staf en Mijter is zuster Van Melkebeke. (Beeld op zuster tot ellebogen, ze knikt en lacht) Zuster, hartelijk welkom *hij schudt haar hand*.*

Zuster: Dankjewel (Beeld wordt uitgezoomd: zuster frontaal rechts, Staf links met rug naar camera, ze kijken elkaar aan. Op de tafel staat fruitsap).

Staf: Zuster u bent een zuster van liefde en (Staf in beeld tot net onder de schouders, linkscentraal, schuin naar rechts kijken) u bent pas aan het feest geweest. U hebt een jubileum gevierd, wat voor jubileum?

Zuster: (beeld op haar tot haar ellebogen, wordt uitgezoomd tot we links de rug van Staf weer zien) Dat klopt wij zijn zaterdag met 1300 mensen, Broeders van liefde, zusters van liefde, zuster van de kind zijn, samen geweest in Sint-Bavokathedraal om te herdenken, de 150ste verjaardag van het overlijden van onze stichter.

*Staf: 150 jaar, dat verdient een applausje, vind ik *hij kijkt naar het publiek*. (Beeld vanuit publiek gefilmd dat applaudisseert, vervolgens wordt ingezoomd op het interview vanuit het publiek) ... wij komen trouwens in Kerkwerf over drie weken, 25 juni, daarop terug op die jubileumviering, maar daar gaat het nu vanavond niet over. Vertel u even, wat u functie eigenlijk is.*

(Beeld op zuster, tot net onder haar schouders)

Zuster: Ik ben dus zuster van Liefde. Ik ben dus Oost-Vlaming, maar al bijna heel mijn leven werkzaam in het Antwerpse. Ik ben zelf dus economiste. Ik geef dus algemene economie in de handelsschool te Antwerpen en ik ben ook al een 25 jaar belast met die directie daar.

(Beeld op hen twee in profiel)

Staf: Dus eigenlijk rector?

(Beeld op zuster tot onder schouders)

Zuster: Ja als u het zo... *knikt kort*

Staf: We zullen maar zuster zeggen vanavond hé?

(beeld op hen twee in profiel)

Staf: Zuster, waarom wij u naar hier gevraagd hebben vanavond, dat heeft een reden! Zowel in de redactie als uit reacties van kijkers is de vraag naar voor gekomen: 'Help ons ne keer antwoorden op de vraag van onze oudere kinderen die gedaan hebben met de humaniora, met het middelbare onderwijs en die nu naar het hoger onderwijs, universitair of niet, willen of moeten. Enne, wat voor argumenten kunnen wij ouders aanbrengen om die kinderen te motiveren om naar een katholieke instelling te gaan. Want ze zeggen, ja, (beeld op publiek die luistert) op de hoek van de straat is er ene tegenwoordig, een universitaire of andere instelling, (terug beeld op interview) waarom moeten wij nu precies naar een katholiek instelling? Kun je die ouders, zeg maar die verontruste ouders, in de redactie en ook daarbuiten een antwoord geven? Of helpen om te antwoorden?

(Beeld van man die droog staart naar het interview (close up op gezicht))

(Beeld van zuster tot ellebogen)

Zuster: In concrete komt het neer dat we de scholengemeenschappen (naam komt onderaan in beeld: Zr. Van Melkebeke) overal denk ik ook proberen een menselijk gelaat te bewaren. Dat de student voor ons geen nummer meer is, dat hij werkelijk een naam heeft en ook als een bepaalde persoon naar voren kan treden, dat hij kan openbloeien in alle rust, in alle verdraagzaamheid onder de andere collega's. En die waarde van de mens kunnen we nog doortrekken. We zouden het ook weer gelovig kunnen doortrekken en kunnen zeggen: 'hij heeft een naam, hij is uniek, want die naam staat ook geschreven in de palm van Gods hand.' En dan komt het er dan weinig op aan of hij dan presteert, kleine of grote dingen, maar komt het er wel op aan dat hij een persoon is. Zodanig als hij dan niet meer zou kunnen werken of op dit moment werkloos wordt, wat voor velen waar is... dan blijft hij niettemin een waardevol iemand.

Beeld op staf links frontaal, zuster rechts in profiel

Staf: Een correctie aan het dogma van: 'het moet rendabel zijn'?

Beeld op zuster tot ellebogen frontaal

Zuster: Ja, het mag niet alleen renderen want er is een tweede waarde die we dan toch sterk onderlijnen, vooral in het economisch onderwijs, dat men zich niet mag blindstaren op materiële dingen en zeker ook niet op geld. We weten allemaal dat materiële dingen voorbij gaan, dat we natuurlijk wel er een gedeelte van moeten hebben om te kunnen gewoon voortleven. (Staf: zonder geld gaat het niet hé). Nee, en omdat we zo'n een lijdige (?) behoefte hebben, dus dat wil gewoon zeggen dat we veel geld nodig hebben om die te bevredigen. Maar ik denk dat het goed is jonge mensen ook eens te brengen tot het moment dat ze afscheid moeten nemen van dat leven. Alle materiële dingen blijven hier! En dan is het misschien belangrijker van de vraag te kunnen stellen aan zichzelf: 'Wat is mijn leven waard geweest voor de andere?'. (beeld op beiden, links frontaal staf, rechts profiel zuster). Er is nog een waarde waar ik aan denk en dat is deze van de kunst te genieten van al datgene dat mooi is in het leven. (beeld op zuster tot onder schouders) Er zijn zoveel mooie, blije dagen, dichtte in de tijd Guido Gezelle, en ik denk dat dat vandaag ook nog waar is (Staf: ondanks alles?). ondanks alles! De bloemen zien waar ze zien. Men heeft daarstraks ook een voorbeeld van gegeven. Ik denk dat dat waar is. Er zijn blije dagen en dan moeten mensen niet zover misschien gaan zoeken maar dan wel in de doodgewone dingen van de dag. Als studenten-collega's onder mekaar vriendschappelijk omgaan, als men hulp krijgt voor het zoeken van een job op dit moment dan is dat waardevol, als iemand dan toch een goede prestatie levert verdient dat een proficiat. Dat zijn zoveel kleine dingen die het leven gelukkig maken. Ik denk dat het belangrijk is voor onze jonge mensen om dat te zien. En dan kan men nog zeggen dat het leven niet alleen blije dagen inhoudt, maar ook andere en dan zijn we ook in een katholieke school om daar te durven over praten.

Wat wij zouden noemen, kruisen, moeilijkheden in het leven. Verleden Goede vrijdag, het is nu al een tijdje terug (beeld van luisterend publiek, drie van de 8 zitten met hun armen gekruist) hebben docenten en studenten gewoon een bezinning gehouden rond het kruis (Beeld op zuster tot onder schouders) en daar is naar voren getreden dat sinds Calvarië dat kruis eigenlijk een andere dimensie heeft gekregen, namelijk de dimensie van het sacrament van bevrijding. Dat het inderdaad zo is dat het kruis of de moeilijkheden de mens misschien wil pijnigen, maar dat ze aan de waarde van een mens niets doen. Ik zou bijna durven zeggen 'omgekeerd'. Een mens kan groot worden in het kruis en misschien ondanks dat kruis. (beeld op staf die aandachtig luistert, frontaal, gezoomd tot z'n ellebogen) Verder weten we in ons geloof dat er ook een paasdag volgt, het feest van het leven, (Beeld terug op zuster tot onder schouders) dat er een Hemelvaart is, dat er een Pinksteren is om gewoon te zeggen dat er blijde dagen zijn, misschien ook moeilijke, maar dat het voor geen enkel jong iemand nodig is van pessimistisch te blijven, ook niet van te gaan denken aan drugs om al het moeilijke te omzeilen en nog veel minder aan ... ik zou bijna zelf zelfmoord zeggen... het is niet nodig. Staf: het leven is de moeite waard?

Zuster: Het leven is de moeite waard, er zijn te veel scholen die..

Staf: maar ge moet het kunnen aanpakken?

Zuster: Ge moet het kunnen aanpakken.

Beeld vanuit publiek, interview verder op achtergrond

Staf: Zuster, een vraag die eigenlijk de proef op de som is van uw mooi klinkende theorie...Hoelang ben je nu al rector van die school?

Zuster: een 27 jaar.

Staf: Laat ons zeggen 30 jaar.

Zuster: Bijna 30 jaar , ik zou durven zeggen dat dat katholiek hoger onderwijs heel mijn leven heeft geboeid en mij nog boeit. Ik zou er nooit zolang ingebleven zijn trouwens. (beeld op jonge vrouw in het publiek die aandachtig luistert, achter haar twee mannen, één man kijkt op het einde kort in de camera) Wij geven een degelijk onderwijs aan onze jonge mensen en het (beeld op zuster onder haar schouders) is eigenlijk zeer zinvol van ze leven te kunnen geven opdat de anderen beter en schoner zouden leven. Dat onderwijs is toekomstgericht en het is vol van katholieke waarden omdat wij geloven dat deze jonge mensen met een paar van die waarden vroeg of laat in hun leven het werkelijk beter zouden kunnen doen en ik hoop dan ook dat ze met enkele van die waarden gelukkiger kunnen leven.

(Beeld op beiden, links staf frontaal, rechts zuster in profiel)

Staf: Ben u een gelukkige vrouw?

Zuster: Ik ben een gelukkige vrouw, (Beeld op zuster tot onder schouders) Ik ben al 30 jaar gelukkig in Antwerpen, ik heb nog geen minuut spijt gehad van mijn levensrichting. Ik ben zuster van Liefde, ik probeer de liefde uit te dragen en ik denk dat ik al veel jonge mensen geholpen heb.

Staf: Danku zuster!

zuster grijnst

ze schudden elkaar de hand, zij vertrekt, publiek applaudisseert

Beelden van publiek die applaudisseert.

Beeld op Staf, frontaal in camera

Staf: Van Antwerpen naar Brussel, dat is maar een stapje tussen staf en mijter. Van Antwerpen naar Johan Verminnen, ik zou maar zeggen buurman Johan Verminnen, ja. Hartelijk welkom! (Beeld is uitgezoomd vanuit publiek gekeken nr interview, publiek applaudisseert) *Staf schudt Johan de hand*

Johan: Dankuwel.

Beeld op Staf tot ellebogen, kijkt johan aan

Staf: Uh Johan, ik zal maar meteen de titel van het liedje verraden dat je dadelijk gaat zingen: melancholie. Maar mijn vraag is eigenlijk, wat is melancholie voor Johan Verminnen himself?

Beeld op de twee links rug van staf, rechts johan frontaal, beeld zoomt langzaam in op johan tot onder z'n schouders

Johan: Ja, melancholie is eigenlijk iets wat dichtbij poëzie staat. Het is namelijk een onbestemd verlangen dat in vele mensen leeft. Het is het willen vasthouden van iets wat vluchtig is en dat zijn liedjes ook eigenlijk. Ik denk dat vele mensen zich ook kunnen terugvinden in de melancholie. Melancholie kan ook een ziekte zijn. Je kan van de melancholie ook iets bestendigs maken en dat mag niet. (Staf: koesteren). Koesteren ja... maar ik denk dat af en toe met melancholie, met een melancholische blik terugblikken op iets, dat verhoogt soms de waarde van de dingen en er gaat al zoveel voorbij en er is al zoveel vluchtig dat het een heel belangrijk gevoel is denk ik.

(beeld op Staf tot onder schouders, hij kijkt naar rechts naar Johan)

Staf: Ook in onze tijd?

Beeld vanuit publiek op het interview

Johan: Ook in onze tijd ja, je krijgt er bijna de tijd niet meer voor om eigenlijk na te denken over wat er gisteren is gebeurd.

Beeld op Johan tot onder zijn schouders

Johan: Want na Tchernobyl zal er wel een andere ramp komen en pffft dat haalt één week de krant en dan is dat voorbij. Natuurlijk verandert er niets wezenlijk. En... daarom denk ik dat liedjes en poëzie heel belangrijk zijn in het leven omdat die vaak de dingen kunnen vatten in eenvoudige verzen, waar vele mensen vluchtig overheen stappen en... die ze niet meer begrijpen misschien, moest die poëzie niet bestaan of die muziek.

Beeld op Staf tot onder schouders, kijkend naar Johan

Staf: we luisteren naar Melancholie, begeleid door Tars Lootens als altijd (Johan: ja... geweldige pianist). (beeld op Johan)

Johan: Moet erbij gezegd... hij legt en staat op, neemt zijn micro en gaat richting de piano (camera volgt hem).

intermezzo: lied 'melancholie'

Beeld op Staf, frontaal en centraal in camera kijkend, tot midden bovenarm

Staf: Bij ons drie gasten, voor één keer, drie aan de tafel, met vier aan tafel. (Beeld op de tafel, links

Staf met z'n rug naar de camera, rechts aan de tafel: drie mensen frontaal gericht naar de camera.

Staf kijken hen aan en zij kijken Staf aan) Links van mij zit pater Daniel Maes van de abdij van Postel.

(Daniel close in beeld tot +- z'n ellebogen) Hartelijk welkom Pater. (applaus uit het publiek, beeld

vanuit publiek naar de set) In het midden zit zuster Johanna van de Claryssen van Kesselo. (Beeld op

de tafel, links Staf met z'n rug naar de camera, rechts aan de tafel: drie mensen frontaal gericht naar

de camera. Staf kijken hen aan en zij kijken Staf aan) (applaus van publiek) (beeld van zuster Johanna

tot onder schouders) (Beeld op de tafel, links Staf met z'n rug naar de camera, rechts aan de tafel:

drie mensen frontaal gericht naar de camera. Staf kijken hen aan en zij kijken Staf aan) En helemaal

op de hoek zit pater Prior Idesbald van de predikijnenabdij van Affligem hier vlakbij de deur (Beeld

van Prior tot onder schouders, hij lacht naar staf & het publiek). Mevrouw, mijnheren, hartelijk

welkom. (beeld op Staf, frontaal, centraal, hij spreekt naar rechts, beeld zoomt geleidelijk aan uit tot

de rest in beeld is) Johan Verminnen heeft zonet zo mooi gesproken, met zijn warme stem en zo mooi

gezongen over melancholie, over het vluchtige en de vragen die mensen, de meest bewuste zich

althans daarover zouden kunnen stellen. Mijn vraag aan pater Maes: In uw abdij in Postel komen

mensen aankloppen, aanbellen, misschien soms te veel om goed te zijn eigenlijk hé. (beeld op Maes

rechts frontaal, staf links met rug) Wat komen mensen vragen aan uw deur?

Maes: (het beeld zoomt traag nog meer in op hem) *Het zijn natuurlijk alle soorten mensen die komen, buiten de groepen zijn het vooral mensen die op persoonlijk bezinning of retraite komen, natuurlijk priesters en religieuzen, maar toch ook heel veel leken. Ook vele mensen die op een of andere manier een beetje rust zoeken. (naam komt in beeld: P. Daniel Maes) Ik denk dat de mens een ongeneselijke religieus wezen is, iets waar hij nooit van los kan en ook nooit van los mag hé. Ik denk dat daar waar mensen samenkomen in geloof op een of andere wijze en waar men wil bidden en leven volgens het evangelie, dat dat altijd mensen aantrekt. Ook vooral diegene die gekwetst zijn en uiteindelijk zijn alle mensen vroeg of laat wel eens gewond en gekwetst en zoeken zij rust en... zijn dit abdijen zoals ook onze abdij toch voor heel wat mensen een rustpunt zo, een beetje toch een geestelijke bezinning. Ik ben altijd heel blij dat wanneer mensen na enkele dagen, of maar na een kort bezoek zo, met een beetje meer moet teruggaan dan zij gekomen zijn.*

(beeld staf frontaal, Maes in profiel, zoomt geleidelijk aan uit tot ook de zuster in beeld is)

staf: *Zuster Johanna, ja... wat voor mensen en wat komen mensen doen in dat mooie Clarysseklooster daar in Kesselo.*

(Beeld op zuster tot onder schouders)

2 Zuster: *Volgens de vragen die mensen stellen, zou ik er drie categorieën in onderscheiden: zij die met een vraag komen om gebed (naam in beeld: Zr. Johanna) die hulp komen vragen aan gebedsmensen, zoals wij dat willen zijn, om hun zorgen te helpen dragen. En een tweede categorie: mensen die de zondagscategorie komen mee vieren. En een derde, mensen die nog wat meer willen, die onze gebedsdiensten komen mee beleven, die ons op die manier een beetje meer zien leven omdat we toch een drietal uren gezamenlijke gebedsdiensten hebben in de kapel.*

(Beeld: links rug van Staf, ernaast frontaal Maes en zuster)

Staf: *Pater Prior, in Affligem staat al 900 jaar een abdij (beeld op pater Prior tot onder zijn schouders) en daar komen ook alle dagen mensen, wat komen die daar doen?*

Pater Prior: *wel ik geloof zo dat we ook verschillende categorieën van gasten hebben, er zijn gasten die komen voor enkele dagen die een soort bezinningsperiode door te maken. (tekst in beeld: Dom Idesbald) Er zijn andere die zomaar enkele uurtjes komen om eens het officie van de monniken mee te volgen, mee te bidden zelf en dan zijn er ook zeer tijdelijke gasten die in onze abdijskerk komen en dikwijls zijn het mensen met problemen. En die verlangen ze toch eens uit te spreken. En wij hebben zo een gewoonte in onze Bindijnerabdijen zo'n kapel naast de kerk waardat we mensen kunnen ontvangen en luisterne naar die mensen en tijd maken naar die mensen, wat niet zo vanzelfsprekend is in deze moderne tijd en ik geloof dat we daar veel mensen kunnen helpen door eenvoudigweg eens een goede raad te geven en vooral ook ze te richten naar hogere waarden en samen te bidden.*

(Beeld: allevier, links rug van Staf, rechts frontaal de gasten)

Staf: *Samen bidden lijkt wel belangrijk te zijn. (Beeld op staf tot ellebogen) Uh... is het zo dat wanneer mensen nu afkomen dat ze zich niet voelen met het kluitje in het riet gestuurd met het gezegde van 'k zal een keer bidden. Hoe reageren mensen daarop?*

Beeld zoomt uit waardoor Maes in profiel in beeld komt.

Beeld frontaal op maas, rug van Staf links in beeld

Maes: *Ik denk niet dat dat het geval is, ik heb nu toch heel veel jaren ervaring zo en mijn ervaring is toch eerder het tegenovergestelde. Mensen vinden zo weinig plaatsen en zo weinig andere mensen waarmee men in alle rust kan gaan bidden zonder dat men heel plechtig en heel officieel moet gaan doen zo. Wanneer mensen een verhaal vertellen is dat dikwijls vol pijn en leed en gebeurtenissen waaraan het gewone leven voorbij gaat. (Beeld van pater Prior die aandachtig luistert, tot onder de schouders) Maar onder de huid is er zeer veel leed zo. Dat weten wij trouwens (beeld van Staf's rug en Maes frontaal) als we onze ogen opendoen en als we onszelf kennen ook een beetje. Dikwijls komt er bij die mensen dan zo een of andere vraag naar de kerk, een verdoken vraag zo van, vroeger ging ik wel naar de kerk en vroeger heb ik dit wel nog eens gedaan. (beeld van zuster tot onder de schouders)*

die aandachtig luistert) *En ik zie daar altijd een uitgestoken hand in zo van jij en jullie als gemeenschappen, als religieuzen zo... (beeld vanuit aandachtig publiek, alle gasten in beeld) wat kunnen jullie mij bieden? Ik bied zeer veel, zeer dikwijls met hen, zonder verdere plicht plegen.*

(Beeld op Staf)

Staf: En aanvaarden ze dat?

(Beeld op stafs rug en maes frontaal)

Maes: Wel ik nodig hen uit, wanneer er zoveel leed is, zoveel onmacht waar niemand iets kan doen. Sommige mensen hebben kweetnie hoeveel therapieën meegemaakt. Die kennen alle finesses van al wat nu wetenschap is zoals psychoanalyse enzovoort. En ik zeg wel laten we daar even voor bidden zo, laten we samen even bidden. En al is het maar een Onzevader of een weesgegroet of een eenvoudig gebedje omzegen voor die mens waar het juist om gaat om over die pijnen. Ik heb nog nooit meegemaakt dat iemand onwennig wordt en kwaad wordt. Maar ik heb dikwijls bijna zonder uitzondering meegemaakt dat dat zo'n diepe indruk maakt en niet alleen een indruk maar dat het echt een innerlijke gebeurtenis is, wat voor sommige mensen een nieuwe begin is. En het eigenaardige. Er zijn mensen die vooraf zeggen dat ze niet geloven en op het einde komen ze dan met iets over het geloof of over de kerk zo. En wanneer we dan zeggen ja laten we even bidden, het is toch zo'n onmogelijke opgave het is zoveel pijn, laten we dit even uit handen geven. Dan gebeurt het toch nog al es eens dat mensen die al lang niet meer naar de kerk gaan, bidden alsof zij nog nooit anders gedaan hebben met één of ander woordje erbij voegen. En dat is voor mij een teken dat er diep in de mens iets leeft aan religieuze behoefte zo, maar dat we misschien de eenvoud en de durf niet genoeg hebben om daarop in te spelen, in ieder geval (onbegrijpbaar).

(Beeld op Staf, frontaal, tot elleboog)

Staf: Ik kan me toch voorstellen dat aan de deur, aan de poort zal ik maar zeggen aan de abdij als postel toch ook ja wat zieke mensen komen eigenlijk. (Maes in beeld tot onder schouders) U zegt ergens, u heeft dat ergens heel recent gezegd of geschreven, ik weet niet (beeld op staf tot elleboog): 'ja de westerse mens is moe enzo en is ziek eigenlijk'.

(Beeld op Maes tot onder schouders)

*Maes: Ik denk dat de mens met een beetje overdrijven zo... de westerse mens... we mogen zeggen dat hij ongeneeslijk moe is omdat... wij leven in een na-christelijke periode zo. Het christendom is voor vele mensen iets vaag gewoon en God is uit het leven verdwenen. Welnéé, wanneer wij zelf God de Vader zijn, dan wordt het zeer moeilijk. Dan moet gij voor alles zorgen van voor de geboorte tot na het sterven en daar wordt ge ontzettend moe van. En bovendien, ge maakt zoveel ontgoochelingen mee naast verbluffende vooruitgang natuurlijk, ge hebt zulke 'uitgoochelingen' en het wordt allemaal zo moe en ge kunt het niet meer dragen en daar tegenover staat het geloof dat de mens toch in de werkelijkheid plaats... En de werkelijkheid is niet in de grootste hemel en ook niet onder de grond, maar dat is tussen de hemel *kijkt blij naar boven* en ja... tussen de aarde.*

(Beeld op Staf frontaal en ernaast Maes in profiel, beeld wordt uitgezoomd tot ook zuster in beeld is)

Staf: Zuster Johanna, mensen komen bij u om mee te bidden, liturgie mee te vieren, maar ook om het officie, het gebed van uw gemeenschap, het gebed van de kerk zeggen wij en hoe komt dat zo over als u mensen (Beeld op zuster tot onder schouders) psalmen in de hand duwt om mee te bidden.

*Zuster: Wel, het onze gebedsdienst bestaat uit en groot deel uit psalmen dus he... De liederen uit de bijbel... Die kunnen misschien soms wel vreemd klinken, maar zij kunnen daarin woorden vinden waarin zij hun eigen zorgen zien uitgesproken. Dus dat zijn liederen die geschreven zijn voor Jezus Christus hé *lacht naar staf*, maar zij kunnen hun gevoelens daarin uitdrukken die ze anders zo...*

(Beeld op staf, frontaal, ellebogen)

*Staf: schuld, onmacht? *kijkt vragend**

Beeld: staf links rug, rechts Maes en zuster frontaal

Zuster: En kwaadheid soms ook. Maar ook van lof en aanbidding en afhankelijkheid van God, daar vinden zij woorden om die gevoelens uit te drukken, die ze anders zo moeilijk kunnen brengen. (beeld op zuster tot onder schouders) Zij kunnen zich langs die psalmen richten naar God, die ze soms toch al een beetje vergeten.

(beeld rug Staf, Maes en zuster rechts ervan frontaal, beeld zoomt uit totdat Ook Idesbald in beeld komt.)

Staf: Euhm, pater Idesbald uit Afflighem, Afflighem heeft grote bekendheden op velerlei vlak, maar ook onder ander door een cultureel centrum. Wat voor mensen komen daar naartoe. Wat voor mensen heb je daar?

(Beeld op Prior tot onder schouders)

Prior: Daar heb je natuurlijk een zeer verscheiden publiek. Op één zondagnamiddag kunnen er daar 100en mensen voorbij komen, mensen die vertrouwd zijn met de kerk, maar ook mensen die helemaal totaal vervreemd zijn daarvan. Nu... ze weten dat dat een abdij is. Er loopt daar een pater rond in paterskleren. Niemand neemt dat kwalijk, wel in tegendeel. Ze vinden het soms sympathiek en velen maken daar gebruik zo voor een gesprek. En je kunt daar gesprekken hebben (zuster en prior in beeld) over kunst ja... maar ook diepe godsdienstige gesprekken. En ik ben altijd blij van zo'n mensen te ontmoeten die ik misschien nooit in een kerk zal zien.

(Beeld op staf, frontaal, ellebogen)

Staf: Zuster, een vraag waar sommige mensen mee in de zaal zitten: draagt men nog altijd eieren naar de arme glare (?) *gelach uit publiek, ook zuster lacht*

(Beeld op lachende zuster)

zuster: Ja, dat gebeurt nog steeds.

Staf: Waarom doen de mensen dat nog steeds en wat denken jullie daarvan?

Zuster: Wel ik denk dat dat toch een diepe betekenis kan hebben... het zit in de mens om een verhouding te hebben met God en dat zij aan hem iets willen geven. Maar aan God iets geven, dat is nu toch wel moeilijk. (close-up beeld van Maes die aandachtig luistert en kijkt) En dan komen ze daar toch wel mee bij ons aan. (beeld van zuster tot schouders) Het is dan ook een gave om tegelijkertijd hun vraag naar gebed te begeleiden, zij vragen... als het eieren zijn is het meestal om goed weer te vragen.

Beeld op de tafel, links rug van Staf, rechts de andere drie frontaal.

Staf: En helpt het, helpt het zuster? *al lachend* *publiek lacht mee, andere gasten ook*

Zuster: Wel... (beeld vanuit publiek) ik zou zeggen... onder die vraag om goed weer te vragen zit iets heel dieps verborgen. (beeld van zuster, tot onder schouders) Want als wij dan zeggen 'Ja we gaan zeker bidden voor dat goede weer, maar we gaan nog meer bidden voor het geluk van de jonge huwelijken ofzoiets hé', dan zie je die gezichten opengaan, dat was het eigenlijk wat ze wilden vragen, maar dat durven ze niet. Maar met die vraag om goed weer... daar durven ze wel mee binnenkomen.

(Beeld op staf, frontaal, elleboog)

Staf: Het ... het is me duidelijk dat mensen zichzelf zoeken of proberen te zoeken of een stukje te zoeken door contact met jullie biddende gemeenschappen. Dat ze proberen die ongrijpbare afwezige God ergens te ruiken zou Felix Timmermans zeggen. Maar blijf ik nog met de vraag zitten, waarom moet dat nog gekomen in een vorm en instellingen van eeuwen oud. Precies Wie god wil ontdekken, die moet de klok terug zetten. Bestaat er niet zoiets als een modern evangelisch leven in vormen van deze tijd... Ik weet wel 'tis plezierig die paterkes met hun blote voeten bij manier van spreken (beeld links staf rug, rechts gaten frontaal) en die dan ook op... enzovoort... heel veel romantiek eraan, maar is het nu... hoe zit het nu met een eigentijdse beleving (beeld enkel op Staf) van die evangelische manier van leven in de gemeenschap?

(beeld vanuit publiek op decor)

Maes: Ik denk dat er voor een religieus gemeenschapsleven altijd twee elementen zijn, (beeld op Maes, links de rug van Staf) enerzijds een bezieling waaruit het geboren wordt en anderzijds een kader. En deze geboorte gebeurt altijd in moeilijke tijden en de religieuze gemeenschappen hebben altijd tussendoor moeilijke tijden meegemaakt. Wanneer ik naar mijn eigen gemeenschap, de Postelse gemeenschap, kijk, dan zie ik dat ze 50 jaar lang opgegeven is, tijdens de Franse revolutie. En dankzij één enkele pater, is men terug een gewone abdijgemeenschap geworden. (beeld op Staf die aandachtig luistert) (Beeld op Maes) Dus de kaders die hebben wel degelijk hun belang, maar wat wij nu meemaken is denk ik veel sterker en veel grondiger dan drie Franse revoluties samen. Ja dat is een vraag... de fundamenten van heel onze beschaving worden door elkaar geschud en we worden gedwongen om radicaal opnieuw vanuit het eeuwen oude, dat religieuze leven te beleven. En we zien dat ook. Ook in dit moeë Westen zijn er zoveel nieuwe gemeenschappen, waarvan ik zeker ben dat de meeste het nauwelijks, gewone christenen, het nauwelijks weten, maar die volop in vitaliteit aan het groeien zijn en die precies hetzelfde meemaken wat onze ordes en congregaties in het begin meemaken, meemaakten. En ja precies hetzelfde wat wij allemaal ook als oude congregaties en ordes proberen mee te maken. Opnieuw op onze oude fundamenten zo terug die vitaliteit te herwinnen. (Beeld op staf frontaal (links), Maes in profiel rechts)

Staf: Maar op de manier van deze tijd?

Maes: Op de manier van de deze tijd. (bevestigend)

Staf: Maar teruggaand op de wortels van vroeger?

Maes: Maar ik denk, ja ... dezelfde elementen. Het is trouwens altijd hetzelfde. Er is iemand die getroffen wordt door een zeer concrete nood, (beeld links rug van Staf, rechts frontaal Maes) neem Franciscus, neem Norbertus, onze eigen ordestichter. (staf: overmorgen is zijn feestdag) *lacht* Prima! Maar omwille van het feest van het Heilig Hart vieren wij dat de zaterdag pas. (onverstaanbaar)

(Beeld vanuit publiek op set, enkel Prior is niet in beeld, beeld wordt geleidelijk aan ingezoomd op Maes)

Staf: Nu teruggrijpen naar die stichters en die.. ja...

Maes: Ja... dat zijn allemaal dezelfde typen, hoe totaal verscheiden zij ook kunnen zijn. Dat zijn mensen die ondersteboven geraken door dat evangelie, door hetgeen er ook gebeurt... enerzijds een godsontmoeting, anderzijds die wereld. En ze zeggen: wij gaan daar iets van maken. Voor ons is het in onze gemeenschap gewoon geweest: men heeft als religieuze gemeenschap, daar in die toch verlatenheid van Postel een gemeenschap willen maken om reizigers op te vangen. Maar de reizigers in die tijd dat waren kleine mensen, shagrakers (?) die met iets te verhandelen de kost moeten verdienen, dus dat waren allemaal armoedzaaiers. En wij zeiden, de mensen zeiden 'we gaan die een verblijf geven zodat ze al niet uitgeschud worden in 1140, dat ze veilig kunnen overnachten, dat ze eten krijgen, dat ze verder gaan.' Natuurlijk de toeristen van vandaag, moet ik erbij zeggen, dat zijn de enigen die geen behoeften *kijkt in de camera* meer hebben op dat vlak, soms...

(beeld van de gasten in profiel rechts, staf frontaal links)

Staf: Dus het is kwestie om dat te valoriseren wat daar aan de basis lag (Maes: ja) in de noden van deze tijd.

Maes: Ja, maar daar zit iets van de eenzaamheid van de mens en de honger toch naar een beetje bevestiging en waardering zo en een beetje rust ook (beeld op Maes, onder schouders). Waar abdijen toch zeer veel genezende kracht hebben... *knikt bevestigend*

(Beeld op staf, onder schouders)

Staf: Mevrouw, mijnheren, een vraag die op ieder lippen ligt in de huiskamer *kijkt naar beneden (naar blad?)* en ook in deze studio: Waarom maken die paters nu zo lekker bier? En lekkere kaas? Wie gaat daar op antwoorden?

(Het blijft even stil. Beeld vanuit publiek, iedereen is zichtbaar aan tafel. Maes doet teken naar de anderen, hij zegt uiteindelijk: 'Bier is voor de pater' en wijst naar pater Prior)

Staf: Goed, patersbier, waarom patersbier?

*Prior: Wel ik denk dat dat komt uit onze gesloten economie van vroeger. (twee mannen en een vrouw komen terwijl achter hen op en zetten bier en kaas neer tussen hen in) Sint-Benedictus die veronderstelt dat (Beeld wordt ingezoomd op man die met rug dichtbij camera zit, ze zoomen in op hoe hij een Westmalle uitschenkt. De tekst op het glas 'Westmalle' is toevallig perfect richting camera gericht) alle werkplaatsen euh... in het klooster, in de omheining van het klooster aanwezig zijn. Dus een abdij kon op zichzelf leven in die vroegere tijden en dan wordt er wel voorgeschreven dat wij hmmm.. *kreunend* een tamelijk streng dieet volgen (beeld op Pater prior, onder schouders), als ik dat mag zeggen, maar zich beperken in alle geval, maar op feestdagen, dan aten die paters en zusters graag wel eens een extraatje zo... en dan hebben zij gezocht naar een drankje om dat voor de feestdagen te reserveren en dat is nu een traditie geworden in alle abdijen. (Beeld op publiek die geïnteresseerd luistert).*

Staf: Pater Postel maakt kaas! (beeld vanuit publiek op de set, iedereen zichtbaar)

*Maes: Wel onze broeder Norbertus, die nu nog kaas maakt heeft, (beeld ingezoomd op zelfde man die Westmalle uitschonk, die nu een stuk kaas neemt, beeld gaat vervolgens terug naar de spreker, traag inzoomend) ik denk zowat een 40 jaar geleden daarmee een eerste begin gemaakt. En de abdij is toen begonnen met een boerderijke op te zetten dankzij de vorige econoom, pater Otte nog en dat is geleidelijk aan gegroeid. En u kunt gerust zijn die kaas wordt niet gemaakt door water, en zelfs niet door wijwater, maar van echte melk van echte koeien en van ja... echte abdijkaas. Wat men er soms van zeggen of denken soms, dit is echt materiaal. En men wil daarin ook een beetje proeven van... ja de werklust en de zorgzaamheid en de toewijding en het religieuze leven van de abdij. Maar ik zal het bordje meebrengen *haalt blad papier uit z'n binnenzak* dat Broeder Norbertus heeft meegegeven, kijk dat is het embleem voor degene die het niet zouden weten. Want bier moogt het 's avonds niet drinken als ge nog moet rijden, maar kaas moogt het altijd. (andere camera geeft beeld van het embleem). *er wordt gelachen, applaus volgt in de zaal*. (van het embleem wordt uitgezoomd naar Staf en Maes).*

*Staf: *heft z'n glas* gezondheid, gezondheid gezondheid! *hij neemt eerst een slok, daarna de andere gasten* *kijkt in camera) Op deze heel feestelijke trappist, of wat is het? Ja het is trappist! Of patersbier of paterskaas uit Postel nemen wij afscheid. (camera zoomt in op hem). Definitief afscheid, drie jaren, meer dan drie jaren Staf en Mijter zitten erop. Bedankt voor het kijken! (Oude foto's geprojecteerd van het programma) Bedankt voor die tientallen gasten die naar hier gekomen zijn en voor die honderden mensen die naar hier gekomen zijn in de studio en aan u, kijkers, die met zovelen duizenden, honderdduizenden eigenlijk dit programma gevolgd hebt. Het ga je goed tot een volgende keer in een volgend programma. Maar de KRO, KTRO is er weer op 25 juni met een Kerkwerf! Daarover hebben we reeds gesproken en toekomstige zondag zijn weer op de radio tot 18u30 met een muzikaal programma. Dit was Tussen Staf en Mijter, voor de laatste keer! *grijnst* Gezondheid! *heft het glas*.*

Aftiteling (muziek)

Dit was TUSSEN STAF EN MIJTER m.m.v. abdij Affligem, abdij Postel, abdij Westmalle
Presentatie STAF NIMMEGEERS, pr
Redactie PAULA D'HAENE, MARC FILLET c.i.c.m., IEO PAUWELS, HANS VANACKERE, pr
Decor: Ria verbergt
Regie-assistentie MIRESE HENS
Regie: AUGUST MAARTEN
Productie: RENE BODSON

KTRO
POTBUS 13
1040 BRUSSEL
02.735.48.49

Tijdens aftiteling: mannenstem: *In Tussen Staf en Mijter ontving pastor Staf Nimmegeers gasten met meningen en duidingen over feiten en had er z'n eigen zegje over. Tussen staf... en mijter.*

[600, 1986] Welzijnszorg

Transcriptie

Begingeneriek: KTRO

Muziek en logo

Delbeke (audio): In Kerkwerf de uitgestelde reportage van de viering van ziekenhuiskernen op zaterdag 11 oktober.

Witte titel onderaan: ziekenzorg

Beeld: belicht podium in het midden, veel mensen in het publiek errond (heel donker, enkel podium)

Jong KAV viert 50ste verjaardag in het congressenpaleis in Gent

Witte titel: 50 jaar Jong-KAV

Beeld: kinderen die op podium dansen en ineens weglopen naar achteraan het podium

De adventsactie welzijnszorg over armoede en natuurlijk ook een boek om te kopen en het lied van de maand.

Witte titel: Welzijnszorg

Beeld: prent van kind met klever gekleefd over de ogen 'eigen schuld'. Over deze sticker een rood kruis.

Studio

Cassiman, linkscentraal in beeld, spreekt de kijker aan, rechts van haar de poster uit het laatste fragment met het Rode Kruis. Rechtsonder het beeld (schuin voor haar) de adventskrans.

Cassiman: Goedeavond (naam komt in witte letters in beeld: Emmy Cassiman), het is alweer vijf jaar geleden dat ziekenzorg een nationale dag organiseerde voor alle leden van de ziekenzorgkernen. Het kuipje in gent was bijna te klein.

Ziekenzorg

Zwart-wit foto's één voor één getoond die te maken hebben met ziekenzorg: een ziekenhuisbed dat buiten vervoerd wordt, een persoon die met een zieke spreekt, het kruis-logo van de ziekenzorg, het logo van de ziekenzorg met erboven een klaver 4 met in het klaver het teken van de christelijke mutualiteit.

Beeld: Kerndag 1986, met vuurwerk achter geprojecteerd

Beeld van verlicht podium, met heel vele publiek rond

Presentator (publiek roept telkens het antwoord op de vragen terug): *Antwerpen? En waar is Brabant? En waar is MRB? En waar zit Oost-Vlaanderen. Danku enthousiast Oost-Vlaanderen, en waar zit West-Vlaanderen? (Beeld gaat over de tribunes waar spots heel de tijd over de mensen heen gaan) ja! En waar zit Limburg?*

Interviewbeeld, man, linkscentraal, kijkt naar rechts, goed belicht, plant linksachter hem, verder witte achtergrond. Zijn naam verschijnt op het scherm 'Staf Matthyssn, ziekenzorg'

Matthyssen: Wel we zijn hier dus in Gent samen met uh 8000 vrijwilligers uit de plaatselijke ziekenzorgkernen, allemaal mensen die betrokken zijn bij een Welsijnsgebeuren, dat in 127 plaatselijke afdelingen van ziekenzorg waargemaakt wordt.

Interviewbeeld, man, rechtscentraal, kijkt naar links, goed belicht, plant achter hem, zijn naam verschijnt op het scherm: Koen Kuyeln, ziekenzorg

Kuylen: Het is toch wel formidabel, heel dat ziekenzorg werkt gerust gemiddeld in onze parochies en gemeenten op een twintigtal vrijwillige medewerkers. Ja... een twintigtal die verantwoordelijkheid dragen en zorg dragen voor een honderdtal zieken in die gemeente of parochie.

Beeld van podium van vrouw die persoon bezoekt die in een ziekenhuisbed ligt.

Interviewbeeld Mathysen

*Het eerste en het belangrijkste werk dat de ziekenzorg voor zich neemt en ter plaatse: dat is eigenlijk het ziekenbezoek. Het is zo ook zoals de gemeenschap rond die zieken vertoont, dat eigenlijk het genezingsproces al dan niet vlugger of ook langzamer zich voltrekt. Dat is de belangrijkste doelstelling van het ziekenhuiswerk, dat noemen wij met een zwaar woord *grijnst* integratie bevorderen, niet waar. Maar ten slotte het zijn de kleine dingen die het doen.*

Speelse muziek

Beeld op podium van schuinhoog gefilmd. Twee vrouwen voeren een mime op: de ene vrouw schudt de kussens van de andere (een zieke) op in een ziekenhuisbed. Ze gaat bij de vrouw op bed zitten en houdt haar hand vast

Interviewbeeld Kuylen

Kuylen: Als zieke thuis komen van het hospitaal hé, en iedereen die thuiskomt die zegt, ah bah thuis dat is mijn droom hé. We mogen niet vergeten dat vele zieken, vooral alleenstaande zieken die niet direct ondersteund worden door het gezin, dat die wel eens kil kunnen thuiskomen, erg kil (kort beeld ertussen van het podium) ik denk nog maar, iemand die thuiskomt, die z'n rolluiken moeten naar boen en die zegt 'kijk ja er moet toch wat verwarming zijn, er moet toch wat eten zijn'. Al deze dingend ie minimaal een thuis maken, daarom zeggen wij dat in de thuisopvang van zieken, dat daar de vrijwilliger, dat die daar letterlijk een onbetaalbare plaats heeft om juist van dat thuiskomen een mantel te weven, een mantel die warmte geeft, die geborgenheid heeft, want thuis zijn is uiteindelijk dit dat men zich opgenomen voelt in een samenleving in de buurt, waar men is.

Beeld op Podium van schuinboven: Bewegende gevelwanden (mensen lopen ermee rond. In het midden iets wat een thuis moet voorstellen, de vrouw zit in het midden in een bed)

Iemand: een thuis, dat is als een veilige mantel, die wij allemaal samen met zorg rond de zieke spreiden.

Beeld op podium van mensen die met linten rond een paal lopen. Telkens met z'n allen in dezelfde richting, erachter een band. De lintzwaaiers beginnen te dansen

Interviewbeeld Kuylen

Kuylen: Als je naar onze vakantiecentra gaat in Hooionk of waar dan ook te Zandhove, dan zul je daar veel jonge mensen merken. Als je naar Lourdes gaat met ons, zul je daar veel jonge mensen merken, maar wat is het probleem? Het probleem is dat deze jong e mensen zich enorm inzetten, een week, 14 dagen, maar eigenlijk niet de weg gevonden hebben naar dat plaatselijk ziekenzorg. En ik verwijt het hen niet, hé, want ik denk dat wij ons moeten aanpassen als ziekenzorg.

Podium in beeld van schuinboven: man zit met rolstoel op podium en neemt een micro en roept 'One two three four' en wijst naar de band, die een rocknummer beginnen te spelen.

Interviewbeeld Kuylen

Kuylen: Iemand die laat ons eerlijk zeggen, zich jaren ingezet heeft in een bepaald patroon, die krijgt inderdaad nu vandaag in Gent een aantal andere opdrachten. Ja en dat vraagt wel een stuk inspanning, dat is niet zo gemakkelijk.

Interviewbeeld Mathysen

Mathysen: Uh het was belangrijk om deze mensen zo ne keer om de 5 jaar samen te roepen omdat zij voordien te hebben gedaan, ten eerste een keer te bekijken 'waar zijn wij met onze ziekenbezoek' en om dan naar de toekomst toe 'hoe gaan wij ons welzijnswerk in Vlaanderen nog perfectioneren?' zodanig dat dus eigenlijk de zieke mensen die bedreigd zijn door vereenzaming, thuis moeten zitten, niet alleen thuis, maar ook in instellingen, in welke mate betrekken wij die bij dat levend Vlaanderen.

Close Beeld: misviering op het podium met verschillende priesters, gevolgd door uitgezoomd beeld waarbij heel de zaal zichtbaar is. ***Er wordt kerkmuziek gezongen, het publiek zingt mee*** beeld van podium naar het publiek

Studio

Cassiman centraal is in beeld en spreekt de kijkers frontaal aan, achter haar is het KTRO logo te zien, ze is tot haar ellebogen in beeld.

Cassiman: Vrijwilligers zijn natuurlijk altijd welkom bij Ziekenzorg. Bijna in ieder dorp en zeker in iedere gemeente is er een ziekenzorgkern en u kan die op het spoor komen in de parochie of ook via de christelijke mutualiteit.

Delbeke is rechts in beeld. Hij is tot onder ellebogen (ook tafel) in beeld, links van hem de adventskrant voor hem op tafel. Achter hem een poster van 'Advent 1986'.

Delbeke: En zoals elke maand in Kerkwerf, een boek om te kopen.

Boekcover in beeld ***rustige fluitmuziek op de achtergrond***

Titel boek: 'Al de dagen van ons leven, een boek voor gelovige gezinnen', eronder een boom als prent. Er wordt snel ingezoomd op de boom.

Over de prent van de boom scrolt de volgende witte tekst van onder naar boven:

'Dit boek voor de huiskamer is op 5 maanden tijd
aan zijn derde herwerkte
druk toe.

Met dit boek

Volg je het leven,

Van geboorte tot dood,

Van morgen tot avond,

Van advent

Tot na Pinksteren,

Met foto's, gedichten,

Gebeden, leesteksten, gespreksstof en zelfs

Liedjes en spelletjes,

Dit ideaal geschenk voor het gezin

Kost 595 fr.

Is 462 blz. Dik,

Stevig ingebonden en in 4-kleurendruk.

Studio

Geert Delbeke, zelfde beeld als daarnet (rechts in beeld, adventskrans links)

Delbeke: Binnen de grote KAV-beweging met haar meer dan 300 000 leden werkt een jonge vrouwen werking, de Jong-KAV en die is nu 50 jaar oud of jong, zoals je wil. 50 jaar in elk geval, dat moet gevierd worden.

KAV-viering

2

Beeld op bord: '2 Eeklo, Aalst, St.-Niklaas, Dendermonde'. Het beeld zoomt al snel uit en we zien heel wat vrouwen staan, sommigen alleen, anderen druk in gesprek met anderen. Een oudere vrouw kijkt lachend in de camera en giechelt met de vrouw die naast haar staat.

Delbeke (audio): met 2500 jong KAV-leden kwamen ze naar het congressenpaleis in Gent.

Beeld op rechthoekig kaartje dat opgespeld is op wit shirt, gouden tekst '50 jaar KAV' op donkerblauwe achtergrond. Beeld wordt al snel uitgezoomd, we zien 4 vrouwen met elkaar praten, ze hebben allemaal hetzelfde 'uniform' aan. Achter hen de rest van het vrouwelijke publiek die druk in gesprek is.

Delbeke (audio): een jong KAV-lid hoe ziet die eruit?

Interviewbeeld: vrouw rechtscentraal, naar links kijken, extra belicht, staat aan balustrade, achter haar zien we het verdiep onder haar waar veel mensen wandelen. Ze is tot onder haar schouders in beeld, links zien we de kop van de micro. Haar naam komt in beeld 'Rita Rogiers'. Ze draagt een sjaaltje en een band rond haar hoofd.

3

Rogiers: Das azo een jonge vrouw, tot maximum 35 jaar, meestal dus jonggehuwd, eventueel al met jonge kinderen of zo ook al zonder kinderen. Er zijn ook vrouwen bij die absoluut bij die niet gehuwd zijn. Er zijn ook jong gescheiden vrouwen bij.

Beeld op witte ballonnen, er wordt uitgezoomd en van boven gefilmd. Heel wat vrouwen staan er rond (het is blijkbaar een stand). De camera zoomt steeds meer uit en gaat meer naar boven zodat de grote groep vrouwen in beeld kom (waarschijnlijk vanaf balustrade gefilmd).

Interviewbeeld: vrouw linkscentraal, naar rechts kijkend, rechtsonder een microfoonkop, extra belicht, tot net onder de schouders, ook band rond haar hoofd. Haar naam komt na 2 seconden in witte letters in beeld: Jenny Devuyt

4

Devuyt: Wel als ik mijn werk buitenshuis opgaf, dan had ik heel veel schrik om in een sociaal engag... uh isolement te geraken... enneh... ik woon nogal ver van familie enzo en ik had mijn schoonmoeder altijd heel enthousiast over KAV horen vertellen, zodanig dat ik er eigenlijk op uit was om ook bij KAV te gaan en dan heb ik dat ook gedaan en ik heb daar eigenlijk nog meer gevonden dan ik dacht er te vinden.

Beeld: van boven gefilmd op een roltrap waar mensen naar boven gaan. Witte ballonnen in beeld, onderaan de roltrap heel wat volk. Beeld op mensen op roltrap.

Interviewbeeld: linkscentraal vrouw, extra belicht, kijkt naar rechts, microfoonkop zien we rechtsonder, vaag op de achtergrond zien we mensen wandelen (op verdiep onder haar dus wss weer vanop balustrade gefilmd. Ze is dicht in beeld, tot net onder haar schouder. Haar naam verschijnt na drie seconden in beeld (witte letters): Rita Vandeloo.

Vandeloo: programma, drie programma's in de namiddag: arbeid, werken en werken is drie, waardat we stilstaan bij die problematiek dus, onze toekomst een uitdaging rond het jong KAV-werking en dan

in een aantal standen waardat we concrete voorstel en ideeën geven voor de werking plaatselijk in jong-KAV.

5

Beeld op bord 'moeder en kindzorg' dat hangt aan het plafond. Achtergrondgeluid: veel pratende vrouwen.

Beeld op babypop die op bed/weegschaal ligt. Goed belicht, erachter allemaal vrouwen die ernaar kijken (dus frontaal naar de camera, minder belicht). Beeld gaat naar links waar we in de backstage van een poppenkast terecht komen. Twee vrouwen bespelen poppen. Hun teksten hangen aan het paneel voor hen.

Beeld van vrouwen die onderling babbelen

Beeld van twee vrouwen die op oranje stoelen zitten. Voor hen staat iets wat een TV moet voorstellen. Ze doen een toneel. Op de achtergrond horen we publiek stilletjes lachen bij sommige stukken.

6

'Wat niet kunnen volgen?'

'Nee..'

'Elke, tis elke week hetzelfde, veel seks, perfecte vrouwen, op den duur hé, ge gaat nog denken dat ge ook zo moet zijn.'

Interviewbeeld: vrouw centraal, tot midden bovenarm, heeft band rond hoofd en witte strik. Ze spreekt de interviewer links –voor ons – van de camera aan. Ze is normaal belicht. Achter haar een witte muur met blauwe onleesbare tekst op en affiches/prenten. Haar naam verschijnt enkele seconden later in beeld: Lieve Van Hoofdstadt

7

Van Hoofdstadt: De gezinswerking van de KAV-KWB is een ruime werking die echtparen tracht te bereiken rond twee aspecten: de relatie man-vrouw, en de opvoeding van de kinderen. In dit programma wordt dus sketch gespeeld rond één concreet aspect rond opvoeding en dat is de sketch

8

rond TV, want waar hebben de kinderen allemaal mee te maken als ze naar TV kijken. Er staat een knop op die TV, veel ouders stellen zich vragen rond geweld op TV, rond wat getoond wordt aan seksualiteit, de liefdesbeleving, de beeldvorming man-vrouw, allemaal aspecten waar ouders toch wel soms vragen rond hebben en hier wordt dat een klein beetje ludiek getoond.

Beeld op allemaal vrouwen aan kleine bureautjes (zoals middelbare school). Ze kijken naar het toneel. We zien nog een deel van het toneel.

'ja ja ja ja ja ja ja ja, ja dat vindt hij overheerlijk; ...'

Beeld op vrouw die iets gooit in hele lange zak (opening helemaal vanboven).

Beeld op vrouw met hoofdband met bord in de handen 'Hoeveel uren per maand zet jij je in voor JKAV. Symboliseer elk uur inzet met een bolletje. Werp je inzet in de kring'

De vrouw spreekt het publiek luidt aan:

Hoeveel uren besteed jij aan jong-KAV?

Zoveel uur, mevrouw, zoveel balletjes, u werpt ze in de zak, die zak moet vol nu!

Beeld terug op verschillende vrouwen die balletjes in de lange zak gooien.

9

Interviewbeeld Rogiers

Rogiers: In de eerste plaats zijn we dus jong, de K, de kristelijke visie, wij geloven, maar wij kijken er anders op neer, dan uh...de algemene werking. Bijvoorbeeld pratikeren is voor ons niet meer zo noodzakelijk. Ondanks dat we ook christelijk geïnspireerd zijn.

10

Beeld op tekening van vrouw met aktetas in hand, borstel naast zich, kookpot. Vrouw staat ernaast met stok en wijst ernaar. Ze zingt de tekst af van het blad dat ze vast heeft.

'Na een dag hard werken, ben ik moe genoeg. Na een bewuste keuze doe ik sociale arbeid en voel me daar meer mens'

Naast haar een man met een accordeon die haar begeleidt. Voor haar (met de rug naar de camera) publiek dat haar aankijkt.

Beeld van kartonnen paletten waar dingen op staan. erachter zie we mensen passeren en ernaar kijken.

11

Interviewbeeld Rogiers

Rogiers: De A van arbeid, uh laten we maar nemen de drie soorten arbeid:

sociale arbeid, hé ons werken in KAV,

beroepsarbeid, wat toch heel veel jonge vrouwen tegenwoordig doen. Zij hebben dus gestudeerd en zij willen dus een job uitoefenen.

En dan hebben we ook nog de gezinsarbeid dat we allemaal doen, of dat we gehuwd zijn of niet, thuis het huishoudelijk werk moet allemaal gedaan worden.

12

Beeld op groep vrouwen die naar een spreker kijken.

Spreker in beeld met sjaaltje en hoofdband

Men heeft er ook negatieve ervaringen mee met die bijscholingen. Bijvoorbeeld stiksters worden opgeleid naar dactylo's, maar men stelt dan vast 'die dactylo's die gaan ook niet aan de slag komen'.

Beeld op zijkant/profiel van klein podium. Een vrouw zit achteraan, twee vrouwen staan vooraan, één ervan doet een verhaal. Ervoor zien we een aantal mensen in beeld die luisteren

Kort daarna zijn wij verhuisd, wij woonden toen in Mol, ik werkte in Mol en wij moesten toen naar Leuven verhuizen voor het werk van mijn man.

Kort beeld van een bord bij een standje '6. Gezinsarbeid'

Delbeke (audio): Thuiswerkende vrouwen, buitenhuiswerkende vrouwen. Is dat een spanning bij jullie?

Interviewbeeld Vandeloo

13

Vandeloo: Neen, een spanning zou ik niet zeggen. Er zijn wel een meerderheid van buitenhuiswerkende vrouwen, meer en meer, dat is een trend die er zeker in zit. Maar in KAV vinden wij dat de keuze van de vrouw het belangrijkste is en dat die keuze ook moet vrij kunnen genomen worden. Dus dat die verschillende vormen van arbeid evenwaardig zijn.

14

Beeld van vrouw met baby op haar arm, ze legt de baby vervolgens in z'n buggy/bedje. Fel belicht.

15

Beeld van toneel dat wordt gespeeld. Op de achtergrond zien we dat we bij standje 7 zijn 'Dagelijkse kansen op de arbeidsmarkt'

Vrouw: Ik heb een advertentie gevonden in de krant voor technisch tekenaar en ik ben daarvoor geïnteresseerd.

Pop van een grote man: Ja maar mevrouw, hier op de firma zijn het enkel maar mannen hoor!!!

16

Beeld op ander stuk toneel met boze heks en prinses (lijkt op sneeuwitje). Ze spreekt het publiek vooral aan. De heks kijkt haar boos aan.

Prinses: *Als ik in de spiegel kijk, zie ik inderdaad sneeuw witte niet, maar dan zie ik mezelf, Arian, ik studeer op het ogenblik en hoop ooit een goede journaliste te worden. Ik hoop een goede vrouw te zijn, maar ik weet dat ik het veel moeilijker zal hebben dan mijn mannelijke collega's, juist omdat ik vrouw ben.*

17

Interviewbeeld Rogiers

*Rogiers: En dan hebben we de V, de vrouw, wat dus heel belangrijk is. Wij willen onszelf ontplooiën, we willen onafhankelijk zijn, we willen iets bereiken in ons leven, wij willen geëmancipeerd zijn en uiteindelijk ja... verantwoordelijkheid nemen binnen KAV, binnen de maatschappij. *knikt content* Dat is het eigenlijk wat jong KAV inhoudt.*

Beeld van stand waar vrouwen met een stuk een antwoord moeten aanduiden, als ze het juist beantwoorden brandt een lichtje. Een enthousiaste medewerker met hoofdband moedigt aan: *'De huurprijs, de huurprijs!! Kost 376 franc madame???' 'ja wie wil er nog eens? Ja!!'*

Interviewbeeld An De Wit. Rechtscentraal, extra belicht, microkop links in beeld, tot een groot stuk onder haar schouders gefilmd, hoofdband, kijkend naar links voor ons, aan de balustrade, we zien op de achtergrond mensen op de verdieping eronder wandelen.

18

De Wit: Vrouwen willen graag iets bijleren, maar als we het alleen houden bij een droge gespreksavond... dat ligt niet iedereen, niet iedereen is bereid om zijn gedacht te zeggen hé. We moeten zoeken op ander vlakken om het aantrekkelijk te maken, bijvoorbeeld met andere initiatieven te nemen. Niet alleen een lesgeefster die het uitlegt en daarna een gesprek, maar bijvoorbeeld een ruilbeurs, een getuigenis, meer spelenderwijs zo... hé. Zodanig dat iedereen een beetje aan zijn bod kan komen zo.

Delbeke: Ja maar hier gebeurde dat al goed, ja?

*De Wit: Ja.. *grijnst* we dachten dat we hier vandaag een eerste stap moesten zetten en al richting moesten geven aan de volgende vijftig jaar he.*

Beeld op podium. Vrouw tilt kind op tot de micro. Het kind telt: *een, twee, drie, vier, vijf*. Het beeld gaat naar links, naar een ander kind dat wordt opgetild door een andere vrouw *zes zeven acht negen tien*. Verschillende kinderen en tieners roepen vervolgens in de micro: *Twintig, dertig, veertig, vijftig!*

Beeld op podium. Één jonge vrouw staat aan de micro. Een rij staat achter haar, ook een rij voor haar net voor het podium. Ze roepen allemaal *feest, feest feest!* Verschillende kinderen en jongeren komen vrolijk opgelopen en dansen in het rond. ***achtergrondmuziek op event is vrolijke muziek en publiek die juicht***

Interviewbeeld Rogiers, nauwer ingezoomd, net onder haar schouders

19

Rogiers: Uh ik denk dat je er altijd terecht kan, met wat dan ook, met de plezierige dingen, maar ook als je zo es wat in de put zit of met vragen zit. Er zijn altijd wel mensen waar je bij terecht kan. Het gevoel zo van niet alleen te staan.

Beeld op toneel waar mensen een trage dans doen op de achtergrond van een zangeres die zingt: *Vandaag even stil staan, morgen sterker door gaan, samen sterker ...*

Beeld op witte ballon met tekst op: *even stilstaan, sterker doorgaan*

Interviewbeeld Rogiers:

20

Ik denk dat wij de jonge vrouwen nog veel te weinig bereiken, dat zij nog te veel met het beeld zitten van een 'oude vereniging', iets oubollig zo en dat zij onvoldoende de mogelijkheden van KAV en jong-KAV dan in het bijzonder kennen. En dat wij denk ik, de jonge vrouwen thuis moeten gaan opzoeken om hen te vertellen wat jong KAV allemaal te bieden heeft.

Studio

Cassiman zit centraal, frontaal in beeld, haar blik is eerst naar rechts, daarna naar de camera. Ze spreekt de kijkers aan.

Cassiman: Met de actie 'lied van de maand' heeft Ignace de Zutter 10 jaar lang geijverd voor de Nederlandstalige kerkzang. Het laatste lied van de laatste jaargang is een kerklied: het oudste Gloria in onze taal, het lied nummer 588 uit Zingt Jubelate. Het wordt voor ons gezonden door het Ceciliakoor uit Aalter onder leiding van Nellie Geirnaert

Kerk – koor

Trompet in profiel in beeld, wordt uitgezoomd

Beeld op koor in uniform, vooral vrouwen, maar ook een redelijk aantal mannen. Koor wordt uitgezoomd tot de dirigente in beeld is

Sfeerbeelden kerk en koor

Tekst van gezongen lied wordt in witte letters getoond onderaan het scherm.

Studio

Geert delbeke rechts in beeld, links voor hem de adventskrans. Z'n naam wordt opnieuw in beeld gebracht.

Delbeke: Afscheid dus van de actie 'lied van de maand', maar wij blijven aandacht schenken aan zang en muziek op de Vlaamse Kerkwerf. Op ons adres vernieuwen wij altijd graag nieuws daarover.

Beeld van twee posters: 'een bevrijdend woordje'

Cassiman (audio): Overmorgen vrijdagavond spreekt pater Frans Van Bladel, hoofdredacteur van Streven in Gent over de omstreden denker Illich, om 8 uur 's avonds, de Blandijnberg.

Beeld op poster 'slotviering kanunnik triestherdenking

Delbeke (audio): Met een dubbele slotviering wordt een punt gezet achter triestherdenking op zondag 7 december op het Floraliumpaleis in Gent en op zondag 14 december in de Grenslandhallen in Hasselt telkens om 3u 's namiddags.

Cassiman in beeld, centraal, tot boven haar ellebogen, frontaal, spreekt de kijker aan.

Cassiman: Mens en religie te Brussel organiseert een reeks voordrachten in het auditorium van Sint-Lucas in Schaarbeek. Op dinsdagavond 9 december om half 8 spreekt Johan Leman over de positieve en de negatieve invloeden van de Islam op onze samenleving.

Delbeke in beeld rechts van de adventskrans

Delbeke: Op woensdag 10 december, dat is dus vandaag over 8 dagen organiseert de Vlaamse bijbelstichting in Leuven een religieuze boeken – en tijdschriftenbeurs en dat in het Maria-Theresia college van 10 uur 's morgens tot 6 u 's avonds, toegang gratis.

Beeld op posters 'Er is geen jeugd meer'

Cassiman (audio): Er is geen jeugd meer. Daarover spreekt Marc van Peel, voorzitter van de katholieke jeugdraad op donderdagavond 11 december in het KUG, de Gentse universitaire parochie.

Beeld op twee kaarsen van de adventskrans

Delbeke (audio): En wie in ons land advent zegt, (beeld uitgezoomd tot Delbeke in beeld komt) zegt welzijnszorg. En al hoort men dat niet graag, Welzijnszorg blijft herhalen dat armoede een onrecht is.

Beeld van poster 'Vrede, gerechtigheid ontmoeten elkaar' *rustige gitaar tokkelmuziek erop gezet*
Beeld zoomt uit van poster tot we onder de grote poster aan de wand 4 mannen zien zitten aan een tafel, allemaal gericht richting de camera.

Presentatrice/Cassiman (audio): Armoede is niet de schuld van de armen. Al denken ze dat zelf wel. (beeld op tekst: 'Armoede') Aldus Karel Staes, werkzaam in de vierde wereld.

beeld op Karel Staes, één van die vier mannen die er zit. In beeld komt de tekst: 'persconferentie Welzijnszorg 25 november '86'.

Staes: De machtsverhouding die zich hier manifesteert, gaat men bijna zeggen dat het vanzelfsprekend is dat er armen zijn en gaan de armen dat op de duur zelf nog gaan geloven ook. Ze gaan denken dat het zo moet zijn, dat het hun bestaan is, hun lot is, arm te zijn.

Beeld: hand die naast een tas koffie iets opschrijft op papier, beeld: mannen in het publiek

Cassiman (audio): De armen dragen zelf de schuld van de armoede, achter datzelfde vooroordeel verbergen ook wij ons, degene die het beter hebben.

Beeld van mannen naar boven naar een poster van een gezicht met een etiket over de ogen geplakt 'Eigen schuld' en een rood kruis daardoor.

Interviewbeeld: Karel Staes, linkscentraal in beeld, kijkend naar rechts, witte achtergrondmuur, gewoon belicht, tot stuk onder schouders in beeld. Zijn naam komt na 4 seconden in beeld: 'Karel Staes, pr.'

Staes: Ik zou willen oproepen tot een zeer grote eerlijkheid. Wij moeten realiteit durven onder ogen zien en (beeld wordt nog meer op hem ingezoomd) het begrip armoede niet zodanig verbreden dat iedereen op de een of ander manier bij de armen staat of dat iedereen staat bij mensen die lijden. Wij moeten dat gewoon onder ogen zien, dat men van de armoede vervreemd is en die uitdaging opneemt om daar iets mee te doen. En die uitdaging die wil ik stellen met grote liefde en bekommernis voor dezelfde kerk die zichzelf camoufleert uit onrechtmatig schuldgevoel.

Delbeke: Ja.. en wat, wat doen daarvoor? Concreet?

Staes: Daarvoor doen, dat is eerst en vooral het begrip armoede teruggeven aan wie het helaas toekomt en daar heel duidelijk organisatorisch, in 'benoemersbeleid', in bezoldigingen, overal de consequenties durven van nemen.

Beeld op mensen die met notitieschriften en brochures en koffie in een u-vorm zitten en onderling met elkaar praten.

Cassiman (audio): Vanuit het centrum Sociaal Beleid van de UFSIA, sprak wetenschappelijk medewerker Jef Breda.

Interviewbeeld Jef Breda: centraal, kijkt naar links, normaal belicht, achtergrond is witte muur., tot onder schouders. Zijn naam verschijnt vrijwel onmiddellijk in beeld 'Jef Brede, socioloog UFSIA'

Breda: Wel in België kennen wij exact het aantal kalveren, het aantal varkens, de liters melk die per dag, per week, per maand geleverd worden, (beeld wordt meer ingezoomd op hem) maar het aantal mensen die in financiële en andere problemen zitten, die kennen we niet. Ze zijn niet in kranten bekend, maar ze zijn ook niet bij beleidsvoerder niet bekend. Dus ik verwacht van welzijnszorg dat zij in eerste instantie dat probleem op het publieke forum brengt en voornamelijk dat de politici de gegevens beschikbaar maken. Ze hebben een tijd cijfers verzameld over het bestaansminimum, maar

ze hebben geoordeeld dat ze dat op een bepaald moment niet meer moesten doen. De toename van armoede de laatste tijd, hadden ze helemaal geen gegevens, men neemt beslissingen, reduceert inkomens, geeft nieuwe zaken aan en men heeft onvoldoende gegevens om dat te stofferen. Wel van Welzijnszorg denk ik zou zich verdienstelijk kunnen maken door dat in de publieke opinie te gooien. De onwetendheid, misschien zelf het onbegrip van de gewone mens en ook van de beleids mensen in ons land en uiteraard ook van de wetenschappers. Wijzelf hebben onvoldoende kijk op wie arm is, hoe de zaken evolueren. Het is in feitelijke een beetje een schandaal dat dat niet bestaat.

Interviewbeeld Staes (helpt bovenarm)

Staes: De kerk en onze tv-kijker, de kerk is bezig met een middenklasse die eigenlijk terug zichzelf aan het versterken is om de individuele toer verspiritualiseerd, los van de werkelijkheid; en men moet dat durven stellen en dan moet men zeggen 'goed wat kan ik daar dan aan doen', ik kan daar alleen niets aan doen, maar ik kan wel andere mensen vinden die dezelfde dingen zien. En in de organisatie s van allerlei slag en aard ons de vraag stellen: met wie en waar en hoe zijn wij echt effectief bezig? Eens kijken naar wie eigenlijk de voorkeur zou moeten uitgaan en ons daar de moed hebben om ons daar terug naar te reorganiseren. Maar dat vraagt dus een grote bekering. Vroeger moesten de mensen de mens schuldig noemen, de armen zich voortdurend tot ons bekeren. Nu wordt het tijd dat wij in onze organisatie toe en onze mentaliteit een eigen bekering op gang zetten en dan zal pas het echte binnen (onverstaanbaar) reëel worden en nu is dat een religieuze (onverstaanbaar)

studio

Zelfde beeld van Delbeke in studio, spreekt kijkers aan, links adventskrans

Delbeke: kerkwerf ging ook een kijkje nemen bij één van de vele projecten die zonder de steun van welzijnszorg niet zouden rond komen.

Beeld op poster van hoofd met label 'eigen schuld' en rood kruis door.

Kerk in straat (rustige gitaartokkelmuziek)

Beeld op baan die uitmondt op straat, langs de baan geparkeerde auto's en woonhuizen.

Beeld gaat snel naar links naar huis. Beeld op witte deur. Beeld op bord aan de muur 'V.Z.W 't DAK, onthaal tehuis, centrum van Assche'

Cassiman (audio): Liefdadigheid stelde in Sint-Gillis Dendermonde, dit huis ter beschikking van het dak, opvanghuis voor daklozen.

Beeld van twee mannen die naast de gevel wandelen, richting deur en vervolgens binnengaan

Cassiman: Mensen zonder thuis vind je niet enkel meer in grote steden zoals Brussel, Gent of Antwerpen. Opvallend is ook dat het meer en meer jongeren zijn die hier komen aanbellen, vertelt de huisverantwoordelijke.

21

Interviewbeeld op vrouw. Centraal in beeld, kijkt naar rechts, zit aan huistafel met kannetje en tasje (koffie?). gewoon belicht, achter haar een witte muur en een vensterbank met planten op. Haar naam verschijnt in witte letters in beeld: 'Rita De Visch, verantwoordelijke'

De Visch: Ik denk daarbij aan vereenzaamden, mensen die uit de psychiatrie komen, die uit de gevangenis komen, mensen die relatieproblematiek hebben, jongere mensen die thuis niet langer terecht kunnen enzovoort. Dus het is eigenlijk een gans gamma van problematieken die wij opvangen.

Beeld van gedekte eettafel

Cassiman (audio) *rustige tokkelgitaarmuziek met fluit*: In 't Dak is er plaats voor 12 gasten, die hier kortere of langere tijd kunnen wonen, maar wonen betekent hier meer dan een gedekte tafel en een eigen bed.

Interviewbeeld De Visch

De Visch: Dus enerzijds hebben wij een sterk uitgebouwde individuele begeleiding (beeld wordt traag ingezoomd op haar tot enkel haar gezicht in beeld is) die vooral gericht is op de individuele probleemsituatie van de bewoner, anderzijds doen wij ook aan groepsbegeleiding: ik denk aan leren samenleven, leren samenwerken. (beeld op takenbord met namen) Verder zijn er ook atelierbezigdheden (beeld op man die aan houtbewerking doet in een witte ruimte), omdat de (beeld terug op de Visch) vrijetijdsbesteding wel een probleem voor onze mensen is, omdat zij toch meestal zonder werk zitten en er weinig perspectief is naar werk vinden, maar de dag is hier eigenlijk wel goed gevuld.

Beeld ***rustige gitaarmuziek***: een man past het takenbord aan.

Cassiman (audio): Het leven in 't Dak kent een vaste dagorde, verdeling van taken, eigen verantwoordelijkheid voor keuken en onderhoud, vaste afspraken voor tijdsbesteding zoals werk en woning zoeken.

Interviewbeeld De Visch, beeld stond nog sterk ingezoomd op haar, maar wordt snel uitgezoomd

De Visch: De bedoeling is eigenlijk om een stuk te leren plannen, van niet te impulsief te zijn, omdat dat vaak blijkt ook één van de problemen is, van plotseling dingen beginnen te doen zonder eigenlijk na te denken. Dus dat zit dus eigenlijk in onze werking volledig ingebouwd: leren plannen, structuur leren geven, structuur leren bieden.

Beeld op atelier, waar twee mannen aan een fiets werken

Cassiman (audio): Bijverdienen mag een werkloze niet. Het atelier is dus een hobby en vrijwillige bijscholing, zoals men wil.

Beeld op man die hout schuurt in andere zaal, en andere man is ook bezig met hout

Cassiman (audio): 't Dak krijgt van de overheid de subsidie waarmee een deel van het loon van de twee begeleiders wordt betaald.

Interviewbeeld De Visch, tafel ook in beeld

De Visch: Maar dat is eigenlijk onvoldoende, er zijn geen werkingskosten bij zodanig dat wij beroep moeten doen op privéinitiatieven, instanties die ons werk een goed hard toedragen. Een ervan is bijvoorbeeld Welzijnszorg die onze werking al jaren ondersteunt, anderzijds kunnen we ook een deel van de kosten recupereren van de dagprijs die de bewoners betalen, maar vaak blijkt ook doordat het feit dat zij op vervangingsinkomsten aangewezen zijn, dat ook ontoereikend is. Dus wij kunnen eigenlijk niet bestaan zonder ondersteuning van derden.

Beeld op poster van armoede (eigen schuld met rood kruis door)

gitaarmuziek

Interviewbeeld De Visch, tafel ook in beeld

De Visch: uhm... een kritiek die ik vaak naar mijn werk toe hoor is dat er vaak gezegd wordt van 'eigenlijk zoeken die mensen dat zelf, die mensen zoeken zelf de problemen die zij hier nu hebben'. Maar ik denk dat dat niet zo is, want ik heb ook al vaak van bewoners gehoord van 'ik wist zelfs niet dat ik in zo'n situatie kon terecht komen' en dat kan dan bijvoorbeeld zijn door het werk te verliezen, door de echtgenote te overlijden, een relatie die mislukt, enzovoort. Dus ik denk dat het belangrijk is om ook deze mensen een warm hart toe te dragen en ook de kansen te geven uiteindelijk om hun leven waar te maken, ook al hebben zij het veel moeilijker dan wij in onze toch complexe samenleving.

Studio

Delbeke rechts, links de adventskrans, spreekt het publiek aan

Delbeke: Voor wie meer informatie wil over welzijnszorg, kan op ons adres terecht voor een gratis informatiepakket.

22

Cassiman, centraal, frontaal in beeld

Cassiman: Ons radioprogramma op zondagavond om half 7 op BRT1 gaat over advent en kerst vieren met het gezin. En hier op de beeldbuis zijn we weer terug volgende week met 'Vandaag de dag' over kerk en politiek. Nog een fijne avond.

Beeld op twee kaarsen van de adventskrans.

Eindmuziek begint

Eindaftiteling scrolt over scherm van onder naar boven

Dit was

Kerkwerf

m.m.v.

Emmy Cassiman

Geert Delbeke

Mirèse Hens

Gie Mouètre

Productie

René bodson

KTRO

Postbus 13

1040 Brussel

02-735.48.49

Eindgeneriek

MET muziek logo en contactgegevens KTRO

[604, 1987] Gesprekken met christenen - 1 - Familie De Bonte-De Smet.

Transcriptie

introductiescherm KTRO

Studio

0 Presentatrice alleen in beeld op stoel met micro, frontaal, centraal. Op de muur achter haar staat in een kader: 'gesprekken met Christenen'

Goedeavond dames en heren, welkom bij de KTRO

Naam in geschreven tekst onderaan in beeld: Emmy Cassiman.

1 *Ook dit jaar gaan we verder door met onze reeks: gesprekken met christenen. Vanavond gaan we samen met Philip Debruyne naar het gezin van Lucia Desmet en De Bonte te Kesselo bij Leuven. Zij werkt deeltijds als huisarts en hij is burgerlijk ingenieur. En tijdens de studies in Leuven kwamen zij in contact met de universitaire parochie en dat bracht heel wat in beweging in hun leven. Nu zo'n 12 jaar later is er veel veranderd maar dat laten we ze u zelf vertellen.*

Park

De camera filmt een gezin dat wandelt in het park (mama, papa en drie kinderen). Het beeld staat stil. De aftiteling verschijnt op het stilstaand beeld.

Titel op het scherm: 'Gesprekken met Christenen'

Zetel (living?)

Een man zit in de zetel met een klembord waar een blad papier aan hangt. Het beeld staat stil, een titel volgt.

Titel: 'Philip Debruyne praat met'

Stilstaand beeld van vrouw. Titel op dat stilstaand beeld

Titel: 'Lucia De Smet'

Stilstaand beeld van man

Titel: 'Marc De Bonte'

De Smet en De Bonte zitten samen in een grote zetel in een decor dat ingericht is als living, Debruyne zit ernaast in een andere zetel. Hij stelt de vragen

Debruyne: U waart allebei betrokken in die universitaire parochie, wat betekende dat toen als student burgerlijk ingenieur, als student geneeskunde?

(Beeld naar het koppel)

Lucia: Ik denk dat dat voor mij een heel belangrijke periode geweest is in de zin van bijna terug bewust kiezen voor geloof en voor gelovig zijn. Van thuis uit zijn wij gelovig, maar gelijk de gewone katholieken die elke zondag naar de mis gingen, eigenlijk regelmatig tegen onze zin omdat dat nu zo hoorde, terwijl in Leuven en contact met UP en toch wel een meer analyse van ... ja... o.a. het evangelie. Dat we dat op een andere manier konden lezen, konden we daarover spreken. Eigenlijk veel meer naar ons zelf toe en naar ons leven toe trekken. Het was veel minder iets abstracts wat je alleen maar zondag deed. Daar heb ik dat toch geleerd. En dat je daar een levensovertuiging van kunt maken. Dat is toch iets wat ik vanuit UP meegenomen heb.

Beeld wordt terwijl ingezoomd naar Lucia

Debruyne (beeld nog steeds op Lucia): mag ik zeggen dat dit in contact komen en een stuk openbloeien rond die UP dat dat een soort nieuw begin geweest is in zekere zin? Mag ik dat zo zeggen?

Lucia: Voor mij zeker wel, ja.

Debruyne: En voor jou? (Beeld wordt van Lucia gericht op Marc)

Marc: *Ik denk dat het voor mij iets vroeger begonnen is... in die zin dat ik het geluk had om bij Paters Salisiaens (?) op kot te zijn, een groot kot, en dat we daar een directeur hadden die zeer beslagen was in exegese. En die heeft eigenlijk terug voor mij de eerste sporen getrokken om... Ik zat toch wel met een ongelukkige erfenis van godsdienstbeleving uit het college... ik herinner me nog als poësis, die werden na een jaar studeren over het mystiek lichaam van christus en de heilige kerk, werd dan besloten met *sino nivero* en *bene travato* en dan is het wel een hele verademing als je ... uh... allez terug wat naar de gronden kan gaan met iemand die wat over de teksten heeft te vertellen en die het ook eens kan situeren en ook als tijdsgenre. En dat heeft eigenlijk een heel proces voor mij op gang gebracht. Het heeft ook wel tot conflicten geleid *lacht/grinnikt*, binnen mate toch.*

Debruyne: *En die sfeer van Leuven student zijn (beeld wordt terug op het koppel gericht), heel verschillende faculteiten, op andere plaatsen wonen, jullie voelden je daar goed bij?*

Lucia: *Uiteraard, het is nieuw, je staat op eigen voeten hé, je bent nog wel afhankelijk van thuis maar uhm ik had toen toch het gevoel van allez er ligt heel wat te wachten in het leven zo. Uhm... Het was voor mij toch een kennismaking met het concreet leven en wat ik er nu wou van maken.*

Debruyne: *Het was beloftevol*

Lucia: *Ja, op dat moment zeker wel, ja.*

Marc: *Dat herken ik ook ja. Ik denk dat dat de... allez... van de meest intensieve jaren geweest is in mijn leven. Ook moet ik zeggen in de studies is er de overgang gekomen, na drie saaie algemene jaren kom je in je eigen specialiteit, ontwikkel je een eigen vakgebied. Dat heeft ook veel deugd gedaan. Dat samen met dat op zoek gaan naar een eigen authentiek geloof.*

Beeld wordt uitgezoomd naar het koppel en Debruyne.

Camera is gericht op Debruyne

Debruyne: *U was student Burgerlijk ingenieur en bezig met UP, had dat met elkaar te maken zo?*

Camera zoomt hierna geleidelijk aan in op Marc

Marc: *Dat was zo'n beetje denk ik een van de punten toch hé, het is niet zo evident om 'martisitische' informatie aan het studeren zijt, wat het verband is met het geloof en het evangelie. Dat ligt daar niet dik op en ik denk dat veel mensen die vraag hadden: hoe koppelen we dat nu? Bovendien in die periode allicht minder dan nu had de ingenieursstudie en de positieve wetenschap in het algemeen in de hoek gedruimd door de humane wetenschappen. Dus dat werd als vuil aangekeken, ge maakt uw handen vuil aan ductie van vanalles en nog wat. Overbodige dingen waren daarbij, dingen die milieubelastend waren, daar waren wapens bij, dat was toch een vraag waar we mee leefden ja...*

Debruyne (aan Lucia): *Ja, u komt uit een hele andere richting hé. Beeld zoomt van Marc geleidelijk aan uit tot ook Lucia in beeld komt. Had dat wat met elkaar te maken, dat bezig zijn met godsdienstige kerkvragen bezig zijn en de studie geneeskunde? Of lag dat uit elkaar?*

Lucia: *De studie zelf niet. Ik denk dat we daar heel weinig met geloof bezig waren, ook al waren er af en toe godsdienstlessen *grijnst*. Maar daarna, dus in 't vijfde jaar hadden we een jaar stage en dan het zesde jaar een jaar stage. Daar zeker wel omdat je in ziekenhuizen komt. Je komt eigenlijk met concrete mensen in contact en in een ziekenhuis automatisch met mensen die ernstig ziek zijn of die... (beeld op Lucia en achterkant hoofd interviewer gericht) hetzij het begin, hetzij het einde van het leven, hetzij zwaar ziek ertussenin. Samen met het feit van het geloof herontdekken (Camera zoomt geleidelijk aan weer in op Lucia), dat heeft dat versterkt natuurlijk, zo van: wat is dat toch? Dat was een wereld die eigenlijk vreemd was voor mij... uhm... ja... contact met mensen die stervende zijn, je begint je daar vragen rond te stellen. In die zin was dat toch samen ook zoeken. *Sombere muziek start* Wat heeft dat voor zin?*

Beeld van naamplakkaat 'universitaire parochie'

Poort van het gebouw gaat open. Marc en Lucia stappen naar buiten.

Hand in hand stappen ze op de stoep richting camera toe, al babbelend.

Achtergrondmuziek.

Zetel (living?)

Camera op Debruyne

Debruyne: Jullie zijn dan vrij vroeg getrouwd, jullie studeerden zelfs nog op het ogenblik he, en toen ben je niet in een huisje met een tuintje gaan wonen, maar het is wat anders geworden, toch op uw eentje of op uw tweetjes?

Camera gericht op het koppel

Lucia: *grijnst*

Marc: We hebben een project terug opgenomen waar we aan begonnen waren in 1975 ofzo, dan hebben we een huis gehuurd en zijn we vanuit een bezinningsgroep die toen nog bestond met twee echtparen gaan samenwonen. Eerst ik en het jaar erna als wij getrouwd zijn met de drie families samen. En dat hebben we vijf jaar gedaan. Dat heeft ons toch ook heel wat bijgebracht, ook wat getekend. Vooral dan omdat het na vijf jaar, voor ons het meest niet meer houdbaar was.

Debruyne: Er is dan wat tussengekomen hé eigenlijk, maar laten we eerst een keer doorgaan. Wat trok jullie daar zo aan? Welk verlangen zat daarachter?

Marc: *Kijkt z'n vrouw aan* Ik denk heel concreet, vertrok dat uit de handelingen van de apostelen.

Dat je samen gaat leven en delen en wij wilden daar toch een stuk van waarmaken, ik zou zeggen van die utopie

Montage in de video: Overgangsscherm naar volgende clip (stuk weggesneden in montage? ldk)

Lucia: wel ik denk positieve vooral de ervaring was van samenwonen, samen delen met drie gezinnen, vooral ook wat het materiële ook betekent. Geleidelijk aan wordt er ingezoomd op Lucia. Wij hadden dus onze inkomsten ook gemeenschappelijk en je doet niet wat je wilt daarmee dus... niet dat we voor elke frank die we uitgaven verantwoording moesten afleggen, maar uhm je leefde eigenlijk op dat punt bewuster. Er werd niet zomaar iets gekocht of uitgegeven. Belangrijke aankopen werden trouwens ook in groep bepraat. Uhm... Wat ik daar ook uit geleerd heb, is dat communicatie ook vrij moeilijk is. Niet dat we ruzie maakten ofzo, maar dat het eigenlijk toch energie kost om met zes mensen een goeie contact te onderhouden, voortdurend, zeker omdat je dan samen woont, dus dat je niet zomaar een babbeltje kunt doen. Dat was trouwens één van de dingen waar we veel tijd in gestoken hebben dus regelmatig ... de bezinningen waar we van uit gegroeid waren voor het samenwonen voortgezet, dus een avond in de week en dat was al eens een bijbelbezinning, maar dat was ook dikwijls een gesprek om de communicatie open te houden of terug open te maken als die wat gestoord was.

Debruyne (camera gericht op Marc): Toen zijn de eerste kinderen gekomen daar, en dat heeft hier wat veranderd. *Marc knikt*

Camera gericht op het koppel

Lucia: Maarten is dan geboren. Maarten is een zwaar gehandicapt kindje waar wij niet alleen de verwerking ervan tijdens die periode heel moeilijk gehad, nu nog soms, maar die ons ook heel veel heeft beziggehouden en heel veel praktische tijd en energie heeft gevraagd (geleidelijk aan zoomt de camera in op Lucia's gezicht) omdat er problemen waren met z'n gezondheid en dat was heel veel nachten op en uiteindelijk de beslissing: moet hij geopereerd worden? Laten we dat toe? Laten we het niet doen? Het was eigenlijk toch wel fysisch ook een heel zware periode. Wij waren ontzettend moe. En dan.. ja... de wereld stort een beetje in elkaar hé. Je perspectieven veranderen totaal (camera zoomt weer uit en gaat naar Marc). Uhm...

Marc: Ja de wereld wordt heel klein dan. Maar ja...

Lucia: en dan komt ook het gevoel van met serieuze moeilijkheden en serieuze miserie (camera zoomt terug uit naar het koppel), voelden wij, ik vooral mij alleen staan. En je zegt, goed de communicatie in de groep is blijkbaar dan toch vrij moeilijk, zeker op zo'n moment. Niet op acutere momenten, dan was dat wel goed, maar het feit dat dat chronisch blijft duren. Het kind bleef zo en wij bleven verdriet hebben en dat was op een jaar niet opgelost. En dat was eigenlijk waar ik mij niet goed begrepen en opgevangen voelde. Ik denk dat dat heel moeilijk is en ik ondervind dat trouwens nog. Mensen die zwaar in de moeilijkheden zitten... om daar voortdurend contacten ... en open... En allez, wij hebben ook fouten gemaakt in die zin, wij hebben ons ook afgesloten. Zo, wij hadden onze miserie en jullie verstaan daar toch niets van. Dus het speelt mee.

Debruyne (camera blijft op het koppel): Jullie konden elkaar toch nog blijven vinden in die dagen, in die tijd?

Lucia: Omdat we dan veel meer samen achter die kar gespannen waren, het moest ook hé. Het was ons kind en wij hebben dat eigenlijk opgenomen dus... in die zin waren we al een stukje meer als entiteit uit de groep getreden omdat je ... je voelt het aan den lijve. Het is ons eigen kind geweest he.

Debruyne (camera blijft op het koppel gericht): Hoe kwam dat over? Jullie waren relatief intens bezig met gelovige zaken, inzet voor geloof. Hebben jullie je daar vragen rond gesteld? Hoe komt dat nu, waarom krijgen we zo'n kind? Het zijn vrij klassieke vragen hé, hebben jullie die ook gesteld. Had je daar moeite mee?

Lucia knikt

Marc (camera blijft op het koppel gericht): Je bedoelt wat God ons nu heeft aangedaan, in die stijl eigenlijk niet, maar zo... voor mij is het eerder een moeilijkheid geweest van allez nog een sukkelaar ofja toen dacht ik dat toch, een sukkelaar bij op de wereld, er zijn er al zoveel en er was toen nog een periode sprake dat het ook erfelijk geweest zou zijn, dat je daar toch wel schuldgevoelens daarbij hebt.

Camera zoomt in op Lucia

Lucia: Het is zo dat alles in elkaar valt. Het is niet alleen ons geloof, het is alles. Ik ben dan met mijn praktijk begonnen en dat liep ook niet zo op wietjes op dat moment. Moet ge dan klaar staan voor andere mensen, moet ge die proberen te helpen en ook in gesprekken en niet alleen een verkoudheid proberen genezen en ja dat is... ge zijt heel verward, ge ziet geen lijn niet meer, het is allemaal duister, het is allemaal donker, waar gaan we toch naartoe? Kunnen we dat aan? Met momenten hadden we het gevoel, we kunnen het helemaal niet aan. Je spartelt daardoor, ja... Het was dan ook de voorspelling geweest dat hij niet lang zou leven. Dan zit je altijd een beetje met de schrik van 'mogen we ons daaraan hechten, mogen we ons daar niet aan hechten?'. Heel die... het is een hele verwarring van gevoelens, van inzichten. (Camera zoomt nog meer in op Lucia's gezicht) Je bent helemaal de kluts kwijt om het zo te zeggen.

Debruyne (camera blijft op Lucia): Er zijn nog andere dingen gebeurt die het toen moeilijk maakten.

(camera gericht op alle drie)

Marc: Ja voor mij was dat een moeilijke maand omdat dus iets meer na de geboorte van Maarten, mijn vader overleed. (Camera zoomt in op Marc) En ik moet zeggen ik heb dat als een groot gat ervaren, langs twee kanten. Enerzijds zit je in blijde verwachting te leven naar de geboorte van een zoon en dat loopt dan zo af want eigenlijk zit je toch met dat gevoel. Het is maar zo. Het is een kind dat toch maar die weinige mogelijkheden heeft. We hadden daar een unieke kans om toch met de familie in contact te komen en zo... Dat was geen breuk hé maar intensiteit waarmee je dan met de mensen omgaat was bijna zoals nooit tevoren. En dan een maand erna heeft m'n vader een hartinfarct gedaan dat dodelijk was en dat geeft dus het tweede aspect dat je als tweede generatie vanvoor staat. Je staat nu zelf op de eerste lijn. Ik had wel het gevoel dat de wortels weggeknipt waren. Een gevoel dat ik ervoor nooit bewust van was. Die band en het belang van een lijn en traditie... uhm... Ik denk iets van die grondgevoelens van leven krijgen en doorgeven en daar is precies langs twee kanten zwaar in gekapt. (camera zoomt nog meer in op Marc z'n gezicht). Dat heeft mij eigenlijk veel tijd gevraagd alleen maar om dat te snappen en in te zien en vandaaruit ook wel te verstaan en in te zien dat je een stuk moedeloos uit zijt, een stuk niet zo aangenaam in de omgang uiteindelijk. Misschien wel met een beperkt aantal mensen maar *kijkt naar Lucia* (Camera zoomt uit naar het koppel samen) ... voor Lucia, maar ik denk ook voor de mensen waarmee ik toen samenwoonde moet dat niet zo prettig geweest zijn. Het is nogal bar. *lacht* het maakt een geslotenheid ook hé. He maakt een sfeer. Van de ene kant is er openheid en gesprek over Maarten, maar van de andere kant zit je toch in een gat, zat ik toch in een gat. Ik zal het zo zeggen en dat heeft denk ik toch een jaar of 2/3 geduurd...

Sombere achtergrondmuziek start met geluid van een kind

In de living met maarten

Montageovergang naar volgend fragment waar Marc in de living met Maarten speelt. Zijn zusje zit op de achtergrond op de zetel. Marc zwiert Maarten in de lucht. Maarten lacht. Op de achtergrond zien we een baby in een parkje liggen.

Living interview

Montage terug naar het interview in de living. Camera is gericht op het koppel

Debruyne: Maarten is nu een jaar of 8. Wat betekent dat kind nu voor jullie? Het stelde vragen bij het begin, serieuze vragen. Stelt dat nog vragen? Het is een beetje anders geworden waarschijnlijk hé?

Marc: Ik vind dat nog altijd een grondige vraag zo in de zin van wat is nu een mens? Wat verheft maarten tot een mens? Het feit dat hij natuurlijk kind is van mensen. Is dat voldoende antwoord? Wat is het belang van verstand en wijsheid van zo'n dingen? Wij komen uit die milieus waar dat heel belangrijk is en dan heb je een kind dat niet kan spreken... amper zijn naam verstaat ... op acht jaar... dat stelt vragen hé. Wat is nu echt nog...?

Debruyne: ben je daar veel mee bezig

Lucia knikt

Lucia: Ja... Uhm... (Beeld wordt geleidelijk aan ingezoomd op Lucia) Het blijft een opgave, iets waar je niet aan uit kunt en ik denk dat dat altijd zo zal zijn, vooral voor ons. Het bepaalt een stuk ons leven. Je wilt bijvoorbeeld de toekomst van de andere kinderen niet voor laten beperken of kansen ontnemen dus dat is toch wel zoeken en schipperen van: het is belangrijk voor Maarten, maar het is ook belangrijk voor de andere kinderen en ons gezin... maarten is er maar, we moeten niet allemaal rond maarten draaien. Dat is eigenlijk toch wel een moeilijke, niet altijd gemakkelijk zo... de beslissing van hem intern te laten gaan. Uiteindelijk om het ons wat gemakkelijker te maken, om toch af en toe eens een weekend vakantie te hebben, een beslissing die je niet zomaar neemt. Je voelt je je er altijd een stuk schuldig bij. Doe je hem daar niet mee te kort? Wat ja... Als maarten geboren is, waren er een aantal mensen die kwamen met het bericht dat het kind een speciale boodschap op aarde bracht. (camera zoomt geleidelijk aan nog meer in op haar gezicht). Ik ben daar nog altijd niet mee klaar. Ik ben er nog altijd niet aan toe. Ik zie eigenlijk niet hoe... lijden en verdriet loutert zegt men, maar ik vraag me af of het niet anders kan ook, of dat zo'n dingen daar eigenlijk mee kan wegpraten. Ik ben daar zeker niet mee klaar. En ... ja...

**stuk weggeknipt in montage* (camera terug gericht op het koppel)*

Lucia: Wat je wel merkt, je relateert een heel aantal dingen. Bijkomstigheden zijn bijkomstigheden geworden he. Dat merken we ook wel in de familie. (camera wordt ingezoomd op Lucia) Op dat punt doet dat wel iets. Het doet mensen wel iets. Precies of ze de beste kant van hunzelf laten spreken zo, dat merk ik wel. Dat ze uh... ja... ik heb een heel lieve schoonmoeder en die was vroeger toch wel veel meer bekommerd om materiële zaken... het moest proper zijn, enzo... Wij hebben daar nu heel veel aan omdat die nu op alle momenten als wij op haar beroep doen, houdt die zich vrij voor ons, die komt helpen, die komt maarten mee opvangen en mijn eigen ouders ook... daar zie je toch wel een kentering. Ook het feit dat wanneer je het kind bezig ziet... wij stellen ons dan vragen van 'dat is minderwaardig leven, die heeft geen intellect gelijk we dat zouden willen', maar maarten heeft dat dus niet en toch is die gelukkig. Allez, je ziet dat kind is gelukkig en ja... eigenlijk hebben wij rare opvattingen over gelukkig zijn hé.

Tafel met taart en koffie

Startbeeld is boekje met kat en muis op. Geleidelijk aan wordt uitgezoomd naar een koffietafel met een verjaardagstaart. De kaarsjes worden aangestoken voor Maarten. Maarten is verwonderd door de kaarsen. Het gezin zingt samen voor Maarten. Een oudere dame zit ook aan tafel (vermoedelijk een oma van Maarten). De broer en zus van Maarten blazen de kaarsen uit.

Living Interview

Camera op het koppel gericht

Debruyne: Er is dus materieel een en ander veranderd, gedaan met het samenwonen met andere gezinnen, gedaan met alle twee intens bezig zijn, KVS, inzet vanuit up een beetje dichtgefallen en toch lopen een aantal lijnen door. Je vergeet zomaar je verleden niet. Wat is dan overgebleven van dat bezig zijn vanuit ... wanneer jullie elkaar hebben leren kennen... Ziet je zo'n lijnen die doorlopen?

Marc: Ja dus na een jaar of twee denk ik, toen maarten 2/3 was, zijn wij terug op rust gekomen en hebben wij terug de daad opgenomen van terug bezig zijn en open staan voor de problemen van mensen met analoge gevallen. (Camera wordt geleidelijk aan op Marc ingezoomd): kinderen, moeilijke, spelotheken, in het begin nog wat aan gewerkt.

Debruyne: wat is dat voor iets die spelotheken?

Marc: Een uitleendienst voor speelgoed voor gehandicapte kinderen. Er is er één vanuit de stad Leuven, er is er ook een vanuit het instituut waar Maarten nu is. Die is voor intern gebruik hoofdzakelijk. Zo'n kleine zaken, daar trek je je in het begin terug aan op. Uhm... wat dat dan wel terug veel kansen gekregen heeft is de familie. We zijn terug veel meer naar onze familie gegaan. Wij hadden tevoren nog goede contacten, maar dat liep niet zo gemakkelijk. Zij voelden zich toch meer als vreemden wanneer ze in die groep van zes binnenkwamen. Misschien hadden wij te weinig rekening gehouden met dat gevoel. Dus er was een drempel in die groep toe, die was dan wel weggefallen. En ten tweede het feit dat maarten toch wel als aantrekkingspool (Camera zoomt in op handgebaren van Marc(handen die naar elkaar toe gaan) gefungeerd heeft in die zin dat we heel veel steun hebben gekregen van de familie (Camera gaat naar Lucia's handen die wat aan het prutsen is met haar vingers), van ouders, broers en zussen, ook concreet, ja... (camera gaat van Lucia's handen naar haar gezicht). En op die manier... Dat is iets nieuws dat gekomen is... de familieband, veel sterker ... en dan hebben wij zo toch nog een aantal bezinningsgroepen continu kunnen doorhouden die vanuit KVS gekomen was (camera gaat van Lucia's gezicht naar Marcs gezicht). Dus dat blijft het toch blijven stilstaan, minstens 1 keer per maand, met een groep mensen die je vertrouwt, waar je eens rustig mee kunt praten over uw gelovig zijn, waarmee je samen viert, dat is toch een belangrijk punt nog. We hebben ook niet de kans laten gaan toen Lucia (camera zoomt uit van Marc, naar het koppel) vanuit haar werk van terug zo'n nieuwe groep te vormen die vijf jaar meegegaan is.

Debruyne: Wat was dat voor een groep?

Lucia: Dat was een groep dokters die bijeenkwamen om zich wat te bezinnen over het omgaan met levens en zinsvragen bij patiënten omdat we merkten dat dat toch meespeelde dat (camera wordt ingezoomd op Lucia) mensen met die vragen kwamen en we niet goed wisten wat we daarmee moesten aanvangen en er wel op wouden ingaan. Allez als je op sommige problemen van mensen inging, ging je eigenlijk naar mensen zijn bezig met welke zin heeft het hier. WE hebben ons daar wat bij elkaar gezet. Die groep is eerst gestart uit de dokters zelf, maar daarna zijn de echtgenoten erbij gekomen omdat praten over zinsvragen ook praten is over uzelf en dat heeft ook met uw relatie te maken. En we zijn in de loop der jaren niet van de patiënt weggegaan, maar toch meer over onszelf gaan praten en meer over ons geloof bezig geweest als dokter dan heel reëel en hoe maken we dat waar en ja.... (camera zoomt uit naar achterkant Debruyne en Lucia volledig). Allez, ik vond dat eigenlijk een heel verrijkende groep.

montage, stuk weggeknipt, overgangsstuk diagonaal

Koppel in beeld

Debruyne: dus engagement via die spelothek, bezinning, punten die terug opgenomen zijn van vroeger op een of andere manier. Zijn er zo nog lijnen?

koppel lijkt allebei iets te willen zeggen, kijken elkaar aan en lachen Lucia neemt vervolgens het woord

Lucia: Uhm... ik denk één van de belangrijkste lijnen is, wij zijn niet meer actief in KVS omdat we daar een stuk afgehaakt zijn en afgehaakt hebben en de tijd niet meer hebben om al die veranderingen en die activiteiten mee te doen. Maar de geest blijft nog wat doorleven en dat uit zich waarschijnlijk concreet in onze toch bewuste keuze om niet rijk te leven. Ook al durf ik dat niet hardop zeggen (glimlacht, Debruyne lacht). Ik denk dat we zeker rijker leven dan andere mensen die het minder breed hebben en die ... wij hebben uiteindelijk een beroep dat ons tot de rijkere klasse doet zijn, maar

we kiezen daar zeker niet voor en we proberen toch zeker wel om ons daar niet te laten in meeslepen van bewust daarin toch wel tegenin te gaan.

Debruyne (Lucia blijft in beeld) : Hoe wordt dat concreet? Welke zijn punten waar je op let bijvoorbeeld, als ik dat vragen mag?

Lucia: Uhm...

(Camera wordt gericht naar het koppel)

3 Marc: we hebben nog altijd wat de reflexen van vroeger van de aankoop, om eens goed te bekijken wat je koopt en... of alles echt nodig is wat je koopt. We hebben toch nog altijd wel een open kijk naar buiten, alle hoop ik, dat je een deel van het inkomen toch bewust afstaat in projecten, projecten die dichtbij liggen. Alle verleiding is groot natuurlijk, de gehandicapten sector heeft veel nood, er is nood aan veel geld om dat goed te doen, maar tegelijk dat ook van af stappen, dat je gewoon een deel afstaat voor projecten die verder af liggen en die andere mensen runnen. Er zijn kansen genoeg, daar is geen probleem denk ik om projecten te steunen...

Lucia: ook wel naar wonen, de manier van wonen, kleden. Wij wonen en wij zijn gekleed maar wij hebben geen chique villa, we kiezen daar ook niet voor. De keuze van auto is functioneel, maar we proberen daar toch geen statussymbool van te maken, vooral ook in het omgaan met de kinderen, hen ook leren dat niet zomaar alles te krijgen is, maar dat ze speelgoed krijgen en er wordt wel aandacht/geld aan besteed, maar ze moeten ook leren dat alles niet te krijgen is en ik probeer dat dan ook wel duidelijk te stellen in de zin: er zijn kinderen die het zeker niet zo breed hebben als jij dus jij moet je ook maar een beetje inbinden. (Beeld werd geleidelijk aan uitgezoomd tot Debruyne ook in beeld was)

Living: de broer en zus van Maarten spelen met Maarten

Op de achtergrond ligt een baby in een park.

Maarten zijn zus helpt hem

De baby komt in beeld. Roer en zus van Maarten praten ertegen en trekken gekke bekken. Ze steken hun voeten in het park. Maarten speelt terwijl verder

Living: interview

Debruyne: camera op Debruyne: Het zijn dan wel de kinderen die jullie meer met godsdienstige en kerkelijke vragen doen bezighouden de laatste tijd he.

Marc (camera gericht op Marc): Religieus zou ik niet helemaal durven zeggen. Omdat we dat toch continu hebben vastgehouden in die bezinningsgroepen. Maar met de kinderen werd bij mij toch meer de noodzaak voelbaar om dat ook uiting te geven in de grotere gemeenschap, dus de vraag naar kerkgaan, liturgie, insluiten in een traditie uhm... daar terug op geënt geraken. Dat vond ik een echte uitdaging terug voor mij. *Kijkt naar Lucia* (Camera zoomt uit naar het koppel) Vandaar dat we sinds enige tijd terug in contact komen met eerst UP, maar vooral de thuisparochie. Dat heeft te maken met mijn achtergrond denk ik van een jongen die in de ene parochie woonde en in de andere naar school ging en daarna naar een collega ging nog een uur verder en zo nergens coherent mensen bezig gezien heeft. En dus hier... ik zou het plezanter vinden, zowel voor mij als voor de kinderen, dat we samen naar de mis kunnen gaan in ons eigen parochie. We zijn dat nu aan het uittesten. Dus met de kinderen ook omdat ze dan naar school gaan. Je kent er dan geleidelijk aan meer en meer ouders, waarvan er echt boeiende mensen bij zijn en je moet daar dan verder contact mee onderhouden. We hebben daar nu sinds begin dit jaar wat contact met de pastoor van de parochie. Dat is nog heel weinig, maar dat valt goed mee. We zijn een ingang aan het zoeken. Ik denk dat het ook te maken heeft met het gevoel van verbondenheid dat sterker geworden is, dus na de geboorte van Maarten en het overlijden van m'n vader, als je zo in een traditie mee kunt stappen, maar uiteraard met zekere reserves en kritiek. Dat kan je zomaar niet afschudden, maar toch echt meedoen.

Debruyne: Liturgie is altijd belangrijk geweest voor jou?

Beeld werd geknipt, montage toont overgangsscherm, we zien Lydia die knikt.

Marc: Voor mij is dat eigenlijk toch één van de uitdrukkingen van het gelovig zijn, bij uitstek en ook het voeden, ik ben daar gevoelig voor, voor de goede samenzang, goede lezing, maar ondertussen

heb ik ook wat afstand genomen ten aanzien van de studententijd in die zin dat het moet drie of vier keer gebeuren voor het één keer echt goed is. Ik ben daar wat rustiger in geworden. Je neemt het er al eens bij dat de rest er compleet naast zit of dat de zang ook mis was omdat... Het is zo'n beetje het respect voor het gestadig doen. Als je regelmatig dingen doet, dan kan het ook wel eens goed worden. Anders doe je het gewoon niet. Dan heb je natuurlijk niets. Dat geldt ook voor een vorm waarrond we nog aan het zoeken zijn dat niet zo duidelijk is: het bidden met kinderen, aan tafel of 's avonds? Ik denk dat we onze lat zo hoog stellen. Wij willen zo hoog dat je schrik krijgt om te springen en na een tijd spring je niet meer. Uit schrik van het niet meer echt goed te doen, doe je het niet meer. En dat ben ik nu proberen kwijt te geraken.

stuk geknipt want beeld gaat direct in een knip naar Lucia

4 Lucia: de oudste begint nu met vragen te komen van en wie is jesus. Ons Myriam die is onder andere verstoord door het feit dat het een man was. Dat moest een vrouw zijn voor haar. Ze zijn daar nu stillekes aan mee bezig vanuit de school en komen met hun concrete vragen naar huis en je moet daar dus... je voelt toch wel dat dat meer en meer ingang begint te vinden terug bij ons. Ze stellen vragen door hun vragen dwingen ze ons van na te denken en antwoord te geven waar ze ook iets mee zijn en wat niet zomaar latijn is. Ze moeten ook zien dat je er iets mee zijn.

Debruyne: Kinderen vragen 'wie is jesus?' Wie is jesus voor jullie?

Marc: Zoals ze het naar de kinderen toe vertellen of nee voor ons?

Lucia: Ik vind het makkelijker dan wanneer je vraagt: wie is god?

Debruyne: **lacht** we kunnen die straks misschien stellen die vraag

Camera is gericht op Marc, Marc lacht ook

Camera zoomt uit op het koppel

Marc: Jezus alsinds toch een historische figuur, dat is één punt. Een tweede punt is dat hij iemand is geweest die zodanig geleefd heeft voor zijn medemens, vanuit zichzelf, vanuit God, dat men daarover blijven vertellen is en dat hij het leven van een hele groep mensen geweldig door elkaar geschud heeft en dat is hij blijven doorgeven.

Debruyne: Heeft hij jullie leven door elkaar geschud?

Marc: Uhm... Dat is een goede vraag... misschien niet genoeg **lacht** hij betekent toch nog iets. Het betekent een weg om naar te streven, om te volgen. Maar om nu te zeggen.

Camera zoomt in op Lucia

Lucia: Ik weet niet, ik denk. Af en toe kleine schokjes geven, toch wel... uh onder andere aan de hand van een bezinning. Als je bijvoorbeeld een stuk evangelietekst neemt en je probeert daar wat meer achter te zoeken van hoe zit dat nu met ons, doet ons dat toch wel nadenken erover en ik denk dat dat toch wel al is het alleen maar vragen stelt of je wel goed bezig bent of evangelisch bezig bent, ben je nog naar je wortels aan het leven of ben je er al lang vanaf?

Debruyne: Daarrond zitten eigenlijk een heleboel dromen hé, wat dromen jullie? Jullie hebben heel veel gedroomd toen jullie jong waren hé? Droom je nog? Is die droom veranderd?

Camera zoomt uit naar het koppel

Marc: Nee ik denk het niet, allez de droom die groeit is toch wel vrede voor iedereen en dan een rijke vrede, goed ingevuld zo, waar er toch voor iedereen voedsel is en goed onderling contact, waar men als broeders samenleeft. Dat is toch een echte droom. Niet evident om dat te koppelen aan de maatschappij en het maatschappijbeeld, ja...

Lucia: We dromen zeker nog, maar ik denk dat we nu al met minder tevreden zijn. Dat denk ik. Ik voel dat aan mezelf. Ik stel m'n eisen veel minder omdat je weet... uiteindelijk... we zijn zo beperkt. En als je dan wat tegenslag gehad hebt, ben je al gelukkig dat je elkaar hebt en dat je toffe kinderen hebt en dat je ... je blijft dromen op grote schaal (camera zoomt nog meer in op Lucia's gezicht), maar het zal zeker niet voor morgen zijn. Ik denk dat ik me daar meer bij neergelegd heb dan vroeger. Je verkondigt het ook veel minder.

Muziek begint

Montage – overgang naar het park

Park

Lucia en Marc wandelen met maarten aan de hand in het park. Maartens broer en zus rennen voorop. Sfeerbeeld van het park.

Aftiteling

Dit was een programma van Philip Debruyne S.J.

Regie-assistentie: Mirèse Hens

Productieleiding: René Bodson

Met dank aan de familie De Bonte – De Smet

Het BRT-personeel

KTRO

Postbus 13

1040 Brussel

02-735.48.49

[605, 1987] KVLV 75.

Transcriptie

Begingeneriek

KTRO met muziek en logo

Studio- green screen

Emmi Cassiman komt in beeld, centraal, frontaal, ze spreekt de camera aan. Haar naam komt onderaan kort in beeld.

Cassiman: Goedeavond dames en heren, het KVLV, het katholiek vormingswerk van landelijke vrouwen, bestaat 75 jaar. Een verjaardag die in het hele Vlaamse land gevierd wordt. En dat vieren wij uiteraard ook mee ... (audio en beeld bij laatste zin wordt al vervaagd naar prent – MONTAGE).

Prent van landschap, akkers, een tractor.

Op de prent de roze letters KVLV 75 en roze ballonnen. *ophitsende actieve achtergrondmuziek*
Beeld: Bussen die op straat rijden, politieagent erbij die het verkeer regelt, beeld wordt uitgezoomd naar de stoep waar een hele groep vrouwen in een grote rij aanschuivend binnengaat in een gebouw.
Presentator (audio): KVLV viert zn 75ste bestaan met een hele reeks festiviteiten en gedurende bijna een heel jaar. (beeld toont vrouw aan de ingang die de bezoekers begroet) Een van de voornaamste activiteiten tot nu toe, was de Jubeldag in het Antwerpse sportpaleis in september vorig jaar. (beeld van volle bus die op straat rijdt richting camera, politie agent regelt het verkeer) 10000 bestuursleden kwamen met bussen uit alle delen van het Vlaamse land en uit de Oostkantons. (beeld van vrouwen die langs de camera stappen op de stoep om binnen te gaan) Vrouwen, vrouwen en nog eens vrouwen. (beeld van man op het middenplein van de zaal, hij zit er helemaal alleen, alle andere stoelen zijn leeg, het is grauwe belichting, hij leest, op de tribunes stroomt wel la volk toe) En hier en daar een enkele man... (schaduwbeeld van mensen op de tribune die met elkaar kletsen, uitgezoomd naar tribune erachter dat al bijna helemaal vol zit) Terwijl die duizenden bestuursleden en die paar mannen het sportpaleis binnenstroonden, werd er achter de schermen nog druk gewerkt aan de voorbereidingen (beeld op roze ballonnen en meisje die nog ballonnen bijhangt, beeld van geschminkt dame en hairdresser die haar haar goed legt). En voor enkele was de spanning te groot geworden (beeld van geschminkt kind dat huilt: 'ik wil niet meer. Ik wil spelen.' Naast hem een vrouw, mama (?) die hem troost) Naast de tienduizend bestuursleden (beeld op volle tribune) die uitgenodigd waren, waren er onder hen ook een aantal eregasten, onder hen (beeld van eregasten, van links naar rechts, ze zitten op de eerste rij naar het podium te kijken en applaudisseren) Divina Demeester, Monseigneur Vandenberg, Juliana Lievens (voormalig voorzitter van KVLV), deheer Hinnekens van de Boerenbond en kardinaal Danneels.

Het beeld faadt uit naar zwart en vervolgens naar het podium van het sportpaleis in de verte. De rest van de zaal is donker, alle spots op het podium. Vervolgens podium van dichterbij gefilmd

Decor: achtergrond: roze ballonnen panelen die 75 KVLV voorstellen

-Twee mensen, een man en vrouw zingen een lied over de Boerinnenbond. Het beeld wordt op hen gericht. Ze zitten aan een tafel. Op het podium zijn nog andere acteurs, die stil zitten/staan en het gezin van de twee zangers voorstelt. 'Ons ma is bij de boerinnenbond, tveranderde heel ons leven... Over hoe ze nu wel genoeg achtergrond hebben en wel weten wat gezond en ongezond is...

-Meisjes met roze ballonnen in de hand. Beeld op kartonnen roze ballonnen op het decor.

Geschminkte mensen doen een dansje met de roze ballonnen. ZE krijgen vervolgens groot applaus uit de zak.

1

2

Presentatrice in sportpaleis: audio: En wij bedanken natuurlijk: het Brabantse dansacademie, onder leiding van Monica Pauwels. Een meisje laat haar ballonnen los en zwaait ernaar. De heliumballonnen gaan de lucht in en verdwijnen in het plafond.

Beeld: Podium van vanachter gefilmd. De volle zaal is zichtbaar. De lampen van het sportpaleis zijn aan dus ook het publiek wordt nu gezien.

Beeld: Een vrouw (de voorzitter) loopt in het publiek richting het podium (onder veel applaus)

Presentator (audio erachter bijgevoegd): Een jubelviering is niet compleet zonder een toespraak van de voorzitter, Julia Maert. Zij benadrukte daarin de veelzijdigheid en verscheidenheid van het vormingswerk van KVLV.

Maert staat in beeld van op 'spreekstoel' omringd door planten en bloemen, ze spreekt door de micro het publiek aan. Ze leest af van haar blad, maar kijkt het publiek ook aan.

Maert: 10000 bestuursleden samen in het sportpaleis om het feest van 75 jaar te vieren, van hun vereniging, katholiek vormingswerk van landelijke vrouwen. Een hele mond vol, een mooie werkelijkheid. Hartelijk welkom bestuursleden. (beeld closer op haar ingezoomd, tot aan heup ongeveer, maar dat zie je niet aangezien ze achter die spreektafel staat) KVLV is een vrouwenbeweging en zal dit in de toekomst blijven. Dit betekent niet dat eng, kortzichtig een eigen clubje vormen en muren rondom zich optrekken. Het is integendeel stimulansen geven aan vrouwen om hun groeiproces in handen te nemen. KVLV wil de ontvoogding van vrouwen verderzetten zoals de Boerinnenbond er 75 jaar geleden mee begonnen is. (Beeld wordt nog meer ingezoomd op haar). Minder minder besproken dan nu, is toen een aanvang gemaakt van de ontplooiing, verheffing, vorming, zeg emancipatie van de vrouw van ter landen. Dat willen we verderzetten. (Beeld van rechts naar links, van boven gefilmd, vanachter in de zaal toont hoe groot de zaal is en hoe vol ze zit, op de achtergrond in het klein, het podium) Reeds 75 jaar lang is de christelijke geest voelbaar in onze organisatie. (beeld terug close op Maert tot haar buik) Voor de toekomst kiest KVLV uitdrukkelijk een katholieke beweging te zijn met openheid, respect en ruimte voor zoekende mensen gebaseerd op evangelische boodschap wil KVLV verder kansen bieden tot geloofsvorming, ruimte tot geloofsbeleving en tot het vieren van het leven in een gelovige context. De parochie blijft voor KVLV een belangrijke plaats tot inzet en opbouw van een kerkgemeenschap op de maat van de leden en de medegelovigen. (camera zoomt nog meer (geleidelijk) in op haar tot onder haar schouders) Anderzijds wil KVLV dringend aandacht vragen voor de plaats van de vrouw in de kerk. Onontbonden vragen we de kerkelijke overheid, vrouwen als gelijkwaardige partners te beschouwen in het kerkbeleid. Graag zouden wij daarbij ons groot vertrouwen in en onze liefde voor de kerk bevestigen, vanuit dit vertrouwen en die liefde vragen we dan met aandrang dat de kerk hier en nu, in deze problematiek zoals in het verleden hun voorbeeld zou zijn voor de profane maatschappij. (beeld van zaal centraal vanachter vanboven, recht voor ons in het klein het podium, een volle zaal errond, het publiek in de zaal applaudisseert.) Het licht in de zaal gaat aan.

Stem achteraf van onze presentator: In het feestprogramma was ook ruimte gemaakt voor een terugblik op het 75 jaar katholiek vormingswerk van landelijke vrouwen. (Beeld van landschapstekening van in het begin met de roze ballonnen en roze tekst 75 KVLV) Op deze prent verschijnt de tekst: 'HISTORISCH OVERZICHT'. achtergrondmuziek begint: vioolmuziek (houdt gedurende heel het overzicht aan op de achtergrond)

Presentatrice (audio):

Op het einde van de vorige eeuw (ZW foto van man achter paarden op het veld, hij heeft een ruittuig vast, de paarden (?) lopen ervoor) werkt een groot deel van de bevolking op het platteland. De levensvoorwaarden van de boeren zijn echter niet rooskleurig: hard werken en sober leven. (sepia foto van en een hele hoop mannen die klasfotopositie aannemen) Om de economische toestand van de boeren te verbeteren wordt in 1890 de Belgische boerenbond op gericht.

Presentator (audio):

(ZW foto van vrouw met doek rond hoofd gebonden, kippen staan dicht bij haar. Ik denk dat ze de kippen op dat moment eten gaf) Maar ook de boerinnen hebben een zwaar bestaan. Al vrij snel groeit het besef dat de modernisering van de landbouw niet alleen via de boeren moet aangepakt worden, maar ook via de boerinnen. (ZW foto of tekening, allemaal vrouwen met grote hoeden in klasfotopositie kijken naar de camera, onder de prent: Boerinnenkring van Alveringem) Daarom wordt de idee van Boerinnenkringen overgenomen uit Amerika en Canada. En ook hier kent die formule een groot succes. De eerste dateert uit 1906, uit Alveringem.

Presentatrice (audio)

(Sepia foto van 6 vrouwen die in de camera kijken, de twee in het midden zitten, ernaast telkens twee aan elke kant) Ook de Belgische Boerenbond tracht de nodige vorming te geven aan de vrouwelijke leden van het boerengezin. Daarom wordt aan de bestaande boerengilde van Ter Bank in 1907 een Boerinnengilde toegevoegd. (Zwart/wit foto van hele groep mensen met doek op hoofd voor een groot huis, kijkend naar de camera, grote klasfoto feel) Deze parochiale vereniging heeft aandacht voor de vorming van de vrouw op huishoudelijk, opvoedkundig, religieus en beroepsvlak. (Sepia foto's van drie mannen, erboven de titel 'een weinig geschiedenis', daaronder kleinere onleesbare tekst gedrukt.)Het hoofdbestuur van de boerenbond meent dat een centrale leiding de werking van de plaatselijke boerinnengilden (foto van tekst: Grondkeure van den Belgischen Boerinnenbond, Afdeling van den Beligschen Boerenbond, &. Zetel en doel) ten goede zou komen en richt daarom op 5 juli 1911 de Belgische Boerinnenbond op.

Presentator (audio):

(Foto van vrouwen in 'maid' kostuum die met grote blikken melk sleuren en met handmatige machines aan het werk zijn.) In die beginperiode wordt het accent vooral gelegd op landbouwkundige onderwerpen zoals zuivelbereiding, (Sepia foto van mensen bij tobbes water. Één vrouw heeft iets vast dat ze afwast, de rest zit met de handen in het water. Één non staat erbij en kijkt) hygiëne op de boerderij en de kweek van kleinvee. Maar vanaf het begin (zwart/wit-tekening van allemaal baby's met pamfletten: De melk van moeder, gezonde ouders, drooge luiers, lucht en zon, gerust gelaten worden, tegen de vliegen beschut worden, gezond verkeren, ...) gaat de Boerinnenbond ook de strijd aan met de grote kindersterfte. Dankzij de steun van de Boerinnenbond komt het nationale werk (sepia foto van allemaal vrouwen die een kind op de arm hebben. De vrouw rechts heeft het kind aan haar hand) voor kinderwelzijn ook in de landelijke gemeente. De bond organiseert namelijk een nieuwe vorm van raadpleging: het bezoek huis aan huis. (foto van de rug van een soldaat, naast hem z'n kompaan, heel dynamische foto, alsof ze aan het open zijn.)Alhoewel de oorlogsjaren het organisatieleven enigszins ontwrichten, de eerste wereldoorlog nog meer dan de tweede (Zwart/wit foto van links een kleedje van een kind, rechtsonder allemaal witte pakketjes met kleren? Op het bord Staat iets onleesbaars: het bovenste zegt wel: Boerinnenbond. De rest kan ik niet lezen.), zijn ze ook een stimulans voor de ontwikkeling van acties ten behoeve van getroffen gezinnen.

Presentatrice (audio)

Het grootste probleem is aan voldoende en gezonde voeding te geraken. (Foto van tekst: Bewaren van groenten en fruit, brochure van de Boerinnenbond 1915 met ernaast groenten (wortelen) getekend) Om de vrouwen te leren met weinig middelen toch gezonde maaltijden te bereiden (Foto van verschillende brochures: vb. Naald en draad, Groeneten en fruit, ...), wordt het voordracht geven over voeding geactiveerd en worden 1000en brochuurtjes met nuttige raadgevingen verspreid. Ook worden de leden gestimuleerd (foto van familie met 4 kinderen, bij hun biggen?) om kleinvee te houden zodat er vlugger een einde zou komen aan de hongersnood.

6 Presentator (audio):

(Prent: vrouw die persoon in bed iets te drinken heeft. Persoon in het bed ziet er zwak en moe uit.) uit de diverse acties de boerinnenbond tijdens de oorlog organiseerde, zijn er verscheidene diensten ontstaan die nu nog (foto van deel tekst: 'Familiezorg. Een nieuwe vormingscursus voor meisjes boven de 18 jaar uit West-Vlaanderen zal doorgaan te Brugge, Biskajerplaats 3, in het secretariaat van Familiezog. Daar zijn ale inlichten te bekomen') een belangrijk deel uitmaken van de werking van KVLV. Het sociaal dienstbetoon stond altijd hoog in het vaan (foto van moeder en kind, kind ligt in het bed, grijpend in de lucht naar z'n moeder) en was geïnspireerd op de christelijke naastenliefde.

7 presentatrice: (ZW foto van Maria en kind, erachter de bijbel? 'Godsdienstig leven") De christelijke inspiratie en de parochieverbondenheid zit als een rode draad doorheen heel de werking van de Boerinnenbond verweven. Vanaf de oprichting hoort een godsdienstige oefening of een toespraak van de proost tot een vast agendapunt van elke bijeenkomst. (ZW foto van allemaal mannen die knielen op hun kerkstoelen. Enkele staan ervoor recht.) De rol van de proost en de invloed van het proostenwoordje of van een godsdienstig artikel in de Boerin is steeds belangrijk gebleven. In de 20er jaren (Sepia van kerk en landschap op de achtergrond) zijn initiatieven zoals gesloten retraites of de Lourdes bedevaarten een logisch gevolg van deze religieuze ingesteldheid. (Foto van mensen aan een gebouw waar veel vlaggen de lucht in gaan) Voor 1800 leden gaat op die Lourdesbedevaart van 1926 een nieuwe wereld open. (foto van mensen in een station?) Voor het eerst ver uit het dorp, op weg naar andere landschappen, voor et eerst andere culturen ontmoeten, voor het eerst (Sepia foto van vrouw met paternoster en kruisketting.) over de landsgrenzen gestalte geven aan zijn geloofsovertuiging, voor het eerst ook man en kinderen achterlaten op de boerderij (prent van twee meisjes twee dochters wss)

8 Presentator (audio): In 1931 werd de Boerinnenjeugdbond opgericht, als afdeling van de Boerinnenbond. Hierdoor kreeg de organisatie een rijk rekruteringsveld van bekwame kaderleden. (Foto van verschillende meisjes in uniform. Één vrouw ervan: bordje et BJB 1) De boerinnenbond heeft steeds veel aandacht besteed aan de kadervorming van haar bestuursleden en daardoor bijgedragen tot het mondiger maken van de vrouw op het platteland. (Processie van vlaggen van de KVLV in optocht)

presentatrice: in 1936 wordt de eerste grote jubelviering gehouden. (Beelden van passerende vlaggen) De Boerinnenbond bestond 25 jaar. Het 25 jarig bestaan werd gevierd met de Lourdesbedevaart en twee grote jubelactiviteiten, (Camera gaat over hee veel dezelfde uitziende mutsen.) één in Scherpenheuvel en één in Oostakker. Er waren ruim 15000 aanwezigen.

9 Presentator (audio): De periode na de tweede wereldoorlog is de periode van de wederopbouw (prent van 'De Boerin' met prent erbij van Maria en haar kind) en van het algemeen stemrecht en de schoolstrijd. Het blad 'De Boerin' wordt omgetoverd in 'Bij de haard'.

10 Presentatrice (audio): In beeld: tekst:

'Hoe moeten wij stemmen' Wanneer in 1949 ook vrouwen algemeen stemrecht kregen, werd in Bij de haard benadrukt dat ze de plicht hebben te stemmen voor de katholieke partij. Ook de actie rond de schoolstrijd met als inzet 'de ziel van het kind' (Sepia foto van 1 meisje) verscherpt de verbondenheid van de boerinnenbond met de kerk.

11

Presentator (audio): de Boerinnenbond heeft een voortdurende belangstelling voor het beter wonen, voor arbeidsbesparende en technische ontwikkelingen en is niet alleen in het Vlaamse land actief maar ook in de Oostkantons. (beeld van klein huis/fermette 'Het huis onzer drome' van buitenaf gefilmd)

Presentatrice (audio): (beeld van pagina uit Der Bauer, titel groot: 'Der bauer', daaronder onleesbare tekst). In 1952 verschijnt in 'Der Bauer', het blad van de Boerenbond een artikel (foto van artikel: 'Der grosse Jag ist nahe. "1600 Landfrauen aus den ostkantonen') waarin de oprichting van het Bauerinnenverband wordt aangekondigd. Om aan te duiden dat iedereen welkom is wordt de naam Bauerinnenverband (foto van artikel: 'Die landfrau', 'der Triumpftag in Moresnet' en eerder onleesbaar kleine tekst) al vlug gewijzigd in Landfrauenverband. Spoedig verschijnt hun eigen tijdschrift 'Die Landfrau', (prent van cover van tijdschrift met de titel 'Daheim', erboven een prent/foto van een man en een kind in z'n nek) later gewijzigd in 'Daheim'.

Presentator (audio): (ZW beeld: 3 rijen mensen boen elkaar die allemaal naar de camera kijken, allemaal vrouwen) De jaren '60 werden gekenmerkt door (ZW beeld: heel veel vrouwen zittend, voor hen een gebouw en mensen in groepjes op een 'podium?'. In de tussengangen lopen enkele mensen) de in vraag stelling van de gevestigde waarden en in die perioden, in '61 viert de Boerinnenbond haar 50-jarig jubileum. Door de toename van de handel en industrie en door de daling van de actieve beroepsbevolking vermindert (kleur: vrouw die emmer onder koebek houdt, waaruit de koe eet. We zien van de vrouw enkel haar arm en haar been, er wordt naar boven gegaan met de camera waardoor we ook haar gezicht zien) het aantal boerinnen en tuiniersters tot 30 %. Het ledental van de Boerinnenbond neemt echter steeds toe omdat ook niet-boerinnen zich thuis voelen in de boerinnenbond. Een nieuwe aanpak (kleur foto van moeder met kindje op haar bovenbeen. Ze zit op het groene gras met blote voeten. Het is een mooie dag) lijkt noodzakelijk. Daarom wordt in 1969 een aparte werking opgezet voor boerinnen en tuiniersters, de Agra. (kleurenfoto van tarwekoppen) In 1971 wordt ook de naam Boerinnenbond aangepast aan het ledenbestand en wordt gewijzigd in Katholieke Landelijke Vrouwen. In '75 in katholiek vormingswerk van Landelijke Vrouwen.

12

13

(triumfantelijke muziek) (prent van akkers en land weer in beeld met roze letters en roze ballonnen.

14

Presentator (audio): De beroepswerking voor boerinnen en tuiniersters kreeg in de AGRA-wering een eigen gezicht. (wolken in de lucht worden gefilmd en uitgezoomd, waardoor enkele gebouwen in beeld komen 'Broekschof staat op de zijgevel van het huis links) De verbetering van het beroepsstatuut voor de meewerkende echtgenote in land- en tuinbouw is een actueel actiepunt. (Beeld van twee kindjes die biggetjes vastpakken en wegnemen bij mama big, de biggetjes zijn juist aan het drinken bij de mama. De biggetjes schreien als het kind ze pakt.) KVLV ijvert voor leefbare gezinsbedrijven, zowel naar arbeidsomstandigheden als naar inkomen en investeringen moet het een bedrijf zijn op mensenmaat.

Beeld: Vrouw zit aan tafel in wat lijkt op een huiskamer. De belichting is goed, achter haar is het daarentegen donker. Ze zit links frontaal naar camera en kijkt de andere persoon aan. Hij zit rechts vooraan in beeld met z'n rug naar ons gericht, lichtjes schuin gericht naar de vrouw.

15

Vrouw (Finie): Ik vind dat uhm... een boerin een statuut of een beroepserkenning we echt verdient. Ze moet hard werken, niet alleen lichamelijk werkt ze hard. (naam komt in witte letters met een gekleurde rand in beeld: Finie Broeckx-Achten). Er wordt meer ingezoomd op haar. ZE is tot haar ellebogen in beeld) Dus ik bedoel zwaar werk en zo is er natuurlijk bij, maar anderzijds moet zij ook ... psychisch heeft zij een hard leven. Ze moet zich vakanties ontzeggen (Camera zoomt nog meer in op haar tot net onder schouders), wat andere mensen dus meestal wel hebben. Ze moet zich vaak de zevende rustdag, de zevende dag als rustdag ontzeggen omdat er dus ... euh iets te doen is, iets wat niet voorzien is, iets wat toch voorzien, dat die niet klaarkomt met die werk of wel. En ze moet zich ook heel vaak de nachtrust ontzeggen als er dus bijvoorbeeld een koe kalft of er moet zeug biggen of er gebeurt iets, een koe los ofzo... dan... euh moet zij zich dus 's nachts daarvoor opofferen.

(interviewer rechts in beeld, kijkt schuin naar voor ons links om haar aan te kijken. Hij luistert aandachtig. Zijn naam verschijnt rechtsonder in beeld in witte letters omringd door roze 'Gie Meeuwis'). Dus misschien niet, u mag het misschien niet zo zien dat ze de hele dag op de boerderij moet helpen, (Beeld op Finie tot onder schouders) maar er is binnen ook werk wat de boerderij aangaat, ik bedoel 'boekhouding, vanalles wat daarbij komt kijken', dat zijn ook allemaal heel belangrijke dingen die je niet over het hoofd mag zien en dat meestal op de vrouw berust.

Achtergrondmuziek start. Beeld van dezelfde boerderij als net met de biggen.

Ze zijn in de schuur bij de koeien. Papa, mama (Finie) en oudste zoon schoppen met hun schop het aarde/voedsel weg. Het jongste kind kijkt wat rond en zit op een klein autootje/rolspeelgoed. Op het einde van dit beeld zijn de rollen omgekeerd.

Presentator (audio): Slechts 1/4de van de actieve boerinnen en tuiniersters zorgden een landbouwopleiding, zodat scholing en bijscholen absoluut noodzakelijk zijn bij de AGRA-werking.

Finie (audio): In Agra, dat moeten we zien onder de vorm van bijscholen, dus dat we ... iets leren wat we dus kunnen gebruiken op de boerderij, alhoewel het wel een beetje te wensen overlaat soms.

(Beeld op Finie tot onder midden bovenarm, zij is linkscentraal frontaal in beeld en kijkt schuinrechts naar Meeuwis) Er komen veel dingen in die, (Er wordt geleidelijk aan uitgezoomd van haar tot ze tot ellebogen in beeld is, ze is eerder centraal in beeld.; Achtergrond: tv, lamp, Mariabeeld met jesus, kaars, (allemaal op een schouw die afgedekt is?)) dus die je ook in media kan lezen of horen. Dus ge moet niet per sé naar de lessen te komen om dat allemaal te weten te komen. Want als je dus iedere week 'De Boer' leest, het tijdschrift van de Boeren, dan weet je dat ook allemaal. Als je dat interesseert, dan lees je dat ook. Ik vind dat ze meer praktijkgerichte lessen moeten geven uhm... bijvoorbeeld over de selectie van vee en over hoe dat die vee moet voederen of op vlak van jongvee of ... iets van bij de zeugen. Daar zijn wel ieder jaar één of twee lessen over deze onderwerpen, maar ik vind het veel te weinig.

16

Meeuwis: en als ik het hele KVLV-pakket zie wat aangeboden wordt op vlak van vorming, dan is het heel veel?

Finie: KVLV is een... heeft een ontzettend uitgebreid uh... pakket van lessen ieder jaar, waaruit je in het begin van het jaar maar hoeft te kiezen van 'dat en dat en dat wil ik'. Je kan makkelijk iedere weken andere les hebben. Dat is heel gemakkelijk. Het komt gewoon van Leuven zo. Dat ligt allemaal klaar, je hoeft maar aan te kruisen, op te sturen en je hoeft alleen maar je leden meer te verwittigen. Maar voor Agra heeft men heel weinig lesonderwerpen dus geschreven vanuit Leuven.

Nieuw beeld: Finie frontaal links in beeld, Meeuwis rechts z'n schouder en profiel hoofd in beeld omdat hij haar aankijkt.

Finie: Het is misschien een kwestie van vraag en aanbod omdat er bij Agra nog wel meer oudere vrouwen zijn en minder jongere. Dus er zijn gewoon ook minder jonge landbouwers. Enne... misschien

is het een kwestie van vraag en aanbod. Maar ik denk dat er... nu toch wel een beetje naar gevraagd wordt om meer praktijkgerichte lessen te geven *Meeuwis knikt*

18

Beeld: Terug naar de boerderij (rustige achtergrondmuziek): mama Finie, papa en twee zonen lopen op een stuk gras. Ze proberen de kleine geit te vangen. De kinderen lachen wanneer mama de geit eindelijk vastkrijgt. De kinderen geven de geit een stuk brood.

Presentator (stem): *Het ledenbestand van de KVLV heeft de laatste decennia een grote verschuiving gekend. Er waren vroeger alleen boerinnen lid, nu zijn ze in de minderheid.*

Nieuw beeld van groot stuk gras, nieuw beeld van akker, nieuw beeld van stroobalen, nieuw beeld van auto die straat op rijdt, langs de camera de oprit op.

Presentator (stem): *Omwille van de industrie werden landbouwgronden onteigend en daardoor waren vele boeren niet meer in staat om hun landbouwbedrijf overeind te houden. Die ontwikkeling heeft een bepaalde afdeling van KVLV ertoe geleid dat het aantal boerinnenleden wel erg laag werd.*

Persoon stapt uit de auto en gaat huis binnen.

Nieuw beeld: we zijn binnen in het huis. Een meisje loopt vrolijk de trap af naar een oudere vrouw. Ze geven elkaar een zoen en korte knuffel

Vrouw: *Ah Ankie*

Ankie: *Moeshie!*

Vrouw: *Hoe is het geweest?*

Ankie: *Goed!*

Ze lopen samen de keuken in en babbelen verder. We horen echter niet meer wat gezegd wordt door de voice-over, die later de vrouw 'Moeshie' blijkt te zijn. Haar naam wordt er in witte letters met roze omranding geprojecteerd (Julia Remans-Bollen) wanneer zij in beeld komt.

19

Julia: *Wij hebben in Zwetterlo geen enkel lid van KVLV dat tevens boerin is, uitzonderlijk misschien, Beeld op Julia, rechts centraal in beeld, goed belicht, ze zit in de huiskamer, kijkt naar links voor ons om Meeuwis (presentator) aan te kijken. Links van haar de bijzetkast met kaarsen op. alhoewel hier in de tijd dat wij nog kinderen waren, nog heel veel mensen hun kost verdienden met een landbouwbedrijf. Dat is ondertussen allemaal mee geëvolueerd. En op dit ogenblik is er dus geen enkel boerin lid van onze, enfin, enfin in Zwetterlo is geen enkel boerin nog ook niet lid van KVLV. (Beeld: links frontaal zit Meeuwis, rechts in profiel zit Julia, ze zitten aan de huiskamertafel. Er staat een plant op de tafel, links van hen, erboven een hanglamp met gele verlichting. Op de achtergrond zien we de rest van de huiskamer: zetels, tv...) Maar iedereen die hier woont, woont op het platteland. Een aantal van die mensen zijn afkomstig uit een gezin waarvan de vader boer was en op die manier heeft men wel nog een boerenleven in zich en euh ook in geest vooral en dat sluit dan weer eens sterk aan bij KVLV, de organisatie die toch het boerenleven waardeert en helpt vooruitkomen en die op die manier zich daar toch heel in thuis voelen, in thuis voelen in KVLV.*

Beeld: Julia frontaal, links de rug van Meeuwis, goed belicht (ik denk extra)

Meeuwis: *Als ik euh mensen van KVLV hoor over hun activiteiten bijvoorbeeld, zeggen ze altijd 'Wij vergaderen en hebben bijeenkomsten. Wat ik me dan altijd afvraag is: 'Waarover vergaderen jullie?'*

20

Julia: *Ja, elke bijeenkomst heeft uiteraard een bedoeling (heel traag ingezoomd op Julia tot ellebogen, rechts frontaal in beeld, kijkend naar links voor ons). Er wordt telkens een onderwerp uitgewerkt door een vormingswerker, dat kan of godsdienstig zijn of opvoedkundig of praktisch. Daarbij komt dat KVLV eigenlijk een beetje ingedeeld is in verschillende groepen. Regelmatig komen we met al die groepen samen, dus een gewoon algemeen vergadering. Uiteraard is die voor iedereen bestemd. Maar daarbuiten hebben wij als werking nog een jongerenwerking, dus speciaal voor de jonge leden, een werking voor de Middengroep, voor leden tussen 35 en 60 en een groep voor 60+ers en de onderwerpen van die bijeenkomsten zijn uiteraard zeer verschillend. Regelmatig zijn er ook praktische*

onderwerpen en dat is dan meestal bedoeld voor iedereen. Het praktische is dan kooklessen of baklessen of euh woninginrichting of van die dingen.

Meeuwis: en andere?

Julia: En de andere dat zijn (beeld op Meeuwis, frontaal, links centraal, naar rechts voor ons kijkend naar Julia) of godsdienstig of euh algemeen vormend. (Beeld: links frontaal Meeuwis, rechts profiel Julia) Een aantal van die vormingsonderwerpen zijn heel zeker aansluitend bij (beeld op Julia rechtscentraal, tot onder schouders) het landbouwbedrijf of bij het tuinbouwbedrijf ofwel op die manier opgevat dat ze de nodige waardering blijven opbrengen voor alles wat met de boer te maken heeft eigenlijk... met de landbouw te maken heeft. Uh... KVLV benadrukt dat eigenlijk heel sterk en in het tijdschrift wat wij maandelijks krijgen, zijn er een aantal bladzijden voorzien voor de echte boerinnen. Voor de boerinnen is dat misschien naar hun mening onvoldoende, voor anderen is het misschien te veel. Maar KVLV houdt toch als opdracht, proberen zij waar te maken dat het ontstaan van KVLV uiteindelijk thuishoort in de landbouw en de ganse evolutie eigenlijk ... en euh... dat blijven zij beogen ook in het programma-aanbod wat zij bieden.

Beeld wordt heel traag vervaagd naar nieuw beeld

Beeld op een glazen deur met affiche/bordje: 'Nationaal werk voor kindervelzijn. Wet van 5 september 1919. Een vrouw komt met een baby aan de arm rechts in beeld en gaat door de deur. De camera gaat mee naar binnen. We volgen e vrouw met baby die langs Julia passeert. Julia zit niet ver van de ingang aan een klein tafeltje en begroet de vrouw.

Presentator (audio): Een van de activiteiten in Sledderlo is het kindervelzijn.

De camera filmt links de schouder van de mevrouw, rechts zit Julia frontaal.

Ze begroet de baby terwijl ze iets invult: 'Dag Christof, heey, wat is dat?'

Julia (audio): Het is zo begonnen in 1978 werd hier de noodzaak aangevoeld, (beeld op Julia rechtscentraal tot ellebogen) eigenlijk door de bestuursleden van KVLV om euh het mogelijk te maken dat er een wekelijkse raadpleging zou zijn over kindervelzijn. Eerder was dat niet het geval omdat Sledderlo op zich te klein was om wekelijks een zitting te houden. Dan zijn wij vanuit KVLV daarmee geconfronteerd van 'kijk het zou toch wenselijk zijn dat dat kon' en vermits wij in Sledderlo de enige vrouwenorganisatie zijn, vonden wij het niet meer als normaal dat wij die dingen gingen mogelijk maken, materieel dan hé, we zijn gaan zien om een huis te kunnen huren, wij hebben alles ingericht gezorgd, wij hebben alles mogelijk gemaakt. Want dat is één van de voorwaarden van NWK nationaal dus... dat de plaatselijke groep mensen de dingen praktisch waar maken en zij (NWK dus) subsidieert de verpleegkundigen en al de verdere uitgave ook, (Beeld terug bij moeder met baby op arm. Julia wijst haar de richting uit en de moeder loopt daarheen) maar het werk moet gedaan worden door KVLV.

(beeld: De camera blijft de moeder volgen tot in een kamer met matrasjes waar baby's gelegd kunnen worden. De moeder begint de baby uit te kleden. Het kind begint te huilen.

Presentator (audio): KVLV stimuleert z'n leden tot een grotere deelname aan het maatschappelijk leven in al z'n facetten, zowel op politiek, economisch, sociaal, cultureel als kerkelijk vlak.

Beeld op Finie, terug in haar huiskamer, ze is linkscentraal frontaal in beelden kijkt naar rechts nr presentator. De presentator is rechts in beeld, althans zijn de helft van zijn rug, en de achterkant van z'n hoofd.

Finie: Er wordt eigenlijk veel gedaan aan de emancipatie van de vrouw en ... dat moet ge eigenlijk in uw eigen gezin een beetje uitmaken hoe dat je daaraan doet uhm... dus uh (Beeld: de camera gaat de keuken in, waar ze samen afwassen, hij droogt af, zij wast, ze babbelen ondertussen)... een man mag mij binnen wel helpen, mag mij helpen afwassen. Ik heb graag dat hij dat doet of eens voor de kinderen zorgt. Het zijn onze kinderen trouwens, het zijn niet alleen mijn kinderen. En ik help hem ook

op de boerderij, niet alleen omdat het nodig is, maar ook omdat ik het ook fijn vind en voor mezelf om hem te helpen. Dus verwacht ik ook dat hij mij wat helpt, ook es naar de kinderen kijkt of ook es wat opruimt. Naar de kerk toe... ja... (Beeld terug op Finie tijdens interview, ze is tot haar ellebogen in beeld, er wordt al gauw verder ingezoomd tot ze onder haar schouders in beeld is) voor mij blijft het gelijk als er nu een man aan dat altaar staat of een vrouw... das voor mij hetzelfde. Ik zou niet weten waarom vrouwen dat minder goed zouden doen dan de man. Ik denk dat vrouwen veel gevoeliger zijn als mannen dus denk ik dat die evengoed priester zouden kunnen zijn. (Meeuwis: En ook in het pastoraal zouden kunnen werken?) Oh zeker... ik zou niet weten waarom niet.

Beeld op Julia. Zij zit frontaal rechts, links zien we de achterkant van Meeuwis, maar al snel wordt er ingezoomd op enkel Julia.

26 Julia: Natuurlijk de vraag 'waar is de plaats van de vrouw in de kerk' is op dit moment zeer actueel. En ik denk dat onze taak van KVLV hierin bestaat dat wij onze mensen hierop moeten voorbereiden, OP een eventuele plaats van de vrouw. Natuurlijk er zijn ook vrouwen die een aantal dingen doen in de kerk. Ik denk aan voorlezen in de kerk en al die dingen. Ook het dan bezig zijn, in een zangkoor meezingen, dat waren dingen die vroeger ondenkbaar waren dat de vrouwen meezongen in de kerk.

Meeuwis: Maar ook als pastoraal werkster?

Julia: Maar als pastoraal werk zijn er toch een aantal vrouwen die catechese geven hé... die eh... mensen helpen voorbereiden bij ... naar het vormsel toe, naar de eerste communie toe. Ook niet alleen catechese voor de kinderen, maar ook (onverstaanbaar) voor de ouders om daarin een iets klaarder zicht te krijgen. Dat is... dat zijn ook vrouwen hier in de parochie die daarbij helpen. Maar als organisatie denk ik dat het belangrijk is, wat ik ook net al zei, dat wij onze mensen voorbereiden dat er een tijd komt dat de vrouwen nog meer gaan doen in de kerk (Kort beeld van Meeuwis tot ellebogen links centraal die aandachtig naar haar luistert en knikt, daarna terug op Julia tot onder schouders) en zulke dingen kunnen niet van vandaag op morgen. Wij weten goed dat als wij op dit ogenblik zouden zeggen: de vrouwen gaan helpen, ik zeg maar, communie uitdelen in de kerk of dergelijke, dat een groot aantal mensen dat niet zo erg zouden appreciëren. Maar juist daar een taak om daarin te zoeken en te zoeken wat mogelijk is hier plaatselijk. En naar de toekomst toe zal er toch iets moet gebeuren.

Meeuwis: En KVLV heeft daar zelf een taak in vindt u?

Julia: Dat vind ik wel ja... want waar zouden de mensen het anders mee krijgen? Hier plaatselijk bedoel ik... uh... wij zijn de enigste vrouwenorganisatie, wat ik al zei. Dus wij hebben de macht, bij manier van spreken of de mogelijkheid, liever gezegd om de mensen een aantal dingen voor te spreken. Ik bedoel dus: nu al eigen te maken dat er zo'n tijd zal komen, dat men daar niet van terugschrikt op het ogenblik dat het al zo ver is.

28 Beeld wordt uitgefaad naar de prent: akkers, roze letters KVLV 75, roze ballonnen
Presentator (audio): (heel rustige achtergrondmuziek) Bij de oprichting van de boerinnenbond in 1911 was het hoofddoel: vorming bieden aan de boerin: opvoedkundig, huishoudelijk en beroepskracht.

Sport kwam daar niet in voor. Met de opkomst van de Boerinnenjeugdbond (wildere, rock achtergrondmuziek) (beeld: volksdansen op een grasveld) kwamen sportfeesten met zowel spel als ritmisch turnen, atletiek als volksdansen stilaan in de aandacht. (beeld wordt uitgezoomd, in de voorgrond lopen vijf sporters (vrouwen) in beeld (sws gepland). Ze springen op en neer. Één van hen telt af. Een groep oudere mensen kijkt hen statisch aan.) In het kader van het 75-jarig bestaan organiseerde KVLV een nationale sportdag onder het motto 'Liever sportiever'.

beeld van een spel volleybal (vrouwen) op een volleybalveld. Een man fluit het punt af.

Beeld van paarden die in rijen draven op sprookjesachtige muziek.

Beeld van mensen die de camera voorbijfietsen. (mannen en vrouwen). De vrouw stopt heel duidelijk voor de camera, kan haar lach niet bedrukken als ze heel dicht voorbij de camera loopt: Vrouw: Zo we zijn er. Ze loopt de camera voorbij en zet haar fiets weg. (lijkt weinig spontaan)

30

Meeuwis: Hoe belangrijk is de sportwerking binnen KVLV, Julia Maerten.

Julia komt in beeld op de plaats waar ze net van haar fiets stapte, ze staat linkscentraal en kijkt rechts naar de interviewer. Er is natuurlijke zonnige belichting. Op de achtergrond zien we mensen toekomen (te voet). Ze is tot haar ellebogen in beeld

Julia: Ik denk dat de sport minstens zo belangrijk is als de andere activiteiten. Dus uhm.. we beogen eigenlijk met KVLV de persoonlijke ontwikkeling, de totale persoonlijke ontwikkeling van elk van de leden. En dat is zowel op geestelijk als op lichamelijk vlak en sport heeft daar zeker een heel belangrijke rol.

Meeuwis: (Ondertussen wordt nog meer ingezoomd op Julia, tot onder haar schouders) Hoeveel vrouwelijke leden doen ermee aan sportactiviteiten aan de KVLV?

Julia: We hebben daar geen zicht op hoeveel precies, maar dat gaat in de duizenden, in de afdelingen is dat hé. We hebben in het vorig werkjaar bijvoorbeeld 554 cursussen gehad, dus voor het werkjaar 85-86 waren dat toch cursussen van 10 uren waar ten minste 15 aan deelnamen, tenminste 15, dat kan dus heel wat meer zijn. Dat gaat dus in de duizend he.

Beeld op plakkaat dat naar rechts wijst 'Judo – zelfverdediging'. Er wordt uitgezoomd naar de mat waar judoka elkaar op de grond slaan.

31

Beeld van vrouw die met haar vuist gaat slaan op het telefoonboek wat een andere vrouw vastheeft. Andere vrouwen staan er rond. Slaande vrouw zegt: 'Goed uw afstand mikken, goed vasthouden'. Ze slaat er verschillende keren zeer krachtig op. 'Probeer maar'.

Één vrouw kijkt onder de indruk. Een andere vrouw staat klaar om te proberen. Ze lacht naar de anderen. Grijnzend slaat ze 5 keer. Een andere vrouw loopt lachend naar het telefoonboek om het te proberen. Ze focust zich op het boek (er wordt ingezoomd op haar gefocust gezicht)

Mannelijke stem (audio): sinds vorig jaar organiseert KVLV een cursus zelfverdediging voor vrouwen, waarom deelnemen aan zo'n cursus?

Laatste vrouw die het boek sloeg, komt in beeld tot net onder de schouders, rechtscentraal. Ook haar naam verschijnt in witte letters met roze errond: Ghislaine Degeest

Ghislaine: ja gewoon, om een beetje zelfbewuster te worden, om je veiliger te voelen op straat zo, om ook te weten hoe je in zo'n gevallen het beste reageert. Dus door allerlei kleine knepen te kennen, je wat zekerder te voelen en ook als vrouwen eens gezellig samen te zijn en je een stuk sterker te voelen. De cursusbegeleider doet iets voor bij een andere vrouw en praat vervolgens voor de groep: 'Das een trucje dat natuurlijk maar één enkele keer lukt. Indien hij u nu heel stevig vasthoudt, (vrouw moet haar polsen stevig vasthouden), dus heel stevig, ik kan daar niet uit. Wat ga ik doen? Ik ga de aandacht van mijn tegenstrijder afleiden van mijn handen en hoe doe ik dat? Ook met een aantal vuile trucjes: een goede stamp op z'n voet geven, waar de teen en de voet in elkaar overgaan, met de hiel stampen en dan nog eens draaien.

Ghislaine komt weer in beeld, zelfde beeld als daarnet voor interview

Interviewer: Het is niet iets zoals judo of karate?

Ghislaine: Nee, je kan het helemaal niet vergelijken met een gevechtstechniek, vooral omdat wij dus onze partners steeds moeten inbeelden. We oefenen soms wel met elkaar, maar je leert ook een stuk problemen uitpraten, dus het is iets heel anders. Van bijvoorbeeld: 'wat ga je doen als je lastiggevallen wordt?' Ga je dat melden bij de politie? Welke zijn de problemen die je kan krijgen?

*Hoe zit je er in het gerecht voor. Dat hoort er ook allemaal bij. Dus we komen hier niet om te leren vechten, maar wel om ons te leren verdedigen. Dus het is niet dat wij de vechters worden. *grijnst**

Beeld van zelfde cursus waar vrouwen met elkaar de greep oefenen die de cursusgever net voordeed. Beeld gaat van rechts naar links. Terug het beeld van Ghislaine. Links zien we in profiel het gezicht van de interviewer.

Interviewer: Doordat je nooit echt kunt oefenen, heb je dan geen schrik dat wanneer je het nodig hebt, je dan het toch niet durft of toch niet doet.

*Ghislaine: Ja dat kan dus wel zijn. Je blijft ergens met die schrik zitten, maar langs de andere kant wachten we ook ergens op de gelegenheid om het nog eens te kunnen oefenen. We doen dat soms wel eens met onze man, maar dan moeten we altijd vroegtijdig stoppen *grijnst* en eh... dus... dat is wel een probleem hé, omdat het nu steeds ergens is ingebeeld hé nu. Het was misschien gemakkelijker als we slachtoffers zouden maken, maar er meldt zich niemand niet aan.*

Interviewer: Nee, ik zou het ook niet doen.

*Ghislaine: *Lacht en knikt**

Boergondische muziek start

Camera staat gericht op groep muzikanten die de muziek verzorgen en dansers (allemaal vrouwen en mannen gemengd).

Julia Maes staat in profiel omringd door anderen te kijken naar de muzikanten.

De interviewer staat twee personen van haar.

Meeuwis: Mevrouw Maes, hebt u zelf geen zin om mee te doen als u uw leden zo bezig ziet?

Julia Maerten: Ik heb... ja ja, ik heb heel veel zin om mee te doen

Meeuwis: Waarom doet u het niet?

*Julia: We zijn nog niet begonnen hé, én ik heb geen partner! Ik heb geen partner! *grijnst**

*Meeuwis: Meneer misschien. *kijkt naar de man naast Julia**

De man lacht verlegen weg, ook Julia lacht verlegen.*

Julia: Voila! (Iemand van de dansers nodigt haar zelf uit om mee te doen en neemt haar bij de hand.

De camera volgt haar naar het tafereel, ze doet mee met de dans. We zien een deel van het dansje.

De camera volgt de bewegingen van Julia nauw, het lukt Julia niet altijd even goed om mee te doen omdat de camera haar in verlegenheid brengt)

Beeld op heel vele groenten van links naar rechts in beeld gebracht, daarna worden de vrouwen getoond die errond staan om het te bekijken. Ze staan er met veel rond!

Mannelijke stem (audio): In het Florariumpaleis in Gent werd in november een landbouw – en voedingstentoonstelling gehouden onder de titel ‘Van Grond tot mond’. Vijf dagen lang liet KVLV zien welke weg ons voedsel aflegt vooraleer het op ons bord terechtkomt.

fluitmuziek

(Kaas wordt in beeld gebracht. Van links naar rechts)

Beeld van vrouw die een kaas in haar mond steekt om te proeven. Ze kijkt recht in de camera en kijkt weer weg. Een andere vrouw wordt in beeld gebracht die kaas in haar mond steekt. Beeld wordt uitgezoomd naar verschillende vrouwen die een kaasje nemen en proeven.

Beeld van rogge met een bordje ‘rogge’ bij.

Het was een didactische tentoonstelling, waarvoor iedereen wel wat te leren viel.

Beeld: vrouw met drie kinderen kijken naar de gewassen. Één ervan is een ballon aan het blazen.

Vrouw naar de kinderen: ‘Daar is het tarwe, en zo groeit die op het veld en daarna gaan we daar brood mee maken, moeten we dat eerst malen. Een kind stelt een vraag maar we begrijpen het niet meer door de onderbreking van de voice-over.

32

33

Mannenstem: Hoe belangrijk de activiteiten van KVLV zijn bleek uit een koninklijk bezoek.

Beeld zoomt in op Koningin Fabiola en vrouw die uitleg ernaast geeft over maïs. Verderop staan heel wat omstaanders te kijken, alsook politie. Koningin Fabiola gaat in gesprek met de vrouw die de uitleg gaf.

applaus op de achtergrond

Mannenstem: De viering van het 75-jarige bestaan zijn nog lang niet voorbij. Zo kan u de komende maand bijvoorbeeld naar het theater waar Leen Bersijn optreedt met een spektakel rond de vrouw en 75 jaar KVLV.

Beeld van podium waar Leen Bersijn met een micro het publiek aanspreekt. Enkel het podium is belicht. Leen: 'KVLV, reden om feest te vieren. Wat is er in die 75 jaar gebeurt, welke evolutie heeft de KVLV meegemaakt, hoeveel activiteiten? Hoeveel vreugde? Hoeveel verdriet? We hebben het allemaal in een lied gestopt en dat is het feestlied, het lied of jullie lied *wijst naar publiek* van de KVLV. Wij bezingen het lief en het leed van drie kwart eeuw KVLV. Hoe weet u het? Ze doet teken naar de muzikanten 'ja'! De muziek start. Ze begint te zingen. Op de achtergrond dansen achtergronddanseressen. Een man komt erbij op het podium en zingt mee op het podium. 'Feest voor de KVLV om 3 kwart eeuw ...'

Mannenstem (audio): Wie meer informatie wil over de nog komende tijden, kan altijd KTRO bellen of schrijven. Het adres en het telefoonnummer kent u zo op het scherm.

Tekening komt in beeld met de letters KVLV 75 in het roze en ballonnen in roze en groen. De muziek blijft spelen ook tijdens aftiteling

Schermaftiteling op deze tekening: wit met roze achtergrond:

Interviews

Gie Meeuwis

Montage

Sonorisatie

Rob Schoonderwalt (video editing)

Commentaar

Lieven Biké

Gie Meeuwis

Productie

René Bodson

Samenstelling en regie

Guy Mouètre

Met dank aan

B.R.T.-personeel

En

Medewerkers KVLV

© 1987 KTRO

K.T.R.O
Postbus 13
1040 Brussel

(telefoonicoontje): 02/735.48.49

Emmi Cassiman komt centraal frontaal in beeld en spreekt de kijker aan. Ze zit nog steeds voor een green screen, dat lichtblauw/blauw is.

Cassiman: En nu onze nieuwe afspraken. Op de beeldbuis zijn we opnieuw volgende week, zelfde tijd, met een nieuwe aflevering van ons magazine: Kerkwerf. En op de radio zijn we er weer op zondagavond op BRT 1 om half 7. Nog een fijne avond.

Eindgeneriek KTRO met muziek en logo.

[606, 1987] Kruispunt.

Transcriptie

Begingeneriek KTRO – met muziek en logo

Delbeke: Vanavond Kerkwerf met bijdragen over een klooster dat ter beschikking wordt gesteld van werklozen.

(beeld met eronder de witte titel: Werklozen in een klooster)

Beeld: een man en een vrouw komen samen uit een deur.

1

Cassiman: Vrouwen komen bijeen om meer te weten over vrouwen in de Bijbel.

(beeld met eronder de witte titel: Vrouwen in de Bijbel)

Beeld: Man in profiel gefilmd die iets vertelt, camera gaat naar links waar we allemaal vrouwen in een u-vorm zien zitten die naar hem luisteren.

Delbeke: Gespreksdagen van het Katholiek hoger onderwijs in Brussel.

(beeld met eronder de witte titel: Gespreksdagen KOCP)

Beeld: allemaal mensen die in groepjes staan en met elkaar babbelen, van schuinbovenaf gefilmd.

Cassiman: en de 100ste Wereldsgebedsdag.

(beeld met eronder de witte titel: 100 jaar Wereldgebedsdag)

Beeld: boek: International Committee for WORLD DAY OF PRAYER. Er wordt een boekje op gelegd: '100 Jahre Weltgebetstag'

Studio

Emmy Cassiman zit centraal, frontaal, in beeld. Ze spreekt de kijker aan. Ze zit aan de tafel met een micro voor haar. Eronder liggen bladeren. Achter haar hangen enkele posters 'Liturgische zangnamiddag' en 'toekomst na 18'. De belichting is goed (studiobelichting). Haar naam verschijnt onderaan in beeld in witte letters

Een goeieavond. Er is toekomst na 18, ook in Brussel. Dat was de boodschap voor de 18-jarigen op de gespreksdagen van het KOCP (de poster van de achtergrond wordt nauwer in beeld gebracht en van boven naar onder gefilmd), het katholiek opvoedings- en cultuurwezen Brussel.

Brussel

Beeld van een groot gebouw, van links naar rechts gefilmd. Erond de straat, een auto rijdt snel voorbij.

Vrouwelijke stem (audio): Van de katholieke instellingen voor hoger onderwijs is het silhouette van de Ufsal (?) in Koekelberg het meest bekend. UFSAL staat voor universitaire faculteiten Sint Alouissius..

Beeld van omgeving rond gebouw: promenade met bankjes, Metroplakkaat buiten gefilmd (centraal in beeld), erachter wat lijkt op de loketten vr de metro. Snel ingezoomd op het metrobord (grote M op blauwe achtergrond).

Vrouwelijke stem (audio): Maar het Brussel dat erachter ligt schrikt af, is onbekend, ten onrechte.

Vrouw komt in beeld, interviewbeeld, vrouw, tot onder de schouders, linkscentraal naar rechts (interviewer) kijkend, onder haar zien we het topje van de micro. Op de achtergrond zien we vaag

allemaal tafels waar mensen aan zitten. Haar naam komt even later onderaan in witte letters in beeld: 'Micheline Goossens'

Goossens: Het is zo dat je niet mag vergeten dat in Brussel eigenlijk een groot aantal uh ... instellingen voor hoger onderwijs gevestigd zitten en dat daar toch een grote groep van Vlaamse studenten, hoe gek het ook mag klinken deze periode, in Brussel leven, dag in dag uit. Dat zelfs daar een groot aantal zich vestigt op kot.

Beeld: Vrouw heeft brochure/boekje vast met als cover de poster van 'Er is toekomst na 18'. Ze wordt van schuinrechtsachter gefilmd. De camera zoomt in op het boekje/de cover. Ze slaat het boekje vervolgens open. Beeld van groep jonge mensen die door elkaar lopen. Hier en daar een groepje dat onderling babbelt. Zowel jongens als meisjes. Beeld van rechts naar links gefilmd.

presentatrice (audio): Na 18 is er dus toekomst in Brussel en wei daar meer over wilde weten kon van 22 tot 24 januari terecht op de jaarlijkse gespreksdagen, een originele formule om scholieren te informeren over studiemogelijkheden.

Man komt in interviewbeeld. Rechtscentraal, naar links kijkend (naar interviewer). De verlichting is goed. Op de achtergrond zien we vaag mensen heen en weer lopen. Onderaan het scherm zien we de bovenkant van de microfoon. Zijn naam verschijnt praktisch meteen op het scherm 'Johan Cloet'
Cloet: Het is dus zo dat wij van in het begin sterk gemaakt hebben binnen de werkgroep om deze gespreksdagen, zoals dat wij dat noemen, niet te laten uitdraaien op een beurs, hé. Wij hebben daarvoor een aantal maatregelen genomen. Het is zo dat we alle technische snuffjes en alle grote promotiemiddelen verwijderen op deze gespreksdagen.

2 Beeld van 3 jonge vrouwen die langs één zijde een tafel zitten (frontaal naar camera), aan de andere kant een man die hen aanspreekt/uitleg heeft. Voor hen liggen heel wat brochures. De an wijst tijdens zijn uitleg dingen aan in de brochure. Het beeld gaat verder naar rechts waar we gelijkaardige formats zien op de achtergrond.

Cloet (audio) Wanneer u hier de ronde maakt, dan zal u ook merken dat de meeste stands gesloten zijn, toch half gesloten. Zodanig dat de jongeren een bepaalde drempel moeten overschrijden en dat ze eigenlijk in een gesloten ruimte een gesprek kunnen aangaan met docenten, studiebegeleiders, professoren van instellingen van het hoger onderwijs (beeld terug op Cloet), maar ook met andere instellingen die zich eigenlijk bezighouden met dingen waarmee jongeren op die leeftijd mee bezig zijn: ik denk aan legerdiensten, ik denk aan tewerkstelling, ik denk aan middenstandsopleiding. (Beeld wordt afgeknipt, hij lijkt nog wat te zeggen maar het wordt geknipt – montage)

Beeld van tafel waar heel wat mensen rond zitten, voornamelijk jonge mannen.

Beeld van tafel waar aan de ene kant enkele studenten zitten (jongen en meisje), aan de andere kant twee personen die uitleg geven en hierbij de vele brochures die op tafel liggen benutten en er dingen in aanwijzen.

3 Een nieuw, maar gelijkaardig beeld met andere personen (ook gesprek aan tafel). Beeld ingezoomd op gezicht van meisje die lacht en luistert naar de persoon die uitleg heeft, vervolgens kijkt naar het meisje dat naast haar zit. Het beeld volgt haar blik naar het andere meisje die ook aandachtig luistert naar de uitleg en gaat verder naar de persoon naast dat meisje, die ook aandachtig aan het luisteren is.

Beeld van jonge mannen die neerzitten en brochures lezen en met elkaar praten (van links naar rechts ganse rij gefilmd).

Goossens (audio): Originaliteit is als ik het vergelijk met andere initiatieven is dat de instellingen niet zodanig met ja... als men het zo mogen noemen identiteit, identiteit blijkt uit de gesprekken die

gevoerd worden. Daar waar je identiteit van een instelling ook kunt laten blijken door een affiche ofzo. Dat is opzettelijk gewerd. Dus het moet ook blijken uit een gesprek met een 18-jarige, dus een instelling moet luisteren naar de problemen waarmee een 18-jarige te kampen heeft en ik denk dat dat inderdaad het originele is van heel het opzet.

Beeld van folders van de poster 'Er is toekomst na 18'. Vervolgens wordt het beeld uitgezoomd. De folders liggen op een gesprekstafel waarlangs een zestal jonge mannen zich verzamelt hebben. Ze luisteren naar de uitleg van de man aan het woord. De jonge mannen luisteren aandachtig naar hem en kijken aandachtig naar de brochure waarnaar hij wijst. De uitleggever zit met de rug schuin naar ons, de jongens frontaal)

Man (uitleg): Vakken zoals wijsbegeerte of algemene sociologie, economie, psychologie, recht, die belichten de mens op wetenschappelijke wijze, van ieder vanuit hun eigen invalshoek. Da's één ding dat ge moet meehebben.

4

Beeld van nieuwe gesprekstafel waar we het gesprek volgen. Ditmaal tussen één man en twee jonge vrouwen aan de andere kant van de tafel. Wederom luisteren de vrouwen aandachtig en kijken ze aandachtig in de brochures. De uitleggever zit schuin met de rug naar ons, de jonge vrouwen frontaal naar de camera

Man (uitleg) Dat betekent twee jaar veel vakken op korte tijd, (beeld zoomt in op de twee vrouwen, de linkse trekt haar ogen op en lacht terwijl ze naar de brochure blijft kijken) als we dat uitrekenen 32 uur per week in het eerste jaar, 31 uur per week in het eerste jaar. Da's veel hé?

*Linkse vrouw: ja da's veel. *lacht**

Zelfde interviewbeeld van Cloet

Mannelijke interviewer: Wat is nu katholiek aan al die katholieke hogere instellingen hier in Brussel?
Cloet: Ja 't is dus zo dat vanuit uh... deze organisatie, dat wij dus menen dat een school of instelling voor hoger onderwijs meer doet dan mensen opleiden tot een vak: dat er inhouden worden aangeboden, kennis en techniciteit en al wat daarbij hoort. Maar dat eigenlijk elke vorm van hoger onderwijs daar een persoonlijke verbondenheid, een persoonlijke verwerking van het beroep bij de jongeren moet gebeuren. En wij denken dat dat binnen het katholiek onderwijs op een eigen manier gebeurt.

Vrolijke achtergrondmuziek met trompetten

Beeld van bovenaf, waar alle gesprekstafels zichtbaar zijn. Veel mensen lopen erlangs, anderen zitten aan een tafel, druk in gesprek met de uitleggeefster of aandachtig aan het luisteren. Beeld gaat van links naar rechts en toont zo hoe groot het is.

Presentatrice (audio): Brussel biedt een brede waaier van economisch, technisch, sociaal, kunst, verpleegkundig, avond – en pedagogisch onderwijs met inbegrip van technische regentaten. (beeld van gesprek tussen twee jonge vrouwen en een uitleggeefster aan de andere kant (in profiel gefilmd)). Op de gespreksdagen kunnen scholieren zich ook informeren (Beeld van schuinbovenaf op gesprekstafel) over de opleidingen buiten Brussel, bijvoorbeeld de KU Leuven (twee mannen in beeld aan één zijde van een tafel) of de opleiding tot priester of religieus (beeld van twee blokken tekst: '17 gemeenschappelijke Noviciaatswerking (G.N.W). Opleiding tot het religieuze leven als priester, broeder, zuster.' '17 Johannes XXIII-seminarie, Diocesan seminarie: priesteropleiding (6j.)'

Interviewbeeld van één van de mannen die in beeld kwam in vorig stuk toen KU Leuven werd genoemd. Onderaan het beeld verschijnt z'n naam in witte letters p. Alix Cloutte. Hij wordt goed belicht, rechtscentraal in beeld, frontaal maar naar links (voor ons) kijkend naar de interviewer.

Linksonder de kop van de microfoon zichtbaar. Op de achtergrond zien we allemaal mensen in een groep babbelen.

Mannenstem: Er is hier eerder een matige belangstelling, maar veeleerder bewondering dat wij hier aanwezig zijn. En wat we zo vaststellen is dat er een zeer grote onwetendheid is over de studies die gedaan worden, waar men over het algemeen vraagt: 'zijn dat lange en moeilijke studies?'. Dat is vooral het voornaamste wat wij hier zien, maar vooral bewondering en onwetendheid. Ook heel veel schrik om hier naartoe te komen. Één van de jongeren getuigden van: 'We zouden wel meer willen komen, maar als ge hier komt zitten is het precies alsof ge voor pastoor gaat leren en dat hebben we toch niet graag in onze klas.

Beeld: andere man die naast hem zat in vorig beeld toen KU Leuven genoemd werd wordt geïnterviewd. Hij zit centraal, frontaal in beeld en kijkt de interviewer rechts (voor ons) aan. Rechtsonder zien we de microfoonkop. Hij is goed belicht, vermoedelijk door extra belichting. Op de achtergrond zien we een groep mensen die met elkaar babbelt, zij zijn heel weinig belicht. Zijn naam verschijnt snel onderaan in beeld in witte letters: Herman Boon, pr.

Boon: maar ik vind het belangrijk van hier te zijn, aanwezig te zijn. Daardoor ziet men ook, ooh dit ook is een mogelijkheid en een behoefte voor ons volk en onze kerk. En even contacten met mensen uit de directies en de leraarskorpsen die daarover komen praten met de vraag 'ja eigenlijk moeten we daar misschien wat aan doen om die taboe te overwinnen?'

achtergrondmuziek: vrolijk gitaar getokkel

Beeld: bouwborden 'Nieuwbouw St-Aloysius, Bouwheer: vzw Economische Hogeschool St. Aloysius, etc. Beeld van groot gebouw met 2 kranen erboven. Beeld op de straat, waar aan beide kanten auto's geparkeerd staan.

Vrouwelijke stem: Het katholiek hoger onderwijs in Brussel zit blijkbaar in de lift en er is niet alleen studietoekomst in Brussel, er is ook studentenleven.

5

Op de stoep van de straat zien we een man en een vrouw richting de camera lopen. De camera zoomt op hen in. Ze hebben elkaar goed vast terwijl ze wandelen.

Presentatrice (audio): An, laatstejaars maatschappelijk assistente leerde Dirk kennen, laatstejaars verpleegkundige, dankzij studentengemeenschap 'Noord'. U hoort mevrouw Goossens van de werkgroep Noord.

Zelfde interviewbeeld van Goossens:

Goossens: Wij zitten daar met vijf instellingen van hoger onderwijs, allemaal in een aparte richting. En we hebben zo een stelling gemaakt en we komen tot de conclusie dat we eigenlijk een 3500 Vlaamse studenten daar dag in dag uit ontmoeten. Dat van die 3500 toch een 1500-tal op kot zitten en euh... nadat wij met die instellingen, met een paar mensen ervan zijn samengekomen, van ideeën gewisseld, stellen wij vast dat bepaalde straten binnen dat domein werkelijk aan het vernederlandsen zijn, aan het vervlaamsen zijn.

Interviewbeeld op An Debock (laatstejaarsstudente van daarnet), buiten op straat, rechtscentraal, frontaal maar kijkend naar interviewer die voor ons links van de camera staat. Haar naam verschijnt in witte letters onderaan op het scherm. Linksonder zien we de kop van de microfoon.

Mannelijke interviewer: Hoe lang ben je hier al op kot?

An: Twee en een half jaar.

*Interviewer: En kan dat (An: ja *knikkend en lachend*) als meisje hier in Noordkwartier op kot zijn?*

An: Ja, ja, dat valt best.. heel goed mee.

Interviewbeeld binnen in een klaslokaal waar werktuigen staan. De man is goed belicht, maar de achtergrond ook. Hij is linkscentraal, frontaal, maar kijkend naar interviewer rechts in beeld. Zijn naam verschijnt in witte letters onderaan in beeld 'Jo Vansteenvoort'.

Mannelijke interviewer: Jij bent naar Brussel komen studeren? En je was schuw om naar Brussel te komen?

Jo: Uh... nee omdat we eigenlijk, autotechniek is in Brussel de enige plaats waar ge kunt studeren op hoger niveau en Brussel schrikte niet zodanig af. Ge kunt er gemakkelijk werken hé.

Interviewer: Is hier een studentenleven?

Jo: Uh... we zijn... in ons school is dus het eerste jaar dat we proberen het studentenleven op gang te brengen, dus een studentenclub opgericht en dan ook een overkoepelende organisatie van Brussel-Noord studentengemeenschappen Noord met alle hogescholen van Brussel die dan samen de krachten bundelen en iets op tafel proberen te zetten voor studenten.

Interviewer: voorbeelden?

Jo: Uh... kotservice, werken naar deftige koten voor studenten, activiteiten, sportdag, schakeltocht die er geweest is, dat was een tocht van langs alle studenten (onverstaanbaar). Dus om kennis te maken met alle scholen, maar tegelijkertijd met alle studenten.

(In beeld: 3 brochures, de twee achteraan 'Er is toekomst na 18', de brochure vooraan in het midden: een groene brochure met tekst 'Wegwijs in Brussel, studentengemeenschap Noord')

An Debock: Dan is er ook een informatiebrochure dat ze Brussel kunnen leren kennen en weten waar wat is enneuh... hoe de situatie er zit en zo.

(In beeld: Brochure 'Er is toekomst na 18' achteraan, erboven een deel van een blad tekst zichtbaar 'Nederlandstalige trefcentra in Schaarbeek' als titel.)

An De Bock: Een ander ding is het studentenrestaurant, bioscopen is er hier in overvloed, (An in beeld terug op straat als ervoor, tijdens het gesprek passeren in de achtergrond verschillende mannen die verdwaasd in de camera kijken) dan heb je ook concertgebouwen uhm... de opera... met ... theater, dergelijke dingen meer. Er is hier een heel groot aanbod en ... het is wel de moeite waard.

Mannelijke interviewer: En als ouders nu zouden zeggen tegen hun dochter of zoon 'uh Brussel oké, maar dit kan toch niet, aan de Noordwijk, in de Noordwijk gaan wonen, nee!

*An Debock: Ik denk eigenlijk dat het van jezelf afhangt hoe je het in de Noordwijk aanpakt, in de zin van euh... dus Noordwijk schrikt af. Er zijn migranten (beeld van rouw met hoofddoek en kind aan de hand, die van helling naar beneden stappen richting de camera) en euh vreemdelingen, ze kijken er raar tegenover (beeld terug op An), maar euh... als je openstaat voor die mensen, dat aan je houding eigenlijk, je gewoon doet en vriendelijk doet dan... euh *kijkt snel naar boven* kan je een fantastische tijd meemaken. Want mijn relatie tot die mensen is heel tof. En het is voor mij persoonlijk die ervaring dat het meer gevaarlijk is uhm... dus voor eigenlijk 's avonds buiten te komen wanneer er Belgen naar hier komen die hier uh... in allebekende kleine huisjes komen. En dan euh... is het echt niet veilig.*

Interviewer: Hoe los je dat op als studente?

*An Debock: Dan moeten we dus met meerdere weggaan hé. En dat heeft in het begin wel problemen omdat je niet zo goed weet wie en welke interesse beantwoordt en zo... maar... als je er een tijdje bent, dan vind je elkaar wel *knikt, klein lachend*.*

Interviewbeeld terug op Jo Vansteenvoort.

Interviewer: Men kan student zijn in Brussel?

*Jo: Ja, zeker en vast *grijnst* 't is anders dan in andere studentensteden, maar euh... het is de moeite waard*

Interviewbeeld terug op An Debock

An Debock: Ja.. ik ben van Brussel ook een beetje gaan houden ook wel.

Studio: Geert Delbeke (09.35)

Delbeke zit frontaal, centraal in beeld, onder hem en micro en op zijn tafeltje zijn 'aflees'bladeren, linksachter van hem een poster van Liturgische zangnamiddag. Rechtsachter van hem een poster van 'Hij telt mee'. Zijn naam komt in witte letters onderaan in beeld (Geert Delbeke)

Delbeke: Wie er niet bij was, een hij of een zij, die kan nog altijd via ons adres informatie aanvragen over studeren in Brussel.

Beeld: onderaan geel, bovenaan grijs, er wordt met een witte lijn een tekening gemaakt van twee mensen aan een tafel, één ervan draagt een kruik op het hoofd. Het is een redelijk abstracte tekening. Onderaan verschijnt de witte tekst 'de Samaritaanse vrouw'.

Studio: emmy Cassiman (10.12)

Emmy Cassiman zit centraal, frontaal, in beeld. Ze spreekt de kijker aan. Ze zit aan de tafel met ene micro voor haar. Eronder liggen bladeren (waar ze wss haar tekst op heeft). Achter haar hangen enkele posters 'Liturgische zangnamiddag, en 'toekomst na 18'. De belichting is goed (studiobelichting).

*Cassiman: Vrouwen in de Bijbel, daarover heeft de KAV een werkmap uitgebracht *neemt hem vast en toont hem* en dat daar ook mee gewerkt wordt, (beeld ingezoomd op blauwe map 'Vrouwen in de bijbel, wat zeggen ze ons?') dat hebben we geconstateerd in Zwartberg op een bitterkoude januariavond bij 14 graden onder nul. Ze kijkt in 2 seconden in de camera met de map in haar hand.*

Beeld: Lokaal, tafels in U-vorm, vooraan in het midden één tafel apart waar een vrouw aan zit. Rechts van de man zit aan de uiterste kant van de U nog een man.

Lucy (vrouw die vooraan zit in de U): Geeft er zo eens enkele namen op van vrouwen uit de bijbel

Andere vrouw: Maria Martha

*Lucy: (Er wordt rustig op haar ingezoomd) Maria Martha, ja. *kijkt andere vrouw aan* Tamar, ja, uit het oude testament, ge weet het nog hé. *kijkt andere vrouw aan* De Cananesche vrouw. *wijst andere vrouw aan* de? De wenende vrouwen!*

Beeld van de blauwe map 'vrouwen in de bijbel'. Er wordt erop ingezoomd.

Mannelijke interviewer: Zuster Lucy, vrouwen in de Bijbel, wat zeggen ze ons? Het is een nieuw thema, niet alleen in de KAV, maar in de kerk heb ik de indruk hé?

Interview beeld van Lucy (= vrouw 1), links centraal, kijkend naar rechts naar interviewer, heel fel belicht, veel feller dan achtergrond dus extra licht. Op de achtergrond groep vrouwen die aan tafel met elkaar praat, erachter een doek van het KAV. Haar naam verschijnt na enkele seconden in het wit onderaan in beeld.

Lucy: Ja... ja dat is werkelijk.. Ik denk ook als ge zo met groepen van deze vrouwen bezig zit hé, dat ge werkelijk meemaakt dat zij... hoe zal ik het zeggen, dat zij bewust worden van dat er vrouwen hun voorgaen zijn in het geloof.

Beeld op Lucy, redelijk ingezoomd tot op haar heupen, terwijl ze voor de U-vorm zit. Beeld wordt terug uitgezoomd.

*Lucy: zijn er nog? Judith uit het oude testament ook, ja! *wijst* Maria zelf, de moeder van Jezus, zeker en vast! Die mochten we niet vergeten. Elizabeth, Anna, de moeder van onze lieve vrouw Maria,*

de moeder van Maria. *wijst naar iemand anders* Sara! Het oude testament. Zeg mensen wij kunnen hier.. (afgeknipt in montage)

Interviewbeeld van Lucy (op de achtergrond gepraat van de vrouwen achter haar)

Lucy: Ge kunt het heel goed meemaken dat zij zeggen 'kijk die en die uit het oude testament, uit het nieuwe testament, er zijn heel wat vrouwen... die een voorbeeld zijn voor ons denk ik, die .. die... uh... Jezus van Nazareth ook, als je naar het nieuwe testament ook kijkt hé, die Jezus van Nazareth veel menselijker en veel dichter bij de mens brengen. Ik vermoed dat dat.. die vrouwen hé.. dat zij ons eigenlijk helpen, zou men kunnen zeggen, om Jezus van Nazareth anders te zien dan dat wij hem tot nu toe gezien hebben.

Beeld: Blad tekst op tafel, vrouw zit aan tafel. Het blad wordt van achter haar schouder/voorhoofd links gefilmd.

Vrouwelijke stem (presentatrice –audio): Een vrouw die Jezus anders laat zien is de Cananese uit het Mattheüsevangelie.

Beeld: Bloemen op de tafel, bladeren aan de linkerkant met vrouwen erachter. De vrouwen komen tot max hun schouders in beeld. Hun hoofd zien we niet. Beeld op 4 vrouwen die aan de u-vorm zitten en luisteren naar Lucy. Beeld op het kleine bloemstukje op de tafel waar Lucy zit, geleidelijk aan wordt uitgezoomd tot we haar zien lezen uit de Bijbel. Vervolgens wordt nog meer uitgezoomd tot weer de (bijna) ganse groep vrouwen ook in beeld komen vanachter gefilmd)

Lucy's stem: Maar de vrouw kwam naderbij en wierp zich voor zijn voeten neer en zei: 'Heer, help mij'. Hij gaf haar het antwoord 'Het is niet goed, het brood dat voor de kinderen bestemd is aan de honden te geven.' 'Wel waar Heer', sprak zij 'want de honden eten immers ook van de kruimels die van de tafel van de meester vallen.' Daarop zei Jezus haar 'Vrouw, ge hebt een groot geluk. Uw erlangen wordt ingewilligd.' En vat dat ogenblik was haar dochter genezen.

Beeld op linkse vleugel van de u die aandachtig luistert. Ze zijn in profiel in beeld en kijken Lucy aan. Elk hebben ze een blad op tafel voor zich liggen. Niemand kijkt naar de camera

Vrouwelijke presentatrice (audio): De groep zoekt samen hoe de evangelietekst in mekaar steekt. Het is verbazend hoeveel een goed begeleide groep uit twee uur tijd weet te puren uit een kort evangeliieverhaal.

Beeld: alle vrouwen kijken naar hun tekst nadat Lucy zegt '... of hoe is het weer...'. Een vrouw in de u-vorm antwoordt iets (onverstaanbaar).

Beeld op Lucy in profiel. ZE staat recht en gaat levendig met de groep om (handgebaren). Ze loopt telkens naar het midden van de u-vorm. De camera volgt haar.

Lucy: Wat gebeurt er nu? Is de vrouw nu content, zegt die vrouw nu 'Awel mannen, nu is het genoeg?'
Groep: Nee...

Lucy: *wijst met vinger in de lucht* Ze blijft aanhouden *schrijft op het bord* En wat zegt ze nu? Iemand in het publiek antwoordt iets onverstaanbaar

Lucy: *wijst naar die vrouw* Ja, maar ze doet eerst nog iets anders! *wijst naar andere vrouw*
De andere vrouw antwoordt iets onbegrijpbaar

Lucy: ja!, Heer help mij... ja dat is het! *wijst naar iemand in het publiek die iets onverstaanbaar zei*
Ze komt... ik zal bijna zeggen, ze komt zo dichtbij gelopen dat hij eigenlijk niet meer voortkan hé (fel licht in beeld in bovenhoek van camera), want ze valt op... ja... (op antwoord uit groep), zij laat zich gewoon vallen voor de voeten van Jezus. En wat doet nu... en wat zegt...? (onverstaanbaar door voice-over)

Beeld blijft op Lucy die levendig vertelt. Beeld gaat vervolgens naar de anderen in de u-vorm (van rechts naar links)

Presentatrice – audio: *Een van de dingen die duidelijk worden, is dat vrouwen in de evangelies en in de eerste kerk er voor hun tijd een ongewoon belangrijke plaats in namen.*

Interviewbeeld Lucy

9 *Lucy: Ik denk dat dat nieuwe is van... en zeker was toen hé... en ik heb de indruk dat dat nu vanonder het stof... allez zo een beetje terug uitgehaald wordt, afgestoft zou men bijna zeggen, dat men terug zo vanuit de ogen van een vrouw bekijkt en leest en beluistert hé. En ik denk dat dat... dat kan allen maar goed zijn. Ik heb de indruk dat dat alleen maar goed kan zijn.*

Interviewbeeld met één van de personen die naar de sessies komt, een vrouw van gemiddelde leeftijd, rechtscentraal in beeld, frontaal maar kijkend naar interviewer links, linksonder de top van de microfoon in beeld. Goed belicht, achtergrond is muur en gordijnen

Interviewer: *Dus waarom komt u op zo iets af?*

Vrouw: *Ja omdat ik meer wil weten over Jezus van Nazareth. Ik hoor dat graag. Ik kom graag.*

Interviewer: *Het is niet de eerste keer?*

Vrouw: *Neenee, wij hebben al zes weken gehad over jesus van Nazareth.*

Interviewbeeld met andere persoon die naar de sessie komt, linkscentraal in beeld, frontaal kijkend naar rechts, kop van microfoon is rechtsonder in beeld. Tot onder schouders in beeld.

Vrouw: *Da's voor mij ergens... *haalt schouders op* toen we dat alle weken hadden, een soort voedsel om weer een ganse week verder te kunnen. Daarom eigenlijk ... (beeld zoomt in op haar tot haar gezicht)... beetje bij te leren. Op dat gebied kunt ge altijd bijleren denk ik.*

10 Interviewbeeld van vrouw die aan de u-tafel zit, langs elke kant van haar zitten ook mensen. ZE zit schuingedraaid naar voor ons links. De presentator staat middenin de U blijkbaar. Rechtsonder is de micro in beeld en de hand van de presentator. De vrouwen langs haar kijken niet naar de camera of naar het interview.

Vrouw: *Met KAV heb ik veel geleerd en gaat ge er dieper in. Met het familieleven doet ook veel erin. Ge gaat dieper in man en kinderen uh... ge doet uw werk... uh ge leeft ja hoe moet ik het zeggen...*

Interviewbeeld van nog een vrouw die naar de sessie komt, links centraal in beeld, frontaal naar rechts kijkend, microfoon rechts in beeld. Achtergrond is gewoon muur, goed belicht.

Vrouw: *Ja vooral met de kinderen hebt ge toch dikwijls problemen. *trekt ogen op naar interviewer* en dan denk je misschien krijg ik hier antwoord.*

Interviewbeeld van vrouw die naast de vrouw van het interview voor de vorige in beeld kwam, naast de vrouw in u-vorm, links van haar. De vrouw naast haar (die reeds geïnterviewd werd kijkt haar aan).

Vrouw: *Dit is de moment ... ja, dat er eigenlijk veel uitkomt wat we nooit niet dieper in in zijn gegaan, dat we veel niet wisten of dat we veel anders begrepen hadden in onze kinderjaren zo hé. (vrouw naast haar knikt). Dat komt nu allemaal terug. Eigenlijk wat we verkeerd begrepen hadden.*

Interviewbeeld op vrouw, rechts in beeld, kijkend naar interviewer. De vrouw is goed belicht. Achter haar links een tekening die lijkt op de abstracte tekening die als intro werd gemaakt: een vrouw met een kruik (Samaritaanse vrouw) en jesus die ernaast neerzit.

Interviewer: *U bent hier de KAV-voorzitster, is het de eerste keer dat u zo iets religieus organiseert rond de bijbel?*

Voorzitster: Nee.. Wij hebben 6 avonden gehad rond Jezus van Nazareth. Die heeft de zuster ook gegeven en dat is eigenlijk een heel groot succes geweest. (Beeld ingezoomd op tekening die achter haar hangt: vrouw – kruik en Jezus zichtbaar)

Interviewer: Vrouwen in de bijbel, u in het geheel van uw programma. Is dat een programma wat veel aantrek heeft of weinig, hier dit hier?

(beeld op voorzitster, haar naam komt eindelijk in beeld in witte letters: Virginie Dilissen, KAV-voorzitster)

11

Voorzitster = Dilissen: Uhm... u bedoelt dit programma... ja... laten we zeggen, gewoonlijk op een gespreksavond, bijvoorbeeld over opvoeding van kinderen, gezonde voeding, daar bereiken we ook veel van onze leden, maar laat ons zeggen een zestien, zeventien mensen. En euh... nu met Jezus van Nazareth, en nu vanavond ook hebben we een doorsnee publiek van 24 mensen kunnen bereiken. Waar we eigenlijk in het begin een beetje angst voor hadden hé. Het is een geloofsonderwerp, gaat dat de mensen boeien? Maar euh... Het is enorm geweest. De mensen zijn er nu nog vol van, je ziet dat eigenlijk he. *grijnst*

Interviewer: Hoe verklaart zich dat denk je?

Voorzitster = Dilissen: Ik weet het niet... ik denk misschien in deze tijd eigenlijk dat de mensen terug iets missen in hun geloof, zo voel ik het ook aan en dat ze eigenlijk terug naar die bijbel grijpen en terug naar Jezus van Nazareth. En ik denk dat als ze dat vasthebben, dat ge het leven ook wel een beetje gemakkelijker aankunt, want die was tenslotte ook een gewone mens eigenlijk.

Beeld ingezoomd op notities op een wit blad papier. De handen rechts overlopen met de balpen wat erop staat. Links zitten mensen aan de andere kant van de tafel die lijken te luisteren. Beeld op vrouw die notities overloopt, errond inderdaad vrouwen die aandachtig naar haar luisteren.

Linksboven het kruisbeeldje in beeld, hangend aan de muur. Ook andere vrouwen die naar haar luisteren komen van dichterbij in beeld.

Vrouwelijke presentatrice (audio): Tegen het einde van de avond blijkt de opstoot tussen de Cananese vrouw van toen en de vrouw van nu helemaal niet zo groot en ja... in het gesprek over een weervelde vraag 'is de kerk niet teveel een mannenkerk?'

Interviewbeeld: vrouw tot onder schouders linkscentraal in beeld, kijkend naar presentator. Micro is rechsonder in beeld, naast haar zien we een heel klein stuk van een vrouw die naast haar zit. Ze is goed belicht. De achtergrond is een geel gordijn

Vrouw: Van de ene kant, van de andere niet. Ik vind dat de vrouwen op dat gebied toch ook al een woordje kunnen... kunnen plaatsen, maar dat bepaalde *kijkt kort voor zich uit* handelingen enzo... aan de mannen blijven.

Interviewer: u vindt wel dat de kerk een mannenkerk is dan?

(beeld gaat naar links naar de persoon naast haar. Op de achtergrond komen tafels die omgekeerd op elkaar staan gestapeld.)

Vrouw: Ik vind van wel ja. Ik vind van wel... omdat... *kijkt naar de persoon – voor ons- links van haar* Jawel ik vind van wel want... gelijk ze daarjuist zeiden, vroeger waren de mensen, de vrome gelijk nu daar op dat thema

(beeld gaat over naar links, naar de persoon naast haar)

Vrouw links van haar: alhoewel er zijn heel veel vrouwen die zich inzetten voor de kerk, die willen en die ervoor uitkomen en die het verder willen geven. Het is niet alleen meer een mannenzaak, misschien de priesters in de kerk, dat dat alleen door mannen is, maar dat komt ook doordat de vrouwen zo staan... denk ik toch... hoop ik toch... waarom niet;.. wij kunnen het ook...

12

Beeld van u-vorm, vanachter gefilmd, rechtvleugel van de u in beeld. Lucy leest voor. Beeld gaat van rechts naar links

Lucy: *Ik geloof in Jezus die een vrouw op de Sabbath genas en haar weer rechtop liet gaan, dat zij een mens was. *de rest zegt de zin na**

Presentatrice (stem): *Ik geloof in Jezus, die sprak over God, als een vrouw die zoekt naar een verloren munt, als een vrouw die haar huis schoonveegt om te zoeken wat verloren is.*

Studio

13

Emmy Cassiman spreekt het publiek aan (zelfde filmopstelling als ervoor)

Cassiman: *Het KAV-programma 'Vrouwen in de Bijbel' doet het erg goed! Alleen al in Limburg zijn er 65 programma's voorzien. *lacht en kijkt vervolgens op haar blad**

Nieuw beeld – abstracte tekening

Achtergrond is blauw onderaan en grijs vanboven. Rustige muziek speelt. Een abstractie tekening wordt gevormd door de witte lopende lijn. We zien twee personen aan tafel en een dier onder de tafel (?). De witte tekst eronder: 'De Cananese vrouw'

Studio

14

Cassiman: *En we blijven bij de vrouw die dit jaar voor de 100ste maal op de eerste vrijdag van maart, dat is dit jaar de zesde maart, een Wereldgebedsdag organiseren.*

Interviewbeeld

15

Beeld: Vrouw in onbekende ruimte. Linkscentraal in beeld, kruisje rond de nek. Rechtsachter op de achtergrond een poster 'Journée mondiale de prière. De vrouw is goed belicht. Ze kijkt naar de interviewer (rechts van de camera voor ons). Eronder komt haar naam in witte letters: Zr. Teresa Leemans

Leemans: *Ja de Wereldgebedsdag is een gebedsbeweging die over heel de wereld verspreid is en die vooral tot uitdrukking komt in plaatselijke gemeenschappen. Wij.. het hoogtepunt ieder jaar, is een gebedsdag die we houden op dezelfde dag in heel de wereld.*

Interviewer: *hebt u het belangrijkste hier niet vergeten? Het zijn toch de vrouwen die daarachter zitten.*

Leemans: **lacht* Het zijn de vrouwen zeker die daarachter zitten. Het zijn de vrouwen die staan bij de aanvang en het zijn de vrouwen ook die het organiseren, nu nog altijd.*

Beeld: vrouw in de ruimte, ander filmstandpunt, maar zelfde gevels achter haar, links van haar een kleurrijke poster op de muur: 'Come-rejoice'. De vrouw is goed belicht, rechtscentraal in beeld, kijkt naar links naar interviewer. Haar naam komt 3 seconden later in beeld: Elizabeth Loze-Fraser. Ze praat Nederlands met een duidelijk Engels accent.

Interviewer: *Mevrouw Loze, u bent Engelse, u bent Anglicaanse, waarom werkt u hier al jaren aan de Wereldgebedsdag in ons land, België.*

Loze: *Well, aangezien ik ben met een rooms-katholiek getrouwd, kwam ik vanaf het begin in een oecumenische kringen en dat heeft niet lang geduurd voordat ik begon te zien hoe belangrijk de rol van Wereldgebedsdag is. (kort beeld op brochures: 'International committee for WORLD DAY OF PRAYER, daarna terug op interviewbeeld Loze) Wij vrouwen in België beginnen nu goed te beseffen, terwijl wij kunnen veel doen aan de basis hé. Het is soms moeilijk voor de kerkleiders hé, om iets te realiseren op oecumenische gebieden. Ze doen veel en er is veel gebeurd sinds ik hier in België hé, natuurlijk hé, ik heb heel veel gezien. Maar uhm... de vrouwen kunnen bijvoorbeeld initiatieven doen*

met die (onverstaanbaar). In mijn ervaring verschillende keren zijn een stuk of drie vrouwen, een katholiek of een protestant, een anglicaans, ... samen gaan kloppen aan de deur van meneer de dominee of euh meneer pastoor en vragen 'wij voelen ons één, wij willen samen bidden of vieren voor die eenheid in die wereld, mogen wij dat in uw kerk doen?'

Beeld op verschillende brochures (waaronder die van net van world day of prayer)

Vrouwelijke presentatrice (audio): het zijn vrouwen die de liturgieteksten van de jaarlijkse wereldgebedsdagen samenstellen. Elk jaar vrouwen uit een ander land, vaak uit derdewereldlanden.

Interviewbeeld op zr. Leemans

Leemans: En die liturgieën die komen dan naar alle landen via Amerika, komen ze naar al onze landen, met enorm veel informatie over de situatie van het land: uh... economisch, politiek, religieus, cultureel.

Interviewer: Wil dat zeggen dat bijvoorbeeld het ene land vrouwen uit Egypte, een andere keer vrouwen uit Venezuela, een andere keer vrouwen uit weer een ander werelddeel (zr. ja.) die liturgie opstellen?

Leemans: Opstellen, ja.. en ons dan.. daarom is dat ook zo, daarom vinden wij die beweging zo belangrijk omdat ze is genoemd: 'een open venster op de wereld'. Wij bidden daar, maar niet alleen voor onze kleine kring. Wij voelen ons verbonden met de mensen van daar en we zijn ook op de hoogte gebracht van hun problemen.

Interviewbeeld: Loze

Loze: Ik denk altijd aan die liturgie van over een paar jaren die door vrouwen, protestante en katholieke van Engeland en Noord-Ierland die liturgie wil samen werken door die vrouwen van protestanten en katholieken van Ierland. Is dat niet fantastisch?

***kerkmuziek met zware mannenstemkoor start, sombere muziek**

Beeld op moeder Maria en Jezus op een gevel vanbuiten aan een kerk. Het beeld wordt uitgezoomd zodat we zien dat deze afbeelding zich boven de poort van een kerk bevindt. Het beeld wordt blijvend uitgezoomd en wordt naar boven gericht zodat we ook de kerktop zien.

kerkkoor met hogere stemmen, opvliegende muziek

Beeld: bord: pro-cathedral of the holy trinity, anglican – episcopal. Eronder uren van de misdiensten op zondagen.

Beeld: kerk van onder naar boven gefilmd, duidelijk ander soort kerk

Ander kerkkoor: hogere stemmen, maar trager zingend

Beeld: letters op gevel: 'protestantse kerk', uitgezoomd op het ganse gebouw, meer blokkige structuur met een toren.

Interviewbeeld: zr. Leemans

Leemans: Ik zou zeggen het unieke van de Wereldgebedsdag, nu zeker, sinds Vaticanum 2, kunnen we zeggen dat vrouwen uit alle.. uit alle kerkelijke tradities deelnemen aan de beweging. Het is ook de oudste want zij is de oudste oecumenische beweging, 100 jaar oud, ik geloof dat niemand op die (onverstaanbaar) kan steunen. (beeld op brochure: 'Venez, réjouissons-nous! Journée mondiale de prière, 6 mars 1987', eronder de tekst ook in Duits)

Terug interviewbeeld: zr. Leemans

Interviewer: Er is kans voor dat de oecumenische beweging definitief van de grond komt omdat de vrouwen het doen, ja?

Leemans: Awel, ik geloof het... ik geloof het... zij zijn de eerste die begonnen zijn.

Interviewbeeld: Loze

Loze: Ik zie alleen die eenheid lokaal op praktisch gebied. Als we iets samendoen hé, een planning voor liturgie, wie gaat dit zeggen? Wie gaat dat zeggen? De rollen de delen. Wie organiseert de receptie? En dat is dikwijls door de KAV of de CMBV of de KVLV, mensen van die vrouwenbewegingen die komen helpen. Samenwerken voor de eerste keer met enkele protestantse vrouwen, ... Dan is er zo eenheid is een vriendschap en een echte Christelijke liefde want het gaat over de liefde en dat groeit dus nog als we bijvoorbeeld dikke vrienden worden met andere tradities en dat is een basis en dat hopelijk heeft een stabiel effect (?).

dynamische kerkmuziek met hoge stemmenkoor

Beeld op man die met gebaren uitleg geeft aan kinderen op de trappen die naar een grote kerk leidden. Het beeld wordt uitgezoomd zodat we de grote kerk zien.

Felgroene tekst verschijnt op het scherm: "De kerkleiders gaan voor in 'n dankdienst voor 100 jaar Wereldgebedsdag in de Brusselse kathedraal op zaterdag 21 februari om 14.30 uur."

Vrouwelijke presentatrice (audio): *Op 21 februari is er dus een dankdienst te Brussel, (beeld: symbool met de tekst eronder: Kom en verheug u! Wereldgebedsdag 6 maart 1987) de Wereldgebedsdag zelf wordt op 6 maart gevierd in veel steden en gemeenten in ons land. Meer informatie daarover in de plaatselijke pers.*

Beeld met abstractie tekening

rustige muziek

Blauw onderaan, grijs bovenaan. Witte lijn tekent weer iets abstract. Ik zie een man die z'n hand legt rond een vrouw met een kind. De witte titel eronder: 'Opdracht van Jezus'.

Studio

Geert delbeke komt in beeld, hij kijkt eerst naar rechts, daarna kijkt hij in de camera. Zelfde filmbeeld als ervoor. Hij spreekt de kijkers aan.

Delbeke: De opdracht van Jezus in de tempel, het feest van Marialichtmis op de tweede februari wordt gevierd met brandende kaarsen. En licht is ook het thema van het lied dat nu gezongen wordt door het Sint-Michielskoor in Roeselare, in een koorzetting van P. Malisse.

Zijn blik gaat terug naar rechts.

Muzikaal intermezzo over licht

Kaars in beeld, uitgezoomd naar klein koor in een kerkzaal.

Studio

Delbeke kijkt weer kort naar rechts, daarna spreekt hij de kijkers aan.

*Delbeke: Het IPB heeft na het pausbezoek daarover een enquête gehouden (In beeld links: KTRO PB 13 1040 BRUSSEL) Meer dan 2000 mensen en organisaties hebben op die enquête geantwoord en het resultaat daarvan ligt nu voor in dit lijvige boek deel *neemt het boek van naast hem van de tafel en toont het* met de mooie titel 'Meer dan een herinnering', prijs 300 franc.*

Beeld: tekening van witte duif met groen takje in mond. Snel uitgezoomd naar hele Poster/affiche 'Mijn lied is als een duif. Strijden voor vrede, VREDESCANTATE, teksten: (namen), muziek: (namen), uitvoering (namen), algemene inleiding (namen), organisatie (namen)'

Cassiman: *Overmorgen, vrijdagavond, wordt de première opgevoerd van een vredescantate. De plaats van dat gebeuren is de groenzaal van het Sint-Bavo-instituut in Gent.*

Beeld: posters in de studio 'hij telt mee, MILAC, 40ste week van de soldaat'

Delbeke: *We zitten volop in de week van de soldaat voor de 40ste keer vraagt MILAC aandacht voor de opgeroepen milicien.*

Beeld: ingezoomd op poster uit de studio: Liturgische zangnamiddag

Cassiman: *Zondag 15 februari leidt Pol Scholaert in de Brusselse Sint-Michielskathedraal een liturgische zangnamiddag en die begint om 3 uur 's namiddags.*

Studio

Delbeke is aan de tafel in beeld en spreekt de kijker aan.

Delbeke: *Telkens een klooster verlaten wordt, rijst de vraag wat er met het gebouw moet gebeuren. Men kan het afbreken, men kan het leeg laten staan, men kan er ook een nieuwe bestemming voor zoeken. *Kijkt 2 seconden in camera**

Kerk

orgelmuziek begint

Beeld gaat van boven de top van de toren, naar onder. Het gebouw ligt in te midden van andere huizen.

Vrouwenstem (audio): *de straat van Felix Timmermans in Lier wordt beheerst door de kerk van de paters dominicanen, (sfeerbeelden van de straten errond) beter bekend als 'Kluis'. In juli 84 moesten de paters de kluis opgeven als klooster.*

Beeld op man die aan tafel zit. Hij zit links frontaal, kijkend naar interviewer. Hij is tot aan de tafel helemaal in beeld. OP de tafel een glazen schaal, achter hem rechts een kamerplant. De man is goed belicht. De muur achter hem is ook heel wit. Van de plant zien we een grondige schaduw. Zijn naam komt na 3 seconden ongeveer in beeld: p. Joris Backeljauw, Overste Dominicanen

Backeljauw: *ja dan stonden we natuurlijk met dat lege huis, dat grote huis, waar we ergens naartoe moesten gaan. Wij wilden daar zelf niet te veel last van hebben om nog te moeten onderhouden zonder het gebruikt werd, maar het anderzijds ook wel een sociale functie geven vooral omdat we met de bevolking toch gegroeid waren, we wilden dat dus ten goede brengen.*

Interviewer: *en dan was het kwestie van?*

Backeljauw: *Ja.. Uitkijken waar we dat voor zouden kunnen gebruiken. Er zijn verschillende voorstellen gedaan, maar uiteindelijk is dan dit voorstel van de 'dopperwerking' als ge wilt van de lier, het beste gevonden.*

Beeld: deur met 'vzw de kluis' op. Eronder een blad met 'herstellingsdienst'.

orgelmuziek

Vrouwelijke stem: *Het klooster 'De kluis' werd de 'vzw de kluis'. (Beeld van letters 'S L O T' op een deur en eronder wegwijzers naar ontmoetingsruimte, herstellingsdienst, onthaal, cursuslokalen, ... met pijltjes naast) Onder de aloude slot-aanduiding, prijkt de wegwijzer naar de verschillende lokalen van de werklozenwerking. De camera gaat naar de deur ernaast (het is een dubbele deur) die opengaat.*

Interviewbeeld: Man rechtscentraal in beeld, kijkend naar links, micro op de trui, achter hem een raam. De man is goed belicht ook al is er tegenlicht van het raam (wss extra beichting). Na 2 seconden verschijnt z'n naam in witte letters op beeld: 'Gilbert Remouchamps, verantw. Vzw De Kluis'. Hij is tot midden bovenarm in beeld.

Gilbert: Gelijkvloers in het eerste verdiep van het klooster, uh dat wordt in hoofdzaak gebruikt voor onze activiteiten, dat is vooral, en hoofdzakelijk, atelierwerking voor werklozen, cursussen voor werklozen, zowel vormelijke cursussen als meer creatief gerichte cursussen. Uhm... daarnaast hebben we dus ook gezien dat (beeld van groot ander gebouw, van rechts naar links gefilmd) het gebouw groter was dan voor de strikte activiteiten en dan hebben we aangezien, een aantal noodsituaties in Lier, ook nog een aantal andere bestemmingen gegeven aan het klooster en meer bepaald uh de zolderkamers hebben we prioritair ter beschikking gesteld aan vooral jonge mensen met lage inkomens. (beeld op Gilbert, ingezoomd, net onder schouders waardoor gezicht heel zichtbaar is). Naast het kloostergebouw hebben we ook nog drie huizen eigenlijk, aanpalende huizen ter beschikking gekregen en die hebben we eigenlijk voor diezelfde functie gebruikt, dus eigenlijk ter beschikking gesteld van mensen met lage inkomens.

Interviewbeeld Backeljauw:

Interviewer: Jullie zijn nog eigenaar gebleven?

*Backeljauw: *knikkend* We zijn eigenaar gebleven van het huis, maar wel zo dat de vereniging hier, het huis helemaal zelf onderhoudt, dat hij overigens heel perfect gedaan heeft, het is erop verbeterd.*

(Beeld van binnenkant van huis, traphal, ..)

ophitsende vioolmuziek

Een man en een vrouw komen de trap naar beneden gelopen. Ze lopen langs de camera (daar zijn ze heel fel belicht, bijna wit)

Beeld van geschilderd symbool bovenaan een ruimte 'Veritas'. Er wordt naar beneden uitgezoomd, waar we een deur zien. De man en vrouw die net van de trap kwamen gaan door de deur. Ze lopen langs de camera en stappen vervolgens een andere ruimte binnen.

Vrouwelijke stem: Onder het wapen van de dominicanenorde is er nu een komen en gaan van jonge werklozen. Er is een permanent secretariaat en in de ontmoetingsruimte is er wel altijd iemand om mee te praten.

rustige gitaarmuziek

Beeld op man die gitaar speelt. Van rechts naar links gefilmd op vier jonge personen (drie vrouwen, een man) die koffiedrinken aan een tafel en roken. Erboven het oude aanwezigheidsbord van het klooster.

Vrouwelijke stem: Het oude aanwezigheidsbord van de paters geeft nu de werkverdeling aan binnen dit centrum voor werklozen. (Beeld ingezoomd op bord, met allemaal namen van vrouwen en mannen).

Interviewbeeld, tot onder z'n ellebogen in beeld, heel de tafel (waaraan hij zit) in beeld

Gilbert: Dus naast het feit dat mensen laat ons zeggen een stuk sociaal contact zoeken hé, ze zijn dus hun werk kwijt bijvoorbeeld. Er is dus een gebrek aan sociaal contact dat men dus vroeger had op het werk. Dus in die zin proberen wij het sociale isolement te doorbreken door atelierwerking. Maar daarnaast proberen wij dus ook een stuk vorming te geven, waardoor dus de mensen zelf een beetje inzicht krijgen in hun eigen werkeloosheidsituatie... uhm en ook ja proberen vanuit een stuk weerbaarheid iets aan die situatie te doen.

dynamische vioolmuziek

Beeld: Cursuslokaal 7, met een gleuf erboven.

Beeld: binnenkant lokaal

Vrouwelijke presentatrice: In één van de cursuslokalen op de eerste verdieping is de Franse les net beëindigd. Het naaiatelier is nog volop aan de gang.

Beeld op vrouw die druk bezig is aan de naaimachine, verder uitgezoomd naar andere vrouwen die aan het werk zijn met naald en draad/naaimachines. Er wordt ingezoomd op een stuk stof waarmee iemand bezig is.

Beeld van vrouw die andere vrouw helpt.

Beeld van andere vrouw die in haar stof stikt.

Interviewbeeld, Gilbert, tot net onder schouders.

Interviewer: koken kost geld, hoe doen jullie dat?

Gilbert: Ja vooral, dat is niet zo eenvoudig verhaal als je weet dat het initiatief gegroeid is vanuit werklozen zelf. (beeld wordt van Gilbert z'n hoofd uitgezoomd tot onder ellebogen) en dat zij dus ook volledig instaan voor het beheer van hun werking. We hebben een heel nauwgezet financieel beleid natuurlijk en toen we in het klooster, toen we naar het klooster gekomen zijn, dan hadden we wel het voordeel dat we een deel van onze infrastructuur konden onderverhuren. Zodanig dat we sowieso al een aantal inkomsten hadden uh... en daarnaast moeten we het dus doen zoals veel verenigingen denk ik, met financiële acties en met giften.

ophitsende vioolmuziek

Beeld: spaarvarken in beeld, links ervan een kan en erachter een blad/boekje 'Kantlijn'

Vrouwelijke stem: In zijn blad 'De kantlijn' laat de kluis zich buitenshuis horen. Het centrum voerde ook acties (foto's van acties, waarbij mensen en kinderen protestborden vasthebben 'een dak boven je hoofd is een noodzaak' voor de huisvesting van lage inkomensgroepen en jongeren. De nieuwe kluis wil een olievlek zijn in lier. (beeld ingezoomd op blad aan de muur 'Huisvesting voor iedereen en recht op wonen protestmars te lier op 8 november 1986, samenkomst om 14u aan de kluis')

Beel van verschillende affiches aan prikbord: 1ste spektakelbeurs lier, leren lezen en schrijven kan, ...

Interviewbeeld backeljauw

Interviewer: Er waren, er zijn weerstanden.

Backeljauw (Er wordt geleidelijk aan ingezoomd op hem tot onder z'n schouders) Er waren natuurlijk wel weerstanden Er zijn al die mensen die connecties hebben met de bevolking hier en de bevolking ziet natuurlijk met lede oog dat de paters weggaan. Dan komt er iemand anders. En mensen die werkloos zijn staan bij sommige mensen in het marginale dagpunt. En zo'n werking heeft al vlug de naam van links te zijn en wat weet ik. En ik weet zelf, we zijn ervan overtuigd dat er linkse mensen hier in de werking zitten, maar voor ons deert dat niet, integendeel, je zou bijna zeggen dat deze goede samenwerking zo mogelijk wordt.

Interviewer: het is een bewuste keuze van de leiding van de orde van de Dominicanen.

Backeljauw: Ja zeer bewust gedaan, in overleg met de provinciale raad zoals dat bij ons heet, de mensen die dus de Vlaamse provincie van de dominicanen leiden...

ophitsende vioolmuziek

Beeld: Cursuslokaal 8: fotografie

De deur gaat open. De camera filmt een man en een vrouw die foto's aan het selecteren zijn aan een tafel.

Presentatrice (audio): *In het fotoatelier werkt men aan een fotomontage van de nieuwe kluis.*

De camera filmt de man vanbovenaf en filmt dat hij een foto vastheeft van een gang. Er wordt ingezoomd op de foto. Vervolgens gaat hij naar de volgende foto, wat ook op een gang lijkt, verder nog foto's van zuilen in een kerk, de centrale gang van de kerk,

*Presentatrice (audio): Bij het klooster behoorde ook een mooie kerk. *orgelmuziek**

Interviewbeeld Backeljauw – tot onder z'n schouders in beeld

Backeljauw: Ja, dat is een (onverstaanbaar). Daar zijn nu ook stappen om die een andere richting te geven, maar we moeten rekening houden met de religieuze betekenis van het gebouw, met het feit dat het een cultureel geklasseerd monument is, dat daar niet zomaar alles kan gebeuren en ook met de gevoeligheid van de bevolking en daar zoekt men nog de juiste weg, de juiste middenweg te vinden. We zouden het ook spijt vinden dat dat ook leeg blijft staan terwijl mensen ja, zo iets nodig hebben om er iets van te kunnen maken.

Interviewbeeld Gilbert, tot onder ellebogen in beeld.

Interviewer: Jullie zitten meer dan een jaar in dit klooster met de werklozenwerking, voorlopige balans?

Gilbert: Ik geloof dat die globaal genomen zeer goed is in die zin dat in de eerste plaats toch voor een stuk is aangetoond geweest dat werklozen of kansarmen zelf een heel initiatief kunnen dragen en ook een heel initiatief kunnen runnen. En ten tweede dat eh... dat dat ook mogelijk gemaakt is geweest door de steun die wij dus hebben gekregen van de Dominicanen, dat dat een stuk infrastructuur, door het feit dat we dat ter beschikking hebben gekregen hebben we ook ons project kunnen realiseren. Uh en ten derde, ik denk dat het ook van enorm belang is dat wij door onze aanwezigheid hier, dat wij een aantal andere initiatieven kunnen steunen. Ik denk bijvoorbeeld hé het ter beschikking stellen van die kamers, uh... een aantal lokalen wanneer ze vrij zijn ter beschikking stellen aan andere verenigingen. Dus in die zin kunnen wij voor een stuk ook andere initiatieven mogelijk maken en een aantal kansarmen zelf ook helpen, vanuit onszelf. Ik denk dat dat toch van belang is. En ten slotte denk ik, hoop ik ook, dat de gunstige balans inspirerend kan werken voor andere initiatieven.

Studio

Geert Delbeke aan tafel, centraal in beeld. Hij kijkt eerst naast de camera, daarna in de camera en hij spreekt de kijkers aan.

*Delbeke: Kardinaal Danneels houdt nu en dan opendeur in Mechelen en de volgende keer is dat voor ouders van kleinere kinderen tot 12 jaar. *kijkt op blad* Die zijn dus welkom bij hem in het huis van de aartsbisschop, Molenmarkt 15 is dat, op vrijdagavond de 20ste februari vanaf 8 uur 's avonds.*

Cassiman komt centraal in beeld en spreekt de kijkers aan

De Brusselse dienst voor gezinspastoraal organiseert drie conferenties over zinvolle seksualiteit. Spreker is professor Roger Burggraeve. De eerste voordracht gaat reeds morgenavond om acht uur in de lokalen van UFSAL in Koekelberg.

Delbeke komt centraal in beeld en spreekt de kijkers aan

Delbeke: Nu vragen we uw aandacht voor een gebedswake in Zonhove, daar spreekt de Limburgse kerkgemeenschap haar zorgen uit op datgene wat er in de provincie gaande is. Die gebedswake wordt gehouden donderdag de 26ste februari om acht uur 's avonds.

Cassiman komt centraal in beeld en spreekt de kijkers aan

Cassiman: Jonge mensen met een interesse voor een toekomst in het religieuze leven, krijgen hierover meer informatie tijdens het laatste weekend van februari, namelijk bij de paters Salissianen van Don Bosco in Heverlee.

19

Delbeke komt centraal in beeld en spreekt de kijkers aan

*Delbeke: Een primeur voor Europa, dat is deze brochure over mensenrechten in de kerk*toont brochure*. (nieuw beeld toont brochure ingezoomd 'mensenrechten in de kerk'.) Ze is opgesteld door een werkgroep van de Vlaamse Commissie 'Rechtvaardigheid en Vrede'. We kijken even naar de inhoud. Het gaat daarin onder meer over een eventuele onafhankelijke rechtspraak in de kerk, verder over mannen en vrouwen in de kerk, de plaats van de pastoris, tussen leken en hiërarchie en ten slotte een hoofdstuk over achtergestelde groepen in de kerk. De brochure 'mensenrechten in de kerk' 175 franc. Bij ons kan u bestellen, maar pas op, niet betalen.*

Cassiman komt centraal in beeld en spreekt de kijkers aan.

Cassiman: Onze nieuwe afspraken: op de buis volgende week een portret van Moeder Theresa en op de radio om half zeven op zondagavond het magazine 'Leven'. Nog een fijne avond.

Z/W foto van kind dat kaars uitblaast tijdens viering (?)

Tekst dat boven deze foto komt (met begeleidende dynamische muziek)

'Dit was KERKWERF

m.m.v.

Emmy Cassiman

Geert Delbeke

Guy Le Grelle s.j.

Luc Versteyelen s;j.

Lieven Van Overbeke

Guy Mouêtre

Productie

René Bodson

KTRO

Postbus 13

1040 Brussel

02-735.48.49

eindgeneriek KTRO (met logo en muziek)

[611, 1987] Gesprekken met christenen - 2 - Lieve Robijns.

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Lieve kijkt Debruyne aan als ze praat, maar kijkt ook vaak naast hem (starend in het niets) wnr ze praat
- Lieve geeft niet heel uitgebreide antwoorden, de vragen van Debruyne zijn dan ook heel vaak gesloten
- Debruyne stelt vaak vragen, maar die klinken eerder bevestigend dan vragend?

Transcriptie

Beginscherm KTRO, muziek + logo

Studio

Emmy Cassiman zit rechts in beeld, links van haar op de achtergrond het logo/titel van 'Gesprekken met christenen' Haar naam verschijnt rechtsonder in beeld. Ze is goed belicht

1 *Cassiman: Goedenavond dames en heren, in onze reeks 'Gesprekken met christenen', gaan we vandaag naar Limburg. Philippe Debruyne is er te gast bij Lieve Robijns in Sint-Truiden. Zij woont in de Sint-Augustinusparochie en is werkzaam als opvoedster in een gezinsvervangend tehuis in Reke.*

Startmuziek: pianomuziek

Landschap

Veel gras en veld, een auto rijdt op een weg. Er wordt gefilmd in de auto. Lieve zit aan het stuur, Debruyne ernaast. Ze zijn in gesprek met elkaar. De titel komt op dit beeld op het scherm (Gesprekken met Christenen) gevolgd door: 'Philip Debruyne s.j. praat met' 'Lieve Robijns'

Huiskamer – interview

De ruimte is goed belicht, dichtst bij de camera zit Debruyne in profiel neer op een eenpersoonszetel. Ernaast (beetje meer naar achter) zit Lieve, frontaal gericht naar de camera. Tussen hen staat een bijzettafeltje met een plant en een beeldje ernaast. Voeten van beide zijn in beeld (startbeeld). Er wordt traag ingezoomd op Lieve. (= startbeeld)

Lieve: De prettigste dingen die aan dit huis verbonden zijn, zijn de familiefeesten, dat heel de boel lekker overhoop staat, en iedereen is erbij en iedereen hoort erbij.

Debruyne: Wie is dat allemaal?

Lieve: Die iedereen dan bedoel ik vooral ja... broers, zusters, schoonbroer, schoonzus, de kleinkinderen, vader, moeder, ja... grootouders heb ik niet meer.

Debruyne: Jullie waren met verschillende zussen, er is geen broer hier?

Lieve: Ik heb één broer en drie zussen

Debruyne: En jij bent de?

Lieve: Ik ben nummer drie in de rij van 5, dus ... ja..

Debruyne: Lieve, uiteraard, als je jong bent, breng je een deel van je tijd door thuis, maar ook op andere plaatsen. Je hebt gestudeerd ook ver van hier.

*Lieve: Ik heb gestudeerd in Kortrijk, aan het instituut voor euhm *kijkt verward* IPSOC noemt het... Maar de afkorting was... *kijkt naar boven* Ja, ik ben ze vergeten. En dat is de sociale school van Kortrijk en daar heb ik gestudeerd voor opvoedster.*

Debruyne: Hoe kwam je daarbij?

2 *Lieve: Vanuit ... ja... het bezig zijn met mensen uit de parochie, wou ik daar ook mijn beroep van maken. En ik had eerst gedacht aan 'maatschappelijk werkster', maar... allez, ik voelde nogal zo veel voor gehandicapten (Camera zoomt traag nog meer in op Lieve tot midden haar bovenarm, ze blijft*

centraalrechts in beeld) en ik dacht ik zal eens iets zoeken in die zin en dan ben ik via een boek op opvoedster gekomen.

Debruyne: Via een boek?

Lieve: Via een boek ja, wij hadden een boek gekregen 'studeren buiten het universitair onderwijs' en ik deed dat open en wat in gebladerd en gegradueerde in de orthopedagogie.

Debruyne: Da's een vreselijk woord he?

Lieve: Een vreselijk woord, ik dacht: wat zou dat betekenen? En dan heb ik dat gelezen en dat was eigenlijk dus voor opvoedster leren, specifiek naar gehandicapten toe dus. En dat ben ik dan ook gaan doen.

Beeld: startbeeld

3 Lieve: De jongste die nog thuis zit studeert voor kleuterleidster, het eerste jaar en de andere werkt als verpleegster in het ziekenhuis. Mijn ma is... gelukkig altijd thuis gebleven van werken en ja... mijn pa was en is de kostwinner in huis.

Debruyne: Jij hebt ook nog een broer he?

Lieve: Ik heb ook nog een broer ja, die is getrouwd en woont ook hier op de parochie. Dat is een maatschappelijk werker en dan een zus die ook verpleegster is. Die woont ook op deze parochie en is ook getrouwd.

Debruyne: Dit huis bewoon je al heel lang?

Lieve: Ja.

Debruyne: Sinds je geboorte?

Lieve: Sinds vijf, zessentwintig jaar, ja.

Debruyne: Het betekent wat voor jou?

Lieve: Het betekent heel wat voor mij.

Beeld zoomt weer traag op Lieve in

Debruyne: Waaraan denk je dan?

Lieve: Vreugde en verdriet hier meegemaakt met allemaal. En het feit dat als je tegenslagen of plezante dingen meemaakt naar buiten uit of buiten uit, dat je ze kan terugbrengen en dat er mensen zijn die met u meeleven of die u steunen. We lossen daarom niets voor elkaar op of in de plaats stellen van... Maar samen aan iets werken of samen dingen oplossen en dat vind ik heel belangrijk en ook heel plezant.

Debruyne: Je komt graag weer een thuis terug?

Lieve: Ik ga graag eens weg en ik kom heel graag terug thuis. *grijnst*

3 Beeld op de Debruyne, hij is links frontaal in beeld tot zijn heupen (hij zit neer)

Debruyne: Als ik het zo hoor, dan hebben verschillende van je zussen, van je broer en van jezelf, zogenaamde sociale beroepen, hé. Is dat toevallig?

Beeld op Lieve tot haar ellebogen frontaal

4 Lieve: Ik denk dat het heel veel te maken heeft met de opvoeding die wij gekregen hebben. Ik heb het van jongsaf aan geweten dat we bezig waren met dingen: bezig waren in de Chiro, bezig waren op parochie, bezig waren met mensen. Ik heb mij zelfs nooit kunnen indenken dat iemand van ons, ja..., op kantoor ging gaan werken. Ik denk dat wij dan gek worden bijna, we hebben blijkbaar beweging nodig en contacten met mensen. Ik beweer niet dat ge op kantoor geen contact hebt met mensen, maar ... (camera zoomt nog meer in op Lieve tot net onder haar schouders) nood om op niet-zakelijke wijze met mensen om te gaan.

Debruyne: Uhu... je bent er al een paar jaar mee bezig zelf, heb je daar ooit spijt van gehad van: God ik zit in een richting waar er voortdurend veel van mij gevraagd wordt

Lieve: ... Ik doe mijn werk heel graag, maar als je dan de weekenden moet werken... Ik werk ook graag in het weekend... maar als ik dan iets anders gepland heb, dan denkt ge soms van 'had ik nu maar zo'n baantje van 9 tot 5, dan was ik nu van alles af en dan die verantwoordelijkheid die draag ik

dan niet meer mee, niet verder mee.' Maar dat zijn momenten ja, dat het al eens wat minder gaat, dat je een tegenslag op het werk gehad hebt, of dat het heel druk is of die dingen.

Debruyne: Uhu... die beroepskeuze, werd dat over gepraat thuis? Werd je daartoe gestimuleerd of? Is dat echt iets van jezelf, of ... heb je de indruk dat je daar een beetje toe geduwd werd?

Lieve: (camera zoomt weer uit, lieve in beeld tot ellebogen) Nee, dat was iets van onszelf. Uhm... Ik zeg van onszelf omdat wij allemaal de kans gekregen hebben om te studeren wat we eigenlijk wilden. Dus... ik kan me voorstellen als... als iemand van hier zei 'nu ga ik toch een kantoorbaan willen of iets in de aard van secretaresse'... Ik denk niet dat iemand ons tegengehouden heeft. (camera zoomt nog meer uit zodat we ook Debruyne zien – richting startbeeld) Dat wij de kans kregen om te studeren wat we eigenlijk wilden. In die zin is het eigenlijk wel iets van onszelf.

Debruyne: En werd er over gepraat in huis? Als je zo zei 'ja, ik zou dit willen doen'? Werd erover gediscussieerd ook met de zussen ofzo?

Lieve: Ja... er werd gediscussieerd eigenlijk niet, maar wel over gepraat van: waarom gaat ge dat doen? En, ge weet dat ge altijd nachtdiensten hebt of dat ge regelmatig werktijden hebt en...

Debruyne: Je bent er niet blind in gelopen?

Lieve: Nee ik ben er niet blind in gelopen, ik ben daar heel goed van bewust at ik die keuze gemaakt heb.

Overgangsbeeld rechts naar link – muziek start

Huiskamer

Lieve komt de kamer binnen met een taart. Ze zet die op tafel. Aan tafel zitten verschillende mensen van de familie (ik denk: mama, papa, 2 zussen en broer, 2 kinderen +-1j, 2j & 4j, 3j). Lieve vraagt wie een stukje taart wenst.

Een van de kindjes komt ingezoomd in beeld.

Koffie wordt uitgedeeld door Lieves mama (?). De kinderen zitten op de schoten van mensen (wss (schoon)broer/zus van Lieve). Een kind (+2 jaar) wijst naar de camera, zijn papa kijkt ook even naar de camera. Een vrouw kijkt in de camera en kijkt weer weg naar het gesprek. Een vrouw helpt het kind (4j) een stuk van de taart te nemen met de vork. Ook op Lieves schoot zit een kind (+3j). Ze babbelen met elkaar

Buiten, baan

Een auto rijdt op een weg, tussenin een akker en een weiland. Er is enkel natuur, geen gebouw in zicht. (vrolijke achtergrondmuziek)

De auto stopt net voor de camera aan de kant van de weg. Lieve legt de motor af. Debruyne zit naast haar. Debruyne zit het dichtst bij de camera, met zijn rug naar ons, lieve zit frontaal naar de camera. Er wordt van buiten de auto gefilmd (uit het raam van Debruyne). Ze komen tot onder hun schouders in beeld.

Debruyne: Die auto van jou Lieve, daar zit je wel veel in hé?

Lieve: Ja... dagelijks bijna een uur... minstens een uur, ja...

Debruyne: Vooral om naar je werk te rijden?

Lieve: vooral om naar het werk te rijden ja...

Debruyne: En dat is?

Lieve: Dat is een ... ik werk als opvoedster in een tehuis voor jongeren geplaatst door de jeugdrechter en dat is te Rekem.

Debruyne: Hoeveel kinderen zijn daarbij betrokken?

Lieve: Momenteel zijn er 10 kinderen, ja...

Debruyne: Verschillend van leeftijd?

Lieve: dat... De jongste is 13 en de oudste is 19.

Debruyne: jongens, meisjes?

Lieve: Meisjes en jongens, ja.

Debruyne: Dus een soort gezin?

Lieve: een soort gezin. We proberen dat na te doen maar... dat lukt niet altijd.

Debruyne: Je probeert daar echt een soort gezin van te maken...?

Lieve: We proberen eigenlijk een gezellige thuis te geven *trekt wenkbrauwen op* in zover zij dat als thuis ervaren en hen op een fatsoenlijke manier proberen zelfstandig te worden, want zij moeten eigenlijk op 21 jaar op eigen benen staan.

Debruyne: Daar zijn verschillende begeleiders bij betrokken?

Lieve: Wij werken met vier begeleiders ja en een huishoudelijke hulp die dus de praktische kant van de zaak voor haar rekening neemt.

Debruyne: Hoe gaat dat zo te werk, jullie zijn met vier, jullie wisselen elkaar af?

Lieve: Ja... dus als ik bijvoorbeeld de maandag dagdienst heb, dan moet ik van dinsdag tot woensdag blijven slapen. Dus wij hebben twee à drie nachten per week altijd.

Debruyne: Uhu... Wat voor kinderen zijn dat?

Lieve: Ja.. Geplaatst door de jeugdrechter... (traag ingezoomd op Lieves gezicht) dat wil zeggen kinderen die omwille van hun onveilig milieu bij ons gezet zijn door de jeugdrechter. Dus kinderen die... ja... wij hebben bijvoorbeeld iemand die tot 13 jaar nooit naar school geweest was. Die bleef gewoon op straat rondlopen. Die kinderen zitten dus bij ons.

Debruyne: Het zijn dus bijna allemaal kinderen die een slechte thuiservaring achter de rug hebben (Lieve: ja) en daar probeer je iets nieuws mee op te bouwen

Lieve: *knikkend* en daar proberen we inderdaad iets aan te doen ja...

Debruyne: Wanneer ben je dan blij, wanneer lukt je dat? Wanneer ben je tevreden van: we hebben iets bereikt?

Lieve: Dat weet je niet hé, of je iets bereikt hebt, omdat de kinderen voelen aan dat ze in een instelling zitten en niemand zit graag in een instelling. Ze zijn dan enorm blij dat ze weg kunnen bij ons... enne... ze komen niet dikwijls terug om te zeggen 'ge had toch gelijk' of 'we hebben het zo gedaan'

Debruyne: Uhu... zijn er dan andere dingen waaraan je kunt aan zien: het gaat goed?

Lieve: Dat voel je aan het humeur van de kinderen hé? Of het goed gaat ja of nee. Als ze heel slecht gezind zijn, ja dan... ja ... *schudt hoofd* dan is het niet goed. Dan is het niet goed. (Debruyne: uhu) Maar als je samen activiteiten doet of we gaan samen op vakantie: dat zijn hele deugddoende dingen, heel deugddoende momenten ja.

Debruyne: Waar probeer je zelf het meest energie in te steken in dat werk

Lieve: Uh... de gezelligheid in het huis op de eerste plaats en dan ja... de gasten vooruit helpen met... dat kunnen heel praktische dingen zijn maar dat kunnen ook met vragen zijn waarmee ze zitten, die helpen oplossen of samen naar zoeken. Wij proberen wel alle dingen samen te doen. Wij doen dus niets voor de gast of in hun plaats, maar we proberen het samen te doen.

Debruyne: Dus met de kinderen zelf?

Lieve: Ja... met het oog op die zelfstandigheid die ze moeten hebben op 21 jaar. Want op 21 jaar heeft de jeugdrechter niets meer met hen te maken en staan ze eigenlijk op straat.

Debruyne: De ene dag op de andere zijn ze weg.

Lieve: Dat zou kunnen ja... *knikt*

Debruyne: Je hebt dat al meegemaakt?

Lieve: Ik heb dat nog niet meegemaakt, nee. *schudt hoofd*

Debruyne: Hoe kijk je daarnaartoe? Je ziet er nu een aantal, 19 jaar dus binnen twee jaar zijn de oudste weg.

Lieve: Ja maar daar zijn we volop mee bezig, om die al... ja... als ze eigenlijk 20 jaar zijn zelfstandig te maken, als ze dan nog mislukken hebben ze nog een kleine kans om terug te komen. Maar als we wachten tot juist 21, dan kunnen we niet meer helpen. Dan hebben ze zeker geen terugval meer. (Beeld wordt weer uitgezoomd van het gezicht van Lieve, helpt achterkant van Debruyne z'n hoofd en z'n rechterschouder zijn weer in beeld)

Debruyne: Jullie zijn daar met vier in die begeleiding. Niet te veel?

Lieve: Integendeel. Dat is veel te weinig. Vind ik... Als je met 10 gasten zit en je wilt met 2 of 3 ergens iets gaan doen... dat kan niet, want je moet thuisblijven voor de andere gasten. Je zit altijd met de grote groep opgescheept eigenlijk. En wij werken ja... mss één uur per dag samen, dus dat wil zeggen dat we dan met twee werken. Dat is eigenlijk weinig.

Debruyne: Maar dat betekent dan toch ook dat de kinderen 4 verschillende mensen hebben waar ze zich moeten naar richten, is dat voor hen niet te moeilijk?

Lieve: Voor het moment zijn we toch allemaal een jaar of twee jaar daar aan het werken en is er weinig verloop van het personeel geweest. En ik denk dat dat de gasten wel deugd doet. Ze merken dat natuurlijk wel, ze proberen dat ook op hun manier wel uit te spelen, maar we hebben elke week een vergadering en daarin spreken we toch wel een aantal dingen af zodat we allemaal toch wel aan één koord trekken. Dat we met de gasten hetzelfde voor hebben.

Debruyne: Toen we het over beroepskeuze hadden, dan bleek toch wel dat het een stuk van thuis uit kwam, toch ook wat religieus bepaald. Dat heet met je geloven te maken?

Lieve: Ja dat heeft (Camera zoomt traag in op Lieve haar gezicht) met mijn geloven te maken, het oog voor de zwakken, het opkomen voor ja... de minsten zoals men dat zegt. Dat zit er wel bij mij in ja.

Debruyne: Speelt dat mee van dag tot dag? Ben je daarmee bezig of is dat eerder van zelfsprekend?

Lieve: De ene dag ben je daar bewust mee bezig, de andere helemaal niet en doe je gewoon door en is de dag veel te kort om aan veel te denken of veel bewust te leven bijna. Maar er zijn dagen dat je daar ook heel bewust mee bezig zijt, dat ge opstaat en ... ja... precies zo iets voelt van... nu moet het, of nu kan het.

Debruyne: Wat is dat dan bijvoorbeeld?

Lieve: Mja.. wat is dat .. uh... het heeft vooral te maken met gevoel voor mij... van verdorie (Camera filmt vooruit, eerst ingezoomd op de twee, zoomt traag uit zodat je heel de auto ziet.) Ik heb het vooral als ik slechtgezind opsta, van 'verdorrie, gooi u er eens tegen aan, ik weet dat het moeilijk is, maar kom, probeer er toch maar weer het beste van te maken'

Debruyne: Dat gelovige... dat zit vooral in het gevoel, wordt dat soms concreet? (Beeld op Lieves gezicht, heel close) Ik bedoel, vraagt dat soms concrete inzet? Ook gewoon uitdrukkelijk? ... U probeert christen te zijn. Waar toon je dat? Waar probeer je dat duidelijk te tonen op je werk?

Lieve: Op het werk heb ik het daar vrij moeilijk mee om het daar inderdaad te tonen. Je hebt van... allez ik vind je bent christen niet als individu, je bent dat in groep en in de groep op het werk ervaar ik van niemand anders zo'n betrokkenheid als christen mens. En... dan ... ja... dan laat ik het daar ook wel eens slabakken, zoals ze bij ons zeggen, dan denk ik van ... ja kom. En waar probeer ik het dan wel te tonen, dus... ik probeer het op vrij kleine momenten te doen, van als gasten een programma zien op tv, als ze er over beginnen, als het kruisbeeld moet afgestoft worden ofzo, dat ze daarover bezig zijn van... 'allez nu moet ik dat weer doen', dat je probeert daar op een positieve manier daarop in te gaan.

Debruyne: Uhu... en lukt dat?

Lieve: Ik weet het niet. Die gasten zijn er wel mee bezig denk ik, maar ze praten er niet over omdat ja... ze kennen dat ook niet...

Debruyne: Wordt er soms gebeden op het werk?

Lieve: Nee... nooit...

Debruyne: Of samen naar een viering gegaan ofzo?

Lieve: Nooit nee... nee, nooit. Het gebeurt dus wel als we op vakantie zijn, als ik dan naar een eucharistieviering ga, dat er een aantal gasten meegaan. Wat dan wel van de andere kant wel gebeurt, is dat ze aan het kaarten zijn, ze relikwiekjes naast hen leggen. Om te winnen met het kaarten... Dat gebeurt dus wel *grijnst*

Debruyne: En wat zeg je dan daarbij? Lach je dan daarmee of laat je ze doen?

Lieve: nee, ik vraag dan waarom ze dat doen en dat brengt hun dan geluk en van sommigen hoor je dan dat het van thuis moet want thuis is het ook zo en 'mijn ma doet dat' en ... iets wat ze overgenomen hebben van hun ouders en toch ...

Debruyne: Je maakt het zeker niet belachelijk

Lieve: Nee... ik vind het ook geen zaak om belachelijk te maken. Ik vind... ge gelooft in de gasten en ja... je wilt met hen op weg hé en wat zij zeggen, neem ik au sérieux.

Debruyne: uhu... Regelmatic terug naar huis (Camera zoomt weer uit, totdat we de helft van de achterkant van Debruyne's gezicht weer zien), 50 km terug, waarom zo dat op en af rijden?

Lieve: Uhm... om een beetje energie op te doen misschien *lacht naar Debruyne*. Nee euh... het werk ik heb het op het begin op het werk vrij zwaar gehad en dan had ik echt nood om thuis te komen. Ja... Ik kon thuiskomen, ik kon vertellen over de dingen die ik meegemaakt had en ja... daar was ik op m'n gemak, daar was ik gerust en daar kon ik uitblazen.

Debruyne: Uhu... maar je bent nu toch al een hele tijd in dat werk en je blijft dat doen?

Lieve: Ik blijf dat doen. Ook omdat ik heel graag met de auto rijd, dat is dan een tweede reden, maar euh... ik heb ook al gedacht van 'Ik ga korter bij het werk wonen', maar euh ja... omdat ik dan ook nog zo in de parochie bezig ben en ik wil dat niet opgeven. En.. ja... ik geloof niet dat ik moet bewijzen dat ik zelfstandig ben door alleen te wonen. Dat geloof ik dus niet.

Debruyne: Je zit dus met twee huizen, als het ware.

Lieve: Ja...

Debruyne: Hoe staan die tegenover elkaar? Je hebt de één blijkbaar toch nodig gehad om het ander te kunnen doen of daarmee thuis te komen.

Lieve: *kijkt verward* Hoe bedoel je? (camera zoomt weer traag in op Lieve's gezicht)

Debruyne: zit er een grote tegenstelling in?

Lieve: Het is een enorme tegenstelling. Het is een... het zijn twee huizen met totaal tegenovergestelde waarden. ... (debruyne: hoe beleef je dat dan) ... Ge probeert daar zo wat een middenweg in te zoeken of je probeert de waarde die jij nu echt het belangrijkste vindt van de ene thuis naar de andere thuis over te brengen. Zo hebben wij bij ons thuis veel geleerd van de waarde die in Reke wel meespelen, maar anders...

Debruyne: Hoe bedoel je?

Lieve: Bijvoorbeeld euh... zelfstandigheid in het opkomen voor hun eigen en toch een stuk individu zijn in het gezin. Dus, het is goed dat je een heel goed gezin hebt, uiteindelijk blijft iemand individu en moet je er ook voor zorgen dat je niet door je individu opgeslorpt wordt. (Camera kort op debruyne frontaal, net tot ander z'n schouders, dan weer direct naar het gezicht van Lieve). Anderzijds euh... iets wat Reke misschien van bij ons geleerd heeft: doen voor een ander gewoon omdat je dat wil doen voor een ander zonder dat er iets teruggevraagd wordt... *kijkt rond* Die waarde ja, je brengt ze wat over, je speelt daar eigenlijk een beetje mee van... ja... wat is waardevol waar, op welke plaats en in welke situatie?

Debruyne: Uhu... Dat beroep van jou... zie je je dat nog 10 jaar door te doen? Je bent nog jong hé?

Lieve: Dat weet ik dus niet... *grijnst* ik werk dus heel graag in Reke, maar of het inderdaad 10 of 15 jaar vol te houden is, dat weet ik niet. Ik denk dat dat ook afhangt van mijn gezinssituatie... Trouw ik ooit, trouw ik niet? Ga ik toch eens alleen wonen? Hoe verandert de situatie thuis? Dat is afhankelijk daarvan... dus dat weet ik niet.

8

9

Achtergrondmuziek begint.

Overgangsbeeld rechts naar links

In de **auto**.

Camera in de auto en filmt de vooruit. De auto rijdt op de weg verder. Er wordt niets gezegd

Nieuw beeld: camera buiten de auto (op de voorkant van de auto, gericht naar de binnenkant). Ze rijden nog steeds op de baan. Ze praten over iets.

Nieuw beeld: van binnen de auto gefilmd, buiten gefilmd hoe we voorbij het landschap voorbijrijden: we zien (drassig) gras en bomen.

Wandelend buiten

Het heeft gesneeuwd. Ze stappen in een woonwijk. De camera volgt hen. Lieve is centraal in beeld, dichterbij de camera toe loopt Debruyne naast haar. Debruyne draagt een jas, Lieve slechts een sjaal en trui.

Debruyne: Lieve je woont hier al zo'n 24 jaar op de parochie.

*Lieve: Jja *knikt**

Debruyne: En als ik zeg parochie, dan is dat meer dan zo'n lidmaatschap zijn van iets... hé?

Lieve: Dat betekent voor mij inderdaad veel meer als gewoon lidmaatschap. Uh... het is gewoon een stuk van mijn leven en... dat begint in de Chiro, dat gaat over naar parochieraad, dat gaat over zich thuis voelen op een parochie.

Debruyne: Je zegt daarmee eigenlijk grote dingen, ik geloof niet dat er zoveel mensen zijn die dat kunnen zeggen dat ze zich echt thuis voelen op de parochie, jij wil?

Lieve: Ik kan dat zeggen, ik voel me hier thuis, ja.

Debruyne: Vanaf kleins af?

Lieve: Van kleinsaf aan... Ik heb hier altijd gewoond, de Chiro meegemaakt, het willen meewerken met allerlei activiteiten in de parochie,

Debruyne: De Chiro, je bent van kleinsaf begonnen, alles doorlopen...?

Lieve: Ik heb alles doorlopen. Ik ben begonnen als speelclub, de jongste afdeling en ik ben geëindigd als chiroleidster, als hoofdleidster van de Chiro.

Nieuw beeld: meer uitgezoomd, nu zien we hun hele lichaam, ze wandelen rechts in beeld.

Debruyne: Wat vond je daar belangrijk bij? Zo lid van een jeugdbeweging zijn?

Lieve: Daar leert ge wat ge aan mensen kunt hebben, ge leert ook vriendschap, ge leert wat samenwerken is, wat samen spelen is, ge leert dingen organiseren en ge leert op een fatsoenlijke manier een beetje problemen oplossen

*Debruyne: *grijnst* Je zegt dat zo op een fijne manier. Je hebt problemen gehad in die tijd?*

*Lieve: *knikt overtuigd* Er zijn problemen geweest, bijvoorbeeld... toen ik hoofdleidster was, zijn er allemaal mensen geweest die de verantwoordelijkheid hadden op de Chiro en hun verantwoordelijkheid niet namen ten koste van kinderen. En dan die dingen oplossen, ja... dat is niet zoals ge een kalenderblaadje afscheurt en weggooit, dat ... dat zijn dingen die je moet leren door met die mensen om te gaan.*

Debruyne: De chiro is dan een school voor jou geweest? (kerktop in beeld, vervolgens uitgezoomd tot we de twee langs de kerk zien wandelen)

Lieve: Het is een leerschool geweest ja, het is ook van daaruit misschien dat mijn beroepskeuze wat komt, bezig zijn met mensen, met kinderen, met jongeren. Omdat we elkaar toch iets moeten bieden, vind ik.

Debruyne: Uhu... en ligt dat nu helemaal achter de rug of... ?

(Beeld: terug meer ingezoomd, ze wandelen langs de kerk, we zien hen tot hun middel in beeld, nog steeds traag wandelend)

Lieve: Neen ik ben nog betrokken bij Chiro, vooral vanuit het gezin... ik heb nog 2 zussen die in leiding staan voor het moment. Mijn ouders die gaan mee op bivak om te koken. En een tweede reden is ja... vanuit parochieraad, verantwoordelijk zijn voor alle verenigingen op de parochie alsook het dagdagelijkse leven op de parochie.

Debruyne: De parochieraad noem je daar, je bent daar ook in terechtgekomen, je bent gekozen veronderstel ik?

Lieve: Ik ben gekozen ja... Ik ben erin gekomen eerst in de algemene raad en dat was eigenlijk uit naam van de Chiro, (ze stoppen met wandelen) toen was ik nog Chiroleidster en ja kwam er een bestuursvergadering 'wie stelt zich kandidaat?' en ik voelde daar wel wat voor omdat ik actief wil meewerken aan de opbouw van deze parochie en van daaruit ben ik dan ook gekozen.

Debruyne: Hoelang zit je daar nu in?

Lieve: Ik denk twee jaar (ze beginnen terug te stappen), maar daar ben ik eigenlijk niet zeker van. In het dagelijks bestuur, de algemene raad dat zal ja... een jaar of 5, denk ik.

Debruyne: Dus ook dagelijks bestuur? Je bent één van de machthebbers van de parochie.

Lieve: *lacht* machthebber, machthebbers, medewerkers van de parochie!

Debruyne: Je doet dat graag?

Lieve: Ik doe dat graag ja (Debruyne: waarom?), ja het actief meewerken zegt mij iets. Ik ben niet iemand om stil te zitten of veel na te denken, maar dingen doen en zaken oplossen of mee organiseren, ik vind dat plezant.

Debruyne: In zo'n parochieraad, en zo'n dagelijks bestuur zitten, dat vind je de moeite waard? Je vindt niet dat je je tijd beter kunt gebruiken?

Lieve: *tuit lippen twijfelend* (stoppen met wandelen, camera enkel op haar gericht) Dat kan misschien zijn, maar ik heb ervoor gekozen om deze parochie, dat ik me daarvoor wil inzetten en ik denk dat het het best op deze manier kan.

Debruyne: Daarvoor kiezen, wat betekent dat? Wat is dat? Ik kies voor deze parochie. Wat houdt dat in?

Lieve: Dat wil zeggen dat overal waar ik kan, dat ik wil meehelpen waar het mogelijk is, dat ik, ja bijna mensen wil aanbieden wat ik meegemaakt heb of wat ik zelf beleef en dat probeer op de meest praktische wijze een beetje haalbaar te maken.

Koor

Bladmuziek in beeld met dirigerende hand ernaast. Beeld zoomt uit. We zien een groep vrouwen en enkele mannen, ze zingen. Lieve zit er middenin en zingt mee (kerkmuziek). De dirigent dirigeert. De zingende mannen komen close in beeld. Vervolgens komen ook de zingende vrouwen in beeld. Niemand ijkt naar de camera, iedereen kijkt naar de dirigent.

Overgang rechts naar links

parochielokaal

Het beeld staat op de muur, maar zoomt uit totdat het beiden in beeld brengt. Debruyne zit met zijn rug schuin naar de camera (rechts). Lieve zit aan de andere kant van de tafel frontaal naar de camera gericht, schuin gedraaid naar Debruyne om het gesprek te voeren. Ruimte is goed belicht (fel licht van lokaal of extra licht, debruyne en lieve zijn evenveel belicht)

Interviewer: Lieve, we zijn in één van jullie parochielokalen, je komt hier wel meer?

Lieve: Ik kom hier vooral voor de vergaderingen van de parochieraad en voor andere vergaderingen zoals KAV, KWB-vergaderingen soms...

Interviewer: uhu... Parochie, is dan vooral een vergaderclub voor jou, nee?

Lieve: Dat maakt er in alle geval deel van uit. Dat betekent wel iets meer van mij... voor mij. Uhm... Parochie betekent voor mij een gemeenschap waar het goed is om te leven of waar het goed moet

kunnen zijn om als christene mens wat te leren. Een parochie zonder kerk kan ik me ook niet voorstellen.

Debruyne: Die kerk, dat is een gebouw waar je je goed bij voelt, waar je regelmatig komt *lieve knikt*

Lieve: Waar je regelmatig met christenen samen komt om eh... energie *maakt kort een vuist* op te doen voor ja... wat 's zondags komt voor de volgende week hé... om als goede christen proberen te leven, wat ik dus heel moeilijk vind.

Debruyne: Je komt regelmatig naar de zondagsmis?

Lieve: *knikt* Ik kom regelmatig naar de zondagsmis.

Debruyne: En das geen probleem?

Lieve: Das geen probleem *schudt*... het... *kijkt bedenkelijk naar boven* ... het is niet helemaal waar wat ik zeg. Soms is het wel een probleem als ik niet naar die mis kan gaan waar wij al zangkoor optreden, dan heb ik wel al eens moeite om te komen, mij iets of wat meer ... inzetten om toch te komen.

Debruyne: Dat zangkoor, is dat een bezigheidstherapie onder de mis, of?

Lieve: ... Uh... ik vind het fijn om te zingen, fijn om samen te zingen en (Er wordt ingezoomd op Lieve tot onder haar schouders, linkscentraal) ze zeggen tot dat zingen twee maal bidden is. Uh... Maar het feit dat je iets te doen hebt gedurende die eucharistieviering maakt het wel gemakkelijker.

Debruyne: Dat zangkoor wordt geleid door je vader? Je zussen zingen ook mee, of één ervan? (Lieve: een van mijn zussen ja). Ja. Stel je voor dat het een hele andere dirigent was en ja dat je erbij was. Zou je er zo regelmatig naartoe komen?

Lieve: Ik denk het wel. Ik vind als je je ergens bij aansluit, dan moet je je daar ook ten volle voor inzetten. Of dat nu mijn vader is die dirigent was, of iemand anders... Ik zing graag en ik denk dat ik wel zou komen ja.

Debruyne: Maar dat zingen maakt het toch wel iets speciaals van die mis hé?

Lieve: Dat maakt het voor mij iets speciaals.

Debruyne: Das het eerste waar je aan denkt, wat vind je dan nog zo belangrijk in zo'n viering?

Lieve: In een viering vind ik het belangrijk dat de pastoor of degene die preekt bemoedigde woorden spreekt voor de mensen. Ik denk dat het leven zo al moeilijk genoeg is en dat er al zoveel problemen op mensen afkomen en dat mensen nood hebben aan bemoediging en zeggen van 'mensen pak vast, doe door' Goede richtlijnen geven hoe mensen verder kunnen.

Nieuw beeld. We zien lieve links voor de helft met haar rug in beeld, aan de andere kant van de tafel zit Debruyne frontaal (schuin gekeerd naar Lieve), achter hem een bruine deur.

Debruyne: Zo'n zondagse parochiemis, wat heeft dat te maken met het leven van jou van elke dag?

Lieve: De zondagsspeling is ja... (beeld wordt weer gericht op Lieve frontaal en Debruyne recht halve rug (zoals eerste beeld in dit lokaal)) vooral traditie en ja.. een soort gewoontevorming die we hebben van... ja... ik heb het zo heel mijn leven geweten. Maar niet zomaar een traditie. Ik heb ervoor gekozen om die bewust wat vol te houden. En waarom wil ik dat volhouden... omdat... ja soms zo'n investering... ik vergelijk het soms met een voetbalmatch. Als jij bij de voetbal zijt, ja.. dan moet ge gaan trainen hé en dan moet ge mee gaan spelen, anders dan.. sluit je je niet aan bij de voetbal. En ... ik kies ervoor om die parochiegemeenschap op een christelijk manier mee te helpen uitbouwen en... daarvoor vind ik de nodige aanmoedigingen uh... in de kerk, in de zondagsviering.

Debruyne: Aanmoediging en doorzetting

Lieve: en doorzetting

Debruyne: Binnen in stilte, is dat belangrijk voor jou?

Lieve: Eigenlijk in de zondagsviering (Beeld zoomt terug in naar lieve tot onder haar schouders) zijn het soms de enige momenten dat er wat stilte in mijn leven kan zijn. En. Ik vind die heel waardevol. Ondanks dat ge drukdoende bezig zijt... ook het kerkgebouw roept op zich een sfeer op waar ge stil

zijt, waar ge eerbiedig zijt. En ik denk dat ieder mens dat wel nodig heeft. Voor iemand anders kan dat gerust een kamer zijn of weet ik waar.

Debruyne: Wat doe je dan op zo'n stil moment? Denk je dan na? Spreek je met iemand? Hou je het gewoon rustig?

Lieve: Dat .. dat is afhankelijk. Soms als er problemen zijn op het werk of er zijn dingen gebeurt op de parochie, ben je daarmee bezig en soms ja... ben je gewoon aan het bidden. Soms is dat gewoon een Onze Vader of een Weesgegroet, dat je denkt van nu wil ik eindelijk es bewust bidden. En soms is het gewoon stil en alles rond u laten gebeuren en u even afsluiten voor al wat er rond u gebeurt.

Debruyne: Uhu... en voor de rest, vooral vergaderen of concreet met mensen bezig zijn? Hoe ligt die balans zo?

Lieve: Uhm... De vergaderingen zijn... ja eigenlijk niet zo heel veel. Het concrete ... allez ik ben iemand die veel liever praktisch bezig is dan willen vergaderen. En dat praktische houdt dan in ... ja... rijden voor ... wie het nodig heeft: eens mensen naar de kerk brengen, hier de lokalen wat in orde houden, als er in de kerk versiering opgehangen wordt, kunnen ze beroep op mij doen... uh ... die dingen ja

Debruyne: Toch vrij regelmatig kleine klussen?

*Lieve: Ja! Van die kleine klussen, die nodig zijn om het ... *kijkt kort nr boven* om tot een goed geheel te komen.*

Debruyne: Je ziet daar niet tegen op?

Lieve: Nee! Ik doe dat zelf graag.

Debruyne: (Beeld wordt frontaal op hem gezet, hij zit rechtscentraal, frontaal naar camera, tot middel zichtbaar, schuin gericht naar Lieve) Je had het daarstraks over een keuze. Je hebt ervoor gekozen, niet louter uit traditie te blijven komen, hangt dat ergens aan vast? Heeft dat een bepaald moment geweest dat kiezen?

Lieve: (Camera terug op Lieve, linkscentraal, frontaal, schuin rechts naar Debruyne, tot z'n middel is hij in beeld) Nee, dat was niet zo'n moment dat ik dacht van: 'verdorie nu blijf ik naar de mis gaan' of 'blijf ik me katholiek voelen'. Het is eigenlijk gekomen vanuit... ja... toen ik 15 of 16 jaar was van: 'ik moet naar de kerk, ik moet naar de mis gaan'. We hebben daar thuis eens over kunnen praten en dan hebben ze daar gezegd van 'nee ge moet niet gaan, ge moogt gaan'. En gepraat van 'wat vind ik in de kerk, wat vind ik daar belangrijk in en wil ik me daar inderdaad voor inzetten?' En van daaruit is die keuze gekozen.

Debruyne: En het belangrijke wat was dat?

*Lieve: Uhm... *kijkt nr boven* Ja... het vertrouwen dat er ergens iets is, dat er een God is en dat ... die er altijd is... zo van ja... we zeggen dikwijls van 'verdorie' of God help me nu of een kruis maken voor dat er moeilijke.. in de examens of iets, ik maakte mij dan altijd een kruis of ik liet een kaars branden en dat deed ik dan niet zomaar omdat iedereen dat deed of... dat was niet verwacht van mij. Maar dan voelde ik zo precies wel van een steun van 'allez, het zal wel gaan'*

Debruyne: Je voelde dat?

Lieve: Ja.

Debruyne: En op zo'n dingen steunt je beslissing?

*Lieve: ook wel de traditie ook wel een stuk hé. Ik denk als mijn ouders mij ... uh ... misschien *kijkt naar boven* gezegd hadden van, ja 'nu kunnen we niet naar de kerk gaan want er is dit of dat of dat te doen' of zelfs regelmatig opgebouwd hadden dat ik dat misschien niet zo had over had genomen... want ik denk dat ook het voorbeeld van ouders daarin heel belangrijk is voor kinderen. Ik vind het een beetje ja zinloos durf ik het niet noemen... maar ouders die kinderen naar een mis sturen zonder dat ze zelf gaan.*

Debruyne: Uhu... jullie bidden ook thuis?

Lieve: Wreed weinig eigenlijk... toch toch niet gezamenlijk

Debruyne: Aan tafel ofzo?

Lieve: Aan tafel, dus voor het eten bidden wij dus wel gezamenlijk, maar voor de rest laat het nogal eens te wensen over.

Debruyne: Vind je dat belangrijk?

Lieve: Vroeger hebben we dat wel gedaan en vond ik dat wel plezant, zo allemaal samen aan het bidden zijn. Maar ik vind het evengoed ook plezant van het samen naar tv te kijken of over iets te discussiëren. Daar had ik in het gezin niet zo direct die behoefte om.. om direct daar tijd voor uit te trekken om te bidden. Ik vond dat er daar belangrijkere dingen waren, van met elkaar bezig zijn...

Indringende, spirituele, aziatische muziek start.

Overgangsbeeld rechts naar links

Lieve in de kerk

12

Ze neemt de grote ladder en zet die tussen de stoelen neer. Ze neemt de tekstbak (?) en klimt naar boven. Ze steekt die vervolgens in de beamer. Een nieuw beeld toont het geprojecteerde beeld: 'Heer Jezus, wij verkondigen uw dood en wij belijden tot gij wederkeert, dat gij verrezen zijt. (wit op zwart, in drukletters). Het beeld zoomt uit en we zien hoe Lieve van de ladder stapt.

Overgangsbeeld rechts naar links

Huiskamer – interview – eerste beeld

(Lieve is frontaal in beeld, rechtscentraal, links-schuin gericht naar Debruyne, tot ellebogen in beeld)

Debruyne: Je komt voor als iemand die wel eens een glimlach op de lippen hebt, als een gelukkig iemand. Je hebt graag mensen, ik hoor je dat hier en daar wel zeggen met die rondgelopen horizon tegen hen (?) (Lieve grijnst). Je bent gelukkig?

Lieve: Ik ben heel gelukkig ja *knikt*

Debruyne: Hoe komt dat? Vanwaar haal je dat?

Lieve: (beeld zoomt traag in tot net onder haar schouders) Ik ben ook tevreden met wat ik heb en met wat ik kan. Er zijn best wel dingen die ik misschien meer zou willen.. Maar... *schudt hoofd* ik probeer met de dingen die ik heb en die ik kan mezelf goed te voelen en te zorgen het ook goed hebben.

Debruyne: Dat is een opdracht?

Lieve: Dat is een opdracht, ja... die ik dus voor mezelf... die daarboven voor mezelf inzit.

Debruyne: (beeld frontaal op hem, linkscentraal, schuingericht nr rechts nr Lieve, tot onder de schouders) Je bent heel veel met mensen bezig? Kinderen op het werk, oudere mensen, jonge mensen, zieke mensen, ook met gehandicapten... Maakt het je niet bang naar de toekomst?

(Beeld terug op Lieve tot onder schouders)

Je hebt toch al wat meegemaakt ook?

Lieve: Ik heb eigenlijk al geleerd van... uh... waar er moeilijkheden zijn en waar mensen iets willen aan doen hé, dat je toch dikwijls een bevredigende oplossing vindt en als ge alles ffkes rustig laat bezinken... ja... dat ge daar anders tegenover staat, dat ge de problemen zo zwaar niet meer ziet, ze zijn misschien wel heel zwaar. Maar ik denk als mensen samenwerken, dat dat de oplossing zal zijn.

Indringende muziek begint. Overgang van rechts naar links

Keuken huis

Beeld: We zien dat Lieve precies even wacht op het teken van de camera, ze kijkt in de richting van de camera, wacht 1 seconde en steekt vervolgens haar tas weg in een grotere tas. Daarna vermijdt ze de camera. Ze geeft een zoen aan haar moeder. Ze begroeten elkaar 'tot morgen hé'. Haar moeder zegt 'Slaapwel en zorg goed voor uw kinderen daar'. Op de achtergrond zit een man met twee kleine kinderen aan de keukentafel te eten.

Beeld: Lieve zit n haar auto, de auto rijdt de oprit uit.

13

Beeld: Lieve rijdt op het pad in de natuur.

Beeld: Op Lieves schouders gericht, gefilmd van net buiten de vooruit, lieve centraal in beeld, voor zich uit kijkend.

(Beeld: van uit auto gefilmd; bomen en gras waar we langs voorbijrijden (zelfde beeld als in het begin)

Aftiteling

Dit was

Een programma van
PHILIP DEBRUYNE S.J.

Met dank aan
Het BRT-personeel
Het parochiekoor
SINT-AUGUSTINUS

Regie-assistent
LIEVEN VAN OVERBEKE
Productieleiding
RENE BONDSOEN

KTRO
POSTBUS 13
1040 BRUSSEL
02.536.48.49

STUDIO

Emmy Cassiman zit rechts in beeld, links van haar op de achtergrond het logo/titel van 'Gespreken met christenen'

Cassiman: En nu een blik op onze kalender. AS woensdag zijn we er weer terug maar dan in de vooravond en dan hopen we heel wat mensen samen te krijgen in onze grote studio, voor een open studio over Vlaamse vrijwilligers in de derde wereld. Thans werken er heel wat Vlamingen, 100 Vlamingen, als ontwikkelingshelfer. Velen 100en werkten ook vroeger als één of ander land als vrijwilliger. En wie zijn ze? En wat is de zin van hun werk?

Op zondagavond stemmen we af om half 7, dan is het tijd voor 'kerkspiegel', ons informatief maandelijks praatje op programma. Nog een goede avond en tot binnenkort

Eindgeneriek

Ktro-logo met muziek

[623, 1987] De katholieken in de V.S.

Transcriptie

Startscherm met intro

Studio

Man in beeld (Philip Debruyne S.J. in ondertitel), links gesitueerd van het ktro logo op de achtergrond.

Debruyne: Een goeieavond kijkers, de documentaire die nu volgt, brengt ons naar de Verenigde Staten van Amerika met twee Franse journalisten (Denis Chegaray en Olivier Doat) kijken we naar de katholieken in dit land. Dit programma van arte2(?) en de franstalige Zwitserse televisie heeft een interessant beeld van een sterk gedifferentieerde, maar belangrijke, minderheidsgroep in de V.S. Onze gids hierbij is Peter Hendriot, jezuïet en leider van het zogenaamde 'Centre of Concern', een maatschappelijk en religieus studiecentrum te Washington.

Interview in een bibliotheek

Interviewbeeld van man, boeken op de achtergrond. (titel bovenaan: Peter Henrioot S.J. Center of concern – Washinton DC – witte tekst)

*I think if you want to understand the catholic church in the U.S.S today, you've got to understand our history, you've got to see the kind of stages, moments of history that we've moved through as a church. We were early an immigrant church, that was the first stage. We were immigrants that came from Europe, from France *handgebaren in verschillende richtingen*, from Italy, from Poland, from Ireland, we came as Catholics, came as people who build their own churches, kept their own language in the liturgy, build their own schools, we were minority over against the majority. We were defensive; the majority were protestant. Even today, we're 55 million Catholics in a nation of 230 million. Back in that first stage, the 1800s of our nation, we were a defensive church, protecting ourselves over the majority. But then because of our schools, we became an educated people. We moved from being poor labourers as we were immigrants, to become professional people, to moving into business: doctors, lawyers and we became an educated group that was more assimilative. The church became more like the rest of the nation, more like good Americans, indeed we were better Americans. We were very patriotic. Cardinal Spelman of New York for instance, could say in the time of the Vietnam war: 'My country, right or wrong *vuistbeweging*, my country', very patriotic. We elected president Kennedy in 1960, the first roman-catholic to be president. We had been assimilated. We'd become very much part of the American scene. Today I think we're moving into a third stage when not so defensive over the rest of the nation, so just assimilating accepting everything, now culture... culture, now more critical of what is going on in the church, the society at large. The church speaks a critical voice, for instance our catholic bishops will write a letter on peace in which they would challenge the policies of our current government on arms control or on military spending.*

Sfeerbeeld met achtergrondmuziek (western-achtige muziek met accordeon),

beeld: voorbijgaand landschap vanuit een auto of trein. Tegen het einde van het fragment wordt er via een vervagende overgang gegaan naar het voorbijrijden van een gevangenis dat met prikkeldraad omsingeld is.

Interviewer (Engels met frans accent (audio)): Please...I would be more than happy to be interviewed by you. Any day is okay with me, as long as it is okay with the staff. I'd be here for the indefinite future. So what of you is arranged with the institution would be with my permission. Please call.

Interviewer: What is your name?

Cadden: Carl Cadden

Interviewer: What is your inmate number?

Cadden: 03230-045

Interviewer: How long have you been here in this prison?

Cadden: Almost 2 years, not quite but almost 2 years.

Interviewer: How long have you been sentenced?

Cadden: The sentenced was actually 18 years.

Het beeld wordt vervaagd naar het gezicht van de gevangene die antwoordt. Doorheen dit beeld zien we echter nog het beeld van de gevangenis waarlangs voorbijgereden wordt.

Interviewer: How long do you expect to be here?

*Cadden: Another eight or ten years would not surprise me, unfortunately *grijnst**

Interviewer: I'm surprised that you smile at this.

Cadden: Well I kinda personally feel that I am where God wants me. I'm now 53 years old. I guess I became a freak (?) when I was 25.

Het beeld is ondertussen terug vervaagd naar het landschap van de gevangenis waar we voorbijrijden.

Interviewer: Why are you here?

Cadden: It is because of the fact that I realised the length between hunger and armorers in the world. (Beeld: gezicht van de gevangene die binnen spreekt). Arms kill even when not used by causing people to starve and in the Philippines and Latin American I have seen this and so that trying to put my own life in line with that is therefore what I've chosen to work against arms and nuclear arms in particular which are insane.

Beeld van gevangene die buiten wandelt met z'n jas, langs het prikkeldraad. Beeld is lichtjes kikkvorsperspectief. De zon schijnt. (natuurlijk daglicht)

Cadden: On November 12, 1984 four of us, my brother who is a priest, father Paul Cabet (?), myself, an Indian white feather, had gone in this Misclecilo near Kansas City, Missouri. We went through with hammers and pliers, big bolt cutters, we had attempted to actually disarm this Misclecilo (?) and had to or tried to accomplish I'd say what the bible said to beat their swords ... their spears into pruning hooks (?).

Interviewer (Frans accent): Was it easy to get in?

Beeld wordt terug op het gezicht van de gevangene gericht (binnen).

*Gevangene: Rather easy. They have sensors there but there's 1000 of these things near Kansas City Missouri. They are in cornfields, weed fields, they're just all over the country, in back in some farmer's houses, they're all around. So really you could drive up and look at them and not realise what they are. They are just as easy to see as rocks in the field huh. In my mind, it's like the German Gas Chambers and ex-crematoria. What should have been done? They should have, non-violently destroyed them. And that's what we tried to do, we just you know, kind of a childish way you might say *grijnst* but anyway, it was ... at least we tried.*

Beeld van gevangene die langs muur wandelt buiten met zijn jas. Hij wordt van vanachter, schijn vanachter gefilmd. Op de achtergrond horen we stemmen in een andere taal spreken. Op het scherm komt volgende tekst: Federale gevangenis (Milan-Michigan). De toezichter laat de gevangene vervolgens binnen via een rode deur. Hij houdt de deur open en de gevangene gaat erdoor. De deur wordt dichtgedaan. De camera staat nog buiten.

Interviewer (audio): did you know at that time that you'd had to pay such a price for this.

(Beeld op gevangene z'n gezicht gericht)

*Gevangene: Well, uhm, whatever price again, i'm actually 53, so you do what you ... I know at least they didn't crucify us all. *lacht naar interviewer (die naast camera zit)*. Uhm... Jesus, I personally feel like we were trying to follow Jesus' example. And doing whatever has to be done without ... the cost. It's not easy ... but I feel good about being here. I would like to see more priests or maybe a bishop or two here and others, because we're trying to live God's kingdom. I think we have to.*

Beeld van de gevangene die langs de tralies binnen in de gang, de slaapruijnte (andere gevangenen aanwezig, bedden afgescheiden door schermen,...) binnenstapt. Hij loopt enkele gevangenen voorbij, gaat naar zijn 'bunker' en doet z'n jas af. De man wordt van achter gevolgd door de camera. Het is grauw tot hij de slaapruijnte binnen is, daar zijn veel ramen, het beeld wordt lichter.

Gevangene (audio): We are the most powerful country in the world. We're the richest country in the world, you know. So with these people starving and whatever, it's our responsibility to try to change this. I would say in a sense that the Catholic Church is the major... uh... killer of the peace movement in this country.

Beeld terug gericht op het gezicht van de gevangene, binnen

Gevangene: The peace pastoral that was put out was very, was actually in my mind a breakthrough, but it needs one more step I think.

Interviewer: which step?

*Gevangene: Uh... people have to be here *lacht**

Beeld van de slaapruijnte, van tussen de bedden waar een gevangene passeert gaat het beeld naar de bunker van de geïnterviewde gevangene. Daar zien we hem knielen en bidden. Zijn rug is naar ons gericht.

Interviewer (audio): Okay Carl, we are going to leave you now. You want to tell us something to reach the people who are outside?

Beeld wordt abrupt geknipt en gaat naar de gevangene die buiten voor het prikkeldraad staat. Hij staat rechts in beeld, links zien we de prikkeldraad. Hij komt tot zijn ellebogen in beeld, de zon schijnt van links uit op hem.

Gevangene (audio): This is the first time in the history of humankind that we can destroy this world. So it would depend on us people to make sure that that would not happen. Who wants the end of the world to happen? No one! So we have to make sure that it doesn't happen. And eh... keep lagging (?), enjoy life and do what God wants, cause it's very very very important. God bless you all.

Interviewer: Goodbye Carl.

Gevangene: Adios.

Beeld buiten van de gevangene die staat achter de prikkeldraad met zijn handen in zijn zakken. Beeld wordt geleidelijk aan uitgezoomd. Uiteindelijk zwaait de gevangene van de camera. We horen de interviewer (?) zachtjes 'peace' zeggen. We horen de vogels buiten fluiten.

Gevangene (terwijl hij zwaait): Adios, god bless!

Terwijl de camera steeds meer uitzoomt **start pianomuziek**. De camera 'rijdt weg' van de gevangenis. We zien de vingers van een pianospeler op een klavier de achtergrondmuziek spelen. Vervolgens zien we dat het een aartsbisschop is die in een ruimte binnenspeelt. Hij wordt onderbroken door onze interviewer

(algemeen: weakland spreekt zelfverzekerd)

Interviewer: *S'il vous-plaît*

Speler (Weakland): *Voila*

Interviewer: *excusez-moi, je vous interrompe?*

Speler (Weakland): *non, non, non, pas du tout.*

Interviewer: *Comment ce que je peux appeler, archevêque? Ou?*

Speler (Weakland): *On dit archevêque chez nous, Vec, c'est plus facile.*

Sfeerbeelden: foto van Weakland die de paus de hand schudt, de woorden: second draft pastoral letter on catholic social teaching and the U.S. economy, tekst: 'economic justice fo rall catholic social teaching and the us economy' (met foto van dit boek eronder), nadat de vragen gesteld zijn, gaat het beeld terug naar aartsbisschop Weakland.

Interviewer: *You take an interest in your country's economy on social condition, in fact you and other church members spend several years writing you letter on the economy. In this letter you take a point of view that disagrees with the fundamental values of the American Society.*

Bovenaan het scherm komt volgende tekst: Aartsbisschop R. Weakland, Milwaukee – Illinois.

Weakland: *We say in our letter and I think this is so important that you can judge an economic system the way in which it takes care of the poor and it's become for us kind of like a touchstone for any economic system, how it helps the poor, not just to take care of them, but how it helps them to participate in the society and in the economic system. (Beeld ertussen van een stuk tekst, dit deel is erin gemarkeerd: 'the fundamental moral criterion for all economic decisions, policies and institutions is this: They must be at the service of all people, especially the poor'.*

Sfeerbeeld stad, kerstboom met lichtjes en veel volk die foto's trekken, elkaar innig vastnemen, kijken naar de versiering, voorbijlopen

Weakland (audio): *What is happening now in the US is very serious. We had grown to a society at a large middle class. And then we had a few very very wealthy people. They were kind of heroes for many. What's happened now in the United States the last ten years is that the middle class is beginning to disappear, many are becoming quite wealthy. But also many from that middle class are falling down now into or right above poverty. In the US in this moment of history there are 35 million people living in poverty and at least another 20-30 million just above the poverty level.*

Beeld wordt terug gericht op Weakland.

Weakland: *And the gap *toont gebaar van een kloof met z'n handen* becomes large and larger. The statistics on this are absolutely clear, but what happens then is that business and the markets are aiming towards the upper class so the lower class finds it harder and harder to buy even the necessities without it being at extraordinary prices and we are getting a subclass that we've never had before that really seems to have no hope of getting out of this poverty.*

Beeld van armere mensen, allemaal mannen (verschillende afkomsten) die aanschuiven voor een maaltijd.

Weakland (audio): *It's a large large group that we call a subculture. Often that culture then falls into gambling, drugs, prostitution and the underground economy. The society doesn't seem to be able to give to that subclass and to hope of rising to a middle class which is disappearing, a very difficult moment.*

Overgang naar pianomuziek, terwijl we beeld van mensen in rij blijven zien die aanschuiven voor een maaltijd. Er wordt veel ingezoomd op mensen hun gezicht. We zien één vrouw die de maaltijd eet. Ook een man die de maaltijd eet en met een serviet in z'n oog wrijft. Nog een man die eet, een jongere vrouw die ook eet.

Weakland: *Concerning the poor, the church begins by giving to the poor, trying to give to the poor a sense of their value or dignity. I always think of that servant on the mount. When Christ took 1000 of people who were the outcast of society: the lame, the cripple, those without jobs, and told them that*

they were something, we are saying they have rights to, that's why we are talking about economics rights and that is revolutionary.

1

Interviewbeeld wordt gericht op gezicht van een jonge zuster/non (30-40 jaar).

Zuster: *I came from a middle class family and I grew up hearing and I still do when I go home to see my family *lacht*, I still do hear them very much say that in this country, there is no reason you should be poor. And you know... I think I was thought that as a child, but when you begin to talk to the people and hear their stories (Beeld: zwarte mannen aan tafel lezen de krant, op de achtergrond ligt een zwarte man in een bed) they had the same ideals maybe as any child growing up, about what they wanted to do. (beeld terug op zuster) They didn't grow up saying: I will go on welfare, you know, but I think many of them just hit on hard times, maybe personal problems, many of the children never got a start because they grew up in very violent homes, very angry homes, we still have it around here. They were damaged maybe before they even began.*

Beeld van een zwarte man die sip kijkt vanuit zijn bed in het asiel. Hij is helemaal gedekt met een deken behalve zijn hoofd. Hij keert zich en het beeld zoomt uit en gaat naar opzij. Achter hem ligt nog een man in een bed. Een andere man gaat ook naar een bed. Op het scherm komt bovenaan tekst: 'Asiel St. Jozefskerk Herlem – New York'.

Het beeld gaat meer naar rechts, we zien allemaal zwarte mannen aan een tafel zitten.

Interviewbeeld naar een man. Hij zit links op de voorgrond, Rechts achter hem zit een zwarte man in de camera te kijken. Verder in de achtergrond zijn we verschillende zwarte mannen bezig/passeren.

Op het scherm verschijnt de naam van de man: P. HOWard Calkins

(Algemeen: hij spreekt in het interview alsof hij echt aangedaan is)

Interviewer met Frans accent: *What have you been learning by being here?*

Calkins: *I guess I'm more deeply aware of the fact that the nation of which I am proud, and which my mother is an immigrant and... is very racist. And I guess feel in many ways that I find within myself prejudices that I didn't even know existed. Uhm... In pain to see the folk who are left in an area of the city which is very depressed, housing, jobs, unemployment, unemployable, uhm... And it's not getting better, the American dream for these guys is just not a reality. (Uitgezoomd beeld van de bedden en de mannen aan tafel van daarnet, de mannen kijken tv) Uhm... the people are just very long suffering (camera terug op Calkins) and I'm learning to be patient. Uhm... But I can also be very angry, be very upset when I don't see... when I see the rich get richer and the poor get poorer. (Beeld van zwarte mannen in bed die rond zich kijken). We kind of think we have a right of what we have without sharing it with those who don't have it and (beeld Calkins) it's becoming more of a endemic thought, I mean we all kind of think that, (onverstaanbaar).*

Beeld terug op Weakland

Interviewer: *When you talk with businessmen, they say that solidarity is a very noble goal, but are we supposed to apply this fine idea in an economic system where the competition is so fierce?*

Weakland: *Yes, uh, it's easy to say that it's impossible for businesses to enter into the questions of equality, but when you look at the whole of it, business is a part of the whole of society and I find that so many of these same businesspeople we say in English talk out of both sides of the mouth, because they talk about capitalism as being the system that gives the most freedom, they emphasize very strongly the freedom of choice in the catholic system. But when you ask them to make those choices, so that they help people because economics should be for the betterment of people, they say 'no, we are bound by the system and we cannot be free to help and do what we want'. So I find that talking out of both sides of the mouth.*

Kantoorruimte, waar mensen druk aan het werk zijn

De camera loopt voorbij.

Man (Voute) (audio): *I am the vice chair of Solomon brothers*

Interviewer (Frans accent- audio): *And what is Solomon?*

Man (Voute) (audio): *Solomon Brothers is an investment-banking firm, a global international investment-banking firm, with its headquarters here in New York City. We trade approximately 3,5 trillion dollars worth of business a year, which I don't know how many zero's that is. The capital base of the firm is approximately 3 billion dollars. We have approximately 6000 employees around the world. We are located in 5 spots in the United States. We have an office in London, we have an office in Frankfurt, we have an office in Tokyo, we have an office in Australia.*

De geïnterviewde man komt in beeld, hij zit rechts gepositioneerd op het scherm op een fancy bureaustoel in een welgestelde kantoorruimte.

De man ziet er welgesteld uit en draagt een hemd met das. Zijn naam komt op het scherm: William Voute

Interviewer: *And besides this, you are a catholic yourself?*

Beeld: Gezicht van Voute

Voute: *Yes I'm catholic, practicing Catholicism, as they say.*

Interviewer: *What do you think of the pastoral letter of the bishops about the economy?*

Voute: **kijkt bedenkelijk voor zich uit* I think the message that they originally gave out was a bit myopic, myopic in the sense that you can't run a social state. You can't take away from corporate America or from the rich and just give to the poor. People have got to have an incentive to work. And by not having an incentive, by giving them anything they want for free, without making them work or strive for it, just seems for me to be too socialistic.*

Beeld gaat terug naar interview Weakland (MONTAGE)

Voute (audio): *We're kidding ourselves if we think that more jobs will be created in that matter versus more jobs being created by our system, our capitalistic system.*

Weakland (antwoord op Voute): *Well it seems to me, that he is missing the most important point. The most important point is: a system is there to help people and help all people and if the system is not helping all people, it has to be changed... He's saying you cannot change anything. If you can't change it, then I must say it's inhuman. And if it is inhuman and out of control, then it's not going to go very long. What will happen is, that the (Beeld van kantoorruimte waar mensen druk aan het werk zijn) rich become richer and richer and richer and that is not going to help the poor (beeld van zwarte man die alleen op stoel zit in asiel) at all. That system is bound to fail. He should know that from history. (Beeld ingezoomd op sip gezicht van man die alleen in het asiel zit) That's the criticism of Marckx and I must say we've never answered it thoroughly, but if you let the capitalist system (beeld van stad met skyscrapers vanuit raam waar kadertjes staan op vensterbank) without any kind of interference, it becomes more and more monopolistic. And so, what we are saying is (beeld op Weakland) that if it's not working for the benefit of all, then some kind of intervention is needed, so that the system does help more and more people and there is no way out of that.*

(Camera volgt man die in fabriek wandelt langs de rug. Hij loopt langs allemaal zwarte mannen die aan de band werken. Op het scherm verschijnt bovenaan de tekst: 'De Amerikaanse versie van de priester-arbeider...', daarna verschijnt de tekst 'de priester-werkgever')

Man (Cunningham) (audio): *We are one of the exclusive manufacturers of ... We manufacture transmissions, general motors cooperation. We make IPA Hygnesses for Fortmotor Company and rackets for the escort. We make 100 products here for the industry.*

Interviewer (Frans accent audio): What do you provide to the people here?

Beeld: frontaal op geïnterviewde man (priester-werkgever). Zijn naam verschijnt bovenaan het scherm: P. William Cunningham, Directeur van Focus Hope – Detroit. (Tussen dit frontale beeld komen enkele sfeerbeelden uit de fabriek). Op de achtergrond van Cunningham zien we de binnenkant van de fabriek waar mensen aan het werk zijn.

Cunningham: Training: the capability to go out and get a very good job where the job security is not based on the union. But based upon their own skills. In little companies that we've set up teach people how not only get a good job but also how to run a company, how to get involved in it, how to capitalize a company, when to take profit or not to take profit, how to develop new products. In all of our companies, the employees will own an interest at some point, 40%, 60%, 80%, so we're selling the company to the employees with the profits that they are getting as a result of the quarterly production profits

Interviewer: How did you learn to be a businessman?

*Cunningham: Oh, nobody learns that. I think I got that from my father *lacht* But here's what my father would say to me. Leave the priestly office and come be my partner in business! He was a real estate developer. We used to joke about it. He never wanted me to become a priest. We fought about it all the time. Uh... He's passed now, he is dead. And I suspect he *kijkt naar boven* is looking at me right now and he is probably enjoying himself right now because after he died, we became to assemble all these industrial properties and to acquire all of these businesses and make them work and so on. Aah... *haalt schouders op* It's another part of me. Some priests are gifted as musicians, some are poets, ... Pretend we have a little side gift we've been given and mine is being able to give good people to join with me and making this a little better place. *grijnst naar interviewer**

Interviewer: What do you think of capitalism?

*Cunningham: Capitalism *kijkt bedenkelijk voor zich uit* it's who I am, it's where we are in history, it's all I know, it's a system based upon opportunity, competition, I love competition (beeld afgeknipt, vlug beeld van in fabriek en terug naar Cunningham - montage), Capitalism of course can be very mean and very gross. And very demeaning (?) and very destructive. It's totally immoral, except for its own gameplan and so the responsibility of the capitalist is to direct it, direct this mindless beast with its own conscious.*

Beeld gericht op Weakland interview

Weakland: But we go beyond that, we say that today economics is interdependent and therefore that the bonding and the common goods has to be more than United States and not be provincial. We have to think now about all people of the globe and that challenges the American mentality very much, because the average American still thinks very domestically. And the economic policies of the nations are the prime concern of every election in the United States and very few Americans have what you would call a world vision. (beeld van vrouw die twee kartonnen persoonsborden op straat zet (van bekende politieke figuren)) and think about the effects of the effects on the American, of the economic policies worldwide, so (beeld van stad, met veel verkeer) we say that every policy now is global.

Unex shipping.

Camera kijkt binnen in een shipping bedrijf, zoomt in op dozen die van Afrika naar Amerika moeten worden gescheept.

In beeld komt een vrouw Dolly Polmerleau. Zij spreekt tijdens het interview Frans met een Engels accent (niet altijd even verstaanbaar).

Dolly: Nous appelons le centre qui chouotte(?). Donc qui avait beaucoup de rêve de la justice et qui a travaillé très fort pour ses idéals et qui a rêvé d'une société idéale dans le monde. Et c'est chaque que nous cherchons dans notre travail dans le centre.

In beeld: een tekening/tekening van mensen onder de zon.

In beeld zien we Dolly (links), naast haar is Maureen Fiedler (titel bovenaan) komen zitten.

Maureen: Well, uhm, probably the largest programme that we have right now is the quest for peace, which is a program to raise and send 100 million dollars in humanitarian aid to the people of Nicaragua. That is both a relief effort for people who are very poor. But it is also a direct political challenge to the administration and the congress of the United States, that has appropriated a 100 million dollars in money for the conquerors, who are attacking and brutalizing the people of Nicaragua. (sfeerbeeld van shipping magazijn) and we want to manage that with life giving, life sustaining aid for the people that country, especially those who are the victims of that terrible war. (sfeerbeelden van shipping magazijn, toont hoeveel pakjes er wachten in het magazijn (veel), achtergrond muziek begint (met mondharmonica en gitaar))

Dolly: Maintenant, nous avons commencé un nouveau programme, qui commence à organiser les catholiques à les Etats-Unis et internationalement aussi pour parler avec une voie contre la répression qui, sur le Vatican (??) sur des individuelles qui (kort beeld: gemarkeerd in tekst 'Catholics speak out', tekst: réfléchissons on human rights and freedom in the church, vervolgens terug naar Dolly en Maureen) ont des opinions qui sont différent des évêques de Vatican, ou le pape par exemple. Alors, nous commençons une organisation qui s'appelle 'Catholics speak out'. C'est temps pour les catholiques pour parler publiquement et c'est ça le nom de l'organisation.

Interviewer: Parler au effort.

*Dolly: *bevestigend* Au effort et dire que les directions du second conseil de Vatican (second catholic council), que les directions de ce conseil était très positive, très épanouissant et que nous voulons continuer dans cette direction et pas retrancher le progrès qui l'église a commencé à faire.*

Beeld gericht op Weakland interview

Interviewer: In the American church the process of doing this pastoral letter on the economy shows that you take into account people's opinions, in fact you talked to over 100 000 of people. But the Vatican uses an entirely different method. How can these two different ways of thinking coexist in the same church?

Weakland: What we have to do is to communicate better, number one. What we are up to, what we're doing, we certainly don't believe that truth is determined by democracy, that one cannot determine revelation by a vote, that's not true at all. But when you preach the gospel, there is already out there ideas, you don't preach them back to them, people receive that gospel into their history, their social status, all kind of things. You have to know that when you preach the gospel. So we find it very important to understand where our people are.

Beeld: kadertje met foto van Weakland die paus de hand schudt

Interviewer: How are you about to apply those principles when the church doesn't seem to chair the same values?

Weakland: I think what we have to do is to continue to explain those values and try to uh... pray that the holy spirit also inspires others levels of the church to see those values and that's very important to us. I think the pope sees those values, otherwise why is he travelling all over the world?

Beeld van de paus in zijn stoel tijdens viering(?)

Vrouwenstem (blijkbaar Theresa Kane) (audio): There were several thousand sisters in the shrine in washington D.C. And as a part of the greeting that I offered to the pope of that time (Beeld: vrouw

gaat tijdens viering naar de micro, ze staat centraal in beeld) *what I stated is women are really going to church to consider us being involved in all ministries of the church.*

Zr. Theresa Kane – overste – zusters van barmhartigheid (titel boven beeld, vrouw aan de micro): *I urge you your holiness to be open to and to respond to the voices coming from the women of this country, who are desirous to serving in and to the church as fully participating members.*

3 (Beeld van paus in stoel, vervolgens zien we Theresa Kanes gezicht tijdens het interview, op de achtergrond passeren allemaal mensen, **achtergrond kerkmuziek**)
Theresa Kane (audio en interview): It was immediately interpreted as coordination. (tekst bovenaan beeld: '50% van de Amerikaanse katholieken zijn voor de wijding van de vrouwen'). It certainly has become a growing concern of myself. I've become much more aware of the growing anxiety among certainly a significant number of catholic women in the United States. About what it means if this exclusion continues and that we see so many of our rituals and our symbols as being very sexist (beeld van mannelijke priesters die vooraan in de kerk zitten, ingezoomd op hoofdpriester) and we consider all the images of God as male images and then we see the images of the leaders of that church as being male images. And I think that somehow that translates that (beeld van mannelijke priesters aan de zijkant (profiel)) women are not able to be in this public form and to be in the decision making in this church and somehow and somehow still a secondary (beeld van mannelijke priester die wierook verspreid tijdens de mis)

Interviewer (audio): In a short while the pope will be coming in this country, do you think that the issue of the woman in the church will be raised in front of him?

Theresa Kane in beeld: I project that the question of women will be one of the dominant issues that will be addressed while the pope is here. Now it may not be addressed by the pope, but I do think that individual women and groups of women have already begun to strategize as to how they will bring forth decision (?) in a very public way while he is here.

Interviewer: Thinking of priest order, (Beeld van vrouw, haar make-up en haar haar zijn gedaan, ze kijkt kort in de camera en kijkt er vervolgens naast, ze slaat haar beide handen snel tegen haar slapen en lijkt iets te willen zeggen tegen de persoon die niet in beeld is. Op de achtergrond van dit beeld zien we een jongen die naar haar/de camera kijkt) would you like to be a priest?

*Theresa Kane: I would like the opportunity to be a bishop *grijnst* rather than a priest. Now when I say that, some people get a little bit taken back, but I do believe that bishop is an administrator and a spiritual leader and that's what I've done in a non-religious order and I think that those gifts can be brought to the diocese of the church. But I think what's critical to ordination, is that question of decision making, because unless an individual is attained (?), he's not able to be in the decision-making process and right now that eliminates women from being part of the decision-making processes in the church.*

Interviewer: So you'd like to be a bishop, but why not a pope?

*Theresa Kane: *grijnst* Well, uh... I would like to see that position open to women as well as to men, but I don't see myself in that position, I don't see myself (onverstaanbaar), but I would like to see at the next election of the pope that women would be there voting and would also be eligible to be voted for. *grijnst**

Beeld van mannelijke priester vooraan in de kerk (in beeld tot ellebogen), tekst verschijnt bovenaan op scherm: Aartsbisschop J. O'Connor, kardinaal van New York. Uitzoomd beeld waar ook de misdienaars te zien zijn op de voorgrond (allemaal mannen). Kerkmuziek op de achtergrond.

Beeld naar interviewbeeld van O'Connor (Hij is links in beeld tot zijn ellebogen, hij is ferm belicht, in de achtergrond zien we beeld van moeder Maria en lijdende jesus (pietus).

Interviewer: What is for you the main facets of the catholic church in your country?

O'Connor: *Oh, I think the deep spirituality of people and their basic fidelity to the holy father and the teaching of the bishops. No question in my mind about that. We have a deeply spiritual people who still in huge numbers come to mass on Sunday, receiving the sacraments and trying to live basically good lives*

Interviewer: (beeld nog meer ingezoomd op O'connors gezicht) *Now in the time being, do you see any particular difficulties in the church, or anything that you should cope with;*

O'connor: *there are always difficulties in the church, since the coming of Christ, there were difficulties in the church of the Israelites (Beeld op zijn handen, hij gebruikt zijn handen wnr hij dit zegt, anders houdt hij z'n hand op z'n jesuskruis ketting), there will always be tensions, conflicts, because the objective of this church is the next world and I personally do not see great conflicts within the church in the United States as a church. I see a very very crucial problem of the contempt of human life which is just capable of destroying our society.*

Groot in beeld uit artikelkop 'Abortion', met **indringende achtergrondmuziek**. Abortus verschijnt kort als titel op het scherm

4

Interview met vrouw, zij staat centraal in beeld, tot net onder de schouders, er brandt een lamp op de achtergrond.

Vrouw (geen naam in beeld): **zucht diep* You know, one has to ask uhm.. what do you mean when you say human life? Very frequently and fortunately, that has become today – at least in the political (onverstaanbaar) – a code word for the foetus. And we forget that a woman's life is a human life too, that the lives of her children who are already born or grown, or the life of her husband, those are human lives too and they have to be considered, you know, when these kind of decisions are made. So we're talking about many kinds of life, we are talking about complex situations, where there are no easy answers*

Beeld van handen van O'connor met kruisketting in hand. (**kerkmuziek op de achtergrond**)

O' Connor: *Our responsibility is to observe our principles and our teaching, and we will do so at all cost, no matter what it means.*

Beeld van O'connor tot z'n ellebogen

O' Connor: *Thank you all very much.* Hij heeft alle journalisten een hand en lacht.

5

Interviewbeeld van vrouw (Maureen Fiedler)

5

Fiedler: *In 1984 uhm... during the hyde of our presidential campaign here, I signed an add in the New York Time. Which was entitled the catholic statement on pluralism and abortion and basically it called for dialogue: could we please at least talk about abortion and reproduction rights int he church? Let me say there were 97 signers of that add. Something like 29 of them were either priests or members of religious communities (kort Beeld: krantenartikel met kop: 'a diversity of opinions regarding abortion exists among committed catholics, onderkop: a catholic statement on pluralism and abortion). My position (kort beeld: inzoomen op haar naam: Maureen Fiedler) on this issue hasn't changed at all, which is that the church is in crying need of dialogue and reproductive rights. I think it's simply in crying need to hear the experiences of women, who face daily decisions of things having to do with birth control, with sterilisation or abortion or whatever it happens to be. Because most of the people who have formulated the teachings of the church never, none of them, because they are all man, have never experienced these particular problems. You know, so there's a crying need for that. And I certainly belief that the real core question in all of these issues is Where does the moral decision rest? Who is the proper moral agent of decisions in these cases? And it seems to me that, you know, we have this catholic doctoring of subsidiarity, that the person closest to the situation, the*

reallife situation, is the one most capable of making the decision, the one who ought to make the decision. And it seems to me in this case this is logically the woman, who faces these decisions. (Beeld kerkmuziek: mensen die aan het begin van de viering naar voor stappen in het midden: allemaal mannen, mannelijke priesters, mannelijke misdienaars, etc. We zien wel vrouwen in het publiek zitten...)

Interviewer: As a woman what is your feeling towards the church?

Fiedler: Like I said in the beginning, I'm very much a roman catholic and I am. Uhm. I believe very deeply in the finest of that tradition and uhm... I want the church to live up to what the God says and as I understand that, that is the discipleship of equals. Jesus says in the gospel of Luke, it is the pageants/peasants (?) who lorded over one another. It shall not be this way with you.

Beeld terug op Maureen Fiedler

Fiedler: And I don't know, this is the kind of model I'd like to see the church become, I guess. *knikt*

Interviewer: Do you think we'll receive that

Fiedler: not if things keep going as they are right now. Uhm... in a strange kind of way though, the answer is yes, because I think this kind of church will grow up at the grass roots and is growing up at the grass roots. It's certainly happening at the base communities in Latin-America. It certainly happening in the base communities that are starting to grow up in the United States. I understand there are those in Europe as well. And I think that people will develop, whatever kind of communities they need to nourish their life of faith. And we ought to celebrate that, you know, this is far more superior than somebody leaving the faith all together and saying 'goodbye, I don't want have anything to do with you anymore' you know. Uh... If people were finding ways to nourish their faith in this time, in whatever way they can, I think that's a blessing and a good and holy thing

(Kerk in beeld, gericht op altaar, gefilmd van boven naar beneden, het is grauw in de kerk (natuurlijk belichting) de mis is gaande, de camera gaat van voor naar achter in de kerk. De tribunes worden gefilmd. Er zitten voornamelijk mannen.)

Man (audio): We have mass in this church every Saturday evening. 'Dignity' is an organisation of gay and lesbian people. (man komt in beeld, hij zit op bank in kerk, omgekeerd, met gezicht naar camera, achtergrond is het altaar, hij is rechts in beeld tot aan zijn ellebogen) Who are Catholics who got together try to work within the church to have the church get a better understanding of what it is to be a gay or a lesbian person? (Sfeerbeelden misviering in beeld, camera in midden gangpad, iedereen staat recht, beeld van priester in actie, ingezoomd op de bezoekers, ingezoomd op het vasthouden van handen, elkaar het teken van liefde geven, we zien voornamelijk mannen, hier en daar een vrouw). And with that understanding to properly apply the teachings of life to our lifestyle?

Interviewbeeld van (titel boven hoofd): John Mac Neil S.J., theoloog en psychotherapeut)

Neil: About ten years ago, I published a book 'the church and the homosexual'. And that book challenged the church' teachings on homosexuality. And as result of that position, I was ordered to silence by the congregation for the doctrine of faith and forbidden to appear in the media.

Interviewer: and why did you choose to speak of that matter?

Neil: At this point, because the congregation issued a letter to all the bishops in the world on October 31st of this year, which was so full of homophobia and viciousness, so contrary to the spirit of the gospel and especially in this period where there are so many aids victims and so many people who need to hear a compassionate word from the church that I felt absolutely obliged and conscienced that I could no longer stay silenced without endangering my own soul and that I had to speak out so that gay people could hear me and know that here is a compassionate God who loves them.

Interviewer: If we go back to the beginning, why did you choose to speak of that subject yourself.

Neil: Because I am a gay person and I had a long and difficult struggle to accept my own gayness without guilt or fear and to be able to see it not as a curse but as a blessing. I couldn't serve both god and my fellow human beings and I want to share that liberation with as many other people as possible.

Interviewer: What is your meaning to be a gay and a priest at the same time as something which is challenging to understand?

Neil: Well factually, gay people have had a role of spiritual leadership in the church for all time, they have in the past and they will in the future. People are extraordinary attracted to spiritual values and are very open to revelations and have always played a spiritual role in significant leadership. I estimate that over half the clergy in this country are gay. (Beeld: tekst waarin volgende gemarkeerd is: There are no reliable statistics on the number of gay clergy. In one of the very few studies concludes that about 20 percent of the 57000 US catholic priests are homosexual. The number of gay priests has increased significantly; other therapists think the true figure today may be closer to 40 percent.)

Neil (close-up op zijn gezicht): Well, a church at this point teaches that there is no possibility to enter into a loving relationship with another human. They must totally renounce all relationships and live out a life of total chastity. I believe chastity is a special gift god offers some people, but he doesn't automatically offer it to everyone who happens to be born gay. And since they have no choice but to live their life as gay people, I think that to try to live a life of chastity for most people is psychological suicide. They end up psychologically wounded, giving over to drink or drugs and open to the possibility of catching diseases, such as aids. So I think for the church to hold this up, total chastity for the rest of your life, is to hold up an impossible goal, that destroys the life of hundreds of thousands of people.

Neil (camera nog steeds op hem, maar net onder de schouders): I think it's very important for gay people and for the church to realise that it can say nothing significant to gay people until it listens to gay people, listens to what the holy spirit has to say through the lives of people who are gay and are living out the gospel as fully as they can. They have something to say to the church and until now, the church has absolutely refused to listen. When pope Jean Paul comes to the United States, he comes with 50 prepared speeches, he listens to nobody or nothing. He talks.

Overgang diagonaal, geknipt, direct over naar volgende vraag

Interviewer: if the church does not listen to those voices, well not only the voice of gay people but other voices which are rising in this country, what will happen?

Neil: I think we'll have an underground church: like the base communities in South America, we'll have to meet outside church authority, outside church institutions, we'll have to pray together, we'll have to worship together and we will keep trying to get the church to hear what we have to say.

OVERGANG VAN RECHTS NR LINKS (stuk geknipt). It is the church that is hurting itself and its own authority. I love the church; it's my father and mother. I want to support it's authority, I want to do everything I can to help it but I see the only role that a good Christian can play vis-a-vis the institutional church today is to be either a loving critic or a critical lover.

Beeld: uitgezoomd beeld van Neil net onder z'n heup (hij zit neer). Tekst die erbij is getypt in het Nederlands: Op 28 januari 1987 kreeg P. Mac Neil zijn ontslagbrief uit de Sociëteit van Jezus.

(politiesirenes op de achtergrond).

7

Beeld van de stad. Mensen stappen in de regen over de stoep. Een man komt richting de camera gelopen en gaat het gebouw binnen naast de camera. In een volgend beeld zien we het naamplakkaat van het gebouw 'St. Vincent's hospital and medical center'. Een volgend beeld toont de gang van het ziekenhuis waar verpleegsters lopen. In het Nederlands verschijnt onderaan de

tekst: 'AIDS-afdeling'. De man die we op straat zagen loopt richting de camera, maar gaat ervoor een deur binnen.

Mannenstem (audio): Lord Jesus, we thank you for the healing that has already begun in low (?) us. (Beeld schuift van van baxter, naar bidprentjes op de muur) We thank you for your presence inside of him and for the tremendous growth that he has experienced the past year, especially the spiritual growth and the love that he had for you. (beeld van de man die z'n hand op de borst van een man (later Louis) in een ziekenhuisbed legt) We ask little Therese to pray with us and we also ask Saint Aloysius to pray with us, two saints that are Louis his guardians and friends.

Louis komt centraal in beeld tot aan z'n schouders. Hij zit recht op in z'n ziekenhuisbed

*Louis: When I was first diagnosed in January this year, uh... *schudt hoofd* I couldn't pray much. It wasn't. I wasn't angry for myself. I was just so angry for people around me. How could god do this to me when all these people around me ... my family, my lover, my friends were hurting so much? But I couldn't pray. And it was very difficult. And Uh... Father Mac Nicols came in March (Beeld: de man die het ziekenhuis binnenstapte, enkel zijn gezicht, met een grote grijns). He started telling me about Saint Aloysius, that he died at age 23 for helping people with the plague. He brought a little picture of him just to leave with me (Beeld: Mac Nicols knikt). (Beeld terug op Louis die plots een bril aan heeft, meer ingezoomd, we zien nu alle gebedsprentjes meer op de achtergrond (links), aangezien hij rechts zit). And he prayed over my lungs and he left. And I... It was the only thing I had. I started looking at the picture and I did start to pray and then very gradually this peace (Plaatje van H. Aloysius) started to come and it just got greater and greater. And I didn't think I was going to be cured and even no I never prayed to be cured or to be healed. I just prayed that this peace isn't taken from me, because it's just (gezicht van Mac Nicols dat grijnst) wonderful.*

Interviewer: Is it wonderful (onverstaanbaar) the church that you like (?) ?

Louis: Oh, I love the church. I don't agree with many of their teachings uh... I look at my mother and she's such a beautiful woman and she's been enjoying her life and yet she's the mother of a homosexual, another son who's divorced and a daughter who sure uses birth control methods so... We're all, the four of us are great sinners in the eyes of the church, but you know... she has such a deep faith and love for God. And I know He has such a love for her that somehow, I just... You know, I think what is most important is to reconcile yourself directly with God and uh... I look at my life and (nieuw beeld, maar uitgezoomd: we zien Fr. Mac Nicols, het prentje van Aloysius op Louis Schoot, de bidprenten aan de muur, etc.) I feel that the battle is already won... It's already over because my life is that of a gay catholic, uh... I have a lover, I'm totally accepted by my mother, my father. So many people in the church, many of them are straight... so for me, that's why there isn't such great anger because there's acceptance there. It's not that critical to me if the Holy Father really wants to come by and visit because I know (onverstaanbaar) (Kort beeld op prent in z'n hand van Aloysius)

Beeld van Fr. Mac Nicols die geïnterviewd wordt in een huiskamer, meer rechts in beeld en tot onder de schouders (achtergrond = eettafel met stoelen), gewone belichting, achtergrond feller door kamerlampen. In beeld zijn naam: P. William Mac Nicols S.J.

Interviewer: You think that this aids-crisis has a meaning for the church?

*Fr. Mac Nicols: Yes, it does have a meaning for the church. I think it's a ... God is giving the church an opportunity to love Him, with a different face. This time this face is the face of gay people. At one time his face was the face of black people. Other times he has the face of women. Other times the face of different cultures. God puts himself out as one group and says will you love me if you look like this? Will you love me if I look like that? And it's always a test tot the church, how much you love, how much will you expand yourselves *gebaar met handen breder uit elkaar zetten*, so they have a chance to reach out to these people who are suffering.*

Beeld vanuit auto die stad in rijdt. Muziek: 'I'm going to save the story of a bishop....

Titel: 'Seattle – Staat Washington'.

Man in beeld, tijdens hetgeen hij zegt sfeerbeelden van Seattle. Zijn naam komt nergens op het scherm...

Man: The United States bishops Conference met in November here in Washington to discuss the economics pastoral. But number one in their discussion indeed distracting everyone else, overriding everything else, was the concern about archbishop Hunthausen case. He is the bishop there in Seattle. He's been a pastor with the people, close to the people, leading the church, making the church relevant in people's lives, he's been very sensitive to people's needs, his only cathedral to enmass for a catholicisation protecting the rights of homosexuals for instance and then ofcourse (de bisschop in beeld, lachend naar iemand) he's been a strong leader in the social issues. (Beeld: Groep mensen die neerzit op het gras, beeld van zitten persoon met pamflet 'Save the human race', beeld van zittend persoon met pamflet 'peace', beeld van bisschop die de mensen toelacht wnr hij zelf tussen de mensen stapt) On the peace question, he is himself refused to pay 50 percent of taxes to the federal government, so if not to be supported of the military establishment. In all of this, he's been a tremendous leader.

Interview met nieuwe man (William Gafney – Catholics united for the faith). De camera staat ingezoomd op zijn fel belichte gezicht

Gafney: First of all what we need is an orthodox bishop that will fully support and fully implement church doctrine, that's the first thing we need.

Interviewer: How would you classify yourself?

Gafney: Well, I... some people would call me a conservative. I call myself as an ortodox catholic, well informed of hope.

MONTAGE overgangsbeeld rechts naar links; beeld meer uitgezoomd op archbishop (schouders)

Interviewer: But what were your complaints about?

Gafney: Well, I have complained about certain things. I've complained about girls serving mass in violation with church law.

Interviewer: Do you think it's wrong that girls are serving mass?

Gafney (hier komt naam pas in aftiteling bovenaan): I know it's wrong for girls to serve mass. Archbishop Hunthausen knows it and the pope knows it. Everybody in church ought to know it. And one of the effects of these girls serving mass, is a lot of the boys quit and won't serve with them and some women – nuns and liberated women- think they can get girls serving mass, they're taking a long step to the female priesthood.

Montage – overgangsbeeld rechts naar links, nog steeds tot de schouders

Interviewer: When you do meetings between yourself or for example with the people from catholic united faith. How many people are there in this diocese?

Gafney: Oh, we might have 15 in there.

Interviewer: 50?

Gafney: 15! Yes, it's a comparably small organisation.

Interview met vorige man

Man: So they have written letters to Rome, complaining about this archbishop and unfortunately Rome paid some attention to some (Tekst op scherm bovenaan: 'Er zijn minder dan 0,5% conservatieve katholieken in het bisdom Seattle) of these letters and appointed a special investigator- archbishop Hickey of Washington DC- to go there to Seattle, to investigate the situation. Archbishop Hunthausen never saw during the investigation the charges that were brought against him. Many people were interviewed, but all under the vow of secrecy, couldn't say what was going

on. So this secret investigation, then for two years, no result of that investigation. Archbishop Hunthausen continued but not knowing what was going on in the background. Then an auxiliary bishop (Vanaf hier beelden uit een mis, in het publiek zien we mannen en vrouwen), an assistant to him, leaned (?) from Rome, comes with special juristic, special power, it is an amazing procedure, never before been used. This is the first time in history this power removed from the archbishop. He stands before his own people and diocese (Beeld op een bisschop, beeld wordt uitgezoomd naar het ganse altaar/voorstuk van de kerk waar de mis bezig is (ze zingen net een lied); tekst erbij: 'Donald Wuerl, De andere bisschop van Seattle) and is one who is in a sense be disgraced, for charges he still has never seen, he has never known.

Berglandschap, van berg uitgezoomd naar stad en kerk/kathedraal torens

Interviewer (audio): Well you know that we came from France to this country to meet bishop Hunthausen. Do you think we could be able to see him?

Interviewbeeld (ellebogen) op 'P. Mikael Ryan – Kanselier van de aartsbisschop van Seattle', Links in beeld, rechts van hem kamerlamp, achter hem foto's, gezicht goed belicht (wellicht extra belichting)
Ryan: I'm very sorry, I'd have to say no. The archbishop is recovering from surgery in the hospital at the present time and he had looked forward to meeting you, but unable to because of his recovery in the hospital.

Beeld van allemaal brieven en bloemen. Ryan gaat erbij knielen en raakt de dozen en brieven telkens aan.

Ryan: I thought you would be interested in seeing these boxes of letters. I think maybe there are 7 of 8000 of them. This box comes from priests, mostly in this country, but also all over the world, from sisters, again, thousands... and from lay (?) people. Many, many of them. Some of them have 100, 200, 300 signatures on them, each one, so I don't know how many people they represent, but... they are certainly an outpouring of feeling and support for bishop Hunthausen and what he stands for.

Interviewer: What do they say?

Ryan: They say: keep saying what you say archbishop, because we believe in you and we support you and we love you. (titel boven scherm: 90% van de katholieken van het bisdom ondersteunen aartsbisschop Hunthausen)

Buiten interview met 'P. Joseph Kramis, parochiepriester van Seattle' (titel boven hoofd) (rechts in beeld, natuurlijke belichting, achter hem een hoge skyscraper)

Interviewer: I cannot understand why there was trackdown by the Vatican?

Kramis: I cannot understand myself *schudt hoofd*. It is confusion in my mind because he's such a good person and who has led the church so far. I kind of sense though that it is because of his compassionate heart. It is the same that happened to Jesus. Jesus was crucified because he loved the poor and the people who were considered second class, the prostitutes, the sinners of its own day, the tax collector. The archbishop has loved the homosexual, he has given status to people who are divorced and saw them as good people and maybe not even to blame for the fact that the marriages have failed. He has loved married priests, showed his compassion for them and all of these are areas that the Vatican seems to think he has gone too far. I think he has not gone far enough *grijnst*. And I think he has been misunderstood and improper reports have been given to the Vatican.

Buiten interview met priester 'P. Dave Jaeger' (titel boven hoofd, links in beeld, natuurlijke belichting, achter hem een hoge skyscraper)

Jaeger: I heard it said that other people who were concerned about his stand for peace got through to the Vatican

Interview: One thing that is strong interesting, is this country to make him be silent, (beeld van een duikboot (?) in het water?) because it's a big interest at stake.

*Jaeger: Yes, I'm sure that there are a lot of people that would like to make him silence, but I would not accuse the Vatican of being an accomplice to that, especially since they have said that they are not. Uh... So I would not want to accuse them from that. I don't understand what they've done or why, and I disagree strongly, but uh... but we will just continue to disagree with that until we get it resolved and until we find out what really lies behind it. *grijnst**

's avonds, straatmuziek speelt op de stoep op gitaar en zingt lied,

rechts in beeld gericht naar links, op de achtergrond, lied: 'Now you lie in your hospital, and we call to you, please bishop, bishop Hunthausen, come back quickly to us, get well soon.'

Foto van de paus die groet 'zwaait'

Tekst NL erbij: Johannes Paulus II schijnt voor zijn volgende reis naar de VS tot een oplossing van de zaak Hunthausen te willen komen.

Interview met man, tot onder schouders, centraal/rechts in beeld, redelijk goed belicht

*Man: Well I think there will be some moments of tension. I think the encouraging things is, the people of the united states have taking seriously, many many people, their role, as the church is the people of God, the church is the people, the church is not just the building or the institution or the hierarchy, it's the people. And as people take that role seriously, they're not going to back away, they're not going to say, 'oo wow, we have a new bishop, we have to change things', no, they will continue to push and hope that bishops are human and will learn in the process. We will all learn in the process and move forward. Those are my hopeful signs *wijst met vinger in de lucht*. Sometimes I'm pessimistic, a little less optimistic about things and I see... No... maybe the church will have some difficulties. I was in Holland about a year ago and I saw a church there that is very discouraged because they've had been these tensions and more of a split. I pray that does not come in the church in the United States.*

Interviewer: You think that the US Catholic Church has a special contribution to bring?

Nieuw beeld ingezoomd op de man zijn gezicht

man: I think the catholic church and the US and all that we're going through has a special contribution to bring to the wider church, the universal church around the world. The contribution will be meeting the challenge of being a church with a gospel message, confining modern society (Kort beeld van raket die de lucht in vliegt en in een beeld erna in vuur vliegt en ontploft). Uh... It's a very technological society, with all of the promises it brings, breakthroughs and science for new medicines and all the danger it brings, the pollution of the environment, the nuclear threats... We're a modern society in the power it represents around the world, our business connections (Kort beeld van drukke kantoorruimte waar mensen aan het werk zijn, geleidelijk aan uitgezoomd van één bureau waar iemand werkt naar de ganze kantoorruimte (meer dan 60 bureaus)), the ability to have great comers (?) and political influences and with all the of the dangers that that brings to, in terms of what we do in central-America, how our business operates in Asia or Africa, how we are a modern society in turns of people's lifestyles, changing paterns, more freedom and also the dangers in terms of breakdown a family, a sexual revolution that's not always respectful of people (kort beeld van Louis (cf. Supra) in z'n bed en FR Mac Nicols die Louis' hand vasthoudt en z'n andere hand op z'n voorhoofd legt) and their full integrity or so. That's what the church in the united states, i think, is trying to gravel (?) with to be a gospel message to a modern society, that has promises and problems and make it relevant. And if we succeed in this way, if we move in a good way in this way, question is still open, we're still evolving. But if we're able to make that, then that will be a contribution to the church universal, around the world: A gospel that meets the modern work.

Violmuziek, kort beeld met uitzicht **stad**, links in beeld de torens van de kerk/kathedraal
Studio KTRO

Debruyne, presentator, zit zoals in het begin links in beeld an het KTRO logo (achtergrond)
Tot zover de kijk van twee Franse journalisten, Olivier Doat en Denis Chegaray op de katholieken in de V.S. Ons eerstvolgende televisieprogramma is pas binnen 4 weken. Op woensdagavond 2 september komen we terug in de late avond rond half 10 dus voor een volgende aflevering in onze reeks 'Gesprekken met christenen'. We gaan deze keer naar de Antwerpse linkeroever bij Lieve Veldmans-Decleene. Ondertussen kunt u ons wel op de radio beluisteren. De KTRC zendt elke zondagavond om half 7 een vakantieprogramma uit. Tot binnenkort dus en welterusten.

Eindgeneriek KTRO (muziek)

Logo rechtsboven

Tekst eronder: K.T.R.O. Postbus 13, 1040 Brussel, 02/735.48.49

[624, 1987] Gesprekken met christenen - 4 - Lieve Veltmans-De Cleene.

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Tijdens het interview leek alles gemeend, niets lijkt vooraf afgesproken. Lieve spreekt heel rustig en gemeend alsof ze echt pijn heeft meegemaakt.

Transcriptie

Begingeneriek KTRO met muziek

KTRO studio

Cassiman centraal in beeld

Eerst beeld tot onder schouders, daarna zoomt het geleidelijk aan uit. op de achtergrond zien we de tekst in een kader 'Gesprekken met Christenen'

Ze spreekt de camera aan.

1 *Cassiman: Goedeavond dames en heren, ook voor ons zit de vakantietijd erop en wij nemen de draad weer op van onze reeks 'Gesprekken met Christenen'. We volgen vandaag Philip Debruyne naar de linkeroever in Antwerpen (Haar naam komt rechtsonder in beeld: 'Emmy Cassiman'). Daar zijn we te gast bij Lieve Veldmans- Decleene, moeder van een groot gezin en natuurlijk hoe kan het ook anders, zelf afkomstig uit een groot gezin. Maar of ze zich daar thuis voelt, wel dat is iets anders.*

Huiskamer

Debruyne zit links op een zetel, gericht naar Lieve. Lieve zit op de zetel rechts die gepositioneerd is naar de camera, maar ze kijkt richting Debruyne. Op het tafeltje tussen hen in staat een vaas met gele rozen. Ze zijn tot hun enkels in beeld

*Lieve (oudere vrouw): Wel, ik was het enfant terrible zo, dat zeker. Ik was de moeilijke, degene die revolteerde zo en... dan wordt ge niet graag gezien *schudt hoofd*. Dan verkoopt ge last en das *zucht en haalt schouders op* heel moeilijk, maar allez als ik toch erop terugkijk, dan ... dan zie ik ook wel welke processen zich allemaal hebben afgespeeld. En eigenlijk ben ik toch blij dat ik wel *knikt* gerevolteerd heb, dat ze me eigenlijk niet helemaal tam hebben kunnen maken.*

*Debruyne: *bevestigend* Uhu...*

Buiten, vanop een grasveld inzoomend op een dorp/stad

Beginmuziek van Gesprekken met Christenen speelt af, de titel van het programma komt op het scherm. De namen van Debruyne en Lieve komen erna één voor één op het scherm. (Philip Debruyne s.j. praat met) (Lieve Veltmans-De Cleene). Ondertussen is de camera geschoven naar Lieven en Debruyne die richting de camera stappen in het grasveld. Ze lopen voorbij de camera. Gewone belichting, geen extra belichting volgens mij.

2 *Debruyne: Jong getrouwd, 21 jaar en snel kinderen, hoe was dat? (kort beeld: huwelijksfoto waar Lieve en haar man de akte tijdens het huwelijk ondertekenden)*

3 *Lieve: Ja op tijd van 7 jaar had ik vijf kinderen, dus dat is eigenlijk wel heel vlug hé (terug kort beeld van huwelijksfoto). Ik denk dat het altijd zo een heel modaal is geweest zo, en euh.. met vallen en opstaan, met de nodige tegenslagen en goeie dingen gaande gewoon de weg met elkaar. Maar het is ook zo dat je als jong gezin, vrij vlug dus met 7 personen, heel wat materiële dingen komen kijken. Van één inkomen wordt dat heel krap. Dat had dus tot gevolg dat mijn man extra bijwerkte toen, wat dus heel veel uithuizigheid meebracht en als hij dan eens thuis was, echt nood had aan slaap en het zijn eigenlijk die dingen... zonder dat je het beseft gebeurt dat allemaal... dat maakte dat je op de duur vreemden voor elkaar wordt. Praten valt weg (Beeld zoomt heel traag in op Lieve tot haar*

ellebogen), de lasten en de zorgen komen eigenlijk op één schouder. En ik heb daartegen niet gerevolteerd, zeker niet in het begin, dat was nog heel normaal. Ge geniet ook mee van de materiële voordelen en niets... enfin... het kwam niet in me op om vragen daarrond te stellen.

Interviewer: Het is dus zo'n periode geweest waar sluimerend een aantal zorgen zich opgestapeld hebben? Een zekere... een beetje ontevredenheid? Een beetje ongelukkig zijn?

Lieve: Ja... Ongelukkig da's een groot woord zo... Het is eerder *zucht* in mezelf iets voelen van 'ik heb alles' en toch ben ik niet echt tevreden zo. En dat duw je weg want dat past toch niet en dat wordt ook door de buitenwereld helemaal niet getolereerd. 'Wat heeft die nu te klagen, hé' Dus ge gaat niet klagen en ge speelt de clown en op die manier overleef je... want dan kunt ge ze ook geen pijn niet meer doen, maar je kan wel dingen zeggen dat je kwijt wil, zonder dat het echt gehoord wordt als een ... ja een klagen of een aanval of wat dan ook.

Beeld op interviewer, hij kijkt lieve nog aan, we zien hem dus in profiel naar rechts kijken. Rechts van hem zien we de bloemen.

Interviewer: De kinderen zijn groter geworden en dat heeft één en het ander *handgebaren afwisselend naar voor en achter* doen bewegen?

Lieve: Absoluut, absoluut, ja (beeld gaat traag van de interviewer naar lieve gericht)

Interviewer: Wat is er dan precies gebeurd?

Lieve: Goh... Ge gaat, allez... zonder te beseffen, uh... komt de zin vraag van het leven eigenlijk heel direct om het hoekje kijken: Is dat nu mijn leven geweest? Is dat nu de zin van mijn leven? En het antwoord is eigenlijk... alhoewel je dat eigenlijk niet direct weet, maar je voelt dat wel dat is 'nee, dat is niet de zin van mijn leven'. Wat is het dan wel? Dan gaat ge zoeken *grijnst* en vol vertwijfeling en wanhoop en verdriet en ellende, hé. Maar ondertussen terwijl ge daar intens mee bezig bent, komen er ook nog andere dingen op je af, waar je ook mee te maken hebt en... *zucht* ja, dat wordt zo'n berg waarop ge tegen op moet, dat *schudt lichtjes hoofd* dat gewoon niet haalbaar is

Interviewer: Wat zijn zo concrete feiten die dat teweeggebracht hebben?

Lieve: Bijvoorbeeld een eerste groot feit was al zo... de ideologie van één van de kinderen, hé. Dat was een totaal andere ideologie. Nu dan krijg je... Ik kreeg in ieder geval het gevoel... heel mijn opvoeding is mislukt.

Interviewer: Dus u bent zelf van christelijke huize, katholiek opgevoed, je hebt dat proberen door te geven ja?

Lieve: Ja *grijnst* ik denk het wel ja. Allez, ge doet dat nie zo bewust, ge doe gewoon hé (Kort beeld van een cover van een boek met een (lees)bril op: 'Van God houden als ...')

Interviewer: Maar op een bepaald moment ontdek je dus dat je kinderen andere dingen belangrijk vonden? Een andere ideologie noemt u het hé?

Lieve: Ja... ja... *lacht met gesloten mond naar interviewer* en dat revolteerde dus enorm he zo... *doet vuisten tegen elkaar*

Interviewer: Ja... Wat was dat dan eigenlijk?

Lieve: *camera zoomt geleidelijk aan uit tot haar knieën ook in beeld zijn* Goh, bijvoorbeeld, ik herinner mij dat dus de oudsten op school Marckx ontdekte of allez lessen kreeg over Marckx en Hegel en noemt maar op... al die mannen zo. En dan kwam die daar thuis mee naar voor, maar altijd aanvallend. En ik snapte dat niet... Het is veel later dat ik pas begrepen heb dat dat eigenlijk was een vorm om te vragen 'wat vinde gij daarvan', maar ik snapte dat dus gewoon niet. Ik denk omdat ik veel te veel met mijn eigen problemen bezig was en niet hoorde dat daar eigenlijk een vraag achter zat. En dan ... allez ik heb dat nachten mee gediscussieerd om hem maar duidelijk te maken van 'er is ook nog iets anders', *schudt en lacht* Dat heeft hij heel goed gehoord zenne, maar wie gaat er nu als jonge mens tegen zijn moeder zeggen 'ja ja, gebt gelijk'? Ik denk niet dat dat er veel zijn dus... *haalt schouders op* ja... Ma Ik zie dus wel dat allez de essentie 'ervoor mensen zijn en luisteren naar

mensen, mensen belangrijk vinden'... Dat dat iets is dat mijn kinderen heel goed mee hebben zo en dat *knikt* vind ik dan toch maar het belangrijkste...

Interviewer: En toch geraakte je meer en meer in de put erdoor op dat ogenblik?

Lieve: én geïsoleerd, vooral geïsoleerd zo (Beeld wordt traag nog meer uitgezoomd tot de interviewer ook in beeld is) omdat ge verga van schuldgevoelens hé. Als ge met twee kinderen opvoedt, dan hebt ge de andere die ge kunt beschuldigen, maar ik kon dat gewoon niet. Ik heb daar eigenlijk helemaal alleen, de zorgen, de lasten, en ook de vreugde uhm... mee beleefd. En het was dus mijn werk en dan verga je van schuldgevoelens. En als dat nog niet genoeg is, zijn er nog altijd mensen die blijkbaar vanuit goh... je ziet dat dan later ook wel vanuit hun kwetsuren komt... dat die blijkbaar dan nog genoeg innemen om nog eens een trap aan te geven. *knikt* dat zijn dingen die allemaal heel veel pijn doen... Maar ja... Daar groeide ook van hé.

Interviewer: Uhu... Het ging dan wel zo bergaf op een bepaald moment? (beeld geleidelijk ingezoomd op Debruyne en vervolgens naar de rozen en dan terug traag naar lieve)

Lieve: ja, ik heb in een hele diepe put gezeten, echt... allez... Ik zou er niet graag meer in terugkomen, maar ik vermoed dat ook niet meer kan. Het is eigenlijk wonderbaar hoeveel veerkracht, flexibiliteit een mens wel heeft. Ook al ga je door een heel donker dal, toch kom je eruit en ik vind dat... *knikt*

Schermovergang rechts naar links muziek start (oosterse muziek, spiritueel)

Buiten aan het water

Water in beeld

Nieuwe beeld waar Lieve op kleine pier staat tussen boten, traag op haar ingezoomd

Beelden van eenden

Schermovergang rechts naar links

Huiskamer

Interviewer in beeld, nu centraal naar de camera gericht, hij spreekt tegen lieve dus kijkt naar rechts.

Interviewer: Toen is er een hele zoektocht begonnen naar buiten om op de put te geraken?

Terug beeld van in begin, lieve frontaal naar camera, links interviewer, tot voeten in beeld

Lieve: Die vanbinnen begonnen is... Eigenlijk, je wilt overleven, maar op een andere manier. Je wilt eigenlijk leven en dan gade allerlei wegen bewandelen om eruit te komen: cursussen volgen, voordrachten volgen, boeken lezen, allerlei dingen om jezelf het gevoel te geven van 'ik kan nog mee' in de eerste plaats denk ik, dat wel... (beeld wordt op traag op Lieve ingezoomd tot haar knieën).

Zelfbevestiging. Maar het heeft niet eigenlijk niet direct voldoening, of niet in de mate die je zou willen. Er is altijd een honger naar iets dat onbekend is, maar dat er is en ja... het is een lange zoektocht geweest *schudt hoofd*. Allerelei wegen, hulpverleningen, weet ik veel wat allemaal. Allez, dat is allemaal aan bod gekomen en ik ben daar niet rouwig om want ik heb eigenlijk daardoor ook heel veel mogen ontdekken zo, wat toch ook belangrijk is. Maar door het feit dat je nog veel te veel jezelf centraal stelt, (nog meer ingezoomd, traag op Lieve tot ellebogen) ben je niet ontvankelijk voor dingen die gegeven worden en dan blijf je zitten in die cirkel waar je niet uit kunt. En die eigenlijk dan toch ook nog heel pijnlijk is. Maar je moet verder hé... Ja de dagdagelijkse dingen moten gedaan worden en je moet verder. En je gaat zolang verder totdat je fysiek eigenlijk... allez, dat er allerlei signalen komen die zeggen 'stop, gedaan'. *zucht* Maar ik ben heel blij dat ik in die periode iemand heb mogen leren kennen die enorm belangrijk is geworden voor mij en wel in de eerste plaats omdat die persoon de eerste mens in mijn leven was die naar mij luisterde. (beeld op debruyne (frontaal nr camera) die haar aankijkt, luistert en rustig knikt) Dat was heel belangrijk. (beeld terug naar lieve, ellebogen)

Interviewer: wat was dat voor iemand?

Lieve: Dat was een priester, die met engelengeduld *grijnst kort* luisterde naar mijn verhaal. En ... waarschijnlijk in mij meer gezien had, dan dat ik ooit zelf gezien heb, of dat anderen gezien hadden. En ... Het was ook...allez, ik kon mijn gal uitspuwen. (nog meer traag ingezoomd op Lieve, midden bovenarm) Ik mocht zijn zoals ik was, wat dus eigenlijk bij heel weinig mensen kan, zolang dage de vrolijke zijt (Camera volgt haar uitleggende handgebaren), de vriendelijke, de gediensstige, noem maar op, zijt ge welkom, maar het ook in die periode dat ge ontdekt wie uw echte vrienden zijn en das ook heel belangrijk. En die zijn er niet zoveel.

Nieuw beeld (geknipt), terug beginbeeld (ze is tot haar enkels in beeld)

Interviewer: U bent er ook bij PRH terechtgekomen hé? Voorlichtingsvorming.

Lieve (beeld op Lieve tot knieën in beeld): Ja... op een gegeven moment was er iemand die mij zei, PRH, dat is echt iets voor u. Dat is ... De zoekende de vragende mens, die vindt daar een antwoord. En .. Ik weet dat ik er dan heel sarcastisch op geantwoord heb van... ja, allez, ik zal dat dan nog eens volgen, maar dat is nu het allerlaatste.. En het is eigenlijk het begin geworden in plaats van het laatste is het een begin geworden. *knikt* Het is door PRH dat ik eigenlijk mezelf ontdekt heb. En vanuit een heel negatief zelfbeeld langzaam tot een positief zelfbeeld ben gekomen en dat is heel belangrijk, want het is maar als ge u zelf kan aanvaarden met alles wat eraan en erop is, dat je ook echt anderen kan aanvaarden, zoals ze zijn en niet zoals ik het graag zou hebben dat ze zijn. En dat is toch een heel groot verschil.

Interviewer: en dat zelf aanvaarden, hoe kon je dat dan plots?

Lieve: *zucht*. Ja dat is eigenlijk een hele lange geschiedenis, maar het beeld dat ik van mezelf *legt hand op borst* had was het beeld van ... (camera zoomt geleidelijk aan meer op Lieve in tot elleboog) uhm... moeilijk, niet goed, vervelend, agressief, uhm ... autoritair en noem maar op, allemaal dingen die eigenlijk helemaal niet goed zijn, of niet schoon waren. En als dus iemand terloops... ik heb dat meerdere maal op cursussen beleefd... iemand zei maar 'gij zijt eigenlijk heel lief', dan kon ik dat gewoon niet accepteren *schudt hoofd*. Dat kon nie, want dat paste niet in het beeld dat ik had over mezelf, dus ik kond at dus echt niet aanvaarden. En dan gaat ge weer wa clown spelen hé. Want dan voelt ge nie.... Het raakt allemaal wel, maar ge duwt het weg. En tis eigenlijk ook tijdens de eerste sessie van PRH dat ik op een overweldigende manier geconfronteerd ben geworden met et diepste van mezelf en dat heeft een totale omwenteling in mij teweeg gebracht en het is ook de geboorte geworden van een heel diep religieus bewustzijn, waar ik nadien zelf versted van stond, maar niet te min het was er en het is ook het begin geweest van.. enfin, ik noem dat... mijn wedergeboorte *grijnst*. Het is eigenlijk dan dat (camera zoomt geleidelijk nog meer in op lieve tot onder haar schouders) ik geboren ben zoals ik eigenlijk in aanvang bij mijn natuurlijke geboorte gewent ben geweest eigenlijk, waar eigenlijk nooit iets van is terecht gekomen. En... allez dat zijn wondere dingen dat ge moogt beleven zo... als ge uzelf moogt ervaren als een gave, als geschenk, dat is iets dat heel vrij maakt, geschenk mogen zijn. Allez ... *grijnst en staart nr boven* en dat is niet met uw verstand, ik heb dat niet met mijn verstand beleefd ook niet met mijn gevoel, zeker niet in het sentimentele voelen, maar in veel dieper voelen, fundamenteel voelen zo... Ik ben dar nog heel dankbaar voor.

Interviewer: (Beeld gaat naar interviewer) Dat klinkt zeer menselijk hé? Het diepste van jezelf vinden, heeft dat iets met religie te maken?

Lieve: Voor mij wel, voor mij heeft het daar alles mee te maken. Want ik heb bij die eerste sessie (camerabeeld wordt weer uitgezoomd naar beiden met voeten in beeld) heel intens mogen beleven dat het diepste, het meest waardevolle van mezelf is, eigenlijk een beeld van God, geschapen naar Godsbeeld en ik kon dat aanvankelijk niet accepteren zo... *schudt* Ik dacht ik ben krankzinnig aan het worden. En toch blijkt dat toch heel juist te zijn. Nu, het staat ook in het schrift... geschapen naar Gods beeld en gelijkenis, maar wat is dat? (Beeld zoomt redelijk snel in op lieve tot schouders) En voor mij werd dat op dat moment duidelijk. Het is God in mij die mij oproept eigenlijk gestalte te geven aan de zoon. Maar op dat moment was dat nog niet zo duidelijk. Het was gewoon een enorme

*liefde die in mij kwam, die over mij kwam en die mij liet voelen dat de kern van mezelf liefde was, oeverloze liefde. *kijkt nar haar handen* (camera zoomt in op haar handen) Nu met zo'n negatief zelfbeeld is dat moeilijk om je eraan over te geven. Allerlei vragen komen in je op van wat gebeurt er hier nu, wat is dat allemaal. Maar stillekes aan wordt dat dan toch wel duidelijk. (Camera - gaat naar de interviewer en dan terug naar hen twee) Het is ook een wonder dat toen het beeld van god dat ik had totaal verdween, het beeld van god waarmee ik mee opgevoed was: een straffende, een loerende, enfin, ja helemaal geen lieve zachte vader, zoals toch verwacht werd, was dat helemaal niet. En dat beeld, dat verdween gewoon en in de plaats kwam een enorme liefde.*

Overgang rechts naar links met **achtergrondmuziek (rustig spiritueel)**

huiskamer

Beeld van brandende kaars in kaarshouder, uitzoemend, we zien ook een plant en het kader boven de kaars, waar jesus' hoofd is afgebeeld. De camera gaat naar dat beeld

Interviewer (audio): (onverstaanbaar) Uw bezig zijn heeft u eigenlijk een beetje van het eigen huishouden weggegroeid?

Overgang rechts nr links

Huiskamer interview

Beeld op interviewer in profiel tot knieën in beeld, uitgezoomd naar beeld van hen twee tot de voeten in beeld

Lieve: Daarvoor eigenlijk al. In het zoeken naar een uitweg om uit die impasse te komen, allerlei dingen uittesten en zo ben ik op een gegeven moment in het vrijwilligerswerk terechtgekomen, maar ik heb eigenlijk toch vrij vlug gezien dat dat eigenlijk een vorm van vluchten was, zo ontsnapte ik aan mijn pijn, mijn verdriet en aan alles wat niet goed was. En... allez ik heb dat werk graag gedaan, ik denk dat ik dat ook tot op zekere hoogte wel goed gedaan heb, maar ook die wrevel was er toen ook wel. En ja... het is eigenlijk de disharmonie in jezelf die altijd terug opnieuw kwam en komt, want het is nog niet helemaal gedaan hé...

Interviewer: Maar dus nu doe je dat terug bijvoorbeeld?

Lieve: Ik heb dat een hele tijd niets niet meer gedaan, omdat ik dat zelf niet eerlijk vond.

(camerabeeld wordt weer ingezoomd op Lieve tot knieën in beeld zijn) Nu, het is natuurlijk niet zo dat ge vrij van zorgen en lasten moet zijn om er voor anderen te kunnen zijn, het zou ook niet goed zijn, maar als een vlucht is het zeker niet goed. Gezond ook niet, want dan ga je onbewust de andere misbruiken of gebruiken voor uw eigen en dat kan nooit goed zijn, hé. Het is ook niet eerlijk. Ik heb altijd een heel groot rechtvaardigheidsgevoel gehad en misschien zat dat er al ook al onder toen, maar allez van de moment dat ik dus, uh... afhankelijk heel uhm... schoorvoetend, maar langzaam toch steviger en steviger op mijn benen ben gaan staan, ben ik dus toch vrijwilligerswerk gaan doen en ik zie nu dat dat eigenlijk heel anders is dan ervoor. Het is niet meer van 'Ik moet dat doen', maar ik mag gewoon zijn... En dat uit zich niet in spectaculaire dingen, maar in hele kleine gewone dingen. Gewoon dat is, oh soms. Ne knipoog naar iemand, dat kan heel belangrijk zijn voor iemand die zich verlaten en eenzaam voelt. Ik verwacht... allez... het is ook zo dat ik eigenlijk niet direct verwachtingen heb. Het is gewoon, ik mag zijn, meer niet.

Interviewer: en dat zijn met anderen, met zieken, met...?

Lieve: Absoluut, ja. Absoluut.

Ziekenhuis/verzorgingstehuis

Lieve praat met een patiënt die op een bed zit. Rustige achtergrondmuziek. Afwisselende beelden ingezoomd op gezicht van patiënt die vertelt en lieve die knikt naar de patiënt.

Lieve (audio): Allez ik vind dage daar heel schone dingen beleeft, zo, heel eenvoudige dingen, maar heel schone dingen, maar dat ge moogt beleven hoe mensen hun lijden, hun pijn en verdriet, iets van die kracht in u voelen. Dat wordt niet uitgesproken maar het is voelbaar voor beiden en allez, dat is formidabel zo.

Huiskamer interview

Beeld frontaal op interviewer tot schouders

Interviewer: In die tijd heb je dan ook een figuur leren ontdekken die erg belangrijk voor u geworden is hé?

7

Lieve: (camera op Lieve tot ellebogen) Ja... het is eigenlijk verwonderlijk allez, toch zeker in het begin hoe dage aangetrokken wordt door dingen die tot dan toe eigenlijk niet direct mijn aandacht vroegen of gaande hielden... Dat was gewoon een parochieblad tijdens het afsluiten van het Avilla jaar, Theresia van Avilla, over haar leven en werken ging men vier voordrachten houden. En ik dacht, ja dat wil ik nu es volgen, want Theresia van Avilla was voor mij... enfin die naam klonk heel heilig, maar verder wist ik er niets van *grijnst* en het is gewoon een aangetrokken worden tot ... ja ... iets *schudt*, wat het precies was wist ik eigenlijk ook niet. Ik ben daar naartoe gegaan en tis verrassend voor mij geweest, de dingen die ik hoorde over Theresia, dat waren precies heel bekende dingen, allez nog maar haar manier van vrouw zijn, daarin herkende ik heel veel van mezelf zo, maar ook andere dingen, dingen die zij op een dieper niveau beleefde, waren niet direct zo vreemd. En dat is verrassend dat eigenlijk vast te stellen.

Interviewer: geef daar eens een voorbeeld van?

Lieve: goh ik herinner mij dat die pater op een gegeven moment zei, uhm... je kunt intens bezig zijn met de dagdagelijkse dingen en toch tegelijkertijd een transcendente aanwezigheid ervaren. Nu dan dacht ik... Maar allez dat heb ik al zo dikwijls gehad, maar ik wist gewoon niet wat dat was, zo dat... en dat is eigenlijk iets vrijmakend ook zo...

Interviewer: wat bedoelt ge met 'zo'n transcendente ervaring'

Lieve: Een aanwezigheid van iets dat overstijgt, dat ... het is er heel intens, maar tegelijkertijd is het veel groter dan wie of wat dan ook. En het werk... het banaalste werk dage doet, doe je eigenlijk met heel veel vreugde. Aardappelen schillen, dat is nu iets heel banaal... wel eigenlijk was dat dan bijna feest zou ik zeggen. *grijnst naar interviewer* Misschien wat overdreven, allez.. het is.. ja... ik vind dat moeilijk te verwoorden.

(Beeld: lieve zittend in de zetel, ze is tot haar knieën in beeld)

Interviewer: verandert dat nu iets aan hier thuis met de kinderen? Met uw man bezig zijn?

Lieve: absoluut... absoluut! Niet zomaar direct he, ik kan dus wel dingen beleven, maar dat wil nog niet zeggen dat ge die daarom integreert in uw leven. Dat is nog iets anders en dat is een veel moeilijker stap. Want dat beleven doe je heel individueel, maar daarmee is de kous niet af. Dat zou ook heel arm zijn. Het doel van heel di beleving is eigenlijk als een nieuwe mens naar buiten komen. Maar om dat te kunnen moet ge dus uzelf ontledigen, hé, een heel groot weet, maar als ik dat dan ontleed, houdt dat in: jezelf ontleden. Hoe functioneer ik? Van waaruit doe ik dingen? En dat is ... allez daar ben ik heel dankbaar voor dat ik dat via PRH mag leren. Uh... uzelf observeren in de eerste plaats, om dan vanuit die observatie te kunnen zien wat daaronder zit, van waaruit die handeling gebeurt. En zo kunt ge dus werken aan uzelf en groeit harmonie in jezelf, waardoor ook de harmonie rondom jou eigenlijk groeit.

Huiskamer – rustige achtergrondmuziek

8

3 personen (2 mannen en een vrouw spelen een spel: schaken). Lieve komt met een schaal met drankjes op, die zet ze neer op tafel en verdeelt ze over de drie personen. De drie zeggen dankjewel. Lieve gaat weer weg.

Huiskamer- interview

Beeld op Lieve tot knieën

Interviewer: Peter is zijn eigen weggegaan, andere kinderen op hun manier ook. Je bekijkt dat nu anders?

Lieve: O ja, o ja (beeld uitgezoomd naar startbeeld, beiden tot de voeten), ik had heel veel moeite met loslaten want het was mijn verantwoordelijkheid en trouwens dat zag ik toen niet maar nu wel. Loslaten hield ook in van: dan heb ik geen bestaansreden niet meer. Ik moet ze vasthouden want anders dan heb ik geen bestaansreden. En het is juist nu dat ik hen kan loslaten, in de mate dat het kan natuurlijk, maar tegelijkertijd intens verbonden ben, veel meer dan vroeger. Allez zij mogen hun weg gaan, hoe anders het ook is dan hetgeen je gedroomd of verwacht had. Maar desondanks blijf je er intens mee verbonden.

Interviewer: Doet het je geen pijn dat bepaalde dingen toch echt anders door hen gedacht en beleefd worden?

*Lieve: Ja... (camera zoomt traag in op lieve) maar vroeger veel meer dan nu. Ik geloof nu veel meer in de mogelijkheden die in elke mens aanwezig zijn, ook in hen. En eigenlijk vertrouw ik ook veel meer dat al hetgeen je vanuit liefde geïnvesteerd hebt, dat dat vroeg of laat tot leven komt. Daar ben ik heel vast van overtuigd. *knikt* en dat is iets formidabel zo en dan mag het heel anders verlopen, toch is dat vertrouwen er en die hoop zo en dat kan maar vanuit een heel groot geloof, wat dat dan ook mag zijn héé, want ik vind dat allemaal zo woorden die ten pas en ten onpas gebruikt worden, maar die eigenlijk heel belangrijk zijn zo... geloven is voor mij niet geloven in weet ik wat, maar het diepe bewustzijn van God in mij die wil leven door mij. Maar evengoed is dat in elke mens zo en allez... ik vind dat toch formidabel zo, die dingen ontdekken*

(Beeld op interviewer frontaal tot voeten, rechtsvooraan in profiel in beeld zit lieve, ze kijken elkaar aan)

Interviewer: God die door mij wil leven? Wat heeft zo'n geloof met het evangelie te maken?

*Lieve: Eigenlijk alles, allez dat is ook zoiets wonder, ja ik noem dat wonder omdat... das een ontdekkingstocht zonder einde zo... Het is bij heel die beleving, is het evangelie voor mij levend geworden... Die man van Nazareth is voor mij een levend iemand geworden die voorgaat. (Beeld op startbeeld, lieve richting camera, links debruyne, voeten in beeld). En allez dat is eigenlijk... um... ik hoef de weg niet alleen te gaan, maar ik weet wel dat dat zo los van het beleven eigenlijk... ja raar klinkt misschien, maar in werkelijkheid is dat formidabel eigenlijk... *even stilte* Hoe uit zich dat... Het is eigenlijk als ge de weg naar binnengaat en daar bij uzelf komt, bij de kern van uzelf die liefde is. Het is daar dat ge hem leert kennen, en hij toont de weg en voor mij is de weg de waarheid en (camera zoomt traag in op lieve tot knieën) het leven betekent voor mij als ge in die waarheid gaan staan, dan ontdekt ge de weg, zijn weg, en dan kom je tot echt leven.*

Interviewer: Die waarheid, wat is dat uiteindelijk voor jou?

*Lieve: Dat is de liefde in mij. *maakt vuist* De gratuite liefde, niet de grijpende liefde, niet de bezittende liefde, (beeld frontaal op Debruyne tot z'n schouders) maar de liefde en elk mens kan dat beleven (beeld terug op Lieve tot haar knieën), maar we zijn er ons niet van bewust dat precies de kern van onszelf is en het is eigenlijk opdracht, zo voel ik dat ook, om dichter en meer naar die kern te gaan en van daaruit te leven. (beeld afgeknipt, beeld nu op lieve tot haar ellebogen). Elke mens zijn leven vertrekt vanuit een diepe kwetsuur, die ik de erfzonde zou willen noemen. Want vanuit mijn gekwetst zin, kwets ik anderen en zij op hun beurt kwetsen weer anderen en dat gaat zo maar voort.*

Interviewer: Das een hele beweging?

Lieve: Ja... hé... en dat doe je zonder na te denken, je wil dat niet en je doet het. En eigenlijk heel mijn leven tot mijn wedergeboorte zeker is gewoon een functioneren geweest vanuit die kwetsuur en tegelijkertijd een manier ook om te kunnen overleven want anders ga je dood. En ik zie dus heel

*tijdelijk: de grote kwetsuur is eigenlijk voor mij nooit gezien zijn geworden in wie ik eigenlijk was en daarin ook niet geloofd zijn geworden. En ja.. dan word je dus miskend, genegeerd, maar zo kan je niet leven. Je gaat dus intuïtief een manier ontwikkelen om te kunnen overleven en voor mij was dat... mezelf manifesteren. Hoe dan ook, maar ze zouden mij wel zien, hé. Op soms een agressieve manier, een autoritaire manier, maar het was EEN manier. En het is ook vanuit die kwetsuur, vanuit ik wil gezien worden dat ik op een bepaald moment een partner heb gekozen. Ik zou ... nu zie ik dat ... maar toen was dat zeker niet vanuit een bewustzijn, maar ik denk dat ik nooit iemand zou gekozen hebben waar anderen naar opkeken want dan werd ik niet meer gezien en zo is dat even goed van mijn man, die vanuit zijn kwetsuur iemand gekozen heeft die het voor hem opnam, waar hij naar kon opkijken. Dat was toch een ideale combinatie. *grijnst* en zo dus jaren bezig uh... met vallen en opstaan maar eigenlijk was ik me daar helemaal niet van bewust. En het is pas vanaf mijn nieuwgeboren worden dat ik ook kan zien van... die kwetsuur kan ik genezen. Dat is nu de opdracht, genezen van die kwetsuur zodanig dat de krachtbron van mijn leven door kan stromen, helemaal. En daarbij is de heler, de helper heel belangrijk.*

Interviewer: en naar aanbidding toe dan (?), op de eerste plaats (?)

*Lieve: iemand van Nazareth. Die was niet gekwetst. En die had (camera zoomt meer in op Lieve) en die had een ... een ... *zucht* ja, een harmonie in zich, harmonie die gewoon de relatie was tussen de Vader en hem, de liefde tussen de vader en hem, maakte dat hij harmonie was en ook rondom zich harmonie kon creëren. En het is die weg die hij toont, zo kan je leven, en niet anders.*

achtergrondmuziek start – spiritueel Aziatisch

Overgangsbeeld van rechts naar links

Huiskamer - eetkamer

Beeld van brood, dat lieve neemt en vervolgens op tafel zet. Aan tafel zitten twee personen (vermoedelijk haar zoon en dochter). Lieve zet zich erbij. Ze beginnen het brood te eten. Ze babbelen en eten. Haar zoon kijkt kort in de camera en eet verder.

Overgangsbeeld van rechts naar links

Huiskamer – interview

Beeld van Debruyne die frontaal naar camera zit, hij is tot z'n knieën zichtbaar, Er staat een bos rozen rechts van hem.

Interviewer: Daarstraks zei u dat toen de kinderen klein waren, uw man niet zoveel thuis was omwille van het werk. Dat u daar in de opvoeding toch vaak alleen stond. Hoe was dat verdergegaan, de relatie met uw man.

Beeld van Lieve in de zetel, tot knieën zichtbaar, bos rozen links

*Lieve: Eigenlijk is ieder zich gaan toespitsen op z'n eigen taak. En we zouden dat eigenlijk ook een manier van vluchten kunnen noemen. En dat is het domein waar ik mij veilig voel en het werken buitenhuis is het domein waar hij zich veilig voelde. Maar op die manier gebeurt ook eigenlijk... alle... heel belangrijk iets zo... wat verstikkende gevolgen heeft, namelijk je vervreemdt van elkaar, je wordt eigenlijk een stuk vreemde voor elkaar en dat is jammer... want... hoe kun je dan nog echt communiceren? Wat betekenen je dan ook nog voor elkaar? En het is ook heel dat proces dat mij doen de vraag meerdere keren heeft doen stellen: 'Is het niet zinniger om met die relatie te stoppen? Want wat heb ik eraan? Ik word niet gehoord', maar hij wordt ook niet gehoord, maar dat doe je allemaal niet met opzet, maar vanuit ook, die kwetsuur en vanuit heel veel onmacht. Ik wil wel bij de ander, maar de ander heeft zich gepantserd en ook ik had een muurke *vormt muur met handen rond zich* rondom mij gebouwd, zodanig dat je eigenlijk niet bij elkaar kunt. En dat is jammer en dat zorgt dus voor heel veel pijn en verdriet. Maar ik zie dus heel veel mensen rondom mij vluchten en ja.. ik denk dat ieder daarin z'n verantwoordelijkheid moet nemen. Maar ik zag niet of beter gezegd, ik zag heel*

duidelijk dat dat voor mij, of voor ons niet de oplossing was. Maar wat was de oplossing dan wel? En dat is ook een heel vertwijfelende periode geweest want niemand kan je daarin een antwoord geven. Niemand.. (Beeld op profiel interviewer, tot net onder zijn schouders in beeld, het beeld zoomt meteen traag uit) (beeld terug op Lieve in de zetel, tot onder haar knieën in beeld) het antwoord moet je zelf vinden. Ik herinner mij nog dat iemand met gezag tegen me zei: 'maar ge kunt scheiden en dat er dan een hele grote weerstand in mij naar boven kwam van 'nee dat is het niet', ook al stelde ik me wel zelf die vraag regelmatig van... is dat toch niet zinniger. En toch was er iets in mij van: 'nee, dat is niet de weg'. En ik ben eigenlijk heel blij dat ik toch altijd geluisterd, gevoeld heb dat diep in mij het antwoord eigenlijk juist was, maar waar dak ook van ga lopen want ja zeggen houdt ook heel wat consequenties in. Dat houdt in dat je niet op dezelfde manier kunt verdergaan, dat is geen uitweg, dat houdt in dat aanvankelijk heb ik heel veel energie gependend in mijn man te willen veranderen, want het zou toch veel simpeler zijn als hij moest zijn zoals ik wou dat hij was... Maar dat had tot gevolg dat hij nog meer vluchtte in z'n werk en... verstaanbaar *knikt naar interviewer* hé? Tot op het moment dat ik zag: er is er maar één die kan veranderen en dat ben ik... En als ik verander (beeld zoomt traag nog meer in op Lieve), dan ga ik anders met de andere omgaan, ook met hen en dat kan dus... maar dat is een moeilijke weg... maar wel een weg die de moeite waard is. Omdat ge dan niet alleen de ander verdraagt, maar ook verder draagt. En soms wel draagt en dat vind ik wel heel belangrijk. En dat heeft alles met geloven te maken. Geloven en blijven geloven in de ander, hoe anders die ook is en als je het opgeeft maar dan geloof je eigenlijk niet meer. Dan geloof je niet dat in die ander ook die kern aanwezig is. En dat die kern ook wil leven, maar alleen maar kan leven als er ruimte is en een stuk vrijheid om ook stappen te durven en te kunnen zetten en dat het... allez... naar mijn gevoel het formidabele van het ontdekken van die dingen zo. Je kan wel lectuur... je kan wel lezen ofzo, maar dat is niet hetzelfde als je het beleeft. Dat is van heel groot belang, voor mij althans toch. En ik zie dus dat door aan mezelf te werken en meer mezelf te worden dat ik ook de ander kan uitnodigen zichzelf te zijn. Nu is dat allemaal heel schoon, maar dat is niet iets van 48 op 48 uur. Dat is iets met vallen en opstaan en met twijfelen en God weer vragen stellen enzo, maar zelfs dat kan. Het is ook krediet kunnen geven aan elkaar en dat is toch wel heel belangrijk. En ik weet voor mezelf... moest ik zijn gaan lopen dan was dat allemaal niet mogelijk geweest. Dat denk ik niet, nee.

Rustige achtergrondmuziek start

Overgang rechts naar links

Buiten bij het water en de boten

Camera gaat van links (water en boten) naar de oever en het pad dat ernaast loopt. Op dat pad lopen Lieve en dezelfde drie personen uit het laatste beeld uit de eetkamer richting de camera en erlangs. Ze kijken niet in de camera.

De muziek wordt luider, de eindgeneriek wordt ingezet (tekst):

"Dit was

een programma van

PHILIP DEBRUYNE S.J.

In gesprek met

LIEVE VELTMANS – DE CLEENE

m.m.v.

MIRESE HENS

GUY LEGRELLE S.J.

ANN DE BILDE

En het BRT-personeel

Productieleiding: RENE BODSON

K.T.R.O.
Postbus 13
1040 Brussel
02-735.48.49"

Studio

Emmy Cassiman: Zoals gewoonlijk kan u van dit gesprek de tekst of de videocassette bestellen. Wil u de tekst, dan stuurt u ons gewoon 39 frank postzegels. Wilt u de cassette, wel dan belt u ons of dan schrijft u ons. Zondagavond hoort u ons zoals gebruikelijk op BRT 1 op de radio om 7. Woensdag AS is onze kerkwerfploeg op post om 7u 's avonds op BRT TV1. Zij starten dit jaar op verplaatsing, in West-Vlaanderen. Binnen 14 dagen loopt onze reeds langer aangekondigde reeks, het klokhuis van start. (beelden van Klokhuis)

[647, 1988] Kruispunt

Opmerkingen tijdens transcriptie

- Terugkomende beelden
 - Beeld 1: Delbeke rechtscentraal in beeld, richtend naar links naar de oude voorzitter, tot de ellebogen in beeld.
 - Beeld 2: Beeld op beide gasten
 - Beeld 3: Debroei komt in beeld tot z'n ellebogen, kijkend naar Delbeke, links centraal
 - Beeld 4: Beeld links Debroey in profiel kijkend naar Delbeke, rechts Delbeke frontaal, richtend naar Debroey

Transcriptie

Begingeneriek

Logo en muziek

Begeleid door muziek: Op een blauwe uitfadende achtergrond verschijnen de groene blokken met gele letters één voor een: K E R K. Gele blokjes vliegen in beeld met groene tekst W E R F.

Vrouwelijke presentatrice (Cassiman) (audio): Kerkwerf zesde jaargang aflevering 46, met bijdragen over de hulp van de politieke opvang van vluchtelingen,

Beeld: twee gekleurde mensen wandelend op een stoep (foto)

Tekst eronder: Vluchtelingen in België

Cassiman: Huub Oosterhuis met een lezing voor bevrijdend woord in Gent,

Beeld: oudere man in een stad (foto)

Tekst: Huub Oosterhuis

Cassiman: het bezoek in ons land van de Zuid-Afrikaanse kerkleider Hurley,

beeld: kerkleider die voor een wereldkaart (aan de muur staat en de hand schudt van een vrouw) (foto)

Tekst: Bezoek Mgr. D. Hurley

Cassiman: de passietoonstelling in Hasselt en

Beeld: standbeeld en expositieruimte met werken (twee foto's naast elkaar)

Tekst: passietoonstelling

Cassiman: de aflossing van de wacht van de voorzittersstoel van het IPB

Beeld: 3 mannen aan een zijde van een tafel (frontaal naar camera), achtergrond: logo IPB

Tekst: I.P.B.-tentoonstelling

Studio

Cassiman zit rechts in beeld in een vernieuwde kerkwerfstudio. Ze spreekt de kijker frontaal aan, onder haar zijn een micro en papieren zichtbaar. Goed belicht, achtergrond zijn zwarte panelen.

*Cassiman: En naar aanleiding van de Zuid-Afrikaanse bisschop Hurley, praten we in de studio met Steven De Broei. Goeieavond *knikt naar kijker**

(haar naam komt rechtsonder in beeld, onderlijnd, linksboven zien we (montage) een prent verschijnen van een wereldkaart en de roze letters KVLV 75 op)

KVLV, het katholiek vormingswerk voor landelijke vrouwen werd op 10 maart bekroond met de staatsprijs voor socio-cultureel werk. En wanneer levensstijl en cultuur van vrouwen op het platteland zo sterk ontwikkeld is, is dat voor een goed deel te danken aan het KVLV-vormingswerk. Onze felicitaties.

Gevel

Beeld: gevel met ruit in, persoon met roze trui hangt uit het raam en leest een boek/tijdschrift. Beeld zoomt uit tot we heel het gebouw/kasteeltje zien. Ook de straat komt in beeld, auto's zoeven voorbij.

Cassiman (audio): De vluchtelingen die ons land om politiek asielvragen brengt men eerst zoveel mogelijk onder in het klein kasteeltje. En in meer dan de helft van de gevallen moeten de aanvragers ons land weer verlaten of worden ze niet aanvaard. Maar ook de plaatsing van hen die wachten op papieren is een moeilijke zaak en daarom heeft de overheid een spreidingsplan ontworpen.

Beeld: zwart scherm met titel 'Spreidingsplan'. Verschillende stukken tekst verschijnen naargelang ze door Cassiman benoemd worden:

België: 40 000 vluchtelingen

1987: 6000 nieuwe aanvragen, 2500 kans op erkenning

Steden en gemeenten

OCMW

Cassiman (audio): In België wonen momenteel 40000 vluchtelingen. In 87 kwamen er nog eens 6000 asielzoekers bij. En van die 6000 zijn er ongeveer 2500 die kans maken op erkenning en definitieve opname. Het spreidingsplan vraagt alle gemeenten steden om een aantal vluchtelingen in te schrijven zodat het OCMW hen officieel kan steunen.

Cassiman zit rechts in beeld in de kerkwerfstudio. Ze spreekt de kijker frontaal aan, onder haar een micro en haar papieren. Goed belicht, achtergrond zijn zwarte panelen. Links in de hoek een prentje gemonteerd van een huis dat vanachter een ijzerdraad hek wordt gefilmd.

Cassiman: Caritas internationaal hulpbetoon steunt dat spreidingsplan en het doet een oproep tot de christenen om gemeenten en OCMW te helpen bij het onthaal van vluchtelingen. En Kerkwerf ging op een paar plaatsen kijken hoe dat in z'n werk gaat.

Beeld op huis van buiten

Gefilmd vanachter een hek met ijzerdraad.

Mannelijke presentator audio: Een onopvallend hoekhuis in de wat in deze buurt niet direct opvalt, rijke gemeente Edegem.

(beeld: camera gat de trap op naar boven en door een hal)

stille Afrikaanse muziek op de achtergrond

We brengen een bezoekje aan Joseph, Joseph is één van die 6000 vluchtelingen die in 1987 politiek asiel kwam zoeken in ons land, voorlopig zonder vooruitzicht op succes. In het kader van het spreidingsplan kwam hij terecht in de gemeente Edegem. Men rekent dat een gemeente per duizend inwoners een vluchteling kan voorthelpen.

(Beeld: we zijn kamer binnengegaan waar Joseph aan een naaimachine werkt)

Interviewer: Hello! You are a tailor?

(Joseph, een zwarte man, keert zich richting camera, hij spreekt de interviewer aan (links), het naaimachine blijft rechts in beeld. Joseph z'n naam komt rechtsboven in witte letters in beeld)

interviewer: What are you doing here?

Joseph: I'm a political refugee.

Interviewer: From what country?

Joseph: From Ghana.

Interviewer: Uh... since ... How many time are you living here?

Joseph: I'm living here one year, four months.

Interviewer: And uh... What about het future?

Joseph: In future... uh... Now I have problems in my country and I've come here to seek for refugee, so if the government accept me, I can know what I will do. But fort his moment, I cannot do anything.

Interviewbeeld man linkscentraal in beeld, kijkt naar rechts (interviewer), goed belicht (gans de ruimte), achtergrond: schilderwerk. De man is tot zijn bovenarmen in beeld. Zijn naam verschijnt in beeld rechtsonder: Marinus Van Tetering.

Marinus: Stel je voor dat je zelf als vluchteling komt in een land gelijk Iran in een klein dorpje of een gemeente of in Ghana en je hebt pas je eigen land verlaten, familieleden enzovoort. Je komt daar in een totaal onbekende wereld, waar je niets weet, (beeld wordt nog meer op hem ingezoomd) niemand kent, ...nu op dit moment is het ook wel erg belangrijk dat je eerst weet van: zijn er hier eigenlijk mensen die aan mij een huis willen verhuren en zo ... ik kan een huis krijg aangeboden via een OCMW en wat dan ook, dan stellen zich nog een aantal grote vragen

Afrikaanse muziek Verschillende beelden van Joseph die naait aan de naaimachine.

Joseph (audio): At first I was in Brussels, from there I came to Antwerp.

(interviewbeeld op Joseph, centraal, hij kijkt naar links, witte achtergrond)

*Joseph: I've been in Antwerp for four years, without any help. When I came to Edegem, (nog meer ingezoomd op hem, tot net onder z'n schouders is hij in beeld), I went to OCMW, from there, they call a certain man from Edegem, but I cannot pronounce the name very well, *grijnst* so I will say it like that. The man came and took me to his house. By thirty minutes time, they called him again that I have to go back to Antwerp, so in fact I was very sad, even I nearly cry.*

(beeld op Joseph z'n handen die stikken aan de naaimachine+ andere beelden van joseph die naait)

Presentator (audio): Joseph heeft geluk gehad. Lekenpastoor Carl Dewachter overtuigde met z'n pastoraal team, de OCMW-mensen van Edegem om de jonge Ghanees te helpen. Dat is ondertussen gebeurd.

Interviewbeeld, man voor kunstwerk op de achtergrond, linkscentraal, kijkt naar rechts, tot midden bovenarm in beeld. Goed belicht (ganse ruimte). Z'n naam verschijnt meteen op het scherm rechtsonder: Karl de Wachter lekepastor Edegem.

De wachter: De vraag is gesteld van wat kunnen wij doen uh met die mensen uh kunnen wij als parochie een uh voorlopige oplossing zoeken van die mensen? (beeld wordt traag nog meer op hem ingezoomd) Toevallig hadden wij, dat was in de vorige vastenperiode, de affiche hangen 'Broederlijk Delen' met de slogan erop 'Ik was vluchteling en je hebt mij niet opgenomen'. Dat leek ver van mijn bed, maar dat kwam dus op die moment heel dichtbij en we moesten een stuk consequent zijn en we konden daar niet onderuit.

Beeld op poster van Broederlijk Delen. 'Wij zien uit naar land maar worden teruggestuurd'

Presentator (audio): Het pastoraal team zorgde voor onderdak. Vervolgens werd Joseph ingeschreven en bijgevolg kon hij rekenen op een bestaansminimum van het OCMW.

Interviewbeeld Martinus

Marinus: Dan nog is het dus dikwijls zo dat taak van het OCMW in de feiten zich tot deze dienst beperkt: het aanbieden van financiële middelen en het aanbieden van huisvesting, maar in het contacten leggen met die mensen, in het luisteren naar hun noden, eventueel psychische spanningen die zijn meemaken op gebied van hun erkenning, dat is iets waar een OCMW qua taken en qua ingesteldheid niet voor uitgerust is.

Beeld buiten natuur, akkers, gracht *achtergrondmuziek: mannelijk Afrikaans zingend koor*
Presentator (audio): Gooreind, sommige horen liever Wuustwezel, ligt in het Noorden van de provincie Antwerpen, wie had hier ooit vluchtelingen verwacht? (beeld op dorp en kerk van Wuustwezel, beeld op 2 zwarte mensen (man en vrouw) die over straat wandelen) een soortgelijk verhaal als dat van Joseph vertelt ons Kofi. Vanuit Ghana is hij vanuit het klein kasteeltje tenslotte bij het OCMW van Gooreind terechtgekomen. Z'n vrouw, Agnes, is hem later nagereisd. Het OCMW deed een beroep op enkele Broederlijk Delen-medewerkers voor hun opvang.
Beeld van Kofi en Agnes die deur van woning binnengaan.

Interviewbeeld Kofi, centraal, goed belicht, kijkend naar rechts. Achtergrond is raam met bomen achter. Z'n naam 'Kofi' verschijnt bovenaan rechts in beeld. Spreekt Engels met een sterk accent.
Kofi: *The difficult point is that it has been... it has kept so long and My situation... the community have become (onverstaanbaar). Says I am fixed at the point I don't do anything. And I am still uh appealing to the commissioner to speed up ... (onverstaanbaar) to put me at the right place.*

2

Interviewbeeld twee vrouwen, met armen gekruist, centraal, kijken naar links, slecht belicht, achtergrond = druk behangpapier. (titel: Mieke, Broederlijk Delen) (titel: Lieve, Broederlijk Delen)
Mieke: *Wij zijn dan onmiddellijk met enkele mensen bij elkaar gekomen, wij hebben er geen gras over laten groeien, bij hen binnen gestapt, bij de Ghanezen zelf en we zijn op informatieronde gegaan.*
Lieve: *Ja dan hebben we gesteld wat hun voornaamste noden waren zo, waar wij mee konden helpen, ook wie zij waren om hun bekend te maken in het dorp en dan hebben wij dadelijk een brief rondgestuurd bij de mensen van het dorp, ook om een stuk angstig vooroordelen zo te minimaliseren en dan ook te vragen naar materiële hulp en hen ook uit te nodigen naar een informatieavond.*

Beeld interview: Kofi en Agnes in rode zetels (helemaal in beeld)
Presentator (audio): *Deze informatieavond moest heel wat praktische vragen zoals het taalprobleem oplossen.*

Beeld interview: Kofi centraal, frontaal apart
Kofi: *The Catholic has started with us to learn the language, every Sunday afternoon, we have classes of the language and we are picking it up*

Interviewbeeld Mieke en Lieve
Mieke: *Spreek ze in de winkel aan, wijst hen ergens de weg en stap binnen.*
Lieve: *En vraag aan hen of ze mee naar de winkel gaan, want al die producten voor hen, ze zijn onbekend.*

Interviewbeeld Martinus, tot net onder de schouders is hij in beeld
Martinus: *Het belangrijkste daarin dus is dat wij als geburen goede contacten hebben want die mensen die zoeken communicatie en omdat ze juist niemand kennen. En dan is het dus wel erg belangrijk dus dat er goede geburen zijn die... of ze nu goed of slecht hun taal kennen, dat speelt geen rol, als de wil er maar is om in feite de contacten te leggen.*

3

Beeld van Agnes aan klein tafeltje met twee kinderen (meisjes), druk behangpapier op de achtergrond
Agnes: **gericht op de kinderen* You read the English and you read the Flemish**
Meisje: *yeah...*

Beeld ingezoomd op meisje, kijkt twijfelachtig naar ander meisje en begint te lezen.

Presentator (audio): In het noord-Antwerpse Goorijns ontbreekt die wil blijkbaar niet. Prettige vaststelling daar is trouwens de Engelse les die Agnes wekelijks geeft aan een aantal kinderen.

Beeld van Agnes die een zin voorzegt (How old are you?) het meisje zegt het na (Agnes: yes)

Studio

Cassiman (zelfde beeld)

Cassiman: Met deze folder doet Caritas Internationaal hulpbetoon een oproep om mee te helpen aan de opvang van politieke vluchtelingen. En u vindt hierin alle nuttige informatie en adressen. U kan deze folder gratis aanvragen op ons adres (Het adres scrolt van rechts naar links in beeld) KTRO Postbus 13, 1040 Brussel.

In Turnhout zet men nog een stap verder en daar belegt men voor een vormingsavond voor mensen die vluchtelingen helpen of willen helpen, afspraak in Turnhout in de Stationstraat 75 op dinsdag 19 april om 8 uur 's avonds. (Beeld met informatie van de vormingsavond).

Beeld terug op Cassiman

Cassiman: Het IPB hield eind februari zijn wintervergadering voor de eerste keer onder de nieuwe leiding van voorzitter Agnes Pas.

Beeld van flashy achtergrond, rechthoekige foto van Ilgoo van IPB en eronder in tekst Interdiocesaan Pastoraal beraad. Gevolgd door beelden van overleg in het IPB

Cassiman (audio): Het IPB of het interdiocesaan Pastoraal beraad werd in 1970 opgericht als inspraak orgaan van de Vlaamse kerkgemeenschap en telt 124 leden. 9 jaar lang, van 87 tot 88 was Aurélien Thijs (beeld op Aurélien aan micro's, uitgezoomd: aan micro bij de paus) voorzitter van het IPB. In mei 85 hield hij een toespraak tot de paus in de Antwerpse kathedraal en zo werd hij ook over onze grenzen bekend. Als IPB-voorzitter wordt hij opgevolgd door Agnes Pas (beeld op Agnes in een interview van vroeger op Kerkwerf) die vier jaar geleden onze gast was in Kerkwerf. als schrijfster van het boek 'De levensboom' dat ze geïllustreerd had met eigen schilderwerk.

Beeld: Cassiman in profiel in studio aan de tafel het dichtst bij de camera, maar verder op de achtergrond is er nog een tafel, waar 3 mensen aan zitten. Cassiman draait zich en richt zich tot de huidige camera: *En in de studio praat Geert Delbeke met de uittredende en met de nieuwe voorzitter.*

Interview in studio

Beeld: Delbeke rechtscentraal in beeld, gericht naar links naar de oude voorzitter, hij is tot de ellebogen in beeld. (beeld 1)

Delbeke: Meneer de Tijs, oud-ipb-voorzitter, maar eigenlijk toch bedrijfsleider want IPB-voorzitter zijn dat is een vrijetijdsbesteding of een vrijetijdsjob.

Beeld op beide gasten (beeld 2)

Tijs: Dat is volledig vrijwilligerswerk ja...

(beeld 1)

Delbeke: Vraagt veel tijd?

(beeld 2)

Tijs: Heel veel, ik heb dat kunnend oen omdat mijn vrouw daar ook veel aan meegewerkt heeft.

(beeld 1)

Delbeke: Mevrouw Pas, hoe verdient u de kost?

(beeld 2)

Pas: Ik ben voltijds verbonden aan het centrum voor christelijk vormingswerk voor Antwerpen eigenlijk zou je kunnen zeggen. En dus, dat is mijn betaalde job en dit van IPB komt er nu bij, in mijn zogezegde vrije tijd.

4

5

*Delbeke: In uw zogezegde vrije tijd... *bevestigend* meneer Thijs (beeld 1) is er een verschil tussen het IPB in 79 toen u voorzitter werd en 87-88 toen u het voorzitterschap neerlegde?*

Beeld enkel op Thijs

Tijs: Wel ik geloof wel dat er een onderscheid is tussen de periode ervoor, waar in de eerste jaren na het concilie men druk (naam komt in beeld: Aurelien Thijs, oud-Voorzitter IPB) gewerkt heeft om nieuwe ideeën samen te schrijven en te denken en te formuleren voor onze Vlaamse kerk. En dat was heel belangrijk. Dat zijn teksten waar we nu nog mee werken, maar die volgende periode heeft dan de kans gezien om die ruimer te verspreiden, met een ruimer publiek in contact te brengen ook en open te trekken naar die Vlaamse kerkgemeenschap

Delbeke: de representativiteit is groter geworden? (beeld 1)

Beeld op Thijs

Thijs: Ik meen dit zeker te kunnen onderschrijven, ja.

Delbeke: Met de keerzijde van de medaille? Sommige mensen doen niet meer mee?

Thijs: Dit heb ik ook meegemaakt ja, er zijn groepen die afhaken, een groep die denkt dat de kerk zomaar een democratie is, wat ook niet is. Er is een groep die vindt dat we er nog al een gang mee gaan met de kerkgemeenschap. Dit zijn zowat de twee uiterste groepen, maar binnen de vergadering zelf, in de ledengroep, zijn deze ledengroepen ook aanwezig en vertegenwoordigd en hebben ook een stem.

Delbeke: (Beeld 1, Delbeke gericht naar Pas) Mevrouw Pas, kiest u voor die lange moeizame weg dus gesprekken voeren en in de hoop dat het ooit tot iets leidt?

*Pas (centraal tot boven ellebogen, kijkend naar rechts naar delbeke): Ik denk dat als je voorzitter wordt, dat je dit van tevoren (Delbeke: u bent verkozen hé, verkozen?) *knikt* verkozen, dat je dit van tevoren weet, dat je voor een langzame weg van samspraak, van overleg, van dialoog, van zoveel ogen meenemen wat overal leeft in de Vlaamse kerkgemeenschap. En dat komt dan wat samen bij die 120 mensen die dan eigenlijk bepaalde problemen samen gaan bespreken. WE proberen daar dan ook een aantal conclusies uit te halen en zo... dus dat is een langzaam en moeizaam werk.*

(beeld 1 naar pas)

Delbeke: Dat ver weg, niet van ons bed, maar van onze parochie, van ons dagelijks leven gebeurt, en dat is normaal in zo'n overlegorgaan.

Pas: (tot onder schouders links centraal in beeld) Ik denk van wel, ik denk dat eh... op elk niveau zijn er verschillende overlegorganen ontstaan, ter plaatse in de parochies, decanaal en in een bisdom en ik denk ook dat het zo werkt, dat niet alle mensen geïnteresseerd daaraan zijn. Dus wij moeten dat nemen denk ik, ook al is die doorstroming fel verbeterd. Aan de andere kant moet ik toch zeggen, dat ikzelf verrast ben geweest, van de bekendheid die het IPB toch ondertussen verworven heeft. Dus ik ben er wat door overrompeld geweest (Delbeke: toen u voorzitter werd verkozen), ja, door allerlei vragen van groepen, van individuen, van organisaties om contact te nemen, om naar hen te luisteren enzovoort.

(Beeld 1, kijkend naar Thijs)

Thijs: Kijk het is niet onze opdracht ook om naar het kerkvolk (beeld op Thijs centraallinks naar rechts gericht (delbeke) toe en daar volledig middenin te gaan staan. Maar het is wel een taak om te luisteren, om te weten wat daar leeft, om dit samen te brengen in een advies naar de bisschop.

Delbeke: Nu, Thijs, advies aan de bisschoppen, (beeld links in profiel de twee gasten, pas een beetje verscholen achter Thijs, rechtsfrontaal Delbeke die de gasten aankijkt) nog andere voorbeelden van de efficiëntie van het nu van het IPB?

Thijs: (beeld op Thijs tot boven ellebogen) Ja, ik geloof dat in die periode wij vooral een goede kans gekregen hebben en ook genomen hebben met het pausbezoek. Dat we daar toch duidelijk hebben kunnen uitspreken wat een grote meerderheid binnen de Vlaamse kerk voelt rond z'n eigen 'kerk zijn' en 'kerk beleven'. Dit was heel belangrijk. De volgende wat wij nu aangevoeld hebben met de synode,

die precies ging over de verantwoordelijkheid van de leek in Kerk en Wereld, de laatste synode. Daar was het toch wel ook duidelijk dat de tekst van de kardinaal mede gedragen werd of geformuleerd werd vanuit aanbevelingen die PB, het viel op dat bij de giering, bij de kardinaal praktisch alle groepen mee die aanbevelingen hebben onderschreven. Dit betekent toch dat je een zeker vertrouwen krijgt.

Delbeke: Ja... (beeld links in profiel de twee gasten, pas een beetje verscholen achter Thijs, rechtsfrontaal Delbeke die de gasten aankijkt) nog andere functies? Waarvoor dient dit IPB (gericht naar Pas)

Pas, tot onder schouders alleen in beeld: Ja ik denk dat Aurélien (Thijs) het al gezegd heeft, de belangrijkste functie volgens mij is die die... dat overleg en opinievormend ook, ik denk dat het ook... het IPB een taak heeft om wat leeft in de kerkprovincie, zoveel mogelijk in doorstroming, in alle richtingen wat door te geven aan mekaar en in gesprek te brengen.

(Beeld 1)

Delbeke: Ja, de tijd van de inspraak schijnt een beetje voorbij te zijn in de kerk. Het IPB zal blijven... *doet vooruitduwende vuistbeweging* ?*kijkend naar gasten*

(beeld op Thijs)

Thijs: Ik geloof dat het motor zal blijven in die kerk. Dat wij de functie hebben van dit op gang te houden en van dit overleg door te zetten. Tot en met de plaatselijke pastorale groepen... eigenlijk het hele godsvolk, alle leken moeten hieraan gaan meewerken. (ondertussen veel 'uhu' van Agnes)

Beeld 2

Agnes: Een beetje een platform zo, zou ik zeggen, waar veel leken vandaag zowel wat aan kwijt kunnen, maar vanuit ook wat kan vertrekken, zou ik zeggen.

Beeld 1

Delbeke: Uh, geeft de ex-voorzitter een goede raad mee aan z'n opvolgster?

Beeld 2 (Thijs kijkt Agnes aan, Agnes kijkt voor zich uit)

Thijs lacht

Thijs: Een goede raad? Uh ... *richtend op Agnes* Ik zou zeggen, blijf er kalm bij en rustig en probeer u niet te laten uit mekaar halen door de meest verscheidene strekkingen en meningen uh... (Beeld van enkel op pas gericht naar links naar enkel op Thijs gericht) probeer daar uh.. te zoeken naar een goede weg voor onze Vlaamse kerkgemeenschap, daar wat bij te helpen...

Beeld 2

Agnes: Ik heb al ondervonden dat dat een hele goede raad is.

Thijs en Agnes lachen

Beeld 1

Delbeke: Ja, Kerkwerf sluit zich daarbij aan. Mevrouw Pas, u zal geen tijd meer hebben om boeken te schilderen, te tekenen en te schrijven?

Pas: (beeld op enkel haar) Er zal niet zoveel tijd meer overblijven, maar uitgesteld is niet verloren, waarschijnlijk komt er wel een tijd wanneer het weer wat meer kan.

beeld links in profiel de twee gasten, pas een beetje verscholen achter Thijs, rechtsfrontaal Delbeke die de gasten aankijkt

Thijs (naar Agnes): Bedankt, veel succes. *Agnes knikt en lacht vriendelijk met mond dicht* *Delbeke lacht naar beide gasten*

Studio

Cassiman spreekt kijker aan, frontaal in camera, rechts in beeld, tafel onder gaar in beeld

Cassiman: Bevrijdend woord, in Gent, organiseert in het winterseizoen een aantal lezingen, nu al voor de zesde maal. Laatste spreker voor dit seizoen was de Nederlandse, religieuze dichter Oosterhuis.

Gent

Beeld: blauw bord met witte letters op perron in station Gent: 'Gent-Sint-Pieters'

Beeld op trein die aankomt, vrouw staat rechts in profiel in beeld, kijkend naar de trein die voorbijrijdt en stopt. Wanneer de trein tot een stop komt, loopt ze snel naar de dichtstbijzijnde deur. Daar staan al een aantal mannen te wachten.

Cassiman: En Kerkwerf wachtte hem op in het Sint-Pietersstation van Gent

Interviewbeeld op perron, rechts zien we een klein stuk van de interviewer, Oosterhuis is centraal links in beeld en kijkt naar rechts (interviewer). Hij knijpt z'n ogen wat toe want de zon schijnt fel op hem. Hij is tot z'n ellebogen in beeld)

Interviewer: *Meneer Oosterhuis, welkom in Gent. Kom je vaker naar Vlaanderen?*

Oosterhuis: *Uhm... laatste jaren niet, maar dat is omdat ik het te druk heb in Amsterdam.*

(Interviewer: ja..) (Beeld zoomt traag in op z'n gezicht) *Ik ben in de jaren 80, veel geweest.* (beeld van jongen die richting deur van trein loopt, waar conducteur bijstaat, net op tijd.)

Interviewer: *Waarom dan precies?*

(beeld op Oosterhuis)

Oosterhuis: *Nou, omdat... als mij men uitnodigde, ik dat prettig vond om daar een aanleiding in te zien om wat rond te kijken, ik euh... (Interviewer: maar als kunstenaar...) leer altijd veel Nederlands. Ja zeker, daar grin ik om omdat u denk dat dat niet waar is wat ik zeg of omdat ik een grappe maak, maar da's helemaal niet waar. Er is hier een ongelofelijke levendige taaltraditie die door Nederland natuurlijk niet gekend wordt en verontachtzaamd en en... een beetje belachelijk gemaakt.*

rustige achtergrondmuziek, drum, gitaar

Oosterhuis stapt samen met een man naast hem de trappen van het perron naar de centrale gang af

Beeld van de Korenmarkt. Beeld van de Sint-Niklaaskerk dat geleidelijk gaat naar twee mannen die aan de brug balustrade staan. De twee mannen zijn de interviewer en Oosterhuis.

Interviewer: *Huub Oosterhuis, een lied? Hoe ontstaat dat? Kan men daar iets over zeggen*

Interviewbeeld met Sint-Niklaaskerk en Korenmarkt op de achtergrond. Linkscentraal de interviewer links gericht naar hem, Oosterhuis centraalrechts frontaal voor ons, pratend tegen interviewer, tot ellebogen in beeld. Zijn naam komt in beeld in witte letters 'Huub Oosterhuis'.

Oosterhuis: *Meestal ontstaat dat in de marge van de Bijbel. Dus als ik met de Bijbel bezig ben, probeer ik te begrijpen wat daar staat, probeer ik dat begrip in een lied neer te leggen. Allemaal liederen die gemaakt zijn uit dat materiaal, (Ver Beeld: Oosterhuis en de interviewer die aan de brug balustrade staan) uit de beelden, en de woorden van de schrift.*

Interviewer: *In nagenoeg alle kerken van Vlaanderen, katholieke parochiekerken, zingt men uw liederen en graag. Hoe vindt u dat?*

Interviewbeeld met Sint-Niklaaskerk en korenmarkt op de achtergrond. Linkscentraal de interviewer links gericht naar hem, Oosterhuis centraalrechts frontaal voor ons, pratend tegen interviewer, tot ellebogen in beeld.

Oosterhuis: *Dat vind ik leuk, dat is een compliment voor de muziek ook vooral denk ik. Dat zingen, dat gebeurt maar naar mate de melodie je meeneemt. Ik vind dat prettig, daar zijn ze voor gemaakt.*

Interviewer: **bevestigend* Daar zijn ze voor gemaakt. U preekt ook en uw laatste publicaties zijn 'Hagepreken' (beeld wordt tamelijk snel ingezoomd op z'n gezicht, tot onder schouders) en daar staat op de eerste bladzijde: een hagenpreek dat is een predicatie in het open veld in de eerste tijd van de hervorming. Is dat een parallel met nu?*

Oosterhuis: *Het is niet helemaal een parallel met nu, maar ten eerste vond ik het een leuke, prikkelende titel, die zeker in de buurt van Antwerpen zal aanspreken, maar ten tweede uhm... neem*

ik dus van de reformatie op precies, dat vernieuwende van een geloofsinspiratie en een heroriëntatie op de Bijbel, die met name in de reformatie is losgekomen tegen verstarde katholieke instituties. En opdat deze preken ongeveer beogen wat het beste van de reformatie toen probeerde los te maken, daarom heb ik dat met die titel willen aangeven.

sfeermuziek: traag, drum & gitaar

Sfeerbeelden Gent

sint-Niklaaskerk

bordje 'Korenmarkt'

het Belfort en mensen die ervoor rondlopen.

Oosterhuis die wandelt op straat, een tram rijdt langs hem, hij kijkt rond, zijn naam komt weer in beeld: 'Huub Oosterhuis uit Hagepreken'. Eerst frontale beelden, dan van de rug hoe hij wandelt op de korenmarkt. Hij steekt een zebrapad over.

Oosterhuis: Geen mens alleen weet wie God is, dat hij tegen de dood is, een god van levenden, dat de doden leven voor hem, dat weet niet ik alleen, dat wisten, meenden te weten, hadden gehoord enkele enkelingen bijeen, nu hier, dan daar, eeuw na eeuw, allen tezamen, een onafzienbare menigte onbekende bekenden. De meeste al dood en begraven, dat de dood Gods laatste vijand is, dat het ook geschiede zou als alle machthebbers van de wereld zijn weggevaagd. (Beeld op Oosterhuis die voorleest uit boek, rechtscentraal in beeld, in kostuum, blik gericht op het boekje, achtergrond zijn gevulde boekenrekken.) Dat die laatste vijand onderworpen wordt. Dan zal God alles in alle zijn.

Beeld op auditorium, camera filmt van de zijkant van het auditorium naar de voorkant. Het publiek (ook ouderen, mannen en vrouwen) applaudisseert wanneer hij 'opkomt' aan het bureau vooraan.

Presentator (audio): De naam 'Oosterhuis' deed het. De toeloop voor z'n voordracht was zo groot (camera op publiek in het auditorium dat vrijwel helemaal gevuld is met mensen) dat de organisatoren op het laatste ogenblik beslisten te verhuizen naar een groter auditorium. Zoals gezegd was de organisatie van Bevrijdend Woord.

Interviewbeeld van vrouw. Rechtscentraal in beeld, kijkend naar links (naar interviewer), tot ellebogen in beeld, extra belicht, achtergrond is publiek dat met elkaar praat op de zeteltjes, De achtergrond is grijs tegenover de fel belichte voorgrond. Haar naam verschijnt even later rechtsonder in beeld: Antoinette Van Mossevelde.

Antoinette: Bevrijdend Woord is dus een samenwerkingsverband van een aantal organisaties, ten eerste is daar ruimte. Het is een federatie van basisgroepen in Vlaanderen, anderzijds is daar IPG, dat is een organisatie van priesters in het Gentse en dan is er het KUK, de universitaire studentenparochie in Gent.

Interviewbeeld van man. Linkscentraal, kijkend afwisselend naar onder en naar de interviewer, tot ellebogen in beeld, extra belicht, achtergrond is publiek dat met elkaar praat op de zeteltjes, achtergrond is grijs tegenover de fel belichte voorgrond. Haar naam verschijnt even later rechtsonder in beeld: Guus Snijkers.

Guus: Wel het bevrijdend woord is een aantal jaren geleden van start gegaan, bedoelde voornamelijk een stuk bevrijdingstheologie op een eenvoudige manier te brengen bij het grotere publiek van gelovige mensen.

Beeld op Oosterhuis di vooraan voorleest uit van een blad. Hij kijkt afwisselend het publiek aan. Witte tekst verschijnt op het beeld rechtsonder: 'Van Anton Van Wilderode, uit "Dorp zonder Ouders"'

Oosterhuis: Als krijgt gebleekt, het linnen aan de draden, uit alle ramen van de huizenrijen geweld van reukwerk, tijd en specerijen. De Wolken met wit onweer opgeladen. Het graf een open kamer, al geledigd en leerlingen die bij elkander zaten, éénsklapstevoorschijn en in alle straten.

Studio

Cassiman in de studio, rechts in beeld, camera aansprekend. Ze heeft een boek in haar handen.

Cassiman: De titel van de lezing van Huub Oosterhuis was: 'Schoonheid en gerechtigheid'. Bevrijdend woord publiceert de tekst. En een bestelling via ons adres geeft Kerkwerf graag door. (De contactgegevens verschijnen in beeld: KTRO postbus 13 1040 Brussel) Het nieuwe boek van Oosterhuis dat ter sprake kwam heet Hagepreken en is een uitgave van Ambo-Westland. Het kost 370 franc.

vrolijke muziek met drum en elektrische gitaar

Beeld op cartoon, vrouw op knieën op (preek)stoel, ze heeft een bijbel in de hand en is helemaal zwart gekleed tekst die ze zegt: 'zijn liederen zullen in de hemel komen, maar...Hij niet!'

(Tussengeneriek: letters van Kerkwerf komen in de groene of gele gekleurde vierkantjes in beeld)

Studio:

Cassiman in de studio, rechts in beeld, camera aansprekend. Ze heeft een boek in haar handen.

Cassiman: Ook in Vlaanderen lijkt er beweging te komen in de voorbereiding van een wereldwijde christelijke bijeenkomst, voor gerechtigheid, vrede en het behoud van de schepping. Op tweede paasdag belegt het bezinningscentrum van Averbode daartoe een startnamiddag. Zingen tegen de bierkaai, zo staat op deze uitnodigingsfolder naar een zangoefendag in het theologisch pastoraal centrum in Wilrijk op zondag 10 april. Dat is beloke (?) Pasen. Van 10 tot 5, boterhammen meedoen dus. Er is een parallel programma van catechetische liederen van kinderen en voor de kleinsten is er opvang.

Linksboven verschijnt een afbeelding van mensen die op een zandpad wandelen, eronder de tekst 'Jongerentocht naar Beauraing'.

Cassiman: De vijfde bedevaart naar Beauraing heeft plaats dit jaar op 23 en 24 april en van heel het Vlaamse land vertrekken er bussen, men kan nog inschrijven. Belangstellenden sturen we graag een folder.

Linksboven verschijnt een afbeelding van een cartoon van een man/jongen, linksboven de tekst 'Zaterdag 30 april'

Cassiman: En de week daarop op 30 april is het te doen in Scherpenheuvel waar de jeugdbedevaart onthaald wordt op een denderend programma in de voor – en namiddag.

Linksboven verschijnt een afbeelding van een cirkel met gele sterren en in het midden de tekst 'eurochildren'.

Cassiman: Noord-Ierland blijft op een trieste manier in het nieuws en daardoor verstaan we des te beter dat Noord-Ierse kinderen deugd hebben van een vakantie in betere omstandigheden. De organisatie Eurochildren zoekt gastgezinnen die jongens en meisjes tussen 9 en 12, 4 weken willen opnemen in de vakantie, dit van 6 juli tot 2 augustus of van 28 juli tot 22 augustus. U schrijft ons gewoon een gele briefkaart en je krijgt thuis gratis een brochure over wat daarbij allemaal komt kijken. (deze praktische info rolt ook van rechts naar links over het scherm)

Linksboven verschijnt een afbeelding van een pater/priester die geïnterviewd lijkt te worden.

Cassiman: En onze volgende Kerkwerfbijdrage werd opgenomen begin februari en is door de jongste gebeurtenissen in Zuid-Afrika spijtig genoeg nog meer dan actueel.

Beeld op man aan micro, op de achtergrond enkele mensen (twee vrouwen en een man), en affiches aan de muur 'apartheid is rotten to the core', een landkaart. Zijn naam verschijnt rechtsonder in beeld: Fons Margot, vrz Rechtvaardigheid en Vrede.

*Fons: Als euh voorzitter van euh de Vlaamse Commissie rechtvaardigheid en vrede, heet ik u hier allen hartelijk welkom op deze receptie die wij samen met euh Justice et Paix, de la Région Francophone aanbieden. My dear bishop (gericht op man in de achtergrond) or should I say dear doctor (man: doctor, yes *grappend*).*

(Beeld op zuid-afrika op de wereldkaart)

Presentator (audio): Msg. Hurley is de katholieke aartsbisschop van de Zuid-Afrikaanse havenstad Durbin. Begin februari kwam hij naar Europa om van de katholieke universiteit van Leuven het eredoctoraat te ontvangen. Voor de Zuid-Afrikaanse kerkleider was dat tevens een gelegenheid om een aantal contacten te vernieuwen en te verdiepen, hier met de katholieke organisaties die in ons land begaan zijn met Zuid-Afrika. (Beeld op al het volk die tijdens de receptie met elkaar babbelt) De muurbekleding loog er trouwens niet om.

Beeld op de muurbekleding

Vrolijke achtergrondmuziek begint

beeld van bekleding van zwarte man achter hek met prikkeldraad, links: 'Free Africa', beeld van affiche 'apartheid is rotten to the core'.

Interviewbeeld op Msg. Hurley, rechtscentraal in beeld tot onder schouders, achter hem een afbeelding van jesus met stromend bloed aan z'n handen, naar links kijkend (naar interviewer). Zijn naam verschijnt rechtsboven in beeld: Mgr. Denis Hurley, Durban.

Hurley: Yes, it's most encouraging to see the concern and to see that people are working for a just and peaceful solution to a very difficult problem, which is I suppose the last heritage of 500 years of western colonialism.

Beeld van affiche 'One christ, one country, one person, one vote'

Presentatorstem: Toch blijft het voor veel christenen een vraag of Zuid-Afrika wel thuishoort op de agenda van hun kerk.

Interviewbeeld op Msg. Hurley, Hij is tot zijn ellebogen in beeld

Hurley: well, the link is obvious, because uh... even if there may be political, economic or cultural questions, there's always the ethical or moral dimension and the church is very concerned about that, so when there's an injustice in the political field, the church cannot keep silence about it and the church must do all-in it's path to exercise mull (?) and spiritual influence in readdressing that injustice. Injustice always with ...(onverstaanbaar) suffering... and it's clear from the gospel, that Jesus was so concerned with the suffering from the people, that he passed on this concern to the church. If the church seizes to be concerned about suffering, it may as well seize to exist.

Hurley spreekt de aanwezigen aan, voor de landkaart. De aanwezigen worden ook gefilmd, ze luisteren aandachtig. Op de achtergrond horen we z'n speech vaag.

Mannelijke presentator: In zijn korte toespraak tot de medewerkers van de commissies rechtvaardigheid, vrede en Broederlijk Delen, maakte aartsbisschop Hurley een korte historiek op van

de ontvoogdingsstrijd van de zwarten in z'n land. Zijn conclusie was pessimistisch. (ingezoomd op hurley's gezicht)

Hurley: *I would say that the position in South Afrika today is that of eh... deadlock. And het deadlock is between black liberation, the movements for black revelation in South Africa and quiet resistance...*

Beeld op affiche: 'Vastenactie broederlijk Delen '88, de aarde behoort aan allen!'

Presentator (audio): *De vraag die aartsbisschop Hurley ook nu weer te horen kreeg was: Wat kunnen Christenen, naast gebed en Vasten, naast persoonlijke relaties met adressen in Zuid-Afrika, wat kunnen christenen heir doen?*

Interviewbeeld op Hurley

Hurley: *What I would say is euh... the great objective of most countries is to apply economic pressure in South-Africa, we as a bishopsconference have accepted that, we say it's justified and eh... ofcourse we are not very good at working out the details but again reversing back to what I say earlier. Our concern is the moral-ethical side, the technical details must be applied by others. And even though, I don't think that the kind of sanctions that will be applied, will be immediately effective, I don't think they can be. (Beeld op posters: vastenactie broederlijk delen en 'armen en kleinen maakt hij groot, en wij? Adventsactie welzijnszorg 87, vervolgens snel naar andere posters) At least they create and continue to intensify the climate of disapproval in South-Africa and the population can't go on forever, feeling this disapproval*

Beeld in donkere ruimte, Hurley staat naast een man. Ze schudden elkaar de hand.

Presentatorsstem: *Dit standpunt van de bisschopsconferentie van zuidelijk Afrika, werd en wordt onderschreven en ondersteund door de Belgische bisschoppen.*

Studio

6

Cassiman rechts in beeld, links van haar twee dikke boeken.

Cassiman: *Sinds de komst van Mgr. Hurley is er in Zuid-Afrika weer veel gebeurd. 17 organisaties die vreedzaam de apartheidspolitiek bestreden, zijn door de regering Mon doodgemaakt. En vorige week kreeg de katholieke krant 'New Nation' drie maanden verschijningsverbod. Van Steven Debroei kwam onlangs het tweede deel uit *wijst naar de boeken naast haar* van de geschiedenis van Zuid-Afrika.*

(Beeld: Cassiman in profiel, haar bureau links in beeld, verder een andere tafel waar Delbeke klaar zit met een man. Cassiman keert zich een kwart richting de nieuwe camera en spreekt de kijkers zo aan.)

Reden te over dachten wij om nog even te praten met de auteur.

Debroei komt in beeld tot z'n ellebogen, kijkend naar Delbeke, links centraal (beeld 3)

Delbeke: *Meneer Debroei, mag ik u feliciteren want u tweedelige geschiedenis zal binnenkort (beeld 1) in de Engelse vertaling verschijnen bij de prestigieuze University Press of America.*

(beeld 3) zijn naam verschijnt rechts in beeld 'Steven Debroey'

Debroei: *Wel dat is voor mij een grote voldoening, dat zal u wel begrijpen, ik ben in eigen land al geen populair auteur en in de Verenigde Staten heet men mijn naam nooit horen vernoemen en wat mij daaruit, mij het meest verheugt is dat die Amerikaanse uitgeverij beslissing uitsluitend gesteund heeft op de waarde van mijn werk, u weet dat ik dat opgevat heb als een reconstructie van de belangrijkste gebeurtenissen in de geschiedenis van Zuid-Afrika (Delbeke: ja).*

Beeld links Debroey in profiel kijkend naar Delbeke, rechts Delbeke frontaal, richtend naar Debroey (beeld 4).

Delbeke: Mgr. Hurley nu. Onlangs heeft men in de krant kunnen lezen bij ons dat Mgr. Hurley veel leed zou hebben veroorzaakt onder de zwarte bevolking. En elders schreef men dat hij het gewapend verzet steunt. Is dat juist?

Beeld 3

Debroey: Als men daarmee bedoelt dat er een... dat het gebruik van geweld an sich wordt goedgekeurd, dan vergist men zich of is men ter kwade rouw. Hij heeft zich daarvan uitdrukkelijk gedistantieerd zoals hij het geweld afkeurt dat door de Zuid-Afrikaanse politie en het Zuid-Afrikaanse leger wordt gepleegd. Mgr. Hurley doet eenvoudig wat van een kerkleider mag worden verwacht en verdedigt de rechten van de onderdrukten en klaagt het onrecht aan. Als die onderdrukten geen steun meer zouden vinden bij de kerkleiders, tot wie zouden ze zich dan moeten wenden? Vergeet niet dat in Zuid-Afrika de kerken behoren tot de zeldzame organismen waaraan de regering nog niet heeft durven raken.

Beeld 1

Delbeke: Ja.. beeld 3. Mgr. Hurley zei dus 'Er is dus in Zuid-Afrika tussen blank en zwart een deadlock'.

Beeld 1 Wat er de laatste twee maanden gebeurde, veranderde die deadlock?

Beeld 3

Debroey: In zekere zin wel. Maar het onderstandige optreden van de regering, het monddood maken van een hele reeks vreedzame organisaties kan ook tot een positief resultaat leiden. Het ziet er naar uit dat de zwarten eindelijk gaan proberen een betere onderlinge verstandhouding te bereiken en dat is zeer belangrijk.

Delbeke: ja. Maar van de regering uit blijft het njet, deadlock.

(beeld 1)

Debroey: Daar moet ik mee akkoord gaan. Pweta Motsepe (?) de staatspresident heeft de rassendiscriminatie die door z'n voorgangers werd opgebouwd, grotendeels afgebroken. Dat is beslist een verdienste, maar bij al de irreële voorstellen die hij de jongste tijd heeft gedaan, klinkt de bedoeling door een vorm van apartheid te behouden en vooral ook een vorm van blank overwicht of blankenheerschappij, al wordt die naam zo niet genoemd. (Beeld 4) De staatspresident weigert om te onderhandelen met de An sé leiding zolang die niet definitief afstand doet van geweld. Maar die mensen voelen niets voor eenzijdige ontwapening. (beeld 3) De staatspresident kan alleen verlangen dat vijandelijkheden onderbroken worden op het ogenblik dat men met de onderhandelingen kan beginnen.

Beeld 1

Delbeke: Ja maar die onderhandelingen wil men dus zelfs niet beginnen?

Beeld 3

Debroey: Alsinds niet op de werkelijke zwarte leiders, maar ik verwacht dat, hopelijk onder een nieuwe staatspresident, de regering zich op een zeker ogenblik zal gedwongen voelen om te onderhandelen, ook met leiders die nu nog in de gevangenis zitten.

Beeld 1

Delbeke: goed dat komt... hoe ziet u dat.. de toekomst van Zuid-Afrika

Beeld 3, meer uitgezoomd, tafel ook in beeld

Debroey: wel wat de zwarten verlangen is dat zij in hun geboorteland zouden aanvaard worden en behandeld worden als volwaardig staatsburgers en dat ze daar dezelfde rechten zouden genieten als de blanke minderheid, ook politieke rechten. Dat is toch niet onredelijk. In 1942 heeft de toenmalige eerste minister 'Jan Smits' gezegd 'De zwarte dragen ons land op hun rug' en dat is nog grotendeels het geval.

Beeld 1

Delbeke: En dus moet dat tot een zwarte meerderheid leiden of?

Beeld 3

Debroey: *Natuurlijk. Binnen afzienbare tijd is daaraan niet te ontkomen, maar ik denk niet aan een zwart blok en evenmin aan een an sé regering. Er zullen wellicht coalities gevormd worden over de rassengrenzen heen en ik neem aan dat er ook een periode, een overgangperiode zal voorzien worden.*

Beeld 1

Delbeke: *Ja maar daarvan zeggen veel mensen, dat wordt een economische... ja... knoeiboel.*

Beeld 3

Debroey: *Ik vrees ook dat een zwart machtsoverwicht nadelige gevolgen zal hebben, alsinds gedurende enkele jaren, maar het blijft een overtuiging dat een evolutie in die richting niet meer te vermijden is en indien de blanke bewindvoerders tijdig de intellectuele zwarte bij het politieke beleid van het land betrokken hebben. (beeld wordt ingezoomd op zijn gezicht) Dan zou de geschiedenis van Zuid-Afrika een totaal andere wending genomen hebben. Maar in plaats van dat te doen hebben zij een chaotische toekomst voorbereid, niet bewust, niet gewild, maar waarschijnlijk uit angst en door kortzichtigheid en ja... daarvan zullen zij de gevolgen dragen. Zij zijn daar speciaal verantwoordelijk voor en zij zullen oogsten wat zij gezaaid hebben. Daar is niets aan te doen.*

Beeld 1

Delbeke: *Bedankt voor dit gesprek.*

rustige vrolijke muziek met drum en elektrische gitaar

Beeld: cartoon van dikkere man en magerdere man.

Dikkere man met lach: 'De Zuid-Afrikaanse Bisschop Hurley is naar België gekomen!'

Dunnere man die boos kijkt: 't was geen goeie: 't was een blanke...'

Tussengeneriek Kerkwerf

Studio

Cassiman rechts in beeld

Cassiman: *Met een lied op tekst van Huub Oosterhuis en muziek van Antoin Omen kijken we uit naar morgen 'Witte donderdag' en overmorgen 'Goede vrijdag'*

koormuziek en orgelmuziek start

Beeld: jesus hoofd in een **tentoonstelling**

Beeld: Jezus met touwen rond z'n armen (beeld)

Beeld: Jezus aan kruis

Beelden: nog meer verschillende beelden van Jezus (tentoonstelling)

Studio

Cassiman in beeld: *De beelden bij het lied van Oosterhuis komen uit de unieke tentoonstelling 'Passie' die in de Generale Bank van Hasselt te bezoeken is op werkdagen tot en met vijftien april. En we wijzen er nog even op dat in heel wat steden en gemeenten stille goede-vrijdagtochten worden gehouden.*

Beeld op foto van radio met KTRC-titel

Cassiman: *Op de radio biedt de katholieke radio – en televisie u drie gelegenheidsprogramma's aan. Morgen witte donderdag, overmorgen goed vrijdag en paaszondag telkens om half 7 op BRT 1 radio.*

Beeld: beige achtergrond met foto van het klokhuis. Titel: Het klokhuis 11: woensdag 6 april '88, om 19.00 uur. BRT-TV1

Cassiman: En op tv kan u volgende week kijken naar de voorlaatste aflevering van het klokhuis, woensdagavond 6 april om 7 uur.

Studio: beeld op Cassiman rechts in beeld

Cassiman: En op dinsdag 12 april nodigt KTRO u uit naar de televisieopname hier in onze studio in Brussel voor een open studio. En wij verwelkomen daar graag groepen, geen individuele personen die die opnames willen meemaken. Het gaat allemaal door op dinsdagavond 12 april. Ons adres en telefoonnummer, dat volgt onmiddellijk. Nog een prettige avond.

Eindgeneriek kerkwerf

vrolijke muziek (drum, bas, trompet), rechts het logo

Tekst scrolt van boven naar onder over het scherm

'Dit was kerkwerf

mmv

ides callebout
mar crosseeuw
emmy cassiman
lieven van overbeke
gie mouêtre
geert delbeke

Productieleiding
René bodson

KTRO
Postbus 13
1040 Brussel
02-735.48.49'

eindgeneriek KTRO

[663, 1988] Kruispunt.

Opmerkingen tijdens transcriberen

- Terugkomende beelden
 - Beeld 1 op Delbeke centraal, kijkend naar gast
 - Beeld 2: Beeld zoomt in op VDV, tot hij alleen in beeld is
 - Beeld 3: Verbanck alleen linkscentraal in beeld, kijkt Delbeke aan

Transcriptie

Begingeneriek KTRO

1

Begingeneriek Kerkwerf

Cassiman: Kerkwerf zesde jaargang aflevering 50, met bijdragen over

Tekst: Gezin en media

Beeld van kind dat een (speelgoed)koffertje vastheeft

Cassiman: Gezin en media

Tekst: Kindvriendelijke TV?

2

Beeld van groep vrouwen die in een discussiekring met elkaar zitten.

Cassiman: De KWB-KAV-gezinswerking over kindvriendelijke televisie

Tekst: Mark Van de Voorde

Beeld van artikels met een foto van een man (wss Mark)

Cassiman: Een gesprek met hoofdredacteur van kerk en leven

Tekst: Computer en pastoraal

Beeld van man die op toetsenbord van oude computer tokkelt

Cassiman: Het gebruik van de computer in de pastoraal

En

Tekst: 'Gary Maceoin'

Beeld van man die in krantenwinkel richting camera loopt

Cassiman: Een ontmoeting met de Amerikaanse journalist Gary Maceoin

Studio:

Presentatrice Cassiman zit centraal, achter haar een houten paneel met poster aan, linksboven de zelfde poster aan een muur. Voor haar de tafel. Achtergrond lijkt een greenscreen. Cassiman spreekt de kijkers aan. Haar naam verschijnt ook in beeld 'Emmy Cassiman' in witte centrale letters.

Cassiman: Goeieavond, het nieuwe werkjaar van kerkelijk Vlaanderen staat in het teken van het gezin en om te beginnen de jaarlijkse dag van de media op zondag 25 september. Medium, meervoud media is een Latijns woord dat betekent: middelen. We gebruiken het gewoonlijk voor de communicatiemiddelen en daarmee bedoelen we op de eerste plaats de pers, film, radio en televisie. Hoe gebruiken gezinnen de media? Kerkwerf ondervroeg vier verschillende gezinnen en kreeg ook vier verschillende antwoorden.

Beeld op gezin in huiskamer. Links een vrouw met een meisje op haar schoot, rechts de man met een meisje op haar schoot. Alle vrouwen in dit beeld dragen kleedjes/rokken. Op de achtergrond een raam waar we zicht hebben op hun tuin. Rechtsonder is de microfoon zichtbaar. Hun namen verschijnen na twee seconden in beeld: Ria en Herman Verlooy-Turcksin. Ze kijken rechts van camera (naar interviewer).

3

Herman (lijkt inge oefend, geforceerd): *Wij zijn Herman en Ria en samen hebben wij vier kindjes: Tineke 9 jaar, Pieter, 7, Bieke 5 en Lientje 3 jaar. In ons huisgezin beschikken we over een normaal huistelesietoestel en een radio. Als informatie hebben we de bond 'Kerk en Leven' en nog wat tijdschriften.*

Achter de camera fluistert iemand: *welk soort?*

Interviewer: *Welk soort?*

Herman: *Vakliteratuur, voornamelijk vakliteratuur.*

Interviewer: *geen krant?*

Herman: *Soms de weekendkrant. Onze kinderen hebben wel (beeld op hun zoon) op hun kamer (beeld op meisje op schoot van de vrouw) een klein radiotoestelletje of een camcorder of misschien ook wel een platendraaier. (beeld op jongste meisje dat grijnst)*

Beeld op de kinderen die puzzels maken

Vrouwelijke presentatorstem: Kinderen moet je laten spelen, buiten of binnen. De voorkeur gaat spontaan naar bezigheden waar ze zelf iets moeten doen. Ria en Herman vinden trouwens dat je ook zonder platendraaier of televisie kan leven.

4

Beeld op Ria gericht met kind op haar schoot

Ria: Ik voel me daar niet ongelukkig in, ook niet bij het gebrek aan krant of wat anders.

Herman: Het is fijn dat dat bestaat voor de kinderen, dat wel, (beeld op Herman) maar het is geen absolute noodzaak.

Ria: Maar gelijk met alles hé, ge moet voor uw kinderen en voor uzelf doseren en zien wat ge daarmee doet. (beeld gaat rustig terug naar Ria en Herman) Wel dat is ook zo voor kinderen... met alles. Zowel met het gebruik van TV hé... we hebben maar één kanaal dat we kunnen bereiken, da's bewust gekozen, awel, ... wij hebben daar geen last van.

Interviewer: Het is een bewuste keuze, geen kabel?

Beiden: geen kabel nee...

Ria: Da's niet nodig.

Presentatrice (audio): Da's niet nodig want de kinderen zelf zorgen voor genoeg andere kanalen.

Beeld op oudste zoon die voorleest uit een boekje aan z'n broer en zus.

Beeld op Ria met kind op haar schoot

Interviewer: Problemen met televisie zijn er eigenlijk niet?

Ria: Die zijn er niet en die zijn er wel. Uhm... wij hebben ondervonden met de kinderen, ze zijn misschien wel erg gevoelig, ik weet het niet. Dat zij... bijvoorbeeld gewoon al met het kijken naar (Herman: nieuwsberichten). Ria: ja zeker naar nieuwsberichten, maar ook naar kleuterfilms enzo dat ze heel vlug bang zijn. Dus zelfs met tekenfilms, het klein beetje geweld dat daarin voorkomt. Dat is voor hen soms heel, echt angstaanjagend. Dus we moeten daar echt bij zijn anders is dat niet te doen. (beeld op jongste zoon die naast hen zit (voordien buiten beeld) en grijnst) Dat kan gebeuren dat Pieter zelfs, da's in feite degene die naar tv kijkt, maar die ook het moeilijkst of het vlugst bang is.

(Beeld op Ria met kind op haar schoot, tot onder schouders) En die dan gewoon dat zelfs niet durft afzetten en dan moeten wij dat in het oog houden en dat af gaan zetten want dat is niet te doen.
Interviewer: Wat doen jullie daarmee?

4 Ria: Daar wordt altijd over gepraat hé uiteraard, maar meestal zorgen.. uh.. proberen wij dat te voorkomen door het gewoon niet op te zetten. Wij ondervonden nu... nieuws... ja wij kijken soms graag naar het nieuws. En wanneer de kinderen dan niet in bed leggen, ja uit gemakkelijksoplossing zeg je soms wel 'kom we gaan eerst samen naar het nieuws kijken en dan ga je naar bed' zodanig dat wij eigenlijk naar het nieuws kunnen kijken, da's in feite de bedoeling. En dan is dat moeilijk want in het nieuws zie je ook geweld want dan zie je daar bomaanslagen en zie je daar vechten en zie je oorlog en dan zijn ze echt bang. En dan kan je niet zeggen van 'dat is maar film' of 'dat is zomaar, dat is met een trucje'. Want dat is echt... Zodanig dat wij nu afgesproken hebben (Knikt naar Herman) om minder samen naar de televisie te kijken want dat is niet goed voor die gasten.

Beeld van jongen die cassette vastheeft in handen.

Beeld van jongste zoon die cassette in cassetterecorder steekt en luistert

Presentatrice (audio: Beter is dit: het lijkt op het eerste gezicht een intensieve bezigheid maar in feite is het voor de kindergeest een hoogs creatieve en stimulerende activiteit.

Beeld op platenspeler met de plaat van Duimelijntje in beeld (vermoedelijk bewust met cover van de plaat naar de camera in beeld gezet), een kind luistert en kijkt terwijl naar de plaat.

Vrouwenstem: Ook voor Koen Temmerman, 7 jaar oud, is naar verhalen en sprookjes luisteren een absolute topper.

Beeld van Gezin aan een tafel. Van links naar rechts: Links: tienerdochter (armen gekruist), vader (armen gekruist), vrouw met kind op schoot, (tienerzoon). Naam komt in beeld 'Boudewijn en Lutgarde Temmerman – Vander Kerken'

5 Vrouw: Wij hebben drie kinderen dus, Ilse, Bart en Koen. Ilse 17 jaar, Bart 16 en Koen, 7 jaar. Omwille van die leeftijdsverschillen hebben wij een tweede toestel in huis gehaald buiten ons eerste Tv-toestel, dat om geluk geluk (?) voor mij in de huiskamer staat en het tweede, dat staat in een klein plaatske, eigenlijk de speelkamer, vooral voor onze Koen. (beeld op Boudewijn, Lutgarde en Koen) En ik vind het van belang dat we 's avonds nog de rust kunnen bewaren en daarom zou ik ook eigenlijk die TV uit mijne living bannen, omdat ge anders geen tijd niet meer hebt om naar elkaar te luisteren en dat vind ik echt van belang, zeker in deze tijd. Maar ja... er is al zoveel over gesproken en gediscussieerd geweest. Ik ben er mij wel van bewust dat deze tij in de maatschappij waarin we nu leven dat dat de media zijn waar we moeten mee leven en dat ze ermee moeten werken en een keuze maken en dat is eigenlijk wel het moeilijke.

Interviewer: Ja... het is nu opvallend, maar meteen zitten wij op televisie als het over media gaat?

Vrouw: *lachend knikkend* Ja...

Interviewer: Zijn er andere media in huis?

Man: (beeld zoomt meer in op hem) Ja wij hebben ook de radio uhm... uiteraard dus ook in de living. (plots beeld op dochter) Dochter, naam in beeld Ilse Timmerman: Wel radio, iedereen heeft zijn eigen radio dus hij kan luisteren wat hij wil. Daar is geen discussie over. Ja in de auto... (Lutgarde: ja en hier thuis toch ook hé Ilse). Ja als mijn radio boven opstaat en ik zet dat een beetje te luid, dan horen zij dat wel ja, ik krijg dikwijls reclamaties van 'zet uw radio stiller'. *lacht*

Beeld op enkel de vader, Boudewijn

Interviewer: Krant?

Boudewijn: Kranten hebben wij... wij hebben eigenlijk geen abonnement, wij kopen soms de Standaard. Voor mijn werk krijg ik dan wel een krant mee van op 't werk dus, maar da's een Engelse krant dus daar hebben de kinderen en m'n vrouw niet zoveel aan. Hmm... intermediaire komt er ook binnen. En dan van weekbladen... uh... hebben wij uh... Testaankoop en Knack.

Beeld nauw ingezoomd op gezicht moeder

Beeld op dochter (profiel) en vader

Interviewer: Het televisieprobleem hebben jullie opgelost dus door twee toestellen waarvan één toestel in een aparte ruimte.

Vader Boudewijn: Ja dat klopt, dat hebben we zo opgelost maar uh... het creëert zowel een bijkomend probleem, namelijk dat de tijd die gespendeerd wordt om naar TV te kijken, dat die moeilijker controleerbaar wordt.

Beeld op dochter

Interviewer: Televisie overconsumptie zeggen je ouders, jouw reactie?

Ilse: Ik vind televisie onmisbaar in de wereld waarin wij nu leven want communicatie is is is noodzakelijk, maar ik vind wel dat er veel te weinig interessante programma's zijn op televisie en daarom kijk ik ook bijna nooit. En als ik kijk dan is het naar nieuws, film en soms eens een actualiteitenprogramma dus panorama bijvoorbeeld. En euh.. das ongeveer alles want ik mis een video *ouders lachen, Ilse lacht naar ouders* Zij zijn daar dus duidelijk tegen *lachend* (beeld op vader die grijnst)

Beeld plots op oudste zoon (naam komt ook in beeld: Bart Temmerman)

Oudste zoon Bart: Mijn mening is eigenlijk hetzelfde als die van mijn zus. *lacht naar ouders* *moeder lacht op achtergrond* Dus dat TV noodzakelijk is. Ma... mama die protesteert daartegen, maar voor on... wij vinden dat interessant TV... boeiend.

Beeld op mama die pijnlijk lacht naar haar zoon.

Beeld terug op oudste zoon

Interviewer: Lees jij?

Bart: Niet veel *lacht* nee en als ik dan lees, dan is het een stripverhaal.

Beeld op mama papa en koen.

Interviewer: Er wordt te weinig gelezen?

Vader: Dat is duidelijk.

6 Moeder: Dat ze contact hebben met ander mensen, dat ze sport doen, dat ze om het even wat doen, maar gewoon altijd voor die televisie zitten te kijken, ze worden er passief van, agressief, ze ondergaan alles.

Beeld op oudste zoon Bart (hij kijkt naar de interviewer van 'kijk zie je wel dat bedoel ik')

Moeder: Er komt geen creativiteit niet meer uit.

Interviewer (naar Bart): Jij vindt dat protest onterecht?

6 Bart: Ja als er niets is op TV, dan vind ik dat protest terecht, maar als we een film aan het volgen zijn en ze zegt 'ja 't is tijd om te gaan slapen' dan staat ze op en doet de TV uit. Ja... en dan zitten wij daar in onze zetel hé, dan kunnen wij dus ook mee gaan slapen

Beeld op moeder tot net onder de schouders.

Moeder: het is eigenlijk zo: Als ik dat doe, dan vind ik dat ze langs genoeg TV gezien hebben. En als ze een programma bekeken hebben hé, afgesloten en ze veranderen dan nog eens en dan komt er een serie of om het even wat, dan vind ik: Nu is het genoeg geweest!

Beeld op vader tot net onder de schouders

Vader: Er zou moeten een afspraak gebeuren, een voorselectie gebeuren, die gebeurt door gebrek aan tijd niet en zelfs als die dat zou willen en alles op voorhand programmeren, denk ik dat dat in de praktijk dikwijls niet gaat lukken en dan gebeurt het soms wel dat – ons mama meer als ik- rond kwart na 10 in de week dat er toch nog naar iets gekeken wordt en dat we vinden dat het lang

genoeg geduurd heeft en voordat het programma beëindigd is gewoon de knop afgezet wordt. Wat eigenlijk niet zou mogen gebeuren maar ja. (Beeld wordt uitgezoomd tot ook moeder weer in beeld is, koen is weg van haar schoot). Er zijn veel zaken die niet zouden mogen gebeuren en in een spanningssituatie doe je soms bepaalde zaken die je eigenlijk niet zou moeten doen, maar dat is nu eenmaal zo.

Vader en moeder hebben nu armen gekruist

6 Moeder: Dat valt natuurlijk niet mee, maar dan wordt dat gedaan omdat hun studies eronder lijden, omdat ik vind dat ze meer tijd aan TV spenderen dan aan hun studie. Dan vind ik dat wel verantwoord dat ge zegt, 'nu is't gedaan.'

Beeld van Ilse die bedenkelijk naar de interviewer kijkt.

Beeld van vader moeder en terug koen op de schoot

Interviewer: Kan er van ergens hulp komen voor dat probleem van overconsumptie en keuze van televisie?

Vader Boudewijn: Ik denk het niet... ja op zich kunt ge dat niet gaan vragen. Ik denk dat elk gezin voor zichzelf een zeker plan moet uitwerken en een zekere programmatie moeten doen en dat ze daar zoveel mogelijk moet aan trachten vast te houden.

Beeld op oudste zoon die nog praat tegen de interviewer.

Vrouwelijke presentatrice: De discussie is nog lang niet rond, maar we luisteren nog even naar de andere media-ervaringen van twee andere gezinnen.

Overgangsbeeld naar ander gezin.

Beeld: vrouw rechtscentraal in beeld die naar interviewer kijkt. Haar naam komt in beeld, ze zit in een huiskamerzetel.

7 Vrouw: Ons gezin telt zeven kinderen, twee meisjes en vijf jongens. De leeftijd varieert tussen 25 en 17. Wij hebben geen TV. (beeld wordt uitgezoomd tot ook haar man in beeld is) Uhhmm.... Het is een bewuste keuze maar euh... elk van de kinderen heeft wel vrij vroeg een euh... eigen radio gehad met of zonder cassette recorder. En we hebben ook krant en ja... een bond en... parochieblad en verder hier en daar één van de kinderen die een eigen tijdschrift heeft.

Interviewer: Wat er op valt in uw verhaal is natuurlijk 'Geen televisie, dat is een bewuste keuze'.

Man (naam in beeld: Hugo Jolie): Dat is inderdaad een bewuste keuze en dat hebben wij eigenlijk heel vroeg bepaald toen de kinderen nog klein waren. (beeld op enkel Hugo) Je ziet het als kinderen zitten te kijken: zij worden gewoon passief en euhm... ons persoonlijke ervaring is dat je met radio bijvoorbeeld, om over een ander medium te spreken, dat men eigenlijk toch veel meer actief blijft.

Overgangsbeeld naar ander gezin.

Beeld van vrouw centraal in beeld in huiskamer, kijkend naar rechts (interviewer). De naam komt in beeld: Astrid en Marcel Van Doren – Van Doren

8 Vrouw: Ik ben Astrid, ik heb drie kinderen, drie meisjes: Tine 25, Ilse 16 en Griet 14 jaar. Als media hebben wij TV, maandag de krant, uhm wereldwijd, parochieblad, vrouw en wereld, ... ik denk dat het een beetje alles is hé wat wij nemen (gericht naar haar man die rechts – voor ons- van haar zit)

Interviewer: Ja, uh als men rond media vragen stelt, dan komt gewoonlijk levensgroot de televisie naar voor, bij jullie ook? *beeld wordt uitgezoomd tot ook de man in beeld is*

Astrid: .. Nee *schudt, bij ons niet zo, er is nochtans TV, maar nee, er wordt niet zoveel gekeken.

beeldovergang naar nieuw beeld waar ze in dezelfde positie zitten Ik heb niets opgelegd want ik vind 'iets opleggen' en zeggen 'geen tv', dat vind ik persoonlijk niet goed, omdat je het de kinderen oplegt, ze moeten het uit hun eigen kunnen beslissen vind ik en ... ze zijn nu die leeftijd nu en ik heb dat niet opgelegd... en zij kiezen zelf hun programma's en hun interesse gaat anders: muziek, Chiro,

jeugdbewegingen, zoiets allemaal. Hun inzetten voor iets anders, maar TV nee... dus in ons gezin. Mijne man kijkt wel graag voetbal, *kijkt naar man, ze lachen beiden* maar voor de rest, nee...

Studio (Cassiman centraal frontaal in beeld)

9

Cassiman: Vier gezinnen, Vier verschillende situaties en vier verschillende manieren van omgaan met de media. En opvallend is dat overal waar er gepraat wordt over media en gezin, het gewoonlijk draait om televisie. Niet te verwonderen dus dat de gezinswerking van KWB-KAV sinds twee jaar vormingsavonden opzet over televisie en meer bepaald over de vraag of televisie kindvriendelijk is.

vrolijke achtergrondmuziek

Beeld van oud TV-scherm. Op het scherm zien we een foto waarop kinderen zwaaien naar de camera. Nieuw beeld op scherm, een groepje jongeren met de tekst eronder 'De grote kindervriend?'

Beeld wordt uitgezoomd van oud tv-scherm naar zaal waar heel wat mensen (mannen en vrouwen) in een kring aan tafels zitten en kijken naar het scherm.

Interviewbeeld van vrouw centraal in beeld, kijkt naar links, tot boven ellebogen, achter haar apparatuur. Onderaan het scherm verschijnt haar naam in witte letters 'Lieve Devlieghere KAV' Lieve: Zo'n vormingsavond 'TV de grote Kindervriend', start meestal met een videomontage, die bestaat uit verschillende flitsen van kinder- en jeugdprogramma's. Ook uit programma's waar de kinderen en de jeugd naartoe kijken, maar di eigenlijk niet bestemd zijn voor hen. Zo'n avond uh... gaat dan verder door onderzoek in euh... Tv-programma's. (beelden van televisiegidsen waar telkens een pen bij ligt) Daaruit zoeken de ouders welke programma's hun kinderen vooral kijken en dan (terug interviewbeeld) gaat de avond meestal door in een discussiespel. Ik geef hen een aantal stellingen. Zij geven hun mening daarover. Zijn zij akkoord ja of neen? In verband met die stellingen?

9

Beeld op vormingsruimte. Iedereen luistert aandachtig naar Lieve.

Lieve: Dus ik herhaal de stelling: Door de TV worden de gezinnen gevoeliger voor de noden en problemen in de samenleving, dichtbij en veraf. Mag ik nu een mening. De mensen in de groep steken een rood/groen kaartje in de lucht.

Presentatrice stem: Andere stellingen waarover de groep kan stemmen of discussiëren zijn onder meer: ruzie in het gezin over keuze van tv-programma's lost men best op door de TV uit te schakelen; TV belet gesprek en contact tussen de gezinsleden (tekst op scherm: TV belemmert de communicatie in het gezin?) Of nog: TV kijken maakt kinderen geestelijk lui (tekst op scherm: Tv maakt lui?)

Interviewbeeld op andere vrouw, rechtscentraal in beeld, kijkend naar links. Haar naam komt in beeld: Rita Bolliou, tot onder haar schouders in beeld, achter haar een muur met één kunstwerk aan. Bolliou: Ik vond het echt gezellig en fijn om een keer zo'n avond mee te maken. Je hoort ook een keer anderen praten over de televisie en de belevenis met hun kinderen uh samen dus met die televisie; en ook uh ja... nu heb ik enkele suggesties mee om het een keer thuis uit te proberen hé.

Interviewer: bijvoorbeeld?

Bolliou: Uh ja dus onder andere de knop uitdraaien of het kiezen van programma's. We gaan daar nu een keer over praten.

Interviewbeeld op Gilbert Denhert (naam in beeld), links centraal in beeld en kijkt naar rechts. Zijn armen zijn gekruist. Er is een witte muur als achtergrond met kunstwerk aan, normale belichting. Denhert: Ik ben persoonlijk wel blij dat ik eens de tegenstelling van bepaalde mensen heb leren kennen

op zo'n avond. Uh... men denkt altijd dat z'n eigen die de juiste is. Maar in zo'n geval hoor je ene keer een andere man of een andere vrouw uh... hoe zij staan tegenover oudere kinderen of kleinere kinderen met tv-programma's en dat je dan wel eens uw eigen visie gaat herzien.

Interviewbeeld op Nicole Maertens, haar naam komt ook in beeld. Rechts centraal tot onder haar schouders in beeld, normaal belicht, kijkend naar links.

Maertens: ja sedert dat ik eens zo'n avond meegemaakt heb, is er werkelijk bij mezelf en voor me gezin veel veranderd qua tv, want nu begin je werkelijk te sorteren en te kijken en dat soms misschien wel tv want de oudste bij ons zou wel zeggen: 'mama ge kunt het zien hoor dat je naar zo'n avond geweest zijt want we mogen dit niet meer, we mogen dat niet meer...'

Interviewbeeld op Vic Le Comte, gezicht heel dicht in beeld, goed belicht, naam weergegeven, achtergrond is schilderwerk.

Le Comte: omdat er veel te veel uh programma's komen en het is een massa. En men niet meer weet 'naar waar gaat het naartoe'. Wat krijgen we te veel op het scherm de dag van vandaag? Is het opvoedend.

Interviewbeeld op Jeannine Olivier (rechtscentraal, kijkend naar links voor ons naar interviewer, tot net onder schouders in beeld, gezicht heel dichtbij, goede belichting, achtergrond lege muur)

Olivier: Op die avond heb ik dan ook ontdekt voor mezelf: er moeten grenzen zijn aan televisie kijken eigenlijk, dat de televisie niet op gelijk welk uur van de dag open staat. Onze Piet is 15 en nu is het vakantie ne vanmiddag ging hij naar de televisie na het middagmaal, hij stak ze aan. Dan heb ik gezegd: 'Piet, geen televisie onder de dag hé'

Interviewbeeld op Marcel Vandepitte, achtergrond is kunstwerk, centraal frontaal in beeld, goed belicht, tot onder schouders in beeld.

Marcel: Wijzelf hebben thuis geen televisie dus vooral ook omdat ik persoonlijk niet zo positief sta tegenover de televisie, dus in die zin dat ik vind dat er veel ... veel dingen op je afkomen die eigenlijk waardeloos zijn, waar er eigenlijk ook niet veel geen waarden in zijn hé. Maar eh met ie vormingsavond heb ik in die zin wel een beetje moeten mijn mening herzien dus dat er in feite toch wel enkele programma's zijn voor kinderen die toch wel goed zijn.

Interviewveld op Paula Vanroose rechtscentraal in beeld, kijkend naar links, haar naam verschijnt in beeld 'Paula VanRoose', ze is goed belicht, tot boven de schouders in beeld.

Vanroose: ik heb wel gezegd als ik thuiskwam van de vergadering of van die gespreksavond, uh.... Dat er wel veel mensen kijken naar Dallas en Dynasty en al en dat er daar geen vorming inzet, eigenlijk geen inhoud zogezegd. Het draait allemaal om geld, en nog een keer geld en luxe. En dat wij daar persoonlijk wel tegen zijn. We hebben dat ne keer besproken (afgeknipt - montage)

Interviewbeeld op Marcel Le Comte (linkscentraal in beeld, kijkend naar rechts (interviewer)) goed belicht, achtergrond is witte muur met 1 kunstwerk

Le Comte: En voor mij persoonlijk heb ik meer kritisch leren kijken naar de TV in verband met mijn gezin: welk programma gaan de kinderen bekijken en welk programma gaan wij bekijken?

Interviewer: Je bent strenger in de selectie?

Le Comte: Ja ik ga strenger zijn in het vervolg.

Interviewbeeld Annie Claeys, rechtscentraal in beeld, kijkend naar links, goed belicht, tot net onder kin in beeld (dus heel erg ingezoomd)

Claeys: Er zijn veel mensen die **lacht** durven zeggen dat zij TV niet kijken, dat hun kinderen niet kijken. Maar als je zo rondgaat bij de mensen dan zie je al van heel vroeg in de avond de TV openstaan en dan zitten de kinderen daar gewoon te spelen en die tv staat gewoon open ... ennuh... Daar geloof ik niet zo in dat er niet zoveel naar de TV gekeken wordt.

Interviewer: Dat kan problemen geven denk je?

Claeys: Ja, veel problemen vind ik.

Interviewer: welke?

Claeys: wel meestal voor die kleine kinderen dat ze naar programma's kijken die hun niet passen.

Beeld op praatgroep tijdens vormingsavond.

Presentatrice stem: Alleen al in het verbond Brugge vond de vormingsavond over kindvriendelijke televisie meer dan twintig keer plaats.

Interviewbeeld Lieve Devlieghere KAV

Lieve: Want er heerst onduidelijkheid bij de ouders, een echte serieuze machteloosheid, vooral naar de programmamakers toe en uiteraard naar de programma's, dat zij daar een vervolg naar wensten en dat staat nu dus in het nieuwe jaarprogramma onder de titel 'Dallas'. Dan gaan er opnieuw debatavonden door.

Studio

Cassiman: En rond Dallas heeft CENTRAVOC, het centrum voor arbeid en cultuurbeleid een heel vormingspakket op de markt gebracht en wij beginnen met een cassette, **neemt de cassette in haar handen en toont hem richting de camera**, een videocassette van 40 minuten over de beeldtaal over het feuilleton Dalles. De prijs is 995 franc. En wie dan in groep of met de klas wil werken **toont hem richting de camera** is er natuurlijk een begeleidingsmap 520 franc. En dan is er ook nog dit boek **toont boekje richting camera**: 'in het begin was er Dallas', prijs 390 franc. Het is een uitstekend lees- en nadenk boek over televisie ook al kijkt nu niet naar Dallas

Cartoon met vrolijke muziek

Eettafel met kind, vader en moeder, kind zit met z'n rug naar de TV die aanstaat, vader en moeder kijken naar de tv. Kind vraagt: 'Mag de TV nu toch aan?'. De vrouw zegt: 't is de KTRO!

Tussengeneriek Kerkwerf met muziek

Studio

Cassiman: De dag van de media op zondag 25 september, vestigt ook de aandacht op de eigen kerkelijke pers, radio en televisie. En deze zomer heeft het IPB het adviesorgaan van de Vlaamse kerkgemeenschap een uitgebreid document gepubliceerd met aanbevelingen aan de eigen kerkelijk media. We citeren enkele zwaartepunten: 'Kerkelijke media moeten meer werken voor de jongeren' 'er moeten meer vrouwen meewerken aan de kerkelijke media' 'er moet onderzocht worden wie nu echt bereikt wordt door media als bijvoorbeeld de religieuze uitzendingen en het parochieblad 'kerk en leven'.

Beeld van ganse studio, Cassiman aan dichtste tafel in profiel, maar kijkt nieuwe camera aan. Op de achtergrond zien we de interviewtafel waar Geert Delbeke klaar zit met en gast.

Cassiman: En in de studio praat Geert Delbeke met Marc Vandevoorde, sinds begin 88 hoofdredacteur van het parochieblad.

Beeld op interviewtafel. Links frontaal 'Marc Van De Voorde' (VDV), kijkt rechts Delbeke aan; rechts in profiel Delbeke die van de voorde aankijkt.

Delbeke: Marc Vandevoorde, de nieuwe hoofdredacteur van kerk en leven is nu een leek.

VDV: Ja.

Delbeke: Hebt u daar reacties op gekregen?

Beeld zoomt in op VDV, tot hij alleen in beeld is (Beeld 2)

*VDV: Nee, niet bepaald... en als er reacties kwamen, waren het allemaal positieve. Men denkt... dat dat een verworvenheid is toch, dat dat mag *knikt**

Delbeke: Gezin en media, de nieuwe hoofdredacteur is ook gezinshoofd?

Naam verschijnt in beeld: Marc Van De Voorde, Hoofdredacteur Kerk en Leven.

*VDV: Ja, ik ben getrouwd, heb ook twee kinderen, eentje van 3 en eentje van 6 en dat van 6 is ook aan z'n tweede mediastap toe want na beeldjes en cassetjes kan het nu al drie woordjes lezen *lacht trots naar Delbeke**

Delbeke: Eerste studiejaar, mooi.

Beeld 1 op Delbeke centraal, kijkend naar gast

Delbeke: Kerk en Leven wordt iedere week in 770000 brievenbussen gestopt, van gezinnen, maar ook van veel alleenstaande personen. Weet u nu (telt mee op z'n vingers) of kerk en leven gelezen wordt en door wie vooral?

Beeld 2

VDV: Uhm... We weten heel zeker dat het gelezen wordt, want dat... er komt nogal wat post toe sinds ik daar nu ben en vooraf eigenlijk ook al. Maar een echt cijfer hebben we niet. Een aantal jaar geleden is er een onderzoek gedaan, maar da's al zolang geleden en ik ken de cijfers niet. We zeggen altijd: we zijn gelezen door 1,5 miljoen lezen. Maar wat lezen ze dan? De intensiteit van het lezen zou eens opnieuw mogen onderzocht worden, denk ik. Toen het onderzoek gedaan werd een aantal jaar geleden, dacht men dat dit wat hoger kon. Maar ik vermoed dat dit wel al aan het beteren is. De reacties die we krijgen... Maar het is met de natte vinger ergens, zoekend.

Beeld 1:

Delbeke: Zo'n onderzoek zoals het IPB vraagt, gaan jullie dat doen?

Beeld 2:

VDV: Uh... ik kan daar niet meteen over beslissen, maar ik veronderstel dat dat wel in de komende jaren kan gebeuren, maar het zou goed zijn om de vernieuwing die we wat hebben ingezet eerst impact te laten krijgen bij het publiek en dan te kijken wat het heeft uitgehaald.

Delbeke: ja. Beeld 1 We zien dus Kerk en Leven veranderen, is dat meer dan een make-up, zit daar een visie achter en welke visie is dat dan eventueel?

Beeld 2

VDV: Ja het is niet cosmetisch, allez ook wel een beetje, het moet er natuurlijk mooi en aantrekkelijk uitzien, maar eigenlijk zit er toch een stuk visie achter in di zin dat ik dacht: we leven vandaag nogal wat in gescheiden vakjes, we werken, we zijn thuis, we hebben vrije tijd en we zijn ook wel nog een beetje gelovig. Zo zeggen sociologen wel eens. Maar ik denk dat mensen dat eigenlijk niet willen. Mensen willen toch wel ergens iets dat hun hele leven draagt en dat is in onze opinie dan 'het geloof'. En daarom heb ik gedacht dat het goed is bij de vernieuwing 'Kerk en Leven' een blad te laten zijn over kerk en over het leven, nog iets meer dan vroeger. Dus niet te veel binnen kerkelijke thematieken, die moeten ook aan bod komen, maar liever over al de dingend ie mensen aanbelangen in hun leven. Vandaar dat er ook rubriekjes instaan waarvan men zou denken 'ja moet dat daar nu echt in?' Daar staat een Cursiefje in, daar staat een kinderkrant in, een nieuwe kinderkrant die niet alleen gelovige thema's aan raakt maar waar het geloof bij zit. (Beeld 1 GD knikt en luistert aandachtig) En das een beetje mijn bedoeling, dingen te schrijven bij het leven. (beeld op links frontaal VDV, rechts in profiel Delbeke, ze kijken elkaar aan) Het geloof in mensen aan bod te

brengen, van daar ook elke week een interview, elke week ook een aantal vaste rubrieken, omdat dit ook een zekere leesgewoonte creëert. Dat mensen zeggen 'Wat staat er deze week?'

Beeld 1:

Delbeke: Ja ja... dus u zegt 'De kerk en Leven', de kerk die komt voldoende of niet voldoende in de media, dan niet in kerk en leven, maar in de andere media ter sprake.

Beeld 2

VDV: Ik zou zeggen: de kerk komt voldoende ter sprake in onze eigen media, maar toch vind ik dat in het gehele van de media zoals die er zijn op de markt, buiten de kerkelijke toch, toch de kerk onvoldoende -en laat me zeggen liever het geloof als zodanig en de zingeving van het leven- (Delbeke: de levensvragen), de levensvragen, die komen vind ik onvoldoende ter sprake. Heel zeker niet, bekijk maar de videomarkt, daar zijn we eigenlijk met heel die zaken niet aanwezig, eigenlijk op de markt van de magazines zijn we er eigenlijk ook niet, behalve een nieuw dat nu vanuit Nederland is gekomen. Maar bekijk nu de damesbladen. Ze schrijven heel veel over seksualiteit, dat dit belangrijk is in het menselijk leven, maar ook de zinsvragen en het geloof zijn belangrijk en waarom komen die dingen daar niet in?

Delbeke: Het geloof is meer taboe dan Seks?

Beeld: rechtsfrontaal Delbeke, links in profiel VDV

VDV: Ik denk het ja, maar onbewust denk ik. Men veronderstelt at je daar best niet over spreekt (beeld 2) en ik vind dat we daar vanuit de christelijke gemeenschap wat zouden moeten aan doen om op die markt te treden, ook op de markt van de video. Eigenlijk veronderstel ik dat men vanaf de film een beetje een aantal dingen heeft losgelaten.

Delbeke: Een laatste vraagje: morgen verschijnt een nieuw nummer van kerk en leven.

(Beeld: rechtsfrontaal Delbeke, linksprofiel VDV) Ook weer een nieuwe rubrieken of nieuwe dingen? (Beeld 2) Ja twee nieuwe dingen *telt mee op z'n handen*. Een cursiefje, een heel klein cursiefje dat we om de 14 dagen zullen brengen. En daarnaast ook een kinderboekenkrant. Dus niet over religieuze boeken, maar over kinderboeken, een volle pagina.

Beeld: rechtsfrontaal Delbeke, linksprofiel VDV

Delbeke: Bedankt voor dit gesprek en uw komst naar de studio.

VDV: Dankjewel.

tussenmuziek begint, trompetten, basgitaar/elektrische gitaar, drum

Beeld van cartoon

Twee mannen in beeld.

De ene: 'Die van het parochieblad hebben natuurlijk nooit te kort aan kopij!

De andere: 'Zou de heilige geest die nog altijd leveren?'

tussengeneriek Kerk en leven

Studio

Centraal Cassiman, frontaal in beeld

Cassiman: Ter gelegenheid van de dag van de media publiceert het kwaliteitsblad 'Film en Televisie' naast zijn vaste rubrieken drie extra bijdragen over opvoeding tot beeldcultuur, gezin en televisie en over macht en onmacht van de mediaconsument. Dat het nieuwe werkjaar in teken staat van het gezin blijkt meteen uit de rijk gevulde agenda.

Beeld op poster: Kerk in de bergen, Familie-Kerkival 88

Cassiman: Op zondag 18 september houdt het bisdom Brugge z'n derde kerkfestival en dat in het West-Vlaamse Heuvelland. Vandaar 'Kerk in de Bergen, Familie-Kerkival' van 10 u 's morgens tot half

7 's avonds met onder meer de noord-ierse rockgroep Sprit Level, ook niet-West-Vlamingen zijn natuurlijk welkom.

Beeld Cassiman die in camera kijkt

Cassiman: op diezelfde zondag 18 september organiseert de charismatische vernieuwing een Gezinsdag in Oostakker van 10u tot 16u.

Beeld op affiche met foto van rolstoelen die vooruit worden geduwd en mensen die erbij stappen, titel 'ziek en gezond, samen de gemeente rond'

Cassiman: En volgend weekend organiseert ziekenzorg de jaarlijkse ziekenzondag rond het thema 'ziek en gezond, samen de gemeente rond'

Beeld op affiche derde festival van het gregoriaans Watou

Cassiman: Volgend weekend ook wordt in Watou het nu al vermaard Gregoriaans festival gehouden.

Beeld op Cassiman

Cassiman: In alle provincies bestaat een ruim aanbod aan religieuze en theologisch bijscholen, 's avonds of wel op zaterdag. En wie daarvoor belangstelling heeft en niet weet waar hij of zij terecht kan, mag ons schrijven.

Beeld affiche 'in het paradijs'

Cassiman: En tot eind oktober nog kan je in Sint-Truiden gaan kijken naar de kleurrijke tentoonstelling over vijf eeuwen devotieprenten.

Beeld op Cassiman

Cassiman: Wie naar een godsdienstige uitzending op de Franstalige televisie kijkt, heeft al gezien dat men daar via minitel rechtstreeks kan reageren. Minitel is een televisietekststelsel met dubbelrichtingsverkeer waardoor ik vanuit de huiskamer via een videoscherm boodschappen kan opvragen en uitwisselen met andere abonnees. Zo kan men in Frankrijk religieuze informatiediensten en zelfs de Bijbel raadplegen. Ook in ons land is door de Beniktijnermonnik Poswik van de abdij van Maredsous geëxperimenteerd met zo'n kerkelijk videotec systeem. Maar het ziet er naar uit dat he bij een experiment zal blijven. Ook al omdat onze regering op dat gebied een ander beleid voert dan Frankrijk. Maar de videoschermen van computers verschijnen wel eens meer en meer in kerkelijke kantoren, niet te verwonderen dus dat op 26 september in het vormingscentrum De Bremberg voor de derde maal een cursus start over computer en pastoraal.

Beeld van ganse studio, Cassiman aan dichtste tafel in profiel, maar kijkt nieuwe camera aan. Op de achtergrond de interviewtafel waar Geert Delbeke klaar zit met en gast.

Cassiman: Geert Delbeke praat nu in de studio met één van de cursusleiders: Jan Verbanck.

Beeld Verbanck links centraal, Delbeke rechts in profiel, ze kijken elkaar aan

Delbeke: Jan Verbanck, u geeft samen met Guido Smets, een pater heb ik gezien, een cursus over computer en pastoraal, maar waar hoort u eigenlijk thuis? Wat is uw job?

Beeld wordt traag ingezoomd op Verbanck tot hij alleen linkscentraal in beeld is (Beeld 3)

Verbanck: Wel ik ben een stafmedewerker van het CCV VOCA (Delbeke: CCV: Centrum voor Christelijk Vormingswerk) Inderdaad en VOCA is de vormingscel, dus een regio binnen CCV, de vormingscel van Caritas. (z'n naam komt in beeld: Jan Verbanck)

Delbeke: Da's een nieuweling?

Verbanck: Inderdaad ja *lacht met mond toe*

Beeld 1

Delbeke: Uh uw eigen opleiding is dus een computeropleiding?

Beeld 3

Verbanck: Nee, nee helemaal niet, ik ben een licentiaat in de godsdienstwetenschappen

Delbeke: Dus godsdienstwetenschappen? (Verbanck: ja inderdaad) (beeld 1) dus godsdienstwetenschappen leidt overal naartoe ook naar computers of kan men zeggen dat veel mensen uit de computerwereld uit allerlei mogelijke richtingen komen ja?

Beeld 3

Verbanck: Dat zou moeten nader bekeken worden natuurlijk *lacht*.

Beeld 1

Delbeke: Ja, maar naar ons onderwerp. Hoe kan u een computer in de pastoraal –pastoraal is toch iets persoonlijk met mensen bezig zijn - hoe kan een computer daaraan te pas komen

Beeld 3

Verbanck: Mensen die werkzaam zijn in een pastoraal (beeld zoomt traag in op z'n gezicht), die weten dat bij hun pastorale werk nogal veel papierwerk komt te kijken, het bijhouden van lijsten, het bijhouden van fichepak, het verzinnen van omslagen enzovoort, het verwerken van teksten, het bijhouden van teksten, het bijhouden van een parochieboekhouding onder andere ook...

Beeld 1

Delbeke: Het raadplegen ook eventueel van teksten? Ik denk aan die Franse Minitel?

Beeld 3 ingezoomd tot onder schouders

Verbanck: Voorlopig in België is het nog niet zo ver nee (Delbeke: Maar dat zou wel kunnen) dat zou inderdaad kunnen, via een uitgebreid netwerk ja.

Beeld 1

Delbeke: Terug naar de cursus zelf, over die computer en pastoraal. Ik veronderstel dat is dus een cursus voor zeg maar parochiepriesters of mensen die in dienst van de kerk werken en die een computer willen gaan gebruiken en leren hoe ze een computer gaan gebruiken?

Beeld 3

Verbanck: Wel dat laatste niet, dat eerste wel. Wij leren niet hoe mensen en computer moeten gebruiken. Wij leren wel, of wij geven tenminste door heel veel eenvoudige en vooral nuchtere informatie uh... een stuk toerusting aan mensen die zouden besluiten 'doen we het nu of doen we het niet?' En waarom kunnen we het (niet) doen? Vooral daarom...

Beeld 1

Delbeke: Een soort vraag die misschien te weinig gesteld wordt?

Beeld 3

Verbanck: Inderdaad want er zijn twee mythes die over computers terug... nogal gehoord worden, die heel hardnekkig zijn ook. Ten eerste negatief... een computer kan niets voor ons betekenen. Dat is een ding dat vooral voor mensen met een technische geest bestemd is. Aan de andere kant een positieve mythe: een computer kan alles. Dus we moeten maar zo vlug mogelijk naar de winkel rennen en met het eerste het beste toestel, uh liefst nog zo goedkoop mogelijk, ons aanschaffen en dan gaan we in de pastoraal daar heel veel mee kunnen doen.

Beeld Verbanck links in profiel, Delbeke rechts frontaal, ze kijken elkaar aan

Delbeke: Is u dat al voorgekomen, dat er een pastoor zo'n slechte aankoop had gedaan?

Beeld 3

Verbanck: Inderdaad, dan blijft dat toestel daar natuurlijk staan, want niemand kan daarmee werken. Het blijkt al vlug vele te klein te zijn enzovoort... *knikt*

Beeld Verbanck links in profiel, Delbeke rechts frontaal, ze kijken elkaar aan

Delbeke: Ja... uhm... de computer wordt dus in verband vooral met die databanken zoals minitel of... Hé... een interactiesysteem, een nieuw communicatiesysteem genoemd, dus dat hoort dus we bij de nieuwe media. Bevordert hij echt communicatie? (beeld van Verbanck die lacht) Want je zit toch alleen voor je scherm. (Beeld 3) Inderdaad dat klopt, dat is ook één van de grote kritieken die wij er dus zouden kunnen uitbrengen van die computer, het is een vrij solitair medium, behalve als het

inderdaad gebruikt wordt in een euh... aangesloten op een netwerk en zo. Maar de vraag of het bevordert in communicatie zou ik als volgt kunnen beantwoorden: aan de ene kant wel, aan de andere kant niet. Het hangt er vanaf hoe je ermee omspringt. Ik zou een voorbeeldje kunnen geven, bijvoorbeeld met gehandicapten, merkt men tegenwoordig al heel veel technische verwezenlijkingen die door de computer mogelijk zijn gemaakt en die de mensen hun eigen communicatiegrenzen doen verleggen. Denk aan John Walker die onlangs een zeer belangrijke literaire onderscheiding heeft gekregen voor zijn boek 'onder het oog van zijn klok'. Die man zou niet in staat zijn geweest dat boek te schrijven zonder de hulp van zijn computer. Dus zijn grenzen werden verlegd.

Delbeke: zijn grenzen werden verlegd *bevestigend*

Beeld 1

Delbeke: Uh... u... over dat soort dingen gaat uw cursus, over dit soort beschouwen gaat uw cursus 'Computer en pastoraal'? (Verbanck: uhu) en wanneer start die nu?

Beeld Verbanck links centraal, Delbeke rechts in profiel, ze kijken elkaar aan

Verbanck: Op 26 september de eerste maandagavond dus op de Bremberg (?) in Haasrode (?).

Delbeke: En er zijn nog enkele plaatsen vrij?

Verbanck: inderdaad ja

Delbeke: Bedankt voor dit interessant gesprekje, misschien komen we er later op terug en bedankt voor uw komst naar de studio

Verbanck lacht en knikt

Verbanck: Dank u wel

Tussenmuziek zelfde als vorige

Beeld op cartoon

Computer waar man op knok drukt, een bisschop/paus (met staf en mijter) staat ernaast.

De man: Hij heeft een fenomenaal geheugen en werkt razendsnel!

Bisschop: euh... hoeft niet!

Tussengeneriek

Studio

Cassiman centraal, frontaal in beeld

Cassiman: Ook in ons land is nu de omstreden film 'The Last Temptation of Jesus Christ' uitgekomen en één van de belangrijke vragen in discussies rond dergelijke films is de vraag naar de historische waarheid over Jezus. In de boekhandel vond je tot nog toe nauwelijks een goed leesbaar boek over Jezus, vergelijkbaar met een biografie over Napoleon of Ghandi bijvoorbeeld, maar daar schijnt nu verandering in te komen. De Duitser Gert Thaisen, schreef een boeiend Jezus-boek met als titel 'Ik moest van Pilatus achter Jezus aan' *Cassiman toont het boek aan de kijker* en (Boek komt in close-up in beeld) het is geschreven in de vorm van een geheim politieonderzoek. Het is geen Megraix of geen Agatha Christie, maar wel een spannend, goedgeschreven en vooral betrouwbaar boek over Jezus van Nazareth. (beeld terug op Cassiman) De Nederlandse vertaling verscheen ten have Westland en het boek kost 498 franc.

Een nieuwe medewerker van het maandblad Wereldwijd is de Amerikaan Garry Maceoin, een grote naam in de Amerikaanse kritische journalistiek. Steeds op stap in Noord-Amerika, Europa en Zuid-Amerika.

Beeld van Maceoin in krantenwinkel, hij staat aan de kassa bij de kassierster

Vrouwelijke presentatrice: Kerkwerf trof Garry Maceoin aan in een krantenwinkel op de Antwerpse Meir waar hij geen Amerikaanse, maar een Spaanse krant ging kopen.

Hij loopt richting de camera naar de interviewer die hem een vraag stelt.

Vrouwelijke presentatrice: Onze eerste vraag aan hem was of men heden ten dage wel echt op de hoogte kan zijn van wat er in de wereld gebeurt.

Hij wordt ondertiteld en z'n naam komt in beeld 'Gary Maceoin', hij staat links centraal en kijkt naar rechts. Hij is tot boven z'n ellebogen in beeld.

Maceoin: In the United states where I live it is not easy, but it is possible. There are both religious and sacred sources of information, which are reasonably reliable.

Inteviuwer: for example?

Maceoin: The National Catholic Reporter, American Magazine, Christianity and Crisis, which is a protestant magazine, uhm... the New Yorker, The Progressive, different publications of that kind. Anybody who is interested is able to get fairly reasonable understanding of what is happening in the world.

Inteviuwer: But you do not mention Newsweek or Time

Maceoin: I do not, deliberately do not, because I do not think that the information you get from those gives a valid sense of what is happening in the United States or what is happening in the world. They are publications owned by big corporations which present the world view of the big corporations.

Sfeerbeelden van de krantenwinkel

Presentatrice (audio): Zelfs in de betere krantenwinkel bij ons vind je geen weekbladen of maandbladen over religieuze of levensvragen. Hoe zit het daarmee in de verenigde staten?

Interviewbeeld Maceoin in krantenwinkel

Maceoin: You would not get religious publications in every newsstand, but even in the newsstands in the streets in big cities, there are certain locations, central locations, where you have a range of religious publications, catholic, protestant... and eh intellectual publications.

Beeld van vier televisieschermen: 2 infoschermen, 1 intro en 1 serie die afspeelt.

Vrouwelijke presentatrice (stem): Een andere vraag: welke media gebruikt een doorsnee Amerikaans gezin?

Interviewbeeld: Maceoin voor heel wat televisieschermen (soort van operatorroom)

Maceoin staat centraal rechts frontaal in beeld. En kijkt naar links (interviewer)

Maceoin: For the typical family, the television occupy is het entire spectrum. At most there will be local newspaper, but very little world news. The television news is very scanned and very superficial, so that the level of information worldwide and even about the United States is very low.

Beeld over alle aanstaande televisieschermen

Vrouwelijke presentatrice (stem): De elektronische kerken en hun tv-predikanten met alle schandalen er rond noemt Gary Maceoin een soort drug, hoe zit het met de katholieke religieuze media?

Interviewbeeld: Maceoin voor heel wat televisieschermen (soort van operatorroom)

Maceoin: In the united states the Church has access to a certain amount of time (on tv), but it is usually occupied with purely internal (aangelegenheden in ondertitel, maar ik versta niet wat hij zegt), which has very little impact on people's thinking. The church' newspapers are also very much involved with the the movements of priests and other kind of housekeeping of the church. And people simply don't read them even though they are everywhere.

Beeld over de televisieschermen

Vrouwelijke presentatrice (stem): Ziet Gary Maceoin wegen voor de kerk om wel op goede manier in de media aanwezig te zijn?

Interviewbeeld Maceoin voor televisieschermen

Maceoin: I do to the extent that the church is more present than the world, I think it can be more present in the media to the extent that the church continues to be concerned with the institution is not going to make too much impact on the media.

Beeld van kruis op kerk, beeld van kerktoren

Presentatrice (audio): In een jaaroverzicht wereldwijd noemde Gary Maceoin de laatste bisschoppensynode over de leek een non-event, een niet gebeuren, waarom?

Interviewbeeld: Gary voor de kerk, rechtscentraal, naar links kijkend, tot onder schouders in beeld
Maceoin: I was thinking from the point of view of the worldmedia uh... it is a non-event because the Curie attempted to do two things which cannot be done at the same time. One is to have a... maintain secrecy and the other to have a good Press. You can't have a good press unless you have openness with the press to know what is actually happening

Interviewer: what should the church do to better...?

*Maceoin: I think the church has to come to realize that in the 20th century, it is impossible to communicate without openness, they should at least have as much openness to the public as politicians have towards their public. That's not asking for very much *lacht**

Studio: cassiman

Cassiman: Tot zover Gary Maceoin, columnschrijver bij Wereldwijd. Tot zover ook Kerkwerf aflevering 50.

Beeld op Cassiman, links in profiel

Aan zelfde tafel forntaal rechts Delbeke

*Delbeke: En dat was Emmy Cassiman die afscheid neemt van haar presentatiewerk bij de KTRO, zeer tot onze grote spijt, dat hoeft niet gezegd. *gericht op Emmy* Ik vermoed Emmy dat heel veel kijkers met spijt zullen afscheid nemen van jou.*

Beeld op Cassiman frontaal (gericht naar camera en naar delbeke)

Cassiman: en ik neem ook met heel veel pijn in het hart afscheid van jullie allemaal kijkers, ook van alle KTRO-medewerkers en ook van het televisie-medium eigenlijk wel. (Beeld Cassiman links in profiel.

Aan zelfde tafel frontaal rechts Delbeke)

Want na zoveel jaren televisiepresentatiewerk is dit nu het eindpunt. (camera frontaal op cassiman) Ik heb het altijd heel erg prettig gevonden, maar ik wens je in ieder geval, heel de KTRO-ploeg een heel goede vaart. (Beeld Cassiman links in profiel. Aan zelfde tafel frontaal rechts Delbeke)

Delbeke: bedankt voor die goede wensen en nog eens bedankt voor acht jaar KTRO-presentatiewerk.

Cassiman pinkt een traantje weg. Camera zoomt in op Delbeke.

Delbeke: Kijkers, de KTRO moet zoals alle derden 5 weken van het scherm, dat schrijft de wet voor.

Wij zijn hier terug op woensdag de 19de oktober met een programma over geloofsopvoeding in een gezin, graag tot dan.

Beeld heel de studio, ook de cameramannen rechts in beeld. Delbeke geeft Cassiman een boeket bloemen en drie zoenen.

Volgende tekst scrolt over het scherm:

'Met dank aan het

BRT – studiopersoneel

mmv.

Brigitte Balfoort

Dirk Ballon

Emmy Cassiman

Geert delbeke

Guy Mouêtre

Productieleiding

René bodson

KTRO

Postbus 13

1040 Brussel

02 735.48.49'

Eindgeneriek KTRO